

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till
stiftelselag och vissa lagar som har samband med den**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny stiftelselag, genom vilken lagen om stiftelser från år 1930 upphävs.

Stiftelserna spelar en framträdande roll för medborgarnas välbefinnande och välfärd samt för samhällsutvecklingen när det gäller att producera och stödja utbildning, forskning, social- och hälsovårdsservice samt konst och kultur. Stiftelsernas verksamhet inom dessa sektorer har ökat väsentligt i betydelse under de 20 senaste åren. Under den tid lagen om stiftelser varit i kraft har samhället och stiftelsernas verksamhetsmiljö förändrats kraftigt.

För att det civila samhället ska stärkas skapar den nya stiftelselagen klarhet i ställningen för stiftelser med fortlöpande finansiering och verksamhetsstiftelser, samtidigt som den framhäver stiftelsernas allmänt nyttiga ändamål, ökar öppenheten och effektiviserar förhindrandet av att stiftelsernas närstående kretsar ges ogrundade fördelar. Vid beredningen av propositionen har särskild uppmärksamhet ägnats åt den administrativa börda som stiftelserna åläggs och åt att stiftelse tillsynen är effektiv. Kostnaderna för stiftelse tillsynen har också beaktats särskilt.

Genom den nya lagen ökas insynen i stiftelseverksamheten, vilket förbättrar kännetecknen om stiftelseinstitutionen och främjar iakttagandet av spelreglerna. För att förvaltningen av stiftelserna ska underlättas och för att de förvaltningstjänster som stiftelserna anlitar ska bli mera tillgängliga förenhetligas lagens innehåll och skrivningar i den mån det är möjligt med den senaste tidens utveckling på associationslagstiftningens område.

Ändringarna gör det lättare att använda stiftelseformen utan att den ställning som stiftelsens intressentgrupper har försvagas. Vidare föreslås i lagen bestämmelser om förfaranden som inte alls regleras för närvaran-

de och som därmed är förknippade med ovisshet. Även i övrigt föreslås sådana innehållsändringar genom vilka den ovisshet som hänförs till verksamheten kan minskas och de faktiska verksamhetsmöjligheterna ökas. Dessutom föreslås i någon mån att regleringen ska bli mer dispositiv, så att det blir möjligt för den som bildar en stiftelse att i stiftelsens stadgar dels fastställa att sådana övervakningsmetoder och rättsmedel som kompletterar stiftelselagen ska användas, dels avvika till vissa delar från begränsningar som det föreskrivs om i lagen och som gäller t.ex. förutsättningarna för ändring av stiftelsens ändamål och förutsättningarna för fusion respektive upplösning av stiftelser.

Samtidigt har särskild uppmärksamhet ägnats åt den ställning som stiftelsens intressentgrupper har. Sätten att öka stiftelsernas verksamhetsmöjligheter har valts så, att de inte ska ha väsentlig inverkan på intressentgruppernas, t.ex. borgenärers och förmånstagares, ställning. Dessutom föreslås särskilda bestämmelser för tryggnad av dessa gruppers ställning. Öppenheten i stiftelsernas verksamhet föreslås bli ökad genom att verksamhetsberättelsen och bokslutet ska innehålla uppgifter som är tillräckliga med avseende på fullgörandet av stiftelsens ändamål och närståendetransaktionerna. Genom den ökade öppenheten blir det lättare för både myndigheterna och stiftelsens intressentgrupper att övervaka stiftelserna.

Det är fortfarande Patent- och registerstyrelsen som ska ha tillsyn över stiftelserna. Tillsynen effektiviseras i första hand så att de hinder för informationsutbyte mellan myndigheter som följer av lagstiftningen avlägsnas, liksom också hindren för en effektivare organisering av stiftelseregisterföringen och stiftelse tillsynen. Myndighetstillsynen effektiviseras också genom att insynen i stiftelser-

nas verksamhet och ekonomi ökas och spelreglerna för stiftelsens förvaltning och verksamhet förtydligas.

Propositionen syftar till att lagen ska medföra så goda förutsättningar som möjligt för renhårig stiftelseverksamhet. För händelse av oegentligheter har i förslaget dock ägnats uppmärksamhet åt en faktisk effektivisering av rättsskyddssystemet.

Propositionen innehåller dessutom förslag till lagar om ändring av ärvdabalken, lagen om företagssanering, revisionslagen, före-

tagsinteckningslagen, sparbankslagen, lagen om tillsynsavgift för stiftelser, lagen om bostadsrättsbostäder, lagen om Patent- och registerstyrelsen, yrkeshögskolelagen, universitetslagen, lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen, lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningssuppgifter och lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2015.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	3
ALLMÅN MOTIVERING	7
1 NULÄGE	7
1.1 Gällande lagstiftning	7
1.1.1 Lagstiftningens utveckling	7
1.1.2 Registrerade stiftelser	8
1.1.3 Osjälvständiga stiftelser och andra fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål	9
1.1.4 Offentligrättsliga stiftelser, sparbanker och pensionsstiftelser	11
1.2 Praxis	11
1.2.1 Stiftelsepraxis	11
1.2.2 Patent- och registerstyrelsens stiftelseregister- och stiftelsetillsynspraxis	16
1.2.3 Annan tillsyn	21
1.2.4 Stiftelsebeskattningen	22
1.3 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i Norden och EU	23
1.3.1 Allmänt	23
1.3.2 Europeiska unionen	23
1.3.3 Sverige	23
1.3.4 Norge	25
1.3.5 Danmark	25
2 BEDÖMNING AV NULÄGET	26
2.1 Omvärldsförändringar	26
2.2 Kännetecken för stiftelser samt grundkapital	27
2.3 Stiftelsernas placeringsverksamhet	29
2.4 Stiftelsernas affärsverksamhet	30
2.5 Bildande av stiftelser	31
2.6 Stiftelseförvaltning	32
2.6.1 Styrelse, förvaltningsråd (delegation) och sättet att föreskriva om organen ..	32
2.6.2 Organet verkställande direktör	34
2.6.3 Andra organ som grundar sig på stadgarna	35
2.6.4 Företrädande av stiftelsen	35
2.7 Verksamhetsberättelse och bokslut	35
2.8 Revision	37
2.9 Ändring av stadgarna	39
2.10 Fusion och delning	40
2.11 Upplösning av stiftelser	41
2.12 Klander av beslut	42
2.13 Skadeståndsansvar	42
2.14 Avgörande av tvister	43
2.15 Straffbestämmelser	43
2.16 Stiftelseregistret	43
2.17 Stiftelsetillsyn	44
2.18 Osjälvständiga stiftelser	45
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	45
3.1 Målsättning	45
3.2 De viktigaste förslagen	46

3.2.1	Kännetecken för stiftelser samt närståendekrets och grundkapital	46
3.2.2	Medelsförvaltning, placeringsverksamhet och affärsverksamhet	48
3.2.3	Bildande av stiftelser	49
3.2.4	Stiftelseförvaltning och företrädande av stiftelser	49
3.2.5	Verksamhetsberättelse och bokslut	50
3.2.6	Revision	50
3.2.7	Ändring av stadgarna	51
3.2.8	Fusion	51
3.2.9	Upplösning av stiftelser	52
3.2.10	Klander av beslut	52
3.2.11	Skadeståndsansvar	53
3.2.12	Avgörande av tvister	54
3.2.13	Straffbestämmelser	54
3.2.14	Stiftelseregistret	54
3.2.15	Stiftelsetillsyn	54
3.2.16	Lagens disposition och skrivningar	55
3.2.17	Betonande av allmänna principer	56
4	PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	56
4.1	Samhälleliga konsekvenser	56
4.2	Konsekvenser för stiftelserna	56
4.3	Konsekvenser för beskattningen, konkurrensen och offentliga stöd	61
4.4	Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	61
4.5	Konsekvenser för den offentliga ekonomin	62
4.6	Konsekvenser för organisation och personal	63
4.7	Sociala konsekvenser, konsekvenser för jämlikhet och miljökonsekvenser	63
4.8	Konsekvenser för den ekonomiska brottsligheten och den grå ekonomin	63
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	63
5.1	Bedömningspromemoria	63
5.2	Sammandrag av yttrandena om bedömningspromemorian	64
5.3	Arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser	64
5.4	Remissbehandlingen av betänkandet	64
5.5	Den fortsatta beredningen	66
6	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	67
	DETALJMOTIVERING	68
1	STIFTELSELAGEN	68
	AVDELNING I Allmänna principer och bildande	68
	1 kap. De centrala principerna för stiftelsers verksamhet samt tillämpning av lagen	68
	2 kap. Bildande av stiftelse	91
	AVDELNING II Förvaltning, bokslut, verksamhetsberättelse, revision och ändring av stadgarna	109
	3 kap. Stiftelsens förvaltning och företrädare	109
	4 kap. Revision	132
	5 kap. Bokslut och verksamhetsberättelse	135
	6 kap. Ändring av stadgarna	139
	AVDELNING III Påföljder och rättsskydd	145
	7 kap. Klander av beslut	145
	8 kap. Skadestånd	149

9 kap.	Avgörande av tvister.....	155
10 kap.	Straffbestämmelser.....	156
AVDELNING IV Fusion och upplösning		159
11 kap.	Fusion	159
12 kap.	Upplösning av stiftelse	168
AVDELNING V Tillsyn och stiftelseregister.....		179
13 kap.	Stiftelseregister	179
14 kap.	Tillsyn över stiftelser	184
AVDELNING VI Ikraftträdande		197
15 kap.	Ikraftträdande.....	197
2	LAGEN OM INFÖRANDE AV STIFTELSELAGEN.....	197
3	ÖVRIGA LAGAR	202
4	IKRAFTTRÄDANDE.....	204
5	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	204
LAGFÖRSLAG.....		206
1.	Stiftelselag	206
2.	Lag om införande av stiftelselagen	240
3.	Lag om ändring av 19 kap. 1 § i ärvdabalken.....	244
4.	Lag om ändring av 2 § i lagen om företagssanering	244
5.	Lag om ändring av 9 § i revisionslagen	245
6.	Lag om ändring av 11 och 27 § i företagsinteckningslagen.....	246
7.	Lag om ändring av 92 § i sparbankslagen.....	247
8.	Lag om upphävande av 1 § 2 mom. i lagen om tillsynsavgift för stiftelser	247
9.	Lag om ändring av 26 b § i lagen om bostadsrättsbostäder	248
10.	Lag om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen	248
11.	Lag om ändring av 43 § i yrkeshögskolelagen	249
12.	Lag om ändring av 1 § i universitetslagen	249
13.	Lag om ändring av 10 § i lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen.....	250
14.	Lag om ändring av 18 § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningssuppgifter.....	251
15.	Lag om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi.....	252
BILAGA.....		253
PARALLELLTEXT.....		253
3.	Lag om ändring av 19 kap. 1 § i ärvdabalken.....	253
4.	Lag om ändring av 2 § i lagen om företagssanering	255
5.	Lag om ändring av 9 § i revisionslagen	256
6.	Lag om ändring av 11 och 27 § i företagsinteckningslagen.....	258
7.	Lag om ändring av 92 § i sparbankslagen.....	260
9.	Lag om ändring av 26 b § i lagen om bostadsrättsbostäder	261
10.	Lag om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen	262
11.	Lag om ändring av 43 § i yrkeshögskolelagen	263
12.	Lag om ändring av 1 § i universitetslagen	264
13.	Lag om ändring av 10 § i lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen.....	265

14. Lag om ändring av 18 § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om be- skattningsuppgifter.....	266
15. Lag om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi.....	267
FÖRORDNINGSUTKAST.....	268

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Gällande lagstiftning

1.1.1 Lagstiftningens utveckling

Den nuvarande lagen om stiftelser (109/1930) trädde i kraft vid ingången av år 1931. Genom den befästes stiftelsernas ställning som självständiga juridiska personer, vilken hade erkänts i den rätt som hade gällt. I övriga nordiska länder existerade ingen stiftelselagstiftning på den tiden då lagen om stiftelser bereddes. Lagen bottnar förutom i inhemsk stiftelsepraxis och annat material också i ett lagförslag som hade färdigställts i Sverige år 1903 och särskilt i tysk juridisk litteratur. När lagen bereddes ägnades särskild uppmärksamhet åt tillståndsförfarandet vid bildande av stiftelser, ändring av stiftelsens ändamål och organisering av stiftelsetillsynen. Lagbestämmelserna är indelade i fem kapitel. Dessa är stiftelses grundande; stiftelses förvaltning; kontroll över stiftelser; ändring av stadgarna samt fusion och upplösning av stiftelse; särskilda stadganden. Lagens disposition har inte ändrats under den tid lagen varit i kraft. Lagen är kortfattad jämfört med andra lagar om privaträttsliga juridiska personer i allmänt bruk. Den har ändrats ett flertal gånger under sin giltighetstid.

Genom en lag (400/1964) som trädde i kraft vid ingången av år 1965 effektiviserades stiftelsetillsynen genom att det föreskrevs att stiftelserna skulle rapportera till tillsynsmyndigheten och att tillsynsmyndigheten hade möjlighet att granska stiftelsens verksamhet och kräva att styrelsen eller en styrelsemedlem entledigas. Samtidigt reviderades ett stort antal andra bestämmelser i lagen om stiftelser och skärptes bestämmelserna om stiftelsens ändamål, bl.a. så att bedrivande av affärsverksamhet inte längre kunde vara stiftelsens ändamål.

Genom en lag (349/1987) som trädde i kraft år 1987 fortgick breddningen av stiftelsernas skyldighet att lämna uppgifter, och

tillsynsmetoderna effektiviserades. Samtidigt ändrades vissa bestämmelser i lagen om stiftelser som hade visat sig vara problematiska i praktiken. Det gjordes bl.a. för att underlätta ändringar av stiftelsens ändamål och stiftelsefusioner. I samband med 1987 års ändring av lagen om stiftelser föreskrevs det dessutom för första gången genom förordning att stiftelsekapitalets minimibelopp skulle vara 150 000 mk (numera 25 000 euro).

Uppgifterna att föra stiftelseregistret och sköta stiftelsetillsynen överfördes från justitieministeriet till Patent- och registerstyrelsen genom en lag (1172/1994) som trädde i kraft vid ingången av år 1995. Genom en lag (178/1996) som trädde i kraft år 1996 begränsades möjligheten för stiftelser att ge lån till närståendekretsen. Övriga ändringar av lagen om stiftelser har närmast varit tekniska och hänfört sig till ändringar av annan lagstiftning.

Den nuvarande stiftelseförordningen (1045/1989) trädde i kraft vid ingången av år 1990. I den föreskrivs om stiftelsekapitalets minimibelopp och om skyldigheten för Patent- och registerstyrelsen att föra ett stiftelseregister, om anmälningar som ska göras till stiftelseregistret, om utdrag ur stiftelseregistret och om utlämnandet av uppgifter om de anteckningar som gjorts i stiftelseregistret samt om vissa omständigheter som hänför sig till förande av stiftelseregistret.

Enligt 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen (578/2013) hör förandet av stiftelseregistret och övervakning av stiftelser till Patent- och registerstyrelsens uppgifter. Enligt 13 § i lagen om stiftelser ska Patent- och registerstyrelsen tillse att stiftelsens förvaltning handhas enligt lag och stiftelsens stadgar. Tillsynen utövas genom att en årsredovisning som stiftelsen lämnat in granskas. Stiftelserna ska ge in sina årsredovisningar till Patent- och registerstyrelsen inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång. Årsredovisningen ska omfatta verksamhetsberättelsen, resultaträkningen, balansräkningen med noter, specifikationerna till balansräkningen och revisionsberättelsen. Pa-

tent- och registerstyrelsen tog år 2013 ut 100 euro i avgift för handläggning av årsredovisningar. Stiftelserna ska vid behov även lämna Patent- och registerstyrelsen andra uppgifter om sin verksamhet vilka behövs för tillsynen. Patent- och registerstyrelsen har, när skäl föreligger, rätt att verkställa granskning av en stiftelses räkenskaper och förvaltning och även på annat sätt granska stiftelsens verksamhet.

Vid ingången av år 2014 trädde en lag om tillsynsavgift för stiftelser (1048/2013) i kraft. Med stöd av den tas till staten årligen ut tillsynsavgift hos de stiftelser som är införda i stiftelseregistret (1 §). Tillsynsavgiftens storlek är graderad enligt stiftelsens balansomslutning. I författningsrättslig mening betraktas tillsynsavgiften som en skatt. Lagstiftningen om avgiftsgrunderna för Patent- och registerstyrelsens övriga prestationer (lagarna 150/1992 och 1032/1992) tillämpas därmed inte på tillsynsavgiften. Patent- och registerstyrelsen är ett nettobudgerat ämbetsverk.

1.1.2 Registrerade stiftelser

Bildandet av en stiftelse är ett sätt att varaktigt anvisa medel för ett ändamål som en viss stiftare har bestämt. I Finland finns det flera stiftelsetyper, och t.ex. i den juridiska litteraturen görs olika indelningar. De oftast förekommande grundläggande indelningarna nämner registrerade stiftelser och oregistrerade osjälvständiga stiftelser samt privaträttsliga och offentligrättsliga stiftelser. Med avseende på finansieringen av stiftelsernas verksamhet delas stiftelserna in i kapitalstiftelser, stiftelser med fortlöpande finansiering och kombinationer av dem, s.k. blandade stiftelser.

I lagen om stiftelser finns ingen uttrycklig bestämmelse om lagens tillämpningsområde. Av 1 § framgår dock att lagen gäller självständiga stiftelser. Genom registrering blir stiftelsen en juridisk person som är fristående från stiftaren och som kan förvärva rättigheter i eget namn, ingå förbindelser samt kära och svara (8 § i lagen om stiftelser). Lagen om stiftelser tillämpas bara på stiftelser som

införts i stiftelseregistret. I den gällande lagen om stiftelser föreskrivs det om

- bildande (i lagen om stiftelser: grundande) av självständiga stiftelser som är avsedda att registreras, registrering av dem, offentliggörande av registeruppgifter samt görande av registeranmälan om bokslutet och verksamhetsberättelsen,

- registrerade stiftelsers status som juridisk person, hållande av stiftelsens, stiftarnas, ledningens och funktionärernas tillgångar och skulder åtskilda och givande av ekonomisk fördel till stiftaren och närstående kretsen,

- grundkapitalet för en stiftelse som avses bli registrerad, stiftelsens ändamål och stiftelsens begränsade rätt att bedriva affärsverksamhet,

- organen i en registrerad stiftelse, deras beslutsfattande, företrädande av stiftelsen, organisering av stiftelsens verksamhet och medelsförvaltning, revision samt skadeståndsansvar för medlemmar i stiftelsens organ och för funktionärer, samt om

- tillsyn över registrerade stiftelser, ändring av stadgarna samt fusion och upplösning av stiftelser.

På registrerade stiftelser tillämpas också annan lagstiftning som gäller stiftelsernas verksamhet, såsom revisionslagen och bokföringslagstiftningen. Enligt bokföringslagen (1336/1997) är registrerade stiftelser alltid bokföringsskyldiga, och deras styrelser är ansvariga för att bokföringen görs och för att bokslutet och verksamhetsberättelsen upprättas samt för att bokslutet, verksamhetsberättelsen och revisionsberättelsen ges in för registrering. Enligt lagen om stiftelser ska en stiftelse alltid ha en revisor.

Enligt en övergångsbestämmelse (28 §) skulle självständiga stiftelser som hade bildats före år 1931 anmälas för införande i stiftelseregistret före utgången av år 1932. Det är möjligt att det existerar stiftelser som avsågs i övergångsbestämmelsen men ännu inte har registrerats (se t.ex. stiftelsekommitténs betänkande 1951:29 och Aro, a.a. 53). På sådana självständiga oregistrerade stiftelser tillämpas enligt den gällande lagens ordalydelse lagen om stiftelser, även om stiftelsen inte registrerats.

Förutom genom den indelning i stiftelsestyper som utgår från lagstiftningen kan stiftelsefältet granskas med utgångspunkt i stiftelsernas faktiska verksamhet, stiftelseförmögenheten och de olika sätten att finansiera verksamheten. Stiftelserna delas utgående från verksamhets- och finansieringsformerna in i kapitalstiftelser och institutionsstiftelser med fortlöpande finansiering, dvs. verksamhetsstiftelser. Kapitalstiftelserna kallas ofta också stipendiestiftelser, som i typiska fall stöder andras verksamhet genom att dela ut stipendier eller understöd. Det typiska är att institutionsstiftelserna bildas för ett visst ändamål, t.ex. för att driva en skola eller upprätthålla hälsovård. I många fall är institutionsstiftelsens eget kapital anspråkslöst i förhållande till verksamhetens art och omfattning, och stiftelsen får kontinuerligt bidrag för att kunna förvärva eller förvalta institutionsegendom. Från stiftelseförmögenhetssynpunkt har man därför talat om stiftelser med fortlöpande finansiering. Fastän det av hävd har ansetts att stiftelsernas verksamhet i huvudsak grundar sig på förmögenhet som avsatts för ett visst ändamål när stiftelsen bildades, ingår i tillämpningsområdet för lagen om stiftelser också stiftelser med fortlöpande finansiering som införts i stiftelseregistret.

Stiftelser som är avsedda att registreras inför i det stiftelseregister som Patent- och registerstyrelsen (PRS) för (2, 5 och 6 § i lagen om stiftelser). PRS är också den tillsynsmyndighet som ska se till att stiftelsens förvaltning sköts enligt lag och stiftelsens stadgar (13 § i lagen om stiftelser).

1.1.3 Osjälvständig stiftelser och andra fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål

Utöver registrerade självständiga stiftelser finns s.k. osjälvständiga stiftelser och andra fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål, på vilka lagen om stiftelser inte tillämpas. I bokföringen och bokslutet används också uttrycket "fond med egen täckning" om osjälvständiga stiftelser, medan uttrycket "andra bundna fonder" används om andra fonder som anvisats för ett bestämt ändamål (bokföringsnämndens utlåtande BFN 1334/1995).

I den privaträttsliga lagstiftningen finns uttryckliga bestämmelser om fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål bara i den mån en sådan fond grundar sig på en ändamålsbestämmelse i ett testamente och det är fråga om att verkställa en sådan bestämmelse (ärvdabalken, 40/1965), eller det är fråga om hur medel som erhållits för ett bestämt ändamål och avkastningen på dem ska hanteras i bokföringsskyldigas bokföring och bokslut (bokföringsförordningen 1339/1997, BFF). Enligt den juridiska litteraturen och bokföringsnämndens utlåtanden är det fråga om en osjälvständig stiftelse när någon överlåter egendom till en annan fysisk person eller till en juridisk person 1) för att användas till ett bestämt ändamål och 2) för att förvaltas åtskild från mottagarens övriga tillgångar. Det är fråga om en annan bunden fond när medlens användningsändamål har avgränsats på ett eller annat sätt och avgränsningen grundar sig på en utomstående aktörs viljeförklaring, donation eller testamente, och sådana medel inte behöver förvaltas åtskilda från mottagarens övriga tillgångar. När den aktör till vilken medlen överförs tar emot gåvan eller testamentet, förbinder den sig samtidigt att följa de villkor som donatorn eller testatorn har ställt upp.

En osjälvständig stiftelse och en annan fond som har anvisats för ett bestämt ändamål är inte en juridisk person, utan mottagaren förvaltar dess medel i sitt eget namn. Answeret för en sådan fonds skulder är inte begränsat till de tillgångar som har överlåtit för det bestämda ändamålet, utan den som tagit emot tillgångarna svarar för dem med hela sin förmögenhet. Visserligen har inställningen i den juridiska litteraturen åtminstone i en del fall varit positiv till att medel som tillhör en osjälvständig stiftelse inte kan utmätas ur mottagarens skulder. I den juridiska litteraturen har tolkningen varit, om än inte helt ostridigt, att en osjälvständig stiftelses tillgångar på grund av kravet att tillgångarna ska hållas åtskilda är skyddade mot sådana borgenärer som mottagaren har och vars fordran inte har uppkommit vid förvaltningen av medel av detta slag. I den juridiska litteraturen har det dessutom ansetts att om t.ex. medel i en stipendiefond som ska hållas åtskilda används för den fondförvaltande mot-

tagarens egna ändamål gör sig mottagaren eller dennes företrädare skyldig till en straffbar handling. Dessa ställningstaganden gäller inte egendom som hör till sådana andra fonder som har erhållits för ett bestämt ändamål och för vars del en utomstående överlåtare av egendomen inte har krävt att egendomen ska hållas åtskild från mottagarens övriga egendom.

En osjälvständig stiftelse förutsätter inte att en särskild organisation skapas för förvaltning av stiftelseförmögenheten. Av de allmänna rättsprinciperna följer att osjälvständiga stiftelser och andra fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål inte kan förvärva rättigheter i sitt namn och ingå förbindelser samt kära och svara. Mottagaren av fondens tillgångar bestämmer över den erhållna egendomen och för talan beträffande den i sitt eget namn, och för en skuld eller någon annan förpliktelse som en för en osjälvständig stiftelses eller en fonds räkning vidtagen åtgärd har gett upphov till svarar mottagaren som för sin egen skuld.

På en fond som har anvisats för ett bestämt ändamål tillämpas de stadgar för fonden som eventuellt finns och andra bestämmelser om bildandet av den, allmänna avtals- och kvarlåtenskapsrättsliga rättsprinciper samt annan lagstiftning om osjälvständiga stiftelser och fonders tillgångar och om den verksamhet som bedrivs med dem. Exempelvis torde i princip de bestämmelser som är tillämpliga på mottagaren av en osjälvständig stiftelses tillgångar tillämpas på stiftelsens bokföring, bokslut, verksamhetsberättelse och revision. Visserligen kan separat bokslutsinformation under vissa villkor ha upprättats i fråga om en osjälvständig stiftelse, om det har behövts för att bokslutet och verksamhetsberättelsen ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om resultatet av den verksamhet som en bokföringsskyldig mottagare av den osjälvständiga stiftelsens tillgångar bedriver och om dennes ekonomiska ställning (3 kap. 2 § i bokföringslagen).

Enligt bokföringsförordningen ska en ideell sammanslutning eller stiftelse i sin balansräkning särskilt ta upp sådana medel eller sådant kapital vars användning har begränsats med specialbestämmelser (BFF 1 kap. 6 § 4 mom.). Medel som ska förvaltas särskilt

ska tas upp som en egen grupp i balansräkningen. (BFF 1 kap. 6 § 5 mom.). Enligt bokföringsnämnden ska det sistnämnda momentet tillämpas på fonder med egen täckning och det förstnämnda på samtliga bundna fonder (BFN 1884/2012).

I den juridiska litteraturen finns olika ståndpunkter till tillämpning av lagen om stiftelser på osjälvständiga stiftelser och på fonder. Av stadgarna för fonder som anvisats för ett bestämt ändamål samt av andra bestämmelser och föreskrifter och av de allmänna rättsprinciperna kan följas att det på en fond i praktiken tillämpas sådana bestämmelser och föreskrifter som gäller fondförvaltaren, exempelvis en registrerad stiftelse, och som det är möjligt att effektivt bestämma om i fondens stadgar.

Förvaltningen av en fond som anvisats för ett bestämt ändamål kan organiseras oberoende av bestämmelserna i lagen om stiftelser. Utan att bestämmelserna i lagen om stiftelser utgör någon begränsning avgör den som bildar en fond som anvisas för ett bestämt ändamål om stadgar ska upprättas för fonden och vad det ska bestämmas om i fondens stadgar. I praktiken organiseras fondförvaltningen i allmänhet på ett sådant sätt att fonden på grundval av sina stadgar, ett testamente eller andra bestämmelser har ett eget förvaltningsorgan som beslutar om fondens angelägenheter eller lägger fram förslag för den som äger fondmedlen. Ett annat alternativ är att fonden inte har ett eget förvaltningsorgan, varvid den som äger fondmedlen beslutar självständigt om fondens angelägenheter. Förvaltningen av en sådan fond kan också organiseras så att ett organ som grundar sig på fondens stadgar, ett testamente eller någon annan bestämmelse endast övervakar eller ger akt på fondens medelsförvaltning och medelsanvändning, medan mottagaren av medlen beslutar helt självständigt om medelsförvaltningen och medelsanvändningen.

I praktiken förvaltas osjälvständiga stiftelser och fonder av bl.a. registrerade stiftelser och föreningar, bolag, finansiella institut, universitet och läroanstalter, kommuner, församlingar och andra offentligrättsliga samfund.

1.1.4 Offentligrättsliga stiftelser, sparbanker och pensionsstiftelser

Lagen om stiftelser gäller inte s.k. offentligrättsliga stiftelser (29 § i lagen om stiftelser). I den juridiska litteraturen anses offentligrättsliga stiftelser vara sådana rättssubjekt som snarare är egendomsmassor som avsatts för ett bestämt ändamål än sammanslutningar och som har hand om skötseln av något offentligt uppdrag. Bland annat Finlands Bank och Folkpensionsanstalten har ansetts vara sådana. Offentligrättsliga stiftelser definieras inte i lagstiftningen om offentligrättsliga juridiska personer. De enheter som har betraktats som offentligrättsliga stiftelser i den äldre juridiska litteraturen är därför i praktiken offentligrättsliga inrättningar enligt den nya grundlagen som trädde i kraft år 2000.

Utanför lagen om stiftelser står också pensionsstiftelserna som till stor del ansvarar för att det lagstadgade arbetspensionsskyddet verkställs och på vilka lagen om pensionsstiftelser (1774/1995) tillämpas. Av företagen inom finanssektorn har sparbankerna, på vilka sparbankslagen (1502/2001) tillämpas, en uppbyggnad som påminner om stiftelsernas.

1.2 Praxis

1.2.1 Stiftelsepraxis

Statistik

Antalet stiftelser och den regionala fördelningen. Vid utgången av mars 2014 ingick 2 838 stiftelser i Patent- och registerstyrelsens (nedan också PRS) stiftelseregister. Vid utgången av år 2013 var 32 stiftelser införda i handelsregistret. De registrerade stiftelserna är i genomsnitt mycket unga. Sammanlagt 1 533 stiftelser (54 %) som bildats före år 1987 är alltså registrerade. Åren 2005—2013 registrerades årligen i genomsnitt omkring 40 stiftelser, år 2011 registrerades 43 stiftelser, år 2012 registrerades 29 stiftelser och år 2013 registrerades 35 stiftelser. Bildandet av stiftelser har varit populärt särskilt under de tre decennier som senast gått till ända; då har aningen över hälften av alla

stiftelser som fortfarande är verksamma bildats.

Stiftelsernas verksamhetsformer, förmögenhet, inkomster och medelsanvändning. Inom stiftelsefältet är förmögenheten koncentrerad till de största stiftelserna. Enligt årsredovisningarna till stiftelseregistret var stiftelsernas sammanräknade balansomslutning över 13 miljarder euro år 2012. Ser man till balansräkningarna för de stiftelser som år 2012 lämnade in sina bokslutsuppgifter till stiftelseregistret ägde 211 stiftelser en egendom som var större än 10 miljoner euro, medan 919 stiftelsers egendom översteg en miljon euro och strax under hälften av stiftelserna var sådana där balansomslutningen var mindre än 500 000 euro. Egendomen för den kvartil av stiftelserna som hade de minsta balansräkningarna uppgick till i genomsnitt ca 65 000 euro per stiftelse.

Stiftelseverksamhetens omfattning och betydelse varierar inom olika sektorer. En stor del av stiftelseförmögenheten innehas av stiftelser som främjar utbildnings- och forskningsändamål. Likaså har stiftelser som främjar boende och utveckling, kultur och hobbyverksamhet samt sociala tjänster ofta en påfallande stor förmögenhet. I gengäld företräder stiftelser som främjar bl.a. välgörenhet och frivilligverksamhet, religiös verksamhet och internationell verksamhet samt stiftelser som främjar yrkes- och näringsverksamhet en relativt liten andel av stiftelsefältets förmögenhet (OMSO 47/2012).

Stiftelsernas årliga inkomster varierar kraftigt. År 2012 översteg placerings- och finansieringsverksamhetens överskott 10 miljoner euro i åtta stiftelser och en miljon euro i 83 stiftelser. Samtidigt var placerings- och finansieringsverksamhetens överskott 10 000—100 000 euro i ca 450 stiftelser, och i ca 600 stiftelser var det 1—10 000 euro. Medelsanskaffningen resulterade år 2012 i ett över en miljon euro stort överskott i 15 stiftelser. I aningen över etthundra stiftelser gav medelsanskaffningen ett överskott som var 10 000—100 000 euro, och i knappt 200 stiftelser var överskottet 1—10 000 euro. År 2012 var överskottet från den ordinarie verksamheten större än en miljon euro i 14 stiftelser. I omkring 200 stiftelser gav den ordinarie verksamheten ett överskott på

10 000—100 000 euro, och i omkring 150 stiftelser var överskottet 1—10 000 euro.

På motsvarande sätt är variationsvidden för utgifter som beskriver stiftelsernas medelsanvändning stor. Genomsnittet av utdelade stipendier per stiftelse för de tio största stiftelser som delar ut stipendier var drygt tio miljoner euro år 2012. Motsvarande belopp var drygt två miljoner euro för de etthundra största stipendiestiftelserna. Genomsnittet per stiftelse för alla de 1 390 stiftelser som år 2012 delade ut stipendier var strax över 200 000 euro. Stipendier som uppgick till mindre än 50 000 euro delades ut av omkring ettusen stiftelser. På motsvarande sätt var genomsnittet per stiftelse när det gällde de tio största institutionsstiftelsernas kostnader för ordinarie verksamhet omkring 110 miljoner euro år 2012, och genomsnittet för de etthundra största stiftelserna var omkring 21 miljoner euro per stiftelse. Allt som allt var genomsnittet per stiftelse i fråga om kostnader för ordinarie verksamhet aningen över en miljon euro när man ser till alla stiftelser som år 2012 anmälde sådana kostnader. Hos merparten av de stiftelser som hade rapporterat kostnader för ordinarie verksamhet understeg kostnaderna emellertid 100 000 euro.

En mer detaljerad redogörelse för stiftelsernas förmögenhet, intäkter och medelsanvändning finns i justitieministeriets publikation ”Revidering av lagstiftningen om stiftelser. Utredning om stadgar och praxis i nationella stiftelser” (OMSO 47/2012, http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1354109655883/Files/Saatiolainsaadannon_uudistaminen.pdf).

Stadgepraxis i stiftelser

Med avseende på en revidering av lagen om stiftelser sammanställde justitieministeriet år 2012 en utredning om stadgepraxis vid de stiftelser som införts i Patent- och registerstyrelsens stiftelseregister. Utredningen grundar sig på utdragsuppgifter som registermyndigheten har lämnat och som gäller bl.a. stiftelsernas bokslutsuppgifter, antalet styrelsemedlemmar och registreringstidpunkterna samt på uppgifter om sammanlagt

937 stiftelsers stadgar. Utredningen finns på justitieministeriets webbplats (OMSO 47/2012

http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1354109655883/Files/Saatiolainsaadannon_uudistaminen.pdf).

På basis av utredningen är det främsta i stadgarna angivna ändamålet för de registrerade stiftelserna vanligen att bedriva kultur- och hobbyverksamhet (24 % av de 937 stiftelser som ingick i urvalet i justitieministeriets utredning om stadgepraxis) och utbildnings- och forskningsverksamhet (26 %). På tredje plats kommer ändamålet att producera sociala tjänster (15 %). De närmast allmänaste ändamålen hänför sig till främjande av boende och utveckling (7,5 %) samt yrkes- och näringsverksamhet (6,7 %). Andelarna är mindre i fråga om stiftelser som bedriver eller främjar hälso- och sjukvård (4,6 %), medborgarverksamhet och intressebevakning (2,8 %), välgörenhet och frivilligverksamhet (3,5 %), internationell verksamhet (1,1 %) eller religiös verksamhet (2,1 %).

Styrelsen är det enda obligatoriska organet i en stiftelse. I stadgepraxis är det allmänaste i fråga om utnämning av styrelsen att styrelsen kompletterar sig själv. En annan möjlighet är att en eventuell delegation som väljs inom stiftelsen har getts i uppdrag att välja styrelse. Ett tredje alternativ är att någon eller några utomstående aktörer bemyndigas i stadgarna att utse stiftelsens styrelse. Ser man till balansomslutningen har stiftelser av alla storlekar i tämligen jämn proportion stadgar där det bestäms att en utomstående aktör har rätt att utse styrelsen. Vanligare är däremot att det i stiftelserna med de största balansomslutningarna finns en delegation med rätt att utse styrelseledamöter. Av de stiftelser som besvarade justitieministeriets enkät meddelade 43 % att stiftaren eller någon av stiftarna utser en eller flera styrelseledamöter.

I största delen av de stiftelser som ingick i urvalet för utredningen om stadgepraxis väljs styrelseledamöterna för en fast mandattid som fastställts i förväg (i allmänhet är mandattiden 1—4 år). Gradering av styrelseledamöternas mandattider förekommer tämligen allmänt i stadgepraxis. I stället för eller

vid sidan av att en fast mandattid fastställs har det i stiftelsestadgarna kunnat bestämmas att styrelseledamöternas mandattid inte begränsas i förväg. En annan möjlighet är att det i stadgarna har bestämts att uppdraget som styrelseledamot upphör efter uppnåendet av en viss pensionsålder eller när ett visst uppdrag av annat slag upphör. Dessutom har man i praktiken försökt påverka styrelsesammansättningen i förväg också via vissa andra stadgebestämmelser. Med anknytning till styrelseplatsernas omsättning har det varit möjligt att begränsa maximiantalet på varandra följande fasta mandattider för styrelseledamöter eller att ställa ytterligare behörighetskrav (t.ex. bostadsort, sakkunskap inom stiftelsens specialområde).

I ungefär var fjärde stiftelse i urvalet finns det en delegation. Delegationen är ett frivilligt organ och antalet ledamöter i det, deras mandattid och sättet att välja dem samt delegationens uppgifter baserar sig helt och hållet på stiftelsens stadgar; lagen om stiftelser innehåller inte några bestämmelser om delegation (förvaltningsråd osv.). Stiftelser som har en delegation har bildats i tämligen jämn takt genom tiderna, men på 2000-talet har det i någon mån förekommit att gamla stiftelser har slopat sina delegationer för att förenkla förvaltningen och trygga stiftelsens faktiska funktionsduglighet. I praktiken är delegationerna allmänna i de stiftelser som har den största balansomslutningen. Antalet delegationsledamöter varierar kraftigt (5—56), i genomsnitt är det 16.

Den stadgepraxis som hör ihop med delegationerna är för det mesta tämligen enhetlig och ser inte ut att ha förändrats särskilt mycket under det tidsspän som urvalet omfattar. Om stadgarna innehåller bestämmelser om en delegation utser delegationen för det mesta stiftelsens hela styrelse eller en del av styrelsen. Nästan alltid ingår det bland delegationens i stadgarna fastställda uppgifter att välja revisor. I dessa stiftelser fastställer delegationen nästan alltid stiftelsens verksamhetsplan och/eller budget samt bokslut och beslutar om stadgeändringar. I bara ca 40 % av stiftelserna i urvalet bestäms det i stadgarna uttryckligen att delegationen ska styra och/eller övervaka styrelsens verksamhet.

Omkring 60 % av de stiftelser i urvalet som har en delegation kompletterar sig själva. Därmed nämns det i stadgarna ofta också i samband med delegationens uppgifter att delegationen ska komplettera sig själv och välja presidium. Också föreningar, kommuner och samkommuner spelar en framträdande roll när det gäller att utse delegationsledamöter.

Bestämmelser om ombud (verkställande direktör, verksamhetsledare, överombud, disponent e.d.) finns i aningen över hälften av stiftelserna i urvalet. Lagen om stiftelser innehåller inte bestämmelser om ombud, det är frivilligt att välja ett ombud och valet av ombud samt ombudets mandattid, uppgifter och annat som hänför sig till ombudets ställning grundar sig i princip på stiftelsens stadgar och på vad som avtalats med den som valts till ombud. De nuvarande ombudens arbetsrättsliga ställning anses vara oklar. Stadgebestämmelserna om val av ombud och om ombudets befogenheter har ökat stadigt över tid, av urvalet att döma. Mellan stadgebestämmelserna om ombud och stiftelsens balansomslutning finns en korrelation på så sätt att det är vanligare att stiftelser med större balansomslutning har bestämmelser om ombud i sina stadgar. När det gäller fastställande av ombudets uppgifter och befogenheter har utvecklingen för både nybildade stiftelser del och till följd av registrerade stadgeändringar varit den att ombudet mer och mer påminner om en verkställande direktör som definieras i aktiebolagslagen.

I omkring en fjärdedel av stiftelserna i urvalet finns också andra organ. Dessa är nästan uteslutande sådana som stöder styrelsens verksamhet och bereder dess beslut. Av urvalet att döma är det mycket exceptionellt att ärenden som hör till styrelsens allmänna behörighet anvisas andra organ i stadgarna.

Enligt lag ska alla stiftelser ha en CGR-revisor eller en GRM-revisor. Revisorn utses av styrelsen i ca 2/3 av stiftelserna i urvalet. Om stiftelsen har en delegation, är det brukligt att delegationen utser revisorn. I omkring 15 % av de stiftelser som urvalet omfattade utses revisorn av en utomstående aktör. I nyare stiftelser är det mer sällsynt med stadgebestämmelser som ger en utomstående aktör rätt att utse revisorn.

Stiftelsernas förvaltnings-, revisions- och bokslutspraxis

Justitieministeriet utredde i januari–mars 2012 stiftelsernas förvaltnings- och bokslutspraxis genom en enkät som publicerades på ministeriets webbplats och riktades till stiftelser. Enkäten besvarades av sammanlagt 684 stiftelser, av vilka 634 kunde kopplas samman med årsredovisningar för år 2010 (resultat- och balansräkningsuppgifter) som hade getts in till Patent- och registerstyrelsen och som beskriver stiftelsens ekonomi.

Ungefär hälften av de stiftelser som besvarade enkäten meddelade att de fullgör sitt ändamål genom att dela ut stipendier. Dessutom meddelade ungefär var femte respondent att stiftelsens verksamhetsformer anknyter till produktion av information eller utbildning. Lika många meddelade att stiftelsens verksamhetsformer anknyter till främjande av kultur och ytterligare var femte meddelade att stiftelsens verksamhetsformer anknyter till tjänsteproduktion. Största delen av de stiftelser som lämnade in svar är verksamma bara i Finland. En knapp femtedel av respondenterna uppgav att de samarbetar med organisationer i andra stater eller bedriver annan verksamhet som är inriktad på utlandet.

Stiftelserna tillfrågades om de i balansräkningen använder anskaffningspriser eller verkliga värden för att uttrycka värdet på sina placeringstillgångar. Ungefär en fjärdedel av respondenterna meddelade att de använder verkliga värden och nästan 2/3 meddelade att de använder anskaffningspriser.

Över en femtedel av respondenterna meddelade att de år 2010 hade fått medel genom donationer och/eller testamenten (denna fråga besvarades inte av alla respondenter). En fjärdedel av respondenterna uppgav att de år 2010 hade fått understöd från staten (varmed menades alla statliga myndigheter och inrättningar, också affärsverk). En femtedel av respondenterna uppgav att de år 2010 hade fått understöd från kommunhåll. En knapp femtedel meddelade att en kommun eller staten har köpt tjänster av stiftelsen eller av dess dotterföretag.

Ungefär 60 % av respondenterna meddelade att stiftelsens styrelse sköter stiftelsens placeringsverksamhet. En knapp femtedel

har ett annat eget organ eller en funktionär som sköter stiftelsens placeringsverksamhet. Ungefär en femtedel meddelade att stiftelsen har lagt ut placeringsverksamheten antingen helt eller delvis. De stiftelser som lagt ut sin placeringsverksamhet uppgav oftast att stiftelsens styrelse sköter tillsynen över den utomstående medelsförvaltaren som ett led i det sedvanliga styrelsearbetet. Det förekom att tillsynen över den utlagda placeringsverksamheten sköttes av antingen stiftelsens ombud eller ett särskilt utskott med ansvar för ekonomiska frågor. I praktiken ingår oftast i det avtal om medelsförvaltning som gäller utläggning av placeringsverksamheten att stiftelsens medelsförvaltare regelbundet ska rapportera om sin verksamhet. Det finns ett tydligt samband mellan sättet att organisera placeringsverksamheten, stiftelsens balansomslutning och stiftelsens placerings- och finansieringsverksamhet såtillvida att det i stiftelser med större balansomslutning och stiftelser med större intäkter av placerings- och finansieringsverksamhet är vanligare att lägga ut placeringsverksamheten eller att låta ett särskilt organ eller funktionärer ta hand om den. I synnerhet i stiftelserna med de minsta balansomslutningarna är det sällsynt att placeringsverksamheten är organiserad på något annat sätt än så att styrelsen sköter den.

Av respondenterna har 8 % bestämmande inflytande i bostadsaktiebolag, medan 10 % har bestämmande inflytande i fastighetsaktiebolag och 10 % i aktiebolag. För fastighetsaktiebolagens och bostadsaktiebolagens del var det allmännast att stiftelsen hade bestämmande inflytande i ett eller två bolag. Vad aktiebolagen beträffar var det klart allmännast att stiftelsen hade bestämmande inflytande i ett enda bolag. Vissa stiftelser hade ändå bestämmande inflytande i mer än tio aktiebolag eller fastighetsaktiebolag. Omkring 2/5 av de stiftelser som hade bestämmande inflytande i bolag meddelade att de fullgör sitt ändamål via bolaget eller någon annan sammanslutning som de har bestämmande inflytande i. Nästan alla av dessa uppgav att stiftelsens styrelse övervakar att bolaget i fråga handlar i enlighet med stiftelsens ändamål och principer. Det vanligaste sättet att ordna tillsynen över verksamheten i bolag som stiftelser har bestämmande infly-

tande i var att koncernsammanslutningarnas styrelser bildas på ett sådant sätt att stiftelsens styrelse är helt eller närapå identisk med styrelsen för det bolag som stiftelsen har bestämmande inflytande i. Det händer också att stiftelsens ombud är styrelseledamot i det bolag som stiftelsen har bestämmande inflytande i. Många respondenter hänvisade också till utövandet av aktieägar rättigheter vid bolagsstämman. Det bolag som stiftelsen har bestämmande inflytande i kan också ha en särskild skyldighet att regelbundet rapportera om sin verksamhet till stiftelsens styrelse.

Av respondenterna med bestämmande inflytande uppgav en knapp fjärdedel att de upprättar koncernbokslut, medan ungefär hälften inte upprättar koncernbokslut eftersom stiftelsen inte bedriver affärsverksamhet och 3/10 inte upprättar koncernbokslut eftersom de i bokföringslagen angivna övriga villkoren för skyldighet att upprätta koncernbokslut inte uppfylls. Av respondenterna med bestämmande inflytande hade 1/5—1/4 under de senaste fem åren gett lån eller ställt säkerhet för lån till dotterbolag eller sålt varor eller tjänster till dotterbolag eller köpt varor eller tjänster av dotterbolag. Av stiftelserna med bestämmande inflytande meddelade strax under 1/4 att stiftelsens styrelse och dotterbolagens styrelser är exakt densamma, medan omkring 3/5 uppgav att de är delvis densamma och 1/4 svarade att de inte alls är densamma. Omkring hälften av stiftelserna med bestämmande inflytande meddelade att stiftelsens ombud är samma person som verkställande direktören för stiftelsens dotterbolag. Sammanlagt 40 stiftelser (6 %) meddelade att de i egenskap av dotterstiftelser är en del av en koncern.

I över hälften (59 %) av de stiftelser som besvarade frågan om arbetsfördelning inom stiftelsens styrelse finns det inte någon intern arbetsfördelning mellan styrelsemedlemmarna. I praktiken sammanträdde stiftelsens styrelse vanligtvis 3—5 gånger om året. Mellan den mötesfrekvens som stiftelsen uppgett och balansomslutningen finns ett tydligt samband som motsvarar antagandet att styrelsearbetet i större stiftelser är intensivare och mötena fler. Omkring hälften av respondenterna hade utarbetat principer för stipendie- eller annan verksamhet och i omkring en tredjedel finns

en arbetsordning som styr styrelsens verksamhet eller ett placeringsreglemente. En fjärdedel av respondenterna hade också ett ekonomireglemente eller andra interna instruktioner. Vissa respondenter uppgav dessutom att stiftelsen följer de anvisningar för god förvaltning i stiftelser som Delegationen för stiftelser och fonder rf har utarbetat.

De stiftelser som besvarade enkäten uppgav nästan utan undantag (93 % av respondenterna) att de inte hade stött aktörer som står stiftaren eller styrelsemedlemmarna nära. Ungefär hälften (46 %) av respondenterna uppgav styrelseledamöternas löner, arvoden och andra förmåner. I enkäten ombads stiftelserna ange det sammanräknade beloppet för styrelseledamöternas arvoden, och svaren varierade i huvudsak mellan några hundra euro och tiotusentals euro. Tio stiftelser hade år 2010 betalat sammanlagt 100 000 euro eller mer i arvode till styrelseledamöterna. Det avgjort vanligast förekommande är att arvode till styrelsemedlemmarna betalas endast på mötesbasis.

Sammanlagt 35 % av respondenterna meddelade att en eller flera av stiftelsens revisorer senast hade bytts för 2—5 år sedan, och 20 % meddelade att det senaste revisorsbytet hade skett för 5—10 år sedan. Bara 10 % svarade att revisorn hade bytts för mer än 10 år sedan. Två tredjedelar av respondenterna uppgav att deras bokföring sköts av en utomstående tjänsteleverantör, t.ex. en bank eller bokföringsbyrå. En knapp femtedel av respondenterna uppgav att stiftelsens personal sköter bokföringen och en tiondedel att stiftelsens ombud har hand om bokföringen.

År 2010 hade 3/4 av respondenterna fast anställd personal som motsvarade 0—2 årsverken, medan årsverkerna var 3—49 hos en knapp fjärdedel och 50—299 hos ca 4 %. Bara sex respondenter uppgav att de år 2010 hade fast anställd personal som motsvarade över 300 årsverken. För stiftelsekoncernernas del är antalen något större. Volontärernas betydelse för stiftelsernas verksamhet bedöms vara stor.

För att stiftelsernas förvaltnings-, verksamhets- och öppenhetspraxis ska utvecklas har Delegationen för stiftelser och fonder rf (SRNK) publicerat rekommendationer om god förvaltning i stiftelser. Social- och häl-

soorganisationernas samarbetsförening SAF rf har för sina medlemmar gett ut en rekommendation om god organisationssed där det hänvisas till SRNK:s rekommendation och där också stiftelser som hör till en organisationskoncern behandlas. Rekommendationerna är inte bindande, men de bidrar till stiftelsepraxisens utveckling.

Praxis i fråga om osjälvständiga stiftelser och andra fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål

Fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål ägs och förvaltas av bl.a. registrerade stiftelser, föreningar, universitet, högskolor och läroanstalter, finansiella institut, staten, kommuner, evangelisk-lutherska kyrkan och andra religiösa samfund samt andra sammanslutningar. Statistik över antalet sådana fonder och över deras ändamål, verksamhetsformer, stadgar och motsvarande bestämmelser samt över deras förvaltning, medel och medelsanvändning saknas. Enligt en bedömning är emellertid antalet stiftelser och fonder av detta slag och det totala beloppet av medel som förvaltas i dem påfallande stort, och deras ändamål och verksamhet kan antingen vara av mycket likartat slag som registrerade stiftelsers (exempelvis fonder som registrerade stiftelser eller föreningar innehar) eller mycket olikartade jämfört med traditionella registrerade stiftelser (exempelvis fonder som innehas av statliga ämbetsverk, statliga eller kommunala inrättningar eller församlingar och en del av de fonder som föreningar innehar). Enskilda oregistrerade stiftelsers eller fonders tillgångar och verksamhet kan vara mycket betydande, men veterligen ägs och förvaltas fonderna av det slaget av t.ex. registrerade stiftelser och föreningar.

År 2012 utredde justitieministeriet de oregistrerade stiftelsernas och fondernas antal och storlek genom förfrågningar som riktades till de registrerade stiftelserna, universiteten och högskolorna, de finansiella instituten och evangelisk-lutherska kyrkan. I dem ställdes frågor om fonder med egen täckning (osjälvständiga stiftelser) och andra bundna

fonder (andra fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål).

Antalet fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål samt deras medel, ägare och stadgepraxis har utretts i det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser utarbetat (JM 23/2013, punkt 1.4, http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1368536471072/Files/OM_ML_23_2013_Uusi_saatiolaki_366_s.pdf).

1.2.2 Patent- och registerstyrelsens stiftelse-
register- och stiftelsetillsynspraxis

Antalet stiftelseregisteranmälningar och stiftelsetillsynsanmälningar samt andra myndighetsåtgärder

Patent- och registerstyrelsens stiftelseregister omfattade 2 838 registrerade stiftelser vid utgången av mars 2014. År 2013 inkom till stiftelseregistret 37 registreringsanmälningar, 1 350 ändringsanmälningar och 2 784 årsredovisningar. Vidare registrerades under året 35 nya stiftelser, 1 186 ändringar som gällde styrelsen och namntecknarna samt 263 stadgeändringar. År 2012 ombads sammanlagt 406 stiftelser ge in kompletteringar på basis av bokslutsuppgifterna, och år 2013 var motsvarande antal 917. Kompletteringarna gällde bl.a. antalet revisorer och revisorernas behörighet, inlämnande av noter till bokslutet och registeranmälningar om byte av styrelseledamöter eller inlämnande av revisionsberättelser och andra motsvarande omständigheter, huvudsakligen av tekniskt slag, som noterats vid bokslutsgranskningen.

Vid stiftelseregistret inleddes 22 tillsynsärenden år 2009, 20 tillsynsärenden år 2010, 11 tillsynsärenden år 2011, 14 tillsynsärenden år 2012 och 44 tillsynsärenden år 2013. Köpta tjänster används närmast för specialgranskningar och rättegångar.

På senare år har arbetsbördan inom Patent- och registerstyrelsens stiftelsetillsyn ökat klart på grund av att frågor kring stiftelsernas verksamhet och juridiska tolkningar har stigit fram i större utsträckning.

Avgifter för stiftelseregisteranmälningar och tillsynsanmälningar samt stiftelseregistrets ekonomi och verksamhet

Avgifter för registeranmälningar och tillsynsanmälningar. Nedan anges avgifterna för ansöknings- och anmälningsärenden för stiftelseregistrets del (december 2013). För jämförelsens skull nämns efter respektive avgift de avgifter som Patent- och registerstyrelsen tar ut för motsvarande förenings- eller handelsregisterärenden. För handelsregistrets vidkommande nämns avgifterna för aktiebolag och andelslag. Granskningen av förut-sättningarna för registrering av stiftelser och för registrering av stiftelsernas stadgeändringar, fusioner och upplösning har krävt mer personresurser än motsvarande prestationer i föreningsregistret och handelsregistret, eftersom de krav som till denna del tillämpats i fråga om stiftelser har varit mer långtgående än de som tillämpats i fråga om föreningar, bolag och andelslag. Dessutom täcks en del av föreningsregistrets kostnader ur statsbudgeten för att anmälningsavgifterna ska kunna hållas på en nivå som är lägre än självkostnadspriset.

Handläggningsavgiften för ansökan om tillstånd att grunda stiftelse och registrering av stiftelse är 1 680 euro (avgiften inbegriper också stiftelsens andel av kostnaderna för upprätthållande av registersystemet). Avgiften för handläggning av en grundanmälan som gäller en förening och getts in via e-tjänsten är 85 euro (30 euro om förhandsgranskning har utförts). Avgiften för behandling av en grundanmälan av en förening som getts in per post är 130 euro (40 euro om förhandsgranskning har utförts). Förhandsgranskningen kostar 150 euro om paragraferna är högst fem och 450 euro om föreningens stadgar granskas i sin helhet. Förhandsgranskning anlitas närmast av organisationer med många medlemsföreningar. Avgiften för behandling av etableringsanmälningar som aktiebolag och andelslag gör är 380 euro (330 euro om etableringsanmälan görs elektroniskt).

Handläggningsavgiften för fastställande av stadgeändring för stiftelser är 510 euro. När det gäller ändring av föreningsstadgar, bologsordningen i aktiebolag och andelslags-

stadgar är behandlingsavgifterna desamma som avgifterna för grund- eller etableringsanmälan, med undantag för sådana anmälningar om förhandsgranskade stadgeändringar som föreningar ger in via en e-tjänst (35 euro).

Avgiften för handläggning av ändringar som gäller styrelseledamöter och namntecknare i stiftelser är 100 euro. Behandlingsavgiften för byte av ordförande och namntecknare i föreningar är 20 eller 30 euro beroende på om anmälan görs elektroniskt eller per post. För aktiebolag och andelslag är avgiften för behandling av byte av styrelseledamöter, verkställande direktör och namntecknare 85 euro.

Dessutom ska alla registrerade stiftelser en gång om året lämna in en årsredovisning som innehåller bokslutshandlingarna och (på separat blankett) uppgifter som grundar sig på bokslutshandlingarna. För årsredovisningarna har Patent- och registerstyrelsen till utgången av år 2013 tagit ut en handläggningsavgift på 100 euro. Genom avgifterna har en del av kostnaderna för stiftelsetillsynen täckts. Föreningars bokslutshandlingar registreras inte. Aktiebolag och andelslag ska anmäla bokslutshandlingarna för registrering, anmälan är gratis.

Vid ingången av år 2014 ersattes avgiften för årsredovisningar med en tillsynsavgift för stiftelser. Tillsynsavgiftens storlek är graderad enligt stiftelsens balansslutning och utgör 120, 250 eller 500 euro.

Stiftelseregistrets personal och ekonomi. Stiftelseregistrets sammanlagda personalresurs är sju årsverken, av vilka 2,5 används till stiftelsetillsyn (1 jurist, 1 sekreterare och hälften av chefsens tid).

År 2013 var kostnaderna för stiftelseregistrets hela verksamhet 658 390 euro och de sammanlagda kostnaderna 847 940 euro. Under de senaste åren har kostnaderna uppgått till sammanlagt ca 810 000—1 131 000 euro per år, av vilket i genomsnitt ca 840 000 euro har förärläts av att PRS:s egna resurser har använts och 57 000—291 000 euro av att externa tjänster har anlåtats för stiftelsetillsynen (arvoden för advokatverksamhet och specialgranskningar). Kostnaderna för Patent- och registerstyrelsens egna resurser rik-tas till förande av stiftelseregistret och stiftel-

setillsyn i proportion till de personresurser som åtgått till dem. Omkring 30 % av kostnaderna för registermyndighetens behandlingssystem åtgår till handläggning av stiftelsernas årsredovisningar.

Av kostnaderna hänför sig i genomsnitt omkring 530 000 euro till förande av stiftelseregistret, i genomsnitt ca 60 000 euro till informationstjänsten och 307 000—541 000 euro till stiftelsetillsynen. Av kostnaderna för stiftelsetillsynen åtgår i genomsnitt ca 250 000 euro till behandling av årsredovisningar, och åren 2009—2013 har särskilda tillsynsåtgärder kommit att kosta 57 000—291 000 euro. De sammanlagda kostnaderna för stiftelsetillsyn har utvecklats som följer:

2009	722 000 €
2010	645 000 €
2011	497 000 €
2012	516 000 €
2013 (uppskattning)	503 000 €

Före år 2011 togs ingen separat avgift ut för stiftelsetillsyn, även om kostnaderna redan år 2009 var påfallande höga. År 2011 togs det i bruk en 100 euro stor avgift för handläggning av anmälan om årsredovisning för att det underskott som Patent- och registerstyrelsens stiftelsetillsyn ger upphov till skulle täckas. Målet nåddes till en del, eftersom den tillsyn som grundas på handläggningen av årsredovisningar numera motsvarar kostnaderna. Årligen ges ca 2 500 årsredovisningar in, så handläggningsavgifterna för dem inbringar ca 250 000 euro per år.

Arbetsmängden inom Patent- och registerstyrelsens stiftelsetillsyn har på senare år ökat betydligt i och med att frågor kring stiftelsernas verksamhet och juridiska tolkningar har väckts i större utsträckning. Till följd av det har också kostnaderna för stiftelsetillsyn stigit. År 2013 gav Patent- och registerstyrelsens stiftelsetillsyn upphov till ett underskott som var ca 253 000 euro. På grundval av antalet ärenden som har väckts vid olika domstolar och deras art kan det bedömas att kostnaderna år 2014 kommer att vara betydligt större än år 2013. Underskottet påverkas i hög grad av kostnaderna för de anhängiga rättegångarna och behovet av att anlita utom-

stående sakkunniga för t.ex. specialgranskningar.

År 2013 var stiftelseregistrets intäkter från avgifter för registeranmälningar ca 310 000 euro per år och intäkterna från informationstjänster ca 63 000 euro per år. Avgifterna för årsredovisningar som hörde ihop med stiftelsetillsynen uppgick till ca 250 000 euro per år.

Vid ingången av år 2014 ersattes avgiften för årsredovisningar som hänförde sig till stiftelsetillsynen med en tillsynsavgift för stiftelser (lagen om tillsynsavgift för stiftelser, 1048/2013) som år 2014 väntas inbringa 586 860 euro. Tillsynsavgiften är graderad enligt stiftelsernas balansomslutning som följer:

Balansomslutning (€)	Stiftelser (st.)	Tillsynsavgift (€)	Influtna avgifter (€)
< 100.000 €	503	120 €	60 360 €
100.000 €—10.000.000 €	1730	250 €	432 500 €
> 10.000.000 €	188	500 €	94 000 €
Totalt	2421 st.		586 860 €

Inkomsterna från tillsynsavgiften avses täcka alla kostnader för stiftelsetillsynen, däribland kostnaderna för handläggning av årsredovisningar. Dessutom gararderar man sig vid dimensioneringen av tillsynsavgiften för en liknande variation i tillsynskostnaderna som förekommit under tidigare år. På grund av antalet ärenden som har inletts vid olika domstolar och deras art kan det bedömas att kostnaderna för stiftelsetillsyn kommer att vara större år 2014 än de var åren 2012 och 2013.

Särskilt under de senaste åren har Patent- och registerstyrelsen effektiviserat stiftelsetillsynen väsentligt. Till den används nu mångfalt större resurser än på den tiden då stiftelsetillsynen sköttes vid justitieministeriet innan stiftelseregistret och stiftelsetillsynen år 1995 överfördes till Patent- och registerstyrelsen. Det finns inte tillgång till någon bedömning av i vilken mån tillsynskostnaderna och deras uppskattade utveckling

grundar sig på kostnader av engångsnatur som utvecklingen av tillsynen orsakar och på särskilda tillsynsåtgärder som orsakas av att det framkommer problemfall som uppstått under en längre tid.

Riksdagens biträdande justitieombudsman har i sitt beslut av 22.12.2006 om stiftelsetillsynen inom Patent- och registerstyrelsen konstaterat att en myndighet inte kan åsidosätta uppgifter som enligt lag hör till den genom att hänvisa till brist på resurser (eok 646/2005).

Praxis i fråga om registrering av och tillsyn över stiftelser

PRS:s stiftelsetillsyn är uppdelad i tre delar. Dessa är tillsyn som utförs i det skede då stiftelsen bildas, dvs. vid registreringen (tillstånd att grunda stiftelsen, registrering av grundannmälan), regelbunden tillsyn och tillsyn i enskilda fall. Enligt lagen om stiftelser ska Patent- och registerstyrelsen se till att stiftelsens förvaltning handhas enligt lag och stiftelsens stadgar (13 § 1 mom.). Den tillsyn som Patent- och registerstyrelsen sköter utgör laglighetskontroll.

Enligt lagen om stiftelser får Patent- och registerstyrelsen inte bevilja en stiftelse det tillstånd till grundande som är en förutsättning för registrering av stiftelsen, om stiftelsens ändamål enligt stadgarna är att bedriva affärsverksamhet eller om dess huvudsakliga syfte uppenbart är att ge stiftaren eller stiftelsens funktionärer direkt ekonomisk fördel (5 § 3 mom.). Dessutom får stiftelsen idka endast sådan affärsverksamhet som nämns i dess stadgar och som omedelbart främjar förverkligandet av stiftelsens ändamål (8 a §). I lagen om stiftelser definieras varken affärsverksamhet eller i större detalj vilken typ av affärsverksamhet som är tillåten respektive förbjuden. Patent- och registerstyrelsen har inte i offentligheten dragit upp riktlinjer för hur de begränsningar som gäller bedrivande av affärsverksamhet i princip tolkas i samband med registreringen av stiftelser och den kontinuerliga tillsynen över stiftelserna. Patent- och registerstyrelsen har haft ambitionen att skapa klarhet i och skärpa sin linje i fråga om stiftelser som bedriver affärsverksamhet. Vid handläggningen av en-

skilda ansökningar om tillstånd till grundande har Patent- och registerstyrelsen när den övervägt om tillstånd till grundande kan beviljas ägnat uppmärksamhet åt hur stor stiftelsens affärsverksamhet avses vara (t.ex. intäkterna av den) i förhållande till stiftelsens övriga verksamhet. Det är visserligen svårt för PRS att vid bildandet av helt nya stiftelser uppskatta utgående från stiftelsehandlingarna om verksamheten innefattar affärsverksamhet och hur omfattande den eventuella affärsverksamheten kommer att vara. Av tillstånden till grundande och stiftelsernas stadgar framgår i praktiken inte till vilken del tillståndsmyndigheten har ansett att stiftelsens verksamhet är affärsverksamhet. Exempelvis möjliggör uttrycken "tillhandahållande av tjänster" och "upprätthållande av en inrättning" ekonomisk verksamhet som utgör eller inte utgör affärsverksamhet. I praktiken tolkar närmast stiftelsens revisor, Skatteförvaltningen, andra myndigheter och sådana andra aktörer som eventuellt understöder den berörda stiftelsen i vilken mån stiftelsen bedriver affärsverksamhet.

Den regelbundna tillsynen grundas i första hand på årsredovisningar och på stiftelsens bokslutshandlingar som ska lämnas in i samband med dem (13 § 2 mom.). Hur väl PRS:s tillsyn fungerar påverkas i väsentlig grad av stiftelsernas bokförings- och bokslutspraxis samt av revisionernas kvalitet. I praktiken kontrollerar PRS att årsredovisningen innehåller de handlingar som krävs och att revisionsberättelsen innehåller de uppgifter som förutsätts i lagen om stiftelser, dvs. ett utlåtande om huruvida stiftelsens medel har placerats på behörigt sätt, de arvoden som betalats till medlemmarna i stiftelsens organ ska anses vara skäligen samt stiftelsens bokslut och verksamhetsberättelse ger riktiga och tillräckliga uppgifter om stiftelsens verksamhet (12 § 4 mom.). Om en stiftelse inte självant lämnar in en årsredovisning ber PRS att få den. Om inte formuleringarna i revisionsberättelsen följer standardformuläret, ber PRS stiftelsen ge utredning om hur stiftelsen kommer att gå till väga för att avhjälpa de brister som revisorn upptäckt.

De särskilda tillsynsåtgärderna baserar sig på specificerade skäl som framförts från olika håll och på de granskningsbehov som föl-

jer av dem. Utredningen av dessa fall börjar med en utredningsbegäran som avses i 13 § 2 mom. i lagen om stiftelser. Om behov finns, kan PRS använda också sådana granskningsmetoder som följer av 13 § 3 mom. och 14 § i lagen om stiftelser. Med det avses granskning av en stiftelses räkenskaper och förvaltning, åläggande att vidta åtgärder för att åstadkomma en rättelse, möjlighet att förbjuda att ett felaktigt beslut verkställs, möjlighet att ansöka hos domstolen på stiftelsens hemort om att styrelsemedlemmar entledigas och möjlighet att väcka skadeståndstalan vid domstolen på stiftelsens hemort. Enligt 14 § 4 mom. i lagen om stiftelser är PRS också skyldig att underrätta åklagaren så att denne kan väcka åtal, om en styrelsemedlem i sitt uppdrag har gjort sig skyldig till en straffbar handling.

Vid PRS har de särskilda tillsynsåtgärderna statistikförts som följer: 22 fall år 2009, 20 fall år 2010, 11 fall år 2011, 14 fall år 2012 och 44 fall år 2013. I lagen om stiftelser definieras de förutsättningar för bildande av stiftelser som gäller begränsning av bedrivandet av affärsverksamhet samt målen för stiftelsetillsynen på ett mycket allmänt plan med beaktande av stiftelseverksamhetens mångformighet och utveckling. Eftersom lagbestämmelserna är generellt formulerade har det i praktiken varit så att PRS i stor utsträckning kommit att definiera de konkreta tillsynsmålen och tillsynsnivån.

Samtidigt har det förutsatts att PRS vidtar tillsynsåtgärder t.ex. efter att ha fått kännedom om utredningar och åtgärder av vissa slag som andra tillsynsmyndigheter har vidtagit (eoak 646/2005). Enligt beslutsmotiveringarna hade PRS till sitt förfogande redan många år innan biträdande justitieombudsmannen hade uppmärksamgjorts på PRS:s agerande haft ett exceptionellt digert material bestående av sådana utredningar om en stiftelse som andra myndigheter hade gjort. (Den nuvarande Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet) ARA hade redan åren 2001—2003 företagit en grundlig granskning i samarbete med utomstående yrkesrevisorer. Denna grundliga utredning hade PRS haft tillgång till utan att PRS hade företagit egna utredningar. Granskningsberättelsen innehöll iakttagelser av omständighe-

ter på basis av vilka man kunde dra långtgående slutsatser om den berörda verksamhetens laglighet, oberoende av en framtida straffrättslig bedömning av saken. I granskningsberättelsen konstaterades det att verksamheten var olaglig på flera punkter. Likaså hade det genom förvaltningsdomstolens avgöranden, skattemyndigheternas beslut och en stipendiepromemoria funnits tillgång till färdig utredning om stiftelsens verksamhet. PRS har också betonat att förekomsten av tillräckliga bevis är en förutsättning för tillsynsåtgärder. I detta fall hade det emellertid redan funnits tillräckliga bevis som hade lett till att ARA hade fråntagit stiftelsen dess status av sammanslutning, sagt upp aravalån som hade beviljats fastighetsbolag i stiftelsens ägo och dragit in räntestöd genom beslut som hade prövats och godkänts genom beslut av förvaltningsdomstolen. Vidare hade bevisningen varit tillräcklig för inledande av förundersökning och senare också för väckande av åtal mot en tidigare styrelseordförande i stiftelsen.

Enligt biträdande justitieombudsmannen borde PRS i egenskap av myndighet med tillsyn över stiftelser ha vidtagit konkreta åtgärder senast i början av år 2005. Före det hade ARA redan vid sin grundliga granskning konstaterat att ett stort antal lagstridigheter hade framkommit i den berörda stiftelsens verksamhet. Förfarandet hade stridit mot bl.a. aktiebolagslagen och revisionslagen samt arava- och räntestödslagstiftningen. ARA hade redan i december 2001 begärt att polisen och skattemyndigheterna skulle undersöka saken. Före det hade statens revisionsverk uppmanat ARA att överväga en brottsanmälan. Utifrån de iakttagelser som gjorts vid ARA:s granskning hade ARA beslutat att frånta stiftelsen dess status av sammanslutning som bedriver i aravalagen avsedd uthyrning av bostäder på sociala grunder, och senare hade ARA sagt upp aravalån som hade beviljats fastighetsbolag i stiftelsens ägo och dragit in betalningen av räntestöd för fastighetsbolagets bostadslån. Förvaltningsdomstolen hade 6.5.2004 förkastat besvaren över ARA:s beslut. Förvaltningsdomstolen hade motiverat sina beslut bl.a. med arten av stiftelsens oegentligheter och med att oegentligheterna varit systematiska samt med att förfä-

randena hade gynnat styrelseordföranden och dennes närstående. Dessutom hänvisade biträdande justitieombudsmannen till den påbörjade förundersökning som gällde stiftelsen, till väckandet av åtal mot en person som hade deltagit i stiftelsens förvaltning och till att stiftelsens förvaltningsförfarande som hade lett till de ovannämnda ekonomiska påföljderna hade medfört konkret skada för stiftelsen.

1.2.3 Annan tillsyn

Allmänt

Tillsyn över verksamhetsstiftelser utövas när det gäller både verksamheten och finansieringen. Som exempel kan nämnas att myndigheter sköter tillsynen över produktionen av tillståndspliktig social- och hälsovårdsservice, medan användningen av understöd övervakas av dem som beviljar understöden. Också serviceproducenterna övervakar sin egen verksamhet med hjälp av planer för egenkontroll. Penningautomatföreningen övervakar hur de stiftelser som föreningen understöder använder understöden, och den ger också akt på stiftelseverksamhetens resultat och effekter. På motsvarande sätt ger de statsbidragsmyndigheter som beviljar statsunderstöd inom undervisnings- och kultursektorn (inberäknat understöd som härrör från tipsvinstmedel) akt på hur de statsunderstöd som de beviljar används.

Tillsyn över verksamheten

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, regionförvaltningsverken och kommunerna övervakar verksamheten inom stiftelser som producerar privat social- och hälsovårdsservice. Myndighetstillsynen syftar till att främja den regionala jämlikheten och rättsskyddet samt bemästra kvaliteten på servicen. Tillsynsmyndigheten tar ställning till om serviceproducenterna har handlat på det sätt som förutsetts i författningarna.

Utgående från lagstiftningen om utbudet av privat social- och hälsovårdsservice samt tillstånds- och finansieringsvillkoren utarbetar varje stiftelse som producerar service en plan

för egenkontroll, som omfattar serviceproducentens alla former av service och den samlade service som serviceproducenten tillhandahåller. För varje verksamhetsenhet görs det upp en skriftlig plan med vars hjälp missförhållanden i den service som klienterna ges och sådana situationer som är osäkra med avseende på hur servicen lyckas och medför risker kan identifieras, förebyggas och snabbt rättas till. Planen för egenkontroll ska hållas offentligt framlagd vid verksamhetsenheten och serviceproducenten ska följa hur den förverkligas (6 § i lagen om privat socialservice 922/2011). Valvira meddelar föreskrifter om innehållet i planen för egenkontroll och om hur planen ska utarbetas och följas upp.

Regionförvaltningsverket ska övervaka privat social- och hälsovårdsservice som produceras inom dess verksamhetsområde. Valvira övervakar verksamheten i synnerhet när det är fråga om serviceproducenter som är verksamma inom flera regionförvaltningsverks verksamhetsområden. Hälsonämnden eller motsvarande kommunala organ är tillsynsmyndighet på kommunnivå.

Varje kommun övervakar den verksamhet som stiftelser och andra producenter av privat socialservice bedriver inom kommunen. Kommunerna övervakar att den service som de köper uppfyller kvalitetskraven och är lämplig. Kommunen ska försäkra sig om att den köpta servicen motsvarar åtminstone den nivå som krävs av motsvarande kommunala aktör. Om kommunen vid ordnandet av service anlitar en privat serviceproducent, t.ex. en stiftelse, strävar kommunen efter att i avtalsvillkoren förvissa sig i detalj om kvaliteten på servicen. I praktiken sker övervakningen till stor del i form av avtalsbaserad kontroll (kontroll av att prestationen är befri).

Övervakning av finansieringen

Penningautomatföreningen (RAY) övervakar att de stiftelser som får understöd använder understödet till det ändamål som det har beviljats för, att de faktiska kostnaderna motsvarar understödsbeslutet och att understödsvillkoren och lagen om penningautomatunderstöd (1056/2001) iakttas. RAY granskar den mottagande stiftelsens ekonomi och

verksamhet. De mest centrala åtgärderna inom övervakningen är granskning av utbetalningar, granskning av årsredovisningar, inspektionsbesök och separata utredningar.

I samband med utbetalningen kontrollerar man att de tillbörliga utredningarna om användning av tidigare beviljade understöd har lämnats in. I samband med byggnadsprojekt kontrollerar RAY också planerna och finansieringskalkylerna för de objekt som får understöd. Vid inspektionsbesök inspekteras bl.a. praxis och förfaranden med anknytning till stiftelsens ekonomiförvaltning och bokföring. Utöver ekonomin och användningen av understöd fästs under inspektionsbesöken också allt mer uppmärksamhet vid utvärdering av verksamheten. Med hjälp av övervakningen genereras information om användningen av tidigare beviljade understöd och understödstagarnas ekonomiska ställning; denna information används som stöd för RAY:s understödsberedning. Om oegentligheter som hänför sig till användningen av understöd upptäcks, kan RAY förbjuda ytterligare stödutbetalningar till stödmottagaren, och social- och hälsovårdsministeriet kan återkräva understöd som redan betalats ut (27 § i lagen om penningautomatunderstöd).

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) beviljar stiftelser och andra allmännyttiga sammanslutningar understöd, bidrag och borgen för boende och byggande. ARA styr och övervakar användningen av ARA-bostadsbeståndet. ARA övervakar att stiftelserna både uppfyller de förutsättningar som anges i lag och handlar i enlighet med dem. Övervakningen baserar sig dels på de utgångsdata som stiftelserna ger, dels på anmälningar som stiftelserna ska ge årligen och som gäller bl.a. verksamheten och finansieringen och kompletteras med bokslutsuppgifter. Årsövervakningsuppgifterna ges med hjälp av en elektronisk blankett. Dessutom företar ARA inspektioner hos sammanslutningarna. Vid övervakningen granskas stiftelsens förvaltning, ekonomi och verksamhet för klarläggande av om stiftelsen bl.a. har iakttagit de villkor för aravafinansiering som grundar sig på aravalagen och aravaförordningen samt aravabegränsningslagen. Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen om

räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån.

Kommunerna beviljar stiftelser och andra allmännyttiga aktörer verksamhetsbidrag. I bidragsbeslutet kan det fastställas villkor för hur ska bidraget användas, och iakttagandet av villkoren övervakas. Kommunerna övervakar de mottagande stiftelsernas verksamhet och bidragsanvändning i enlighet med sina egna verksamhetsprinciper. Exempelvis har Esbo stad enligt bidragsvillkoren rätt att granska den mottagande stiftelsens förvaltning och räkenskaper så att det med hjälp av bokföringen är möjligt att ge akt på hur bidraget använts. Mottagaren ska ordna revisionen på det sätt som förutsätts i revisionslagen. Mottagaren ska också lämna staden de uppgifter som staden anser behövas för handläggning av bidragsansökan och beviljande av bidrag samt för övervakning av användningen. Om mottagaren har gett felaktiga eller missvisande uppgifter, kan ett beviljat bidrag återkrävas.

1.2.4 Stiftelsebeskattningen

Den ställning i beskattningen som registrerade stiftelser, de som överlåter medel till registrerade stiftelser och stiftelsernas förmånsstagare har grundar sig på skattelagstiftningen. I 22 § i inkomstskattelagen (1535/1992) definieras begreppet allmännyttigt samfund, och i 23 § i den lagen föreskrivs om skattskyldighet för allmännyttiga samfund. Enligt statens revisionsverk anser skattemyndigheterna att omkring 90 procent av de registrerade stiftelserna är sådana allmännyttiga samfund som avses i inkomstskattelagen. Allmännyttiga samfunds verksamhet är helt eller delvis skattefri, beroende på inkomster och sammansättning. Allmännyttiga samfund är skyldiga att betala skatt på inkomst av näringsverksamheten. Dessutom är de skyldiga att betala skatt till kommunen och församlingen för inkomst av fastigheter eller delar av fastigheter som använts för andra än allmänna och allmännyttiga ändamål. Om ett allmännyttigt samfund anses bedriva samhällseligt betydelsefull verksamhet som avses i lagen om skattelättnader för vissa allmännyttiga samfund (680/1976), kan samfundets skatter som följer av inkomstskattelagen

lindras helt eller delvis. Storleksordningen för skattestöd som kommer stiftelser och andra allmännyttiga samfund till del har sedan 1990-talets mitt varit 100 miljoner euro per år, enligt Statens ekonomiska forskningscentral VATT. Enligt en bedömning som statens revisionsverk gjort har skattestöden i praktiken varit större på 2000-talet, eftersom stiftelsernas förmögenhet och intäkter av placeringsverksamhet har stigit och penningvärdet har förändrats (statens revisionsverk 210/2010, s. 7 och 79). Bedömningen av huruvida det är fråga om inkomst av näringsverksamhet görs alltid från fall till fall. Som inkomst av näringsverksamhet betraktas dock i fråga om allmännyttiga samfund inte inkomster som de former av medelsinsamling som uppräknas i 23 § 3 mom. i inkomstskattelagen ger upphov till (om tillämpning av bestämmelsen, se HFD 2013:200). Inkomster från uthyrning av lägenheter är skattefria eller lindrigare beskattade än när det gäller andra skattskyldiga. Inkomstskattelagen har också tillämpats så att ekonomisk verksamhet som skulle vara näringsverksamhet om den bedrevs i bolagsform har kunnat betraktas som skattefri allmännyttig verksamhet när den bedrivs av stiftelser eller föreningar. Enligt rättspraxis ska man när det bedöms om verksamheten är skattepliktig eller inte också beakta om verksamheten anknyter till fullgörande av det allmännyttiga samfundets ändamål. Enligt lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999) är centrala uppgifter om skattestöd och skattelättnader, exempelvis uppgiften om huruvida en sammanslutning är ett allmännyttigt samfund, sekretessbelagda.

1.3 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i Norden och EU

1.3.1 Allmänt

Den associationsrättsliga regleringen om verksamhet som bedrivs i stiftelseform utgör i hög grad nationell rätt, om man ser saken i ett internationellt jämförelseperspektiv. Stiftelsernas gränsöverskridande verksamhet har en förhållandevis liten inverkan på den inre marknadens funktion, därför finns det tills vidare inga bestämmelser på EU-nivå om

stiftelseformen. Därmed har stiftelserätten inte internationaliserats och harmoniserats på samma sätt som t.ex. aktiebolagsrätten. Trots de nationella utgångspunkterna är den associationsrättsliga lagstiftning som gäller verksamhet i stiftelseform i många avseenden likriktad i de jämförda staterna när det gäller utgångspunkterna och de centrala principerna.

Nedan behandlas de jämförda staternas lagstiftning i huvudsak bara till den del den skiljer sig från den gällande lagen om stiftelser eller lagförslaget. En bredare upplagd internationell jämförelse finns på justitieministeriets webbplats (http://www.om.fi/Etusivu/Valmisteilla/Laki_hankkeet/Yhtiooikeus/1274105744409).

1.3.2 Europeiska unionen

I Europeiska unionen finns det ingen lagstiftning om nationella stiftelser. Kommissionen lade 8.2.2012 fram ett förslag till rådets förordning om stadga för europeiska stiftelser (FE) (KOM(2012) 35 slutlig). Syftet med förslaget är att det ska antas en förordning om en ny europeisk stiftelseform som ska göra det enklare för stiftelser att etablera sig, bedriva verksamhet och kanalisera sina medel till allmännyttiga ändamål på EU:s inre marknad. Sådana europeiska stiftelser (FE, Fundatio europaea) som föreslås i förordningen skulle kunna existera jämsides med nationella stiftelser, och medlemsstaterna bör enligt förslaget behandla dem på samma sätt som nationella stiftelser. Det avses vara frivilligt att ansöka om den rättsliga formen av europeisk stiftelse. Behandlingen av kommissionens förslag till förordning fortgår i rådet våren 2014, då Grekland är ordförande, men det är ovisst i vilken form förordningen kan antas och om den kommer att antas över huvud taget.

1.3.3 Sverige

Sveriges gällande stiftelselag (1994:1220, <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19941220.htm>) trädde i kraft år 1996. Stiftelsernas rättskapacitet är beroende av om vissa särdrag som fastställs i lagen existerar. Enligt 1 kap. 2 § i stiftelselagen bildas en stiftelse

genom att egendom enligt förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål. I lagen förutsätts det inte att en stiftelses ändamål är nyttigt, i stället kan stiftelserna fullgöra vilket som helst lagligt ändamål som stiftaren har förordnat, och de kan bedriva affärsverksamhet för fullgörande av ändamålet. Det finns inga lagbestämmelser om minimikapital för stiftelser, och i registerpraxis förutsätts det veterligen inte att stiftelsekapitalet är av en viss storlek.

Utgångspunkten för Sveriges stiftelselag är enligt lagens 2 kap. 1 § att stiftelsens förvaltning ska ordnas i enlighet med föreskrifterna i stiftelseförordnandet. Styrelsen för en stiftelse får dock enligt 2 kap. 10 § inte bestå av enbart stiftaren eller stiftarna. Lagen innehåller inte bestämmelser om andra organ, t.ex. en verkställande direktör som svarar för den löpande förvaltningen eller ett förvaltningsråd som övervakar styrelsens verksamhet. I praktiken är det ändå vanligt att i synnerhet större stiftelser väljer en verkställande direktör.

Enligt den svenska stiftelselagen ska styrelsen företräda stiftelsen samt organisera stiftelsens förvaltning och verksamhet på ett sätt som är förenligt med stadgarna och lagstiftningen. Stiftelsens förmögenhet ska enligt lagens 2 kap. 4 § vara placerad på ett godtagbart sätt. Placeringsverksamhetens godtagbarhet bedöms från fall till fall med utgångspunkt från ett helhetsperspektiv. Vid bedömningen beaktas enligt lagens förarbeten riskspridningen, skyddandet av stiftelsens förmögenhet mot inflation, placeringarnas likviditet och stiftelsens ändamål (prop. 1993/94:9, s. 122). Stiftaren kan meddela närmare föreskrifter om placeringsverksamheten, och de ska iakttas. Stiftelselagen innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om omsorgsplikt för stiftelsens ledning. Styrelsens lojalitetsplikt framgår emellertid i form av särskilda bestämmelser om transaktioner till förmån för närstående (2 kap. 6 § i stiftelselagen).

Förebilden för skadeståndsbestämmelserna i den svenska stiftelselagen är de bestämmelser om styrelsens skadeståndsansvar som finns i den svenska aktiebolagslagen. Styrelseledamöternas ansvar gentemot stiftelsen

begränsas inte enbart till uppgifter som följer av stiftelsens stadgar eller av stiftelselagen, utan de allmänna principerna om uppdragsförhållande tillämpas på styrelseledamöterna.

I den svenska bokföringslagen (1999:1078, <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19991078.htm>) föreskrivs det om bokföringsskyldighet för stiftelser som ingår i lagens tillämpningsområde. Stiftelser som inte omfattas av den bokföringsskyldighet som följer av bokföringslagen ska föra räkenskaper och utarbeta en sammanställning för varje räkenskapsår på det sätt som bestäms i stiftelselagen. Enligt stiftelselagen ska varje stiftelse ha en auktoriserad eller godkänd revisor.

I Sverige har länsstyrelserna tillsyn över stiftelserna. Stiftelsetillsynen består av kontroll, ingripande och service. Kontrollen grundas i huvudsak på uppgifter och handlingar som stiftelserna ger in till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten kan ingripa i stiftelsens verksamhet genom tillsynsåtgärder, om det kan antas att stiftelsens förvaltning inte utövas i enlighet med stiftelseförordnandet eller bestämmelserna i stiftelselagen. De tillsynsåtgärder som det föreskrivs om i lagen är begäran att få handlingar från stiftelsen, kallande till och deltagande vid sammanträde med stiftelsens styrelse, utförande av inspektion hos stiftelsen, förelägganden som riktas till stiftelsen, beslut om verkställighetsförbud, föreläggande att göra rättelse och ansökan hos domstol om att en styrelseledamot ska entledigas. I myndighetens serviceuppdrag ingår att ge råd och upplysningar. Myndighetstillsynen gäller i princip alla stiftelser som ingår i stiftelselagens tillämpningsområde. När det gäller andra stiftelser än sådana som bedriver affärsverksamhet och moderstiftelsen i en stiftelsekoncern kan stiftaren dock vid bildande av stiftelsen föreskriva om begränsad tillsyn.

Tillstånd av myndigheten krävs för ändring av stiftelsens stadgar. Stiftaren kan dock i fråga om vissa föreskrifter i stiftelseförordnandet besluta att styrelsen har rätt att besluta om stadgeändringar. Stadgarna kan ändras, om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter. Sådana föreskrifter i stadgarna som gäller annat än stiftelsens ändamål kan

ändras också om det finns andra särskilda skäl. Ändring av stiftelsens ändamål förutsätter alltid synnerliga skäl. När det nya ändamålet fastställs ska vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt beaktas så långt möjligt.

I 7 kap. i stiftelselagen finns bestämmelser om upplösning av stiftelser genom försättande i likvidation. Tillgångar som eventuellt återstår när en stiftelse upplöses ska förbrukas för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta. En liten skuldfri stiftelse som registrerades för mer än 20 år sedan och som inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren kan upplösas utan likvidationsförfarande, varvid de återstående tillgångarna ska förbrukas för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta. Enligt lagen kan stiftelser försättas i konkurs.

1.3.4 Norge

I den norska stiftelselagen (Lov om stiftelser, LOV—2001—06—15, <http://www.lovdata.no/all/hl—20010615—059.html>) som trädde i kraft år 2005 definieras stiftelser till stor del likadant som i den svenska stiftelselagstiftningen. På motsvarande sätt som i Sverige är en stiftelses rättskapacitet beroende av om vissa lagstadgade särdrag existerar. I den norska stiftelselagen delas stiftelserna in i allmänna stiftelser och näringsdrivande stiftelser. Syftet med de bestämmelser som tillämpas på näringsdrivande stiftelser har varit att förbättra i synnerhet borgenärsskyddet. Enligt lagen ska näringsdrivande stiftelser ha ett grundkapital som är minst 200 000 norska kronor (ca 29 000 euro) och är bundet. På allmänna stiftelser tillämpas kravet att grundkapitalet ska vara minst 100 000 kronor (ca 14 000 euro).

Enligt norsk lag sköter styrelsen stiftelsens förvaltning. Styrelsen svarar också för placeringen av stiftelsens förmögenhet. Enligt lagen ska stiftelsens medelsförvaltning ordnas så att vederbörlig hänsyn tas till placeringsverksamheten är säker och till möjligheterna att nå en tillfredsställande avkastning för att det ska gå att fullgöra stiftelsens ändamål. Den norska stiftelselagen innehåller

bestämmelser om stiftelsens verkställande direktör (daglig leder), om beredningsorgan som är underställda styrelsen och om förvaltningsråd.

På motsvarande sätt som i Sverige har bestämmelserna i den norska aktiebolagslagen tjänat som förebild för skadeståndsbestämmelserna i stiftelselagen. Skadeståndsbestämmelserna bygger främst på de allmänna principer i norsk rätt som reglerar ansvaret för vållande. Stiftelselagen innehåller förutom bestämmelser om skadestånd också bestämmelser om straffpåföljder vid lagöverträdelse.

I Norge svarar en myndighet vid namn Stiftelseetilsynet för stiftelseetilsynen. Vid sidan av att den sköter stiftelseetilsynen för den också stiftelseregistret och fattar vissa lagstadgade beslut, bl.a. beslut om ändring av stiftelsernas stadgar. I den norska stiftelselagen föreskrivs det om stiftelserevisorernas uppdrag på ett sätt som stöder stiftelseetilsynen.

1.3.5 Danmark

På motsvarande sätt som i Norge indelas stiftelserna i den danska stiftelselagstiftningen i allmänna stiftelser och näringsdrivande stiftelser. Lagtekniskt har indelningen gjorts genom att det föreskrivits om allmänna stiftelser i en lag (Lov om fonde og visse foreninger, Lov nr 698/11.08.1992, <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=138731>) och om näringsdrivande stiftelser i en annan lag (Lov om erhvervsdrivende fonde, Lov nr 652/15.07.2006, <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=131732>). Minimikapitalkravet för allmänna stiftelser är 250 000 danska kronor (ca 35 000 euro), medan det för näringsdrivande stiftelser är 300 000 danska kronor (ca 42 000 euro). En näringsdrivande stiftelses status som juridisk person uppkommer när stiftelsen införs i handelsregistret, medan rättskapaciteten för allmänna stiftelser är beroende av om de lagstadgade särdragen existerar.

När det gäller näringsdrivande stiftelser innehåller lagen inga uttryckliga bestämmelser om placering av tillgångarna. I den lag som gäller näringsdrivande stiftelser föreskrivs

det om styrelsens allmänna behörighet, vilken inbegriper ordnande av stiftelsens medelsförvaltning på ett sätt som är lämpligt för stiftelsen från fall till fall. Allmänna stiftelser medel ska enligt lag placeras på ett sätt som det föreskrivs närmare om i regler som justitieministeriet har fastställt.

Regleringen om styrelsen i näringsdrivande stiftelser är mera ingående än regleringen om styrelsen i allmänna stiftelser. De bestämmelser om skadestånd som gäller näringsdrivande stiftelser i Danmark motsvarar i huvudsak de bestämmelser som tillämpas på aktiebolag. Styrelseledamöterna i allmänna stiftelser förutsätts däremot inte visa motsvarande omsorg som styrelseledamöterna i kommersiella stiftelser.

Enligt lag ska allmänna stiftelser upprätta bokslut i överensstämmelse med god räkenskapsd. På näringsdrivande stiftelser bokslut tillämpas särskilda bestämmelser i revisionslagen. I Danmark har stiftelsetillsynen i överensstämmelse med den indelning som gjorts i lagstiftningen uppdragits åt två olika myndigheter. För tillsynen över näringsdrivande stiftelser svarar det danska ekonomi- och näringsministeriet (*Økonomi- og Erhvervsministeriet*), som i praktiken har delegerat tillsynsuppdraget till en näringsmyndighet på lägre nivå (*Erhvervsstyrelsen*). Tillsynen över allmänna stiftelser utövas av en avdelning (*Civilstyrelsen*) som lyder under justitieministeriet.

2 Bedömning av nuläget

2.1 Omvärldsförändringar

Samhället och stiftelsernas verksamhetsmiljö har förändrats en hel del under den tid lagen om stiftelser har varit i kraft. I och med förändringarna i samhällsstrukturen och välfärdssamhället i Finland har antalet funktioner som sköts av det offentliga förändrats på senare tid på så sätt att t.ex. skyldigheter som den offentliga sektorn tidigare tog hand om har övergått eller överförts till den tredje sektorn, utan att motsvarande ekonomiskt stöd av offentliga medel skulle ha getts för skötseln av dem. Exempelvis är stiftelsernas betydelse vid finansiering och produktion av utbildning, forskning, social- och hälsovårds-

service samt kultur på väg att öka. Utvecklingen i samhället kan också leda till att det uppkommer sådana nya behov och avvägningar som stiftelser och den tredje sektorn i övrigt kan möta både snabbt och effektivt. Samhället har också förändrats på så sätt att det oftare än förr förekommer att verksamhetsprinciperna hos olika producenter av en viss service skiljer sig åt när det gäller avkastningsmålet och resultat användningen. Stiftelseformen har visat sig vara ett fungerande instrument inom dessa områden, även om särdragen hos stiftelser med fortlöpande finansiering och andra verksamhetsstiftelser beaktas bristfälligt i lagen om stiftelser. Under samma tid har också den förmögenhet som är i privat ägo växt kraftigt, och den nuvarande lagen om stiftelser kan i någon mån begränsa kanaliseringen av den till stiftelseverksamhet, både traditionell sådan och stiftelseverksamhet som är stadd i utveckling. Dessa förändringar gör att behovet av att undersöka om stiftelselagstiftningen är tidsenlig har accentuerats, något som har märkts också i myndigheternas ställningstaganden och samhällsdebatten under de senaste åren.

Trots omvärldsförändringarna har stiftelseformen förblivit populär, och ända fram till dags dato har medel i stiftelseform anvisats för både småskalig stiftelseverksamhet och påfallande stora projekt. När lagen revideras gäller det därför att beakta möjligheten att använda stiftelseformen för såväl småskalig som storskaligare verksamhet.

I takt med att den fria rörligheten ökat precis som de gränsöverskridande utmaningarna — såsom miljöproblemen — och möjligheterna, vilka exemplifieras av regionalt eller globalt forskningssamarbete, bör stiftelselagstiftningen bör erbjuda tillräckliga möjligheter också för internationellt samarbete i stiftelseform. Stiftelseformen i Finland bör också vid internationella jämförelser vara ett gott alternativ för ordnande av stiftelseverksamheten. Veterligen har stiftelserättens utveckling i andra stater ännu inte minskat intresset för att använda stiftelseformen i Finland. En internationell jämförelse pekar ändå på att man i de stater som ingår i jämförelsen, såsom i övriga nordiska länder, till en del har betraktat även centrala stiftelserättsliga frågor ur ett annat perspektiv. För att nämna ett

exempel begränsas stiftelsernas affärsverksamhet inte ovillkorligen i den svenska och den danska stiftelselagstiftningen, och inte heller omfattas alla stiftelser av fullskalig stiftelse tillsyn i de länderna. Inom EU är dessutom ett initiativ som syftar till att införa en europeisk stiftelseform aktuellt.

2.2 Kännetecknen för stiftelser samt grundkapital

Den definition av begreppet stiftelser som finns i den gällande lagen (5 § 3 mom.) motsvarar inte till alla delar vedertagen och välbeprövad stiftelsepraxis. Definitionen är dessutom delvis bristfällig och diffus.

Kapitalstiftelser och stiftelser med fortlöpande finansiering. Även om en läsning av lagen om stiftelser och juridisk litteratur kan ge en bild av att en stiftelse är en egendoms massa som avsatts för ett bestämt ändamål (s.k. kapitalstiftelse), är också verksamhetsstiftelser med fortlöpande finansiering i praktiken accepterade och nyttiga för samhället. Det bör skapas klarhet i de kännetecknen för stiftelser som anges i stiftelselagen, så att de tydligare än nu täcker också verksamhetsstiftelser och olika former av finansiering av stiftelseverksamhet. Avsikten med den stiftelserättsliga regleringen är inte att påverka skattebehandlingen av sådana stiftelser och deras förmånstagare och inte heller tillämpningen av konkurrenslagstiftningen.

Ändamålets nytthet och fördelar som ges närstående. Det krav i lagen om stiftelser enligt vilket stiftelsens ändamål ska vara nyttigt har ansetts vara oklart. Kravets betydelse har också fördunklats av att det utifrån den gällande lagen inte står klart i vilken mån en stiftelse de facto kan ge stiftaren, andra närstående och funktionärer ekonomiska fördelar. Att diffust tillåta sådana fördelar är problematiskt därför att det i princip antas att stiftelsens tillgångar och verksamhet ska gagna ett ändamål som framgår av stiftelsens stadgar och är externt i förhållande till stiftelsen och stiftaren. Rättsläget fördunklas också av att den gällande lagens bestämmelser om förmåner som ur stiftelsens tillgångar kan ges närstående helt eller delvis vederlagsfritt är kasuistiska och inte täcker en stor del av de åtgärder som i den nyare associationslagstift-

ningen anses vara vederlagsfria förmåner. Det finns behov av att skapa klarhet i stiftelseändamålets nytthet på ett sådant sätt att närståendetransaktioner som inte främjar stiftelsens ändamål förbjuds helt och hållet och att insynen i närståendetransaktionerna ökas för att det ska bli lättare att ge akt på och övervaka dem.

Vid beredningen av propositionen har också alternativet att stiftelsernas ändamål ska vara allmännyttigt eller ideellt övervägts. På stiftelsehåll har det i stor utsträckning ansetts att stiftelsernas ändamål bör vara att producera allmännytta, åtminstone i någon mån, och vara av betydelse för samhället. Under den tid lagen om stiftelser varit i kraft har det dock bildats ett stort antal stiftelser med ändamålet att gagna bara en begränsad personkrets eller med ett ändamål som inte kan anses vara ideellt och stiftelser som kan bedriva näringsverksamhet i stor utsträckning. Om det ändamål för stiftelser som uttrycks i stiftelselagen avgränsas så att stiftelsernas ändamål ska vara allmännyttigt eller ideellt, föranleds dessa stiftelser onödiga problem. Frågan om en stiftelse anses vara ett allmännyttigt samfund i beskattningssammanhang avgörs utgående från skattelagstiftningen. Detsamma gäller lagstiftningen om statligt stöd och konkurrenslagstiftningen.

Krav på grundkapital. Enligt gällande lag får den egendom som en stiftelse som bildas ska få inte stå i ett uppenbart missförhållande till stiftelsens ändamål, och kapitalet ska uppgå till åtminstone 25 000 euro (5 § 3 mom. i lagen om stiftelser och 1 § i stiftelseförordningen). I praktiken har kapitalkravet varit konstant sedan juni 1987, då stiftelseförordningen trädde i kraft. Nuvärdet av det kapitalkrav om 150 000 mk som anges i stiftelseförordningen är ca 45 000 euro.

I praktiken kräver registermyndigheten att stiftaren ger in särskild utredning om den planerade verksamheten och om finansiering av den, om det görs ett försök att bilda en stiftelse med minimikapitalet 25 000 euro eller om stiftaren i form av grundkapital överlåter enbart annan egendom än pengar och denna egendom i praktiken medför kostnader för stiftelsen. Om den egendom som överläts i form av grundkapital har ett värde av minst 100 000 euro, har tilläggsutredning i prakti-

ken inte krävts ens om den verksamhet som planeras för stiftelsen är mycket mer omfattande. I praktiken kan den egendom som utgör en stiftelses grundkapital vara sådan att den medför bara kostnader för stiftelsen. Exempelvis har verksamhetsstiftelser som tillhandahåller utbildning, social- och hälsovårdsservice eller hyresbostäder för specialgrupper i allmänhet inte i det skede då de bildas, och ofta inte heller medan verksamheten är i gång, det belopp av eget kapital som enligt gällande lag är en förutsättning för erhållande av tillstånd till grundande och som kan användas till att finansiera den planerade verksamheten. I den gällande lagen uttrycks kravet på grundkapital så vagt att det inte har uppkommit någon allmänt känd praxis för vilket grundkapital som anses vara tillräckligt för olika stiftelser. Bestämmelser om kravet på grundkapital utfärdades första gången genom en lagändring som trädde i kraft år 1987 och som syftade till att undanröja missförhållanden som hade framträtt inom insamlingsverksamhet. Senare har lagstiftningen om penninginsamlingar moderniserats och tillsynen över penninginsamlingar skärpts. Enligt bokslutsuppgifter för år 2012 fanns det i stiftelseregistret 168 stiftelser vars eget kapital som anges i bokslutet är mindre än 25 000 euro, vilket är det lägsta möjliga kapital som en ny stiftelse kan ha enligt gällande lagstiftning. Veterligen har den omständigheten att grundkapitalet är mindre inte allmänt taget medfört problem för dessa stiftelser och för deras intressentgrupper. Ändamålet för sådana små stiftelser kan vara t.ex. att äga och upprätthålla ett lokalt minnesmärke. I praktiken kan också en stiftelses kapital användas till stiftelsens verksamhet, om inte denna användning uttryckligen begränsas i stadgarna.

Av de andra europeiska staterna har t.ex. Sverige, Tyskland och Storbritannien inga bestämmelser om ett minimikapital. I Danmark är minimikapitalkravet 42 000 för kommersiella stiftelser och 35 000 för andra stiftelser. I Norge ska näringsdrivande stiftelser ha minst 28 000 euro i grundkapital, och andra stiftelser ska ha minst 14 000 euro.

I samband med beredningen av propositionen övervägdes både ett fast minimikapitalkrav och ett kapitalkrav som är relaterat till

stiftelsens verksamhetsplan för de tre första åren. Det sistnämnda alternativet föreslogs i det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gav. Under remissbehandlingen motsatte sig största delen av dem som yttrade sig om detta ett kapitalkrav som är relaterat till verksamheten eller ansåg det vara problematiskt. I stället understöddes ett fast kapitalkrav på 25 000—50 000 euro.

I synnerhet är de existerande större kapitalstiftelserna och en del av de större verksamhetsstiftelserna och av de övriga stiftelserna med fortlöpande finansiering oroad för att den allmänna bilden av stiftelserna påverkas om bildandet av stiftelser underlättas, varvid antalet tidsbegränsade eller projektspecifika stiftelser med ett nytt verksamhetssätt ökar och också upplösningen av stiftelser blir allmänare. Visserligen påverkar tröskeln för att bilda självständiga stiftelser och de administrativa kostnaderna också i vilken utsträckning ny stiftelseförmögenhet kanaliseras till nya stiftelser och till gamla stiftelsers fonder. PRS har bedömt att den inte har de resurser som behövs för att bedöma om mer omfattande verksamhetsplaner och budgetar är lagenliga, och att en adekvat bedömning ökar registreringskostnaderna avsevärt.

I praktiken förekommer det allmänt att den finansiering som behövs för den ordinarie verksamheten fås eller skaffas efter att stiftelsen registrerats, i överensstämmelse med hur verksamhetsformerna och finansieringsbehoven utvecklas. I praktiken begränsas ett mindre övertänt bildande av stiftelser också genom preciserade bestämmelser om stiftelsens ändamål och förbudet att ge närstående kretsen ekonomisk fördel samt genom skyldigheten för alla stiftelser att anlita revisor och ge in en årsrapport, den årliga tillsynsavgiften för stiftelser och stiftelsetillsynen. Likaså begränsas det genom att revisorn ska ge ett yttrande om huruvida kraven för grundanmälan och bildande har iakttagits. I kraven ingår bl.a. att kapitalet har betalats in och att en verksamhetsplan och budget för de första åren har upprättats. Om kapitalkravet höjdes mångdubbelt skulle följden kunna vara en onödig begränsning av intresset för att bilda mindre stiftelser och för den verksamhet som

de bedriver, trots att de mindre stiftelserna har befunnits fungera väl.

Förbehåll om rättigheter som grundar sig på kapitalet. Av den gällande lagen framgår inte i vilken utsträckning en stiftare kan göra förbehåll om rättigheter som anknyter till medel som stiftelsen ska få, och inte heller vilket förhållande är mellan sådana rättigheter och den reglering och de stadgebestämmelser som hänför sig till stiftelsens ändamål och verksamhetsformer. Villkoren för rätten till förbehåll är förenliga med de allmänna rättsprinciperna och kan främja en nyttig användning av stiftelseformen. Det finns visserligen behov av att skapa klarhet i förhållandet mellan stiftelsens ändamål och villkoret för rätten till förbehåll på så sätt att förbehåll om rättigheter kan vara bara tidsbegränsade och alltid ska regleras i stadgarna. Det är inte meningen att den stiftelserättsliga regleringen ska inverka på skattebehandlingen av sådana stiftelser och deras förmånstagare.

Stiftelser som producerar offentlig service och stiftelser som bildats med avseende på organisationers ekonomi. I den gällande lagen beaktas inte i tillräcklig utsträckning situationer där stiftelseformen används för produktion av offentlig statlig eller kommunal service och ordnandet av ekonomin för ideella föreningar och organisationer som står en stiftelse nära. I nuläget antecknas i sådana situationer som stiftare t.ex. någon som ingår i ledningen för den sammanslutning eller det samfund som bildar stiftelsen eller är anställd hos sammanslutningen eller samfundet och/eller är en advokat som har hand om bildandet för att den nuvarande lagens bestämmelser om närståendekrets inte ska bli tillämpliga. Det är nödvändigt att tydligare tillåta och reglera stiftelser vars stadgeenliga ändamål är att producera nytta för en sådan sammanslutning eller ett sådant samfund i närståendekretsen vars medlemmar inte har rätt att bli delaktiga av sammanslutningens eller samfundets medel. Det är inte meningen att den stiftelserättsliga regleringen ska inverka på skattebehandlingen av sådana stiftelser och deras förmånstagare eller på tillämpningen av konkurrenslagstiftningen.

Släktstiftelser. Förbudet i den gällande lagen mot kringgående av bestämmelser om fi-

deikommiss saknar praktisk betydelse på grund av att regleringen i ärvdabalken har utvecklats. Det finns behov av att tydligare än nu tillåta och öppnare än nu reglera släktstiftelser som stöder medlemmar av en viss släkt. I praktiken finns det sådana stiftelser från förut, och deras verksamhet har såvitt man vet inte medfört generella problem för vare sig dem själva eller deras intressentgrupper. Det är inte meningen att den stiftelserättsliga regleringen ska inverka på skattebehandlingen av sådana stiftelser och deras förmånstagare.

2.3 Stiftelsernas placeringsverksamhet

Enligt den gällande lagen ska stiftelsens styrelse se till att stiftelsens medel placeras tryggt och inkomstbringande. I lagen definieras dessutom de personer (stiftelsens närståendekrets) till vilka stiftelsens medel inte får lånas (10 § 2 mom.). Kravet på trygg och inkomstbringande placeringsverksamhet har ansetts vara motstridigt, och det har föreslagits bli ersatt med bl.a. reglering som är tydligare och bättre motsvarar stiftelsepraxis. Det har framställts att den bestämmelse i lagen om stiftelser som styr placeringen av medel skulle kunna slopas helt, varvid stiftelsens medelsplacering skulle bedömas på basis av ledningens allmänna omsorgsplikt och god stiftelsesed. I praktiken är det problematiskt att i detalj definiera placeringsverksamhetens innehåll i stiftelselagen eftersom stiftelserna är olika och omvärlden förändras, bl.a. till följd av ändringar i regleringen om kapitalmarknaden och den övriga placeringsverksamheten.

Placeringsverksamhetens utveckling och förändringarna i det finansiella systemet inverkar på stiftelsernas möjligheter att fullgöra sitt ändamål. Sedan kravet att stiftelsens medel ska placeras tryggt och inkomstbringande fogades till lagen (1987) har uppfattningarna om placeringsverksamhetens trygghet och inkomstbringande kapacitet förändrats, framför allt till följd av den ekonomiska depressionen på 1990-talet och senast till följd av bank- och finanskrisen på 2000-talet.

Begreppen medelsförvaltning, placeringsverksamhet och affärsverksamhet definieras inte i lagen om stiftelser, och i praktiken kan

de vara överlappande i funktionellt hänseende. Det kan också förhålla sig så att det är bara från beskattningssynpunkt uppdelningen är relevant för stiftelserna. Ledningens allmänna omsorgsplikt tillämpas på ledamöterna i stiftelsernas förvaltningsorgan också när det gäller ordnande av placeringsverksamheten. Därför är det tillräckligt att förutsätta explicit att placeringsverksamheten är planmässig. Dessutom behöver bolagisering av placeringsverksamheten tillåtas explicit.

Arbetsgruppen föreslog en specialbestämmelse om en skriftlig placeringsplan som skulle vara obligatorisk för alla stiftelser. En sådan är onödig för större stiftelser som ska utarbeta en placeringsplan på basis av ledningens allmänna omsorgsplikt, och för små stiftelser utgör den en obefogad administrativ börda. Det är inte meningen att den stiftelserättsliga regleringen ska inverka på skattebehandlingen av sådana stiftelser och deras förmånstagare eller på tillämpningen av konkurrenslagstiftningen.

2.4 Stiftelsernas affärsverksamhet

I den gällande lagen begränsas stiftelsernas möjlighet att bedriva affärsverksamhet. Enligt lagen kan en stiftelse idka sådan affärsverksamhet som nämns i dess stadgar och som omedelbart främjar förverkligandet av stiftelsens ändamål (8 a §). En stiftelse kan inte beviljas tillstånd till grundande, om stiftelsens ändamål enligt stadgarna är att bedriva affärsverksamhet (5 § 3 mom.). De flesta av dem som år 2010 yttrade sig om justitiedepartementets bedömningspromemoria ansåg att särdragen för stiftelser med fortlöpande finansiering bör beaktas och att det i lagstiftningen bör tillåtas i större utsträckning att stiftelser bedriver affärsverksamhet.

I praktiken omfattar den gällande bestämmelsen om begränsning av affärsverksamheten bara en del av de registrerade stiftelserna, och också för deras vidkommande kan iakttagandet av begränsningen övervakas bara i begränsad utsträckning i samband med registreringen av stiftelser och stiftelsetillsynen. Bedrivandet av affärsverksamhet har begränsats bara i fråga om stiftelser som bildats efter år 1964. Med stöd av en övergångsbestämmelse (L 400/1964) får stiftelser som

bildats före år 1965 alltjämt fortsätta att bedriva sin tidigare affärsverksamhet (i december 2013 fanns det 775 sådana stiftelser i stiftelseregistret). Veterligen har den mera vidsträckta möjligheten att bedriva affärsverksamhet inte medfört problem på ett allmänt plan för dessa stiftelser eller för deras intressentgrupper.

Verksamhet som en stiftelse bedriver för att fullgöra sitt ändamål kan i praktiken anta formen av affärsverksamhet när omständigheterna förändras, även om det i stadgarna inte explicit konstateras att sådan verksamhet kan vara också affärsverksamhet. Schablonmässiga förbud mot eller begränsningar av affärsverksamhet som tas i stiftelselagstiftningen är problematiska, eftersom affärsverksamheten inte kan åtskiljas noggrant från stiftelsernas ordinarie verksamhet, när man ser till fullgörandet av stiftelsens ändamål och finansieringen, ledningen av stiftelsen, det stiftelserättsliga ansvaret och andra omständigheter som regleras genom stiftelselagstiftningen.

Det är i praktiken oklart i vilken mån stiftelser kan bedriva affärsverksamhet och av vilket slag affärsverksamheten kan vara. I en del fall har verksamhet som avsetts utgöra en stiftelses affärsverksamhet fortgått alltför länge trots att den varit förlustbringande, med den följd att det inte varit möjligt att utveckla den ordinarie verksamhet som nämnts i stadgarna och affärsverksamheten kommit att bli stiftelsens faktiska verksamhetsform. PRS:s nuvarande och förväntade resurser är sådana att det i praktiken inte är möjligt att effektivt övervaka iakttagandet av affärsverksamhetsbegränsningen. När PRS beviljat tillstånd till grundande har den i praktiken inte kunnat förvissa sig om i vilken utsträckning stiftelsen eventuellt kommer att bedriva affärsverksamhet och av vilket slag samt hur omfattande affärsverksamheten kommer att vara. Det sistnämnda gäller också tillsynen över affärsverksamhetsbegränsningen i samband med regelbunden tillsyn medan stiftelsen är verksam. Tillsynen över begränsningen har också försvårats av att begreppet affärsverksamhet inte definieras i lagen om stiftelser. De definitioner av begreppet som finns i annan lagstiftning och tolkningarna av dem har kunnat medföra oklarhet

vid tolkningen av begränsningen i lagen om stiftelser. Orsaken är t.ex. att det vid tillämpningen av annan lagstiftning med tiden har kunnat göras en sådan tolkning att verksamhet som tidigare inte ansetts vara affärsverksamhet ens medan den lagstiftningen tillämpades utgör affärsverksamhet.

Gränsdragningen mellan affärsverksamhet och medelsförvaltning är inte skarp i praktiken, och en stiftelse kan bedriva affärsverksamhet via dotterföretag så att stiftelsen aktivt deltar i dotterföretagets ledning, finansiering och verksamhet. Bolagsstrukturen kan behövas t.ex. av skäl som anknyter till ledning eller finansiering av verksamheten i fråga eller till ansvaret för den, eller av beskattningsskäl. Begränsningen av bedrivandet av affärsverksamhet kan i en del fall dock vara anledningen till koncernstrukturer som är onödiga från verksamhetssynpunkt och som i onödan försvårar skapandet av en helhetsbild av hela verksamheten och ekonomin.

I och med grundlagen från år 2000 gäller det också att bedöma om det finns sådana grunder för att bibehålla begränsningen av affärsverksamheten att begränsningen kan kvarstå. Efter att den gällande begränsningen föreskrevs har tolkningen av vad näringsfrihet är breddats så att också sammanslutningar och stiftelser och inte bara människorna bakom dem åtnjuter den i grundlagen fastställda näringsfriheten.

De som bildat stiftelser under den tid affärsverksamhetsbegränsningen varit i kraft har emellertid kunnat förmoda att den stiftelse som bildas kan bedriva affärsverksamhet bara i den mån stadgarna tillåter det. Dessutom är det nödvändigt att vid ändringar av regleringen om affärsverksamhet som är tillåten för stiftelser se till att lagändringarna i sig inte påverkar skattebehandlingen av stiftelser och inte heller tillämpningen av annan lagstiftning som gäller stiftelseverksamhet, exempelvis konkurrenslagstiftningen. I regleringen om stiftelsers affärsverksamhet måste hänsyn tas också till bestämmelserna om affärsverksamhet som är tillåten för registrerade föreningar — detta för att verksamhetsförutsättningarna ska vara jämlika.

Det är nödvändigt att ändra den begränsning som gäller bedrivande av affärsverksamhet för att det ska tydliggöras att en stiftelse

kan bedriva, förutom sådan affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med de stadgeenliga verksamhetsformerna, också i stadgarna nämnd affärsverksamhet för att finansiera sin ordinarie verksamhet. Dessa avgränsningar och åtstramningarna av bestämmelserna om givande av fördelar till närståendekretsen behövs för att hela avkastningen av en stiftelses affärsverksamhet ska användas till att främja det ändamål som nämns i stadgarna och för att affärsverksamheten ska vara bara ett instrument genom vilket ändamålet fullgörs eller fullgörandet finansieras. Dessutom finns det behov av att uttryckligen tillåta att affärsverksamheten bolagiseras och att dotterbolag som bedriver affärsverksamhet fusioneras med stiftelsen.

Under beredningen övervägdes också alternativen att helt förbjuda affärsverksamhet som inte fullgör stiftelsens ändamål och att bolagisera all affärsverksamhet. Vidare övervägdes ett krav att utarbeta en affärsverksamhetsplan i det fall att affärsverksamhet bedrivs också annars i samband med verksamhetsformerna. Inget av dessa alternativ valdes emellertid, eftersom de är förknippade med praktiska problem.

2.5 Bildande av stiftelser

De behörighets- och ansvarsförhållanden som är aktuella i det skede då stiftelser bildas och registreras samt stiftelsehandlingarna behöver ändras i överensstämmelse med utvecklingen på den övriga associationsrättens område. I stiftelselagen bör det bättre än i den gällande lagen beaktas situationer där stiftarna är många, olika finansiella arrangemang behövs på grund av att finansieringsbehovet är stort, stiftarna inte deltar i stiftelsens ledning och stiftelsens verksamhet behöver inledas skyndsamt. Det är också nödvändigt att utveckla regleringen om bildande av stiftelser som baserar sig på testamenten dels på basis av praktiska erfarenheter, dels så att stiftarna själva kan utarbeta stiftelsehandlingarna i förväg, om de så önskar.

Det finns behov av att förenkla och skapa klarhet i tvåstegsförfarandet vid registrering av stiftelser (tillstånd till grundande och registrering av stiftelsen) och förutsättningarna för registrering (bl.a. stadgarnas minimiinne-

håll). Registreringsförfarandet och registreringsföreskrifterna bör utvecklas för att kostnader som är onödiga för bildandet ska kunna begränsas. Målet är också att det oftare än nu ska vara möjligt att bilda stiftelser utan ingående kännedom om stiftelserätten.

2.6 Stiftelseförvaltning

2.6.1 Styrelse, förvaltningsråd (delegation) och sättet att föreskriva om organen

Utgångspunkten för den gällande lagen, enligt vilken styrelsen är det enda obligatoriska organet i en stiftelse, behöver inte ändras. Detaljerade bestämmelser om styrelsen behöver dock ändras för att styrelsens verksamhet ska underlättas och för att klarhet ska skapas i styrelseledamöternas ställning. Detta bör ske så att det i stiftelselagen föreskrivs om styrelsens uppgifter, beslutsfattande och ansvar på ett sätt som motsvarar god stiftelsepraxis och är i linje med den nyare associationsrättsliga lagstiftningen. Den gällande lagen innehåller t.ex. inte någon sådan uttrycklig bestämmelse om ledningens omsorgsplikt som är förenlig med gällande rätt. Explicita bestämmelser om omsorgsplikt finns i föreningslagen och andra allmänna lagar om privaträttsliga juridiska personer. För att klarhet ska skapas i kraven på stiftelsernas förvaltning, liksom i styrelseledamöternas rättigheter och skyldigheter, är det nödvändigt att i stiftelselagen föreskriva om styrelsens minimiuppgifter och beslutsfattande, om jäv för styrelseledamöter, om styrelsens sammanträden och protokoll samt om överföring av uppgifter på ett sätt som i princip motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

Stiftelser ska fortfarande ha minst tre ledamöter i styrelsen, eftersom stiftelserna inte har några ägare och inte heller någon annan intressent som direkt med stöd av stiftelselagen har rätt att övervaka styrelsens verksamhet och förfogar över rättsmedel som grundar sig på stiftelselagen för att lösa problem som upptäcks i stiftelsens förvaltning.

Enligt lagen om stiftelser kan en stiftelses styrelse också bestå av styrelsemedlemmarna i en annan i stadgarna nämnd stiftelse, sammanslutning eller anstalt. Detta kan föra med

sig allvarliga konfliktsituationer med avseende på vems intressen styrelserna driver. Det kan också gå så att ett på stiftelsens stadgar baserat ledamötskap i stiftelsens styrelse som uppkommer automatiskt, utan ett särskilt beslut om inval, inte uppmärksammas av de nya ledamöterna i styrelsen för den andra sammanslutningen och av denna sammanslutnings revisor. Det är orsakerna till att denna andra sammanslutning uttryckligen bör välja ledamöterna i stiftelsens styrelse i stället för att de blir ledamöter automatiskt.

Arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser föreslog att juridiska personer skulle tillåtas som ledamöter i styrelsen och förvaltningsrådet för stiftelser. Största delen av dem som yttrade sig om detta under remissbehandlingen motsatte sig förslaget och motiverade sin ståndpunkt bl.a. med att förslaget skulle leda till ovisshet för behörighets- och ansvarsförhållanden och med att motsvarande arrangemang inte är i bruk inom vare sig bolag eller föreningar. Därför behöver juridiska personer inte tillåtas som ledamöter i organen.

Antalet styrelse- och förvaltningsrådsledamöter, hur ledamöter utses samt deras mandattid och uppgifter. Enligt den gällande lagen ska antalet styrelsemedlemmar och medlemmar i andra organ, hur de utses samt deras mandattid anges i stiftelsens stadgar (4 § 5 punkten). För övriga organs del ska också deras uppgifter anges i stadgarna. Enligt en uttrycklig bestämmelse i den gällande lagen ska styrelsen se till att stiftelsens verksamhet ordnas på behörigt sätt och att stiftelsens medel placeras tryggt och inkomstbringande (10 § 2 mom.). I övrigt bestäms det om styrelsens rättigheter och skyldigheter i stiftelsens stadgar. Vidare tillämpas allmänna associationsrättsliga och andra civilrättsliga principer på styrelsens verksamhet till den del de är tillämpliga på registrerade stiftelser. Enbart en läsning av lagen om stiftelser ger inte en tillräcklig bild av de förvaltningsmodeller som är i allmänt bruk i stiftelser, eftersom antalet ledamöter i organen och deras mandattid samt organens uppgifter i huvudsak grundar sig på stadgarna och de allmänna rättsprinciperna. Den nyare associationslagstiftningen utgår från att lagar som gäller associationsformer utöver tvingande minimi-

krav ska innehålla presumtionsbestämmelser som motsvarar allmän stiftelse- eller bolagsordningspraxis och gäller t.ex. antalet ledamöter i ett organ, mandattiden och uppgifterna samt hur ledamöterna utses.

I lagen om stiftelser föreskrivs det inte om styrelseledamöters avgång, vilket är problematiskt med avseende på det ansvar som de enskilda styrelseledamöterna har. Det föreskrivs inte heller om entledigande av styrelseledamöter, utom då entledigandet sker på initiativ av tillsynsmyndigheten. Enligt registermyndighetens tolkning kan varken styrelsen eller den som valt en styrelseledamot entlediga styrelseledamoten själv under pågående mandattid, något som onödigtvis försvårar ordnandet av övervakningen av stiftelsens förvaltning. Av lagen om stiftelser framgår inte heller hur man ska gå till väga om en utomstående aktör inte utövar sin stadgeenliga rätt att välja styrelseledamöter.

I lagen om stiftelser finns inga uttryckliga bestämmelser om styrelsens uppgifter i fråga om vare sig övervakning av medelsförvaltningen eller bokföring. Lagen om stiftelser avviker från den nyare associationsrättsliga regleringen också genom att inte innehålla bestämmelser om sammankallande av styrelsens sammanträden, ordnande av sammanträden vid en tidpunkt som passar styrelseledamöterna, införande av avvikande mening i protokollet, numrering och förvaring av protokoll eller fattande av beslut utan ett formellt sammanträde. Den gällande lagen skiljer sig till dessa delar onödigtvis från den nyare associationsrättsliga lagstiftningen.

Lagen om stiftelser avviker från den övriga associationslagstiftningen genom att inte begränsa en överföring av styrelsens allmänna och särskilda uppgifter vare sig uppåt eller nedåt (exempel: överföring av alla medelsförvaltnings- och bokföringsuppgifter till förvaltningsrådet eller till en funktionär) eller horisontellt (exempel: alla uppgifter som hänför sig till en viss verksamhetsenhet medelsförvaltning och bokföring). Överföring av beslutanderätt är möjlig i de angelägenheter som anges i stadgarna. Att möjligheten att överföra uppgifter som hör till styrelsen i princip är obegränsad kan leda till oklara behörighets- och ansvarsförhållanden. Av lagen om stiftelser framgår inte om styrelsen kan

åta sig att besluta i ärenden som enligt stadgarna faller inom ett annat organs eller en funktionärs behörighet. Till denna del avviker lagen om stiftelser i onödan från den nyare associationsrättsliga lagstiftningen.

Enligt lagen om stiftelser kan det i stiftelsens stadgar bestämmas att beslutanderätten i stiftelsen utom av styrelsen ska utövas av något annat organ eller av en funktionär i ärenden som bestäms i stadgarna (10 a §). På dessa tillämpas den gällande lagens allmänna bestämmelser om beslutsfattande, om inte något annat bestäms i stadgarna. Den gällande lagen skiljer sig från den övriga associationslagstiftningen såtillvida att de frivilliga organens uppgifter inte fastställs i lagen om stiftelser. I praktiken bestäms det i stadgarna och interna arbetsordningar om inrättande av sådana organ och om deras sammansättning, uppgifter och verksamhet. Den som upprättar stadgarna beslutar därmed de facto hur organisationen ska se ut och huruvida t.ex. en förvaltningsmodell i två steg ska användas. Olika organs uppgifter och ansvar kan delvis vara överlappande och motstridiga, och olika benämningar används om organ som sköter samma uppgifter. På basis av benämningarna kan man få en sådan uppfattning om organets ställning i stiftelsen som skiljer sig från uppgifternas innehåll.

För att klarhet i stiftelsernas förvaltningsmodeller ska skapas är det skäl att förenhetliga regleringen om förvaltningsråd och delegationer i den nya lagen. Också det uttryck som används om detta organ bör förenhetligas till uttrycket förvaltningsråd för att förvaltningsmodellen ska tydliggöras. Förvaltningsrådet avses alljämt vara ett frivilligt organ som baserar sig på stiftelsens stadgar. Modellen för regleringen om förvaltningsråd är stadgepraxisen i fråga om stiftelsernas förvaltningsråd och delegationer, och i tillämplig del de bestämmelser om förvaltningsråd som finns i den nya associationslagstiftningen.

I stiftelsepraxis har det utvecklats förvaltningsmodeller och annan praxis som anses vara fungerande. Om sådant i dem som rör antalet ledamöter i organen, mandattiden, uppgifterna och sättet att utse ledamöterna tas in i stiftelselagen som presumtionsbestämmelser underlättas skapandet av en hel-

hetsbild av stiftelseformen direkt på basis av lagen. Genom presumptionsreglerna blir också de förvaltningsmodeller som är i allmänt bruk inom stiftelserna mera kända, och förvaltningsmodellerna för de nya stiftelser som bildas blir mer enhetliga. Också de som överväger att delta i en stiftelses förvaltning och de som har med en stiftelse att göra får det lättare att bilda sig en uppfattning om hur stiftelsen förvaltas. Erfarenheterna av presumptionsregler är goda när det gäller lagstiftningen om aktiebolag, andelslag och bostadsaktiebolag.

Presumptionsreglerna minskar i någon mån också kostnaderna för att upprätta stadgar för nya stiftelser, eftersom det blir lättare för stiftarna att klarlägga detaljer i de sedvanliga förvaltningsmodellerna och stiftare som nöjer sig med presumptionerna inte behöver ange sådana detaljer i stiftelsens stadgar.

Visserligen inverkar presumptionsreglerna inte direkt med stöd av den nya lagen på existerande stiftelser, eftersom det i gamla stiftelsers stadgar föreskrivs om ovannämnda saker. De gamla och nya stiftelser som anser att det finns behov av att i stadgarna bestämma om val av ledamöter i organen, antalet ledamöter och mandatiderna kan alltså bestämma om dessa i sina stadgar.

I praktiken kan målet för de remissorgan som ställt sig kritiska till presumptionsreglerna, dvs. att stadgarna ska täcka allt som behövs för ordnande av förvaltningen, inte nås eftersom stadgarna i verkligheten inte utformas på ett så heltäckande sätt att de inbegriper alla situationer som förvaltningen kan ställas inför vid beslutsfattandet, från sammanställande av styrelsens sammanträden till styrelseledamöternas rätt att få upplysningar, jävssituationer, omröstningsregler, inlämnande av anmälan om avvikande mening, protokollföring av beslut och förvaring av protokollen. I vilket fall som helst är det nödvändigt att styrelsen bekantar sig med stiftelselagen.

I och med att telekommunikationstjänsterna utvecklats går det alltid att med ringa möda klarlägga i alla situationer vilka presumptionsregler som är tillämpliga på stiftelsernas organ, till skillnad från hur det förhöll sig när lagen om stiftelser stiftades. Om det senare blir nödvändigt att ändra presum-

tionsbestämmelserna i lagen gäller det att vid lagändringarna beakta förhållandet mellan ändringen och egendomsskyddet samt andra rättigheter som tryggas i grundlagen.

2.6.2 Organet verkställande direktör

Det har i praktiken ansetts vara oklart om stiftelsens ledande funktionär står i anställningsförhållande till stiftelsen också när han eller hon i stadgarna har getts en ställning som motsvarar den som t.ex. verkställande direktören för ett aktiebolag eller andelslag har (10 a §). Det har t.ex. betraktats som oklart om verkställande direktören för en stiftelse kan stå utanför det uppsägningsskydd som det föreskrivs om i arbetslagstiftningen. I lagen om stiftelser finns inga uttryckliga bestämmelser om val och entledigande av ledande funktionären eller om en sådan funktionärs avgång. I praktiken bestäms det ofta i stiftelsens stadgar, i den interna arbetsordningen och i avtalet mellan stiftelsen och ledande funktionären om val och entledigande av ledande funktionären samt om dennes avgång på ett sätt som motsvarar det som gäller verkställande direktörer för aktiebolag och andelslag samt disponenter för bostadsaktiebolag. I en del fall avviker dock verkställande direktörens uppgifter och benämning (vanligen ombud) i stiftelser väsentligt från den position som tillkommer verkställande direktörer för företag.

Utgående från lagen om stiftelser har det förts fram olika synpunkter kring om t.ex. en verkställande direktör som anges i stiftelsens stadgar kan vara ett organ i stiftelsen eller om lagstiftningen om arbetstagare alltid ska tillämpas på en sådan verkställande direktör. Beroende på fallet kan en verkställande direktör och någon annan ledande funktionär som anges i stadgarna också med stöd av den gällande lagen vara ett sådant organ (10 a §), varvid lagstiftningen om anställningsförhållanden inte tillämpas på den som sköter uppdraget i fråga.

För att ordnandet av hur stiftelsen leds ska underlättas finns det behov av att i lagen ta in uttryckliga bestämmelser om en verkställande direktör som är ett organ som svarar för den dagliga ledningen. På grund av stiftelsernas olika behov bör det inte vara obligato-

riskt att ha en verkställande direktör. Samtidigt gäller det att se till att stiftelser inte ensidigt kan ändra ställningen för nuvarande verkställande direktörer och ombud i anställningsförhållande. Det bör vara möjligt att bestämma i stadgarna att en stiftelse alltid ska ha en verkställande direktör eller att organet verkställande direktör inte alls får användas. Vidare bör det vara möjligt att i stadgarna bestämma om stiftelsens interna behörighetsfördelning mellan styrelsen och verkställande direktören på ett sätt som skiljer sig från den ställning som verkställande direktörer i företag har, t.ex. så att beslut som beroende på stiftelseverksamhetens art och omfattning i princip kan anses utgöra daglig verksamhet, exempelvis beslut om enskilda stipendier och placeringar som grundar sig på principerna för stiftelsens stipendie- eller placeringsverksamhet, fattas av stiftelsens styrelse.

I det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gav föreslogs det att stiftelsens styrelse direkt med stöd av lag ska kunna ta en verkställande direktör, om inget annat bestäms i stadgarna. Under remissbehandlingen understödde en stor del av dem som yttrade sig om saken att det alltid bör bestämmas i stadgarna om organet verkställande direktör.

För närvarande används ofta benämningen ”ombud” om ledande funktionären, medan vissa stiftelser använder benämningen ”verkställande direktör”. I samband med att organet verkställande direktör tas i bruk kan klarhet i rättsläget i någon mån skapas genom att stadgarna alltid bör innehålla bestämmelser om ett sådant organ. Att organet verkställande direktör tillåts får inte hindra att nuvarande förvaltningsmodeller där det ingår ombud i anställningsförhållande används.

Också en juridisk person kan i praktiken vara stiftelsens ombud, och sådana arrangemang har i princip ansetts fungera. Rättsförhållandena mellan den juridiska person som är ombud, företrädaren för den och stiftelsen grundar sig härvid på stiftelsens stadgar och på avtal. Remissinstanserna motsatte sig arbetsgruppens förslag att tillåta att verkställande direktören är en juridisk person, och av orsaker som hänför sig till vad som ovan nämns angående styrelseledamöter som är juridiska personer har förslaget slopats.

2.6.3 Andra organ som grundar sig på stadgarna

För att stiftelseförvaltningens behörighets- och ansvarsförhållanden ska tydliggöras finns dessutom behov av att förbjuda att det i stadgarna anges sådana andra organ som direkt med stöd av stadgarna utövar beslutanderätt som enligt lag hör till styrelsen, förvaltningsrådet eller verkställande direktören. Det är dock inte nödvändigt att begränsa stadgebestämmelserna om andra organ som t.ex. deltar i beredningen eller övervakningen av beslut.

2.6.4 Företrädande av stiftelsen

Enligt lagen om stiftelser företräder styrelsen stiftelsen (10 §). I lagen föreskrivs det inte om inskränkningar i rätten att företräda stiftelsen och om den bindande verkan av företrädarens åtgärder. Regleringen om företrädande av stiftelser behöver ses över så att den i tillämpliga delar motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

2.7 Verksamhetsberättelse och bokslut

Kraven på stiftelsernas verksamhetsberättelser och bokslut behöver utvecklas så att stiftelsens verksamhet ska presenteras mer detaljerat och heltäckande än nu och så att stiftelsens närståendetransaktioner refereras mer uttömmande och öppnare. Ambitionen är att främja fullgörandet av stiftelsens ändamål genom öppnare bokslutsinformation. Enligt lagen om stiftelser räcker det i fråga om t.ex. arvoden och ersättningar till ledamöterna i stiftelsens styrelse att sådana uppgifter om dem som är förenliga med den allmänna bokföringslagen ges i bokslutet och att revisorn ensam bedömer huruvida uppdragsgivarnas arvoden och ersättningar är skäliga.

I lagen om stiftelser finns inga specialbestämmelser om koncernbokslut. Enligt bokföringslagen är en stiftelse skyldig att upprätta koncernbokslut, om dess koncern överstiger de i bokföringslagen föreskrivna gränsvärdena för skyldighet att upprätta koncernbokslut.

Enligt en allmän anvisning som bokföringsnämnden meddelade år 2006 kan den mot omsättningen svarande intäkten i fråga om ideella sammanslutningar och stiftelser anses betyda det sammanlagda beloppet av intäkter från den ordinarie verksamheten, tillförda medel samt placerings- och finansieringsverksamheten. Utanför bedömningen står i synnerhet allmänna understöd och extraordinära intäkter.

En kapitalstiftelsekoncerns årliga intäkter kan huvudsakligen bestå av intäkter från placeringsverksamhet, något som en del stiftelser i praktiken inte betraktar som omsättning eller motsvarande intäkt som ska beaktas när den i bokföringslagen avsedda skyldigheten att upprätta koncernbokslut fastställs. Dessutom kan alla stiftelser (och bolag som drivs utan vinstsyfte och ingår i deras koncerner) årligen få betydande allmänna understöd och andra donationer som inte beaktas när förutläggningarna för den med bokföringslagen förenliga skyldigheten att upprätta koncernbokslut fastställs. I praktiken strävar man i fråga om dotterbolag som har formen av bostadsaktiebolag och ömsesidiga fastighetsaktiebolag i allmänhet efter att dessa dotterbolag inte visar något resultat och att deras investeringar och övriga verksamhet finansieras med vederlag som aktieägarna betalar och med bolagets hyresinkomster. Om ett sådant bolag inte innehar lägenheter som kan hyras ut, kanaliseras de intäkter som bolaget får från byggnaden och fastigheten i praktiken till dem som äger bolaget, i form av hyresintäkter som de tar ut. I praktiken deltar stiftelserna vanligen aktivt i ledningen av bolag som de äger så att ledamöterna i stiftelsens styrelse och/eller stiftelsens ombud sitter i styrelsen för dotterbolaget eller är verkställande direktör/disponent för dotterbolaget. Enligt uppgifter som förekommit i offentligheten har man i en del stiftelser till underpris hyrt ut till stiftelsens ledning och övriga närstående lägenheter i byggnader som innehas av sådana dotterbolag i form av bostads- eller fastighetsaktiebolag som stiftelserna äger (varvid stiftelsen/stiftelsens dotterbolag är hyresvärd). Om stiftelsen inte upprättar ett koncernbokslut, är det vidare möjligt att stiftelsens tillgångar överförs till dotterbolagen med den påföljden att stiftelsens bokslut ger

en väsentligen bristfällig helhetsbild av hela verksamheten och den ekonomiska ställningen.

Av de moderstiftelser som besvarade justitieministeriets stiftelseenkät (2012) upprättade en fjärdedel koncernbokslut medan hälften inte gjorde det eftersom de anser att de inte bedriver affärsverksamhet. I praktiken har stiftelserna ofta olika incitament (framtoningen, beskattningen, offentliga stöd osv.) till att inte upprätta koncernbokslut. Av detta kan också följa att stiftelsens styrelse och ledning själv inte har en helhetsbild av stiftelsens verksamhet och ekonomiska ställning.

Det är t.ex. möjligt att överföra medel i form av vederlag till dotterfastighetsbolag som fonderar vederlaget eller gör bostadshusreserveringar, varvid fastighetsbolaget uppvisar ett nollresultat och det egna kapitalet är nära nog lika med aktiekapitalet. I det fallet är de noter som enligt bokföringsföordningen ska ges beträffande dotterbolagens eget kapital och resultat inte tillräckliga. Många gånger använder bostads- och fastighetsbolagen inte planmässiga avskrivningar, därför kan deras resultat skilja sig åt mer eller mindre markant jämfört med en situation där stiftelsen äger fastigheten direkt. I praktiken kan konsolideringen av fastighetsbolag i koncernbokslut vara av stor betydelse i en koncern. Koncernbokslut skulle många gånger vara viktiga också för stiftelser vars döttrar är ömsesidiga bostads- eller fastighetsbolag.

Det är nödvändigt att utsträcka kravet på att upprätta koncernbokslut så att det i princip omfattar alla moderstiftelser, eftersom stiftelser inte har ägare och ägartillsyn, vilket gör att koncernbokslut behöver upprättas så att en helhetsbild av verksamheten och penningflödena kan skapas. För ett sådant krav på att upprätta koncernbokslut som är mera vidsträckt än det som framgår av bokföringslagen talar också den omständigheten att koncernbokslut som ger ökad insyn i stiftelsens verksamhet och ekonomiska ställning främjar och underlättar tillsynen över att de begränsningar som gäller stiftelsens ändamål, verksamhet, placering av medel och affärsverksamhet iakttas samt bedömningen av hur effektiv stiftelsens verksamhet är. För att iakt-

tagandet av de begränsningar som gäller närstående transaktioner ska främjas behöver det också förutsättas att fördelar som ges till närstående kretsens inom ramen för stiftelsekoncernen rapporteras i stiftelsens verksamhetsberättelse.

De bestämmelser i lagen om stiftelser som gäller registrering av stiftelsers bokslut samt årsrapporten behöver inte ändras.

Praxis i fråga om den årsrapport som ska ges med avseende på stiftelse tillsynen behöver visserligen utvecklas så att stiftelserna kan lämna in rapporten elektroniskt i maskinellt hanterbar form. När rapporten ges i elektronisk form minskar stiftelsernas administrativa börda och tillsynsmyndighetens kostnader för registrering och handläggning av rapporterna, och i praktiken är det en förutsättning för att de instrument som den tekniska utvecklingen möjliggör kan utnyttjas effektivt i syfte att effektivisera stiftelse tillsynen. Möjligheten att lämna in årsrapporterna via en e-tjänst bör beaktas i stiftelseförordningen.

I utlåtandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gav understöddes i princip ökad öppenhet i fråga om informationen i verksamhetsberättelsen och bokslutet, förutsatt att reglering som överlappar bokföringslagstiftningen inte uppkommer. Dessutom understöddes i stor utsträckning bibehållandet av ett förbud mot lån till närståendekretsen som motsvarar det nuvarande. En stor del av i synnerhet de remissinstanser som företrädare stiftelser ansåg dock att en skyldighet att upprätta koncernbokslut som omfattar alla moderstiftelser är problematisk och föreslog att bokföringsnämnden ges rätt att bevilja dispens.

2.8 Revision

För att förtroendet för stiftelseverksamhet ska bevaras, liksom också stiftelse tillsynens verksamhetsmöjligheter, är det nödvändigt att alla stiftelser har åtminstone en revisor. När förslaget bereddes diskuterades också ett alternativ där de minsta stiftelserna skulle kunna avstå från att ha en revisor. Avstående från revisorn skulle i praktiken kunna leda till att nivån på de boksluts- och verksam-

hetsberättelseuppgifter som ligger till grund för den regelbundna stiftelse tillsynen sjunker på ett sådant sätt att förutsättningar för regelbunden stiftelse tillsyn av nuvarande slag inte skulle finnas för de stiftelsernas vidkommande. Därför föreslås inte att de minsta stiftelserna befrias från revisions skyldigheten.

Det finns anledning att stärka revisorns ställning visavi stiftelsens ledning. Samtidigt är det inte ändamålsenligt att direkt i lag överföra rätten att utse revisor till en viss aktör utanför stiftelsen, såsom registermyndigheten, eftersom ett sådant arrangemang bl.a. skulle kunna fördunkla ansvarsförhållandena. I stiftelsens stadgar kan alltså anges att en utomstående har rätt att utse revisorn. I praktiken väljer stiftelsens styrelse i allmänhet revisorn.

Det finns dock behov av att i syfte att säkerställa revisorns oberoende föreskriva om skyldighet att byta revisor (rotation). I 2/3 av de stiftelser som besvarade förfrågan om förvaltningspraxis i stiftelser hade revisorn bytts under de fem föregående åren. Bara 10 % av respondenterna hade haft samma revisor i mer än 10 år (se OMSO 47/2012, s. 47).

I praktiken är översynen av regleringen om stiftelsens ändamål, närstående transaktioner, placeringsverksamhet och affärsverksamhet samt regleringen om stiftelsens organ och deras uppgifter ägnad att stärka revisorns ställning. Revisorns ställning stärks också genom att valet av revisor och revisionsförhållandets upphörande blir offentliga uppgifter som registreras.

Enligt lagen om stiftelser ska antalet revisorer, hur de utses samt deras mandattid anges i stiftelsens stadgar. I stadgepraxis är det oftast styrelsen som utser revisorn, om stiftelsen inte har några andra organ. Om stiftelsen har också ett förvaltningsråd eller en delegation, är det allmänt att detta organ väljer revisor. I kommentarerna till justitieministeriets bedömningspromemoria konstateras det nästan utan undantag att det nuvarande sättet att välja revisor är det ändamålsenligaste alternativet. I stiftelselagen bör det föreskrivas i överensstämmelse med stadgepraxis om presumptionsregler i fråga om antalet revisorer samt deras mandattid och sättet att utse dem.

I stället för den gällande lagens specialbestämmelser om revisionsberättelsens innehåll (utlåtande om huruvida stiftelsens medel har placerats på behörigt sätt och de arvoden som betalats till medlemmarna i stiftelsens organ ska anses vara skäliga) finns det behov av revisorn som ett led i granskningen av stiftelsens förvaltning granskar placeringsverksamhetens planmässighet och beslutsförandet i fråga om arvoden och andra förmåner som ledamöterna i förvaltningsorganen och den övriga ledningen får. I övrigt behöver de särskilda kraven inte bibehållas, om kraven i fråga om stiftelsens placeringsverksamhet, affärsverksamhet och närstående-transaktioner samt de krav som gäller verksamhetsberättelsen och bokslutet ändras på föreslaget sätt.

Det är inte nödvändigt att i stiftelselagen föreskriva om rätt för ledamöterna i stiftelsens organ att kräva att en särskild granskning utförs. På motsvarande sätt som i gällande rätt har ledamöterna i en stiftelses styrelse i enlighet med de allmänna associationsrättsliga principerna hela tiden rätt att få alla upplysningar om stiftelsen, och stiftelser har inte några ägare som motsvarar aktieägarna i aktiebolag och medlemmarna i andelslag och saknar rätt att bekanta sig med nämnda upplysningar. På motsvarande sätt som enligt lagen om stiftelser kan tillsynsmyndigheten granska stiftelsen, och i stadgarna kan det vid behov bestämmas om rätten för en utomstående aktör att kräva att en särskild granskning utförs.

Enligt den praxis som utvecklats medan den nuvarande lagstiftningen varit i kraft förrättas revision i allmänhet en gång om året i efterhand, efter att bokföringen och bokslutet färdigställts. I praktiken är det i större stiftelser brukligt att revisorn sätter sig in i stiftelsens angelägenheter också under räkenskapsperioden (s.k. övervakningsrevision), men det finns ingen lagstiftning eller andra i allmänt bruk varande krav som gäller utförande av och rapportering om en sådan granskning och är tillämpliga på granskning av stiftelser. I den skriftliga revisionsberättelse som ska utarbetas efter räkenskapsperioden ska revisorn ge ett utlåtande om huruvida bokslutshandlingarna ger riktiga och tillräckliga uppgifter om stiftelsens ekonomi och huruvida

uppgifterna är ostridiga. I revisionsberättelsen ska revisorn dessutom påpeka om en medlem av något av stiftelsens organ eller någon annan ansvarig i stiftelsen har gjort sig skyldig till en handling eller försummelse som kan medföra skadeståndsskyldighet gentemot stiftelsen eller om en ansvarig har överträtt en lag som gäller stiftelsen eller stiftelsens stadgar. Stiftelsen ska anmäla revisionsberättelsen och övriga bokslutshandlingar för registrering inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång. I praktiken registrerar nästan alla verksamma stiftelser sina bokslutshandlingar.

I fråga om uppgifterna i revisionsberättelsen handlar uppfyllandet av myndigheternas informationsbehov närmast om hur en tillräckligt omfattande och aktuell uppföljning av revisionsuppgifterna ska ordnas med hänsyn till de resurser som myndigheterna har till sitt förfogande. Uppföljningen av revisionsuppgifter kan underlättas t.ex. så att det till stiftelseregistret i samband med den regelbundna stiftelsetillsyn som Patent- och registerstyrelsen utövar läggs in en uppgift om att revisionsberättelsen inte följer standardformuläret och det ordnas en möjlighet för andra tillsynsmyndigheter att maskinellt ge akt på sådana revisionsberättelser och rätt för dem att bläddra i uppgifterna i stiftelseregistret också vad bokslutsuppgifterna beträffar. Till denna del finns inget behov av att kräva att stiftelsernas revisorer anmäler samma revisionsinformation till olika myndigheter flera gånger, något som i sista hand skulle öka stiftelsernas administrativa börda, eftersom extra krav som ställs på revisionen i praktiken påverkar revisionsarvodena.

I och med internationell praxis för företagsrevision har revisionsberättelsepraxisen utvecklats så att revisionsberättelser som ska offentliggöras ges enligt ett standardformulär, om möjligt, och också önskas följa standardformuläret alltid när det är möjligt. En sådan utveckling kan bidra till att begränsa beaktandet av särdragen hos verksamhet i stiftelseform i revisionsberättelserna, vilket i praktiken kan ha väsentlig inverkan också på stiftelsetillsynen. För att revisorn ska kunna lämna och PRS ska kunna få sådana uppgifter om revisionsiakttagelserna som är väsentliga för stiftelsetillsynen bör det tillåtas att

revisorn kan lämna in till PRS ett revisionsprotokoll som avses i 16 § i revisionslagen. Enligt revisionslagen kan en revisor i revisionsprotokollet anmärka för stiftelsens styrelse, förvaltningsråd eller verkställande direktör om omständigheter som inte framgår av revisionsberättelsen.

Eftersom det är meningen att revisionsprotokollet ska lämnas in till PRS bara för utförande av stiftelsetillsyn är ett sådant protokoll en handling som ska sekretessbeläggas vid PRS. Avsikten är att revisorn ska kunna göra stiftelsetillsynen medveten om sådana från tillsynsynpunkt sannolikt väsentliga gränfall som enligt revisorns bedömning inte förutsätter att ett påpekande enligt 15 § i revisionslagen görs i revisionsberättelsen. Revisorn bör kunna överväga att lämna in ett revisionsprotokoll för att det förtroende mellan stiftelsen och revisorn som är en förutsättning för ett tillbörligt förrättande av revision ska kunna bevaras.

Vid beredningen diskuterades också möjligheten att utsträcka revisorns anmälningskyldighet på så sätt att revisorn separat bör underrätta de behöriga myndigheterna om missförhållanden som han eller hon upptäckt i samband med revisionen. Vid arbets- och näringsministeriet utreds behovet av och förutsättningarna för att i revisionslagen ta in bestämmelser om en sådan skyldighet för alla som är bokföringsskyldiga. En specialbestämmelse av det slaget behöver inte tas in i stiftelselagen.

I yttrandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gett motsatte man sig inte förslaget, och dessutom föreslog centralkriminalpolisen en bestämmelse om skyldighet att byta revisor med vissa mellanrum.

2.9 Ändring av stadgarna

Enligt den gällande lagen ska stiftelserna sköta om att stadgarna ändras och ansöka om fastställelse av ändringen hos Patent- och registerstyrelsen, om det på grund av förändrade förhållanden eller av annan orsak är nödvändigt att ändra stadgarna (17 § 1 mom.). En stiftelses ändamål får ändras endast om det blivit omöjligt eller mycket svårt att använda stiftelsens medel för det fastställda än-

damålet eller detta på grund av stiftelsens ringa tillgångar eller av annan orsak helt eller till en betydande del är onyttigt eller stridande mot lag eller god sed. Det nya ändamålet får inte väsentligen avvika från det ursprungliga. Beslut om ändring av en stiftelses ändamål ska, om inte stiftelsens stadgar föreskriver annat, omfattas av minst tre fjärdedelar av de avgivna rösterna (17 § 2 mom.).

En del av de remissinstanser som kommenterade justitieministeriets bedömningspromemoria av år 2010 och härvid tog ställning till ändringar av stiftelsers ändamål ansåg att det i gällande lag ställs alltför stränga krav på förutsättningarna för att ändra stiftelsens ändamål. Många av respondenterna understödde en mindre strikt ändamålsenlighetsprövning för att förändrade förhållanden ska kunna beaktas på ett sätt som är ändamålsenligt från stiftelsernas synpunkt. Vissa respondenter konstaterade att kravet att det nya ändamålet inte får avvika i väsentlig utsträckning från det ursprungliga begränsar ändringar av ändamålet i onödigt hög grad. Dessutom föreslogs det att stiftaren i förväg, genom stadgebestämmelser, ska kunna påverka förutsättningarna för ändring av ändamålet. Det ansågs emellertid också att den gällande regleringen om ändring av ändamålet är ändamålsenlig eftersom den skyddar stiftelsens beständighet och det ändamål som stiftaren har fastställt för stiftelsen.

I yttrandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gav understöddes arbetsgruppens förslag (en liten del av remissinstanserna ansåg en detalj vara delvis problematisk). Dessutom understödde en stor del av dem som hade yttrat sig om stadgeändringar avsikten att i stiftelselagen bättre beakta situationer där samhällsutvecklingen eller förändringar i omvärlden har lett till att det ändamål som anges i en stiftelses stadgar har blivit avgjort oändamålsenligt. Som exempel nämndes situationer där en betydande ökning av stiftelsens förmögenhet har gjort det ursprungliga ändamålet alltför snävt hållet i proportion till de nuvarande ekonomiska möjligheterna, situationer där det fastställda verksamhetsområdet förändrats till följd av kommunsammanslagningar eller av andra orsaker samt situationer där samhället eller vetenskapen ut-

vecklats så att det ursprungliga stödobjektet har blivit marginellt i förhållande till den tidpunkt då ändamålsparagrafen skrevs. I exempelsituationerna är det inte omöjligt att fullgöra det ursprungliga ändamålet, och inte heller har fullgörandet försvårats väsentligt, men det är klart oändamålsenligt.

Av hävd har inställningen till att underlätta sådana ändringar av ändamålet som sker efter att en stiftelse bildats varit mycket restriktiv. För att användningen av stiftelseformen ska främjas bör stiftelsens ändamål dock kunna ändras också i sådana situationer och på sådana sätt som stiftaren har angett. I lagen bör det tydligt anges när och hur det är möjligt att i redan existerande stiftelsers stadgar ta in liknande bestämmelser som uttryck för stiftarens vilja som i nya stiftelser vilka är under bildning.

Det är i linje med stiftelseledningens omsorgs- och lojalitetsprincip att stiftelsens ledning har en skyldighet att sträva efter att ändra ändamålsbestämmelsen när det är omöjligt att fullgöra ändamålet eller när fullgörandet har försvårats väsentligt eller till en stor del är onyttigt eller strider mot lag eller god sed. I annat fall används stiftelsens medel inte på ett nyttigt sätt.

Stiftelser kan ha motiverade behov av att ändra sitt ändamål också av den anledningen att ändamålet har kommit att bli klart oändamålsenligt. I den andra vågskålen finns givetvis stiftarens vilja som framgår av stiftelsens stiftelsehandlingar och anses vara primär. En ändring av stiftelsens ändamål av ändamålsenlighetsskäl kan tillåtas under förutsättning att det nuvarande ändamålet på grund av förändrade förhållanden är väsentligen oändamålsenligt och att PRS gör bedömningen att ändringen uppfyller de krav som avses bli fastställda i den nya lagen, nämligen att det nya ändamålet ligger nära det gamla samt att stiftelsens medel kan användas effektivt och resultatrikt.

När förutsättningarna för att ändra ändamålsbestämmelsen bedöms bör man beakta sådana förändringar i förhållandena som skett efter stiftelsens bildande. Det kan betyda, med hänsyn till stiftarens vilja, t.ex. att krigsveteran- och krigsinvalidstiftelser efter att ha stött krigsveteraner och krigsinvalider kan stödja t.ex. sådana finländare som i da-

gens samhälle befinner sig i motsvarande situation som de huvudsakligen unga människor som återvänt från kriget befann sig i på 1940-talet, eller att stiftelser som främjar finsk kultur eller vetenskap i och med tilltagande internationalisering och multikulturella inslag kan stödja kultur och forskning i allmänhet som utövas av finländare och andra som bor i Finland, även om språket är ett annat än finska.

För att användningen av stiftelseformen ska främjas bör en stiftelses ändamål kunna ändras också i sådana situationer och på sådana sätt som stiftaren har fastställt. Respekten för stiftarens vilja bör betonas också så att samtycke av rättsinnehavaren alltid krävs, när en rätt för någon utanför stiftelsen att utse en styrelseledamot eller revisor eller en motsvarande rättighet avskaffas eller ändras.

Dessutom gäller det att förtydliga bestämmelserna om fattande av beslut om stadgeändringar, och onödiga formkrav som gäller registrering av stadgeändringar bör slopas för att stiftelsernas kostnader för att ändra stadgarna ska minska.

När förslaget bereddes övervägdes också ett alternativ där även stiftarnas samtycke skulle krävas vid ändringar av oändamålsenliga ändamålsbestämmelser. Ett sådant ovillkorligt krav föreslås dock inte, eftersom det i onödan skulle begränsa genomförandet av ändringar som i och för sig är motiverade. I en stor del av stiftelserna existerar stiftarna ju inte längre. Om stiftarna alltså existerar bör de i praktiken emellertid höras innan en stadgebestämmelse om ändring av ändamålet registreras. Om stiftarna är positivt inställda till ändringen bör detta beaktas när PRS bedömer förutsättningarna att registrera en sådan stadgeändring.

2.10 Fusion och delning

Enligt lagen om stiftelser kan en stiftelse fusioneras bara med en annan stiftelse. Fusionen förutsätter att de stiftelser som fusioneras har väsentligen samma ändamål och att ändamålet kan uppfyllas avsevärt bättre genom fusionen. Avtalet om fusion ska godkännas av den övertagande stiftelsen på det sätt som stadgarna föreskriver om ändring av dem och av den överlåtande stiftelsen på det

sätt som beslut om ändring av stiftelsens ändamål ska fattas (17 a § 1 mom.). I samband med fusionen betalas inget fusionsvederlag. Fusionen kan ske i form av antingen absorptionsfusion eller kombinationsfusion.

Förutsättningarna för fusion av stiftelser bör lindras genom att det när stiftelser bildas kan anges smidigare i stadgarna hurdana stiftelser som kan vara övertagande stiftelser. Dessutom bör fusionsförfarandet försnabbas på liknande sätt som i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Vidare finns det behov av att tillåta dottersammanslutningsfusioner, bl.a. för att underlätta upplösningen av onödiga koncernstrukturer.

I den gällande lagen om stiftelser föreskrivs det inte om delning av stiftelser. I praktiken har stiftelser delats antingen genom att de gjort en stor donation eller genom att de har överfört en del av sin verksamhet till en befintlig stiftelse eller till en nybildad stiftelse. Delningsbehovet har kunnat vara en följd av t.ex. att en tvingande lag har ändrats eller stiftelsens verksamhet omorganiserats; det sistnämnda har till en del kunnat ske genom bolagisering av en del av stiftelsens verksamhet. Särskilda bestämmelser om delning skulle kunna fördunkla betydelsen av det ändamål som anges i stadgarna och det ansvar som ledningen för den stiftelse som delas har. Specialbestämmelser om delning behöver inte tas in i stiftelselagen.

I utlåtandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gav understöddes förslaget om fusioner, utom för vissa detaljers del. Remissinstanserna motsatte sig inte arbetsgruppens bedömning att specialbestämmelser om delning är onödiga.

I den gällande lagen föreskrivs det inte om fusioner mellan stiftelser och föreningar, och föreningslagen innehåller inga som helst fusionsbestämmelser. I praktiken kan en stiftelse inom ramen för sina stadgeenliga verksamhetsformer stödja en organisation som främjar stiftelsens ändamål, och i stiftelsens stadgar kan det också bestämmas att organisationen väljer stiftelsens styrelse. Därför behövs inte bestämmelser om fusioner mellan stiftelser och föreningar.

2.11 Upplösning av stiftelser

Enligt lagen om stiftelser kan en stiftelse upplösas, om dess tillgångar har tagit slut eller om stiftelsen har bildats för viss tid eller under vissa förutsättningar och den utsatta tiden har löpt ut eller förutsättningarna inte längre föreligger (18 § 1 mom.). Dessutom ska stiftelsen upplösas, om det har uppkommit en sådan situation där det är fråga om ändring av stiftelsens ändamål men det inte är möjligt att ändra stiftelsens ändamål och det även om stiftelsen gjordes tidsbestämd skulle vara onyttigt att använda tillgångarna för det ändamål som förordnats för stiftelsen (18 § 2 mom.). För upplösning krävs tillstånd av Patent- och registerstyrelsen.

Regleringen om upplösning av stiftelser är knapphändig. Enligt lagen ska stiftelsens styrelse sköta om de åtgärder som upplösningen föranleder, om inte en eller flera likvidatorer utses i styrelsens ställe. Offentlig stämning på stiftelsens okända borgenärer ska sökas i samband med upplösningen, om detta inte är uppenbart onödigt. När åtgärderna för att upplösa stiftelsen har slutförts, ska en slutredovisning ges in till Patent- och registerstyrelsen. Stiftelsen anses ha blivit upplöst när anteckning om upplösningen har gjorts i stiftelseregistret. I lagen föreskrivs dessutom att om tillgångar återstår och stadgarna inte föreskriver hur de ska användas, tillfaller de staten, som utan dröjsmål ska överlåta dem till främjande av något ändamål som har samband med stiftelsens verksamhet (19 §).

I praktiken kan stadgarna i gamla stiftelser sakna bestämmelser om hur tillgångarna ska användas om stiftelsen upplöses. Statskontoret och Patent- och registerstyrelsen har uppmanat stiftelserna att ändra sina stadgar innan ansökan om tillstånd till upplösning lämnas in, så att någon annan än staten kan ta över stiftelsernas tillgångar.

I utlåtandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gav understöddes förslaget, utom för några detaljers vidkommande.

För att klarhet i rättsläget ska skapas behöver det i stiftelselagen föreskrivas mer heltäckande än i lagen om stiftelser om förfarandet vid upplösning av stiftelser och vid avregistrering av stiftelser med ringa tillgångar. Som mall för denna reglering kan i tillämpliga delar användas de bestämmelser

om upplösningsförfarandet som finns i den nyare associationslagstiftningen.

2.12 Klander av beslut

Lagen om stiftelser innehåller inte bestämmelser om klander av beslut som en stiftelses organ har fattat. I praktiken har det ansetts vara oklart vem som har rätt att klandra ett organs beslut.

Med avseende på de uppgifter och det ansvar som styrelse- och förvaltningsrådsledamöterna i en stiftelse har behöver det föreskrivas om ledamöternas rätt att klandra beslut av styrelsen eller förvaltningsrådet. Klanderrätten ger ledamöterna i organen fler alternativ än att avgå, om de anser att ett beslut strider mot lagen eller stiftelsens stadgar. För att fullgörandet av en stiftelses ändamål ska främjas behöver också stiftaren ha klanderrätt, om inte annat bestäms i stadgarna. I stadgarna kan bestämmas också om klanderrätt som tillkommer andra aktörer. Regleringen om klanderrätt väntas inte försvåra beslutsfattandet i stiftelser och inte heller vara till förfång för deras verksamhet, till skillnad från aktiebolag och andelslag, där det har ansetts vara nödvändigt att begränsa rätten att klandra styrelsens beslut för att affärsverksamheten ska kunna fortgå störningsfritt.

För att klarhet i rättsläget ska skapas behöver det föreskrivas i lag om vilka som har rätt att klandra beslut, om grunderna för klanderrätten och tidsfristen för väckande av klandertalan samt om innehållet i och rättsverkningarna hos domar som meddelas med anledning av klandertalan. Klanderrätt för Patent- och registerstyrelsen behöver inte föreslås.

2.13 Skadeståndsansvar

Enligt lagen om stiftelser är den som är medlem av en stiftelses organ eller funktionär i stiftelsen skyldig att ersätta skada som han eller hon i sitt uppdrag uppsåtligt eller av vållande har orsakat stiftelsen. Detsamma gäller skada som han eller hon har åsamkat någon annan genom att bryta mot lagen om stiftelser eller mot stiftelsens stadgar. Med funktionär avses en sådan funktionär i ledan-

de ställning i stiftelsen som inte står i ett i lagen om arbetsavtal avsett förhållande till stiftelsen (RP 89/1985 rd). På jämkning av skadestånd och fördelning av ansvaret när flera är skadeståndsskyldiga tillämpas skadeståndslagen. I fråga om skadeståndsskyldighet för arbetstagare tillämpas skadeståndslagen (12 a §). Särskilda bestämmelser om skadeståndsansvaret för revisorer finns i revisionslagen.

Om en stiftelse har orsakats en skada, är det i första hand styrelsen som ska yrka på ersättning. Det är i praktiken osannolikt att en styrelse som kompletterar sig själv arbetar effektivt för att realisera skadeståndsansvaret. Stiftelsens förmånstagare är i allmänhet berättigade att yrka på ersättning bara om förmånstagarna i stiftelsens stadgar individualiseras eller definieras på ett sådant sätt att var och en som uppfyller förutsättningarna har rätt till någon prestation.

Enligt kommentarerna till justitieministeriets bedömningspromemoria bör skadeståndsförfarandet utvecklas när lagen revideras. De som yttrat sig om bedömningspromemorian har ägnat uppmärksamhet åt ansvarsregleringens effektivitet och överskådlighet samt påpekat vikten av att regleringen lyfts upp till den övriga associationslagstiftningens nivå. För att skadeståndsansvaret ska kunna realiseras effektivt har det också föreslagits att stadgebestämmelser om utvidgad rätt att väcka talan bör tillåtas. Det har dock också ansetts att den gällande lagens bestämmelser om skadestånd är tillräckliga, åtminstone i det fallet att lagen om stiftelser förtydligas i övrigt.

I utlåtandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gav understöddes arbetsgruppens förslag till reglering om skadeståndsansvar.

I praktiken påverkas skadeståndsskyldighetens innehåll av regleringen om stiftelsens ledning och verksamhet, såsom ledningens omsorgsplikt och regleringen om närstående-transaktioner samt placerings- och affärsverksamhet. I skadeståndsregleringen gäller det att beakta också förslagen till reglering om stiftelsens förvaltningsråd och verkställande direktör.

Det är skäl att ändra regleringen om skadeståndsansvar för att ansvaret ska tydliggö-

ras och effektiviseras. Det bör göras så att det i stiftelselagen uttryckligen föreskrivs om en oaktsamhetspresumtion som motsvarar det rådande rättsläget och tillämpas när skadan har orsakats genom överträdelse av stiftelselagen eller stiftelsens stadgar. För att fullgörandet av stiftelsens ändamål ska främjas behöver dessutom stiftaren få rätt att yrka på ersättning på stiftelsens vägnar, och i stadgarna bör det kunna bestämmas också om rätt för andra aktörer att yrka på ersättning på stiftelsens vägnar. Dessutom finns det skäl att bibehålla rätten för Patent- och registerstyrelsen att väcka skadeståndstalan. Eftersom stiftelser inte har några ägare som ger akt på hur stiftelsernas förvaltning fungerar och stiftelsetillsynen i regel grundar sig på bokslutshandlingar och på att aktörer utanför stiftelsen eventuellt tar kontakt, behöver skadeståndsansvarets preskriptionstid förlängas från omkring tre år till fem år. För att realiseringen av skadeståndsansvaret ska underlättas behöver det också skapas klarhet i vem i stiftelsen som beslutar om väckande av skadeståndstalan.

2.14 Avgörande av tvister

Lagen om stiftelser innehåller inte några uttryckliga bestämmelser om behörig domstol, ärenden som bör behandlas skyndsamt eller delgivning med stiftelser. Enligt lagen kan Patent- och registerstyrelsen väcka skadeståndstalan vid domstolen på stiftelsens hemort och underrätta åklagaren om att en styrelsemedlem har gjort sig skyldig till en straffbar handling, så att åklagaren kan väcka åtal i saken vid domstolen på stiftelsens hemort (14 § 3 och 4 mom.).

I samband med att stiftelselagstiftningen reformeras behöver bestämmelserna om avgörande av tvister moderniseras så att de i tillämpliga delar motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

I utlåtandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser gav understöddes förslaget.

2.15 Straffbestämmelser

I lagen om stiftelser finns inte bestämmelser om stiftelsebrott eller stiftelseförseelse som uppkommer vid lagöverträdelser. Enligt

lagen ska den som omhänderhar ett dödsbo och som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att inom föreskriven tid göra anmälan till domstolen om ett testamentsförordnande som innebär att en stiftelse ska bildas dömas till böter, om inte gärningen är ringa eller om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag. I företags- och organisationsdatalagen föreskrivs dessutom om bötesstraff för försummande av företags- och organisationsdataanmälan (19 §).

Stiftelselagens straffbestämmelser bör i tillämpliga delar ändras så att de motsvarar den nyare associationslagstiftningen. Straffbestämmelser kommer i fråga närmast när det inte kan anses att andra åtgärder och sanktioner som det föreskrivs om i stiftelselagen, såsom byte av en ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen eller skadestånd, är tillräckligt effektiva t.ex. därför att den lagstridiga verksamheten är exceptionellt allvarlig. Med avseende på effektiviteten hos förbudet att ge närståendekretsen fördelar är det väsentligt att överträdelse av förbudet i form av olaglig utdelning av medel är straffbar.

I utlåtandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser utarbetat motsatte man sig i regel inte arbetsgruppens förslag. De enda utlåtanden som avvek från denna linje lämnades in av Riksåklagarämbetet, enligt vilket motiven till bestämmelserna bör förtydligas och preciseras, och av professor Halila, som ansåg att det är oklart om de föreslagna kriminaliseringarna behövs med beaktande av befintliga brottstyper.

2.16 Stiftelseregistret

Enligt lagen om stiftelser är stiftelseregistret gemensamt för hela landet och förs av Patent- och registerstyrelsen. I fråga om de anmälningar som ska göras till stiftelseregistret iakttas 10 och 11 § i företags- och organisationsdatalagen. Bestämmelser om dem som är ansvariga för att anmälan görs till registret och undertecknas finns i 14 § i företags- och organisationsdatalagen. En stiftelse ska anmälas till stiftelseregistret inom sex månader efter det att tillståndet att grunda den beviljades (6 § 1 och 2 mom.). Uttryckliga bestämmelser om vad en registeranmälan

ska innehålla, vilka uppgifter som ska införas i stiftelseregistret och görande av ändringsanmälan finns i lagen om stiftelser. Dessutom föreskrivs det i stiftelseförordningen (1045/1089) närmare om utredningar som ska bifogas till anmälningarna, om registret och förande av det samt om utfärdande av utdrag och kopior ur registret.

Regleringen om stiftelseregistret är inte förknippad med stora brister. Det finns dock behov av att uppdatera bestämmelserna om registret när lagen revideras och samtidigt göra dem förenliga med den övriga regleringen i den nya lagen och med handelsregisterlagstiftningens utveckling, bl.a. i fråga om skyddet för personuppgifter. Under beredningen konstaterades dessutom behov av att tillåta att bifirma registreras och behov av att ordna en möjlighet att förhandsgranska stadgar och stadgeändringar.

I utlåtandena om det betänkande som arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser utarbetat motsatte man sig inte arbetsgruppens förslag. Det ansågs vara viktigt att säkerställa skyddet för personuppgifter i överensstämmelse med handelsregisterlagen, och möjligheten att få stadgarna förhandsgranskade understöddes. Vidare ansågs det att Skatteförvaltningens skyldighet att lämna uppgifter behöver tydliggöras.

2.17 Stiftelse tillsyn

Stiftelse tillsynen bör förbli en uppgift som Patent- och registerstyrelsen har hand om. Den offentliga tillsynen har motiverats bl.a. med att stiftelser inte har några ägare, stiftelsernas medel i stor utsträckning används till verksamhet som är till generell nytta för samhället, stiftelserna har möjlighet att få bl.a. fördelar som anknyter till skattefrihet och stiftelsernas verksamhet finansieras också med offentliga medel.

Tillsynen över att stiftelselagen och stadgarna iaktas behöver bli effektivare. Det är möjligt att effektivisera tillsynen utan att Patent- och registerstyrelsens tillsynsinstrument utökas. För att tillsynen ska bli effektivare behöver de hinder som följer av lagstiftningen och gäller dels informationsutbytet mellan Patent- och registerstyrelsen och andra myndigheter, dels en effektivare organisering av

stiftelseregisterföringen och stiftelse tillsynen, avskaffas. Det är också nödvändigt att se till att finansieringen av stiftelse tillsynen är tillräcklig. Myndighetstillsynen effektiviseras också genom att insynen i stiftelsernas verksamhet och ekonomi ökas och spelreglerna för stiftelsernas förvaltning och verksamhet tydliggörs. Utgångspunkten för tillsynen är att den alltjämt omfattar alla stiftelser.

I kommentarerna till justitieministeriets bedömningspromemoria ansågs det i stor utsträckning att myndighetstillsynen över stiftelser är befogad. Som ett problem med anknytning till stiftelse tillsynen nämndes allmänt resursbristen hos Patent- och registerstyrelsens stiftelse tillsyn. En majoritet bland dem som kommenterade bedömningspromemorian ansåg att tillsynsmyndighetens behörighet i sig regleras på lämpligt sätt i lagen om stiftelser.

Under beredningen övervägdes en sådan begränsning av stiftelse tillsynen att små stiftelser bara skulle vara skyldiga att registrera bokslutshandlingarna på motsvarande sätt som aktiebolag och andelslag som införts i handelsregistret. I detta alternativ skulle de små stiftelserna befrias från stiftelse tillsyn, antingen direkt med stöd av lag eller på grundval av en bestämmelse som tagits in i stadgarna vid bildandet. I t.ex. Sverige har stiftelse tillsynen begränsats i linje med detta alternativ. Vanligen utgår förvaltningsverksamheten från jämlikhet och likabehandling, men av grundlagen går det inte att härleda något absolut krav på att tillsynen över alla aktörer ska vara likadan. I praktiken kan tillsynsmyndigheten t.ex. utifrån riskbedömning rikta tillsynen till vissa objekt på ett godtagbart sätt. Tillsynsmyndigheten bör i praktiken ha t.ex. en tillsynsplan, eller så bör tillsynen i övrigt vara riskbaserad. Genom att stiftelse tillsynen i allt högre grad sker elektroniskt och riktat och genom den nedannämnda graderingen av tillsynsavgifter för stiftelser är det möjligt att effektivisera stiftelse tillsynen så att små stiftelser inte behöver uteslutas ur stiftelse tillsynen.

Under beredningen övervägdes olika sätt att täcka kostnaderna för stiftelse tillsynen. Utgående från en bedömning som arbets- och näringsministeriet gjort är det osannolikt att alla kostnader för stiftelse tillsynen kan täckas

genom budgetfinansiering. Under de närmaste åren kommer Patent- och registerstyrelsens organisation och verksamhet att utvecklas så att det blir ändamålsenligt att ompröva finansieringen av stiftelsetillsynen när det finns erfarenheter också av den tillsynsavgift som togs i bruk vid ingången av år 2014.

Stiftelsetillsynen underlättas också av att regleringen om stiftelsens ändamål och om fullgörande av ändamålet samt regleringen om de uppgifter och det ansvar som stiftelsens ledning har revideras. Dessutom har ambitionen varit att i lagförslaget utöka rättigheterna för stiftelsens ledning, stiftaren och en eventuell utomstående aktör som anges i stadgarna att ingripa i stiftelsens verksamhet när en stiftelse överträder stiftelselagen eller stadgarna. Myndighetstillsynen och den övriga tillsynen över stiftelser främjas också genom att stiftelsernas skyldighet att lämna upplysningar ökas.

Utöver den offentliga stiftelsetillsynen föreslås utvecklade möjligheter för stiftare, finansärer och andra intressenter att bestämma om privaträttsliga övervakningsåtgärder. I den stiftelsepraxis som antagit sin form under den nuvarande lagens giltighetstid har man bl.a. kunnat ge utomstående i uppdrag att utse stiftelsens styrelse eller revisor eller kunnat bestämma att en ändring av stiftelsens ändamål förutsätter att en utomstående yttrar sig om saken. För stiftelsetillsynen spelar det också en roll vad det i den nya lagen föreskrivs om stiftelsens bokslut och revision.

2.18 Osjälvständiga stiftelser

Osjälvständiga stiftelser (fonder med egen täckning) och andra fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål (andra bundna fonder) finns också på många andra håll än hos registrerade stiftelser. Veterligen är en del av de fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål mycket gamla, och deras stadgar kan skilja sig väsentligt från de principer och detaljerade bestämmelser som finns i den gällande lagen om stiftelser och föreslås i den nya stiftelselagen.

Under beredningen bedömdes behovet av reglering om fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål närmast med avseende på

om det behövs tvingande bestämmelser om att fondens medel ska skötas åtskilda från mottagarens övriga medel samt dispositiva presumtionsbestämmelser om placering och nyttjande av fondens medel, för fastställande av vilka som företräder fonden och vilka som är ansvariga för fonden samt om ändring av fondens stadgar och fusionering (sammanlagning) av fonder. För den dispositiva regleringens del förekom en modell där de bestämmelser i stiftelselagen som gäller registrerade stiftelser och deras stadgar tillämpas på fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål, till den del inget annat bestäms i fondernas stadgar.

I praktiken gäller det att från fall till fall, så som framgår av ovanstående beskrivning av nuläget, utreda om de medel som hör ihop med olika fonder som anvisats för ett bestämt ändamål hålls åtskilda från en sådan utomstående donationsmottagares övriga medel.

När behovet av dispositiv reglering bedöms är det nödvändigt att beakta att den som instiftat en fond som har anvisats för ett bestämt ändamål uttryckligen har velat att fonden ska stå utanför tillämpningsområdet för lagen om stiftelser respektive stiftelselagen. En annan orsak till att bestämmelser om fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål och som ägs också av registrerade stiftelser inte föreslås är att tillräckligt med information om praxis beträffande sådana fonders stadgar och andra ändamålsbestämmelser inte har varit tillgänglig.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Förslaget syftar till att stärka det civila samhället genom att reformera stiftelselagstiftningen på ett sådant sätt att stiftelserna kan fungera så effektivt, smidigt och förutsebart som möjligt. Målet är att undanröja onödiga begränsningar som försvårar användningen av stiftelseformen.

Särdragen hos verksamhetsstiftelser med fortlöpande finansiering beaktas bättre i den föreslagna lagen än i den gällande lagen. Stiftarna erbjuds nya sätt att organisera förvaltningen och övervakningen av stiftelserna.

Dessutom är avsikten att begränsa den administrativa börda som hänför sig till bildande av stiftelser och stiftelsernas verksamhet. För att stiftelseförvaltningen ska underlättas och tillgången till förvaltningstjänster som stiftelserna anlitar ska förbättras förenhetligas innehållet och skrivningarna i lagen så långt möjligt med den senaste utvecklingen på associationslagstiftningens område.

En behärskad ökning av stiftelsernas verksamhetsmöjligheter är av betydelse för stiftelseverksamhetens effektivitet och resultat. I propositionen genomförs detta genom att olika formella begränsningar luckras upp eller elimineras. Dessutom föreslås det i någon mån att regleringen antar en mer dispositiv karaktär så att stiftaren i stiftelsens stadgar kan fastställa dels övervakningsåtgärder och rättsmedel som kompletterar stiftelselagen, dels till vissa delar avvika från lagstadgade begränsningar som gäller t.ex. förutsättningar för fusionering eller upplösning av stiftelser. Dessa ändringar underlättar användningen av stiftelseformen utan att försvaga ställningen för stiftelsens intressentgrupper. Vidare föreslås i lagen bli föreskrivet om förfaranden som nu inte regleras alls och som därför är förknippade med ovisshet. Även i övrigt föreslås materiella ändringar som gör det möjligt att reducera den ovisshet som hänför sig till verksamheten, och därmed öka de faktiska verksamhetsmöjligheterna.

Särskild uppmärksamhet har ägnats åt ställningen för stiftelsens intressentgrupper. Sätten att öka stiftelsernas verksamhetsmöjligheter har valts så att de inte ska ha väsentlig inverkan på ställningen för stiftelsens intressentgrupper, exempelvis borgenärer och förmånstagare. Vidare föreslås särskilda bestämmelser för att trygga dessa gruppers ställning. Stiftelseverksamheten avses bli mer öppen för insyn till följd av förslaget att verksamhetsberättelsen och bokslutet ska innehålla tillräckliga uppgifter om fullgörandet av stiftelsens ändamål och närståendetransaktionerna. Ökad insyn underlättar både myndigheternas och intressentgruppernas kontroll över stiftelserna.

Förslaget syftar till att lagen ska tillhandahålla ett så lämpligt ramverk som möjligt för renhårig stiftelseverksamhet. I förslaget har dock en faktisk effektivisering av rätts-

skyddssystemet uppmärksamats för händelse av oegentligheter.

3.2 De viktigaste förslagen

3.2.1 Kännetecken för stiftelser samt närståendekrets och grundkapital

Kännetecken för stiftelser. I de kännetecknen för stiftelser som det föreslås bli föreskrivet om i stiftelselagen beaktas särdragen hos olika stiftelser tydligare än i lagen om stiftelser. De kännetecken för stiftelser som anges i stiftelselagen täcker förutom kapitalstiftelser också verksamhetsstiftelser och andra stiftelser med fortlöpande finansiering mer distinkt. I stiftelselagen definieras stiftelser inte längre enbart som självständig förmögenhet som avsatts för fullgörande av ett visst ändamål. Samtidigt är det inte ändamålsenligt att i lagen närmare definiera stiftelser som fungerar och finansieras på olika sätt, eftersom det i praktiken förhåller sig så att stiftelsernas verksamhets- och finansieringsformer kan komma att förändras. Dessutom är en del stiftelser s.k. blandade stiftelser vars finansiering grundar sig på kapitalavkastning och kontinuerlig extern finansiering och som ekonomiskt understöder verksamhet som främjar deras ändamål och också själva bedriver sådan verksamhet.

Stiftelsens ändamål ska alltså vara nyttigt. Ändamålets nyttighet definieras genom förbudet att ge närstående fördelar, de begränsningar som gäller bedrivande av affärsverksamhet, tydliggörandet av de allmänna skyldigheter som stiftelsens ledning har samt den ökade insynen i stiftelsens verksamhet, finansiering och närståendetransaktioner. Uttryck som i tillräcklig utsträckning motsvarar den gällande lagens ordalydelse behöver bibehållas med avseende på stiftelsernas framtning och av försiktighetsskäl.

Den nyttighet hos en stiftelses ändamål som framgår av stadgarna tydliggörs så att stiftelsens ändamål inte längre till någon som helst del får vara att bereda stiftelsens närståendekrets ekonomisk fördel. Genom ändringen betonas det att en stiftelse inte är ett instrument för främjande av närståendekretsens privata ekonomiska intressen. I förslaget skapas klarhet i och utsträcks kretsen av när-

stående som omfattas av det nämnda förbudet. Genom de ändringar av den nuvarande lagstiftningen som ingår i förslaget ökas förtroendet för att stiftelserna verkar för att främja det allmänna goda. Specialbestämmelser föreslås i fråga om nuvarande och nya stödstiftelser och släktstiftelser.

På motsvarande sätt som i lagen om stiftelser föreslås det att en stiftelses ändamål inte ska kunna vara att bedriva affärsverksamhet. En stiftelse får dock för finansiering av de ordinarie verksamhetsformerna bedriva affärsverksamhet som främjar stiftelsens i stadgarna angivna ändamål och har ett omedelbart samband med stiftelsens verksamhetsformer samt annan i stadgarna nämnd affärsverksamhet. På motsvarande sätt som i lagen om stiftelser föreslås stiftelselagen inte innehålla någon specifik definition av begreppet affärsverksamhet. I praktiken kan det från fall till fall anses att verksamhet som stiftelser bedriver sedan gammalt och som tidigare inte har betraktats som affärsverksamhet utgör affärsverksamhet från t.ex. skatte-, konkurrens-, understöds- och bokföringslagstiftningssynpunkt. Förslaget syftar till att stiftelser i allmänhet ska kunna främja fullgörandet av sitt nyttiga ändamål på alla de sätt som anges i stadgarna utan att t.ex. en förändring i verksamhetens lönsamhet eller ökad konkurrens inom de verksamhetsformer som anges i stiftelsens stadgar direkt med stöd av stiftelselagen hindrar stiftelserna från att fortsätta verksamheten utan störningar. När det gäller bedrivandet av affärsverksamhet avviker förslaget från föreningslagen bara genom att sådan annan affärsverksamhet som är tillåten för stiftelser enligt stadgarna får bedrivas bara för att finansiera de ordinarie verksamhetsformerna, för tydlighetens skull. Tilläggskravet syftar till att hindra att olönsam affärsverksamhet med tiden i praktiken blir stiftelsens ordinarie verksamhet. Avsikten med förslaget är inte att påverka inställningen till verksamhet som stiftelserna bedriver t.ex. i beskattningssammanhang, vid beviljandet av offentliga stöd eller vid tillsynen över konkurrensförhållandena.

I praktiken kan rentav en stor del av stiftelsens verksamhet anses vara näringsverksamhet, t.ex. i beskattningssammanhang. Eftersom det i praktiken är svårt att ändra en stif-

telses ändamål och att upplösa en stiftelse och överlåta medlen till annan allmännyttig verksamhet är det inte ändamålsenligt att begränsa stiftelsernas möjlighet att bedriva affärsverksamhet och bolagisera verksamheten till en viss andel av stiftelsens eller dess koncerns intäkter eller balansräkning.

Närståendekrets. Det föreslås att definitionen av närståendekrets och tillämpningsområdet för regleringen om närståendekretsen breddas. Den föreslagna definitionen av begreppet närståendekrets täcker bättre än den gällande lagen personer, sammanslutningar och stiftelser som är aktiva inom stiftelsen eller utövar bestämmande inflytande i den och deras närstående som kan påverka företaget av närståendetransaktioner. Förslaget täcker bättre än den gällande lagen också sådana vederlagsfria transaktioner mellan en stiftelse och dess närstående som betraktas som utdelning av stiftelsens medel och andra transaktioner mellan en stiftelse och dess närstående som kan vara av betydelse vid bedömningen av t.ex. fullgörandet av stiftelsens i stadgarna angivna ändamål.

Det föreslås emellertid uttryckliga bestämmelser om sådana släktstiftelser och andra stödstiftelser vars i stadgarna angivna ändamål är att stödja närståendekretsen. I lagen om stiftelser beaktas inte explicit dessa stiftelsers särdrag, även om stiftelser av det slaget har bildats tidigare och existerar. I praktiken finns det inga grunder för att hindra att nya släkt- och stödstiftelser bildas. Beaktandet av dessa stiftelsers särdrag skapar klarhet i rättsläget och ökar insynen i t.ex. stödstiftelsernas verksamhet.

Grundkapital. Kravet på minimikapital vid bildande av stiftelser föreslås vara 50 000 euro, vilket motsvarar nuvärdet i euro av det i mark uttryckta minimikapitalkrav som angavs i den nuvarande stiftelseförordningen när den utfärdades. Eftersom andra bestämmelser om grundkapitalet inte finns i lagen, blir grundkapitalets betydelse alldeles som nu beroende av eventuella stadgebestämmelser. Hela grundkapitalet ska betalas innan stiftelsen registreras. Tilläggskravet att grundkapitalets storlek ska stå i proportion till stiftelseverksamhetens omfattning föreslås bli slopat. En stiftelse under bildning ska dock ha en av stiftaren eller den första styrel-

sen uppgjord skriftlig verksamhets- och finansieringsplan samt budget för de tre första åren. Det nya kapitalkravet tillämpas inte på stiftelser som anmälts för registrering före den nya lagens ikraftträdande. Grundkapitalkravet är en förutsättning bara för registrering av nya stiftelser, och i stiftelselagen krävs det alltså inte att ett kapital som motsvarar minimibeloppet av grundkapital kvarstår under en befintlig registrerad stiftelses verksamhetstid.

Den föreslagna regleringen om stiftelsens ändamål och verksamhet, närståendetransaktioner, skyldigheterna för stiftelsens ledning, stiftelsens verksamhetsberättelse, bokslut och revision samt stiftelsetillsynen är ett effektivare instrument än en höjning av minimikapitalkravet som överstiger förändringen i penningvärdet, och den tar större hänsyn till motiverade behov som stiftelserna har.

3.2.2 Medelsförvaltning, placeringsverksamhet och affärsverksamhet

Enligt förslaget ska stiftelsernas medelsförvaltning vara planmässig. Medelsförvaltningen omfattar förutom förvaltningen av medel som används för stiftelsens ordinarie verksamhet också stiftelsens eventuella placeringsverksamhet och affärsverksamhet. Det föreslås att den gällande lagens diffusa och motstridiga krav att "stiftelsens medel placeras tryggt och inkomstbringande" frångås. Enligt förslaget ska stiftelseledningens allmänna omsorgsplikt, som det föreslås bli allmänt föreskrivet om, tillämpas på all medelsförvaltning. Av denna orsak och för att olika stiftelser ska beaktas föreslås inget ovillkorligt krav att en uttrycklig placeringsplan ska uppgöras. I praktiken ska stiftelser som bedriver mer omfattande placeringsverksamhet ha en särskild placeringsplan för att ledningens allmänna omsorgsplikt ska uppfyllas. Till denna del räcker god stiftelseled, som ska iaktas generellt, som styrning. Beslut om placeringsverksamhetens planmässighet och om placeringsverksamheten behöver även i övrigt dokumenteras för att det ska kunna visas att stiftelsens ledning har handlat omsorgsfullt och att delegeringen och uppföljningen av uppgifter som gäller den dagliga placeringsverksamheten har

skötts som sig bör. Speciellt i mindre stiftelser kan principerna framgå av flera olika källor, exempelvis verksamhetsberättelsen, avtalet om kapitalförvaltning och protokollen över styrelsesammanträden.

Dessutom föreslås stiftelserna direkt med stöd av lag få bedriva affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med stiftelsens i stadgarna angivna verksamhetsformer, om inte detta begränsas i stadgarna. Stiftelserna föreslås också få bedriva i stadgarna nämnd affärsverksamhet för att finansiera stiftelsens ordinarie verksamhet. Denna formulering gör att förslaget avviker från föreningslagen bara i den mån stiftelsens övriga affärsverksamhet behöver bedrivas för finansiering av den ordinarie verksamheten. Syftet med det föreslagna tilläggskravet är att hindra en situation där sådan affärsverksamhet som länge har varit förlustbringande i praktiken börjar utgöra stiftelsens ordinarie verksamhet. I tilläggskravet har alltså ändamålsregleringen beaktats.

Vidare föreslås en uttrycklig bestämmelse om bolagisering av affärsverksamhet. Bolagiseringsmöjligheten minskar inte insynen i stiftelsens verksamhet, eftersom förslaget innebär att en stiftelse alltid ska upprätta ett koncernbokslut. Inte heller begränsar bolagiseringsmöjligheten väsentligt möjligheterna för stiftelsens ledning att styra och övervaka den bolagiserade verksamheten. Ingen skyldighet att bolagisera affärsverksamhet som bedrivs för att finansiera den ordinarie verksamheten föreslås, eftersom gränsdragningen mellan affärsverksamhet, placeringsverksamhet och annan medelsförvaltning inte är skarp och bedömningen kan variera med förändrade förhållanden. Dessutom kan stiftelsen i praktiken, t.ex. via finansiering av dotterföretag, svara också för risker som hänförs till den bolagiserade affärsverksamheten.

Ändringarna syftar till att skapa klarhet i vilken affärsverksamhet som är tillåten för stiftelser, så att den inte längre avgörs utifrån tolkningar och definitioner som härrör från annan lagstiftning. Avsikten med förslaget är inte att inverka på hur verksamhet som stiftelser bedriver bemöts vid beviljandet av offentliga stöd och vid tillsynen över konkurrensförhållanden. Vilken karaktär stiftelsens

verksamhet har i beskattningssammanhang avgörs utgående från skattelagstiftningen.

3.2.3 Bildande av stiftelser

Bildandet och registreringen av stiftelser underlättas av att förutsättningarna för bildande tydliggörs och kraven på stiftelsehandlingarnas form och innehåll reduceras samt förfarandet med tillstånd till grundande frångås. Kraven på stiftelsehandlingarnas innehåll kan begränsas när det i den nya lagen föreslås presumtionsregler om många omständigheter som det hittills har bestämts om bara i stadgarna. Enligt förslaget blir det obligatoriskt att i stadgarna ange stiftelsens namn, hemort, ändamål och verksamhetsformer samt hur stiftelsens återstående tillgångar ska användas om stiftelsen upplöses sig eller upplöses. Om stiftelsen har en verkställande direktör eller ett förvaltningsråd, ska i stadgarna bestämmas om detta.

Avsikten med att skapa klarhet i rättsförhållandena mellan stiftarna är att göra det lättare att använda stiftelseformen när många går samman om att bilda en stiftelse. Den gällande lagen har i första hand avfattats utgående från att det finns en enda stiftare.

Ytterligare föreslås att det i stiftelseurkunden ska bestämmas om de första ledamöterna i stiftelsens organ, vilkas mandattid och uppgifter börjar när stiftelseurkunden undertecknas. Enligt förslaget svarar stiftelsens första styrelse för att stiftelsen anmäls till stiftelseregistret. Också bildandet av stiftelser som grundar sig på testamente tydliggörs och underlättas. Vidare görs det möjligt att iakttä testatorns vilja också när det på grund av att tillgångarna är ringa saknas förutsättningar att bilda en stiftelse. I det sistnämnda fallet kan de medel som avsätts i testamentet dirigeras till en stiftelse eller förening som främjar likartad verksamhet.

I förslaget frångås det tillståndsförfarande och registreringsanmälningsförfarande som omfattat två steg. I stället föreslås att det nya ettstegsförfarande som är i bruk i fråga om registrering av privaträttsliga associationer införs vid bildande av stiftelser.

3.2.4 Stiftelseförvaltning och företrädande av stiftelser

Den nya lagen föreslås innehålla detaljerade tvingande och dispositiva bestämmelser om stiftelserättsliga organ. Ändringar som är väsentliga i förhållande till den gällande lagen är att den ledning som bär det stiftelserättsliga ansvaret och dess uppgifter fastställs i lagen och att det föreskrivs om de frivilliga organen verkställande direktör och förvaltningsråd. Verkställande direktören är ett organ som inte står i anställningsförhållande till stiftelsen. Om stiftelsen så önskar kan den alltså ha ett ombud som står i anställningsförhållande eller ta ett nytt sådant ombud. Stiftelsen kan inte ensidigt ändra ställningen för ett ombud i anställningsförhållande så att ombudet omvandlas till en verkställande direktör som avses i denna lag.

Den nya lagen föreslås innehålla bestämmelser om de allmänna uppgifterna för stiftelsens ledning och om ordnande av stiftelseförvaltningen. Förslaget motsvarar till sina principer den nyare associationslagstiftningen. Enligt förslaget ska ledningen omsorgsfullt främja fullgörandet av stiftelsens ändamål samt stiftelsens intressen, och stiftelsens verksamhet ska organiseras på ett sätt som är ändamålsenligt med avseende på fullgörandet av ändamålet. Utgående från de allmänna skyldigheterna ska ledningen se till att stiftelsens förvaltning ordnas också så att närståendekretsen inte bereds förbjudna fördelar. Regleringen om ledningens allmänna skyldigheter är av betydelse också med avseende på ledningens ansvar.

Dessutom föreslås presumtionsbestämmelser om förvaltningen och en tydligare skiljelinje mellan tvingande och dispositiv lagstiftning. I lagen om stiftelser baserar sig organens uppgifter samt medlemmarnas mandattid och sättet att utse medlemmar i organen i huvudsak på respektive stiftelses stadgar. Förslaget förenhetligar åtminstone de nya stiftelsernas förvaltningsmodeller. Gamla stiftelser kan dock alltså ha kvar organ som grundar sig på deras nuvarande stadgar.

I ett kapitel finns reglering om vart och ett av organen i stiftelsens ledning. Stiftelsens ledning består av styrelsen, verkställande direktören och förvaltningsrådet. Styrelsen är

fortfarande det enda obligatoriska organet. I speciallagar kan det finnas särskilda bestämmelser om aktörer som ingår i stiftelsens ledning. I exempelvis 23 § i universitetslagen (558/2009) föreskrivs det om stiftelseuniversitetens organ.

Förslaget avviker från den gällande lagen genom att styrelsens och förvaltningsrådets beslutsfattande, ledamöternas rättigheter, skyldigheter och ansvar samt företrädet av stiftelsen regleras i större detalj i lagförslaget än i den gällande lagen. Ändringarna syftar till att skapa klarhet i och, i den mån det behövs, förenhetliga stiftelsernas förvaltningsstruktur. För att stiftelsernas förmåga att fatta beslut ska säkerställas begränsas mandattidens längd för styrelseledamöternas del. I syfte att främja fullgörandet av stiftelsernas ändamål skärps jävsbestämmelserna i överensstämmelse med god stiftelsepraxis när det gäller beslut om stipendier, understöd och andra vederlagsfria förmåner. Regleringen om arvoden som betalas till stiftelsens ledning breddas så att den omfattar också ersättningar från stiftelsernas dottersammanslutningar. För att det ska bli lättare för stiftaren och stiftarens intressenter att utöva tillsyn tillåts stadgelsebestämmelser som innebär rätt att entlediga en styrelseledamot. Med undantag för skärpningen av jävsbestämmelserna motsvarar principerna i dessa förslag den nyare associationslagstiftningen.

3.2.5 Verksamhetsberättelse och bokslut

Enligt förslaget ska stiftelserna i verksamhetsberättelsen eller bokslutsnoter lämna mer detaljerade och heltäckande uppgifter än för närvarande om stiftelsens verksamhet och penningflöden. Genom förslaget ökas insynen i stiftelseverksamheten. I verksamhetsberättelsen ska det anges hur stiftelsen har gått till väga för att fullgöra sitt ändamål, och stiftelsens eventuella koncernstruktur och förändringar i den ska presenteras, liksom också de penningflöden under räkenskapsperioden som hänfört sig till närståendekretsen. Med hjälp av uppgifterna i verksamhetsberättelsen är det också möjligt för myndigheten att effektivare ha tillsyn över om stiftelsen handlar i syfte att fullgöra sitt ändamål och om bestämmelserna om utdelning av medel till när-

ståendekretsen iakttas i stiftelsens verksamhet.

Dessutom föreslås det att stiftelsen ska upprätta ett koncernbokslut, om den har ett i bokföringslagen avsett bestämmande inflytande i en annan bokföringsskyldig. Skyldigheten att upprätta koncernbokslut avses vara oberoende av om moderstiftelsen bedriver affärsverksamhet eller inte och likaså oberoende av om de gränsvärden för skyldigheten att upprätta koncernbokslut som anges i bokföringslagen överskrids eller inte. I undantagsfall kan bokföringsnämnden på ansökan bevilja dispens från kravet att upprätta koncernbokslut, enligt förslaget.

3.2.6 Revision

På motsvarande sätt som i den gällande lagen föreslås att revision ska förrättas i alla stiftelser. I stiftelser kan revision alltjämt förrättas bara av en CGR-revisor eller en GRM-revisor, och i stiftelser som avses i 7 § i revisionslagen (459/2007) också av en OFR-revisor. Revisionslagen ska tillämpas på revisionen och revisorerna. Till skillnad från vad som bestäms i den gällande lagen ska Patent- och registerstyrelsen, som har tillsyn över stiftelserna, utse en revisor som av någon anledning inte har utsetts.

När det granskas hur stiftelsens medel har placerats och om ledningens arvoden är adekvata gäller det att ta hänsyn till vad som anses vara sedvanlig ersättning som är förenlig med god stiftelsepraxis. Också de bestämmelser i den nya lagen som gäller bl.a. stiftelsens ändamål, bedrivande av placerings- och affärsverksamhet, ledningens arvoden, jäv samt uppgifter om närståendetransaktioner i verksamhetsberättelsen ska beaktas vid granskningen.

För att det ska kunna säkerställas att revisorn är oberoende föreslås det att revisorn ska bytas med allra högst sju års mellanrum. Om en revisionssammanslutning är revisor, ska åtminstone den huvudansvariga revisorn bytas med sju års mellanrum.

I anknytning till stiftelletillsynen föreslås det bli föreskrivet om rätten för revisorn att till PRS ge in ett revisionsprotokoll som avses i 16 § i revisionslagen. Genom att ge in

revisionsprotokollet kan stiftelsens revisor göra stiftelsetillsynen medveten om sådana gränssfall som sannolikt är väsentliga för tillsynen och som enligt revisorns bedömning inte förutsätter att ett påpekande enligt 15 § i revisionslagen görs i revisionsberättelsen. Avsikten är att revisorn på eget initiativ ska kunna underrätta tillsynsmyndigheten om exempelvis sådana revisionsiakttagelser som kan vara viktiga för tillsynen men som kan medföra onödigt skada för stiftelsen om de når offentligheten genom revisionsberättelsen.

3.2.7 Ändring av stadgarna

Förslaget utgår från att de allmänna förutsättningar för ändring av stadgarna som anges i den gällande lagen bibehålls. Avsikten är dock dels att stadgeändringar ska kunna göras smidigare och till vissa delar underlättas, dels att särskilda rättigheter som tilldelats aktörer som anges i stadgarna ska skyddas.

Regleringen om ändring av stiftelsens ändamål föreslås bli ändrad så att stiftelsens ledning ska vidta åtgärder för att ändra stiftelsens ändamål, om det på grund av att förhållandena förändrats blivit omöjligt eller mycket svårt eller helt eller till betydande del onyttigt eller lagstridigt att använda stiftelsens medel för det bestämda ändamålet. I sådana situationer är det förenligt med ledningens omsorgs- och lojalitetsprincip att stiftelsens ledning är skyldig att sträva efter att ändra ändamålsbestämmelsen. I annat fall används stiftelsens medel inte på ett nyttigt och lagenligt sätt. Enligt ordalydelsen i den gällande lagen är det ledningen som också i dessa fall tar ställning till om ändamålet bör ändras.

Stiftelser har motiverade behov att ändra sitt ändamål också till följd av att ändamålet har blivit oändamålsenligt. För händelse av sådana situationer föreslås det att stiftelsens ändamål får ändras, om det på grund av att förhållandena förändrats blivit väsentligen oändamålsenligt att använda stiftelsens medel för det bestämda ändamålet och om en ändring av ändamålet utgör en förutsättning

för att stiftelsens medel ska kunna användas effektivt och resultatrikt.

På motsvarande sätt som i den gällande lagen föreslås det att det nya ändamålet inte får avvika väsentligt från det ursprungliga. Det är meningen att ändringen av ändamålet ska träda i kraft vid registreringen, och i det sammanhanget kontrollerar PRS att de lagstadgade förutsättningarna för att ändra ändamålet finns.

Enligt förslaget kan stiftaren förbereda sig för framtida förändringar i förhållandena på så sätt att det när stiftelsen bildas bestäms i stadgarna om rätten för stiftaren eller någon annan att godkänna t.ex. att stiftelsens ändamål ändras på ett sätt som skiljer sig från den i lagen angivna huvudregeln. I synnerhet kan förändringar i verksamhetsstiftelsernas omvärld förutsätta smidigare sätt att ändra ändamålet. Samtidigt har man dock strävat efter att skydda finansiärernas förtroende för vad stiftelsens medel används till. Stiftelsernas verksamhet finansieras med offentliga understöd och privata donationsmedel. Stiftelser kan också få skattelättnader för sin verksamhet, om verksamheten är organiserad på det sätt som ställningen som allmännyttigt samfund förutsätter. Om stiftaren vill reservera en möjlighet att ändra stiftelsens ändamål, ska detta anges i stadgarna redan när stiftelsen bildas. En sådan möjlighets inverkan på beskattningen är beroende av principerna i skattelagstiftningen.

Avsikten är också att genom förslaget effektivare trygga uppfyllandet av stiftarens vilja i situationer där någon aktör som anges i stadgarna har tilldelats särskilda rättigheter.

Dessutom frångås fastställelsen av stadgeändringar. Klarhet i fattandet av beslut om stadgeändringar och i förutsättningarna för registrering av stadgeändringar skapas även i övrigt. Ändringarna minskar kostnaderna för ändring av stadgarna. Om det i stadgarna anges ytterligare förutsättningar för att ändra stadgarna, ska stiftelsen i samband med registeranmälningen om stadgeändringen visa att förutsättningarna uppfylls.

3.2.8 Fusion

På motsvarande sätt som i den gällande lagen utgår förslaget från att den övertagande

stiftelsens ändamål är väsentligen likartat. För att förändringar i förhållandena ska kunna bemästras föreslås det dock att fusioner ska underlättas genom att det i stiftelsens stadgar när stiftelsen bildas kan anges något annat om denna fusionsförutsättning och genom att det inte längre förutsätts att stiftelsens ändamål kan uppfyllas avsevärt bättre genom fusionen. På motsvarande sätt som i den gällande lagen föreslås det inte att fusionsvederlag ska betalas när stiftelser fusioneras.

Vad fusionsförfarandet beträffar motsvarar förslaget till sitt innehåll i huvuddrag den gällande lagen. I tillämplig del har den nyare associationsrättsliga regleringen använts som modell för regleringen om detaljer i förfarandet. Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det att stiftelser som fusioneras ska upprätta slutredovisning.

Nedmonteringen av stiftelsernas koncernstrukturer underlättas genom att den nya lagen föreslås innehålla bestämmelser om fusionering av helägda dotterbolag och dotterandelslag med moderstiftelsen. I övrigt hänvisas det beträffande de materiella bestämmelserna om dottersammanslutningsfusion till aktiebolagslagen, lagen om bostadsaktiebolag och lagen om andelslag.

I fråga om registrering av fusioner föreslås en övergång från tillståndsförfarande till registreringsförfarande. I samband med att myndigheten behandlar anmälningar kontrollerar den att de förutsättningar för fusion som anges i lag och i stiftelsens stadgar uppfylls och att fusionen har skötts med iakttagande av lagstadgade tillvägagångssätt.

3.2.9 Upplösning av stiftelser

De väsentligaste ändringarna i förhållande till den gällande lagen består enligt förslaget i att det blir möjligt för registermyndigheten att i situationer som det föreskrivs om i lagen avregistrera stiftelser utan att försätta dem i likvidation och att det vid bildandet av stiftelser kan bestämmas i stadgarna om förutsättningarna för likvidation på ett sätt som avviker från lagen. Vidare föreslås detaljerade bestämmelser om likvidationsförfarandet

och en skyldighet att göra registeranmälan, om stiftelsens tillgångar har minskat.

Enligt förslaget kan stiftaren i stadgarna när stiftelsen bildas bestämma annat om förutsättningarna för upplösning av stiftelsen än vad som föreskrivs i lagen. Genom förslaget ökas stiftarens makt att fastställa stiftelsens livslängd också på andra grunder än genom att bestämma att stiftelsens verksamhet ska vara tidsbestämd.

Det föreslås att tillståndsförfarandet vid upplösning av stiftelser ska frångås på motsvarande sätt som tillståndsförfarandet vid grundande av stiftelser och vid fusion. I stället för tillståndsförfarandet innehåller kapitlet bestämmelser om ett likvidationsförfarande vid nedläggning av verksamheten och om avregistrering. När det gäller likvidationsförfarandet föreslås lagen uppta preciserad reglering som i tillämpliga delar motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Förlust av eget kapital är enligt stiftelselagen inte förknippad med en skyldighet att genomgå saneringsförfarande eller försätta sig i konkurs.

Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det att också stiftelser kan vara föremål för företagssanering och att stiftelselagen ska uppta en bestämmelse om konkurs för stiftelser.

3.2.10 Klander av beslut

Med avvikelse från den gällande lagen föreskrivs det i den föreslagna lagen uttryckligen om klander av beslut som något av stiftelsens organ har fattat. Genom bestämmelserna i kapitlet skapas klarhet i rättsläget beträffande hur stiftelsens beslut kan klandras enligt stiftelselagen. Den gällande lagen innehåller inga normer för klander av beslut.

Enligt förslaget kan beslut som förvaltningsrådet och styrelsen har fattat klandras genom talan för att beslutet ska förklaras ogiltigt. I kapitlet definieras gränsen mellan ogiltiga beslut och beslut som kan klandras inom utsatt tid. Ett beslut av styrelsen eller förvaltningsrådet är ogiltigt, om möteskallelse inte har utfärdats eller om bestämmelser och föreskrifter om möteskallelse har överträtts i något väsentligt avseende och felet

har kunnat påverka beslutets innehåll. Enligt förslaget är ett beslut ogiltigt också om samtycke av en aktör som anges i lag eller stadgarna saknas. Med detta avses situationer där stadgarna kräver att en aktör som individualiseras i stadgarna samtycker till beslutet. Ogiltiga är också beslut som enligt lag eller stadgarna inte alls skulle ha fått fattas. Övriga beslut kan klandras. Klandertalan som syftar till att ett beslut ska förklaras ogiltigt ska väckas inom tre månader från det att beslutet fattades. Den fasta tidsgränsen gäller inte ogiltiga beslut.

Rätt att klandra beslut av styrelsen och förvaltningsrådet har enligt förslaget förvaltningsrådet, styrelsen och deras ledamöter samt stiftaren. Stiftarens klanderrätt kan begränsas i stadgarna. I stadgarna kan det bestämmas att också en viss annan aktör har klanderrätt.

Genom regleringen av klanderrätten ökas möjligheten för ledamöterna i organen och för stiftaren att påverka kontrollen av att stiftelsens beslut är förenliga med lag och stadgarna. Bestämmelserna ökar också stiftarens möjligheter att påverka att stiftelsens medel används för det ändamål som stiftaren har angett i stadgarna och att stiftelsen i sin verksamhet beaktar tvingande stadgebestämmelser som stiftaren har fastställt och som det inte kan avvika från ens genom stadgeändringar.

Patent- och registerstyrelsen föreslås inte få rätt att klandra stiftelsers beslut. Enligt förslaget har tillsynsmyndigheten rätt att ålägga styrelsen att vidta åtgärder för att åstadkomma en rättelse, och rätt att förbjuda att ett felaktigt beslut verkställs. Patent- och registerstyrelsen kan också väcka skadeståndstalan mot en ledamot i styrelsen eller förvaltningsrådet eller mot verkställande direktören på grund av skada som orsakats stiftelsen. Patent- och registerstyrelsens tillsyn är kontroll av stiftelseverksamhetens laglighet i efterhand, och den omständigheten att stiftelsens beslut inte har klandrats i normal ordning för klander av beslut inverkar i princip inte på myndighetens tillsynsinstrument.

3.2.11 Skadeståndsansvar

Enligt förslaget kan förvaltningsråds- och styrelseledamöter samt verkställande direktören bli föremål för stiftelserättsligt skadeståndsansvar. Dessutom kan en testamentsexekutor som ser till att en testamentsstiftelse bildas bli skadeståndsansvarig. På skadeståndsansvaret för organ som inte ingår i stiftelsens ledning och för funktionärer tillämpas i fortsättningen principerna i skadeståndslagen och principerna om kontraktansvar.

I fråga om grunden för skadeståndsansvar motsvarar förslaget principerna i den gällande lagen. I stiftelselagen föreslås reglering om en sådan oaktsamhetspresumtion beträffande ansvar som motsvarar rådande praxis. Om den som orsakat en skada har orsakat skadan genom en närståendetransaktion eller genom att bryta mot stiftelselagen eller stiftelsens stadgar, anses skadan ha orsakats genom vårdslöshet, om inte den som orsakat skadan visar att han eller hon har handlat omsorgsfullt i situationen. Omvänd bevisbörda tillämpas inte i en situation där den som yrkar på skadestånd hävdar att någon som ingår i ledningen har brutit mot den allmänna omsorgsplikten.

Enligt förslaget beslutar i fortsättningen förvaltningsrådet, som övervakar styrelsens och verkställande direktörens verksamhet, om väckande av skadeståndstalan, om stadgarna inte innehåller en uttrycklig bestämmelse om att styrelsen beslutar om saken. Om stiftelsen inte har något förvaltningsråd, beslutar styrelsen om väckande av skadeståndstalan.

I förslaget har stiftarens möjligheter att påverka övervakningen av stiftelsens verksamhet utökats. Stiftaren föreslås ha rätt att väcka skadeståndstalan. I princip spelar det ingen roll för stiftarens rätt att väcka talan hur lång tid som gått sedan stiftelsen bildades. Stiftaren föreslås ha rätt att väcka talan även om stiftaren inte längre deltar i stiftelsens förvaltning eller verksamhet och även om verksamheten har förändrats eller växt kraftigt efter bildandet. Vidare är det möjligt att i stadgarna, antingen när stiftelsen bildas eller senare genom en stadgeändring, ge en viss aktör rätt att väcka skadeståndstalan.

Förslaget avviker till sitt innehåll från gällande rätt i fråga om preskription av talerät-

ten. Preskriptionstiden för talerätten föreslås bli förlängd från tre år till fem år. När det är fråga om straffrättsligt ersättningsansvar är talerätten ännu långvarigare.

3.2.12 Avgörande av tvister

Stiftelselagen föreslås uppta explicita bestämmelser om behörig domstol i tvistemål, ärenden som ska behandlas skyndsamt och delgivning med stiftelser. Med undantag för regleringen om delgivning innehåller den gällande lagen inte motsvarande reglering.

Ändringarna motsvarar bestämmelser i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

3.2.13 Straffbestämmelser

Förslaget utgår för stiftelserättens del från den allmänna utgångspunkt inom associationsrätten enligt vilken man i stiftelserätten inte utan särskilt vägande skäl bör ty sig till straffbestämmelser. Straffbestämmelser kommer i fråga närmast när andra åtgärder och sanktioner som det föreskrivs om i stiftelselagen, t.ex. byte av en förvaltningsråds- eller styrelseledamot eller skadestånd, inte kan anses vara tillräckligt effektiva, t.ex. på grund av att den lagstridiga verksamheten är exceptionellt allvarlig. Att närståendekretsen ges förbjudna fördelar kan enligt förslaget bli straffbart i form av förbjuden utdelning av medel.

3.2.14 Stiftelserregistret

I kapitlet föreslås det i tillämpliga delar bli föreskrivet om stiftelserregistret, som Patent- och registerstyrelsen för, i överensstämmelse med handelsregisterlagen (129/1979). När det gäller registerföringen, registeranmälningarna och de uppgifter som ska införas i registret motsvarar förslaget i huvudsak gällande rätt. I övrigt föreslås i kapitlet bestämmelser som motsvarar regleringen i handelsregisterlagen i fråga om bl.a. registrering av stiftelsens bifirma och namnöversättningar, språket i registeranmälningar och rättelse av fel i registeranmälningar. Det föreslås bli föreskrivet om förhandsgranskning av stiftelsernas stadgar på ett sätt som motsvarar före-

ningslagstiftningen. De behov som hänför sig till utvecklingen av registerföringen beaktas dessutom i registreringsbestämmelserna.

3.2.15 Stiftelsetillsyn

Enligt förslaget svarar Patent- och registerstyrelsen allttjämt för stiftelsetillsynen, och tillsynen riktar sig till iakttagandet av stiftelselagen och stiftelsens stadgar. Uppdelningen av tillsynsuppgifter mellan olika myndigheter föreslås inte bli ändrad, vilket innebär att t.ex. andra tillsynsmyndigheter såsom polisen och Skatteförvaltningen i likhet med nu kommer att svara för tillsynen på det sätt som föreskrivs i någon annan lag.

I samband med resultatstyrningen av Patent- och registerstyrelsen följer arbets- och näringsministeriet nivån på och riktandet av stiftelsetillsynen. Patent- och registerstyrelsen är ett nettobudgeterat ämbetsverk vars kostnader för stiftelsetillsynen ska täckas med en tillsynsavgift för stiftelser vars storlek fastställs i lagen om tillsynsavgift för stiftelser. Stiftelsetillsynen kommer allttjämt att utgöra laglighetskontroll som gäller iakttagandet av stiftelselagen och stiftelsens stadgar. Även i fortsättningen sker stiftelsetillsynen vanligen i efterhand och grundar sig på de årsrapporter som tillsynsmyndigheten får och på andra uppgifter, t.ex. klagomål. Tillsynsåtgärderna ska behövas och stå i rätt proportion till det ärende som utreds. För att nämna ett exempel behöver ingen specialgranskning av en stiftelse i allmänhet företas för att det ska kunna tolkas om en viss åtgärd som stiftelsen vidtagit är förenlig med stiftelsens ändamål eller stadgeenliga verksamhetsformer. Det finns dock behov av att Patent- och registerstyrelsen t.ex. efter den nya stiftelselagens ikraftträdande kan främja förbättrad koncernredovisningspraxis genom att informera alla stiftelser om de nya bestämmelserna och genom att utreda iakttagandet av bestämmelsen t.ex. på basis av iakttagelser som gäller årsrapporterna. På motsvarande sätt kan Patent- och registerstyrelsen klarlägga t.ex. om stiftelsernas valbidragsverksamhet är förenlig med stiftelselagen och stiftelsernas stadgar genom att utreda bestämmelserna om ändamål och verksamhetsformer i de registrerade stadgarna för stiftelser som

enligt registret över valbidrag har gett valbidrag.

De tillsynsbefogenheter som Patent- och registerstyrelsen föreslås bli tilldelad motsvarar gällande lag och annan reglering om motsvarande myndighetstillsyn.

För att stiftelsetillsynen ska bli effektivare föreslås det att sådana hinder för informationsutbyte mellan Patent- och registerstyrelsen och andra myndigheter som har sin grund i lagstiftningen undanröjs, i den mån hindren beror på att stiftelselagstiftningen är bristfällig. I regleringen om stiftelsetillsyn beaktas dessutom behovet av att övergå till årsrapporter i elektronisk form och behov som anknyter till annan utveckling av tillsynen.

Bestämmelser om tillsynsavgiften för stiftelser, vilken behövs för att täcka kostnaderna för stiftelsetillsyn, finns alltså i lagen om tillsynsavgiften för stiftelser. Avgiften föreslås inte bli ändrad i detta skede, eftersom erfarenheter av den nya tillsynsavgiften saknas än så länge och Patent- och registerstyrelsen planerar andra reformer som kan inverka också på kostnaderna för stiftelsetillsyn.

Stiftelsetillsynen underlättas också av att regleringen om stiftelsens ändamål och om fullgörande av ändamålet samt regleringen om de uppgifter och det ansvar som stiftelsens ledning har revideras. Vidare har avsikten varit att i förslaget skärpa den rätt som stiftelsens ledning, stiftaren och en eventuell utomstående aktör som anges i stadgarna har att ingripa i stiftelsens verksamhet när stiftelselagen eller stadgarna överträds. Den myndighetstillsyn och övriga tillsyn som riktas mot stiftelser främjas också genom de nya krav på bokslutet, verksamhetsberättelsen och revisionsprotokoll som ökar stiftelsernas skyldighet att lämna uppgifter.

Utöver bestämmelser om den stiftelsetillsyn som myndigheter utövar föreslås också bestämmelser om stiftarens rätt att i stadgarna bestämma om enskilda övervakningsinstrument. I den stiftelsepraxis som utvecklats under den nuvarande lagens giltighetstid har det bl.a. kunnat ges utomstående i uppdrag att utse stiftelsens styrelse eller revisor eller kunnat bestämmas att en ändring av stiftelsens ändamål förutsätter att en utomstående ger utlåtande om saken.

3.2.16 Lagens disposition och skrivningar

Trots att avsikten varit att öka stiftelsernas handlingsfrihet, innehåller förslaget en mycket större mängd detaljerad dispositiv reglering än den gällande lagen. Det ligger i stiftelsernas intresse att de centrala stiftelserättsliga frågorna regleras i lag. Heltäckande reglering gör det möjligt för stiftelserna att agera utan onödiga kostnader för att avtala om stiftelserättsliga frågor. Stiftelsernas handlingsfrihet föreslås bli ökad i huvudsak genom att bestämmelser ändras så att de blir dispositiva, genom att nya förfaranden tillåts och vid behov regleras samt genom att vissa formkrav slopas, närmast vad gäller bildandet av stiftelser.

Lagen är indelad i avdelningar så att bestämmelserna om allmänna principer, förvaltning, strukturarrangemang och påföljder utgör separata helheter. Avsikten är att på så sätt underlätta varseblivningen och jämförelsen av olika möjligheter som är tillgängliga.

Såväl kapitlen som paragraferna i kapitlen har placerats så att de ska tillgodose användarnas behov, inte alltid t.ex. i enlighet med den kronologiska ordningsföljden för respektive förfarande som behandlas. Därför har bestämmelserna om förvaltning av stiftelser, som i regel är tillämpliga på alla stiftelser, placerats genast efter de allmänna bestämmelserna. I regleringen om stiftelsernas organ har det ansetts vara lämpligt att först beskriva vad organen gör och att först därefter reglera t.ex. hur ledamöterna i vart och ett organ väljs. Bestämmelserna om ledningen har skrivits så att bestämmelserna om styrelsen, verkställande direktören och förvaltningsrådet utgör var sin helhet.

Kapitlen har försetts med mellanrubriker, och alla paragrafer har försetts med en paragrafrubrik. Paragraferna har skrivits så kortfattat som möjligt. Hänvisningarna till andra paragrafer har i regel gjorts så att av dem vanligtvis framgår inte bara paragrafen, momentet och punkten i fråga utan också vad som regleras där. Hänvisningar av typen ”i tillämpliga delar” har undvikits. Däremot innehåller förslaget ett stort antal informativa hänvisningar för att läsarens uppmärksamhet

ska fästas vid en viss omständighet som regleras på annan plats.

3.2.17 Betonande av allmänna principer

I första kapitlet föreskrivs om de centrala principerna för stiftelseverksamhet. Eftersom dessa presenteras i början av lagen kan läsaren bilda sig en uppfattning om de principer som lagen baserar sig på och vilka rättsliga intressen lagen avses skydda. På så sätt blir det lättare att förstå syftet med och innehållet i de detaljerade paragrafer som följer längre fram.

Metoden att ange de centrala principerna i början av lagen understryker också dessa principers betydelse som rättsprinciper. I och med att den stiftelserättsliga verksamheten blir mer komplicerad och verksamhetsmöjligheterna fler är det viktigt att fokusera på de principer med vars hjälp problematiska situationer löses i sista hand. De bestämmelser som gäller stiftelsens ändamål och verksamhet, närståendetransaktioner och stiftelseledningens omsorgsplikt har en mera vidsträckt materiell betydelse.

I ledningens omsorgsplikt ingår att ledningen ska handla omsorgsfullt men också att ledningen är skyldig att främja stiftelsens intressen och inte t.ex. endast intressena hos en aktör som har utsett en styrelseledamot. Denna skyldighet skyddar fullgörandet av stiftelsens ändamål och borgenärerna och är viktig t.ex. med tanke på bedömningen av ledningens skadeståndsansvar. Principen framgår inte direkt av den nuvarande lagen, men har av hävd ansetts existera.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Samhälleliga konsekvenser

Fri medborgarverksamhet. Förslaget förbättrar möjligheterna för fri medborgarverksamhet i stiftelseform att delta i det civila samhället och ökar insynen i verksamhet som bedrivs i stiftelseform. Förslaget medför också nya möjligheter för organisationer och föreningar att organisera verksamheten och ekonomin.

Ordande av funktioner inom den offentliga sektorn. Förslaget gör stiftelseformen mer användbar också när det handlar om att ordna funktioner inom den offentliga sektorn. Att den offentliga förvaltningen görs effektivare eller andra motsvarande ändringar genomförs leder ändå i sig inte till att verksamhet som icke vinstdrivande aktiebolag bedriver överförs till stiftelser.

Stiftelsernas intressentgrupper och medelsanskaffning. Att spelreglerna för stiftelseverksamheten tydliggörs och insynen blir större innebär också att ökningen av stiftelsernas verksamhetsmöjligheter inte medför onödiga osäkerhetsfaktorer från stiftelsernas förmånstagares, arbetstagares, avtalsparters, borgenärers och andra intressentgruppers synpunkt. Dessa ändringar främjar också det förtroende som stiftelserna åtnjuter bland allmänheten och i förhållande till myndigheterna, vilket bidrar till att underlätta stiftelsernas medelsanskaffning.

Myndighetsverksamhet. Förtydligandet av stiftelsens ändamål, skärpningen av de begränsningar som gäller närståendekretsen och ökningen av insynen i den verksamhet som stiftelserna och deras koncerner bedriver är ägnade att underlätta och främja också den myndighetsverksamhet som anknyter t.ex. till offentliga stöd, konkurrensförhållanden och beskattning. De föreslagna bestämmelserna syftar inte till att ändra bemötandet av stiftelserna i annan lagstiftning och i förvaltningspraxis i fråga om t.ex. beskattning, offentliga stöd och konkurrensförhållanden. Den ökade insynen minskar sannolikt möjligheten att utnyttja stiftelserna i den grå ekonomin och för ekonomisk brottslighet.

4.2 Konsekvenser för stiftelserna

Stiftelsernas verksamhetsmöjligheter. Förslaget skapar klarhet i, ökar och underlättar på ett kontrollerat sätt verksamhetsmöjligheterna för stiftelser av olika slag och storlek. Det betyder att stiftelsespecifika, effektiva och resultatrika förfaranden tillåts oftare än för närvarande. Målet är att stiftelsernas stiftelserättsliga verksamhetsmöjligheter ska uppdateras så att de nuvarande stiftelserna och nya stiftelser kan bedriva verksamhet såsom nu eller utveckla sin verksamhet utifrån

sina behov. För att nämna ett exempel tydliggör beaktandet i den nya lagen av verksamhetsstiftelser och andra stiftelser med fortlöpande finansiering samt av affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med stiftelsens ordinarie verksamhetsformer i stor utsträckning stiftelseverksamhetens spelregler och begriplighet också från utomståendes synpunkt. Befintliga stiftelser kan fortsätta med nuvarande verksamhet som är förenlig med god stiftelsesed, de är inte tvungna att ändra på t.ex. sin förvaltningsmodell. Förslaget leder inte till en ändring av stiftelseverksamhetens särdrag.

De krav på stiftelseformen som gäller stiftelsens ändamål, minimikapital, närstående-transaktioner, bedrivande av placerings- och affärsverksamhet, bokslut och verksamhetsberättelse, obligatorisk revision och stiftelse-tillsyn samt de jämfört med företag och föreningar mångdubbla registreringsavgifterna och den årliga tillsynsavgiften begränsar fortfarande användningen av stiftelseformen när avsikten är att huvudsakligen bedriva företags- eller organisationsverksamhet.

Stiftelsens ändamål, effektivitet och resultat. Förslaget sporrar stiftelserna att bedriva resultatrikare verksamhet och underlättar en effektivisering av verksamheten. Enligt tillgängliga uppgifter är stiftelsernas stöd till främjande av t.ex. vetenskap, konst och annan kultur redan nu effektivt organiserat, när man ser till förhållandet mellan förvaltningskostnader och utdelat stöd (enligt SRNK:s utlåtande är förvaltningskostnaderna i dess medlemsstiftelser i typiska fall 12 % av det utdelade stödbeloppet). Effektiviseringen av stiftelsens dagliga verksamhet kan underlättas t.ex. av att organet verkställande direktör tas i bruk. Det väsentliga med avseende på uppnåendet av dessa positiva effekter är att förslaget inte medför sådana stora administrativa kostnader för stiftelserna som inte behövs för att stiftelsernas nuvarande goda förvaltningssed ska iakttas. En kvantitativ bedömning av resultatförbättringarna och effektivitetsfördelarna är inte möjlig, men att det blir fråga om sådana framgång bl.a. av utlåtandena om justitieministeriets bedömningspromemoria.

Bland annat följande inslag leder till bättre resultat och ekonomiska effektivitetsfördelar:

- i och med att det skapas klarhet i regleringen om stiftelsernas ändamål ska stiftelsens hela verksamhet främja endast det ändamål som anges i stadgarna,

- stiftelsens förvaltning och verksamhet berörs av presumptionsregler som underlättar bildandet av nya stiftelser och möjliggör uppkomsten av en enhetligare tolkningspraxis,

- att regleringen blir mer förenlig med den övriga associationslagstiftningen underlättar och förenhetligar lagtolkningen samt gör stiftelseformen bättre känd och förbättrar tillgången till ekonomiförvaltningstjänster för stiftelser,

- den nya regleringen om stiftelseförvaltning skapar klarhet i ansvarsfrågor med anknytning till verksamheten och minskar kostnaderna för utredande av vilka förfaranden som är de rätta,

- när tillämpningsområdet för regleringen om närståendetransaktioner och jäv utvidgas minskar intressekonflikternas inverkan, så att stiftelseförmögenheten används effektivt och resultatrikt på ett sätt som är förenligt med stiftelsens ändamål och förtroendet för beslutsfattandet växer,

- att den bindande verkan av stiftelseföreträdares åtgärder definieras i linje med principerna för den övriga associationslagstiftningen bidrar till att oklarheter, onödiga rättsförluster och skador minskar,

- att förutsättningarna för att ändra stiftelsens ändamål tydliggörs och i begränsad utsträckning underlättas främjar en effektiv och resultatrik användning av stiftelseförmögenheten i föränderliga förhållanden på ett sätt som kan förmodas motsvara stiftarens intentioner och också ligger i samhällets intresse,

- skapandet av klarhet i förutsättningarna för och förfarandena vid skadeståndsansvar och klander av beslut minskar de kostnader som beror på att rättsläget är diffust,

- syftet med fusionsregleringen är att bättre än förr möjliggöra skapande av helheter där det ändamål som stiftarna har fastställt kan fullgöras effektivt också när en enskild stiftelses verksamhetsförutsättningar upphör att existera.

Placeringsverksamhet. Kravet att placeringsverksamheten ska vara planmässig motsvarar i praktiken nuvarande god förvalt-

ningssed för stiftelser och kan härledas från stiftelseledningens allmänna omsorgsplikt. Förslagen till reglering om stiftelsens placeringsverksamhet och bolagisering av den, förvaltningsmodeller, ledningens allmänna skyldigheter, jäv, affärsverksamhet, närståendetransaktioner och koncernbokslut tydliggör spelreglerna för placeringsverksamheten, tillåter att de nuvarande verksamhetssätt som allmänt betraktas som goda och fungerande fortgår och för också med sig nya alternativ när det gäller att organisera placeringsverksamheten. De nya bestämmelserna medför inte onödiga förvaltningskostnader för stiftelsernas placeringsverksamhet, och inte heller sporrar de stiftelserna att ta större risker än nu i placeringsverksamheten.

Affärsverksamhet. Förslaget till reglering om affärsverksamheten tydliggör spelreglerna och underlättar en störningsfri fortsättning av stiftelsens verksamhet när stiftelsens ordinarie verksamhet t.ex. anses utgöra näringsverksamhet vid beskattningen, och när det är nödvändigt för stiftelsen att på grund av den ordinarie verksamhetens effektivitet eller resultat bedriva affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med den ordinarie verksamheten (exempel: ett museum driver en butik och ett café). Förslaget tydliggör spelreglerna och ger stiftelserna i någon mån nya verksamhetsmöjligheter också beträffande affärsverksamhet som bedrivs i syfte att finansiera stiftelsens ordinarie verksamhet. I praktiken är gränsdragningen mellan stiftelsens placeringsverksamhet, affärsverksamhet och övriga medelsförvaltning inte skarp till alla delar, därför kan placeringsverksamheten beroende på situationen anses utgöra näringsverksamhet, t.ex. i beskattningssammanhang. Också när det gäller annan affärsverksamhet som stiftelserna bedriver tydliggör förslaget spelreglerna, eftersom bara i stadgarna tillåten affärsverksamhet som bedrivs för att finansiera den ordinarie verksamheten tillåts, bestämmelserna om närståendetransaktioner och jäv skärps och skyldigheten att upprätta koncernbokslut utvidgas. I praktiken bedriver stiftelserna redan nu verksamhet av detta slag via bolag som de äger, så att stiftelsens medel är bundna i affärsverksamhet som i praktiken kan ledas av stiftelsens ledning. De nya bestämmelserna föranleder inte

förvaltningskostnader som är onödiga för stiftelsernas affärsverksamhet. Det finns dock inte anledning att anta att den nya regleringen i hög grad kommer att öka den affärsverksamhet som stiftelserna bedriver direkt eller indirekt och den risktagning som hänför sig till den.

Stödstiftelser. Beaktandet av stödstiftelser i den nya stiftelselagen tydliggör spelreglerna för stödstiftelsernas verksamhet och gör verksamheten synligare i offentligheten, vilket å ena sidan kan underlätta bildandet av stödstiftelser och å andra sidan kan förutsätta att de nuvarande stödstiftelserna utvecklar sin verksamhet. Förslaget skapar klarhet i användningen av stödstiftelser inom t.ex. organisationsverksamhet och vid ägararrangemang som gäller företag. En del av de nuvarande stödstiftelserna kan bli tvungna att lägga om sin verksamhet på grund av den rätts- och myndighetspraxis som uppkommer i och med tillsynsåtgärder och rättegångar som är på väg att bli aktuella.

Släktstiftelser. Också beaktandet av släktstiftelser i den nya lagen tydliggör spelreglerna för verksamhet av detta slag och underlättar bedömningen av den. Bedömningen av verksamheten ur beskattningsperspektiv görs utgående från skattelagstiftningen. Vanligtvis uppfyller släktstiftelser inte de förutsättningar för att betraktas som allmännyttiga samfund som anges i 22 § i inkomstskattelagen (HFD 1984 L 2005). Därför snedvrider explicit reglering om släktstiftelser inte vare sig beskattningen eller konkurrensförhållandena.

Närståendetransaktioner. Fullgörandet av stiftelsens ändamål främjas genom att förbudet mot närståendetransaktioner tydliggörs. Rapporteringen av närståendetransaktioner kan medföra merkostnader för stiftelserna, närmast genom att uppföljningen av närståendetransaktioner ordnas. Samtidigt är stiftelserna redan med stöd av den gällande lagen skyldiga att ordna med uppföljning som påminner om den som föreslås i propositionen, detta på grundval av stiftelsens ändamål och ledningens omsorgsplikt. De nya kraven på rapportering av närståendetransaktioner gäller inte släktstiftelser.

Krav som gäller arvoden, jäv och revision. Regleringen om fastställande av stiftelseledningens arvoden och den särskilda jävsbe-

stämmelsen om givande av vederlagsfria förmåner ökar i praktiken inte stiftelsernas förvaltningskostnader, eftersom de nya kraven motsvarar god förvaltningssed i stiftelser. Skyldigheten att byta revisor med vissa mellanrum kan uppskattningsvis medföra merkostnader för stiftelser där revisorn eller den huvudansvariga revisorn byts mer sällan än med sju års mellanrum. Merkostnader orsakas genom valet av ny revisor och det praktiska genomförandet av revisorsbytet. Av de 684 stiftelser som besvarade justitieministeriets stiftelseenkät meddelade 65 att de hade anlitat samma revisor i mer än tio år. Sannolikt anlitar en större del av de minsta stiftelserna samma revisor i mer än sju år, varefter revisorn enligt lagförslaget ska bytas. Förslaget bedöms i liten utsträckning öka revisionskostnaderna för moderstiftelser där revision på koncernnivå blir allmännare eftersom skyldigheten att upprätta koncernbokslut utsträcks. Upprättandet av koncernbokslut kan dock underlätta revisionen av moderstiftelsen. Enligt tillgängliga bedömningar åtgår det i genomsnitt en halv arbetsdag till att granska ett välgjort koncernbokslut som en mindre koncern har upprättat. Om många dotterbolag ingår i en stiftelsekoncern och det finns gott om koncerninterna transaktioner, åtgår en arbetsdag till att granska moderstiftelsens koncernbokslut. Uppskattningsvis 200–300 moderstiftelser blir tvungna att börja upprätta koncernbokslut med anledning av lagförslaget.

Krav som gäller verksamhetsberättelsen. En mer ingående presentation av stiftelsens verksamhet i verksamhetsberättelsen föranleder små merkostnader närmast för sådana stipendiestiftelser som inte redan nu iakttar God stiftelsepraxis, en publikation som Delegationen för stiftelser och fonder rf gett ut, eller motsvarande rekommendationer. I praktiken ska också verksamhetsstiftelser och andra stiftelser med fortlöpande finansiering redan för närvarande sammanställa en ingående redogörelse för sin verksamhet med avseende på t.ex. finansiärer och avtalsparter. Förslaget att kräva att också små stiftelser i sin verksamhetsberättelse lämnar uppgifter om arvoden till styrelse- och förvaltningsrådsledamöterna och till verkställande direktören kan i princip öka stiftelsens förvalt-

ningskostnader i liten utsträckning. Också i små stiftelser som för närvarande vederligtvis inte har någon verkställande direktör på vilken kravet skulle tillämpas är det i praktiken sällsynt att arvoden betalas till ledamöterna i förvaltningsorganen. Förslaget att uppgifter om fördelar som närståendekretsen har fått ska lämnas i verksamhetsberättelsen kan öka stiftelsernas förvaltningskostnader i någon mån. Stiftelserna bör dock redan med stöd av den gällande lagen ha gett akt på givandet av fördelar till närståendekretsen, eftersom en stiftelses huvudsakliga ändamål inte har kunnat vara att bereda stiftaren och stiftelsens personal ekonomiska fördelar. Insamling och lagring av uppgifter om närståendetransaktioner behövs också för att regleringen om stiftelsens ändamål, förbudet mot närståendetransaktioner och det särskilda krav på jäv som anknyter till givandet av vederlagsfria förmåner ska iakttas. Också till denna del motsvarar förslaget till sitt innehåll god förvaltningssed i stiftelser, därför medför lämnandet av dessa uppgifter i verksamhetsberättelsen inte stora merkostnader för stiftelserna.

Kravet på att upprätta koncernbokslut. Enligt förslaget ska moderstiftelsen i en koncern oberoende av koncernens storlek upprätta ett koncernbokslut, om inte bokföringsnämnden beviljar dispens från kravet. Att kravet på att upprätta koncernbokslut utsträcks att gälla alla moderstiftelser motiveras med att stiftelser inte har vare sig ägare eller ägartillsyn, vilket gör att kravet behövs för att en helhetsbild av verksamheten och penningflödena ska kunna skapas. Ett krav på upprättande av koncernbokslut som är mera vidsträckt än i bokföringslagen underlättar och främjar uppföljningen och kontrollen av att de begränsningar som gäller stiftelsens ändamål, verksamhet, placering av medel och affärsverksamhet iakttas samt bedömningen av stiftelseverksamhetens effektivitet och resultat. För att iakttagandet av de begränsningar som gäller närståendetransaktioner ska främjas föreslås dessutom att det i lagen tas in en specialbestämmelse om att fördelar till närstående som ges inom ramen för en stiftelsekoncern ska anges i stiftelsens verksamhetsberättelse.

Av olika skäl upprättar i praktiken en betydande del av moderstiftelserna i dagsläget inte ett koncernbokslut som förutsätts i bokföringslagen (se avsnitt 2.7). Skälen kan t.ex. hänföra sig till stiftelsens framtoning, beskattningen och förmåner som beviljas av offentliga medel. Av detta kan också följa att inte ens stiftelsens styrelse och ledning har en helhetsbild av stiftelsens verksamhet och ekonomiska ställning. Av utredningen om stiftelsepraxis att döma följer det av förslaget att uppskattningsvis 200—300 nya koncernbokslut börjar upprättas i moderstiftelser av vilka en del redan nu med stöd av bokföringslagen är skyldiga att upprätta koncernbokslut. Av de stiftelser som besvarade enkäten om stiftelsepraxis hade 132 bestämmande inflytande i en annan sammanslutning, och av dessa stiftelser uppgav 30 att de upprättar koncernbokslut. Respondenterna representerar en knapp fjärdedel av alla stiftelser. Andelen större stiftelser bland respondenterna var något större än andelen större stiftelser över huvud taget.

Att upprätta koncernbokslut går i princip snabbt för den som är insatt i saken. Åtminstone i de större koncernerna föranleder upprättandet av koncernbokslut för en moderstiftelse i allmänhet mindre kostnader än upprättandet av koncernbokslut för ett moderaktiebolag, eftersom

- moderstiftelser vanligtvis inte själva bedriver affärsverksamhet och det tydligt har angetts att de olika verksamhetsformerna ska skötas av vissa koncernsammanslutningar (exempel: skattefri ordinarie verksamhet, placeringsverksamhet och fastighetsäggande sköts av stiftelsen, skattepliktig ordinarie verksamhet sköts av ett dotterbolag som är verksamt på fastigheten),

- moderstiftelser vanligtvis inte kontinuerligt finansierar dotterbolagen och stiftelsekoncerner i allmänhet inte inbegriper utländska dotterbolag (åtminstone inte sådana som bedriver affärsverksamhet), vilket innebär att stiftelsekoncernerna består av inhemska bolag,

- moderstiftelsens koncernstruktur är beständig, den ändras inte årligen efter hand som nya behov uppstår på grund av skatteplanering, riskbegränsning, styrning av mo-

derstiftelsens hela verksamhet, marknaden osv.

Åtminstone en del av stiftelserna och av deras revisorer anser att det i 1 kap. 3 § i bokföringsförordningen avsedda resultaträkningsschemat för ideella sammanslutningar (t.ex. moderstiftelser) är ett större problem än kravet att upprätta koncernbokslut. Det nuvarande resultaträkningsschemat, där intäkter och kostnader delas upp i ordinarie verksamhet, tillförda medel och placeringsverksamhet, är i flera fall godtyckligt och artificiellt. Särskilt vid upprättandet av stiftelsekoncernbokslut kan detta vara speciellt problematiskt med avseende på att resultaträkningen ska innehålla riktig och tillräcklig information, och det kan också föranleda onödigt arbete. Inom exempelvis Kommunförbundskoncernen bedriver en del av döttrarna ordinarie verksamhet medan andra bedriver placeringsverksamhet.

På basis av en begränsad enkät åtgår vanligen 1—2 arbetsdagar till att upprätta ett koncernbokslut för en liten moderstiftelse, och kostnaderna för upprättandet beräknas vara i genomsnitt ca 700—2 000 euro. I större moderstiftelser som överskrider gränsvärdena i bokföringslagen åtgår vanligen 1,5—5 arbetsdagar till att upprätta ett koncernbokslut. Arbetsåtgången ökas om dotterbolagen är många, medan koncernens storlekssklass inte är av lika stor betydelse för arbetsåtgången. Det åtgår uppskattningsvis högst 0,5 dagar till att granska ett välgjort litet koncernbokslut, och kostnaden är i genomsnitt ca 1 000 euro.

Antalet stiftelser. Förslaget kan i någon mån öka antalet stiftelser, när klarhet skapas i förutsättningarna för att bilda och registrera stiftelser och i förvaltningskraven. På grund av kapitalkravet som är större än för privaträttsliga associationsformer, de skärpta begränsningarna av stiftelsens ändamål och närståendetransaktioner, den bevarade revisionsplikten och den effektivare stiftelsetillsynen kan man dock inte anta att antalet stiftelser ökar kraftigt. Stödstitfelserna kan bli något fler eftersom spelreglerna för dem tydliggörs. På grund av beskattningspraxis i fråga om släktstiftelser är det sannolikt att antalet släktstiftelser inte ökar betydligt. Hittills har stiftelser bildats i ganska litet antal. År

2012 bildades 29 stiftelser, och år 2013 bildades 35 stiftelser.

Behovet av att anmäla stadgeändringar och göra andra registeranmälningar. Av de befintliga 2 838 stiftelserna (stiftelseregistret 31.3.2014) ska uppskattningsvis 300—500 stiftelser inom tre år från den nya lagens ikraftträdande göra en anmälan till stiftelseregistret, om de vill att den nya lagens bestämmelser om förvaltningsråd ska tillämpas på en delegation, ett förvaltningsråd eller ett motsvarande organ som grundar sig på stadgarna. Enligt utredningen om stiftelsernas stadgepraxis finns det sådana organ i ca 20 % av alla stiftelser, och de förekommer proportionellt sett oftast i större stiftelser. Till denna del föreslås en övergångsbestämmelse om att stadgeändringen ska anmälas för registrering inom tre år från lagens ikraftträdande.

Dessutom ska stiftelser vars stadgebestämmelse om verkställande direktören inte avser organet verkställande direktör som är förenligt med den nya lagen ändra sina stadgar i detta hänseende (1.1.2014 är avgiften för att handlägga en stadgeändring 510 euro). Antalet stiftelser av detta slag har inte gått att uppskatta därför att den i stadgarna ingående beskrivningen av uppgifterna för en verkställande direktör, ett ombud e.d. som svarar för stiftelsens dagliga verksamhet varierar kraftigt. Stadgarna behöver ändras också i de uppskattningsvis högst 60 stiftelser där behörighet som enligt den nya lagen tillkommer bara styrelsen, förvaltningsrådet och verkställande direktören i stadgarna har tilldelats något annat organ. Avgiften för att registrera en stadgeändring är 510 euro (31.3.2014).

I övrigt är de befintliga stiftelserna i allmänhet inte tvungna att ändra sina stadgar till följd av att den nya lagen träder i kraft och inte heller att göra registeranmälningar som avviker från stiftelsens övriga behov, eftersom bestämmelserna om stiftelsens organ samt antalet ledamöter i organen och antalet revisorer, deras mandattid och sättet att utse dem är dispositiva och stadgarna för alla redan existerande stiftelser sedan gammalt innehåller bestämmelser om organen och revisorerna. För att de nya förvaltningsmodeller (verkställande direktör, förvaltningsråd) som den nya lagen möjliggör ska kunna införas behöver dock stadgarna ändras.

Tillsynsavgift för stiftelser. Lagen om tillsynsavgift för stiftelser, där det föreskrivs om en tillsynsavgift som tas ut hos stiftelserna för att täcka kostnaderna för stiftelsetillsyn, föreslås inte bli ändrad. Lagen i fråga trädde i kraft 1.1.2014, så Patent- och registerstyrelsen tar i år ut tillsynsavgiften för första gången.

4.3 Konsekvenser för beskattningen, konkurrensen och offentliga stöd

Förslagen har inga direkta konsekvenser för beskattningen, eftersom all beskattning av stiftelser, donatorer och förmånstagare grundar sig på skattelagstiftningen. För att nämna ett exempel tillämpas på beskattningen av stiftelsernas näringsverksamhet i huvudsak samma regler som på företag. De förslag som syftar till större öppenhet i stiftelsernas verksamhetsberättelser och bokslut underlättar dock också skattekontrollen. Av motsvarande skäl har förslagen inga direkta konsekvenser för konkurrensförhållandena. Att insynen i stiftelsernas ekonomi ökar underlättar indirekt också konkurrensmyndigheternas verksamhet.

Förslaget har inga direkta konsekvenser för de offentliga stöden, såsom understöd som beviljas av offentliga medel. I praktiken får största delen av stiftelserna inte några direkta offentliga stöd.

4.4 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Registrering av stiftelser. Registreringen av nya stiftelser underlättas genom att tillståndet till grundande avskaffas och det inte heller längre behöver bedömas från fall till fall om grundkapitalet är tillräckligt och hur stor den i verksamhetsformerna ingående affärsverksamhetens andel av hela verksamheten utgör. Inte heller behöver kapitalbetalningen bedömas från fall till fall. Också kraven på stadgeinnehållet förtydligas och förenhetligas när det gäller stiftelsens olika organ, företräddet av stiftelsen och skiftet av tillgångar när stiftelsen upplöses. Detta kan i liten utsträckning minska registermyndighetens arbetsbörda. Att informationsutbytet mellan myndig-

heter underlättas gör det möjligt att effektivisera registerföringen.

De nya bestämmelserna om ändring av stiftelsens stadgar medför extra arbete för registermyndigheten till den del det i den nya lagen tillåts att ändamålet ändras på basis av en stadgebestämmelse eller när det ursprungliga ändamålet blivit väsentligen oändamålsenligt på grund av att förhållandena förändrats. Den arbetsmängd som då behövs för en bedömning från fall till fall kan vara stor jämfört med registreringen av en stadgeändring av tekniskt slag.

De nya bestämmelserna om fusion och upplösning av stiftelser skapar klarhet i dessa förfaranden och ökar i någon mån skyldigheten för stiftelser som deltar i sådana arrangemang att lämna uppgifter, något som bidrar till att minska registermyndighetens arbetsmängd i samband med arrangemanget registreras. Det föreslagna förfarandet för avregistrering underlättar upplösningen av stiftelser och minskar till denna del registermyndighetens arbetsmängd. Hittills har det endast i liten utsträckning och sällan förekommit att stiftelser fusionerats och upplösts, därför väntas de nya bestämmelserna ha större betydelse för registermyndighetens arbetsmängd bara när stiftelser som inte haft någon verksamhet på flera decennier avregistreras.

Stiftelse tillsyn. De föreslagna uppgifterna för stiftelse tillsynen motsvarar den gällande lagen, tillsynspraxisen och de tillsynsbehov som är i sikte. Den regelbundna stiftelse tillsyn som baserar sig på årsrapporter underlättas och effektiviseras när årsrapporten kan göras och lagras elektroniskt så att myndighetens datasystem kan utnyttjas effektivare vid tillsynen. Registermyndighetens nya rätt att få upplysningar, undanröjandet av hinder för informationsutbyte mellan myndigheter och utvecklingen av de tvångsmedel som står till myndigheternas förfogande gör stiftelse tillsynen effektivare och mer resultatrik.

Beskattning, offentliga stöd och konkurrensförhållanden. Preciseringarna av regleringen om stiftelsernas ändamål, verksamhet, närståendetransaktioner och förvaltning samt ökningen av insynen i stiftelsernas ekonomi underlättar också Skatteförvaltningens och konkurrensmyndigheternas verk-

samhet. Dessutom underlättas verksamheten hos de myndigheter som beviljar offentliga stöd.

4.5 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Registrering av stiftelser. Registermyndighetens engångskostnader för att med anledning av reformen omarbета datasystemen uppgår till uppskattningsvis 150 000 euro, och åtminstone under en övergångsperiod ökar personalbehovet med 0,5 årsverken. De ändringar som gäller registreringen förutsätter att datasystemet omarbetas. I det sammanhanget främjas så långt möjligt och utan betydande merkostnader övergången till ett elektroniskt registreringsförfarande och e-tjänster för dem som använder registret. Den nya möjligheten att registrera bifirma realiseras genom att kompetens och resurser som Patent- och registerstyrelsens handelsregister förfogar över utnyttjas.

Personalkostnaderna för handläggning av enskilda anmälningar minskar dock i någon mån genom att förfarandet med tillstånd att grunda stiftelser avskaffas och de förutsättningar för att registrera nya stiftelser som kräver bedömning från fall till fall blir färre. Enligt en uppskattning kommer antalet stiftelser och ändringsanmälningar inte varaktigt att öka betydligt, och det har inte gått att uppskatta hur efterfrågan på registrets avgiftsbelagda informationstjänst kommer att utvecklas.

Införandet av förkortningen ”sr” i stiftelseregistret också efter namnet på gamla stiftelser, liksom införandet av den i utdrag ur registret och i stadgarna, genomförs på det sätt som i praktiken är enklast och medför de lägsta kostnaderna för Patent- och registerstyrelsen, genom att datasystemet ändras så att stiftelserna inte behöver göra någon anmälan om förkortningen.

Kostnaderna för att registrera en stiftelses bifirma ska betalas av den stiftelse som söker registrering. Det sker i form av en registreringsavgift som grundar sig på lagen om avgifter för patent- och registerstyrelsens prestationer (150/1992).

Den omständigheten att ändringar av stiftelsens ändamål underlättas ökar kostnaderna

för handläggning av anmälningar om stadgeändringar av detta slag betydligt jämfört med registreringen av stadgeändringar av tekniskt slag. Därför gäller det att prissätta avgiften för handläggning av anmälningar om ändring av ändamålet separat, så att den motsvarar kostnaderna.

Patent- och registerstyrelsen är ett netto-budgeterat ämbetsverk. De merkostnader som de ovannämnda ändringarna föranleder täcks genom avgifter som stiftelseregistret tar ut och genom intäkter från informationstjänsten. I registreringsavgifterna gäller det att i större utsträckning än i fråga om enskilda beslut beakta kostnaderna för att upprätthålla stiftelseregistret. Det är inte nödvändigt att höja de nuvarande anmälningsavgifterna med anledning av den föreslagna lagstiftningen. En ny avgift kommer att fastställas för den nya anmälan om registrering av bifirma.

Stiftelseutlysning. Underlättandet av informationsutbytet mellan myndigheter effektiviserar stiftelseutlysningen. Möjligheten att övergå till elektronisk inlämning av stiftelsernas årsrapporter utreds med beaktande av övriga projekt för inlämning av bokslutsuppgifter i elektronisk form. Det finns inte behov av att ändra tillsynsavgiften för stiftelser med anledning av den föreslagna lagstiftningen.

4.6 Konsekvenser för organisation och personal

På grund av övergångsbestämmelserna i den nya stiftelselagen behöver en befintlig stiftelse inte ändra sin förvaltningsmodell enbart på den grunden att den nya lagen träder i kraft. Den nya lagen grundar sig till sitt innehåll huvudsakligen på den gällande lagen och på allmänna stiftelse- och associationsrättsliga principer, därför har den ringa inverkan på t.ex. stiftelsernas, deras intressenters och borgenärs samt register- och tillsynsmyndigheternas och andra myndigheters arbetsmängd.

Möjligheten att ändra ändamålet för en stiftelse när ändamålet blivit oändamålsenligt och att registrera stiftelsens bifirma är en ny typ av uppgift för stiftelseregistret och ökar registrets arbetsmängd i liten utsträckning.

Stiftelseregistrets arbetsmängd minskar dock i någon mån genom att tvåstegsförfarandet vid registrering ersätts med ett anmälningsförfarande och genom att förutsättningarna för registrering av stiftelser förenklas och tydliggörs. Den större öppenheten i stiftelsernas verksamhetsberättelser och bokslut minskar den regelbundna stiftelseutlysningens arbetsbörda litet. Övergången till elektroniska årsrapporter minskar stiftelseutlysningens arbetsmängd.

4.7 Sociala konsekvenser, konsekvenser för jämlikhet och miljökonsekvenser

Förslaget har inga betydelsefulla direkta konsekvenser för de sociala förhållandena, jämlikheten i samhället och miljön.

4.8 Konsekvenser för den ekonomiska brottsligheten och den grå ekonomin

Den ökade insynen i stiftelserna och underlättandet av informationsutbytet mellan myndigheter kan vara av betydelse när det gäller att bekämpa och utreda den ekonomiska brottsligheten och den grå ekonomin.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Bedömningspromemoria

Vid justitieministeriet utarbetades år 2010 som tjänsteuppdrag en bedömningspromemoria

(http://www.om.fi/Etusivu/Valmisteilla/Laki_hankkeet/Yhtiooikeus/1274105744409) i syfte att utreda behovet av ett lagberedningsuppdrag och precisera beredningsprojektets innehåll. Bedömningspromemorian offentliggjordes 28.6.2010. Justitieministeriet sände bedömningspromemorian på remiss till ett stort antal instanser. Remissbehandlingen började 28.6.2010 och slutade 17.9.2010. Utgående från den inkom sammanlagt 47 yttranden. Ett sammandrag av yttrandena publicerades på justitieministeriets webbplats i mars 2011

(http://www.om.fi/Etusivu/Valmisteilla/Laki_hankkeet/Yhtiooikeus/1274105744409).

5.2 Sammandrag av yttrandena om bedömningspromemorian

Nästan alla remissinstanser understödde en totalreform av lagen om stiftelser som inte omfattar skatterättslig reglering. En majoritet av remissinstanserna ansåg att det vid totalreformen är nödvändigt att bättre uppmärksamma särdragen hos stiftelser med fortlöpande finansiering och att utreda frågan om osjälvständiga stiftelsers ställning i lagstiftningen. Remissinstanserna hänvisade i stor utsträckning till behovet av att omarbета stiftelselagstiftningen för den dispositiva regleringens del så att den motsvarar den övriga nyare associationslagstiftningen. Utgångspunkten för att fastställa området för tvingande reglering i stiftelselagen ansågs vara att stiftarens intentioner uppfylls och att utomståendes rättigheter skyddas. Det konstaterades att de viktigaste reformbehoven dessutom hänför sig till att bedöma behovet av ett krav på att stiftelsens ändamål är nyttigt, att tydligare än i den gällande lagen tillåta att affärsverksamhet bedrivs och att reglera stiftelsernas förvaltning och ansvar, borgenärsskyddet, den ekonomiska rapporteringen, placeringen av medel och tillsynen. Remissinstanserna framförde dels ett mycket stort antal synpunkter som gällde olika detaljer, dels förslag angående lagbestämmelser som önskades bli granskade mer ingående.

5.3 Arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser

Efter att bedömningspromemorian hade kommenterats tillsatte justitieministeriet 5.1.2012 en arbetsgrupp som fick i uppdrag att bereda ett förslag till revidering av lagen om stiftelser, och 9.1.2012 tillsattes en uppföljningsgrupp för att ge akt på och utvärdera arbetsgruppens arbete. Arbetsgruppens och uppföljningsgruppens mandattid upphörde 31.3.2013.

Arbetsgruppens arbete utgick från bedömningspromemorian och kommentarerna till den. Enligt uppdraget skulle arbetsgruppen vid utarbetandet av lagstiftningsförslag ägna

uppmärksamhet åt bl.a. välunderbyggda behov som stiftarna och intressentgrupperna har. Det gällde också att i den nya lagen ange tydligt vilken verksamhet som är tillåten för stiftelser samt vilka uppgifter och vilket ansvar stiftelsens ledning respektive revisorerna har, beakta den administrativa börda som hänför sig till bildandet av stiftelser och till stiftelsernas verksamhet samt så långt möjligt förenhetliga lagens innehåll och skrivningar med den senare tidens utveckling på associationslagstiftningens område. I arbetsgruppens uppdrag ingick inte att bedöma frågor med anknytning till skattelagstiftning eller specialreglering om verksamhet som stiftelserna bedriver.

Arbetsgruppens arbete stöddes genom utredningar om de finländska stiftelsernas stadge-, förvaltnings- och bokslutspraxis, internationell stiftelserätt och registermyndighetens praxis i fråga om ändring av stiftelsers ändamål. Arbetsgruppen sammanträdde 31 gånger och uppföljningsgruppen fem gånger. Vid uppföljningsgruppens möten behandlades arbetsgruppens utredningar och preliminära förslag.

Arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser lade 2.5.2013 fram sitt förslag till regeringens proposition om en ny stiftelselag.

5.4 Remissbehandlingen av betänkandet

Arbetsgruppens förslag blev föremål för en omfattande remissbehandling 15.5—1.7.2013 (56 remissinstanser ombads yttra sig). Under remissbehandlingen inkom 93 yttranden (det sista av dem 19.8.2013). Av dem som hade ombetts yttra sig gav 45 ett yttrande. Utöver de begärda yttrandena inkom 48 yttranden. I 31 av de sistnämnda omfattades det yttrande som Delegationen för stiftelser och fonder rf (SRNK) hade gett. Ett sammandrag av yttrandena finns på justitieministeriets webbplats (http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1379597179422/Files/OM_ML_44_2013_Saatio_lausunnot_172_s.pdf).

Remissinstanserna understödde allmänt taget en totalreform av lagen om stiftelser. En

stor del av stiftelserna, de aktörer som företräder dem samt myndigheterna var uttryckligen för en totalreform. I synnerhet sågs ökad öppenhet och effektivare tillsyn över stiftelserna som något positivt. Ett brett understöd fick också de exaktare och mer heltäckande bestämmelserna om närstående-transaktioner och om stiftelseförvaltningen. Av de remissinstanser som understödde en totalreform fäste de aktörer som företräder verksamhetsstiftelser samt företagarna och arbets- och näringsministeriet uppmärksamhet vid konkurrens- eller skatteeffekter eller en ökad administrativ börda.

Av de remissinstanser som understödde en totalreform förutsatte en stor del av stiftelserna och de aktörer som företräder dem, tillhandahållarna av förvaltningstjänster, löntagarorganisationerna, registermyndigheten, en del av de övriga myndigheterna samt forskarna uttryckligen att stiftelsernas särdrag bibehålls. Dessa remissinstanser fäste uppmärksamhet vid, såg problem i, motsatte sig eller föreslog ändringar i regleringen om stiftelsens ändamål, affärsverksamhet eller placeringsverksamhet eller var bekymrade över de effekter som ändringarna har på beskattningen av stiftelserna. En del av remissinstanserna såg det som positivt eller önskade att det skulle framkomma ännu tydligare att lagen också gäller verksamhetsstiftelser och andra stiftelser med fortlöpande finansiering.

Förslaget om att i lagen bättre beakta verksamhetsstiftelser understöddes. Man motsatte sig dock att uttrycket ”nyttigt ändamål” stryks och SRNK m.fl. föreslog att stiftelsens ändamål skulle formuleras så att det inkluderar ett nyttigt ändamål och verksamhetsstiftelser. I de sistnämnda utlåtandena framhävdes stiftelsernas särdrag och ideella karaktär, och i dem framfördes åsikten att arbetsgruppens förslag fördunklar dessa drag och kan äventyra stiftelsernas ställning som allmännyttiga samfund. I några utlåtanden (bl.a. Riksåklagarämbetet) efterlystes en exaktare definition av hur en stiftelse indirekt kan främja sitt ändamål. En stor del av remissinstanserna (särskilt SRNK m.fl.) förutsatte att begreppet särskild ekonomisk fördel, som är av central betydelse med tanke på tillämpningen av bestämmelserna om närstående-kretsen, definieras i lagtexten.

Största delen av dem som yttrade sig om kravet på kapital (stipendie- och övriga kapitalstiftelser samt aktörer som företräder dem, en del av de större verksamhetsstiftelserna och av de andra stiftelserna med fortlöpande finansiering, revisorerna, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, Kommunförbundet, Patent- och registerstyrelsen och forskarna) understödde att kravet på ett fast minimikapital som uttrycks i euro bibehålls i lagen. Förslagen till minimikapital varierade mellan det nuvarande beloppet 25 000 euro och 50 000 euro (endast Patent- och registerstyrelsen föreslog 150 000 euro). En del av remissinstanserna lade förutom kravet på ett fast kapital fram förslaget att en verksamhetsplan och budget ska upprättas för de tre första åren, vilket arbetsgruppen hade föreslagit. Bevarandet av kravet på ett fast minimikapital motiverades med önskan att trygga stiftelsernas verksamhet och förhindra uppkomsten av stiftelser med alltför snävt tilltaget kapital.

Regleringen om de uppgifter och det ansvar som stiftelsens ledning har understöddes allmänt, även om det ansågs att de detaljerade presumptionsreglerna och det faktum att regleringen i hög grad går in på detaljfrågor är problematiska, men problemen specificerades inte (med undantag för valet av ersättare i styrelsen direkt med stöd av lag). En del av remissinstanserna understödde ökade krav på stadgebestämmelserna om stiftelsens förvaltning. Att en annan sammanslutning väljs till styrelse- eller förvaltningsrådsledamot eller verkställande direktör i en stiftelse väckte motstånd hos största delen av dem som hade tagit ställning till saken. I en stor del av utlåtandena ansågs det att valet av verkställande direktör alltid bör grunda sig på stadgarna.

Förslaget till reglering om placeringsverksamheten fick ett brett understöd, men en utveckling av det vid den fortsatta beredningen föreslogs. Särskild uppmärksamhet fästes vid regleringen om placeringsplaner samt vid att begreppen medelsförvaltning, placeringsverksamhet och affärsverksamhet hålls åtskilda. Remissinstanserna lade fram förslag till reglering om placeringsverksamheten. Förslaget om att tillåta omfattande affärsverksamhet för stiftelserna direkt med stöd av lag understöddes av verksamhetsstiftelserna,

Kommunförbundet och social- och hälsovårdsministeriet. Enligt dem skulle förslaget skapa klarhet i det rådande rättsläget och medföra önskad rörelsefrihet samtidigt som i synnerhet verksamhetsstiftelsernas verksamhet underlättas. En stor del av stipendiestiftelserna och de övriga kapitalstiftelserna och av de aktörer som företräder dem, en del av de stora verksamhetsstiftelserna och av de övriga stiftelserna med fortlöpande finansiering, Skatteförvaltningen och arbets- och näringsministeriet var villiga att direkt med stöd av lag tillåta endast affärsverksamhet som anknyter till fullgörandet av ändamålet och förutsatte att den övriga affärsverksamheten bolagiseras. Begränsningen motiverades bl.a. med att stiftelseförmögenheten utsätts för affärsverksamhetens risker, konkurrensneutraliteten äventyras samt stiftelsernas särdrag försvinner och stiftelserna omvandlas till enheter för affärsverksamhet.

Den föreslagna regleringen om närståendekretsen ansågs i huvudsak värd understöd (en stor del av verksamhetsstiftelserna och de övriga stiftelserna med fortlöpande finansiering och av de aktörer som företräder dem samt löntagarorganisationerna). Regleringen bedömdes medföra större öppenhet i och förtroende för stiftelsernas verksamhet. En del av remissinstanserna (en stor del av stipendiestiftelserna och av de övriga kapitalstiftelserna, KHT-yhdistys — Föreningen CGR, Skatteförvaltningen och statens revisionsverk) fann för sin del den föreslagna regleringen om närståendekretsen åtminstone delvis oklar och lade fram ändringsförslag (bl.a. för att bibehålla ett särskilt förbud mot lån till närstående).

Förslaget om registrering av stiftelser ansågs skapa klarhet i praxis, och möjligheten att förhandsgranska stadgarna understöddes. Man var bekymrad närmast över antecknandet av personbeteckningar i stiftelseregistret och registermyndighetens resurser.

De föreslagna bestämmelserna om stiftelse-tillsynen ansågs till största delen vara värda understöd. Frågan om huruvida Patent- och registerstyrelsens resurser är tillräckliga gav dock anledning till oro. Förslagen om handräckning och om utbyte av information mellan myndigheter understöddes. De ansågs effektivisera tillsynen över stiftelserna. Det fö-

reslogs emellertid att myndigheten fritt ska få besluta vilka tillsynsåtgärder som ska vidtas. Revisorernas anmälningsskyldighet understöddes av myndigheterna (inrikesministeriet och centralkriminalpolisen). SRNK, en del av stipendiestiftelserna och av de övriga kapitalstiftelserna, två större stiftelser med fortlöpande finansiering och revisorerna fann ändå förslaget problematiskt eller föreslog en precisering av det, eftersom förslaget kan försvåra förrättandet av revision. En stor del av stiftelserna motsatte sig att kostnaderna för stiftelse-tillsynen påförs stiftelserna. De motsatte sig också en gradering av tillsynsavgiften. Enligt dessa remissinstanser bör ingen tillsynsavgift tas ut hos stiftelserna, i stället bör av samhället inrättade tillsynsåtgärder bekostas med allmänna medel. Finansministeriet och Kommunförbundet understödde förslaget att ta ut tillsynskostnaderna hos stiftelserna.

De som understödde den föreslagna lagstiftningstekniken ansåg att dispositionen är klar och begriplig och att förslaget ger stiftelserna tillräckligt med rörelsefrihet samtidigt som det möjliggör verksamhet i enlighet med presumtionsreglerna. I synnerhet var en stor del av stiftelserna dock på ett allmänt plan av den åsikten att den föreslagna lagen är alltför lång och regleringen alltför detaljerad. I många utlåtanden ansågs också användningen av presumtionsbestämmelser problematisk med tanke på de existerande stiftelserna, men de problematiska bestämmelserna specificerades inte. Enligt många stiftelser och aktörer som företräder dem bör det alltid bestämmas i detalj i stadgarna om den förvaltningsmodell som respektive stiftelse använder. En del av remissinstanserna såg det som ett problem att aktiebolagslagen använts som förebild för stiftelselagstiftningen.

5.5 Den fortsatta beredningen

Efter remissbehandlingen har förslaget beretts vid justitieministeriet hösten 2013 och vintern 2014. Medlemmarna i arbetsgruppen för revidering av lagen om stiftelser har deltagit i den fortsatta beredningen, och också medlemmarna i uppföljningsgruppen och de

aktörer som de företräder har hörts under den fortsatta beredningen. Ett sammandrag av kommentarerna har funnits på justitieministeriets webbplats sedan september 2013, och en bedömning av kommentarerna och ett utkast till regeringens proposition har funnits på webbplatsen sedan mars 2014 (<http://oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/lakihankkeet/yhtiioikeus/saatiolainsaadannonuudistaminen.html>).

Vid den fortsatta beredningen har förslagens innehåll ändrats utifrån den ovannämnda bedömningen, och dessutom har ett stort antal tekniska ändringar gjorts för att förbättra regleringens innehåll, enhetlighet och överskådlighet. Genomförandet av de i förslaget ingående ändringar som gäller stiftelseregistret och stiftelse tillsynen samt tidtabellen och kostnaderna för dem och övriga konsekvenser har utretts tillsammans med arbets- och näringsministeriet och Patent- och registerstyrelsen. Samtidigt planerar Patent- och registerstyrelsen reformer som avses omspänna ämbetsverkets hela verksamhet och bli genomförda under de närmaste åren. Deras inverkan på organiseringen av stiftelseregistret och stiftelse tillsynen samt på kostnaderna och de avgifter som tas ut har beaktats i förslaget så långt det varit möjligt.

6 Samband med andra propositioner

Riksdagen behandlar en proposition med förslag till ny kreditinstitutslag och vissa lagar i samband med den (RP 39/2014 rd). Under riksdagsbehandlingen behöver lagförslag 5 i denna proposition, vilket gäller ändring av 2 § i lagen om företagssanering, samordnas med lagförslagen om ändring av kreditinstitutsverksamheten. Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Lantmäteriverket och till vissa lagar som har samband med den (RP 34/2014 rd) behandlas också för närvarande i riksdagen. Under riksdagsbehandlingen behöver lagförslag 13 i denna proposition, vilket gäller ändring av 10 § i lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen, samordnas med de lagförslag som gäller ändring av lantmäteriverkets verksamhet. I regeringens proposition med förslag till yrkeshögskolelag och till lag om ändring av 49 § i universitetslagen (RP 26/2014 rd), som behandlas i riksdagen som bäst, föreslås att bestämmelserna om yrkeshögskolans huvudman ändras på ett sätt som, om den propositionen genomförs, gör lagförslag 12 i denna proposition obehövligt.

DETALJMOTIVERING

1 Stiftelselagen

AVDELNING I Allmänna principer och bildande

1 kap. De centrala principerna för stiftelsers verksamhet samt tillämpning av lagen

Kapitlet innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde (1 §), en definition av begreppet stiftelse samt bestämmelser om status som juridisk person och begränsat ansvar (2 §), förutsättningarna för att bilda en stiftelse (2 och 3 §), ledningens uppgifter (4 §), stiftelsens medelsförvaltning (5 §), placeringsverksamhet (6 §) respektive affärsverksamhet (7 §) som är tillåten för stiftelser samt den närståendekrets som begränsar stiftelsens medelsanvändning (8 §). I den gällande lagen finns inget motsvarande särskilt kapitel om de centrala principerna för stiftelsernas verksamhet. Innehållet i förslaget skiljer sig från gällande rätt och från stiftelsepraxis närmast när det gäller att skapa klarhet i förutsättningarna för stiftelsens ändamål, såsom begränsningen av främjande av närståendekretsens intressen, föreskrivandet om ett förbud att bereda närståendekretsen ekonomiska fördelar som avviker från det ordinarie samt regleringen om affärsverksamhet som bedrivs i syfte att fullgöra och finansiera ändamålet.

Denna lag tillämpas på självständiga stiftelser som införts i stiftelseregistret. En registrerad stiftelse kan i sitt namn förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt kära och svara. Stiftelser är juridiska personer utan ägare och medlemmar. Den förvaltning som utsetts för en stiftelse förvaltar och använder stiftelsens medel för att fullgöra det ändamål som anges i stiftelsens stadgar. På motsvarande sätt som i den gällande lagen föreslås att det i stadgarna ska bestämmas om stiftelsens nyttiga ändamål. Stiftelsen stöder eller bedriver verksamhet som främjar ändamålet.

Enligt förslaget får ändamålet för en stiftelse inte vara att bereda någon i den närståendekrets som anges i lagen ekonomisk fördel.

På motsvarande sätt som enligt gällande rätt får inte heller stiftelsens faktiska verksamhet bestå i att bereda någon i närståendekretsen ekonomisk fördel. Ett viktigt kännetecken för stiftelser är att de inte är ett instrument för att främja närståendekretsens privata ekonomiska intressen. I förslaget förtydligas och breddas kretsen av personer i den närståendekrets som förbudet omfattar. Ändringarna i förslaget innebär att tillförlitligheten för att stiftelsernas verksamhet främjar det allmänna goda ökas i förhållande till den gällande lagen.

På motsvarande sätt som i den gällande lagen föreslås det att ändamålet för stiftelser inte får vara att bedriva affärsverksamhet. Verksamhetsformen för en stiftelse får dock vara att bedriva affärsverksamhet som främjar stiftelsens ändamål. Till denna del motsvarar förslaget den gällande lagen. I stiftelsepraxis är det välbekant att en stiftelses faktiska verksamhet kan bestå enbart av att bedriva affärsverksamhet, även om det i lagen bestäms att ändamålet för stiftelser inte får vara att bedriva affärsverksamhet. Verksamhet som stiftelser bedriver sedan gammalt och som tidigare inte har betraktats som affärsverksamhet kan numera från fall till fall anses vara affärsverksamhet, t.ex. ur skatte-, konkurrens-, understöds- och bokföringslagstiftningens perspektiv. Förslaget syftar till att stiftelserna ska kunna främja fullgörandet av sitt nyttiga ändamål på alla de sätt som anges i stadgarna utan att t.ex. en förändring i verksamhetens lönsamhet eller ökad konkurrens inom de verksamhetsformer som anges i stiftelsens stadgar hindrar stiftelsen direkt med stöd av stiftelselagen från att fortsätta sin verksamhet utan störningar. Förslaget syftar dock inte till att inverka på hur verksamhet som stiftelser bedriver bemöts t.ex. vid beviljandet av offentliga stöd eller vid tillsyn över konkurrensförhållandena. Stiftelseverksamhetens karaktär och skattebehandlingen av stiftelseverksamhet avgörs utifrån skattelagstiftningen.

Enligt förslaget är det ett krav att stiftelsens grundkapital uppgår till det fasta beloppet 50 000 euro, oberoende av den verksamhet som stiftelsen planerar. På motsvarande sätt

som enligt den gällande lagen behöver den planerade verksamheten inte täcka all möjlig verksamhet som främjar stiftelsens ändamål och är tillåten enligt stadgarna. Vedertagen praxis inom stiftelseverksamheten har kommit att bli att verksamheten efter att stiftelsen bildats finansieras förutom med grundkapitalet också med erhållna donationer, bidrag och understöd eller verksamhetsintäkter. Enligt förslaget ska varje stiftelse vid bildandet visa upp en plan över hur den kommer att genomföra och finansiera sin begynnande verksamhet under de tre första åren. Till sitt innehåll motsvarar förslaget rådande stiftelsepraxis.

När det gäller förutsättningarna för att bilda en stiftelse föreslås det att förbudet mot att kringgå bestämmelserna om fideikommiss, vilket finns i 5 § 3 mom. i den gällande lagen, slopas. Enligt den gällande lagen får stiftelser inte grundas i syfte att kringgå bestämmelserna om fideikommiss. Inrättandet av fideikommiss förbjöds i en lag som stiftades år 1919. Genom den lag som gällde fideikommiss hindrades överföringen av arv från en generation till nästa i en viss ordning. Förbudet i lagen om stiftelser har inte haft någon praktisk betydelse.

Förslaget avviker för medelsanskaffningens vidkommande från 10 § 2 mom. i den gällande lagen genom att det i förslaget inte krävs att stiftelsens medel placeras tryggt och inkomstbringande. Kravet i den gällande lagen har ansetts vara oklart och motstridigt. Enligt förslaget ska stiftelsernas placeringsverksamhet vara planmässig, och den ska i enlighet med stiftelseledningens allmänna omsorgsplikt främja fullgörandet av stiftelsens ändamål.

Vidare föreslås det att stiftelserna får bedriva annan i stadgarna nämnd affärsverksamhet för att finansiera fullgörandet av sitt ändamål. Ändringen föreslås för att stiftelselagen inte schematiskt ska utesluta affärsverksamhet ur stiftelsens medelsanskaffning. Förslaget syftar till att tydliggöra vilken affärsverksamhet som är tillåten för stiftelser, så att den inte fastställs utgående från tolkningar och definitioner som härrör från annan lagstiftning. Avsikten är inte att inverka på hur den verksamhet som stiftelser bedriver bemöts i beskattningshänseende, vid beviljandet av offentliga stöd eller vid tillsynen

över konkurrensförhållanden, i stället görs bedömningen för dessas del alltid utifrån den relevanta lagstiftningen.

De centrala principer som det föreskrivs om i kapitlet motsvarar i övrigt de bestämmelser i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer som gäller lagtillämpning, status som juridisk person och ledningens skyldigheter. Med avvikelse från associationslagstiftningen (1 kap. 9 § i aktiebolagslagen) ingår i förslaget ingen explicit bestämmelse som fastställer lagens dispositiva karaktär och där det sägs att det i stiftelsens stadgar kan bestämmas om stiftelsens verksamhet och att det inte är möjligt att i stadgarna ta in bestämmelser som strider mot tvingande bestämmelser i denna eller någon annan lag. Innehållet i bestämmelsen om lagens dispositiva karaktär är vedertagen rätt, därför har det inte ansetts existera något behov av en särskild bestämmelse.

1 §. Tillämpningsområde. Enligt paragrafen tillämpas lagen bara på stiftelser som är registrerade i Finland. Förslaget motsvarar gällande rätt, även om ingen motsvarande explicit bestämmelse finns i den gällande lagen.

På privaträttsliga juridiska personer av stiftelsetyp som det finns regelverk om i någon annan lag, exempelvis pensionsstiftelser och sparbanker, samt på offentligrättsliga stiftelser tillämpas alljämt speciallagstiftning om dem, i vilken det kan bestämmas om tillämpning av stiftelselagen. Till denna del motsvarar förslaget gällande rätt.

Lagen tillämpas på stiftelser som registrerats i Finland, även om stiftelsens förvaltning (huvudkontor) eller huvudsakliga verksamhetsställe finns i en annan stat. Var stiftelsens förvaltning och verksamhetsställe har placerats kan inverka på något annat sätt på stiftelsens status, t.ex. i beskattningssammanhang. Till dessa delar motsvarar förslaget gällande rätt.

2 §. Verksamhetens ändamål, verksamhetsformer, status som juridisk person och begränsat ansvar. Paragrafen innehåller bestämmelser om stiftelseverksamhetens ändamål, stiftelsens verksamhetsformer, status som juridisk person och begränsat ansvar. Stiftelser som avses i denna lag är fristående juridiska personer som enligt 1 mom. har ett i

stadgarna angivet, av stiftaren bestämt nyttigt ändamål, vilket inte får vara att bedriva affärsverksamhet. Till denna del motsvarar förslaget till sitt innehåll gällande rätt.

På motsvarande sätt som i den gällande lagen definieras i förslaget inte mer ingående vad som avses med nyttigt. I gällande rätt fastställs inte innebörden i begreppet nyttigt i någon rättskälla, och i den juridiska litteraturen har uttrycket ansetts vara oklart. På basis av förslaget definieras ett ändamåls nyttighet genom begränsningarna av affärsverksamheten, förbudet att ge närståendekretsen fördelar, stiftelseledningens allmänna skyldigheter och den ökade insynen i stiftelsens verksamhet, finansiering och närståendetransaktioner. På grund av stiftelsernas framtoning och av försiktighetsskäl behöver ett uttryckssätt som tillräckligt väl motsvarar den gällande lagens ordalydelse bibehållas.

I stiftelsernas centrala väsen ingår fortfarande att stiftelser inte har vare sig ägare eller andra närstående som stiftelserna bereder personlig ekonomisk fördel. I detta hänseende skiljer sig formuleringen i förslaget från den gällande lagen såtillvida att stiftelsens ändamål enligt förslaget inte ens till en del får vara att bereda stiftaren eller stiftelsens funktionärer ekonomisk fördel, annat än i stöd- och släktstiftelser som avses i 9 § i kapitlet. Förslaget syftar till att tydliggöra det som är utgångspunkten också för den gällande lagen, nämligen att stiftelsens ändamål inte ens indirekt är att främja stiftarens, stiftelseledningens eller funktionärernas personliga ekonomiska intressen. Därför behöver det också föreskrivas separat om görande av förbehåll för en bestämd tid om rättigheter som hänför sig till tillgångar som överläts till stiftelser samt föreskrivas om stödstiftelser och släktstiftelser så som föreslås i 3 § 2 och 3 mom. samt 9 § i kapitlet.

Med ändamål avses ett ändamål som anges i stiftelsens stadgar. Stiftelsens ändamål kan, bortsett från förbuden mot affärsverksamhet och beredande av ekonomisk fördel för närståendekretsen, vara ett annat ändamål som stiftaren ansett vara nyttigt. Ändamålet kan vara nyttigt, allmännyttigt, ideellt, politiskt eller ideologiskt, eller så kan det fullfölja eller främja något annat som stiftaren ansett vara viktigt. Ändamålet kan t.ex. vara verk-

samhet som främjar en enskild persons, det finländska samhällets eller hela världens intressen eller de intressen som lokal verksamhet har. Ändamålet kan vara mycket generellt, exempelvis att utveckla eller stödja kulturen i Finland, eller mycket detaljerat, exempelvis att tillgodose vissa behov hos en viss grupp av människor eller att upprätthålla och utveckla ett visst minnesmärke eller en viss fastighet. I samband med att stiftelsen registreras bedöms det i princip på basis av stiftelsens stadgar, stiftelseurkund och grundanmälan om de förutsättningar som gäller stiftelsers ändamål uppfylls.

På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen grundar sig bedömningen av om stiftelsen är allmännyttig på skattelagstiftningen samt annan lagstiftning som gäller stiftelseverksamhet, såsom regleringen om offentliga understöd som stiftelsen ansöker om.

En stiftelse ska ha ett nyttigt ändamål som anges i stadgarna, och stiftelsen ska främja sitt ändamål genom att stödja eller bedriva i stadgarna angiven verksamhet som främjar ändamålet (verksamhetsformer). En stiftelse kan också främja ändamålet på vartdera sättet. Stiftelsen kan därmed vara t.ex. en s.k. stipendiestiftelse eller en verksamhetsstiftelse eller bedriva båda lagen av verksamhet. Det nyttiga ändamålet kan vara materiellt eller immateriellt. Det kan bl.a. vara ekonomiskt, funktionellt, kunskapsmässigt eller ideellt. Stiftelsen kan exempelvis ge ekonomiskt stöd till förmånstagare som anges i stadgarna, förvalta och underhålla egendom som överlåtits till stiftelsen, producera service för en målgrupp som anges i ändamålet eller i övrigt främja intressena hos en målgrupp som anges i stadgarna. Förslaget motsvarar till sitt innehåll gällande rätt, även om den gällande lagen inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse av motsvarande slag. En uttrycklig bestämmelse behövs för att det av stiftelselagen tydligare ska framgå att den gäller både stipendiestiftelser och verksamhetsstiftelser.

När det uttolkas vilka enskilda åtgärder som är tillåtna för en stiftelse gäller det att beakta stiftelsens ändamål och verksamhetsformer, vilka framgår av stiftelsens stadgar, och övriga stadgebestämmelser. Till exem-

pel är frågan om stiftelsens stadgeenliga ändamål är att stödja den som får förmånen av betydelse för om vederlagsfria transaktioner är tillåtna eller inte. Med vederlagsfria prestationer avses i stiftelserätten helt eller delvis vederlagsfria gåvor och stöd; detta är förenligt med allmänna associationsrättsliga principer. Som gåvor och stöd av det slaget betraktas inte t.ex. bemärkelsedagsgåvor som i allmänspråket kallas gåvor och som det är samhälleligt acceptabelt att ge och som rentav förutsätts bli givna. Likaså kan i praktiken t.ex. sponsrings- och marknadsföringsprestationer som verksamhetsstiftelser står för ges mot vederlag, om de ekonomiska grunderna för dem är självständiga och förenliga med stiftelsens ändamål och verksamhetsformer.

Enligt förslaget finansieras stiftelseverksamheten med kapital, inkomster av verksamhet och med andra medel. Till verksamheten används dessutom också andra resurser som stiftelsen förfogar över, exempelvis frivilligarbete. Stiftelsens finansiering kan därmed grunda sig på stiftelsens placeringsförmögenhet och övriga kapital samt avkastningen på kapitalet, de intäkter som verksamhetsformerna — den tillåtna affärsverksamheten inbegripen — inbringar och annan finansiering som inflyter medan verksamheten pågår, såsom donationer, testamenten och understöd till stiftelsen samt annan affärsverksamhet som nämns i stadgarna. Till denna del motsvarar principerna i förslaget gällande rätt, även om den gällande lagen inte innehåller någon motsvarande uttrycklig bestämmelse som föreslås för att tydliggöra att lagen gäller både stiftelser som drivs med eget kapital och stiftelser med fortlöpande finansiering.

Enligt förslaget har stiftelser som avses i denna lag inga ägare, även om det i stiftelsernas stadgar är möjligt att under vissa förutsättningar bestämma om rätt för stiftaren att göra förbehåll om rättigheter som hänför sig till de medel som stiftaren överlåter till stiftelsen och att bestämma att stiftelsens medel ska användas till förmån för vissa aktörer (se 3 § 2 och 3 mom. samt 9 §). Vidare kan det i stadgarna också alltså bestämmas att en viss utomstående aktör ska utse en del av ledamöterna i stiftelsens förvaltningsorgan och av revisorerna eller samtliga ledamöter

och revisorer. Principerna i förslaget motsvarar gällande rätt till denna del. Stiftarens rätt till förbehåll föreslås dels bli tydliggjord för att det ska bli lättare att överlåta stiftelseförmögenhet, dels bli begränsad för att beredandet av ekonomisk fördel för stiftaren i praktiken inte ska komma att bli stiftelsens ändamål över tid. I fråga om namngivna förmåntagare syftar förslaget till att skapa klarhet i den praxis som gäller s.k. stödstiftelser och släktstiftelser.

Vad stiftelsens ändamål och bedrivandet av affärsverksamhet beträffar motsvarar förslaget 5 § 3 mom. i den gällande lagen, därför får stiftelser alltså inte ha ändamålet att bedriva affärsverksamhet. Med beaktande av den begränsning som gäller affärsverksamhet får stiftelsens ändamål inte vara att generera vinst. Enligt lagförslaget får stiftelser bedriva affärsverksamhet endast om affärsverksamheten har ett omedelbart samband med stiftelsens egentliga verksamhetsformer eller om det i stadgarna bestäms om annan affärsverksamhet och affärsverksamheten bedrivs för att finansiera de egentliga verksamhetsformerna (7 § i kapitlet). Stiftelsens verksamhet kan i praktiken bestå av enbart affärsverksamhet, om bedrivandet av affärsverksamhet omedelbart främjar fullgörandet av ett ändamål som anges i stadgarna. Om stiftelsens ändamål t.ex. är att främja människors hälsa och bota sjukdomar, kan stiftelsen ha bedrivande av sjukhusverksamhet som sin enda verksamhetsform. Sjukhusaffärsverksamheten anses dock inte vara ändamålet för stiftelsens verksamhet, i stället är den en verksamhetsform som fullgör ändamålet. Stiftelsens verksamhetsformer kan vara sådana att stiftelsen ska anmälas för registrering också i handelsregistret, vilket motsvarar den gällande lagen.

Medan verksamheten pågår bedöms affärsverksamhetens förhållande till stiftelsens ändamål också på basis av stiftelsens faktiska verksamhet. Enligt stiftelselagen finns det inget principiellt hinder för att t.ex. en stiftelse under bildning också genom affärs- och placeringsverksamhet förvärvar medel som behövs för att bedriva stadgeenlig ändamålsfrämjande verksamhet eller för att senare utvidga verksamhet av det slaget. En sådan verksamhets- och finansieringsmodells in-

verkan på t.ex. hur stiftelsen beskattas avgörs dock utifrån skattelagstiftningen.

Ett syfte för många av bestämmelserna i lagförslaget är att bedrivandet av affärsverksamhet inte ska bli stiftelsens egentliga ändamål ens i det fallet att verksamheten till stor del utgör affärsverksamhet. Detta syfte främjas bl.a. av de uttryckliga bestämmelserna om allmänna uppgifter för stiftelsens ledning (4 §) samt om medelsförvaltningen, placeringsverksamheten och affärsverksamheten (5—7 §), genom att förbudet att bereda närståendekretsen ekonomisk fördel är mer omfattande än i den gällande lagen (8 §), genom att uppgifter om den ordinarie verksamheten och närståendetransaktionerna ska ingå i verksamhetsberättelsen (5 kap. 2 §) och genom bestämmelserna om skyldighet att upprätta koncernbokslut (5 kap. 4 §) samt bestämmelserna om stiftelsetillsyn (14 kap.). Stiftelser som bedriver affärsverksamhet, även omfattande sådan, skiljer sig från bolag och andelslag som bedriver affärsverksamhet på så sätt att det i stiftelser inte finns någon aktör som motsvarar delägare, bolagsmän eller medlemmar i bolag och andelslag och som skulle kunna besluta att dela ut resultatet av affärsverksamheten till sig själv eller räkna sig resultatet av affärsverksamhet och värdeuppgången till godo på något annat sätt, t.ex. genom att sälja sin andel av den juridiska person som bedriver näringsverksamhet.

I praktiken kan rentav en stor del av stiftelseverksamheten anses vara näringsverksamhet i vissa situationer. Eftersom det i praktiken vanligen är mycket svårt att ändra stiftelsers ändamål och att upplösa stiftelser och överlåta deras medel till annan allmännyttig verksamhet, är det inte ändamålsenligt att stiftelsernas möjlighet att bedriva affärsverksamhet i sådana fall som avses i 7 § i kapitlet och att bolagisera affärsverksamheten begränsas till en viss andel av stiftelsekoncernens intäkter eller balansräkning på koncernnivå, vilket på senare tid har gjorts i praxisen för registrering av nya stiftelser.

Enligt huvudregeln i momentet får stiftelsens ändamål inte vara att bereda någon i närståendekretsen ekonomisk fördel (se undantaget i 9 § för s.k. stöd- och släktstiftelsers del). Förbudet ger uttryck för stiftelselagens utgångspunkt att stiftelser ska ha något

annat självständigt nyttigt ändamål än att eftersträva personlig ekonomisk fördel för närståendekretsen. På motsvarande sätt som enligt gällande rätt gäller det föreslagna förbudet inte bara det uttryckliga ändamål som anges i stadgarna utan också stiftelsens faktiska verksamhet. I samband med att stiftelser registreras bedöms iakttagandet av förbudet i princip på basis av stadgarna, stiftelseurkunden och grundanmälan.

Med förbjuden ekonomisk fördel som bereds närståendekretsen avses en ekonomisk fördel som ges vederlagsfritt eller till underpris, exempelvis utdelning av medel, överlåtelse till underpris, förvärvande till överpris och ersättningar som överskrider gängse lön eller arvode, och som någon i stiftelsens närståendekrets får direkt av stiftelsen eller indirekt, genom stiftelsens medverkan, av ett bolag eller någon annan sammanslutning där stiftelsen har bestämmande inflytande. Med ekonomisk fördel avses här en fördel för vilket det inte finns någon grund som kan härledas ur stiftelsens ändamål och verksamhetsformer. I förslaget avses med ekonomisk fördel inte sedvanliga bemärkelsedagsgåvor och andra prestationer till ett ringa värde som kan antas medföra ett direkt eller indirekt vederlag för stiftelsen eller för en sammanslutning där stiftelsen har bestämmande inflytande, t.ex. i form av att personalens arbetsförmåga eller engagemang förbättras.

Förslaget begränsar inte prestationer mot vederlag mellan någon i närståendekretsen och stiftelsen eller en sammanslutning där stiftelsen har bestämmande inflytande, när prestationerna har ett samband med stiftelsens verksamhetsformer och genomförs på kommersiella villkor, exempelvis lön och arvode betalas för arbete som utförts för stiftelsen eller någon del av stiftelsekoncernen. Detta är förenligt med den gällande lagen. På motsvarande sätt som enligt gällande rätt kan närstående som deltar i stiftelsens verksamhet få ekonomisk fördel av stiftelsen i form av t.ex. lön, arvode, telefonförmån eller bostadsförmån som utgör ersättning för arbete som främjar stiftelsens ändamål och har ett samband med stiftelsens verksamhetsformer.

Med undantag för släktstiftelser som avses i 9 § i kapitlet får stiftelser dock inte ha ändamålet att sysselsätta närstående och ge dem

försörjning. Enligt huvudregeln i förslaget är det inte tillåtet att stödja personer i stiftelsens närstående krets t.ex. genom arbetsavtal eller andra avtal där den arbetsprestation eller det vederlag av annat slag som kommer stiftelsen till del inte behövs med avseende på stiftelsens verksamhetsformer, eller där den ersättning som stiftelsen betalar för vederlaget är större än den ersättning som utomstående skulle få för motsvarande prestation.

Stiftelser förväntas sträva efter att effektivt fullgöra sitt ändamål som framgår av stadgarna. Utgående från stiftelseledningens omsorgs- och lojalitetsplikt (4 § i kapitlet) är ledningen skyldig att organisera stiftelsens verksamhet så att stiftelsens medel främjar fullgörandet av det i stadgarna angivna ändamålet i stället för att i huvudsak användas t.ex. till förvaltningskostnader som inte behövs för att fullgöra ändamålet. Exempelvis när verksamhetsstiftelser bildas kan dock förberedelserna för verksamheten och inledandet av den kräva att en stor del av resurserna tillfälligt används till sådana förvaltningskostnader som det är svårt att hänföra till kostnader för stiftelsens stadgeenliga verksamhetsformer.

Förslaget begränsar inte givandet av enskilda stipendier eller understöd till närstående, om mottagaren uppfyller stiftelsens allmänna kriterier för utdelning av stipendier eller understöd. Detta motsvarar gällande rätt. I förslaget förbjuds emellertid givandet till närstående av sådana stipendier, understöd och andra vederlagsfria fördelar som inte är tillgängliga på motsvarande villkor för andra i den målgrupp för verksamheten som framgår av stiftelsens stadgar. Det sistnämnda hindrar inte schematiskt att understöd, även exceptionella sådana, ges till närstående exempelvis när en forskare som ingår i närståendekretsen är exceptionellt begåvad och engagerad i ett projekt som i betydande grad främjar en vetenskaplig disciplin och är förenligt med stiftelsens ändamål och verksamhetsformer, och stiftelsen överväger att finansiera projektet på sedvanliga villkor. I ett sådant fall ska stiftelsens ledning se till att t.ex. en utomstående oavhängig sakkunnig bedömer förutsättningarna att bevilja en extraordinär fördel och att den jävige inte är med om att fatta beslut om understödet. Det

finns ingen anledning att i stiftelselagen schematiskt begränsa möjligheterna för de talangfullaste aktörerna inom en stiftelses verksamhetsformer att arbeta inom ramen för stiftelsen, t.ex. i egenskap av ledamot i något av stiftelsens verksamhetsorgan eller i uppdrag där utdelningen av understöd bereds.

I stiftelsens stadgar eller genom beslut av stiftelsens verksamhetsorgan är det möjligt att begränsa givandet av stipendier och understöd och beredandet av annan ekonomisk fördel i fråga om t.ex. ledamöter i stiftelsens verksamhetsorgan och stiftelsens funktionärer (se t.ex. avsnitt 5 i skriften God stiftelsepraxis, som Delegationen för stiftelser och fonder rf har gett ut. I avsnittet sägs att delegationens medlemmar inte beviljar ledamöterna i styrelsen, sin personal, medlemmarna i sina förvaltningsorgan, sina sakkunniga, sina övriga förtroendemän eller dem närstående stipendium eller därmed jämförbara förmåner

(<http://www.saatiopalvelu.fi/sv/srnk/god-stiftelsepraxis.html>). Stiftelsens förvaltningsorgan kan senare ändra en tidigare beslutad begränsning genom ett vanligt majoritetsbeslut, om begränsningen inte grundar sig på stiftelsens stadgar.

Genom förslaget begränsas inte bildandet av och verksamheten inom s.k. stödstiftelser (9 § 1 mom. i kapitlet). Stiftelser kan alltså bildas t.ex. för att stödja viss ideell verksamhet och medlen kan användas också i enlighet med stiftelsens stadgar för att fullfölja stiftarens ideella verksamhet, om denna verksamhet inte begränsas i annan lagstiftning. Det är exempelvis tillåtet att stödja politisk eller annan ideell verksamhet, om stiftelsens stadgar tillåter detta. Förutsättningarna för att registrera en stadgeändring som innehåller en sådan bestämmelse bedöms på samma sätt som vid ändring av ändamålet och verksamhetsformerna i allmänhet. I fråga om bildandet av stödstiftelser motsvarar förslaget gällande rätt. Avsikten med specialbestämmelsen om stödstiftelser är att skapa klarhet i rättsläget. I förslaget tydliggörs rättsläget också när det gäller befintliga släktstiftelser och tillåts även bildandet av nya släktstiftelser (9 § i kapitlet).

I 3 § 2 mom. i kapitlet klarläggs dessutom i vilken mån stiftaren kan göra förbehåll för

sig själva eller sina arvingar om rätt att till någon del disponera över medel som stiftaren har överlåtit eller förbehåll om rätt till avkastningen av sådana medel, och i 3 mom. anges hur detta är möjligt medan stiftelsen är verksam. När det gäller förbehåll om en rätt av detta slag skyddas stiftarens borgenärer genom den allmänna lagstiftningen om insolvens och utsökning. I fråga om förbehåll om rätt att disponera över medel motsvarar förslaget gällande rätt.

Om närståendekretsen ges ekonomiska fördelar i strid med lagen eller stadgarna kan följden vara skadeståndsansvar, som det föreskrivs om i 8 kap. Av den oaktsamhetspresumption som gäller närståendetransaktioner (8 kap. 1 § 3 mom.) följer att en ledamot i en stiftelses verksamhetsorgan och en verkställande direktör som har beslutat om och verkställt en närståendetransaktion som orsakat skada ska visa själva att de har handlat omsorgsfullt. I praktiken leder detta till att det i fråga om kommersiella transaktioner med aktörer i närståendekretsen gäller att kunna visa att det vederlag som stiftelsen har betalat och övriga villkor motsvarar de villkor som skulle ha gällt, om transaktionen hade skett med en utomstående. Beroende på fallet kan de kommersiella villkoren visas t.ex. genom allmänt känd praxis för motsvarande transaktioner, genom en bedömning som en utomstående sakkunnig gör eller genom konkursumsättning av åtgärden. Oaktsamhetspresumptionen tillämpas också när understöd som är förenliga med verksamhetsformerna ges till närstående. Att understöd till närstående ska vara förenliga med lag och stadgarna kan föranleda att en utomstående sakkunnig anlitas, särskilt när det är fråga om ett undantag från stiftelsens sedvanliga understödspraxis. I praktiken är det i allmänhet ändamålsenligt och lättast att dokumentera den behövliga utredningen när beslut om åtgärden fattas eller beslutet verkställs.

Att någon i närståendekretsen bereds ekonomisk fördel kan enligt lagförslaget vara straffbart i form av olaglig utdelning av medel (10 kap. 1 § 2 punkten) när utdelningen av medel bereder någon i den närståendekrets som avses i 8 § i kapitlet en förbjuden fördel eller när medel delas ut för ett ändamål som skiljer sig från stiftelsens ändamål eller på ett

sätt som skiljer sig från stiftelsens verksamhetsformer. En sådan situation kan uppträda t.ex. när ett stipendium eller något annat understöd som ges till någon i närståendekretsen inte har ett samband med stiftelsens ändamål eller verksamhetsformer, eller när villkoren för stipendiet eller understödet avviker från stiftelsens sedvanliga understödsverksamhet. Det kan vara fråga om straffbar olaglig utdelning av medel också när en prestation eller något annat vederlag som kommer stiftelsen till del genom ett arbetsavtal eller något annat avtal med någon i närståendekretsen inte behövs med avseende på stiftelsens ändamål eller verksamhetsformer, eller när den ersättning som stiftelsen ska betala för prestationen är större än den som skulle betalas till en utomstående för motsvarande prestation. Enligt förslaget är olaglig utdelning av medel straffbar bara när handlingen är uppsåtlig. På uppsåtsbedömningen och de övriga förutsättningarna för påförande av straff tillämpas allmänna straffrättsliga principer också med avseende på huruvida åtgärden eventuellt var förenlig med en sådan tolkning av verksamhetsformerna som förändrats över tid, hur direkt eller indirekt åtgärden främjade stiftelsens ändamål samt huruvida förutsättningarna för att ge ett exceptionellt understöd eller ingå ett exceptionellt avtal hade utretts och beslutet fattats på ett adekvat sätt.

Sådana krav beträffande närståendetransaktioner som är strängare än den miniminivå som anges i stiftelselagen kan följa av annan lagstiftning som gäller stiftelsens verksamhet, villkoren för stöd som stiftelsen har fått eller villkoren i ett avtal som stiftelsen har ingått.

Förslaget skiljer sig från den gällande lagen genom att stiftelsen enligt förslaget inte ens till en del får ha som ändamål att bereda någon i närståendekretsen ekonomisk fördel. Den oskarpa avgränsningen i den gällande lagen är onödig, eftersom förhållandet mellan det föreslagna förbudet och betalningen av ersättning för arbete som utförts för stiftelsen, stiftelsens stipendie- och understödsverksamhet samt verksamhet som stöd- och släktstiftelser bedriver anges tydligare i förslaget än i den gällande lagen.

Bestämmelser om vilka som ingår i närståendekretsen föreslås i 8 § i kapitlet. Till närståendekretsen hör enligt förslaget de som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen, de sammanslutningar och stiftelser som hör till stiftelsekoncernen, stiftarna, styrelseledamöterna och förvaltningsrådsledamöterna, verkställande direktören och revisorerna i stiftelsen och i en annan ovan avsedd sammanslutning och stiftelse, de ovannämndas nära släktingar och bolag, sammanslutningar och stiftelser där alla ovannämnda har bestämmande inflytande. Till närståendekretsen hör också stiftelsens funktionärer, exempelvis stiftelsens ombud, verksamhetsledare och övriga ledning i anställningsförhållande samt de anställda vid kansliet och på stiftelsens övriga verksamhetsställen.

Förslaget avviker från den gällande lagen genom att den föreslagna regleringen om stiftelsens närståendekrets bättre än den gällande lagen täcker arrangemang som i praktiken kan anses utgöra sådana ekonomiska fördelar för stiftaren, stiftelsens ledning och stiftelsens personal som inte är förenliga med den gällande lagens syfte. Det är meningen att den föreslagna begränsningen av närståendetransaktioner ska säkerställa bättre än den gällande lagen att stiftelsens verksamhet har ett annat nyttigt ändamål än att stödja stiftelsens närståendes egen ekonomi eller näring. Avsikten är dock att alltså tillåta att stöd- stiftelser som nu anses vara tillåtna bildas och är verksamma. Detta beaktas i regleringen om stiftelsens ändamål och närståendetransaktioner.

Stiftelsens verksamhetsorgan ska se till att stiftelsens verksamhet, och också den verksamhet som sammanslutningar där stiftelsen har bestämmande inflytande bedriver, organiseras så att stiftelsens närståendekrets inte får förbjudna vederlagsfria fördelar av stiftelsen och dessa sammanslutningar. Vanligtvis är det tillräckligt att meddelandet av anvisningar om och tillsynen över givandet av vederlagsfria fördelar ordnas i enlighet med den praxis som är allmän i motsvarande stiftelser.

Under den nuvarande lagens giltighetstid har det varit möjligt att bestämma i stadgarna att stiftelsens ändamål till en del är att ge stiftaren eller stiftelsens funktionärer ekonomisk fördel. Enligt 5 § 3 mom. i den gällande la-

gen får en stiftelses huvudsakliga syfte inte vara att ge någon i närståendekretsen ekonomisk fördel. Lagen om införande av den nya stiftelselagen föreslås uppta en övergångsbestämmelse enligt vilken förbudet i den nya lagen att bereda någon i stiftelsens närståendekrets ekonomisk fördel tillämpas först fr.o.m. 1.1.2035 på en sådan stiftelse som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande och vars stadgar upptar en bestämmelse om beredande av ekonomisk fördel för någon i den närståendekrets som anges i 1 kap. 8 §. Det föreslås att 5 § 3 mom. i den gällande lagen tillämpas på en sådan stiftelse till utgången av år 2034. Avsikten är att ingen stiftelse efter övergångsperioden får ha som ändamål att bereda någon i närståendekretsen ekonomisk fördel.

Enligt 2 mom. bestäms ändamålet för stiftelsen och stiftelsens verksamhetsformer i stiftelsens stadgar, vilket motsvarar vad som föreskrivs i 4 § 1 mom. 3 punkten i den gällande lagen. Stiftelsens medel ska användas till att främja det ändamål som anges i stadgarna. Regleringens innehåll föreslås inte bli ändrat.

Enligt förslaget definierar verksamhetsformerna hur stiftelsens ändamål fullgörs, dvs. med vilka metoder stiftelsen kan fullgöra ändamålet. Verksamhetsformerna har ett omedelbart samband med stiftelsens ändamål. Exempelvis är placeringsverksamhet, genom vilken medel anskaffas för att fullgöra ändamålet, inte en verksamhetsform för en stiftelse. Stiftelsens ändamål kan dock vara sådant att exempelvis riskfinansiering som riktas till företag som är på väg att inleda sin verksamhet och till forskare kan vara en verksamhetsform. I övrigt får stiftelsen förvalta medel som används till stiftelsens verksamhet och bedriva placeringsverksamhet direkt med stöd av lag, om inte annat bestäms i stadgarna (5 och 6 § i kapitlet). I stadgarna kan det vid behov bestämmas närmare om medelsförvaltningen.

Affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med fullgörande av stiftelsens ändamål kan vara en verksamhetsform som det bestäms om i stadgarna. Det är inte nödvändigt att i stadgarna ange separat om en viss verksamhetsform kan bedrivas också på affärsekonomiska grunder. I praktiken är det

möjligt att verksamhet som bedrivs i form av annat än affärsverksamhet senare, på grund av förändrade förhållanden eller en förändring i stiftelsens verksamhetssätt, anses vara affärsverksamhet eller vice versa. Det är möjligt att i stadgarna vid behov fastställa mer exakt dragen hos sådan verksamhet som är förenlig med verksamhetsformerna, t.ex. risknivån och avkastningsmålet, eller bestämma att stiftelsen inte får bedriva affärsverksamhet. Till denna del motsvarar förslaget gällande rätt.

Affärsverksamhet som bedrivs enbart för att finansiera verksamheten är inte en verksamhetsform för stiftelser, men bedrivandet av sådan affärsverksamhet kan tillåtas i stadgarna (7 §). Stadgebestämmelserna om bedrivande av affärsverksamhet behandlas mer ingående i detaljmotiveringen till 7 § i kapitlet.

Avsikten är att formuleringen i förslaget ska tydliggöra den omständigheten att de som bildar en stiftelse avgör själva hur allmänt respektive hur detaljerat verksamhetsformerna behöver anges. Verksamhetsformerna kan anges antingen i detalj eller lika allmänt som t.ex. näringsgrenen för ett aktiebolag eller andelslag. Ingenting hindrar att det anges att alla lagliga verksamhetsformer som gagnar stiftelsens ändamål utgör stiftelsens verksamhetsformer. I praktiken kan stiftelsens verksamhet i och med att förhållandena förändras komma att avvika i någon mån från de i stadgarna angivna verksamhetsformerna. För att nämna ett exempel kan en stiftelse som bildats innan de nutida datakommunikationstjänsterna utvecklats och som enligt stadgarna har ändamålet att främja något syfte genom att ge ut trycksaker i allmänhet utföra samma informationsspridningsarbete i dagens läge t.ex. via internet och genom andra elektroniska kanaler, utan att ändra sina stadgar.

I 3 mom. föreslås en uttrycklig bestämmelse om att en stiftelse är en från stiftaren fristående juridisk person som uppkommer genom registrering. Förslaget motsvarar till sitt innehåll 8 § i den gällande lagen, vilken handlar om registrerings rättsverkningar. Förslaget motsvarar till sin ordalydelse också de uttryckliga bestämmelser om status som juridisk person som finns i den nyare associa-

tionslagstiftningen (1 kap. 2 § i aktiebolagslagen och 1 kap. 2 § i lagen om andelslag).

Enligt momentet är stiftaren inte personligen ansvarig för en registrerad stiftelses förpliktelser direkt med stöd av stiftelselagen. Också i gällande rätt är utgångspunkten att stiftaren och andra som donerar medel till en stiftelse inte enligt lagen om stiftelser är personligen ansvariga för en registrerad stiftelses förpliktelser. Bestämmelser om ersättningsansvar för stiftelsens ledning finns i 8 kap. i lagförslaget.

3 §. *Grundkapital.* I 1 mom. föreskrivs det att minimikapitalet för en stiftelse som bildas är 50 000 euro. Det innebär ett dubbelt så stort minimikapitalkrav som enligt den gällande stiftelseförordningen. Ändringen grundar sig i huvudsak på den förändring i penningvärdet som skett mellan den tidpunkt då den gällande förordningen med dess bestämmelse om kapitalkrav antogs och den tidpunkt då den nya stiftelselagen väntas träda i kraft. Kravet på att kapitalet skulle vara 150 000 mk började gälla år 1987, och beloppets nuvärde är omkring 45 000 euro. Förslaget skiljer sig från den gällande lagen också genom att det utöver kravet på ett fast minimikapital inte längre krävs att kapitalet står i proportion till stiftelsens ändamål. I praktiken förekommer det allmänt att finansiering som behövs för den ordinarie verksamheten fås eller skaffas efter att stiftelsen registrerats, beroende på hur verksamhetsformerna och finansieringsbehoven utvecklas.

I Sverige, Tyskland och Storbritannien finns inga krav på ett minimikapital. I Danmark är minimikapitalkravet 42 000 euro för kommersiella stiftelser och 35 000 euro för övriga stiftelser. I Norge är minimikapitalkravet 28 000 euro för näringsdrivande stiftelser och 14 000 euro för övriga stiftelser. I praktiken kan förenklingen av grundkapitalkravet underlätta bildningen och registrering av stiftelser i någon mån, eftersom den gällande lagens tilläggskrav ”egendom — står i — missförhållande till stiftelsens ändamål” inte har gett upphov till någon vedertagen praxis som är allmänt känd.

På motsvarande sätt som i den gällande lagen föreslås inte någon reglering om grundkapitalets användning som är lika detaljerad

som i den övriga associationslagstiftningen. Därmed är eventuella stadgebestämmelser avgörande för vilken betydelse grundkapitalet har t.ex. som källa för finansiering av verksamheten och med avseende på borgenärsskyddet. Om inget annat anges i stadgarna, kan också någon del av stiftelsens kapital användas till verksamheten. Det är t.ex. möjligt att bestämma i stadgarna att endast avkastningen på grundkapitalet får användas till verksamheten. Om kapitalanvändningen begränsas i stadgarna, blir det en tolkningsfråga om resultatet för en enskild räkenskapsperiod kan användas för verksamheten under flera år och om verksamheten kan finansieras med den genomsnittliga avkastning som genereras under en längre period. Med avseende på stiftelsens ändamål och störningsfria verksamhet torde utgångspunkten i allmänhet kunna anses vara att resultatet för ett enskilt år också då kan användas till verksamheten under flera år.

På motsvarande sätt som enligt gällande rätt ska hela grundkapitalet för undvikande av oklarheter betalas före registreringen. Enligt förslaget kan stiftelser alltså få också andra donationsmedel som ska tas upp som egna medel i bokföringen och vars överlåtelse det är möjligt att avtala om också i samband med att stiftelsen bildas. En sådan gavoutfästelse kan också antecknas i stiftelseurkunden. Stiftelser kan alltså ta emot donationsmedel också medan de är verksamma.

I praktiken kan det på grund av stadgebestämmelser om användning och vidareöverlåtelse av medel vara problematiskt att värdera tillgångar som överläts i form av grundkapital. Det är möjligt att i form av grundkapital överlåta tillgångar som det medför idel kostnader för stiftelsen att äga. På motsvarande sätt som i gällande rätt föreslås att bedömningen av huruvida kapitalkravet uttryckt i euro uppfylls och fastställandet av bokföringsvärdet hos tillgångar som erhållits i form av grundkapital ska baseras på den allmänna bokföringslagstiftningen. Därför beaktas vid bestämmande av värdet bl.a. de begränsningar i fråga om överlåtelser och användning som grundar sig på stiftelsens stadgebestämmelser och på överlåtelsebrevet samt den säkerhetsrätt som hänför sig till de tillgångar som ska överlåtas.

Verksamhetsförutsättningarna för stiftelser under bildning kan säkerställas på ett tillräckligt sätt och till kostnader som är lägre för stiftelserna genom att det i enlighet med förslaget för stiftelsens eget bruk i samband med bildandet ska göras upp en verksamhetsplan, budget och finansieringsplan för de första åren. (se 2 kap. 4 §). Dessa fogas inte till stiftelsens grundanmälan, i stället är de i första hand avsedda för stiftelsens interna bruk. Patent- och registerstyrelsen kan emellertid kräva att de ges in, t.ex. i anslutning till stiftelsetillsyn.

Enligt en övergångsbestämmelse som föreslås ska den gamla lagen tillämpas på grundkapitalet för stiftelser som bildats före den nya lagens ikraftträdande, även om stiftelsen registreras under den nya lagens giltighetstid (3 § 1 mom. i den föreslagna införeländagen).

Enligt 2 mom. kan stiftaren för en bestämd tid från det att medlen överlåtits till stiftelsen göra sådana förbehåll om avkastnings- eller besittningsrätt eller någon annan rättighet som hänför sig till den förmögenhet som stiftaren överlåter. Förbehållet kan göras oavsett om förmögenheten överlåtits i form av grundkapital eller annat eget kapital. Därmed är det giltigt att betala in grundkapitalet också på ett sådant sätt att stiftaren inte genast överlåter till stiftelsen alla rättigheter som grundar sig på äganderätten till de överlåtna medlen. Om denna möjlighet utnyttjas, gäller det att beakta förbehållet när de tillgångar som stiftelsen ska få värderas och i övriga bokslutsuppgifter. Förslaget avviker från den gällande rätten genom att det i förslaget anges att förbehållet kan gälla bara en bestämd tid, varefter rättigheterna övergår till stiftelsen.

Med rätt till förbehåll avses stiftarens rätt för en bestämd tid i fråga om stiftelsens tillgångar som stiftaren har överlåtit till stiftelsen. Stiftaren kan i sista hand verkställa denna rätt genom en fordringstalan mot stiftelsen. Med rätt till förbehåll avses inte rätt för stiftelsen att ge stöd till stiftarens i stadgarna angivna verksamhet som är förenlig med stiftelsens ändamål, och inte heller sådan verksamhet som stödstiftelse som avses i 9 § 1 mom. i kapitlet.

I den gällande lagen fastställs varken hur länge förbehållet om rättigheter som hänför sig till den förmögenhet som överläts när stiftelsen bildas kan gälla eller hur omfattande det kan vara. I praktiken har stiftelseregistermyndigheten veterligen förutsatt på senare tid t.ex. att den andel av avkastningen på grundkapitalet som stiftaren förbehåller kan vara högst 20 procent av hela stiftelsens avkastning. Veterligen har begränsningen motiverats med att stiftelsens huvudsakliga syfte enligt 5 § 3 mom. i den gällande lagen inte kan vara att ge stiftaren direkt ekonomisk fördel. Enligt allmänna civilrättsliga principer tillåts i allmänhet att den som överlåter medel gör förbehåll om en del av de rättigheter som ägandet av medlen genererar. Därför betyder den omständigheten att stiftaren i samband med överlåtelsen av tillgångar gör förbehåll om en rättighet som hänför sig till grundkapitalet och annat eget kapital inte att mottagaren av medlen, i detta fall den stiftelse som är under bildning, har ändamålet att bereda överlåtaren ekonomisk fördel.

I praktiken förekommer det ofta att förmögenhet som har överlåtits vid stiftelsens bildande byts till annan förmögenhet med tiden och kompletteras med ny förmögenhet, t.ex. när stiftelseverksamheten utvidgas. Då kan det vara rentav mycket problematiskt att fastställa i förväg i vilken mån villkoret för rätten till förbehåll täcker t.ex. rätten till avkastningen av den förmögenhet som stiftelsen innehar vid en viss tidpunkt. Dessutom kan förbehåll om rättigheter på obestämd tid i praktiken ha en väsentlig inverkan på hur stiftelsens verksamhet utvecklas, dvs. om det strävas efter att utvidga stiftelsens verksamhet och förbättra verksamhetens effekt eller om ambitionen är att öka verksamhetens ekonomiska avkastning. Möjligheten att för en bestämd tid göra förbehåll om avkastnings- eller besittningsrätten eller någon annan rättighet som hänför sig till grundkapitalet kan dock väsentligt främja stiftelseformens användning, t.ex. under stiftarens livstid. Möjligheten att göra förbehåll minskar behovet av att bilda stiftelser som grundar sig på testamente, varvid bildandet sker efter stiftarens död. Den kan också göra det lättare för sammanslutningar att bilda stiftelser, eftersom den sammanslutning som är stiftare

inte på en gång behöver avstå från alla rättigheter som hänför sig till en förmögenhet som är svår att dela upp i flera poster. Därför föreslås i stiftelselagen uttryckligen bli föreskrivet om en möjlighet att för en bestämd tid göra förbehåll om en del av de rättigheter som hänför sig till förmögenhet som överläts i form av grundkapital och annat eget kapital. I förslaget begränsas inte stiftarens rätt att bestämma vem ett sådant förbehåll ska gälla. Förbehållna rättigheter kan därmed innehas av inte bara stiftaren utan också någon annan, t.ex. en av stiftarens familjemedlemmar.

Om stiftaren gör förbehåll om att själv få en rättighet som hänför sig till förmögenhet som stiftaren har överlåtit till stiftelsen, ska förbehållet och villkoren för det nämnas i stiftelsens stadgar innan stiftelsen registreras. Förbehållet kan ha betydelse för t.ex. dem som finansierar stiftelsens verksamhet, när de bedömer i vilken utsträckning stiftelsens verksamhet ska finansieras och hurdana villkor som ska ställas upp för finansieringen. Förbehållets inverkan på den ställning som stiftelsen har i beskattningshänseende bedöms utgående från skattelagstiftningens principer.

Enligt 3 mom. gäller det som föreskrivs i 2 mom. också förmögenhet som doneras till stiftelsen medan den är verksam, om donatorn i samband med att förmögenheten överläts gör förbehåll för sig själv eller tredje man om rättigheter som hänför sig till den. Den tio år långa fristen för förbehåll om rättigheter beräknas härvid från och med den tidpunkt då medlen donerades till stiftelsen. Innan medlen överläts ska stiftelsens stadgar ändras så att förbehållet framgår av stadgarna. Det som bestäms i 3 mom. gäller donationer som både stiftaren och andra ger till stiftelsen.

4 §. Ledningens uppgifter. Paragrafen innehåller bestämmelser om de allmänna uppgifter som stiftelsens ledning har. Enligt förslaget ska ledningen främja fullgörandet av stiftelsens i stadgarna angivna ändamål samt stiftelsens intressen. Kraven gäller stiftelsens styrelse, förvaltningsråd och verkställande direktör, vilkas förhållande till stiftelsen grundar sig på stiftelselagen, stiftelsens stadgar, avtal mellan dem själva och stiftelsen samt beslut som stiftelsens verksamhetsorgan

fattar. Omsorgsplikten avser ledningsmedlemmarnas agerande i deras uppdrag som anknyter till ledningen. I fråga om personal som är anställd hos stiftelsen grundar sig kraven beträffande omsorg och lojalitet på den allmänna arbets-, skadestands- och brottslagstiftningen.

Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt innehåll gällande rätt, även om den gällande lagen inte innehåller någon motsvarande uttrycklig bestämmelse. En uttrycklig bestämmelse föreslås, eftersom det är viktigt för dem som är verksamma i stiftelser, för stiftelsernas borgenärer och för andra intressentgrupper att de allmänna skyldigheter gentemot stiftelsen som stiftelsens ledning har framgår direkt av lag. En motsvarande allmän bestämmelse om ledningens uppgifter finns i 1 kap. 8 § i aktiebolagslagen och 1 kap. 8 § i lagen om andelslag.

Den omsorgsplikt som det föreskrivs om i paragrafen är tudelad. Den inbegriper en skyldighet att omsorgsfullt främja fullgörandet av stiftelsens ändamål samt stiftelsens intressen. Skyldigheten att främja stiftelsens intressen innefattar i sin tur den allmänna lojalitetsplikt mot stiftelsen som de som hör till stiftelsens ledning har.

Omsorgsfullheten bedöms ur ett generellt perspektiv, inte med utgångspunkt i ledningsmedlemmarnas personliga talanger eller på basis av hur ledningsmedlemmarna sköter sina egna angelägenheter. Var och en av dem som ingår i ledningen ska handla så som en omsorgsfull människa skulle handla i motsvarande situation och under motsvarande förhållanden.

Vanligtvis kan det som tillräcklig omsorgsfullhet betraktas att avgörandena bygger på inhämtande av sådan relevant information som situationen förutsätter, att ett konsekvent beslut har fattats eller någon annan åtgärd har vidtagits utifrån denna information, och att beslutsfattandet eller vidtagandet av den åtgärd av annat slag som det är fråga om inte har påverkats av ledningsmedlemmarnas intressekonflikter ("business judgement rule").

Vilken risktagning som är godtagbar från en enskild stiftelses synpunkt påverkas av stiftelsens ändamål, verksamhetsformer, kapital och övriga finansiering samt av att det vanligtvis antas att stiftelsen kommer att vara

verksam under en tid som inte fastställs i förväg, om inte annat framgår av stadgarna. De behov som rör stiftelsens ordinarie verksamhet och beslutsfattande skiljer sig dock från kraven på ledning av företagsverksamhet också därför att stiftelser strävar efter att på ett effektivt och effektivt sätt främja fullgörandet av det ändamål som anges i stadgarna, till skillnad från t.ex. aktiebolag, vilka i princip har syftet att generera vinst för aktieägarna.

I stiftelser som bedriver placerings- eller affärsverksamhet eller annan medelsförvaltning gäller det att vid en bedömning av omsorgspliktens innehåll beakta också de allmänna lagbundenheter som styr verksamheten i fråga och vedertagen praxis. Även den affärsverksamhet som stiftelser bedriver förutsätter risktagning, och detta kan förutsättas också av verksamhet som stiftelsen i enlighet med sina verksamhetsformer bedriver för att fullgöra sitt ändamål. Om en stiftelse har som ändamål att t.ex. eliminera en viss sjukdom och verksamhetsformen är att forska i och förebygga sjukdomen, och stiftelsens medelsanvändning inte begränsas i stadgarna, finns det inget absolut hinder för att stiftelsens stöd till forskning eller till någon annan åtgärd som behövs för att målet ska nås är så stort i förhållande till stiftelsens tillgångar att det begränsar stiftelsens senare verksamhet eller rentav leder till att stiftelsen upplöses. I en stiftelse som bedriver affärsverksamhet kan det bli nödvändigt att fatta beslut under större ovisshet och mer skyndsamt än t.ex. när en renodlad stipendiestiftelse delar ut stipendier till en målgrupp som anges i stadgarna. Visserligen förutsätts inte heller i fråga om stipendie- och understödsbeslut att det är helt säkert att det projekt som understöds och dess verkningar kommer att realiseras. I praktiken kan man ofta uppfatta också t.ex. understöd för främjande av vetenskap, konst och kultur som "riskplaceringar" som syftar till att främja det allmänna goda.

Lagförslaget innehåller inget som i princip hindrar stiftelser från att ta lån. På motsvarande sätt som enligt nuvarande god stiftelsepraxis kan stiftelser, med beaktande av de ovannämnda allmänna principerna, använda lånade pengar för att finansiera t.ex. förvärv, byggande eller reparation av en byggnad el-

ler inrättning som är avsedd att användas till ordinarie verksamhet. Skuldfinansiering av placeringsverksamhet kan emellertid öka placeringsverksamhetens risker så kraftigt att sådan placeringsverksamhet inte är tillåten för stiftelsen. Det sistnämnda gäller också skuldfinansiering av affärsverksamhet som bedrivs för att finansiera den ordinarie verksamheten. Den betydelse som stiftelsens ändamål har för omsorgs- och lojalitetsplikten behandlas också i motiveringen till 2 §. Den omsorgs- och lojalitetsplikt som ska iakttas vid medelsförvaltning behandlas också i motiveringen till 5—7 §.

Främjande av stiftelsens intressen betyder att ledamöterna i stiftelsens verksamhetsorgan när de är verksamma i stiftelsen inte företräder sin bakgrundsaktör och dess intressen, om inte stiftelsens uteslutande och uttryckliga ändamål är att driva den bakgrundsaktörens intressen. Det ligger i stiftelsens intresse att genom sin verksamhet generera nytta för det ändamål som anges i stadgarna, alltså att främja fullgörandet av stiftelsens ändamål på det sätt som anges i stadgarna. Det är t.ex. inte tillåtet att begränsa stiftelsens verksamhet för att främja egna intressen eller bakgrundsaktörernas intressen, och inte heller är det tillåtet att skada stiftelsens verksamhet.

Vanligtvis ligger det i stiftelsens intresse att verksamheten fortgår under en obegränsad tid, om fullgörandet av stiftelsens ändamål inte begränsas i stadgarna eller i praktiken (exempel: ändamålet för stiftelsens verksamhet uppnås eller målgruppen för verksamheten upphör att existera efter en viss tid eller på grund av förändrade förhållanden). Lagen innehåller visserligen inga begränsningar som gäller användningen av stiftelsens medel till att fullgöra ändamålet på ett sätt som minskar kapitalet, om inte något annat följer av stiftelsens stadgar eller av villkoren för överlåtelse av medel. Om användningen av stiftelsens kapital till verksamhet inte begränsas i stadgarna, ska stiftelsens styrelse med beaktande av stiftelsens ändamål överväga om också stiftelsens kapital kan användas till verksamheten. Om flera ändamål anges i stiftelsens stadgar, kan stiftelsens styrelse (eller förvaltningsråd) inom de gränser som stadgarna tillåter besluta i vilken om-

fattning de olika ändamålen ska främjas. I det fallet att det är viktigt för stiftaren att flera ändamål alltid främjas samtidigt, bör detta anges tydligt i stadgarna.

Kraven på omsorgsfullhet och lojalitet accentueras när de risker som är förknippade med ett beslut eller en åtgärd växer eller när motparten är någon som hör till stiftelsens närståendekrets (8 §). När det gäller närståendetransaktioner förutsätter iakttagandet av tillräcklig omsorgsfullhet att det aktivt klarläggs huruvida en närståenderelation eventuellt förekommer, om det är fråga om en helt eller delvis vederlagsfri prestation som avviker från den sedvanliga verksamhet som är förenlig med stiftelsens ändamål och verksamhetsformer, t.ex. om ett stipendium eller något annat understöd som stiftelsen ger inte ges under motsvarande förutsättningar till andra i stiftelsens målgrupp. I fråga om stipendier och andra understöd som har ett samband med stiftelsens sedvanliga verksamhet och ges på sedvanliga villkor har stiftelsens ledning dock i vanliga fall ingen särskild skyldighet att utreda mottagarnas närståenderelationer t.ex. när understöden öppet kan sökas av en målgrupp som inte specificeras i förväg. I alla händelser ska stiftelsens ledning emellertid se till att uppgifter om åtminstone stiftelsens koncernbolag och vilka som hör till ledningen för dem samt motsvarande uppgifter om stiftaren och dem som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen är tillgängliga när understödsbesluten fattas, för att närståenderelationerna ska kunna klarläggas.

Enligt en föreslagen specialbestämmelse i 3 kap. 4 § 2 mom. är en styrelse- eller förvaltningsrådsledamot alltid jävig att delta i beslutsfattandet när någon av ledamotens familjemedlemmar eller nära släktingar eller en annan sammanslutning eller stiftelse som dessa utövar bestämmande inflytande i är mottagare av en vederlagsfri fördel. En jävig styrelse- eller förvaltningsrådsledamot ska i första hand själv meddela om jävet och grunderna för det.

Med beaktande av stiftelsens ändamål och verksamhetsformer har stiftelsens ledning i fråga om sådana sedvanliga åtgärder mot vederlag som vidtas på kommersiella villkor i regel ingen särskild utredningsskyldighet

som gäller närståenderelationer. Ledamöterna i stiftelsens styrelse och förvaltningsråd samt verkställande direktören är visserligen skyldiga att underrätta stiftelsen om närståendetransaktioner, även transaktioner mot vederlag, som de har kännedom om för att det krav som gäller angivande av närståendetransaktioner i verksamhetsberättelsen ska uppfyllas (5 kap. 2 § 2 mom. 2 punkten).

Bestämmelserna om stiftelsens ändamål och verksamhet, kraven på ledningens omsorgsfullhet och lojalitet, bestämmelserna om närståendekretsen och eventuella stadgebestämmelser tillämpas på motsvarande sätt också på medelsförvaltningen, inbegripet placeringsverksamheten och affärsverksamheten. Som exempel kan nämnas att givande av lån eller ställande av säkerhet för en närståendes räkning i allmänhet kan vara tillåtet närmast i det fall att det ligger i stiftelsens intresse att lånet ges eller säkerheten ställs och

1) villkoren för lånet eller säkerheten motsvarar de kommersiella villkor som stiftelsen i sin placeringsverksamhet tillämpar i fråga om utomstående,

2) lånet eller säkerheten anknyter till affärsverksamhet som är tillåten för stiftelsen, och dess villkor motsvarar de kommersiella villkor som tillämpas i fråga om utomstående, eller

3) det är förenligt med stiftelsens ordinarie verksamhetsformer att lånet ges eller säkerheten ställs, eller stiftelsen skulle kunna ge en närstående ett understöd som motsvarar lånet eller säkerheten.

I praktiken påverkas de behov som stiftelsens ledning har av att organisera hanteringen av närståendetransaktioner också av den oaktsamhetspresumption som gäller ersättande av skador som närståendetransaktioner har orsakat. I samband med en sådan skada måste personerna i ledningen för att undgå ersättningsansvar kunna visa att de har handlat omsorgsfullt (8 kap. 1 § 3 mom.). Oaktsamhetspresumptionen motsvarar gällande rätt, trots att den gällande lagen inte innehåller någon motsvarande uttrycklig bestämmelse (se också 22 kap. 1 § 3 mom. i aktiebolagslagen och 25 kap. 1 § 3 mom. i lagen om andelslag).

Stiftelsens ledning kan inom ramen för stadgarna fullgöra det i stadgarna angivna

ändamålet genomgripande eller till bara någon del och ändra avvägningarna för fullgörande av ändamålet inom ramen för stadgarna. Det är förenligt med omsorgs- och lojalitetsplikten att stiftelsens verksamhet organiseras så att stiftelsen de facto kan fullgöra sitt i stadgarna angivna ändamål med de medel som överlåtits till stiftelsen. Omsorgsplikten inbegriper också att stiftelsens förvaltning och verksamhet organiseras så att stiftelsens medel inte används i strid med det i 2 § 1 mom. nämnda förbudet att bereda närståendekretsen ekonomisk fördel. Enligt förslaget är utdelning av medel i strid med detta förbud också en straffbar handling, dvs. ett stiftelsebrott (10 kap. 1 § 2 punkten).

Ledningen ska omsorgsfullt inte bara sköta organiseringen av den ordinarie verksamheten och bygga upp en fungerande organisation utan också förvalta stiftelsens förmögenhet. Detta inkluderar de medel som används för att fullgöra ändamålet och förvaltning av placeringsmedlen samt eventuell affärsverksamhet. Omsorgsplikten innefattar därmed bl.a. att ledningen ska se till att både fast och lös egendom som används för att fullgöra stiftelsens ändamål är i adekvat skick hela tiden, så att den kan användas ändamålsenligt till att fullgöra stiftelsens ändamål på kort och lång sikt. För att nämna ett exempel ska förvaltningen av fastighetsförmögenhet i princip ordnas på ett sätt som tillämpas allmänt i fråga om motsvarande fastigheter, med hänsyn till stiftelsens tillgängliga resurser. Omsorgsplikten inbegriper sådan planmässig skötsel av placeringsverksamhet enligt 6 § och i 7 § angiven affärsverksamhet som bedrivs för finansiering av verksamhetsformerna, så att stiftelsen har tillräcklig finansiering för att förverkliga sin årliga verksamhetsplan. Omsorgsplikten som det föreskrivs om i paragrafen förutsätter inte att den verksamhet som bedrivs för fullgörande av ändamålet genererar vinst varje år.

5 §. Medelsförvaltning. Enligt lagförslaget ska stiftelsens medelsförvaltning vara planmässig. Medelsförvaltningen omfattar förvaltning av medel som överlåtits till stiftelsen och medel som influtit till stiftelsen, exempelvis att fastigheter som utgör stiftelsens anläggningstillgångar sköts, underhålls och byggs om med avseende på den ordinarie

verksamhetens behov, att stiftelsens medel placeras i syfte att finansiera den ordinarie verksamheten och att stiftelsens medel används till affärsverksamhet som är förenlig med verksamhetsformerna eller till annan affärsverksamhet som nämns i stadgarna. Begreppen medelsförvaltning, placeringsverksamhet och affärsverksamhet definieras inte vare sig i lagförslaget eller i den gällande lagen (närmare detaljer framgår av punkt 2.3 i allmänna motiveringen).

I den gällande lagen finns inget motsvarande uttryckligt krav för alla stiftelsers vidkommande, men i praktiken gäller, åtminstone i de större stiftelserna, redan nu på basis av ledningens allmänna omsorgsplikt kravet att medelsförvaltningen ska vara planmässig och att principerna för placeringsverksamheten ska dokumenteras. Dessutom fastställer stiftelsens styrelse i nuläget i enlighet med anvisningen God förvaltning i stiftelser, som Delegationen för stiftelser och fonder har gett ut, principerna för placeringsverksamheten och kontrollerar att de följs. Enligt anvisningen definieras i stiftelsens placeringspolitik målsättningarna, riskerna, uppföljningen och rapporteringen av placeringsverksamheten, allokeringen av placeringarna och rörelseutrymmet inom allokeringen samt de tillåtna förmögenhetsslagen. Dessutom kan etiska och andra principer för placeringsverksamheten definieras. Styrelsen definierar de fullmakter som ges till organen, funktionärerna och utomstående förmögenhetsförvaltare när det gäller stiftelsens placeringsverksamhet.

I praktiken inverkar ett stort antal omständigheter på hur medelsförvaltningen ska ordnas i olika situationer och vad som kan anses vara t.ex. en tillräcklig placeringsplan för en enskild stiftelse. Det kan vara nödvändigt att beakta t.ex. stiftelsens verksamhetsformer och verksamhetens omfattning, finansieringsbehovet i den aktuella situationen, placeringsförmögenhetens storlek och beskaffenhet, annan eventuell finansiering eller avsaknad av sådan, stiftelseverksamhetens förväntade kontinuitet eller stiftelsens begränsade verksamhetstid och andra omständigheter och ändringar som gäller dem samt stadgandestämmelser om t.ex. grundkapitalet, verksamhetsformerna och placeringsverksamheten.

Exempelvis jämförs planmässigheten hos en stor stipendiestiftelses placeringsverksamhet i princip med god praxis som iakttas av andra stiftelser som förvaltar motsvarande placeringsförmögenhet och av andra institutionella placerare. På motsvarande sätt jämförs en stor verksamhetsstiftelses medelsförvaltning med den goda praxis som iakttas av andra aktörer som bedriver motsvarande verksamhet. Sådana stiftelser ska i allmänhet göra upp uttryckliga skriftliga planer för sin medelsförvaltning. I regel är det också i övrigt att rekommendera att exempelvis principerna för placeringsverksamheten dokumenteras, så att revisorn vid revisionen kan verifiera att styrelsen har skött placeringsverksamheten i enlighet med stiftelsens stadgar och omsorgsfullt. Som mall för dokumentering av principerna för placeringsverksamhet kan ofta betraktas den praxis som andra institutionella placerare med motsvarande placeringsverksamhet följer.

Särskilt i mindre stiftelser kan principerna för medelsförvaltningen framgå av många olika källor, såsom verksamhetsberättelsen, avtalet om förmögenhetsförvaltning, avtalet om fastighetsskötsel och utredningen om underhållsbehovet samt protokollen över styrelsens sammanträden.

I samtliga fall räcker det att resurserna för att planera, organisera och dokumentera verksamheten har dimensionerats i förhållande till stiftelsens tillgångar och verksamhet på ett sätt som i allmänhet anses vara tillräckligt. Exempelvis kan det i regel inte förutsättas att en liten stiftelse som med frivilliga krafter upprätthåller ett lokalt minnesmärke utarbetar och uppdaterar en särskild skriftlig underhålls- och finansieringsplan som gäller minnesmärket.

Lagförslaget avviker från den gällande lagen genom att stadgarna enligt förslaget inte behöver innehålla någon bestämmelse om sättet att placera stiftelsens medel, och genom att den gällande lagens allmänna formuleringar om att stiftelsens medel ska placeras tryggt och inkomstbringande inte tillämpas på placeringsverksamhet. Enligt den gällande lagen ska sättet för förvaltning av stiftelsens egendom anges i stiftelsens stadgar (4 § 1 mom.), och medlen ska placeras tryggt och inkomstbringande (10 § 2 mom.). I praktiken

bestäms det i stadgarna om sättet för förvaltning av medlen genom att lagens ordalydelse upprepas, därför innehåller stadgarna inte någon mer detaljerad anvisning för ordnande av placeringsverksamheten och den övriga medelsförvaltningen. Dessutom anses de principer för placeringsverksamheten som anges i den gällande lagen — inkomstbringande och trygg — vara oklara och motstridiga, så de är i praktiken inte till hjälp när det gäller att bedöma hur placeringsverksamheten och den övriga medelsförvaltningen bör ordnas. I praktiken kan kapitalmarknaden förändras snabbt. Till exempel kan placeringar i skuldebrev som utvecklade länder emitterar förändras mycket snabbt, från att ha varit placeringar som alla stiftelser ansett vara säkra till placeringar som är förknippade med t.o.m. stor risk eller ger dålig avkastning. Därför föreslås att den gällande lagens särskilda krav som gäller skyldigheter för stiftelsens ledning i fråga om placeringsverksamhet och som i praktiken fungerar dåligt slopas. Enligt förslaget ska utöver planmässighetskravet också stiftelseledningens allmänna omsorgs- och lojalitetsplikt (4 §) samt allmänna skyldighet att organisera stiftelsens verksamhet (3 kap. 2 §) tillämpas på stiftelsernas medelsförvaltning. Om stiftelsens stadgar innehåller bestämmelser om stiftelsens medelsförvaltning, ska de iakttas.

I lagen om stiftelser och i lagförslaget definieras varken begreppet placeringsverksamhet eller begreppet annan medelsförvaltning. I praktiken kan stiftelsernas medelsförvaltning utgående från annan lagstiftning, exempelvis skattelagstiftningen, anses vara placeringsverksamhet, affärsverksamhet eller annan verksamhet, och bedömningen kan förändras beroende på förhållandena. Också nya placeringsobjekt kan vara sådana att placering i dem t.ex. anses vara näringsverksamhet ur skattelagstiftningens perspektiv. För stiftelsernas verksamhet och stiftelselagstiftningen är det väsentligt att stiftelser i syfte att finansiera fullgörandet av det ändamål som anges i stadgarna kan bedriva placeringsverksamhet oavsett om det enligt annan lagstiftning anses att den verksamhet som bedrivs för att skaffa finansiering utgör placeringsverksamhet eller inte.

Ledamöterna i stiftelsens verksamhetsorgan omfattas av allmän omsorgsplikt (4 §) också vid ordnandet av medelsförvaltningen, alldeles som av de övriga allmänna bestämmelserna i stiftelselagen och av stadgebestämmelserna. Dessa allmänna bestämmelser och stadgebestämmelser gäller förvaltning av stiftelsens samtliga tillgångar, inberäknat donationer som fåtts under stiftelsens verksamhet och fonderats separat, om inte något annat framgår av donationsvillkoren.

Med beaktande av stiftelseformens särdrag ska stiftelsens medelsförvaltning vara tillräckligt planmässig. Därför föreslås en förtydligande specialbestämmelse om medelsförvaltningens planmässighet. Den behandlas närmare i motiveringen till 4 § med avseende på kravet att ledningen handlar omsorgsfullt och i motiveringen till 6 och 7 § med avseende på stiftelsens placerings- och affärsverksamhet.

6 §. Placeringsverksamhet. I paragrafen föreskrivs om placeringsverksamhet som stiftelsen bedriver för att förvalta sin förmögenhet och finansiera sin verksamhet. Enligt 1 mom. kan en stiftelse direkt med stöd av lag i syfte att förvalta sin förmögenhet och finansiera sina i stadgarna angivna verksamhetsformer bedriva placeringsverksamhet, som stiftelsens ledning i enlighet med den interna behörighetsfördelningen (se 3 kap.) svarar för på basis av den allmänna omsorgsplikt som ledningen har enligt 4 § i detta kapitel och den skyldighet att organisera förvaltningen som fastställs i 3 kap. 2 §. Enligt förslaget kan det inte i sig vara stiftelsens ändamål att utöka förmögenheten. På motsvarande sätt som enligt gällande rätt finns det emellertid inget hinder för att förmögenheten i syfte att fullgöra stiftelsens ändamål utökas i förhållande till behovet av att finansiera nödvändig verksamhet och med hänsyn till t.ex. att den avkastning som placeringsverksamheten ger varierar. Enligt förslaget ska placeringsverksamheten ordnas planmässigt i överensstämmelse med god stiftelsepraxis. Till denna del motsvarar förslagets innehåll gällande rätt.

Av tydlighetsskäl nämns i lagförslaget förvaltning av förmögenhet som ett av placeringsverksamhetens syften därför att det är möjligt att betrakta t.ex. underhålls- och ut-

vecklingsåtgärder som gäller fastigheter i stiftelsens besittning också som placeringar genom vilka förmögenhetens värde bibehålls och höjs, utöver att sådana åtgärder bevarar och förbättrar möjligheterna att använda fastigheterna i stiftelsens ordinarie verksamhet.

Förslaget syftar inte till att ändra nuvarande beskattningspraxis när det gäller stiftelsernas medelsförvaltning. Exempelvis placeringsverksamhetens aktivitet kan inverka på den.

I 2 mom. föreskrivs det av tydlighetsskäl att en stiftelse kan bolagisera sin affärsverksamhet, anläggningstillgångarna inbegripna. Stiftelsen kan därmed bolagisera t.ex. lokaler där den ordinarie verksamheten bedrivs och bostadsfastigheter som målgruppen för stiftelsens verksamhet har tillgång till.

7 §. *Affärsverksamhet.* Paragrafen innehåller bestämmelser om affärsverksamhet som stiftelser bedriver. Enligt 1 mom. får en stiftelse direkt med stöd av lag bedriva affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med stiftelsens verksamhetsformer som anges i stadgarna, om inte annat bestäms i stadgarna. I stadgarna är det t.ex. möjligt att helt förbjuda bedrivande av affärsverksamhet, begränsa rätten att bedriva affärsverksamhet eller ange mer detaljerat vilken affärsverksamhet som ska bedrivas eller hur affärsverksamhet ska bedrivas. På motsvarande sätt som i gällande rätt förutsätts det inte att affärsverksamhet som har ett samband med fullgörande av ändamålet är ekonomiskt lönsam eller genererar vinst.

Begreppen affärsverksamhet och placeringsverksamhet definieras inte i vare sig den gällande lagen eller lagförslaget. Definitionerna av dem när den gällande lagen och stiftelselagen tillämpas grundar sig alltså i stor utsträckning på skatte- och stödlagstiftningen, annan lagstiftning som tillämpas på stiftelsernas verksamhet samt praxis. I praktiken kan bedömningen av karaktären hos verksamhet om stiftelsen bedriver förändras t.ex. i skattehänseende till följd av t.ex. förändringar i omvärlden, så att verksamhet som i princip hela tiden bedrivs på ett och samma sätt kan omvandlas från allmännyttig verksamhet för vilken inkomstskatt inte betalas till näringsverksamhet. I praktiken kan det i stiftelsens stadgar angivna ändamålet och verksamhetsformerna vara sådana att verk-

samhet som är förenlig med dem beskattas som näringsverksamhet. En sådan situation kan förekomma t.ex. när stiftelsens verksamhetsform i stället för eller vid sidan av understöd är att placera kapital i verksamhet som främjar stiftelsens ändamål.

Förslaget avviker från den gällande lagen genom att det enligt förslaget inte längre är nödvändigt att ange separat i stadgarna att det är möjligt att bedriva affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med verksamhetsformerna. Ändringen föreslås därför att verksamhet som är förenlig med verksamhetsformerna i praktiken kan betraktas som näringsverksamhet under vissa förhållanden. Dessutom är gränsen mellan placeringsverksamhet och affärsverksamhet inte skarp till alla delar, och i en del fall kan detta i nuläget försvåra också stiftelsernas ordinarie verksamhet. Av samma orsak föreslås det alltså inte att begreppen affärsverksamhet och placeringsverksamhet definieras närmare i stiftelselagen, eftersom det inte är nödvändigt med avseende på stiftelselagen och stiftelseverksamhetens behov. Av den omständigheten att en stiftelses verksamhet med stöd av skattelagstiftningen eller annan lagstiftning tolkas som näringsverksamhet kan man visserligen inte dra den direkta slutsatsen att tolkningen är densamma från stiftelselagens synpunkt.

Ändringen föreslås också därför att näringsfrihet enligt 18 § i den nuvarande grundlagen är en huvudregel och begränsningar av den kan göras bara på särskilda grunder. Begränsningar av näringsfriheten ska införas genom lag, och de ska vara exakta och noga avgränsade (bl.a. riksdagens grundlagsutskotts utlåtanden GrUU 31/2006 rd, GrUU 28/2001 rd och GrUU 9/2005).

Eftersom verksamhetens allmännyttighet inte definieras i stiftelselagstiftningen och det inte heller i övrigt förutsätts i vare sig lagen om stiftelser eller den föreslagna stiftelselagen att verksamheten är allmännyttig, inverkar en omprövning av verksamhetens karaktär som görs utifrån den övriga lagstiftningen inte på bedömningen av huruvida den verksamhet som stiftelsen bedriver är förenlig med stiftelselagen. Beroende på förhållandena kan stiftelseverksamheten uppfylla kännetecknen också för sådan affärsverksamhet

som definieras i annan lagstiftning. Med avseende på stiftelsernas verksamhet och stiftelselagen är det väsentligt att stiftelserna i syfte att fullgöra sitt ändamål kan bedriva verksamhet som definieras i stadgarna, oavsett om verksamheten med stöd av annan lagstiftning anses vara affärsverksamhet eller inte.

På motsvarande sätt som enligt gällande praxis kan till affärsverksamheten hänföra sig ett element av stöd till en målgrupp som nämns i ändamålet, och den ersättning som stiftelsen tar ut för att producera en vara eller tjänst kan understiga marknadspriset. De allmänna bestämmelser om ledningens skyldighet att omsorgsfullt främja stiftelsens ändamål (4 §) och organisera stiftelsens förvaltning (3 kap. 2 §) som finns i lagförslaget tillämpas också på bedrivandet av all affärsverksamhet.

Enligt förslaget kan stiftelser fullgöra sitt ändamål genom att bedriva enbart affärsverksamhet, vilket motsvarar den gällande lagen. För att nämna ett exempel kan verksamhetsformen för en stiftelse som främjar sysselsättningen av personer med nedsatt arbetsförmåga vara att bedriva sådan affärsverksamhet som sysselsätter personer med nedsatt arbetsförmåga.

Affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med stiftelsens verksamhetsformer kan t.ex. bestå i kafé- eller restaurangverksamhet eller mat- eller dryckautomatverksamhet som bedrivs i ett museum eller ett servicehus som en stiftelse driver och i huvudsak betjänar museibesökare eller servicehusets klienter. Ett sådant museums bokhandel är ett annat exempel. Att affärsverksamhet som en stiftelse bedriver är mervärdeskattepliktig innebär inte att den inte har ett nära samband med de verksamhetsformer som anges i stiftelsens stadgar.

Enligt 1 mom. får en stiftelse bedriva också annan i stadgarna nämnd affärsverksamhet för finansiering av verksamhetsformerna.

Enligt förslaget ska affärsverksamhet som bedrivs för finansiering av verksamhetsformerna nämnas i stadgarna. Till exempel kan en stiftelse som delar ut stipendier upprätthålla affärsverksamhet som nämns i stadgarna för att samla in medel och finansiera verksamheten. På motsvarande sätt kan en verk-

samhetsstiftelse med stöd av en stadgebestämmelse bedriva också sådan affärsverksamhet genom vilken stiftelsens ordinarie verksamhet som är förenlig med stadgebestämmelserna om verksamhetsformer finansieras.

Enligt förslaget behöver arten av den affärsverksamhet som bedrivs inte anges i detalj i stiftelsens stadgar, även om detta är möjligt. Stiftelsens stadgar behöver därmed inte för föregripande av framtida verksamhet uppta alla tänkbara former av affärsverksamhet som kan komma att bli aktuella. Till denna del motsvarar förslaget föreningslagen (5 § i föreningslagen och Halila—Tarasti, *Yhdistysoikeus*, 2011, s. 102).

Styrelsen eller, om så bestäms i stadgarna, förvaltningsrådet beslutar vilken i stadgarna tillåten affärsverksamhet stiftelsen vid respektive tillfälle bedriver för att finansiera verksamheten, om inte annat bestäms i stadgarna. Bestämmelserna om stiftelsens ändamål, ledning och medelsförvaltning tillämpas på bedrivandet av affärsverksamhet på samma sätt som på den i 6 § nämnda placeringsverksamheten. Ändringen föreslås därför att begreppen placeringsverksamhet och affärsverksamhet inte definieras i stiftelselagstiftningen, och inte heller definieras de så tydligt i annan lagstiftning att det på förhand alltid står klart att ett visst finansiellt arrangemang som gäller stiftelsens ordinarie verksamhet anses vara placeringsverksamhet eller annan näringsverksamhet. Oberoende av hur saken definieras i stiftelselagen bedöms en sammanslutnings faktiska verksamhet t.ex. i beskattningssammanhang utifrån skattelagstiftningen. Hur planmässigt en enskild stiftelse ska bedriva sådan affärsverksamhet varierar på motsvarande sätt som i samband med 5 och 6 § konstateras angående medelsförvaltningens och placeringsverksamhetens planmässighet.

I stadgarna nämnd affärsverksamhet som bedrivs för finansiering av verksamhetsformerna kan emellanåt vara olönsam, eftersom affärsverksamheten är förknippad med olika risker. Annan affärsverksamhet av detta slag får dock enligt förslaget bedrivas endast för att finansiera den ordinarie verksamheten. Därför ska stiftelsen upphöra med affärsverksamhet som oavbrutet eller annars under

en längre tid är olönsam, och de medel som är bundna i den ska användas till att främja stiftelsens ändamål genom de verksamhetsformer som anges i stadgarna.

Enligt 2 mom. kan en stiftelse bolagisera sin affärsverksamhet, både den som bedrivs för fullgörande av stiftelsens ändamål och den som bedrivs för finansiering av verksamheten, om inte annat bestäms i stadgarna. Förslaget motsvarar gällande rätt, även om ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse finns i den gällande lagen. Anledningarna till att bolagisera affärsverksamheten kan skilja sig åt i olika stiftelser. En stiftelse kan bolagisera affärsverksamheten t.ex. för att begränsa de till affärsverksamheten anknutna riskerna, på grund av ett verksamhetsrelaterat behov av omorganisering, i syfte att sälja affärsverksamheten eller av beskattningsskäl. Stiftelsen kan också bolagisera anläggningstillgångar (exempelvis bostads- och fastighetsaktiebolag). En explicit bestämmelse föreslås av tydlighetsskäl.

8 §. Närståendekrets. Paragrafen innehåller bestämmelser om stiftelsens närståendekrets, som omfattas av det i 2 § föreslagna förbudet att bereda ekonomisk fördel. Stiftelsens ändamål får inte vara att bereda någon i den närståendekrets som anges i denna paragraf ekonomisk fördel.

Syftet med regleringen om stiftelsens närståendekrets är att begränsa möjligheterna att vidta åtgärder som avviker från stiftelsens ändamål och från de i stadgarna angivna verksamhetsformer som främjar ändamålet. Ekonomisk fördel som ges i strid med förbudet i 2 § kränker många gånger också de rättigheter som stiftelsens borgenärer har. Hur effektiv begränsningen är beror på hur väl definitionen av begreppet närståendekrets täcker dem vars erhållande av ekonomiska fördelar medför fördel, åtminstone indirekt, också för dem som deltar i stiftelsens ledning, för personalen eller för stiftelsens revisorer. Därför föreslås definitionen av begreppet närståendekrets bli förtydligat och breddat så att den bättre än den gällande lagen täcker de situationer i vilka stiftelser bildas i praktiken och de organisationsmodeller som är i bruk i stiftelser och andra koncerner samt utvecklingen i fråga om familjeförhållanden och nära släktskapförhållanden.

Det finns dock inte behov av att bibehålla den mera vidsträckt särskilda definition av närståendekretsen som framgår av 10 § 2 mom. i den gällande lagen och som har tillämpats bara på förbudet att ge lån till närståendekretsen. Med stöd av den sistnämnda bestämmelsen ingår i närståendekretsen bl.a. alla arbetstagare inom dotter- och intressebolag som ingår i samma koncern som stiftelsen samt de som deltar i dagliga uppgifter som rör bokföring och medelsförvaltning inom stiftelsen och i dotter- och intressebolag, även om de i praktiken inte skulle kunna ha någon möjlighet att inverka på givandet av förbjudna fördelar till närstående. Som förebild för definitionen av den personkrets som är föremål för den gällande lagens förbud att ge lån användes till denna del bestämmelserna om jäv för revisorer som anlitats av stiftelser och andra bokföringsskyldiga. Dessa bestämmelser har ett annat syfte än det som eftersträvas med stiftelselagens bestämmelser om närståendekretsen (se 25 § i den gällande revisionslagen, som till denna del innehållsmässigt motsvarar en bestämmelse i den tidigare revisionslagen, 936/1994).

Det föreslagna förbudet att ge närståendekretsen ekonomisk fördel och de uppgifter om närståendetransaktioner som ska ges i verksamhetsberättelsen har fastställts så, att kraven gäller personer som i praktiken kan påverka givandet av förbjudna fördelar. Därför föreslås det att närståendekretsen inte ska omfatta t.ex. alla arbetstagare inom stiftelsen och dess koncernsammanslutningar och koncernstiftelser, och inte heller familjemedlemmar och nära släktingar till dem som sköter operativa uppgifter som rör stiftelsens bokföring och medelsförvaltning. Enligt förslaget innefattar närståendekretsen arbetstagare som hör till stiftelsens operativa ledning samt deras familjemedlemmar och nära släktingar.

I den föreslagna definitionen av begreppet närståendekrets beaktas inte alla upptänkliga organisations- och verksamhetsmodeller som kan förekomma inom stiftelseverksamheten, eftersom begreppet måste definieras så tydligt att de som hör till stiftelsens ledning, stiftelsens personal och andra som handlar på stiftelsens vägnar och motparterna kan till-

lämpa definitionen i praktiken i den dagliga verksamheten. Definitionen gäller inte dem som deltar i stiftelsens verksamhet i någon annan egenskap än som ledamot i ett lagstadgat verksamhetsorgan eller som anställd. Inte heller gäller den tjänsteproducenter som har hand om funktioner som stiftelsen har lagt ut och personer som är anställda hos sådana tjänsteproducenter. Som exempel kan nämnas ledamöterna i ett vetenskapligt eller konstnärligt råd som bereder beslut om stipendieutdelning i en stipendiestiftelse, ledamöterna i ett placeringsråd som bereder eller verkställer placeringsbeslut samt företag som tillhandahåller en stiftelse en utlagd administrationstjänst och ledningen för sådana företag.

Motsvarande begränsning i 5 § 3 mom. i den gällande lagen gäller stiftelsens funktionärer. Dessa definieras inte i den gällande lagen, förarbetena till den (RP 4/1964 rd och RP 89/1985 rd) eller den juridiska litteraturen. Inom arbetsrätten och i allmänspråket avses med funktionär en person som står i anställningsförhållande (här: till en stiftelse). I stiftelseregisterpraxisen har som funktionärer dock kunnat betraktas utöver stiftelsens ledning och arbetstagare också andra som deltar i stiftelsens verksamhet, såsom sakkunniga som anlitas på förtroende- eller kontraktbasis. Enligt förslaget ska styrelsen med stöd av de allmänna bestämmelserna om ledningens uppgifter (4 § i detta kapitel och 3 kap. 2 §) ha hand om organiseringen av stiftelsens förvaltning, verksamhet och interna kontroll så att personer som anlitas på förtroende- eller kontraktbasis inte kan vara med om att besluta om vederlagsfria ekonomiska fördelar till sig själva och så att arvdena för deras tjänster inte överstiger gängse pris. I stiftelsens stadgar och genom beslut som stiftelsens verksamhetsorgan fattar kan man ytterligare utvidga tillämpningsområdet för de begränsningar som rör närståendekretsen t.ex. så att skyldigheten att i verksamhetsberättelsen ge uppgifter om närståendetransaktioner gäller också en utvidgad närståendekrets och så att skadeståndsansvaret för dem som hör till stiftelsens ledning när det gäller skador som orsakas av transaktioner med en utvidgad närståendekrets motsvarar förutsättningarna för att ersätta skador

som orsakas av transaktioner med den snävare närståendekrets som regleras i lag (bl.a. tillämpas oaktsamhetspresumtionen).

Det föreslagna regleringssättet motsvarar den tidigare lagen om andelslag och den tidigare aktiebolagslagen. I den gällande aktiebolagslagen och den gällande lagen om andelslag gäller den uttryckliga regleringen om närståendekretsen kontinuerligt bara krav på bokslutet och verksamhetsberättelsen, därför definieras närståendekretsen mera allmänt på motsvarande sätt som i bokföringslagstiftningen och i internationella redovisningskrav. Dessutom tillämpas definitionen av begreppet närståendekrets i aktiebolagslagen och lagen om andelslag på den omvända bevisbörda som gäller ersättande av skador som orsakas av närståendetransaktioner. I den tidigare lagen om andelslag definierades närståendekretsen mer konkret och avgränsat på motsvarande sätt som i lagförslaget, eftersom man i lagen om andelslag schematiskt begränsade givandet av lån till den närmaste kretsen. I den nya lagen om andelslag har begränsningarna av långivningen frångåtts och de krav som gäller bokslutet och verksamhetsberättelsen har utökats på motsvarande sätt som i aktiebolagslagen. Det finns fortfarande behov av att i stiftelselagen bibehålla ett uttryckligt förbud mot att ge ekonomisk fördel och behov av att föreskriva i detalj om närståendekretsen, något som främjar iakttagande av förbudet, eftersom en stiftelse inte har ägare som motsvarar de delägare och medlemmar som aktiebolag och andelslag har, och inte heller föreslås det att den nya stiftelselagen ska uppta sådana bestämmelser om borgenärsskydd i fråga om medelsanvändningen som motsvarar aktiebolags- och andelslagslagstiftningen.

Stiftelsen behöver inte organisera ett heltäckande och aktuellt register över de närstående för att följa de bestämmelser som föreslås, och inte heller förväntas stiftelsen vara medveten om t.ex. släktskaps- och ägarförhållandena för dem som hör till stiftelsens ledning. Så som framgår av motiveringen till 2 § i detta kapitel gäller förbudet att ge ekonomisk fördel bara sådana helt eller delvis vederlagsfria ekonomiska fördelar som inte är tillgängliga på samma villkor för andra som är föremål för stiftelsens verksamhets-

former. När en stödåtgärd är ovanlig från stiftelsens synpunkt kan stiftelsens ledning på grundval av sin allmänna lojalitets- och omsorgsplikt (4 §) vara skyldig att särskilt utreda om stödmottagaren hör till stiftelsens närståendekrets, t.ex. via släktskaps- eller ägarförhållanden. Förslaget utgår från att den som får en vederlagsfri ekonomisk förmån själv ska beakta närståendeförhållandet vid äventyr av att stödet senare kan återkrävas på den grunden att företrädarna för stiftelsen har överträtt sin befogenhet. Utredningsskyldigheten för stiftelsens ledning och ställningen för en stiftelsen närstående som är part i en transaktion behandlas i detalj i motiveringen till 4 § i detta kapitel.

Enligt 5 kap. 2 § i lagförslaget ska i stiftelsens verksamhetsberättelse lämnas uppgifter om understöd, andra vederlagsfria förmåner som stiftelsen har gett den närståendekrets som avses i 1 kap. 8 § 1 mom. 1—4 och 6 punkten samt uppgifter om andra ekonomiska transaktioner mellan stiftelsen och dem som ingår i närståendekretsen. I verksamhetsberättelsen ska uppgifter lämnas om t.ex. fördelar och andra ekonomiska transaktioner med stiftelsen som gäller familjemedlemmar till dem som leder stiftelsen och dess koncernföretag, men inte motsvarande uppgifter för andra släktingars vidkommande. I fråga om skadeståndsansvaret tillämpas dock den föreslagna oaktamspresumtionen också i det fallet att mottagaren av den fördel som orsakat skadan är en sådan annan släkting som nämns (8 kap. 1 § 3 mom.).

I 1 mom. föreslås närståendekretsen bli utvidgad jämfört med 5 § 3 mom. i den gällande lagen så att det i 1 punkten bestäms att till närståendekretsen utöver stiftaren hör en aktör som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen samt dottersammanslutningar och dotterstiftelser till stiftelsen, stiftaren och en juridisk person som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen. Stiftaren och den som utövar bestämmande inflytande kan vara en människa eller en juridisk person. Andra sammanslutningar och stiftelser där en människa har bestämmande inflytande omfattas av definitionen av begreppet närståendekrets med stöd av 5 punkten i momentet, därmed tillämpas definitionen i motsvarighet till koncernförhållandet mellan juridiska perso-

ner också på en annan sammanslutning eller stiftelse som en människa har bestämmande inflytande i och som är stiftare eller utövar bestämmande inflytande i stiftelsen. Med bestämmande inflytande avses t.ex. en på stiftelsens stadgar eller på avtal grundad rätt att välja mer än hälften av ledamöterna i stiftelsens styrelse eller förvaltningsråd. Enligt förslaget hör till stiftelsens närståendekrets också en juridisk person som är stiftare och utövar bestämmande inflytande, om dess ägare eller medlemmar har rätt till den juridiska personens medel vid utdelning och skifte (2 mom. 1 punkten). Sådana sammanslutningar är i allmänhet t.ex. aktiebolag, andelslag, öppna bolag, kommanditbolag, bostadsaktiebolag och motsvarande utländska associationsformer. Med utdelning och skifte avses utdelning som sker medan sammanslutningen är verksam och skifte av tillgångar i samband med att sammanslutningen upplöses. Det anses dock inte att närståendekretsen omfattar en sammanslutning eller ett samfund vars medlemmar saknar rätt till sammanslutningens eller samfundets medel, enligt lag. Sådana sammanslutningar och samfund är bl.a. staten, kommunerna och andra offentlighetsrättsliga samfund samt i allmänhet registrerade föreningar och registrerade stiftelser. Fastän det i ett aktiebolags bolagsordning kan bestämmas att en aktie inte ger rätt till utbetalning av medel och inte heller rätt till nettotillgångarna om bolaget upplöses, anses ett sådant bolag i princip höra till närståendekretsen, eftersom bestämmelsen i bolagsordningen vanligtvis kan ändras fritt genom beslut av aktieägarna.

Enligt 1 mom. 1 punkten och 2 mom. 1 punkten hör till stiftelsens närståendekrets också dottersammanslutningar till en sammanslutning som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen (stiftelsens systemsammanslutningar), då dessas ägare eller medlemmar har rätt till utdelning av sammanslutningens medel och skiftesandel. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse som den som föreslås i syfte att förhindra att huvudregeln i 1 mom. 1 punkten kringgås. Bestämmelsen hindrar inte stiftelsen från att finansiera sina dotterbolag på sedvanliga kommersiella villkor. I fråga om finansieringen av dotterbolag kan regleringen

om närståendekretsen bli tillämplig närmast i det fallet att finansieringen från stiftelsen bereder ekonomisk fördel närmast för minoritetsägare i dotterbolaget eller dotterbolagets borgenärer.

Förslaget avviker från den gällande lagen genom att tillämpningsområdet för regleringen om närståendekretsen när det gäller en sammanslutning som är stiftelsens stiftare föreslås bli preciserat för att klarhet ska skapas i förfarandet vid bildande av stödstiftelser. Under den gällande lagens giltighetstid har det varit brukligt och accepterat att t.ex. en registrerad förening bildar en stiftelse som stöder föreningen och dess verksamhet eller att en eller flera kommuner bildar en stiftelse som registreras i akt och mening att sköta någon uppgift som hör till kommunens ansvarsområde. På grund av det förbud att ge närståendekretsen ekonomisk fördel som anges i den gällande lagen har det varit nödvändigt att bilda sådana stiftelser på så sätt att stiftaren formellt är någon annan än den som tagit initiativ till att bilda stiftelsen och som finansierar stiftelsen. Det är dock alltså jämt befogat att i närståendekretsen inkludera sådana stiftande sammanslutningar vars ägare och medlemmar via innehav av aktier, andelar och bolagsandelar i den stiftande sammanslutningen drar nytta av de förmåner som stiftaren får. Vidare är det också behövligt att tillämpa regleringen om närståendekretsen personligen på medlemmarna i ledningen för en förening eller stiftelse som är stiftelsens stiftare, och på dessa föreningars eller stiftelsers revisorer (se 2 punkten i momentet).

Förslaget avviker från den gällande lagen också genom att närståendekretsen enligt förslaget omfattar förutom stiftaren också en sammanslutning som utövar bestämmande inflytande i en befintlig stiftelse och vars ägare eller medlemmar åtminstone indirekt drar nytta av en vederlagsfri ekonomisk fördel som stiftelsen ger sammanslutningen. Enligt både den gällande lagen om stiftelser och den föreslagna stiftelselagen kan det i stiftelsens stadgar fritt bestämmas vilken aktör som ska välja ledamöterna i stiftelsens styrelse eller förvaltningsråd. Ändringen syftar till att komplettera regleringen om närståendekretsen för att de praktiska förhållandena ska beaktas.

Till stiftelsens närståendekrets hör enligt 2 punkten de som deltar i ledningen för stiftelsen, för en juridisk person som är stiftelsens stiftare och för en juridisk person som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen och de som deltar i ledningen för en dottersammanslutning eller dotterstiftelse till stiftelsen eller den juridiska personen samt de ansvariga bolagsmännen och revisorerna. Frågan om medlemskap i ledningen för var och en av de sammanslutningar och stiftelser som nämns här avgörs med stöd av lagstiftningen om den juridiska personens form. Med stöd av denna punkt hör till närståendekretsen också ledningen och revisorerna för en förening, stiftelse eller annan sammanslutning som är stiftelsens stiftare eller utövar bestämmande inflytande i stiftelsen och som enligt ovannämnda 2 mom. 1 punkt inte anses höra till närståendekretsen. Bestämmelsen gäller därmed personligen t.ex. styrelseledamöterna i och revisorn för en förening som är stiftelsens stiftare.

Den gällande lagen innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Ändringen föreslås för att definitionen av begreppet närståendekrets bättre än nu ska beakta en situation där stiftelsens stiftare eller den som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen är en annan sammanslutning eller stiftelse. Av 2 mom. följer att den andra föreningen eller stiftelsen direkt, utan mellanhänder, kan besluta om och verkställa t.ex. bildandet av en sådan ny stödstiftelse som redan nu anses vara godtagbar.

Enligt 3 punkten hör till närståendekretsen också stiftelsens ombud och verksamhetsledare som står i anställningsförhållande till stiftelsen samt en annan ledare som står i anställningsförhållande till stiftelsen. Med andra ledare som står i anställningsförhållande till stiftelsen avses utöver stiftelsens ombud också andra funktionärer som leder stiftelsens funktioner, exempelvis medlemmarna i stiftelsens ledningsgrupp och stiftelsens ekonomi-, förvaltnings-, personal-, placerings-, affärsverksamhets-, marknadsförings- och kommunikationschefer.

Enligt 4 punkten hör till närståendekretsen också familjemedlemmar till människor som avses i 1—3 punkten. Enligt 5 punkten hör andra nära släktingar till människor som av-

ses i 1—3 punkten till närståendekretsen. Familjemedlemmarna och de andra nära släktingarna anges i var sin punkt därför att det föreslås att skyldigheten att i verksamhetsberättelsen lämna uppgifter om fördelar som närståendekretsen har fått och om andra ekonomiska transaktioner mellan stiftelsen och dem som hör till närståendekretsen gäller bara familjemedlemmar (5 kap. 2 § 2 mom. 2 punkten). Det kan dock bli aktuellt att på stiftelsens transaktioner med både familjemedlemmar och andra släktingar tillämpa den oaktsamhetspresumtion som ska tillämpas på skadeståndsskyldighet (8 kap. 1 § 3 mom.) och straffbestämmelsen om olaglig utdelning av medel (10 kap. 1 § 2 punkten).

Enligt 1 mom. 6 punkten hör till närståendekretsen också andra sammanslutningar och stiftelser där de ovannämnda människorna har bestämmande inflytande. I den gällande lagen finns inte motsvarande bestämmelse, som föreslås för att effektivisera regleringen om närståendekretsen av de anledningar som nämns i början av paragrafmotiveringen.

Enligt 2 och 3 mom. avses med familjemedlemmar och nära släktingar

- en människas föräldrar, far- och morföräldrar och deras föräldrar, syskon och halvsyskon, samt

- en i 1 mom. 1—3 punkten och ovan i denna punkt avsedd människas make och sambo samt dennes föräldrar, far- och morföräldrar och deras föräldrar, barn och efterkommande till dessa barn.

Med sambor avses människor som lever under äktenskapsliknande förhållanden. Parterna i ett registrerat partnerskap jämställs med makar (lagen om registrerat partnerskap, 950/2001, 8 § 4 mom.).

Enligt 4 mom. avses med dottersammanslutning och dotterstiftelse dotterföretag som avses i 1 kap. 6 § i bokföringslagen, och med bestämmande inflytande avses bestämmande inflytande som motsvarar det som bestäms i 1 kap. 5 § i bokföringslagen.

9 §. *Stödstiftelse och släktstiftelse.* I paragrafen föreskrivs om undantag från det förbud att bereda närståendekretsen ekonomisk fördel som finns i 2 § 1 mom. Undantaget gäller för det första stiftelser vars i stadgarna angivna ändamål är att tillhandahålla förmåner för en sådan stiftelse, förening eller an-

nan sammanslutning eller ett sådant samfund vars ägare, medlemmar eller andra förmåntagare inte har rätt till stödmottagarens medel (stödstiftelse). För det andra gäller undantaget stiftelser vars i stadgarna angivna ändamål är att tillhandahålla förmåner för medlemmar i stiftarens familj eller släkt (släktstiftelse). Vidare föreslås att stöd- eller släktstiftelseverksamhet får bedrivas bara genom åtgärder som är förenliga med stadgarna och att de som får stöd ska anges i stadgarna. Undantag tillåts bara i fråga om givande av stadgeenligt stöd som avses i paragrafen. Därmed tillämpas undantag inte på givandet av förmåner till andra i stiftelsens närståendekrets eller på ett sätt som inte är förenligt med de verksamhetsformer som anges i stadgarna. Därför får exempelvis en stiftelse som utgående från stadgarna anses vara enbart en stödstiftelse inte ge närståendefördelar till stiftarens släktingar, och vice versa kan en släktstiftelse inte stödja en annan sammanslutning eller stiftelse som är dess stiftare.

I den gällande lagen finns inga motsvarande uttryckliga bestämmelser, men i praktiken är det mycket vanligt med stödstiftelseverksamhet och nya stödstiftelser bildas. Det finns också gamla släktstiftelser som alltjämt är verksamma. Av de skäl som anges i allmänna motiveringen finns det inte behov av att förbjuda att stiftelser av dessa slag bildas. Den föreslagna regleringen förtydligar spelreglerna för stöd- och släktstiftelsernas verksamhet och ökar insynen i verksamhet av det slaget.

Enligt 1 mom. tillämpas det i 2 § i kapitlet angivna förbudet att bereda fördel för någon i närståendekretsen inte när stiftelsens i stadgarna angivna ändamål är att tillhandahålla förmåner för en sådan stiftelse eller sammanslutning eller ett sådant samfund som är stiftelsens stiftare eller utövar bestämmande inflytande i stiftelsen och vars ägare, medlemmar eller andra förmåntagare inte har rätt till stödmottagarens medel. Utgående från undantaget kan t.ex. en stiftelse där en ideell förening har bestämmande inflytande stödja verksamheten i ett fastighetsaktiebolag som föreningen äger helt och hållet och som upprätthåller en skolbyggnad eller stödja verksamheten i ett aktiebolag som föreningen

äger helt och hållet och som bedriver skolverksamhet, om det ändamål som nämns i stiftelsens stadgar är att stödja sådan skolverksamhet. Med rätt till stödmottagarens medel avses t.ex. en på aktiebolagslagen eller lagen om andelslag baserad rätt till utdelning eller överskott, återbetalning av aktie- eller andelskapital vid minskning av kapitalet eller vid förvärv av egna aktier eller andelar samt rätt vid skifte av kapitalet och behållningen för en sammanslutning som upplöses och rätt för bolagsmän i personbolag till bolagets medel. Med rätt till stödmottagarens medel avses här också annan på stödmottagarens stadgar, bolagsavtal eller bolagsordning baserad ekonomisk rätt i sammanslutningen eller stiftelsen, exempelvis den rätt att besitta en aktielägenhet som följer av delägarskap i ett bostadsaktiebolag. Rätten till stödmottagarens medel kan också basera sig på avtal, t.ex. på ett sådant låneavtal som medför rätt till stödmottagarens inkomster eller avkastning. Som rätt till stödmottagarens medel betraktas inte sedvanliga skulde-, hyres- och andra avtal. I verksamhetsberättelsen ska uppgifter lämnas också om det stöd som en stödstiftelse har gett till stiftaren och till den som har bestämmande inflytande i stödstiftelsen och om andra ekonomiska transaktioner med dessa, så som föreslås i 5 kap. 2 §. På stödstiftelseverksamhet som avses i denna paragraf tillämpas inte bestämmelserna i 10 kap. 1 § om olaglig utdelning av medel.

I 2 mom. föreskrivs om släktstiftelser vars stadgeenliga ändamål är att tillhandahålla stiftarens familjemedlemmar eller, i vidare bemärkelse, stiftarens släktingar förmåner. En sådan bestämmelse ska i praktiken tas in i stiftelsens stadgar redan när stiftelsen bildas, eftersom en stiftelses ändamål inte kan ändras till släktstiftelse längre fram (se 6 kap. 2 §). En släktstiftelses ändamål kan dock ändras i en mera allmän riktning när det inte längre återstår sådana släktingar till stiftaren som stiftelsen ursprungligen haft till ändamål att stödja. Med familjemedlem avses de familjemedlemmar som definieras i 8 §. Med släktingar avses utöver de i 8 § avsedda nära släktingarna också andra släktingar. I verksamhetsberättelsen ska lämnas uppgifter också om stöd som en släktstiftelse har gett till stiftarens familjemedlemmar och nära släk-

tingar och om andra ekonomiska transaktioner, så som i 5 kap. 2 § föreslås bli föreskrivet. På stödstiftelseverksamhet som avses i denna paragraf tillämpas inte bestämmelserna i 10 kap. 1 § om olaglig utdelning av medel.

Enligt 3 mom. tillämpas det i 2 § 1 mom. angivna förbudet att bereda någon i närståendekretsen ekonomisk fördel inte till den del en stöd- eller släktstiftelse i överensstämmelse med sina verksamhetsformer tillhandahåller förmåner för människor, sammanslutningar och stiftelser som avses i 1 eller 2 mom. i denna paragraf och framgår av stiftelsens stadgar. Därmed kan en stödstiftelse bara inom ramen för de i stadgarna angivna verksamhetsformerna ge ekonomisk fördel enligt 2 § till en stiftelse eller sammanslutning som är stiftelsens stiftare eller utövar bestämmande inflytande i stiftelsen. Dessutom tillämpas också på stödstiftelsen det i 2 § 1 mom. föreskrivna förbudet att bereda närstående ekonomisk fördel så att en stödstiftelse inte får ge förmåner till andra närstående än de som anges i 1 mom. i denna paragraf och framgår av stadgarna. På motsvarande sätt kan en släktstiftelse stödja stiftarens familjemedlemmar och släktingar bara inom ramen för de i stadgarna angivna verksamhetsformerna, och på släktstiftelsen tillämpas förbudet i 2 § 1 mom. i fråga om förmåner som ges till andra än sådana närstående som avses i 8 §.

2 kap. Bildande av stiftelse

Kapitlet innehåller bestämmelser om bildande av stiftelser. I 1 och 2 § föreskrivs om stiftelser som bildas genom stiftelseurkund och om stiftelseurkundens innehåll, i 3 § om minimiinnehållet i stadgarna, i 4 § om verksamhetsplan, budget och finansieringsplan för de tre första åren, i 5 § om stiftelsens namn, i 6—8 § om bildande av testamentsstiftelser, i 9 § om hur kapitalförbindelsen ska behandlas i stiftelsens bokföring och om kvittande av kapitalförbindelsen mot fordran, i 10 och 11 § om anmälan av stiftelsen för registrering, i 12 § om registrerings rättsverkningar, i 13 och 14 § om verksamhet före registreringen och i 15 § om bildande som förfaller.

Förslaget avviker från de bestämmelser om förfarandet vid bildande av stiftelser som finns i 1 kap. i den gällande lagen närmast genom att förslaget skapar tydlighet i förhållandena mellan stiftarna före registreringen, skapar tydlighet i och underlättar bildandet av stiftelser genom testamente, under vissa förutsättningar tillåter att fonder som har anvisats för ett bestämt ändamål bildas i stället för självständiga stiftelser som baserar sig på testamente och lindrar kraven beträffande stadgarnas minimiinhåll. Lagförslaget innehåller också presumptionsregler som motsvarar stiftelsepraxisen. Enligt lagförslaget kan stiftelsens bifirma registreras också i stiftelseregistret, och stiftelser under bildning ska göra upp en verksamhetsplan, finansieringsplan och budget för de tre första åren. En nyhet som i någon mån försnabbar registreringen av stiftelser består i att det separata tillståndet att grunda stiftelser slopas. Dessutom skapas i många avseenden tydlighet i bestämmelserna om bildande jämfört med den gällande lagen, och ett stort antal tekniska ändringar som gäller förfarandena föreslås.

Enligt förslaget kan en stiftelse på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen bildas under stiftarens livstid genom en stiftelseurkund eller efter stiftarens död genom testamentariskt förordnande. Enligt förslaget kan en stiftelse bildas också genom ett muntligt nödfallstestamente; till denna del skiljer sig innehållet i förslaget från den gällande lagen. Vad beträffar upprättandet av testamente tillämpas alltså det som i ärvdabalken bestäms om upprättande av testamente. I förslaget förtydligas och preciseras kraven på vad stiftelseurkunder och testamentsförordnanden ska innehålla.

På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen förutsätter bildandet av en stiftelse inget uttryckligt konstituerande möte, och inte heller krävs det att alla stiftare är närvarande samtidigt när stiftelseurkunden undertecknas. Stiftarna kan komma överens om upprättandet och undertecknandet av stiftelseurkunden på ett sätt som de anser lämpligt. Enligt förslaget ska stiftarna se till att stiftelseurkunden och stadgarna upprättas, till skillnad från vad som bestäms i 1 kap. 3 § 1 mom. i den gällande lagen. När alla stiftare

har undertecknat stiftelseurkunden börjar mandattiden för stiftelsens ledning, enligt vad som föreslås. Den ledning som valts för stiftelsen ska se till att stiftelsen anmäls för registrering i stiftelseregistret.

Genom förslaget ändras de förhållanden som råder mellan stiftarna innan stiftelsen har registrerats. Den gällande lagen har utgått från att en stiftare ända tills stiftelsen registreras kan frånträda sin grundkapitalförbindelse utan att höra de andra stiftarna. Enligt förslaget tillämpas allmänna avtalsrättsliga principer på förhållandena mellan stiftarna före registreringen. Förslaget innebär att en stiftare före registreringen av en stiftelse kan frånträda grundkapitalförbindelsen och bildandet av stiftelsen bara om parterna kommer överens om detta eller om stiftaren i stiftelseurkunden har reserverat en ensidig rättighet att frånträda grundkapitalförbindelsen och bildandet av stiftelsen. Efter att stiftelseurkunden har undertecknats är det också möjligt att ändra de stadgar som bifogats till den bara om parterna kommer överens om detta.

Allmänna förutsättningar för bildande av stiftelser anges i 1 kap. i förslaget. Registrering av en stiftelse förutsätter att stiftelsens ändamål inte är att bedriva affärsverksamhet och inte heller att bereda någon i den i 1 kap. 8 § angivna närståendekretsen ekonomisk fördel. Vilka som hör till närståendekretsen uttrycks tydligare än i den gällande lagen. Förbudet i 5 § 3 mom. i den gällande lagen mot att kringgå bestämmelserna om fideikommiss har inte haft någon praktisk betydelse eftersom bestämmelserna i ärvdabalken har utvecklats, därför föreslås denna begränsning bli slopad. På motsvarande sätt som följer av den gällande lagen kan i form av en stiftelses grundkapital överlåtas tillgångar som inte inbringar inkomster. Likaså är det möjligt att ange sådana villkor för överlåtelse av tillgångarna som väsentligt minskar tillgångarnas faktiska värde från stiftelsens synpunkt, och i stiftelselagen föreslås inte motsvarande begränsningar beträffande utdelning av medel som finns i aktiebolagslagen och lagen om andelslag. Därför behöver det inte heller i den nya lagen föreslås specialbestämmelser om att grundkapitalet kan betalas med annan egendom än pengar (apportegendom).

Enligt förslaget är det obligatoriskt att i stadgarna ange stiftelsens namn, hemort, ändamål, verksamhetsformer och hur stiftelsens återstående tillgångar ska användas om stiftelsen upplöser sig eller upplöses. Om stiftelsen har eller kan ha en verkställande direktör, ska detta nämnas i stadgarna. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, ska detta anges i stadgarna. När det gäller stiftelsens obligatoriska verksamhetsorgan och beslutsfattandet i dem, företrädande av stiftelsen, stiftelsens bokslut och revisorer, beslut om ändring av stadgarna samt beslut om att stiftelsen upplöser sig eller upplöses föreslås minimikrav och presumtionsbestämmelser i andra paragrafer i lagen. Därför är det bara vid avvikelser från presumtionsreglerna behövt att i stiftelsens stadgar bestämma om dessa omständigheter som motsvarar dem som det föreskrivs om i 1 kap. 4 § 1 mom. 4—8 punkten i den gällande lagen. I befintliga stiftelsers stadgar finns närmare bestämmelser om sådant som presumtionsbestämmelserna täcker, och de behöver inte ändras för den nya lagens skull. De föreslagna presumtionsreglerna grundar sig på utredningen om stiftelsernas stadgepraxis ((OMSO 47/2012) <http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1354109655883.html>)

I avsnitt 2.6.1 i allmänna motiveringen motiveras det varför presumtionsreglerna utökas och de obligatoriska stadgebestämmelserna minskas.

Utöver presumtionsreglerna innehåller lagförslaget för vissa angelägenheters del tvingande bestämmelser som det inte går att avvika från genom stadgebestämmelser. Som exempel kan nämnas att en stiftelses ändamål inte, även om stiftarna sinsemellan skulle komma överens om det, får vara att bereda stiftelsens närståendekrets ekonomisk fördel i strid med vad som föreskrivs i 1 kap. 2 §. Stiftarna kan i stadgarna inte heller begränsa t.ex. styrelseledamöternas ansvar på ett sätt som avviker från det föreslagna skadeståndsansvaret. Syftet med de tvingande bestämmelserna är att trygga vissa centrala principer som anknyter till stiftelsens verksamhet och uppbyggnad samt att binda stiftelsens verksamhet vid vissa allmänna och föregripbara verksamhetsprinciper.

Enligt förslaget ska den förmögenhet som stiftelsen ska få vid bildandet nämnas i stiftelseurkunden. Enligt 4 § 1 mom. 4 punkten i den gällande lagen ska grundkapitalet nämnas också i stadgarna. I praktiken har stadgebestämmelsen om grundkapitalet inte haft någon betydelse, därför föreslås kravet bli slopat. I förslaget förutsätts ingen stadgebestämmelse om hur den förmögenhet som stiftelsen ska få ska förvaltas (4 § 1 mom. 4 punkten i gällande lag). I stadgepraxis har till denna del vanligen upprepats den gällande lagens formulering att stiftelsens medel ska placeras tryggt och inkomstbringande, därför har kravet de facto inte varit av någon betydelse när det gällt att styra stiftelsens placeringsverksamhet. Mer detaljerade stadgebestämmelser om förvaltningen av stiftelsens förmögenhet kan bli oändamålsenliga när omvärlden förändras för medelsförvaltningens och placeringsverksamhetens vidkommande. Tvingande minimibestämmelser om förvaltning och placering av stiftelsens förmögenhet finns i 1 kap. i förslaget. Det finns visserligen inget hinder för att i stadgarna också i fortsättningen ta in särskilda bestämmelser om hur stiftelsens förmögenhet ska förvaltas.

När det gäller kraven på det obligatoriska minimiinnehållet i stadgarna har kravet att det i stadgarna ska bestämmas hur beslut om ändring av stiftelsens stadgar och om stiftelsens upplösning ska fattas (4 § 1 mom. 8 punkten i den gällande lagen) slopats. Presumtionsregler om ändring av stadgarna föreslås i 6 kap., och presumtionsregler om beslut om upplösning av stiftelser föreslås i 12 kap. Det är möjligt att avvika från de föreslagna presumtionsreglerna genom bestämmelser som tas in i stadgarna.

Utöver det tvingande minimiinnehåll som föreskrivs i lagen kan andra bestämmelser om stiftelsens förvaltning och verksamhet tas in i stadgarna i behövt utsträckning. Detta motsvarar till sitt innehåll 4 § 3 mom. i den gällande lagen. Förslaget innehåller inte någon motsvarande uttrycklig bestämmelse, eftersom principen anses utgöra vedertagen rätt. För affärsverksamhetens del kan bara bestämmelser som är förenliga med 1 kap. 2 och 7 § tas in i stadgarna.

I lagförslaget frångås det tvåstegsförfarande som innebär att tillstånd att grunda stiftelse behövs innan stiftelsen kan anmälas för registrering. Det föreslås att det nyare registreringsförfarande i ett steg som gäller privaträttsliga associationer tas i bruk vid bildandet av stiftelser. När stiftelser bildas krävs inte längre ett sådant särskilt tillstånd till grundande som anges i 2 § i den gällande lagen. Registermyndigheten granskar i samband med handläggningen av anmälan om registrering att de lagstadgade förutsättningarna för att bilda stiftelser uppfylls och att stadgarna och övriga stiftelsehandlingar har upprättats med iakttagande av lagbestämmelserna. Slopandet av tillståndsförfarandet medför att tidsfristen för registrering förkortas från sex månader till tre månader.

I fråga om förfarandet vid bildande av stiftelser föreslås en övergångsbestämmelse enligt vilken den gamla lagen tillämpas på bildandet och registreringen, om stiftelseurkunden har undertecknats före den nya lagens ikraftträdande. Stiftarna kan också i ett sådant fall besluta att bilda stiftelsen i överensstämmelse med den nya lagens bestämmelser genom att till registermyndigheten ge in de stiftelsehandlingar som krävs i den nya lagen, och en sådan stiftelse kan registreras efter att den nya lagen har trätt i kraft. Den nya lagen tillämpas på bildandet av stiftelser som baserar sig på testamentsförordnande, om de åtgärder som syftar till bildande inleddes hos registermyndigheten efter den nya lagens ikraftträdande.

1 §. Bildande av stiftelse genom stiftelseurkund. I paragrafen föreskrivs om bildande av stiftelser genom stiftelseurkund. Bestämmelser om bildande av stiftelser som grundar sig på testamente föreslås i 5—7 § i detta kapitel. Till sitt innehåll motsvarar *1 mom.* den gällande lagens 1 § genom att en stiftelse kan bildas genom en skriftlig stiftelseurkund. Stiftarna kan vara en eller flera människor eller juridiska personer. På motsvarande sätt som enligt 3 § 1 mom. i den gällande lagen ska varje stiftare underteckna stiftelseurkunden, enligt förslaget.

Enligt *2 mom.* ska varje stiftare skänka medel som utgör stiftelsens grundkapital (kapitalförbindelse). Status som stiftare har bara de som i stiftelseurkunden förbinder sig att

överlåta medel till stiftelsen. Vilken förmögenhet stiftaren överlåter till stiftelsen bestäms i stiftelseurkunden eller förordnas i testamente. Förslaget motsvarar till sitt innehåll 1 § och 3 § 1 mom. i den gällande lagen.

På motsvarande sätt som enligt 1 § i den gällande lagen kan förmögenhet som överlåts i form av grundkapital bestå av fast, lös eller immateriell egendom. Stiftaren kan vid bildandet överföra på stiftelsen också skulder som hänför sig till den egendom som överlåts. Om exempelvis en fastighet överlåts i form av grundkapital, kan stiftaren till stiftelsen som en del av grundkapitalet överföra också en skuld som hänför sig till fastigheten. Överföring av skulder förutsätter att borgenären ger sitt samtycke.

I stiftelseurkunden kan stiftaren bestämma vilken del av kapitalförbindelsen som ska tas upp i stiftelsens grundkapital (numera också stiftelsekapital) och vilken del som ska tas upp i annat eget kapital. I stiftelseurkunden kan det bestämmas inte bara om grundkapitalet utan också om andra tillgångar som stiftelsen ska få. Andra sätt att avtala om givande av kapital av sistnämnda slag och andra sätt att förbinda sig att ge sådant kan också förekomma. Förslaget motsvarar gällande stiftelsepraxis till sitt innehåll. Om inget annat framgår av stiftelseurkunden, tas hela kapitalförbindelsen upp i grundkapitalet, enligt det föreslagna 9 § 1 mom. Efter bildandet spelar det ingen roll för tillämpningen av lagbestämmelserna om användning av kapitalet om förmögenheten har tagits upp i grundkapitalet eller i någon annan post i det egna kapitalet. I stiftelsens stadgar kan stiftaren emellertid ta in särskilda anvisningar och bestämmelser om hur kapitalet ska användas och förvaltas. Detta motsvarar rådande stiftelsepraxis.

Enligt förslaget ska grundkapitalet överlåtas till stiftelsen innan stiftelsen registreras, vilket är i linje med 6 § 2 mom. i den gällande lagen. Annat kapital som omfattas av en förbindelse kan betalas in också senare, vilket motsvarar nuvarande stiftelsepraxis.

Enligt *3 mom.* är det möjligt att i stiftelseurkunden bestämma utöver om grundkapitalet också om andra medel som stiftelsen ska få. En sådan förbindelse kan inte återkallas efter att stiftelsen har registrerats. I den gäl-

lande lagen finns inte någon begränsning som motsvarar den som nu föreslås av tydlighetsskäl. Förbindelser som tas in i stiftelseurkunden och gäller betalning av annat eget kapital brukar vara en del av den helhet som hör ihop med bildandet av stiftelser, därför måste också utgångspunkten för en sådan bestämmelse vara att bestämmelsen inte kan återkallas efter att stiftelsen har registrerats (se 12 § 3 mom., enligt vilket en stiftare efter registreringen inte kan åberopa att ett villkor i samband med bildandet inte har uppfyllts).

Innan stiftelsen registreras tillämpas allmänna avtalsrättsliga principer på stiftarens rätt att frånträda bildandet av stiftelsen. Förslaget avviker därmed innehållsmässigt från 3 § 2 mom. i den gällande lagen i en situation där en del av stiftarna vill frånträda bildandet innan stiftelsen har registrerats. Enligt förslaget kan en enskild stiftare inte frånträda bildandet efter att alla stiftare har undertecknat stiftelseurkunden, om inte de andra stiftarna samtycker eller om inte den som vill frånträda bildandet har rätt till detta enligt stiftelseurkunden eller något annat avtal. Om stiftelsen har en enda stiftare, kan stiftaren på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen frånträda grundkapitalförbindelsen så länge som stiftelsen inte har registrerats. Stiftare som är enhälliga eller, om t.ex. stiftelseurkunden möjliggör det, en eller flera stiftare kan innan stiftelsen registreras återkalla bestämmelsen om överlåtelse av grundkapital med den påföljden att de återstående stiftarna måste ompröva om den verksamhetsplan som ska göras upp i samband med att stiftelsen bildas håller streck och de övriga förutsättningarna för att bilda stiftelsen uppfylls.

Om stiftaren eller stiftarna vill återkalla förordnandet om bildande av en stiftelse efter att grundanmälan om registrering av stiftelsen har getts in till registermyndigheten, ska till registermyndigheten lämnas in en skriftlig anmälan om återkallelse som avfattats på det sätt som anges i den nya stiftelseförordningen. Utkastet till stiftelseförordning avviker från 3 § 2 mom. i den gällande lagen genom att förordningsutkastet inte innehåller något krav på att underskriften styrks.

På motsvarande sätt som den gällande lagen innehåller den föreslagna stiftelselagen inga bestämmelser om återkallande av stiftel-

ser som grundar sig på testamente. I ärvdabalken föreskrivs om ändring och återkallande av testamente.

Bestämmelser om när mandattiden börjar för dem som deltar i ledningen för en ny stiftelse och för den nya stiftelsens revisorer finns i 4 mom. Enligt gällande stiftelsepraxis börjar mandattiden för ledningen och revisorerna i vissa situationer när stiftelseurkunden undertecknas och i vissa situationer under tiden mellan beviljandet av tillstånd att grunda stiftelsen och registreringen av stiftelsen. Förslaget förenhetligar och skapar klarhet i den tidpunkt då ledningens och revisorernas mandattid börjar. Enligt förslaget börjar mandattiden när samtliga stiftare har undertecknat stiftelseurkunden, vilket är förenligt med den princip som anammats i den nyare associationslagstiftningen. Om det i stiftelseurkunden har förordnats bara om hur den första styrelsen ska väljas, börjar mandattiden från och med beslutet om ett sådant val (2 § 1 mom. 4 och 5 punkten i kapitlet). Av detta följer bl.a. att den nya stiftelsens styrelse och eventuella verkställande direktör svarar för att stiftelsen anmäls för registrering.

2 §. Stiftelseurkundens innehåll. I paragrafen föreslås det bli föreskrivet om stiftelseurkundens minimiinnehåll. Innehållet i 1 mom. motsvarar 3 § 1 mom. i den gällande lagen och den praxis som registermyndigheten förutsätter genom att en stiftelses stiftelseurkund enligt förslaget alltid ska uppta alla stiftare och vars och ens kapitalförbindelse. I stiftelseurkunden förutsätts inget angivande av värdet av grundkapital som överläts i form av annat än pengar, vilket motsvarar gällande praxis. Enligt förslaget ska stiftelseurkunden dateras och alla stiftarna ska underteckna den, vilket motsvarar 3 § 1 mom. i den gällande lagen. Förslaget skiljer sig från 3 § 1 mom. i den gällande lagen genom att det föreslås att en stiftare som är vid liv själv ska se till att stiftelseurkunden och de till den fogade stadgarna upprättas. Till denna del motsvarar förslaget gällande praxis.

I stiftelseurkunden behöver det inte nämnas när kapitalförbindelsen förfaller till betalning, eftersom grundkapitalet alltid ska betalas i sin helhet innan stiftelsen registreras (1 § 2 mom.). Vid behov kan det i stiftelseurkunden bestämmas när förbindelser som

gäller grundkapitalet och eventuellt annat eget kapital förfaller till betalning.

Med avvikelse från 3 § 1 mom. i den gällande lagen föreslås att ledamöterna i den första styrelsen och revisorerna eller hur de väljs alltid ska anges i stiftelseurkunden, liksom också ledamöterna i det första förvaltningsrådet eller hur de väljs, om stiftelsen har ett förvaltningsråd. Ändringen föreslås till följd av att förfarandet med tillstånd att grunda stiftelser slopas och för att de åtgärder som anknyter till bildandet ska försnabbas samt därför att mandattiden för stiftelsens styrelse och revisorer enligt förslaget alltid börjar när stiftelseurkunden undertecknas. Ledamöterna i verksamhetsorganen och revisorerna ska individualiseras i stiftelseurkunden på ett sådant sätt att ovisshet om personernas identitet inte uppstår. Bestämmelsen om sättet att välja ledamöterna i den första styrelsen och det första förvaltningsrådet samt revisorer behövs speciellt när stiftelsen grundar sig på testamente så att testatorn själv upprättar stiftelseurkunden och stadgarna.

Med avvikelse från den gällande lagen ska dessutom alltid stiftelsens första räkenskapsperiod nämnas i stiftelseurkunden. Enligt det föreslagna 5 kap. 1 § 2 mom. är stiftelsens räkenskapsperiod ett kalenderår, om inte annat bestäms i stadgarna. När verksamheten inleds får den första räkenskapsperioden enligt 1 kap. 4 § i bokföringslagen vara kortare eller längre än den lagstadgade längden 12 månader, dock högst 18 månader. Ett eventuellt undantag som gäller den första räkenskapsperioden ska nämnas i stiftelseurkunden.

Förslaget avviker från 3 § 1 mom. i den gällande lagen genom att det inte förutsätts att stiftelsens ändamål nämns i stiftelseurkunden. I enlighet med den gällande lagen fastställs stiftelsens ändamål i stiftelsens stadgar, som ska tas in i eller fogas till stiftelseurkunden. Det har ingen innehållsmässig betydelse att ändamålet upprepas i två handlingar som anknyter till bildandet. Stiftelseurkundens riktighet behöver inte heller styrkas. Den faktiska betydelsen av att styrka riktigheten är oklar i den gällande lagen.

I enlighet med nuvarande stiftelsepraxis kan det i stiftelseurkunden tas in också andra

förordnanden som hänför sig till bildande av stiftelsen och stiftelsens verksamhet. Stiftaren kan i stiftelseurkunden t.ex. förordna vem som ska bli ordförande för stiftelsens första styrelse eller ange en viss tid inom vilken de medel som överlåtits till stiftelsen ska användas till att fullgöra ändamålet.

I 2 mom. föreskrivs det att stiftelsens stadgar ska tas in i eller fogas till stiftelseurkunden. Bestämmelsen motsvarar gällande stiftelsepraxis. I enlighet med vad som konstaterats i fråga om 1 mom. avviker förslaget från den gällande lagen genom att stiftarna själva ska upprätta stadgarna, som fogas till stiftelseurkunden. Stiftarna kan inte bestämma i stiftelseurkunden på motsvarande sätt som enligt 3 § 1 mom. i den gällande lagen vem som ska se till att stadgarna upprättas och sköta bildandet i övrigt. Ändringen föreslås för att bildandet ska förenklas och försnabbas.

3 §. Stadgar. Paragrafen innehåller bestämmelser om minimiinnehållet i stiftelsernas stadgar. Förslaget avviker från kraven i 4 § 1 mom. i den gällande lagen, vilka gäller stadgarnas minimiinnehåll. Förslaget grundar sig på presumptionsregler, och därför har kraven på stadgarnas minimiinnehåll lindrats och 4 § 1 mom. 4—8 punkten i den gällande lagen slopats. I praktiken tillämpas i stiftelser som bildats före stiftelselagens ikraftträdande alltid i första hand stadgebestämmelserna i fråga om det som nämns i 4 § 1 mom. 4—8 punkten i den gällande lagen, därför föranleder förslaget inga ändringar för de befintliga stiftelsernas del. Också nya stiftelser kan bildas så att det i stadgarna bestäms om det som förutsätts i den gällande lagen, exempelvis antalet styrelseledamöter och revisorer och deras mandattid. I stadgarna kan det alltid också bestämmas i enlighet med 4 § 3 mom. i den gällande lagen om annat som stiftaren anser behövas.

I 4 § i införandelagen föreslås för gamla stadgars vidkommande en bestämmelse enligt vilken den nya lagen efter sitt ikraftträdande ska tillämpas, om stadgarna innehåller bestämmelser som strider mot den. När en stiftelse ändrar sina stadgar ska en bestämmelse som strider mot den nya lagen ändras på samma gång så att den stämmer överens med den nya lagens innehåll. Enligt förslaget

ska stadgarna inom tre år efter den nya lagens ikraftträdande ändras så att de blir förenliga med den nya lagen.

Enligt 1 mom. 1—4 punkten ska stiftelsens namn, den kommun i Finland som är stiftelsens hemort, stiftelsens ändamål och stiftelsens verksamhetsformer alltid nämnas i stiftelsens stadgar. Till denna del motsvarar stadgarnas innehåll kraven i 4 § 1 mom. 1—3 punkten i den gällande lagen.

Stiftaren fastställer stiftelsens ändamål och verksamhetsformer i stadgarna. Stiftelsens ändamål är avgörande för medlens användningsändamål, dvs. i vilket syfte stiftelsen har bildats och medel överlåtits till stiftelsen. I verksamhetsformerna anges det genom vilka åtgärder eller hur stiftelsen fullgör sitt ändamål. Såväl ändamålet som verksamhetsformerna kan vara allmänna till sitt innehåll och ge ledningen stor handlingsfrihet, alternativt kan stadgarna innehålla detaljerade bestämmelser om stiftelsens ändamål och verksamhetsformer. En stiftelse kan t.ex. ha ändamålet att främja kultur och som verksamhetsform ha all slags laglig verksamhet för fullgörande av ändamålet. Stiftelsens ändamål kan också vara identiskt med verksamhetsformen. Ändamålet och verksamhetsformen kan t.ex. vara att äga aktiestocken i ett visst bolag. Stiftaren bestämmer hur ändamålet och verksamhetsformerna formuleras. Den avgörande omständigheten när ändamålet och verksamhetsformerna formuleras är inte på vilket sätt och hur lätt den myndighet som har tillsyn över stiftelser kan övervaka hur ändamålet fullgörs och verksamhetsformerna realiserar. Stiftaren bär risken att stiftelsens medel i praktiken inte används på det sätt som stiftaren velat, om ändamålet och verksamhetsformerna antingen fastställs så att ledningen tilldelas vidsträckta befogenheter eller formuleras otydligt. Förslaget motsvarar den gällande lagen. I praktiken har registermyndigheten dock tolkat den gällande lagen så att stiftelsens ändamål och verksamhetsformer ska ha fastställts förhållandevis detaljerat och formbundet i stadgarna. Genom förslaget ändras registerpraxis i detta hänseende.

Om stiftaren i stadgarna inte har begränsat ändringarna av verksamhetsformerna, kan ett verksamhetsorgan med rätt att ändra stadgar-

na senare ändra verksamhetsformerna inom ramen för stiftelsens ändamål genom en normal stadgeändring som görs med enkel majoritet av rösterna, om det i stadgarna inte bestäms att röstmajoriteten ska vara större. Verksamhetsformerna kan ändras t.ex. från verksamhetsformer som fastställts i detalj till allmänt definierade verksamhetsformer som ger styrelsen större handlingsbefogenheter eller vice versa, och de ursprungliga verksamhetsformernas innehåll kan i allmänhet ändras i sin helhet. Också de nya verksamhetsformerna ska främja det ändamål som anges i stiftelsens stadgar. Till denna del motsvarar förslaget innehållsmässigt den gällande lagen. När stiftelsen bildas ska stiftaren överväga i vilken utsträckning och hur exakt stiftelsens verksamhetsorgan ska åläggas begränsningar som rör användningen av medel och under vilka förutsättningar dessa begränsningar som anges i stadgarna kan ändras senare.

Enligt 5 punkten ska i stadgarna alltid nämnas hur stiftelsens tillgångar ska användas om stiftelsen upplöser sig eller upplöses. Motsvarande krav som gäller stadgarna finns inte i den gällande lagen. Enligt 19 § 3 mom. i den gällande lagen ska tillgångarna i första hand skiftas i enlighet med vad det föreskrivs i stadgarna. Om stadgarna inte föreskriver hur tillgångarna ska användas tillfaller de staten, som ska överlåta dem till främjande av något ändamål som har samband med stiftelsens verksamhet. Ändringsförslaget syftar till att främja att tillgångarna i stiftelser som upplöser sig används på ett sätt som stiftaren avsett. För nya stiftelsers del minskar förslaget i någon mån också myndigheternas arbetsbörda. Eftersom stiftelser inte har ägare eller medlemmar som har rätt till stiftelsens medel, är det skäl att förutsätta att det i stadgarna bestäms om hur de återstående tillgångarna i stiftelser som upplöser sig eller upplöses ska användas. Enligt en övergångsbestämmelse i 12 § i införandelagen ska principer som motsvarar den gällande lagen tillämpas på överlåtelse av tillgångarna till staten och på användningen av tillgångarna, när en sådan gammal stiftelse vars stadgar saknar en här avsedd bestämmelse om användning av tillgångarna upplöser sig.

I stadgarna kan det i överensstämmelse med gällande stiftelsepraxis fastställas i detalj vilken aktör tillgångarna ska överlåtas till eller fastställas generellt hur tillgångarna ska användas, t.ex. för verksamhet som främjar stiftelsens ändamål eller för annan verksamhet som anges i stadgarna. Som en tillräcklig stadgebestämmelse kan i enlighet med gällande praxis betraktas också en bestämmelse enligt vilken tillgångarna ska användas på ett sätt som förvaltningsrådet eller styrelsen bestämmer närmare i samband med att det besluts att stiftelsen försätts i likvidation. Ett sådant beslut ska givetvis vara förenligt med stiftelsens ändamål.

Med avvikelse från rådande stiftelsepraxis kan tillgångar inte överlåtas till den närstående dekreten som det föreskrivs om i 1 kap. 8 §. Enligt förslaget kan en stiftelse inte vara ett instrument för beredande av ekonomisk fördel för närståendekretsen. Denna princip framgår av 12 kap. 14 § när det gäller skifte av tillgångar vid upplösning av stiftelsen. I stadgarna kan beslutsrätt i fråga om hur tillgångarna ska användas i en situation där stiftelsen upplöser sig eller upplöses inte tilldelas någon annan än stiftelsens styrelse, förvaltningsråd eller likvidatorer. Enligt 3 kap. 19 § 2 mom. och 12 kap. 3 § 3 mom. beslutar förvaltningsrådet om upplösning av stiftelsen och om försättande av stiftelsen i likvidation, om inte annat bestäms i stadgarna. I samband med ett beslut om upplösning av stiftelsen beslutar förvaltningsrådet enligt 12 kap. 14 § i lagförslaget hur de återstående tillgångarna ska användas, om det i stadgarna inte har bestämts att styrelsen eller likvidatorerna har rätt att bestämma hur tillgångarna ska användas eller om inte likvidatorerna enligt lag har befogenhet att fatta beslutet. I stadgarna kan det förutsättas att en aktör som anges i stadgarna samtycker till beslutet om användning av tillgångarna.

En stadgebestämmelse där det anges vad tillgångarna ska användas till om stiftelsens verksamhet läggs ned kan ändras på det sätt som en normal stadgeändring kräver, om inte annat bestäms i stadgarna. Stiftaren kan i stadgarna bestämma t.ex. att en stadgebestämmelse om vad tillgångarna ska användas till i samband med att stiftelsen upplöser sig eller upplöses inte kan ändras. Om det i stad-

garna har bestämts att tillgångarna ska överlåtas till en viss människa eller juridisk person, kräver enligt det föreslagna 6 kap. 1 § 3 mom. en ändring av stadgebestämmelsen samtycke av den aktör som har getts en rättighet i anslutning till stiftelsens verksamhet, om inte annat bestäms i stadgarna.

Om stiftelsen har ett förvaltningsråd ska detta anges i stadgarna, enligt 2 mom. Bestämmelsen avviker från den gällande lagen, enligt vilken bestämmelser om ledamöterna i förvaltningsrådet inte behöver finnas i stadgarna. Antalet förvaltningsrådsledamöter, hur de utses och deras mandattid ska alltid nämnas i stadgarna, enligt förslaget. Antalet ledamöter kan vara fast eller flexibelt. I det senare fallet ska minimi- och maximiantalet ledamöter eller minimiantalet ledamöter nämnas i stadgarna. Om antalet ledamöter i stadgarna uttrycks som ett intervall, ska i stadgarna anges vem som beslutar om antalet ledamöter som ska väljas för en mandattid i sänder. Mandattiden kan vara fast eller beroende av en viss omständighet, fortgå tills vidare eller vara livslång. Med avvikelse från gällande rätt begränsas sättet att tillsätta förvaltningsrådet genom att det i stadgarna inte kan bestämmas att styrelsen, en styrelseledamot eller verkställande direktören har rätt att välja ledamöter i förvaltningsrådet. Av stadgarna ska framgå hur förvaltningsrådsledamöterna utses.

Bestämmelsen i 3 mom. motsvarar gällande praxis när det gäller översättningar av stiftelsens namn. En stiftelses namn kan vara översatt till olika språk. Det krävs inte att stavningen i namnöversättningarna är identisk, men namnens innebörd ska vara sinsemellan överensstämmande.

I 4 mom. föreslås det av tydlighetsskäl bli föreskrivet att stiftelsen alltid ska ha en styrelse och revisor. Närmare bestämmelser om dem finns i 3 och 4 kap. På antalet styrelseledamöter och revisorer i stiftelsen samt på deras mandattid och på valet av dem tillämpas vad som bestäms i 3 kap. 8, 9 och 11 § samt 4 kap. 1, 3 och 5 §. På antalet styrelseledamöter och revisorer samt på deras mandattid och på valet av dem tillämpas därmed presumtionsreglerna i de paragrafer till vilka det hänvisas ovan, om inte annat bestäms om dessa omständigheter i stiftelsens stadgar. I

praktiken tillämpas de i hänvisningsbestämelsen avsedda presumptionsreglerna i princip inte på befintliga stiftelser som redan har nämnda bestämmelser i sina stadgar. Presumptionsreglerna blir tillämpliga i befintliga stiftelser i det fallet att stiftelserna beslutar att slopa nuvarande stadgebestämmelser som gäller de nämnda omständigheterna.

4 §. Verksamhetsplan, budget och finansieringsplan. Enligt förslaget ska en stiftelse under bildning ha en verksamhetsplan, budget och finansieringsplan för de tre första åren. Den gällande lagen innehåller inget motsvarande uttryckligt krav. Ändringen syftar till att fästa stiftarnas och den första styrelsens uppmärksamhet vid att det gäller att omsorgsfullt planera och förbereda bildandet av en självständig stiftelse och förutsättningarna för den verksamhet som stiftelsen avses bedriva. Tillräckliga utredningar och tillräckligt med övervägande behövs inför bildandet, eftersom det är utmärkande för stiftelseformen att en stiftelses möjlighet till intern finansiering och tillägskapitalfinansiering i princip är begränsade medan stiftelsen är verksam. I stiftelserregisterpraxisen har det förekommit fall där avsikten har varit att t.ex. enbart en konstsamling eller en fastighet ska ombildas till stiftelse, utan att stiftelsen samtidigt anvisats medel för skötseln och för stiftelsens förvaltningskostnader. En specialbestämmelse behövs också därför att den i 1 kap. 4 § avsedda omsorgsplikten gäller bara stiftelsens ledning, inte stiftarna. Om stiftarna inte har gjort upp de planer och den budget som avses i paragrafen, ska stiftelsens första styrelse göra upp dem.

Innehållet i de planer och den budget som behövs är beroende av vilken verksamhet stiftelsen avses bedriva och av dess finansieringsbehov och finansieringsformer. I praktiken gäller det t.ex. att beakta också finansierarnas krav när planerna och budgeten görs upp för verksamhetsstiftelser med fortlöpande finansiering.

I en liten verksamhetsstiftelse kan det emellertid vara så att verksamheten huvudsakligen baserar sig på frivilligarbete, stiftelsen inte har någon stor förmögenhet som behöver förvaltas och inte heller några ansvarsförbindelser, och verksamhetens art och omfattning är beroende av de frivilliga arbetsin-

satser som är tillgängliga vid respektive tidpunkt. Då kan planerna och budgeten vara mycket översiktliga och snävt hållna. Det samma stämmer allmänt taget in på mindre kapitalstiftelser vars verksamhet kan anpassas till kapitalet och avkastningen på det.

Den planerade verksamhetens art och omfattning samt arten av och storleken hos stiftelsens tillgångar inverkar på hurdana planerna och budgeten behöver vara i en enskild stiftelse. Planer och budgetar som är förenliga med nuvarande god stiftelsepraxis är tillräckliga också i fortsättningen.

Enligt lagförslaget ska stiftelsens revisor ge ett yttrande som ska fogas till grundanmälan och handlar om huruvida lagbestämmelserna har iakttagits vid stiftelsens bildande. Detta förutsätter också att det utreds att stiftelsen har en sådan verksamhetsplan, budget och finansieringsplan som avses i detta sammanhang. Det förutsätts inte att revisorn säkerställer att planerna och budgeten är genomförbara. Revisorns yttrande ska fogas till grundanmälan (13 kap. 5 §). Kravet på finansiering som står i proportion till verksamhetsplanen skapar klarhet i nuvarande praxis och innebär att det i första hand är stiftarna och stiftelsens ledning och i andra hand revisorn som ska bedöma huruvida kapitalet är tillräckligt. Revisorn ska också i övrigt bedöma samma omständigheter som när revision förrättas.

Det är i praktiken vanligt att ändamålen och verksamhetsformerna i stadgarna för en stiftelse under bildning är mycket vittgående jämfört med verksamheten i den verksamhetsplan som görs upp i det skede då stiftelsen bildas. Enligt förslaget räcker det för att kravet på finansiering som behövs för att täcka kostnaderna ska uppfyllas att stiftarna eller styrelsen för en stiftelse under bildning för de tre år som följer på bildandet utarbetar en verksamhetsplan som omfattar åtminstone en del av verksamhetsformerna. För att verksamhetsplanen ska genomföras behöver det också utarbetas en budget av vilken det framgår hur verksamheten är tänkt att finansieras. Också grundkapital kan liksom hittills användas till att finansiera verksamhet, om inte annat bestäms i stiftelsens stadgar. För den övriga finansieringens del förutsätts det i princip inte några bindande finansieringsåta-

ganden eller finansieringsavtal, varvid stiftarens uppskattning vanligen är tillräcklig. Meningen är att stiftelser alltså ska kunna bildas även för vittsyftande ändamål så att de i begynnelsekedet har eller får tillräckligt med medel för nödvändiga förvaltningskostnader och för kostnaderna för verksamhet som är förenlig med verksamhetsplanen. Med förvaltningskostnader avses närmast kostnader som uppkommer i och med att stiftelsen bildas, förvaltningsorganen sköter sina lagstadgade uppgifter såsom bokföring, medelsförvaltning och bokslut, verksamhetsorganen sammanträder, arvoden betalas till ledamöterna i verksamhetsorganen, revisionen ordnas samt registeranmälningar och andra anmälningar som ska göras för stiftelsens räkning sköts. Kostnaderna för stiftelsetillsyn hänförs också hit. I fråga om kostnaderna för planering och inledande av den ordinarie verksamhet som är förenlig med verksamhetsplanen räcker det med en budget av vilken det framgår hur verksamheten avses bli finansierad.

Om det senare visar sig att den budgeterade finansieringen inte realiserar, blir enligt denna paragraf följden av att det avviks från budgeten inte att stiftaren eller någon i stiftelsens ledning blir personligen ansvarig för det finansieringsbelopp som saknas. När det är fråga om att finansiering för att genomföra verksamhetsplanen saknas föreslås särskilt ansvar inte, eftersom ett sådant krav skulle gå för långt och i onödan begränsa möjligheterna att välja stiftelseformen.

Det är meningen att stiftelser fortsättningsvis ska kunna bildas också för sådana storskaliga projekt vars finansiering ännu inte har avgjorts när stiftelsen registreras. Stiftelser kan dock också bildas med avseende på projekt med ett ringa ekonomiskt värde, såsom för att äga och förvalta en byggnad eller ett minnesmärke som det lokalt anses värdfullt att bevara, eller för att främja en viss tankeriktning eller verksamhet eller värna om minnet av en viss tankeriktning, verksamhet eller person. Förslaget syftar till att skapa klarhet i och förenhetliga den registerpraxis som gäller tillräckligheten hos nya stiftelsers medel i bildningsskedet och under de första verksamhetsåren.

Enligt förslaget kan grundkapital användas till stiftelsens verksamhet, om inte annat bestäms i stadgarna. Att grundkapitalet minskar så att det understiger det kapital som anmälles vid registreringen är inte en grund för tillsynsåtgärder som registermyndigheten kan vidta enligt den föreslagna lagen. I princip är grundkapitalet efter att stiftelsen bildats av betydelse närmast för bokföringen och bokslutet. I bokslutet anger grundkapitalet vilket belopp som vid respektive tidpunkt återstår av den externa finansieringspost som stiftelsen fått och som överlåtits i form av grundkapital. På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen kan i stadgarna dock fortfarande bestämmas att bara avkastningen på grundkapitalet får användas till stiftelsens verksamhet. Till denna del motsvarar förslaget den gällande lagen.

Om en stiftelse i praktiken bildas för en tid som är kortare än tre år, räcker det att utredningen ges för denna kortare tid.

5 §. Stiftelsens namn. Förslaget skiljer sig från 4 § 1 mom. 1 punkten i den gällande lagen genom att det i 1 mom. föreslås att namnet på en stiftelse som registreras i stiftelseregistret ska innehålla orden "registrerad stiftelse" eller motsvarande förkortning "sr". (säätiö rekisteröity, stiftelsen registrerad), genom vilken en stiftelse som registrerats i stiftelseregistret särskiljs från en oregistrerad stiftelse och från stiftelser som registrerats i andra register, exempelvis pensionsstiftelser. Den föreslagna förkortningen har valts därför att förkortningen "rs" redan är i bruk som förkortning för registrerade föreningar med samiska namn. Ändringen gäller också stiftelser som redan har införts i stiftelseregistret. När den nya lagen träder i kraft fogar registermyndigheten förkortningen "sr" till namnet på stiftelser som är införda i stiftelseregistret, enligt 5 § i införandelagen.

Ändringen föreslås av tydlighetsskäl och för att utredningskostnaderna för dem som har med stiftelser att göra ska minska. I dagsläget ingår ordet "stiftelse" ("säätiö") inte i namnet på alla registrerade stiftelser, men det kan däremot vara i bruk också i uttryck som används i fråga om oregistrerade stiftelser och fonder. Detta medför förväxlingar och kan i praktiken förutsätta att de som har att

göra med aktörer som uppges vara stiftelser utreder dessas juridiska form.

Enligt 2 *mom.* ska en stiftelses namn tydligt skilja sig från namnen på stiftelser som tidigare införts i stiftelseregistret, och användningen av namnet får inte vara ägnat att framkalla förväxling med en annan allmänt känd skyddad firma eller ett annat allmänt känt skyddat varumärke. Registermyndigheten har ingen generell skyldighet att utreda om det föreslagna namnet kan förväxlas med registrerade firmor och varumärken. Förslaget motsvarar det som föreskrivs i 4 § 1 *mom.* 1 punkten i den gällande lagen och registerpraxis. I praktiken har registermyndigheten även utan en uttrycklig bestämmelse ställt sig negativ till att registrera stiftelsenamn som kan förväxlas med en annan allmänt känd firma eller ett annat allmänt känt varumärke. Enligt nuvarande stiftelsepraxis och enligt förslaget tillämpas dock på stiftelsenamn inte mera långtgående förutsättningar som motsvarar firmalagen för utredande av om firman skiljer sig tillräckligt tydligt från andra firmor.

Enligt 3 *mom.* får en stiftelse i fortsättning- en registrera också en bifirma och bedriva en del av verksamheten under bifirman. Den del av verksamheten där bifirman kan användas ska registreras i stiftelseregistret. Innehållet i förslaget avviker från den gällande lagen, eftersom det inte har varit möjligt att registrera bifirmor i stiftelseregistret. Stiftelserna har i praktiken skrivit in sina bifirmor i stadgarna för att kunna visa att bifirman ingår i stiftelsens verksamhet. Hittills har stiftelser som bedriver näringsverksamhet kunnat registrera bifirmor i handelsregistret (1 § i firmalagen). En del stiftelser har registrerat bifirmor också i form av varumärken. Verksamhet som en stiftelse bedriver under bifirma kan de facto vara kändare än den verksamhet som bedrivs under stiftelsens egentliga namn. Förslaget gör det möjligt att registrera bifirmor direkt i stiftelseregistret, något som i stadgepraxis befunnits vara behövligt.

För att det civila samhällets verksamhetsförutsättningar ska utvecklas bör stiftelserna ha möjlighet att skydda också namn som motsvarar bifirma och som stiftelserna använder i andra sammanhang än affärsverksamhet. Stiftelserna bör emellertid stå för

kostnaderna för att registrera bifirman, vilket innebär att avgiften för att registrera bifirman ska vara förenlig med den lag om grunderna för avgifter som tillämpas på Patent- och registerstyrelsen. Eftersom lagstiftningen bör vara enhetlig och överskådlig ska på bifirmor som införs i stiftelseregistret tillämpas samma krav som enligt firmalagen ställs på bifirmor som införs i handelsregistret. En bifirma som grundar sig på stiftelselagen ska enligt förslaget införas i stiftelseregistret.

Enligt 4 *mom.* kan en stiftelse för sin verksamhet också använda ett sekundärt kännetecken som inte kan registreras och till vilket ensamrätt i enlighet med firmalagen kan förvärvas endast genom inarbetning. Förslaget avviker till denna del från innehållet i den gällande lagen. Ett sekundärt kännetecken som grundar sig på stiftelselagen ska enligt förslaget införas i stiftelseregistret.

I 5 *mom.* föreskrivs om firmalagens tillämplighet på en stiftelses bifirma och sekundära kännetecken. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Ändringen hänför sig till 3 och 4 *mom.*

En stiftelse som registrerats i stiftelseregistret kan i praktiken bedriva verksamhet som är närbesläktad med verksamhet som en i handelsregistret registrerad sammanslutning bedriver. Stiftelsens namn kan i princip kränka den rätt till firma som en näringsidkare som bedriver närbesläktad verksamhet har, och vice versa. Att firmalagen ska tillämpas på stiftelsens namn föreslås ändå inte, eftersom en åtstramning i praktiken inte skulle kunna genomdrivas för alla existerande stiftelsers vidkommande utan stora administrativa kostnader av engångsnatur som följd för alla nya och befintliga registrerade stiftelser och företag som införts i handelsregistret.

6 §. *Bildande av stiftelse genom testamenteriskt förordnande.* Enligt förslaget kan en stiftelse på motsvarande sätt som enligt 1 § i den gällande lagen bildas efter stiftarens död genom testamenteriskt förordnande. Förslaget avviker från den gällande lagen genom att bildandet av en testamentsstiftelse inte alltid kräver ett skriftligt testamente, utan en testamentsstiftelse kan bildas också som ett s.k. nödfallstestamente i enlighet med 10 kap. 3 § i ärvdabalken (40/1965). Ärvdabalken tillämpas på skriftliga och muntliga

testamenten, på upprättande, återkallande, tolkning och klander av dem samt på testamentens ogiltighet.

Enligt 1 mom. ska i ett testamente i överensstämmelse med 3 § 1 mom. i den gällande lagen förordnas vilken förmögenhet som överläts till stiftelsen i form av grundkapital respektive annat eget kapital. Förmögenhet som testamenterats till stiftelsen ska i enlighet med det föreslagna 9 § 1 mom. tas upp i grundkapitalet, om det inte enligt testamentet ska avsättas till någon annan post i det egna kapitalet. Med avvikelse från den gällande lagen kan det i testamentet i stället för att förordnas om ändamålet förordnas om vem som bestämmer den nya stiftelsens ändamål. Den som bestämmer ändamålet kan vara en människa eller en juridisk person eller t.ex. ett dödsbo, och behöver inte vara den som har förordnats till testamentsexekutor med ansvar för att se till att stiftelsen bildas. Testatorn kan redan som ung göra ett testamentsförordnande som gäller en stiftelse, och testatorn kan med tiden ändra sig angående vilket stiftelsens ändamål ska vara. Genom förslaget blir det möjligt att bestämma ändamålet vid en senare tidpunkt så att en ändring av en stadgebestämmelse om stiftelsens ändamål inte kräver att ett formbundet testamente ändras. Testatorn bär risken att hans eller hennes vilja beträffande ändamålet inte nödvändigtvis uppfylls, om förordnandena angående ändamålet inte är tillräckligt exakt definierade i testamentet.

Den som genom testamente förordnar att en stiftelse ska bildas kan enligt den gällande lagen genom testamente förordna också annat om stiftelsens verksamhet eller utarbeta stadgar som tas in i eller fogas till testamentet, men han eller hon kan också ge testamentsexekutorn (i den gällande lagen: den som i testamentet har utsetts att sköta om grundandet av stiftelsen) i uppdrag att upprätta stiftelseurkunden och stadgarna. Om testatorn inte själv har utsett ledamöterna i den första styrelsen och revisorerna, bestämmer exekutorn, eller den som nämns i en stiftelseurkund som testatorn eventuellt har upprättat, om dem.

Enligt 2 mom. kan testatorn på motsvarande sätt som enligt gällande praxis bestämma genom testamente vem som ska vara testa-

mentsexekutor (i den gällande lagen: den som i testamentet har utsetts att sköta om grundandet av stiftelsen). Förutom att testamentsexekutorn kan utses kan det genom testamente förordnas t.ex. hur exekutorn ska utses eller vem som ska utse exekutorn samt meddelas andra förordnanden om valet av exekutor, exempelvis förordnanden om behörighetsvillkor som gäller exekutorn. Om testatorn genom testamente inte har förordnat en exekutor eller vem som kan utse en exekutor, förordnas en exekutor i enlighet med 7 §.

Frågan om huruvida en stiftelse vars bildande det förordnas om i ett inbördes testamente ska bildas efter den första testatorns död eller först när vardera testatorn har avlidit ska på motsvarande sätt som i gällande praxis avgöras i testamentet.

Enligt 3 mom. kan stiftaren ta in stiftelseurkunden i testamentet eller foga den till testamentet. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. I och med ändringen kan stiftaren genom sitt testamente förordna mer exakt och med större säkerhet om den stiftelse som ska bildas efter hans eller hennes frånfälle. I en sådan stiftelseurkund räcker det i fråga om valet av ledamöter i stiftelsens första styrelse (förvaltningsråd) och valet av revisorer att det i stiftelseurkunden bestäms hur de ska väljas (2 § 1 mom. 3 och 4 punkten i kapitlet). Stiftelseurkunden ska då innehålla, eller till den ska då fogas, också den nya stiftelsens stadgar (2 § 2 mom. i kapitlet).

7 §. *Förordnande och entledigande av testamentsexekutor.* I 1 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i 3 a § 1 mom. i den gällande lagen om anmälan hos domstolen av ett testamentsförordnande om att en stiftelse ska bildas.

Bestämmelserna om förordnande av testamentsexekutor i 2 mom. motsvarar till sitt innehåll 3 a § 2 mom. i den gällande lagen. Om exekutorn inte går att utse i enlighet med förordnandena i testamentet eller om den utsedda exekutorn inte är lämplig för uppdraget, förordnar domstolen på motsvarande sätt som enligt den gällande lagen en eller flera personer att sköta uppdraget som exekutor. Förslaget motsvarar den gällande lagen också därigenom att en människa eller en juridisk person kan förordnas till exekutor.

På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen ska domstolen underrätta Patent- och registerstyrelsen om testamentet och exekutorn. Om testamentet är skriftligt, ska domstolen sända en kopia av det till Patent- och registerstyrelsen. I det fallet att testamentet är muntligt ska domstolen underrätta Patent- och registerstyrelsen om det muntliga testamentet och om dess innehåll. Patent- och registerstyrelsen kontrollerar att den stiftelse som förordnats att bildas registreras i stiftelseregistret. Patent- och registerstyrelsen kan enligt 11 § 1 mom. i kapitlet vid behov lämna in en ansökan till domstol om att exekutorn ska bytas ut.

Enligt 3 mom. tillämpas bestämmelserna i ärvdabalken om entledigande av boutredningsman på entledigande av exekutor. Om domstolen entledigar en exekutor från dennes uppdrag, ska den samtidigt förordna en eller flera nya personer att sköta uppdraget som exekutor. Om exekutorn avlider eller upplöser sig innan stiftelsen har registrerats i stiftelseregistret, tillämpas på entledigande av exekutorn och på förordnande av en ny exekutor likaså det som i ärvdabalken bestäms om boutredningsmans död. Förslaget motsvarar 3 a § 2 mom. i den gällande lagen.

8 §. Testamentsexekutorns uppgifter och arvode. I paragrafen föreskrivs om uppgifterna för och arvudet till den som är exekutor med ansvar för att en stiftelse som grundar sig på testamentsförordnande (en testamentsstiftelse) bildas. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Genom paragrafen skapas klarhet i vilka uppgifter exekutorn har stiftelserättsligt ansvar för. Exekutorns skadeståndsansvar förtydligas i 8 kap. 1 § 4 mom. så att exekutorn har stiftelserättsligt skadeståndsansvar gentemot stiftelsen och tredje man för skada som exekutorn uppsåtligen eller av vårdslöshet orsakat genom att bryta mot stiftelselagen och stiftelsens stadgar.

Enligt 1 mom. ska exekutorn se till att den stiftelseurkund som anges i 2 § i detta kapitel uppgörs och undertecknas, om inte stiftaren har tagit in stiftelseurkunden i testamentet eller fogat den till testamentet (6 § 3 mom. i kapitlet). I praktiken kan exekutorn uppgöra och underteckna stiftelseurkunden efter att de åtgärder som behövs för utredning och skifte

av boet har slutförts och det ostridigt är känt vilken förmögenhet stiftelsen som kommer stiftelsen till del.

Om testatorn inte har upprättat stadgar för stiftelsen eller om testamentsförordnandena är sådana att de enligt denna lag ska ändras eller kompletteras innan stiftelsen registreras, ska exekutorn se till att stadgar upprättas för stiftelsen. Likaså ska exekutorn, i det fallet att testatorn inte har utsett stiftelsens första styrelse och revisorer eller förvaltningsråd, om stiftelsen har ett förvaltningsråd, utse dessa, om inte annat bestäms i testamentet, inbegripet den till testamentet eventuellt bifogade stiftelseurkunden.

I 2 mom. föreskrivs om exekutorns omsorgsplikt vid skötseln av uppdraget. Exekutorn ska se till att testatorns vilja att en stiftelse bildas uppfylls. Trots det som nämns ovan får exekutorn enligt 4 mom. ändra testamentsförordnanden som hänför sig till bildande av stiftelsen, om de strider mot den föreslagna lagen eller någon annan tvingande lag. Exekutorn får dessutom ändra testamentsförordnanden om stiftelsens verksamhet, om de behöver ändras för att den föreslagna lagen ska kunna iakttas. Till ärvdabalken föreslås bli fogad en bestämmelse om rätt för testamentsexekutorn att ansöka om att en boutredningsman förordnas för dödsboet. Om det vid en domstol i anknytning till ett förordnande om bildande av stiftelse väcks klander-, tolknings-, fastställelse- eller ogiltighetstalan eller någon annan talan, ingår det i boutredningsmannens uppdrag att sköta rättegången.

När stadgarna för en stiftelse som grundar sig på testamente upprättas iakttas förordnandena i testamentet och den till testamentet eventuellt bifogade stiftelseurkunden, och lagstridigheter rättas till. Andra eventuella förordnanden som testatorn meddelat kan beaktas bara i anslutning till tolkning av testamentet. Också bildandet av stiftelser som baserar sig på testamente omfattas av en allmän princip enligt vilken stiftarens övriga viljeförklaringar, allmänna strävanden, eget livsverk och motsvarande omständigheter som inte framgår av testamentet eller stiftelseurkunden inte beaktas när stadgar upprättas för stiftelsen.

Testamentsexekutorn anses inte vara en stiftare som avses i 1 § 2 mom. i kapitlet även om han eller hon undertecknar stiftelseurkunden. Därför är exekutorn inte personligen ansvarig för att den förmögenhet som enligt ett testamentsförordnande utgör stiftelsens grundkapital överläts till stiftelsen.

Enligt 3 mom. kan exekutorn avstå från att bilda en självständig registrerad stiftelse, om det grundkapital som stiftelsen ska få enligt testamentariskt förordnande uppgår till mindre än 50 000 euro eller står i ett sådant missförhållande till stiftelsens ändamål att förutsättningar för att bilda stiftelsen inte finns. När dessa villkor uppfylls kan exekutorn överlåta den förmögenhet som testamenterats till den stiftelse som förordnats att bildas till en annan stiftelse som främjar ett likartat ändamål, eller till en förening eller annan sammanslutning eller ett samfund som främjar ett likartat ändamål och vars ägare eller medlemmar saknar rätt till utdelning av sammanslutningens eller samfundets medel och till skiftesandel. Den gällande lagen medger ingen motsvarande möjlighet till undantag som syftar till att främja uppfyllandet av testatorns yttersta vilja när det vid tiden för testamentets verkställande är omöjligt eller klart oändamålsenligt att bilda en självständig registrerad stiftelse med beaktande av testatorns yttersta vilja.

Ett sådant missförhållande mellan den förmögenhet som avsetts bli överlåtten till stiftelsen och stiftelsens ändamål som gör det möjligt att tillämpa bestämmelsen om undantag har kunnat existera redan när testamentet upprättades, alternativt har värdet av de tillgångar som avsetts bli överlåttna till stiftelsen genom testamente kunnat minska med tiden så att det vid tiden för bildandet de facto inte är möjligt att fullgöra stiftelsens ändamål med de tillgångar som avsetts bli överlåttna till stiftelsen. Testatorn har kunnat bestämma att stiftelsens ändamål är vidsträckt, och om åtminstone ett deländamål går att fullgöra med de tillgångar som överlåtits till stiftelsen står grundkapitalet i princip inte i ett här avsett missförhållande till stiftelsens ändamål. Om stiftelsens ändamål är vidsträckt, men de tillgångar som avsetts bli överlåttna till stiftelsen står i missförhållande till de sätt att fullgöra ändamålet som det bestäms om i testa-

mentet, kan exekutorn med stöd av 4 mom. ändra förordnandena om sätten att fullgöra ändamålet så att dessa sätt står i rätt proportion till de tillgångar som överlåtits till stiftelsen. Exekutorns utgångspunkt är det som i 2 mom. föreskrivs om verkställande av testamentsförordnandet. Enligt det nämnda momentet ska exekutorn omsorgsfullt främja uppfyllandet av testatorns vilja att en självständig stiftelse bildas. När förutsättningarna för att tillämpa det krav som gäller missförhållande mellan kapitalet och ändamålet bedöms ska hänsyn tas också till de allmänna principerna för testamentstolkning.

Med stöd av undantagsbestämmelsen i momentet kan exekutorn överlåta den testamenterade förmögenheten till en annan stiftelse som främjar ett likartat ändamål eller till en annan sammanslutning eller ett samfund som främjar ett likartat ändamål, förutsatt att sammanslutningens eller samfundets ägare eller medlemmar saknar rätt till utdelning av medel och till skiftesandel. Sådana sammanslutningar och samfund är i regel åtminstone privaträttsliga eller offentligrättsliga föreningar, staten, kommuner, samkommuner, kyrkan och församlingar. Exekutorn ska se till att förvaltningen av de tillgångar som enligt testamentsförordnande ska tillfalla stiftelsen överläts till en sådan enhet att det användningsändamål för dem som förordnats i testamentet kvarstår. Patent- och registerstyrelsen ska underrättas om att förmögenheten överläts till en annan stiftelse eller till en sammanslutning eller ett samfund. Anmälningsplikten gäller bara situationer där det genom testamente har förordnats att en självständig registrerad stiftelse ska bildas och där exekutorn överlåter tillgångarna till en annan sammanslutning eller till ett samfund i stället för till den registrerade stiftelsen.

Verksamhetsskyldigheten för stiftelsens ledning börjar i och med att stiftelseurkunden undertecknas (1 § 4 mom. i kapitlet) eller ledningen har utsetts på grundval av en bestämmelse i stiftelseurkunden (2 § 1 mom. 4 eller 5 punkten). Styrelsen för en stiftelse som genom testamentsförordnande förordnats att bildas ska se till att den förmögenhet som enligt stiftelseurkunden tillkommer stiftelsen överläts till stiftelsen och att stiftelsen inom den tid som anges i 10 § anmäls till Pa-

tent- och registerstyrelsen för registrering. Styrelsen ska sköta om den tilläggsutredning och de kompletteringar som behövs för registrering av stiftelsen.

I 4 mom. föreskrivs om exekutorns rätt att göra avvikelse från vad testatorn bestämt om stiftelsen i stadgarna eller i en stiftelseurkund som tagits in i eller fogats till testamentet. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 4 § 4 mom. i den gällande lagen.

I praktiken tillämpas möjligheten till undantag närmast när testamentsförordnanden inte är förenliga med stiftelselagen, enligt stiftelseregistrets tolkning. Då tillämpas bestämmelserna i stiftelselagen (eller en annan lag, om testamentsförordnandena strider mot den lagen). Ett testamente kan också kränka testatorns bröstarvingars laglott, varvid testamentsförordnandena om den förmögenhet som ska överlätas till stiftelsen inte kan iaktas helt och hållet, om bröstarvingarna inte avstår från sin rätt till laglott.

I 5 mom. föreskrivs om rätten för testamentsexekutorn att för skötseln av uppdraget få ett skäligt arvode och ersättning för sina kostnader av dödsboets medel innan andra avdrag görs. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse som denna som föreslås för att skapa klarhet i regleringen.

9 §. *Belopp som betalats av kapitalförbindelsen.* I lagen föreslås en ny bestämmelse om hur förmögenhet som på grundval av en grundkapitalförbindelse ska överlätas till en stiftelse ska tas upp i stiftelsens bokföring. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse. I 1 mom. finns en presumptionsregel enligt vilken egendom som på basis av en kapitalförbindelse har överlåtits till stiftelsen ska tas upp i grundkapitalet och avsättas till den i 6 § i bokföringsförordningen (1339/1997) nämnda posten "I Aktie- eller andelskapital eller annat motsvarande kapital" under eget kapital, om inte annat bestäms i stiftelseurkunden eller stadgarna. Stiftaren kan bestämma att hela grundkapitalförbindelsen eller en del av den ska tas upp i någon annan post i det egna kapitalet. I stiftelseurkunden eller stadgarna kan t.ex. bestämmas att grundkapitalförbindelsen ska tas upp i en fond under annat eget kapital. Förslaget motsvarar gällande praxis. I paragrafen

föreskrivs dessutom i linje med den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer uttryckligen om möjligheten att det i bokföringslagen föreskrivs något annat om hur grundkapitalet ska tas upp i bokföringen.

Det belopp som efter att stiftelsen bildats har överlåtits till stiftelsen på samma villkor som grundkapital ska i stiftelsens bokslut anges som en separat grundkapitalpost i enlighet med de allmänna principerna i bokföringslagstiftningen.

På motsvarande sätt som enligt den gällande lagen ska hela grundkapitalet överlätas till stiftelsen före registreringen (1 § 2 mom. i kapitlet).

Enligt 2 mom. kan kapitalförbindelsen kvittas mot en fordran på stiftelsen endast med samtycke av stiftelsens styrelse, om inte annat förordnas i stiftelseurkunden. Styrelsen ska i enlighet med omsorgs- och lojalitetsplikten bedöma om ett eventuellt samtycke ligger i stiftelsens intresse. Bestämmelsen motsvarar den gällande nyare regleringen om privaträttsliga associationer. I lagen om stiftelser finns ingen motsvarande specialbestämmelse, men också enligt gällande stiftelserätt ska stiftelsens ledning överväga förutsättningarna för kvittning omsorgsfullt och med utgångspunkt i stiftelsens intressen.

10 §. *Registrering av stiftelsen.* Förslaget avviker från den gällande lagen genom att det föreslås att bildandet av stiftelser inte längre ska kräva att registermyndigheten meddelar ett separat beslut om tillstånd till grundande. Patent- och registerstyrelsen ska vid registreringen kontrollera att de grunder för bildande som anges i 1 kap. uppfylls och att stiftelseurkunden och stadgarna innehåller de lagstadgade minimibestämmelserna. Patent- och registerstyrelsen ska registrera stiftelser som bildats i överensstämmelse med lagen. Enligt förslaget motsvarar bildandet av stiftelser genom grundansökan förfarandet vid grundande av andra privaträttsliga associationer. Bestämmelser om grundansökan för stiftelser, de handlingar som ska fogas till den och förutsättningarna för registrering föreslås i 13 kap.

Eftersom förfarandet med tillstånd till grundande avskaffas är den föreslagna tid inom vilken registreringen ska ske kortare än den som föreskrivs i 6 § 2 mom. i den gäl-

lande lagen. Enligt 1 mom. ska stiftelsen anmälas för registrering inom tre månader efter det att stiftelseurkunden undertecknats. Den tre månader långa tiden räknas från det att samtliga stiftare har undertecknat stiftelseurkunden. Om testatorn har undertecknat stiftelseurkunden, ska anmälan göras inom tre månader efter det att testamentet vann laga kraft.

Har stiftelsen inte anmälts för registrering inom utsatt tid eller har det för registreringen inom den tre månader långa tiden inte ansöpts hos Patent- och registerstyrelsen om förlängning av tiden, förfaller bildandet av stiftelsen, om det har överenskommit om stiftelsens bildande mellan personer som är vid liv eller om testatorn själv har upprättat stiftelseurkunden. Om det efter detta önskas att stiftelsen ska bildas, förutsätter bildandet att en ny stiftelseurkund upprättas och undertecknas och att nya åtgärder för bildande vidtas.

Närmare bestämmelser om grundanmälan för registrering finns i 13 kap. I samband med stiftelsens grundanmälan ska styrelsen med stöd av 13 kap. 4 § 1 mom. 14 punkten meddela Patent- och registerstyrelsen att den egendom enligt grundkapitalförbindelsen som finns angiven i stiftelseurkunden har överlåtits till stiftelsen och försäkra att bestämmelserna i den föreslagna lagen har iakttagits även i övrigt när stiftelsen bildades. I grundanmälan ska meddelas att hela den egendom som anges i grundkapitalförbindelsen har överlåtits till stiftelsen. Till denna del motsvarar förslaget till sitt innehåll 6 § 2 mom. 2 punkten i den gällande lagen. Om stiftaren enligt stiftelseurkunden har haft rätt att frånträda grundkapitalförbindelsen och utnyttjat denna rättighet, ska styrelsen till Patent- och registerstyrelsen lämna utredning om att stiftaren utnyttjat sin rätt att frånträda grundkapitalförbindelsen samt underrätta Patent- och registerstyrelsen om den förmögenhet som stiftarna överlätit till stiftelsen innan grundanmälan undertecknades.

Mandattiden för dem som ingår i ledningen börjar enligt 1 § 4 mom. när stiftelseurkunden undertecknas eller, om det i stiftelseurkunden har angetts bara hur de som ingår i ledningen ska väljas, när de har valts. Enligt propositionen är den styrelse som valts för

stiftelsen skyldig att se till att grundkapitalet överlåts till den stiftelse som ska registreras och att stiftelsen anmäls för registrering. Till denna del motsvarar förslaget rådande stiftelsepraxis.

Om stiftaren inte inom utsatt tid har överlåtitt till den stiftelse som ska registreras den förmögenhet som motsvarar stiftarens i stiftelseurkunden ingående grundkapitalförbindelse och styrelsen inte har förlängt den tid som bestäms i stiftelseurkunden, och stiftaren saknar rätt att frånträda grundkapitalförbindelsen, kan styrelsen vidta åtgärder för att den stiftelse som är under bildning ska bli ägare till och komma i besittning av förmögenheten. Styrelsen kan i enlighet med omsorgsprincipen bedöma huruvida stiftelsen kan komma i besittning av förmögenheten genom indrivning och huruvida indrivningskostnaderna kan tas ut hos stiftaren eller huruvida stiftelsens övriga grundkapital kan användas till betalning av dem. Styrelsen och verkställande direktören kan enligt 13 § 3 mom. utan personlig risk för att behöva ersätta kostnaderna vidta åtgärder för att till stiftelsen kräva in grundkapital som angetts i stiftelseurkunden. En stiftare vars dröjsmål har lett till indrivningsåtgärder är skyldig att ersätta de kostnader för indrivningen som stiftelsen har haft.

Också styrelsen och verkställande direktören för en stiftelse som grundar sig på testamenten kan bli tvungna att vidta indrivningsåtgärder för att stiftelsen ska komma i besittning av förmögenheten. I princip står stiftaren för de indrivningskostnader som en fördröjning har föranlett. En testamentsexekutor är emellertid inte stiftare och svarar därmed inte för indrivningskostnaderna. Om t.ex. ett dödsbo inte överlåter testamenterad förmögenhet till en stiftelse, står dödsboet för kostnaderna för indrivningsåtgärderna. Om överlåtelsen av förmögenhet har fördröjts på grund av åtgärder som berott på exekutorn, svarar exekutorn för de indrivningskostnader som har föranletts av skäl som beror på exekutorn. Ett exempel: om förmögenhet som testamenterats till en stiftelse har överlåtits till exekutorn, som inte överlåter förmögenheten till stiftelsen, kan styrelsen och verkställande direktören bli tvungna att tillgripa indrivning av skäl som beror på exekutorn.

Enligt 2 mom. kan Patent- och registerstyrelsen, på motsvarande sätt som enligt 6 § 3 mom. i den gällande lagen, av grundad anledning förlänga den utsatta tiden för en grundanmälan som gäller registrering. Anmälan av en stiftelse för registrering kan fördröjas t.ex. om stiftaren inte har överlåtit till stiftelsen det grundkapital som anges i grundkapitalförbindelsen och styrelsen har vidtagit indrivningsåtgärder för att stiftelsen ska komma i besittning av grundkapitalet.

11 §. Fördröjd grundanmälan av stiftelse som baserar sig på testamente. Förslaget innebär att en stiftelse som grundar sig på testamente ska anmälas för registrering inom skälig tid efter att domstolen till Patent- och registerstyrelsen har gett in ett meddelande om den stiftelse som grundar sig på testamente eller inom tre månader efter att exekutorn undertecknat stiftelseurkunden. Med undantag för att tiden förkortats motsvarar förslaget till sitt innehåll 3 a § 3 mom. och 6 § 4 mom. i den gällande lagen. Åtgärderna för bildande av en stiftelse som grundar sig på testamente kan fördröjas av orsaker som är oberoende av exekutorn och stiftelsens styrelse. Den skäliga tiden räknas från det att testamentsexekutorn har faktisk möjlighet att upprätta och underteckna stiftelseurkunden.

Den som verkställer ett testamentsförordnande kan i princip upprätta och underteckna stiftelseurkunden först efter att åtgärderna för att utreda och skifta boet har slutförts och det är ostridigt känt vilken förmögenhet stiftelsen ska få. I undantagsfall kan det av orsaker som hänför sig till boutredningen, boskiftet och överlåtelsen av andelen i boet dröja innan stiftelsen kommer i besittning av tillgångar även efter att exekutorn har undertecknat stiftelsens stiftelseurkund. Styrelsen kan vidta åtgärder för att den under bildning varande stiftelsen ska komma i besittning av och bli ägare till förmögenheten, om grundkapitalet i en stiftelse som i ett testamente förordnats att bildas inte har överlåtit till stiftelsen efter att stiftelseurkunden undertecknats. Innan indrivningsåtgärder vidtas behöver styrelsen bedöma om andelen i boet de facto kan överlåtas till den stiftelse som ska registreras.

Enligt 1 mom. kan Patent- och registerstyrelsen, om en testamentsstiftelse inte har an-

mälts för registrering enligt ovan inom skälig tid efter att ett meddelande från domstolen inkommit eller inom tre månader efter att stiftelseurkunden undertecknats, eller om en av Patent- och registerstyrelsen beviljad förlängning av tiden för registrering har löpt ut, förelägga exekutorn eller styrelseledamöterna vite eller lämna in en ansökan till domstolen om att exekutorn, styrelsen eller någon styrelseledamot ska bytas ut. Momentet är tydligare beträffande Patent- och registerstyrelsens befogenheter än 3 a § 3 mom. i den gällande lagen. Med avvikelse från 6 § 4 mom. i den gällande lagen kan Patent- och registerstyrelsen enligt förslaget förelägga också testamentsexekutorn vite för att uppdraget ska genomföras. Med stöd av den gällande lagen har Patent- och registerstyrelsen om exekutorn försummat sitt uppdrag bara kunnat anmäla detta till tingsrätten. Dessutom breddas genom förslaget möjligheten att entlediga den styrelse som valts för stiftelsen eller någon styrelsemedlem, om registreringen försummas. Bestämmelsen i 14 § 2 mom. i den gällande lagen förutsätter att styrelsen eller en medlem av styrelsen fortgående eller på annat sätt grovt brutit mot lagen eller stadgarna, i annat fall har de inte kunnat entledigas. Enligt förslaget räcker som grund för entledigande att de tider som fastställs i lag har försummats utan grund. Genom ändringen säkerställs Patent- och registerstyrelsens möjligheter att ingripa i försummelser som exekutorn och styrelsen gör sig skyldiga till och att förvissa sig om att testamentsstiftelsen registreras utan dröjsmål efter att förutsättningarna att registrera den existerar.

På byte av testamentsexekutor tillämpas enligt 7 § 3 mom. i kapitlet det som i ärvdebalken föreskrivs om entledigande av boutredningsman. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite föreslås i 14 kap. 9 § 3 mom.

Enligt 2 mom. kan det bestämmas att ett beslut om att byta ut exekutorn, en styrelseledamot eller styrelsen ska verkställas även om det överklagas. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Ändringen föreslås därför att det på grund av ändringssökande i praktiken kan dröja flera år innan ett beslut om att entlediga exekutorn och en styrelseledamot vinner laga kraft,

även om fullgörandet av stiftelsens ändamål och förvaltningen av stiftelsens förmögenhet kan kräva omedelbara åtgärder. Det finns dock ingen grund för att vänta med att bilda en stiftelse som grundar sig på testamente bara av den anledningen att en person byts ut genom domstolsavgörande för att ha försummat sitt uppdrag och grunden för bytet förs till en fullföljdsdomstol för att prövas av den.

12 §. Registreringens rättsverkningar. Enligt 1 mom. uppkommer en stiftelse genom registrering. En registrerad stiftelse är en juridisk person med rättskapacitet och rätts-handlingsförmåga. En registrerad stiftelse kan i sitt namn förvärva rättigheter och ingå förbindelser samt kära och svara. Innehållet i bestämmelsen motsvarar 8 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 2 mom. övergår förpliktelser orsakade av en åtgärd som har vidtagits efter under-tecknandet av stiftelseurkunden men före registreringen automatiskt på den bildade stiftelsen genom registreringen. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Ändringen motsvarar de bestämmelser om registreringens rättsverkningar som finns i den nyare lagstiftningen om privat-rättsliga associationer. I momentet föreskrivs dessutom på motsvarande sätt som i den nyare regleringen om privaträttsliga associationer att också förpliktelser orsakade av en åtgärd som har vidtagits tidigast ett år före under-tecknandet av stiftelseurkunden övergår på stiftelsen genom registreringen, om åtgärden individualiseras i stiftelseurkunden.

I 3 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i den nyare regleringen om privaträttsliga associationer att stiftaren efter att stiftelsen har registrerats inte kan befrias från en grundkapitalförbindelse och återfå redan överlåtet grundkapital, även om ett villkor i samband med bildandet inte har uppfyllts. Stiftaren har kunnat ange det villkor som har samband med bildandet i stiftelseurkunden eller annars. Villkoret kan gälla t.ex. det innehåll i stiftelsens ändamål, det antal stiftare eller det sammanlagda belopp av grundkapital som stiftaren har förutsatt för att själv delta i stiftelsens bildande. Genom bestämmelsen skyddas utomståendes förtroende för registreringens beständighet. Den gällande la-

gen innehåller ingen motsvarande bestämmelse.

13 §. Verksamhet före registreringen. Enligt 1 mom. kan stiftelsen före registreringen inte förvärva rättigheter eller åta sig skyldigheter. Inte heller kan den före registreringen uppträda som part i en domstol eller hos någon annan myndighet. Till sitt innehåll motsvarar bestämmelsen gällande rätt.

I 2 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i 8 § 2 mom. i den gällande lagen att de som deltagit i eller beslutat om en åtgärd som vidtagits före registreringen är solidariskt ansvariga för åtgärden. I momentet hänvisas av tydlighetsskäl till 12 § 2 mom., enligt vilket förpliktelser orsakade av en åtgärd som har vidtagits efter under-tecknandet av stiftelseurkunden eller av en i stiftelseurkunden individualiserad åtgärd som har vidtagits tidigast ett år före under-tecknandet av stiftelseurkunden övergår på stiftelsen genom registrering.

I 3 mom. föreskrivs på motsvarande sätt som i den nyare regleringen om privaträttsliga associationer om rätten för styrelsen och verkställande direktören att utan personligt ansvar föra talan i ärenden som gäller bildande av stiftelsen. Styrelseledamöterna och verkställande direktören har inget personligt ansvar för kostnaderna för indrivning av grundkapital. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Bestämmelsen befriar inte styrelseledamöterna och verkställande direktören från det skadeståndsansvar som det föreskrivs om i 8 kap., om stiftelsen eller tredje man genom åtgärden har orsakats skada uppsåtligen eller av vårdslöshet. Ändringen syftar till att skapa klarhet i de ansvarsförhållanden som anknyter till åtgärderna i samband med bildandet och till att förenhetliga regleringen till denna del i förhållande till den nyare regleringen om andra privaträttsliga juridiska personer.

14 §. Rättshandlingar med en oregistrerad stiftelse. I paragrafen föreskrivs om rätts-handlingar med en oregistrerad stiftelse på ett sätt som överensstämmer med den nyare regleringen om privaträttsliga associationer. Stiftelsens avtalsparter har rätt att frånträda ett avtal, om registrering inte har sökts inom utsatt tid eller om registrering har vägrats. Parterna kan sinsemellan avtala något annat

om möjligheten till frånträde. En avtalspart som när avtalet ingicks inte visste att stiftelsen ännu var oregistrerad kan frånträda avtalet till dess att stiftelsen har registrerats. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse som här föreslås av tydlighets-skäl och för att associationslagstiftningen ska förenhetligas.

15 §. Bildandet förfaller. Bestämmelsen i 1 mom. motsvarar det som i 6 § 3 mom. i den gällande lagen föreskrivs om att bildandet av en stiftelse förfaller, om stiftelsen inte har anmälts för registrering eller om registrering har vägrats.

I 2 mom. föreskrivs om ett undantag som gäller testamentsstiftelser. Bildandet av en testamentsstiftelse förfaller inte till följd av att den föreskrivna tiden för registrering har överskridits. Bestämmelsen motsvarar innehållet i 6 § 3 och 4 mom. i den gällande lagen. Bestämmelser om följderna av att registreringen av testamentsstiftelser fördröjs föreslås i 11 §.

Det som bestäms i 3 mom. motsvarar innehållsmässigt 6 § 7 mom. i den gällande lagen och praxis beträffande styrelsens skyldighet att, om bildandet av en stiftelse förfaller, till stiftarna återbetala den förmögenhet som har överlåtit till stiftelsen. Skyldigheten gäller också verkställande direktören, som kan väljas redan när stiftelsen bildas. Från det belopp som ska återbetalas är det möjligt att dra av uppkomna sedvanliga kostnader för att bilda stiftelsen, såsom myndighetsavgifter, avgifter för intyg eller för upprättande av dokument som registreringen av stiftelsen kräver eller kostnader som stiftelsen haft för att driva in grundkapitalet eller förvalta förmögenheten. Om stiftarna i stiftelseurkunden har förbundit sig vid andra kostnader som uppkommit före registreringen, kan också sådana kostnader dras av från det belopp som ska återbetalas.

AVDELNING II **Förvaltning, bokslut, verksamhetsberättelse, revision och ändring av stadgarna**

3 kap. **Stiftelsens förvaltning och företrädare**

I kapitlet föreskrivs om styrelsen, verkställande direktören och förvaltningsrådet samt om stiftelsens företrädare. I 1 § anges stiftelsens ledning, i 2 § styrelsens allmänna uppgifter, i 3—6 § föreskrivs om styrelsens beslutsfattande, i 7 § om överföring av uppgifter, i 8—11 § om styrelsens sammansättning, valet av styrelseledamöter och styrelsens mandattid, i 12—14 § om styrelseledamöters avgång, entledigande av styrelseledamöter och komplettering av styrelsen, i 15—18 § om verkställande direktören, i 19—22 § om förvaltningsrådet, i 23 och 24 § om företrädande samt om begränsning av rätten att företräda stiftelsen och i 25 § om bindande verkan av en företrädares åtgärder.

Väsentliga ändringar i förhållande till den gällande lagen består i att ledningen, som bär det stiftelserättsliga ansvaret, och dess uppgifter fastställs i lagen, det föreskrivs om verksamhetsorganet verkställande direktör, presumptionsregler om styrelseledamöternas antal och mandattid samt valet av styrelseledamöter införs och gränsen mellan tvingande och dispositiv lagstiftning tydliggörs.

I kapitlet föreskrivs om ett verksamhetsorgan i sänder när det gäller de verksamhetsorgan som utgör stiftelsens ledning. Stiftelsens ledning består av styrelsen, verkställande direktören och förvaltningsrådet. Speciallagar kan uppta specialbestämmelser om dem som hör till stiftelsens ledning. I exempelvis 23 § i universitetslagen (558/2009) föreskrivs det om stiftelseuniversitetets organ.

Av de verksamhetsorgan som ingår i ledningen och som regleras i kapitlet är styrelsen det enda som är obligatoriskt. Detta är i linje med den gällande lagen. Om en stiftelse har ett förvaltningsråd, ska i stadgarna bestämmas om dess sammansättning och mandattid och om sättet att välja förvaltningsrådsledamöter. Förvaltningsrådet ska alltid ha minst fem ledamöter. Om inte annat bestäms i stadgarna, utser förvaltningsrådet styrelseledamöterna. Enligt förslaget ska styrelsen alltid ha minst tre ledamöter, vilket svarar mot den gällande lagen. Om en stiftelse inte har något förvaltningsråd kompletterar styrelsen sig själv, om inte annat bestäms i stadgarna. Styrelsen utser verkställande direktören. Uppgiften att utse verkställande direktören får inte överföras till förvaltningsrå-

det eller någon annan aktör. Eftersom styrelsens uppgift är att övervaka verkställande direktörens verksamhet, får verkställande direktören inte vara styrelsens ordförande. Uppgiftsfördelningen mellan styrelsen och verkställande direktören grundar sig på den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

Lagförslaget avviker från den gällande lagen genom att bestämmelserna om styrelsens och förvaltningsrådets beslutsfattande och om ledamöternas rättigheter, skyldigheter och ansvar är mer detaljerade i lagförslaget än i den gällande lagen. Till denna del motsvarar principerna i lagförslaget den nyare associationslagstiftningen. Vidare föreslås uttryckliga bestämmelser om verksamhetsorganet verkställande direktör, vilka med smärre undantag motsvarar den nyare associationslagstiftningen. Förslaget avviker från den gällande lagen genom att det i stadgarna inte är möjligt att bestämma om sådana verksamhetsorgan som med stöd av lag eller stadgarna till alla delar har behörighet och ansvar i fråga om uppgifter som enligt den nya lagen hör till styrelsen, förvaltningsrådet eller verkställande direktören. I överensstämmelse med gällande rätt kan styrelsen alltjämt ge en aktör som anges i stiftelsens stadgar eller i beslut fullmakt att t.ex. bereda och besluta om vissa saker, såsom enstaka understöd eller placeringar, men också i det fallet är det styrelsen som har övervakningsansvaret. Ändringarna syftar till att tydliggöra och, i den mån det behövs, förenhetliga stiftelsernas förvaltningsstruktur.

Enligt 6 och 8 § i den föreslagna införande-lagen ska en befintlig stiftelse anmäla för registrering sådana i stadgarna angivna verksamhetsorgan på vilka den nya lagens bestämmelser om verkställande direktör och förvaltningsråd avses bli tillämpade. Det ombud, den verksamhetsledare eller den verkställande direktör som leder stiftelsens dagliga verksamhet när lagen träder i kraft kan bara efter att ha gett sitt samtycke anmälas vara en sådan verkställande direktör som avses i den nya lagen, eftersom ett eventuellt anställningsförhållande inte utan den berörda personens samtycke kan ändras till ett förhållande som innebär att verkställande direktören är ett verksamhetsorgan.

Bestämmelserna i kapitlet avviker från 2 kap. i den gällande lagen, vilket gäller stiftelsens förvaltning, också för paragrafindelningens vidkommande. Den föreslagna lagstiftningstekniken motsvarar den nyare associationsrättsliga regleringen i den mån den reglering som behövs är likadan till sitt innehåll. Jämfört med den gällande lagen grundar sig lagförslaget delvis på presumptionsregler som tillämpas om inte annat bestäms i stiftelsens stadgar. Presumptionsreglerna grundar sig på stiftelsepraxis, och också utvecklingen i fråga om den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer har i tillämpliga delar beaktats i dem. De föreslagna paragraferna om stiftelsens förvaltning är i stor utsträckning exaktare än i den gällande lagen.

1 §. Stiftelsens ledning. I paragrafen anges de verksamhetsorgan som ingår i stiftelsens ledning och som bl.a. den i 1 kap. 4 § föreskrivna lojalitets- och omsorgsplikten tillämpas på.

Förslaget motsvarar till sitt innehåll 9 § 1 mom. i den gällande lagen genom att stiftelsen alltid ska ha en styrelse. Styrelsen är ett obligatoriskt verksamhetsorgan i alla stiftelser. Stiftelsens ledning kan också omfatta en verkställande direktör och ett förvaltningsråd; det sistnämnda övervakar styrelsen. När stiftelsen bildas beslutar stiftarna vilken förvaltningsstruktur som är ändamålsenlig. Förvaltningsstrukturen kan senare ändras genom en normal stadgeändring, om det anses vara ändamålsenligt till följd av att verksamheten läggs om eller av någon annan orsak.

De bestämmelser om förvaltningsrådet som finns i detta kapitel tillämpas på det verksamhetsorgan som i stiftelsen benämns förvaltningsråd, med beaktande av 8 § i övergångsbestämmelserna. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, ska stadgarna alltid innehålla bestämmelser om antalet ledamöter, deras mandattid och sättet att utse dem. Om stadgarna innehåller bestämmelser om ett förvaltningsråd, ska stiftelsen ha ett förvaltningsråd. Den gällande lagen innehåller inte bestämmelser om förvaltningsråd, men i stadgarna har det i praktiken med stöd av 10 a § i den gällande lagen varit möjligt att inrätta ett organ som motsvarar förvaltningsrådet.

Enligt förslaget kan en stiftelse ha verksamhetsorganet verkställande direktör bara om stiftelsen enligt stadgarna har eller kan ha en verkställande direktör. Om stiftelsen enligt stadgarna kan ha en verkställande direktör, kan styrelsen överväga om en verkställande direktör ska väljas för stiftelsen. I det fallet att stiftelsen enligt stadgarna har en verkställande direktör har styrelsen inte denna prövningsrätt. Under den gällande lagens giltighetstid har det ansetts vara oklart om stiftelser kan ha organet verkställande direktör eller om den som leder stiftelsens dagliga verksamhet alltid är en funktionär i anställningsförhållande. Genom förslaget förtydligas rättsläget så att en verkställande direktör som avses i den nya lagen alltid är ett verksamhetsorgan och inte står i anställningsförhållande till stiftelsen. Verkställande direktören omfattas därmed inte av den arbetsrättsliga lagstiftningen, om inget separat avtal om saken finns. Bestämmelserna tillämpas på den som leder en stiftelse som är registrerad när lagen träder i kraft, om det i stadgarna bestäms om en verkställande direktör och denne i enlighet med 6 § i införandelagen registreras som verkställande direktör som avses i den nya lagen. Registreringen förutsätter att stadgarna ändras och att styrelsen och direktören samtycker samt att en anmälan om stadgeändring görs och att en verkställande direktör utnämns. Efter att anmälan har registrerats tillämpas på direktören de bestämmelser om verksamhetsorganet verkställande direktör som finns i den nya lagen. En i den nya lagen avsedd verkställande direktörs rättigheter och skyldigheter fastställs utöver genom bestämmelserna i detta lagförslag genom ett eventuellt vd-avtal som ingås separat och på vilket allmänna avtalsrättsliga principer tillämpas. En stiftelse kan i överensstämmelse med gällande rätt som ledande funktionär också ha ett ombud, en verksamhetsledare eller motsvarande som står i anställningsförhållande till stiftelsen och inte ingår i stiftelsens ledning som avses i denna paragraf och inte heller utgör ett verksamhetsorgan inom stiftelsen.

Förslaget avviker till sitt innehåll från 10 a § i den gällande lagen genom att de verksamhetsorgan som ingår i stiftelsens ledning anges uttömmande i den föreslagna pa-

ragrafen. En stiftelse kan alltså ha ständiga eller tillfälliga kommittéer, utskott, ledningsgrupper, sakkunnigorgan och andra arbetsgrupper (nedan generellt benämnda 'organ') som är stadgeenliga eller har inrättats av något i ledningen ingående verksamhetsorgan och sköter uppgifter som anges i stadgarna eller har bestämts genom beslut av något verksamhetsorgan som ingår i ledningen. Dessa organ står under förvaltningsrådets, styrelsens eller verkställande direktörens tillsyn. I regel biträder sådana organ ett verksamhetsorgan som ingår i ledningen genom att bereda eller verkställa beslutsfattandet. De har inte självständig beslutanderätt i frågor som rör stiftelsen, och inte heller är det möjligt att till dem delegera sådant allmänt ansvar för att organisera och ha tillsyn över förvaltningen och verksamheten som anknyter till ett i ledningen ingående verksamhetsorgans lagstadgade uppgifter.

Enligt förslaget kan organ som är underställda styrelsen alltså ha uppdraget att bereda uppgifter och beslutsärenden som styrelsen svarar för och att fatta beslut i löpande ärenden som anknyter till stiftelsens verksamhet. Exempelvis kan ett placeringsutskott ha uppgiften att bereda stiftelsens placeringsstrategi, ge akt på förändringar i placeringsmiljön och rapportera om dem till styrelsen samt verkställa den placeringsstrategi som styrelsen fastställt, dvs. fatta enskilda placeringsbeslut. Ett stipendieutskott kan t.ex. ha i uppdrag att bereda en stipendiestrategi och inom ramen för en fastställd budget verkställa den strategi som styrelsen har fastställt, dvs. besluta om de enskilda stipendierna årligen inom ramen för budgeten, stadgarna och strategin samt andra riktlinjer och anvisningar som styrelsen meddelat.

I förslaget förtydligas emellertid att även om berednings- och verkställighetsuppgifterna fördelas mellan stiftelsens organ som anges i stadgarna svarar stiftelsens styrelse för styrningen av och tillsynen över sådana organ. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, kan också detta ha ansvar för styrning och tillsyn. Medlemmarna i organen har inget i den föreslagna 8 kap. 1 § avsett stiftelserättsligt skadeståndsansvar för skada som de orsakat i sitt uppdrag. Skadeståndsansvaret hos medlemmarna i organen kan grunda sig på

skadeståndslagen eller på avtal mellan stiftelsen och en medlem i ett organ. Detsamma gäller en person som i övrigt sköter uppdrag för stiftelsen med stöd av ett avtalsförhållande men inte står i anställningsförhållande till stiftelsen. En medlem i ett organ eller en funktionär kan med stöd av anställningsförhållande ha ett i 4 kap. i skadeståndslagen avsett skadeståndsansvar för arbetstagare som gäller skada som han eller hon vållat. Enligt 5 kap. 1 § (509/2004) i skadeståndslagen gottgörs ekonomisk skada endast i undantagsfall, dvs. bara om den orsakats genom en straffbar handling eller vid myndighetsutövning eller om det finns synnerligen vägande skäl. Av de inskränkande bestämmelserna i skadeståndslagen följer att om det mellan medlemmarna i ett organ och stiftelsen inte har avtalats om skadeståndsansvar, kan det vara svårt att göra medlemmarna i organen skyldiga att ersätta skada som de har orsakat. Om styrelsen har underlåtit att leda och övervaka ett organ, kan den vara skyldig att ersätta skada som en medlem i organet har orsakat stiftelsen eller tredje man.

Enligt förslaget ansvarar styrelsen för att adekvata anvisningar om de underlydande organens verksamhet har meddelats och för att tillräckliga rapporter om deras arbete och beslutsfattande sänds till styrelsen vid rätt tidpunkt. Det är möjligt att till organen delegera beslutanderätt som grundar sig på styrelsens allmänna behörighet, men styrelsen har ett ansvar för att kontrollera att de uppgifter som anvisats organen sköts i enlighet med lag och stadgar samt styrelsens beslut och anvisningar. Frågan om vilka enskilda ärenden som är så viktiga för stiftelsens verksamhet att ett organ som utövar operativ beslutanderätt inte kan fatta ett beslut som binder stiftelsen är i praktiken i de enskilda fallen beroende av bl.a. ärendets ekonomiska och principiella betydelse och ärendets karaktär samt av stiftelsens ändamål, verksamhetsformer, storlek och förmögenhet och av verksamhetens art. Enligt förslaget kan styrelsen alltid överta ett ärende som ett underlydande organ behandlar, så att styrelsen fattar beslut i ärendet.

Om stiftelsen har en verkställande direktör, kan en del av de ovannämnda uppgifterna höra till verkställande direktörens allmänna

behörighet. Också frågan om vad som i en enskild stiftelse hör till verkställande direktörens allmänna behörighet och ansvarsområde är beroende av många omständigheter, såsom stiftelsens ändamål, verksamhetsformer, storlek och förmögenhet samt verksamhetens art. Om verkställande direktören har organ till sin hjälp vid skötseln av uppgifter, ska verkställande direktören övervaka att de underlydande organens verksamhet har organiserats i enlighet med lag och stiftelsens stadgar samt styrelsens och verkställande direktörens beslut och anvisningar. Verkställande direktören kan till sin hjälp ha t.ex. en ledningsgrupp som består av cheferna i stiftelseorganisationen och exempelvis har till uppgift att bistå verkställande direktören när det gäller att sköta och övervaka stiftelsens operativa verksamhet. Alldeles som de ovannämnda utskotten har ledningsgruppen ingen stiftelserättslig status i stiftelsen, och medlemmarna i organen har inget stiftelserättsligt skadeståndsansvar enbart på basis av sitt medlemskap i organet i fråga.

Med stöd av 10 a § i den gällande lagen kan i stiftelsens stadgar bestämmas att beslutanderätten i stiftelsen utom av styrelsen ska utövas av något annat organ eller av en styrelsemedlem eller någon av stiftelsens funktionärer i ärenden som bestäms i stadgarna. Sådana organ eller funktionärer har enligt 12 a § i den gällande lagen ett stiftelserättsligt skadeståndsansvar för skador som de i sitt uppdrag har orsakat stiftelsen. Om det i stadgar som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande har bestämts om ett organ eller en funktionär som avses i 10 a § i den gällande lagen, tillämpas på organet och personen i fråga enligt 9 § i införandelagen det som i 8 kap. 1 § i den nya lagen föreskrivs om skadeståndsskyldighet.

I 6 § 1 mom. i införandelagen beaktas de uttryck för ledare som används i befintliga stiftelser så att det vid behov är möjligt att i stadgarna ta in ett sådant annat allmänt använt uttryck för verkställande direktören som stiftelsen använder sedan tidigare. För tillfället används ofta benämningen "ombud" om den ledande funktionären, och i en del stiftelser används benämningen "verkställande direktör". I samband med att verksamhetsorganet verkställande direktör införs skapas klar-

het i rättsläget genom att det alltid ska bestämmas om ett sådant verksamhetsorgan i stadgarna. Det finns stiftelser där någon annan benämning används, t.ex. ”skattemästare”. Det är meningen att verkställande direktören ska kunna anmälas till stiftelseregistret så att också den tidigare benämningen på den som utnämns till verkställande direktör framgår av stiftelseregistret (exempel: ”Skattemästare NN är stiftelsens verkställande direktör”).

I 6 och 8 § i införandelagen föreslås bli föreskrivet om tillämpning av bestämmelserna om verkställande direktör och förvaltningsråd på ombud, andra ledare, förvaltningsråd, delegation och andra organ som grundar sig på stadgebestämmelser som är förenliga med 10 a § i den gällande lagen.

2 §. Styrelsens allmänna uppgifter. I 1 mom. fastställs styrelsens allmänna uppgifter. På motsvarande sätt som enligt 10 § 2 mom. i den gällande lagen svarar styrelsen för stiftelsens förvaltning och för att stiftelsens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligt sätt. Styrelsen svarar för att stiftelsen fullgör sitt i stadgarna angivna ändamål och för att det inom stiftelsen för fullgörande av ändamålet har byggts upp en fungerande organisation som är anpassad till stiftelseverksamhetens omfattning och karaktär samt till de tillgängliga medlen. Styrelsen är behörig inom alla ärenden som inte med stöd av lag eller genom en stadgebestämmelse uttryckligen har överförts till förvaltningsrådet eller verkställande direktören. Om stiftelsen inte har en verkställande direktör, svarar styrelsen också för verkställande direktörens uppgifter. Styrelsen kan delegera uppgifter till verkställande direktören, till andra organ som styrelsen har inrättat eller till anställda i enlighet med normala delegeringsprinciper som gäller sammanslutningar. Styrelsen ska dock alltid se till att anvisningar som gäller verksamheten meddelas på behörigt sätt, rapporterings- och uppföljningssystem utarbetas och verksamheten övervakas.

Utgående från bestämmelserna om styrelsens respektive verkställande direktörens allmänna behörighet svarar styrelsen och verkställande direktören också för de krav angående stiftelsen som baserar sig på annan lagstiftning, t.ex. för uppgörande av verk-

samhetsberättelse och upprättande av bokslut.

Skyldigheten att sköta uppdraget börjar när mandattiden inleds, varför nya styrelseledamöter i sista hand själva ska se till t.ex. att de vid mandattidens början får den information som de behöver för att kunna sköta sitt uppdrag. Det är därför önskvärt t.ex. att styrelsen sammanträder tillräckligt snabbt när styrelseledamöter byts. I praktiken är det mycket vanligt, speciellt i mindre stiftelser, att styrelsen sammanträder bara några gånger om året.

Det är i praktiken vanligt att inget arvode betalas till styrelseledamöterna eller att arvodet är litet. Detta varken eliminerar eller begränsar dock i sig styrelseledamöternas skadeståndsansvar, enligt gällande allmänna associationsrättsliga principer.

Förslaget avviker från den gällande lagen i fråga om ordnandet av och tillsynen över bokföringen och medelsförvaltningen. Med stöd av en allmän bestämmelse i den gällande lagen ska styrelsen såväl ordna bokföringen och medelsförvaltningen som sköta tillsynen över dem (10 § 2 mom.), om det inte i stadgarna bestäms att den som leder stiftelsen eller någon annan ska ordna bokföringen och medelsförvaltningen (10 a §). Enligt en uttrycklig bestämmelse i lagförslaget svarar styrelsen för att tillsynen över stiftelsens bokföring och medelsförvaltning är ordnad. Verkställande direktören svarar för att stiftelsens bokföring är lagenlig och medelsförvaltningen ordnad på ett betryggande sätt. Om stiftelsen inte har en verkställande direktör, svarar styrelsen enligt lagförslaget också för att stiftelsens bokföring är lagenlig och medelsförvaltningen ordnad på ett betryggande sätt, en uppgift som hör till verkställande direktören. Styrelsen kan i den situationen delegera ordnandet av bokföringen och medelsförvaltningen till en funktionär inom stiftelsen, men styrelsen svarar för att bokföringen är lagenlig och medelsförvaltningen ordnad på ett betryggande sätt. Förslaget motsvarar bolagslagstiftningens bestämmelser om uppgiftsfördelning mellan styrelsen och verkställande direktören.

Enligt 3 kap. 7 § i bokföringslagen ska en stiftelses bokslut och verksamhetsberättelse dateras och skrivas under av styrelsen och av stiftelsens eventuella verkställande direktör

på samma sätt som när det gäller andra bokföringsskyldiga som utgör juridiska personer. Av de allmänna associationsrättsliga principerna följer att styrelsen med stöd av sin allmänna behörighet svarar för att de förpliktelser som åligger bokföringsskyldiga uppfylls, exempelvis stiftelsens bokslut upprättas.

Lagförslaget avviker från 10 § 2 mom. i den gällande lagen genom att det i lagförslaget inte uttryckligen föreskrivs om hur styrelsen ska placera stiftelsens medel. Enligt den gällande lagen ska styrelsen särskilt se till att stiftelsens medel placeras tryggt och inkomstbringande. Enligt förslaget svarar styrelsen för att tillsynen över stiftelsens medelsförvaltning är ordnad på behörigt sätt. Enligt 1 kap. 5 och 6 § i lagförslaget ska stiftelsens placeringsverksamhet och övriga medelsförvaltning vara planmässig. Förslaget motsvarar för medelsförvaltningens del det gällande rättsläget genom att det inte alltid förutsätts att styrelsen t.ex. fattar enskilda placeringsbeslut, utan skötseln av placeringsverksamheten och fattandet av enskilda placeringsbeslut kan vara en uppgift som hör till verkställande direktören, en utomstående kapitalförvaltare, ett organ som är underställt styrelsen eller någon av stiftelsens funktionärer. Styrelsen ska alltid åtminstone fastställa principerna för medelsförvaltningen, ge akt på att medelsförvaltningen är tidsenlig och skapa adekvata system för tillsyn över placeringsverksamheten.

Styrelsen svarar enligt förslaget för att stiftelsen har en placeringsstrategi som är adekvat i den rådande situationen och lämpliga system för tillsyn över att placeringsstrategin följs. Om stiftelsen har en verkställande direktör som avses i stiftelselagen, svarar denne för den dagliga placeringsverksamheten. Till denna del förändrar förslaget styrelsens ansvar för att ordna placeringsverksamheten. Om stiftelsen inte har någon verkställande direktör, svarar styrelsen också för den dagliga placeringsverksamheten. Även om styrelsen kan delegera uppgifter som anknyter till placeringsverksamheten till ett annat organ inom stiftelsen eller till en funktionär, kan ansvaret för verksamheten inte överföras till en funktionär redan t.ex. av den anledningen att det på skadeståndslagen baserade skadeståndsansvar som en sådan funktionär har

är betydligt mer begränsat än det ansvar som ledamöterna i stiftelsens styrelse och en i stiftelselagen avsedd verkställande direktör har. Förslaget skapar klarhet i uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan styrelsen, verkställande direktören och stiftelsens övriga organ och funktionärer.

I förslaget regleras styrelsens uppgifter på ett generellt sätt. Stiftelserna och deras verksamhetsmiljöer kan vara mycket divergerande, så det är inte möjligt att i lagen ingående reglera de uppgifter som styrelsen ska sköta. Styrelsens faktiska uppgifter kan förändras också över tid och när stiftelsens verksamhet utvecklas. Som exempel kan nämnas att styrelsens faktiska uppgifter förändras i praktiken när stiftelsens verksamhet växer och övergår från traditionell stipendieverksamhet till produktion av omfattande serviceverksamhet, eller i varje fall förändras tyngdpunkten för styrelsens uppgifter från att fatta enskilda beslut om användningen av medel till att skapa en strategi för verksamheten och organisera tillsynen över verksamheten. Förslaget möjliggör att styrelsens uppgifter utvecklas över tid och när omvärlden förändras.

Enligt 2 mom. får styrelsen och styrelseledamöter inte följa ogiltiga beslut som strider mot stiftelselagen eller stiftelsens stadgar. Formuleringen i bestämmelsen avviker från 10 § 1 mom. i den gällande lagen genom att förslaget uttryckligen förbjuder verkställighet av beslut som strider mot stiftelselagen. I stiftelsens verksamhet gäller det givetvis att iaktta också annan lag; de allmänna bestämmelserna i stiftelselagen och annan lagstiftning tillämpas på överträdelser av den. Följden av att verkställa beslut som strider mot en annan lag kan vara att skadeståndsskyldighet som baserar sig på stiftelselagen eller den andra lagen uppkommer, att stiftelsen med stöd av stiftelselagens bestämmelser om företräddande kan ha rätt att klandra ett avtal, att en förbindelse eller någon annan verkställighet som ingåtts i stiftelsens namn, eller att verkställigheten kan leda till en påföljd, exempelvis straffansvar, som grundar sig på denna lag eller den andra lagen. Förbudet gäller naturligtvis också verkställighet av ogiltiga beslut.

På verkställandet av beslut som påståtts vara ogiltiga tillämpas allmänna associationsrättsliga principer, av vilket följer bl.a. att styrelsen utgående från sin bedömning på eget ansvar kan verkställa ett beslut trots att det påståtts vara ogiltigt, om inte verkställandet förbjuds t.ex. genom beslut av Patent- och registerstyrelsen (14 kap. 9 § 1 mom.). Förbudet gäller också verkställande av ogiltiga beslut (ogiltiga beslut, se 7 kap. 2 §).

Bestämmelserna i momentet gäller också förvaltningsrådet och dess ledamöter med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 22 § i detta kapitel.

Momentet motsvarar den nyare associationslagstiftningen. Tillämpningen av den har inte varit förknippad med några betydande problem (t.ex. 6 kap. 2 § 2 mom. i aktiebolagslagen).

3 §. Styrelsens beslutsfattande. Paragrafen innehåller bestämmelser om organisering av beslutsfattandet i stiftelsen, minimikrav som gäller beslutsfattandet och beslutsfattande som sker utan formellt sammanträde. Enligt hänvisningsbestämmelsen i 22 § i detta kapitel gäller det som föreskrivs också förvaltningsrådets sammanträden.

Enligt *1 mom.* gäller som beslut det förslag som har biträttits av mer än hälften av de närvarande ledamöterna, om det i stiftelselagen eller i stiftelsens stadgar inte föreskrivs om en större majoritet. Förslaget motsvarar 11 § 1 mom. 2 punkten i den gällande lagen. Enligt förslaget beaktas vid beräkning av majoriteten inte en jävig ledamot, som enligt 4 § inte får delta i behandlingen av ett ärende. Till denna del motsvarar förslaget gällande rätt. Förslaget motsvarar registermyndighetens praxis genom att det i stadgarna kan bestämmas bara om ett striktare majoritetskrav. Enligt förslaget har varje ledamot en röst, vilket motsvarar gällande rätt. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst, vilket motsvarar 11 § 1 mom. 3 punkten i den gällande lagen.

Vid val blir enligt *2 mom.* de valda som har fått flest röster, om inte något annat bestäms i stadgarna. Enligt den gällande lagen avgörs val genom majoritetsbeslut, om inte annat bestäms i stadgarna. Förslaget förändrar maktförhållandena mellan ledamöterna i verksamhetsorganen genom att öka den betydelse som en enskild ledamots röst har, vil-

ket vid val främjar ledamotens självständiga ställning visavi majoriteten. Om rösterna faller lika avgörs valet genom lottdragning, vilket motsvarar 11 § 1 mom. 3 punkten i den gällande lagen.

Enligt *3 mom.* förutsätter beslutförhet alldeles som enligt 11 § 1 mom. 1 punkten i den gällande lagen att mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Vid uträkning av beslutförheten anses jäviga medlemmar inte vara närvarande. Enligt förslaget kan i stadgarna på motsvarande sätt som enligt rådande registerpraxis bestämmas bara om strängare krav på beslutförhet. Beslutförheten beräknas utgående från de ordinarie ledamöter som valts in i styrelsen. Om antalet ledamöter är flexibelt i överensstämmelse med en presumptionsregel i lagen eller i enlighet med en uttrycklig stadgebestämmelse, och någon som valts in i styrelse har upphört att vara ledamot men ingen ny ledamot har valts i stället, beräknas beslutförheten utgående från det nya antal ledamöter som ryms inom de angivna gränserna. På samma sätt går man till väga, om en styrelse som kompletterar sig själv har beslutat att inte utse en ny ledamot för den återstående mandattiden efter en ledamot som avgått. I enlighet med rådande praxis kan de lagstadgade gränserna för beslutförhet inte luckras upp i stadgarna.

I *4 mom.* föreskrivs på motsvarande sätt som i den nyare regleringen om privaträttsliga associationer att samtliga styrelseledamöter ska ges tillfälle att delta i beslutsfattandet. Om en styrelseledamot har förhinder, ska ersättaren ges tillfälle att delta. Bestämmelsen motsvarar nuvarande god praxis även om den gällande lagen inte innehåller någon uttrycklig motsvarande bestämmelse. Bestämmelsen förutsätter inte att alla som deltar i ett sammanträde ska vara personligen närvarande vid sammanträdet. Vid behov kan ledamöterna också ges tillfälle att delta i sammanträden genom förmedling av tekniska hjälpmedel, eller så kan sammanträden i sin helhet organiseras genom förmedling av tekniska hjälpmedel.

Av tydlighetsskäl föreslås i *5 mom.* att styrelsen kan fatta beslut också utan att hålla fysiska sammanträden, t.ex. i form av telefon- eller e-postsammanträden, varvid besluten ska dokumenteras på motsvarande sätt som

vid ordinarie sammanträden. Tillgripandet av andra beslutsförfaranden än ordinarie sammanträden och procedurerna vid sådana sammanträden är i enlighet med rådande praxis beroende av stiftelsens interna verksamhetssätt och bestämmelser.

I 6 mom. föreskrivs i överensstämmelse med nuvarande stiftelsepraxis att styrelseledamöterna genom ett enhälligt beslut kan låta bli att iakttä bestämmelser om möteskallelse. Enligt exempelvis 6 kap. 4 § får beslut om ändring av stadgarna inte fattas, om inte saken har nämnts i möteskallelsen. Ledamöterna kan med samtycke av samtliga ledamöter i verksamhetsorganet fatta beslut om stadgeändringar, även om saken inte nämns i möteskallelsen. Det förutsätts att de ordinarie styrelseledamöterna är enhälliga.

4 §. Jäv. Jävsbestämmelsen i 1 mom. tillämpas förutom på styrelseledamöterna också på verkställande direktören (17 §) och ledamöterna i förvaltningsrådet (22 §). Med avvikelse från 11 § 3 mom. i den gällande lagen föreslås att jävsbestämmelsen i lagen inte ska tillämpas på stiftelsens arbetstagare och inte heller på ledamöterna i organ som inte regleras i stiftelselagen och som grundar sig på stiftelsens stadgar eller beslut. Bestämmelsen tillämpas därmed inte på t.ex. ledamöter i organ som är underställda styrelsen och verkställande direktören och inte heller på funktionärer. I stiftelsens stadgar och genom stiftelsens beslut kan det bestämmas om en större krets av personer på vilka jävskraven tillämpas när det gäller deras deltagande i beslut som fattas och åtgärder som vidtas för stiftelsens räkning.

Enligt 10 a § i den gällande lagen har det i stiftelsens stadgar kunnat bestämmas att beslutanderätten i stiftelsen ska utövas av något annat organ eller av någon av stiftelsens funktionärer i ärenden som bestäms i stadgarna. I förslaget föreslås kretsen av aktörer som utövar bestämmanderätt bli ändrad så att exklusiv beslutanderätt inom de gränser som möjliggörs i lagen kan fördelas bara mellan förvaltningsrådet, styrelsen och verkställande direktören.

Ett annat organ eller en funktionär som anges i stiftelsens stadgar kan enligt lagförslaget inte höra till stiftelsens ledning och inte heller ha exklusiv beslutanderätt i ärenden

som rör stiftelsen. Stiftelsens ledning kan enligt allmänna principer delegera beslutanderätt i stiftelsen till enskilda funktionärer eller organ, varvid funktionären eller den som utövar beslutanderätt i princip kan utföra rättshandlingar också i jävssituationer. Stiftelsens styrelse, förvaltningsråd och verkställande direktör ska emellertid för sin del se till att de nämnda övriga organens verksamhet ordnas så att jäviga inte utövar beslutanderätt i stiftelsens organ. En medlem i ett organ eller en funktionär svarar då i enlighet med skadeståndslagen eller principer som överenskommits i ett avtal mellan stiftelsen, medlemmen i organet eller funktionären för skada som han eller hon i egenskap av jävig eventuellt har orsakat stiftelsen.

Förslaget avviker från jävsbestämmelserna i den nyare associationslagstiftningen (t.ex. 6 kap. 4 § i aktiebolagslagen) genom att det inte föreslås en specialbestämmelse som schematiskt eliminerar jäv i situationer där alla ledamöter i styrelsen är jäviga. En undantagsbestämmelse som motsvarar den övriga associationslagstiftningen föreslås inte på grund av stiftelseformens särdrag. Till skillnad från stiftelselagen syftar aktiebolagslagen inte till att förbjuda att närstående ges fördelar utan till att närståendekretsen ska behandlas i enlighet med jämlikhetsprincipen. Stiftelser har inte heller sådana ägare och medlemmar som hänför sig till de andra associationsformerna och som kan hindra att ledningen får obefogade fördelar, t.o.m. om ledningen är ense om att sådana bör ges, eller som kan kräva att sådana fördelar återbetalas.

Enligt specialbestämmelsen i 2 mom. får en styrelseledamot inte delta i fattandet av beslut om givande av understöd eller någon annan helt eller delvis vederlagsfri förmån, om styrelseledamoten själv eller någon av styrelseledamotens familjemedlemmar eller någon annan nära släkting till styrelseledamoten eller en sammanslutning eller stiftelse som dessa utövar bestämmande inflytande i är förmånstagare. I stiftelsens stadgar och genom stiftelsens beslut är det möjligt att bestämma om mer långtgående jävskrav. Också via god stiftelsesed, exempelvis rekommendationer som iakttas allmänt, kan det uppkomma exaktare krav och förfaranden för händelse av jävssituationer i olika stiftelser.

Inte heller finns det hinder för att i villkoren för stöd till en stiftelse ange sådana striktare jävskrav eller krav på rapportering av hur stödet använts som ska tillämpas på stiftelsens interna beslutsfattande.

I den övriga associationslagstiftningen finns ingen särskild jävsbestämmelse som motsvarar momentet. Specialbestämmelsen behövs därför att det i stiftelser i allmänhet inte finns sådana motsvarande allmänna principer och tillsyn över intressenter som t.ex. föreningar, aktiebolag och andelslag har och som styr innehållet i beslut om givande av vederlagsfria förmåner. I de nämnda associationsformerna tillämpas på utdelningen av vederlagsfria förmåner principen om att delägarna eller medlemmarna är jämlika, och delägarna och medlemmarna kan i egenskap av utövare av den högsta beslutande makten byta ut styrelsen och yrka på ersättning eller straff, om medel delas ut i strid med lag. Dessutom tillämpar aktiebolag och andelslag bestämmelserna om borgenärsskydd på givande av vederlagsfria förmåner. Det är inte ändamålsenligt att i stiftelselagen föreskriva om motsvarande principer och begränsningar i fråga om givande av understöd och andra vederlagsfria förmåner. Av dessa anledningar finns det behov av att bredda tillämpningsområdet för jävsbestämmelser i stiftelserna på det sätt som föreslås i detta moment.

Enligt vad som föreslås i 1 kap. 9 § 2 mom. tillämpas det i 2 § i kapitlet angivna förbudet att bereda närståendekretsen ekonomisk fördel inte på givande av förmåner som är förenliga med verksamhetsformerna till sådana personer i en släktstiftelses närståendekrets som är familjemedlemmar eller släktingar till stiftaren. För sådana stiftelsers vidkommande är det förenligt med den ändamålsbestämmelse som tagits in i stadgarna när stiftelsen bildats att understöd eller andra vederlagsfria förmåner som avses i detta moment beviljas familjemedlemmar eller nära släktingar, och i praktiken består en sådan stiftelses styrelseledamöter vanligen av stiftarens familjemedlemmar och släktingar. Med avseende på den förvaltnings- och verksamhetsmodell som är sedvanlig i släktstiftelser är det behövligt att specialbestämmelsen i 2 mom. i denna paragraf inte tillämpas på styrelseledamöter i släktstiftelser.

5 §. Styrelsens sammanträden. I paragrafen föreskrivs om styrelsens sammanträden på motsvarande sätt som i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Enligt 22 § i kapitlet gäller bestämmelsen förutom styrelsens sammanträden också förvaltningsrådets sammanträden.

Styrelsens ordförande svarar enligt rådande praxis för att styrelsen sammanträder vid behov. I förslaget föreskrivs genom en presumptionsregel om hur man ska gå till väga om ordföranden inte sammankallar styrelsen trots att en styrelseledamot eller verkställande direktören kräver det. Om styrelsens ordförande inte sammankallar styrelsen, kan verkställande direktören sammankalla den. I det fallet att minst hälften av styrelseledamöterna godkänner sammankallandet, kan också en enskild styrelseledamot sammankalla styrelsen. I stadgarna kan bestämmas annat om rätten för styrelseledamöter att sammankalla sammanträden, t.ex. så att den i paragrafens andra mening avsedda rätten att kräva att styrelsen ska sammankallas tillkommer också enskilda styrelseledamöter. I stadgarna är det dock inte möjligt att bestämma att styrelsen ska sammanträda bara med vissa mellanrum, eftersom styrelsen hela tiden ska sköta stiftelsens förvaltning (2 § i kapitlet). I stiftelsens stadgar och genom stiftelsens beslut, t.ex. genom styrelsens arbetsordning, är det möjligt att i övrigt fastställa närmare spelregler för styrelsens sammanträden.

I överensstämmelse med nuvarande praxis föreslås styrelsen kunna besluta att också andra än styrelseledamöter får delta i ett verksamhetsorgans sammanträden. I 16 § föreskrivs om verkställande direktörens rätt att delta i styrelsens sammanträden. Också i stadgarna kan det bestämmas om rätt för personer som inte hör till styrelsen och för verkställande direktören att delta i sammanträden. I stadgarna kan t.ex. aktörer utanför styrelsen ges rätt att delta i styrelsens sammanträden.

6 §. Styrelsens protokoll. Förslaget motsvarar 11 § 2 mom. i den gällande lagen genom att det vid styrelsens sammanträden alltid ska föras protokoll, som undertecknas av mötets ordförande och av minst en styrelseledamot. Förslaget motsvarar den gällande lagen också genom att åtminstone besluten och omröstningarna alltid ska antecknas i protokollet. I

lagen tas det in en med rådande praxis förenlig bestämmelse om att styrelseledamöterna och verkställande direktören har rätt att få sin avvikande mening antecknad i protokollet.

En tvingande bestämmelse om att protokollet ska numreras löpande och förvaras på ett betryggande sätt föreslås. Protokollen ska bevaras under hela den tid stiftelsen existerar. Förslaget motsvarar den nyare regleringen om privaträttsliga associationer när det gäller numrering och förvaring av protokollet.

Paragrafen tillämpas med stöd av 22 § i kapitlet också på protokoll som förs vid förvaltningsrådets sammanträden. Förslaget avviker från den gällande lagen genom att bestämmelsen om protokoll inte tillämpas som tvingande på beslutsfattandet i sådana organ inom stiftelsen som antingen är stadgeenliga eller har inrättats genom beslut av något av stiftelsens verksamhetsorgan. För dessa organs vidkommande svarar styrelsen för att dokumenteringen av beslutsfattandet ordnas på ett tillräckligt sätt, t.ex. genom att bestämmelserna i denna paragraf följs. Det är möjligt att fastställa förfaringsätten i stiftelsens interna arbetsordningar eller att följa vedertagen sed.

7 §. Överföring av uppgifter. I paragrafen föreskrivs på motsvarande sätt som i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer om överföring av uppgifter mellan dem som ingår i stiftelsens ledning. Den gällande lagen om stiftelser innehåller ingen motsvarande bestämmelse. En uppgiftsöverföring som är förenlig med paragrafen kan inverka på ansvarsfördelningen mellan verksamhetsorganen när det gäller skötseln av uppgiften. I paragrafen regleras inte verksamhetsorganens rätt att delegera sina uppgifter och beslutsfattandet, varvid ansvaret för skötseln av uppgiften och för beslutsfattandet kvarstår hos det delegerande verksamhetsorganet.

Enligt 1 mom. kan styrelsen i ett enskilt fall eller, om så anges i stadgarna, i större utsträckning fatta beslut i ärenden som hör till verkställande direktörens allmänna behörighet. Om styrelsen övertar avgörandet av ett ärende som hör till verkställande direktörens behörighet, övergår ansvaret för att beslutet är lag- och stadgeenligt från verkställande di-

rektören till styrelsen. Verkställande direktören kan dock bli ansvarig för verkställigheten av ett beslut som är lagstridigt eller strider mot stadgarna. I vilken utsträckning uppgifter som hör till verkställande direktörens allmänna behörighet överförs till styrelsen genom en stadgebestämmelse är något som hänförs till hur stiftelsens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligt sätt. Om stiftelsen inte har någon verkställande direktör, faller allt som ingår i verkställande direktörens allmänna behörighet inom styrelsens behörighet.

Styrelsen kan inte i stadgarna eller genom beslut överföra sin allmänna behörighet till verkställande direktören, men i praktiken kan styrelsen i mycket stor utsträckning ge verkställande direktören fullmakt att besluta om sådant som det i princip är styrelsens sak att avgöra. Trots att beslutanderätt delegeras kan styrelsen inte överföra på verkställande direktören sitt ansvar för skötseln av de uppgifter som hör till styrelsens allmänna behörighet.

Enligt 2 mom. kan styrelsen vid behov föra ett enskilt ärende som hör till verkställande direktörens eller styrelsens allmänna behörighet till förvaltningsrådet för avgörande. Genom överföringen av beslutsrätten kan styrelsen i enskilda fall överföra det med beslutet förknippade ansvaret på förvaltningsrådet. Förvaltningsrådet är inte skyldigt att åta sig att besluta i och ansvara för ärendet i sådana situationer där det inte finns någon stadgebestämmelse enligt vilken beslut i ärendet ska fattas av förvaltningsrådet. Om förvaltningsrådet beslutar om ett enskilt ärende som hör till styrelsens eller verkställande direktörens allmänna behörighet, kan styrelsen respektive verkställande direktören emellertid bli ansvarig för verkställigheten av ett beslut som är lagstridigt eller strider mot stadgarna.

Styrelsen kan inte överföra sin allmänna behörighet till förvaltningsrådet. Inte heller kan styrelsen överföra till förvaltningsrådet ansvar för sådant som i lag uttryckligen åläggs styrelsen. Principerna motsvarar nuvarande praxis.

8 §. Styrelseledamöter, ersättare och ordförande. Förslaget motsvarar den gällande lagen genom att styrelsen alltid ska ha en

ordförande och minst två andra ledamöter. För att det ska säkerställas att stiftelsens ändamål fullgörs är det alltså nödvändigt att styrelsen består av minst tre ledamöter. I överensstämmelse med rådande praxis kan i stadgarna bestämmas att styrelsen ska ha fler än tre ledamöter.

I 1 mom. föreslås en presumptionsbestämmelse om antalet ledamöter i styrelsen. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Bestämmelsen tillämpas, om det i stadgarna inte finns bestämmelser om styrelsens sammansättning. Om inget annat bestäms i stadgarna, består styrelsen av ordföranden plus minst två och högst sex andra ledamöter. I stadgarna kan det bestämmas om ett fast antal ledamöter som uppfyller lagens minimikrav eller om ett större minimiantal än det som nämns i presumptionsbestämmelsen i lagen och om ett mindre eller större maximiantal. Styrelsen kan besluta om det faktiska antalet styrelseledamöter inom ramen för intervallet, om inte annat bestäms i stadgarna. Om styrelsen väljs av förvaltningsrådet, kan förvaltningsrådet besluta om antalet styrelseledamöter. Om styrelsen utses av någon utomstående aktör, ska det i stadgarna anges hur antalet styrelseledamöter bestäms. I det fallet att styrelsen kompletterar sig själv kan ett fast antal ledamöter i många fall vara ett ändamålsenligt sätt att se till att antalet ledamöter inte i framtiden kommer att ökas eller minskas genom beslut av en majoritet som existerar vid ett visst tillfälle, med den påföljden att maktförhållandena inom styrelsen förändras väsentligt också med avseende på framtida valsituationer.

I 2 mom. föreslås i motsvarighet till 9 § 1 mom. i den gällande lagen att ersättare för styrelseledamöter kan väljas bara om bestämmelser om detta finns i stadgarna. I stadgarna är det bl.a. möjligt att ange antalet ersättare eller bestämma att ersättarna är personliga ersättare. På ersättare tillämpas det som föreskrivs om styrelseledamöter.

Enligt 3 mom. ska styrelsen alltid ha en ordförande, vilket motsvarar 9 § 1 mom. i den gällande lagen. Ordföranden ska alltid väljas bland de ordinarie ledamöterna. I förslaget finns en presumptionsregel om valet av ordförande. Ordföranden väljs av styrelsen,

om inte annat beslutades då styrelsen valdes eller om inte annat bestäms i stadgarna.

9 §. *Val av styrelseledamöter samt arvoden.* I 1 mom. föreslås en presumptionsbestämmelse om val av styrelseledamöter. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, väljer förvaltningsrådet stiftelsens styrelse, om inte annat bestäms i stadgarna. I stadgarna kan det t.ex. bestämmas att alla styrelseledamöter eller en del av dem väljs av en utomstående aktör, styrelsen, något annat organ i stiftelsen eller funktionärerna i stället för eller vid sidan av förvaltningsrådet. Om stiftelsen inte har något förvaltningsråd, kompletterar styrelsen sig själv, om inte annat bestäms i stadgarna. Presumptionsregeln motsvarar gällande stiftelsepraxis. Rätten att välja styrelseledamöter kan dock inte tilldelas verkställande direktören, eftersom styrelsens allmänna uppgift är att styra och övervaka samt utse och entlediga verkställande direktören. Om stiftelsen inte har ett förvaltningsråd, kan det vara lämpligt att främja principerna för god förvaltning genom att en utomstående aktör ges rätt att utnämna eller välja styrelseledamöterna.

I 2 mom. föreskrivs det om hur styrelseledamöterna väljs, om inte förvaltningsrådet eller en annan i stadgarna angiven aktör har utsett styrelseledamöter för den följande mandattiden innan denna inleds. Enligt presumptionsbestämmelsen kompletterar styrelsen i sådana fall sig själv. I stadgarna kan också bestämmas om något annat sätt att välja ledamöter.

Enligt 3 mom. kan sedvanligt arvode och sedvanlig ersättning för arbete för stiftelsen betalas till styrelseledamöterna, om inte betalningen begränsas i stadgarna. Detsamma gäller arvode och annan ersättning till styrelseledamöterna som betalas ur stiftelsens koncernbolag eller koncernstiftelse. Med stöd av hänvisningsbestämmelsen i 22 § gäller samma krav arvode och ersättning som betalas till ledamöterna i stiftelsens förvaltningsråd.

Tillämpningsområdet för kravet att ledningens arvoden ska vara skäliga föreslås bli utsträckt jämfört med 11 § 4 mom. i den gällande lagen genom att kravet gäller också arvoden och ersättningar som betalas ur stiftelsens koncernföretag. Detta behövs för att

stiftelsernas koncernstruktur ska beaktas. Sådana arvoden och ersättningar ska också tas upp i verksamhetsberättelsen och bokslutet så som bestäms i bokföringslagen och i 5 kap. 2 § i detta lagförslag. Också den omständigheten att skyldigheten att upprätta koncernbokslut utsträcks medför att uppgifterna om arvoden som har betalats till stiftelsens ledning blir utförligare.

På grundval av den skyldighet som gäller ledningens allmänna uppgifter (1 kap. 4 §) och skyldigheten att organisera förvaltningen (3 kap. 2 §) ska styrelsen för en stiftelse se till att villkoren för de arvoden, löner och övriga ekonomiska fördelar som styrelseledamöterna och stiftelsens övriga ledning får av stiftelsen samt av stiftelsens koncernbolag och koncernstiftelser är sedvanliga, med andra ord förenliga med allmänt iakttagen god stiftelsepraxis. En stiftelse kan visa att dess arvodespraxis och övriga ersättningspraxis är sedvanlig t.ex. genom att sammanträdesarvodet till sitt belopp motsvarar den praxis i fråga om motsvarande uppgifter som råder i andra stiftelser eller sammanslutningar eller genom att grunderna för arvoden och övriga ersättningar baserar sig på en motiverad bedömning eller rekommendation eller ett motiverat beslut som en utomstående aktör som är oberoende av stiftelsens verksamhetsorgan, oberoende av stiftaren och oberoende av en eventuell aktör som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen har utarbetat. Arvodes- och ersättningsgrunderna kan också basera sig på anbudsförfarande. Granskningen i stiftelser av att de arvoden och andra ersättningar som avses i denna paragraf har fastställts på behörigt sätt ingår i den granskning av bokföringsskyldigas förvaltning som är förenlig med revisionslagen.

I överensstämmelse med den gällande lagen och stiftelsepraxis kan betalningen av arvoden och andra ersättningar till stiftelsens ledning också begränsas eller förbjudas helt i stiftelsens stadgar och genom stiftelsens beslut, enligt förslaget.

10 §. Styrelseledamöternas behörighet. Paragrafen innehåller bestämmelser om lagstadgade behörighetsvillkor för styrelseledamöter. I 1 mom. föreskrivs om tvingande behörighetsvillkor. I enlighet med rådande praxis är det möjligt att i stiftelsens stadgar

bestämma om ytterligare behörighetsvillkor för en del av styrelseledamöterna eller för alla styrelseledamöter.

Enligt 1 mom. får endast människor och myndigheter vara styrelseledamöter. Minderåriga och personer som är försatta i konkurs får inte vara styrelseledamöter. Till denna del motsvarar förslaget till sitt innehåll 9 § 1 och 3 mom. i den gällande lagen. I 4 kap. 13 § i konkurslagen föreskrivs om hur länge en konkurs inverkar på avsaknaden av behörighet att vara styrelseledamot. Begränsningarna gäller från det att konkursen har börjat till dess att boförteckningen har bestyrkts. De är emellertid i kraft högst fyra månader från att konkursen har börjat.

Av tydlighetsskäl föreslås i lagen en hänvisningsbestämmelse enligt vilken det i lagen om näringsförbud (1059/1985) föreskrivs om hur näringsförbud inverkar på behörigheten att vara styrelseledamot i en stiftelse. Enligt 4 § i den sistnämnda lagen får den som har meddelats näringsförbud inte vara styrelseledamot i en stiftelse. Förbudet gäller inte uppdrag eller verksamhet i en stiftelse som inte alls bedriver eller endast i ringa omfattning bedriver affärsverksamhet. Av särskilda skäl kan dessutom genom beslut av domstol bestämmas att förbudet inte gäller en viss affärsverksamhet eller affärsverksamhet av ett visst slag eller uppdrag eller verksamhet i en viss stiftelse.

Om en styrelseledamot tillfälligt förlorar sin behörighet t.ex. på grund av personlig konkurs, kan han eller hon sedan hindret undanröjts fortsätta i uppdraget som styrelseledamot, om inget annat framgår av stiftelsens stadgar. Beslut om omval behöver då inte fattas och registeranmälan behöver inte göras, så den som invalts i styrelsen efter att boförteckningen har bestyrkts vid en konkurs kan i princip fortsätta i uppdraget utan nya beslut.

I överensstämmelse med handelsregisterpraxis ändras som regel inte uppgifterna i stiftelseregistret på basis av andra register. Enligt förslaget kan uppgifter emellertid uppdateras med uppgifter ur befolkningsdatasystemet (13 kap. 14 §). Personer stryks inte ur t.ex. rollen som styrelseledamot på basis av dessa uppgifter, men t.ex. näringsförbud visas i anslutning till personuppgifterna för dem som registrerats som styrelse-

ledamöter. I stiftelsens stadgar kan det bestämmas att uppdraget som ledamot i styrelsen upphör under pågående mandattid t.ex. på grund av personlig konkurs.

Bestämmelsen i 2 mom. avviker från 9 § 1 mom. i den gällande lagen genom att det enligt förslaget inte längre ska vara möjligt att bestämma i stiftelsens stadgar att stiftelsen som styrelseledamöter automatiskt, utan beslut om inval, har ledamöter i styrelsen, förvaltningsrådet eller något motsvarande organ i en annan sammanslutning eller en annan stiftelse. I förslaget bibehålls bara möjligheten att en myndighet eller ledamöter i styrelsen för en inrättning utgör stiftelsens styrelse eller ledamöter i stiftelsens styrelse. Sådana myndigheter och inrättningar definieras i 4 § 1 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*.

Enligt 7 § i införandelagen tolkas en stadgebestämmelse som gäller en gammal stiftelse och enligt vilken styrelseledamöter i en annan sammanslutning eller stiftelse automatiskt är ledamöter i stiftelsens styrelse så, att denna andra sammanslutning eller stiftelse har motsvarande rätt att välja ledamöter i stiftelsens styrelse. I praktiken har det visat sig att ledamöterna i denna andra sammanslutning eller stiftelse inte alltid känner till att de är ledamöter i stiftelsens styrelse. Det har också visat sig att det inte alltid inses att sådana stiftelser ska beaktas i koncernbokslutet och den övriga koncerninformationen för den sammanslutning eller stiftelse vars styrelseledamöter automatiskt utgör stiftelsens styrelse. Ändringen föreslås för att skapa klarhet i ansvarsförhållandena och i tillämpningen av redovisningskraven.

Med inrättning avses också en offentlig-rättslig stiftelse. Förslaget ändrar således inte den gällande lagen till denna del, dvs. också ledamöterna i styrelsen för en offentlig-rättslig stiftelse kan vara styrelseledamöter i en stiftelse.

I 3 mom. föreskrivs om kravet på styrelseledamöters hemvist. I enlighet med 9 § 2 mom. i den gällande lagen ska minst en styrelseledamot vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Patent- och registerstyrelsen beviljar dispens från detta krav.

Om en myndighet är ledamot i stiftelsens styrelse, förutsätts inte dispens från det krav som gäller hemvist, även om alla andra styrelseledamöter har sitt hemvist utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I 4 § 1 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs om finländska myndigheter, varvid det krav som gäller hemvist uppfylls.

11 §. Styrelsens mandattid. Paragrafen innehåller en presumptionsregel om styrelseledamöternas mandattid. I stadgarna kan bestämmas om en annan tidsbegränsad mandattid för styrelseledamöterna. Förslaget avviker från 4 § 1 mom. 5 punkten i den gällande lagen, enligt vilken styrelsens mandattid alltid ska anges i stiftelsens stadgar.

Enligt 1 mom. är styrelsens mandattid tre kalenderår, om det inte i stadgarna bestäms om en annan tidsbegränsad mandattid. Den treåriga presumptionsmandattiden grundar sig på gällande stiftelsepraxis.

I stadgarna kan det bestämmas att mandattiden är kortare eller längre än vad som anges i presumptionsregeln. Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det vara möjligt att i stadgarna bestämma att mandattiden fortgår under styrelseledamotens hela livstid eller annars fortgår tills vidare, men detta kan bestämmas bara i det skede då stiftelsen bildas eller om styrelsen enligt stadgarna inte kompletterar sig själv utan ledamöterna i styrelsen väljs av någon annan aktör (2 mom.). Styrelseledamöterna kan ha mandattider av olika längd, vilket är i linje med rådande praxis. Den med presumptionsregeln förenliga mandattiden börjar vid ingången av ett kalenderår och slutar vid utgången av det tredje kalenderåret. I stadgarna kan det bestämmas något annat om mandattidens början och slut.

Mandattider som fortgår under styrelseledamotens hela livstid och andra mandattider som fortgår tills vidare föreslås bli begränsade därför att de i praktiken ofta försvårar stiftelseförvaltningen med tiden, när handlingsförmågan hos en styrelseledamot som är vald på livstid avtar och ledamoten inte längre själv förstår att avgå från uppdraget. Enligt införandelagen tillämpas begränsningarna av mandattidens längd inte på en mandattid som börjar före den nya lagens ikraftträdande (7 § 2 mom. i införandelagen).

Under beredningen övervägdes en presumptionsbestämmelse om att styrelseledamöternas mandattid ska upphöra vid olika tidpunkter. Det skulle främja styrelsearbetets kontinuitet om ledamöternas mandattid upphörde olika år, och förfarandet anses vara förenligt med god förvaltningssed. Eftersom längden på styrelseledamöternas mandattid enligt stiftelsepraxis kan avvika från presumptionsregeln, innehåller lagförslaget dock ingen presumptionsregel om att styrelseledamöterna ska stå i tur att avgå vid olika tidpunkter.

I 2 mom. föreslås reglering om en mandattid som fortgår tills vidare. Med avvikelse från rådande praxis kan det i stadgarna bestämmas att mandattiden för en styrelseledamot ska fortgå tills vidare bara om styrelsen inte kompletterar sig själv eller om det i samband med stiftelsens bildande bestäms i stadgarna att en ledamots mandattid ska fortgå under styrelseledamotens hela livstid eller fortgå tills vidare. Den förstnämnda situationen är för handen när styrelseledamöterna väljs av förvaltningsrådet eller av någon annan i stadgarna angiven aktör som inte är styrelsen.

Den sistnämnda situationen är för handen när stadgarna i det skede då stiftelsen bildas upprättas så att mandattiden för stiftaren, en släkting till denne eller någon annan i stadgarna angiven människa, för en styrelseledamot som en i stadgarna angiven aktör utser eller för en myndighet är livslång eller fortgår tills vidare. Den sistnämnda undantagsmöjligheten behövs med avseende på praxis för bildande av stiftelser, så att förslaget inte i onödan ska begränsa bildandet av stiftelser. I det sistnämnda fallet kan det i stadgarna bestämmas att mandattiden för endast en styrelseledamot ska fortgå tills vidare, för att arrangemanget inte ska försvåra styrelsens verksamhet med tiden. En sådan stadgelsebestämmelse fogas inte till stadgarna efter att stiftelsen har registrerats.

12 §. En styrelseledamots avgång. I paragrafen föreskrivs om rätten för styrelseledamöter att avgå från sitt uppdrag. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse. Paragrafen motsvarar till sina viktigaste delar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

Enligt 1 mom. kan en styrelseledamot alltid avgå från sitt uppdrag under pågående mandattid. Styrelseledamöternas rätt att avgå motsvarar gällande rätt. Avgången behöver inte motiveras. Bestämmelsen om rätt att avgå är tvingande ur stiftelserättsligt perspektiv, och det är inte möjligt att bestämma något annat i stadgarna. Avtalsrättsliga principer tillämpas på ett eventuellt avtal om avgång.

I 2 mom. föreskrivs om när avgången träder i kraft. Avgången träder i kraft tidigast då styrelsen har underrättats om den. Den ledamot som avgår svarar för att vid behov visa när meddelandet om avgång har delgetts enligt lag. Enligt 9 kap. 3 § i lagförslaget har meddelandet delgetts styrelsen när det har delgetts en styrelseledamot, verkställande direktören eller någon annan person som är berättigad att ensam eller tillsammans med någon annan företräda stiftelsen. Om det i meddelandet om avgång inte anges något annat om när avgången träder i kraft, träder avgången i kraft när stiftelsens styrelse har underrättats om den. I meddelandet om avgång kan något annat anges beträffande när avgången träder i kraft. Den tidpunkt då den som valt ledamoten har underrättats om avgången inverkar inte på den tidpunkt då avgången träder i kraft, om inte något annat anges i meddelandet. Inga formkrav föreskrivs för meddelandet, därför har också ett muntligt meddelande den verkan att ledamoten avgår.

I 3 mom. föreskrivs om en situation där inga ledamöter är på väg att kvarstå i styrelsen. En avgående ledamot ska underrätta den som väljer styrelseledamöterna om saken, om styrelsen utses av förvaltningsrådet, av ett organ eller en funktionär inom stiftelsen eller av en utomstående aktör. Den som underrättats om saken är skyldig att se till att den som väljer styrelsen sammankallas för att välja en ny styrelse för stiftelsen.

Om den som väljer styrelsen inte längre finns eller om stiftelsens styrelse kompletterar sig själv, ska den sista avgående ledamoten underrätta registermyndigheten om saken. I 14 kap. finns bestämmelser om Patent- och registerstyrelsens uppgifter i en situation där en stiftelse har blivit utan styrelse.

13 §. Entledigande av styrelseledamot. Paragrafen innehåller bestämmelser om entledigande av en styrelseledamot i sådana fall där styrelseledamoten inte väljs av styrelsen. Entledigandet behöver inte motiveras. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. I den gällande lagen begränsas inte möjligheten att ta in en bestämmelse om saken i stadgarna, men registermyndigheten har ändå inte godkänt sådana stadgebestämmelser. Registerpraxis ändras genom förslaget.

Enligt 1 mom. kan i stadgarna bestämmas att en styrelseledamot kan entledigas under pågående mandattid, om styrelseledamoten väljs av någon annan än styrelsen själv och om denna aktör som väljer styrelseledamot beslutar om entledigande. I 14 kap. föreskrivs om rätt för tillsynsmyndigheten att ansöka hos domstol om entledigande av en ledamot som är invald i styrelsen på livstid eller anges i stadgarna.

Med avseende på styrelseledamöternas handlingsförmåga och självständighet är det väsentligt att majoriteten i en styrelse som kompletterar sig själv inte genom hot om entledigande kan utöva påtryckningar på minoritetsledamöter för att få dem att omfatta majoritetens ståndpunkt. Därför tillåts i förslaget inte en stadgebestämmelse med stöd av vilken en styrelse som kompletterar sig själv kan entlediga en ledamot under pågående mandattid.

En uttrycklig lagbestämmelse om en stadgebestämmelse som gäller rätt till entledigande föreslås därför att det inte är nödvändigt att schematiskt begränsa rätten för stiftaren eller en annan utomstående aktör med utnämningssamtal till att entlediga ledamöter. När det gäller exempelvis en stiftelse som ett offentligt samfund har bildat och som sköter ett offentligt uppdrag med hjälp av kontinuerlig offentlig finansiering kan det finnas fullt motiverade skäl att bestämma att det offentliga samfund som utser stiftelsens styrelse också under pågående mandattid kan entlediga en styrelseledamot som samfundet har utsett. I praktiken kan entledigandet i en stiftelse med fortlöpande finansiering genomföras också på annat sätt, dvs. genom att upphöra med den fortlöpande finansieringen eller ändra villkoren för den. Dessa metoder kan vara

överdimensionerade och medföra icke önskvärda biverkningar.

Med avseende på övervakningen och styrningen av stiftelsens förvaltning kan det vara skäl att ge förvaltningsrådet rätt att entlediga en styrelseledamot särskilt när styrelseledamöternas mandattider är långa, vilket är mycket vanligt i finländska stiftelser.

Stiftelsens stadgar kan också ändras så att de kompletteras med en bestämmelse om rätt till entledigande, om inte annat framgår av stadgarna. Denna rätt kan emellertid också avskaffas genom ett vanligt beslut om ändring av stadgarna, om inte något annat framgår av stadgarna. När en bestämmelse som gäller rätt till entledigande fogas till stadgarna på så sätt att den därvid pågående mandattiden för en styrelseledamot kan avbrytas med stöd av bestämmelsen, ska samtycke av styrelseledamoten i fråga fås för att det genom stadgeändringen inte ska vara möjligt att kringgå bestämmelsen i 1 mom.

Förslaget avviker från den övriga associationslagstiftningen genom att den som väljer en styrelseledamot inte har rätt att entlediga ledamoten direkt med stöd av lag, enligt förslaget. Stiftelsens syfte är att främja det nytta som nämns i stiftelsens stadgar och som inte kan vara att bereda stiftaren och andra i närstående krets för del. Därmed avviker stiftelsens ändamål från stiftarens och den övriga närstående kretsens "personliga" syften och intressen. Det finns dock stiftelser vars ändamål är likartat som stiftarnas syfte eller syftet hos de aktörer som väljer styrelseledamöter för stiftelsen (t.ex. en stiftelse som har bildats för att producera eller stödja offentlig service). Därför är det befogat att utgångspunkten för lagen förblir att den som väljer styrelsen inte får entlediga styrelseledamöter under pågående mandattid. En på stiftelsens stadgar baserad rätt att entlediga styrelseledamöter behöver dock tillåtas, eftersom stiftelserna är olika.

Enligt 2 mom. ska den som valt en styrelseledamot entlediga ledamoten ur styrelsen, om ledamoten för minst ett år har förlorat den behörighet som bestäms i den föreslagna 10 § eller i stadgarna. I nämnda situation kan också styrelsen entlediga ledamoten, om styrelsen kompletterar sig själv eller om den som valt styrelseledamoten inte längre finns.

Det är meningen att en kortvarig tillfällig förlust av behörigheten inte direkt med stöd av lag ska leda till att uppdraget som ledamot upphör. I stiftelsens stadgar kan det emellertid bestämmas om strängare krav, t.ex. så att även en tillfällig behörighetsförlust genast medför att uppdraget som styrelseledamot upphör, eller så att det i stadgarna bestäms allmänt att den som utnämnt en styrelseledamot har rätt att entlediga ledamoten.

Enligt 3 mom. upphör mandattiden för en entledigad ledamot när beslut om entledigandet har fattats, om inte annat bestäms i beslutet om entledigande. Det kan inte bestämmas att en mandattid ska upphöra retroaktivt. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse som den som här föreslås av tydlighetsskäl. Förslaget motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

14 §. Komplettering av styrelsen. Paragrafen innehåller en presumptionsbestämmelse om hur styrelsen kompletteras, om en styrelseledamots uppdrag upphör under pågående mandattid på grund av att ledamoten avgår, entledigas, avlider eller förlorar sin behörighet eller av någon annan orsak. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse som den som här föreslås av tydlighetsskäl. Förslaget motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

Om ersättare har valts in i styrelsen, träder en ersättare på det sätt som bestäms i stadgarna eller har beslutats vid valet av ersättare i stället för en ledamot som har avstått från sitt uppdrag, tills en ordinarie ledamot har valts i den ordning som bestäms i stadgarna. Om ersättare inte finns, ska de andra styrelseledamöterna se till att en ny ledamot väljs i den ordning som bestäms i stadgarna eller att antalet ledamöter minskas. Också en styrelse som inte är beslutför kan därmed komplettera styrelsen så att den blir beslutför, om styrelsen kompletterar sig själv. Om antalet styrelseledamöter är flexibelt och styrelsen enligt lag eller enligt stadgarna själv beslutar om komplettering av sig själv, kan styrelsen inom gränserna för det flexibla antalet styrelseledamöter besluta att inte komplettera sig själv och minska antalet styrelseledamöter inom gränserna för det flexibla antalet. I stadgarna kan det bestämmas om komplettering av styrelsen på ett sätt som avviker från

ovanstående. I stadgarna kan det t.ex. bestämmas att styrelsen beslutar om valet av styrelseledamot för den återstående mandattiden, trots att styrelsen i vanliga fall utses av någon annan aktör som anges i stadgarna.

Om förvaltningsrådet ska välja styrelseledamöter och styrelsen är beslutför, kan kompletteringen av styrelsen ske vid förvaltningsrådets följande sammanträde.

15 §. Verkställande direktör. I paragrafen föreskrivs om stiftelsens verkställande direktör, vars ställning motsvarar den ställning som verkställande direktören för ett aktiebolag har. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Enligt förslaget tillämpas regleringen om arbetstagare inte på verkställande direktören, om inte annat bestäms i ett avtal mellan stiftelsen och verkställande direktören eller i stiftelsens stadgar. Stiftelser som verksamhetsmiljö motsvarar särskilt för servicestiftelsernas vidkommande den verksamhetsmiljö som råder i fråga om företagsverksamhet.

Stiftelser kan ha en verkställande direktör bara om detta anges i stadgarna. I stiftelsens stadgar kan bestämmas också t.ex. att stiftelsens ledande funktionär är ledare i anställningsförhållande.

Den gällande lagen innehåller inte motsvarande bestämmelser som behövs för att skapa klarhet i verkställande direktörens ställning. Principerna i förslaget motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

Enligt 1 mom. är verkställande direktörens allmänna uppgift att svara för fullgörandet av stiftelsens ändamål och sköta stiftelsens dagliga förvaltning i enlighet med lag, stadgar och styrelsens riktlinjer och anvisningar. Verkställande direktörens uppgift fastställs på ett allmänt plan i lagen, och den faktiska befattningsbeskrivningen är beroende av arten och omfattningen av stiftelsens verksamhet samt av hur stiftelsepraxis utvecklas. I verkställande direktörens allmänna uppgifter ingår att leda och övervaka stiftelsens operativa verksamhet samt att verkställa de beslut som styrelsen och förvaltningsrådet fattar. I den allmänna behörigheten och samtidigt skötseln av den dagliga förvaltningen ingår stiftelsens hela sedvanliga dagliga verksamhet.

I verkställande direktörens allmänna behörighet kan ingå t.ex. att genomföra nya byggprojekt inom ramen för en fastställd verksamhetsplan, anställa och avskeda stiftelsens personal, besluta om avtal som gäller hyrande respektive uthyrning av lokaler, ingå andra sedvanliga avtal som behövs för verksamheten, förvalta stiftelsens placeringsförmögenhet i enlighet med placeringsstrategin samt leda och utveckla den affärsverksamhet som bedrivs för att finansiera verksamheten. Verkställande direktörens allmänna behörighet kan omfatta också utdelning av stipendier och understöd. Om utdelning av stipendier utgör stiftelsens verksamhetsform, kan styrelsen överföra beslutanderätt som hänför sig till stipendieutdelningen till verkställande direktörens allmänna behörighet också i större utsträckning, t.ex. genom att fastställa principer och förfaranden för stipendieverksamheten samt uppföljningen av den, så att verkställande direktören utgående från detta under de förutsättningar som styrelsen har bestämt kan besluta om de stipendier som stiftelsen delar ut. Styrelsen kan överföra uppgifter till verkställande direktören både genom stadgebestämmelser och genom beslut som styrelsen fattar. I stadgarna och genom styrelsebeslut är det också möjligt att begränsa verkställande direktörens behörighet för den dagliga verksamhetens del, t.ex. så att styrelsen beslutar om alla långtidsavtal och om alla understöd, även små sådana.

Verkställande direktören svarar för att stiftelsens bokföring är lagenlig och för att medelsförvaltningen är ordnad på ett betryggande sätt. Att bokföringen är lagenlig innebär att den är förenlig med både bokföringslagstiftningen och speciallagar, såsom reglering och villkor som gäller stöd som stiftelsen får. Medelsförvaltningen inbegriper förvaltning av stiftelsens medel i vid bemärkelse. Medelsförvaltningen inkluderar förvaltning av tillgångar, anläggningstillgångar och kontanta medel som behövs för att fullgöra stiftelsens ändamål samt förvaltning av stiftelsens placeringsförmögenhet och till stiftelsens affärsverksamhet anknyttande medel som behövs för finansiering av verksamheten.

Verkställande direktören ska på eget initiativ ge styrelsen de upplysningar som styrelsen eller en styrelseledamot anser behövliga

för att styrelsen ska kunna sköta sitt uppdrag. Vid behov fastställer styrelsen vilka upplysningar den behöver för att kunna sköta sitt uppdrag.

Det ansvar som verksamhetsorganet verkställande direktör har för överträdelser av stiftelselagen och stadgarna bestäms utifrån lagförslaget på samma grunder som styrelseledamöternas ansvar, därför anses det att delegering av beslutsfattandet till verkställande direktören som helhet betraktad åtminstone inte begränsar de redovisningsskyldigas ansvar för beslut om utdelning av understöd jämfört med nuläget. Som det nu är har det i praktiken kunnat gå så att beslutanderätt har delegerats till en i stadgarna nämnd verkställande direktör som i fråga om skadeståndsansvaret ändå anses vara arbetstagare med stöd av den allmänna arbets- och skadeståndslagstiftningen.

Enligt 2 mom. får verkställande direktören alldeles som en verkställande direktör för ett aktiebolag vidta åtgärder som är exceptionella eller av stor betydelse endast om han eller hon har styrelsens bemyndigande eller om styrelsens beslut inte kan inväntas utan väsentlig olägenhet för stiftelsens verksamhet. Verkställande direktören ska utan dröjsmål underrätta styrelsen, om han eller hon med avseende på stiftelsens intresse har vidtagit åtgärder som är exceptionella eller av stor betydelse.

16 §. Verkställande direktörens närvaro vid ett organs sammanträden. I paragrafen föreskrivs det på motsvarande sätt som i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer om verkställande direktörens rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens och förvaltningsrådets sammanträden även utan att vara ledamot i dessa verksamhetsorgan. Den gällande lagen om stiftelser innehåller ingen motsvarande bestämmelse som den som föreslås av tydlighetsskäl.

Ett verksamhetsorgan kan alltid besluta att verkställande direktören inte har rätt att närvara vid ett sammanträde eller när ett enskilt ärende behandlas. I praktiken är det sannolikt oftast nödvändigt att verkställande direktören är närvarande särskilt vid styrelsens sammanträden, men i lagen finns ingen tvingande bestämmelse om rätt att närvara. I stadgarna kan också bestämmas att verkställande direk-

tören alltid har rätt att närvara vid ett verksamhetsorgans sammanträden.

17 §. Bestämmelser som ska tillämpas på verkställande direktören och dennes ställföreträdare. I paragrafen föreskrivs om vilka bestämmelser om styrelsen som ska tillämpas på verkställande direktören. Den gällande lagen om stiftelser innehåller ingen motsvarande bestämmelse, men en sådan behövs som ett led i regleringen om det nya verksamhetsorganet verkställande direktör. I praktiken kan åtminstone större institutionsstiftelser behöva en möjlighet att utse också en ställföreträdare för verkställande direktören. Förslaget motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

Enligt hänvisningsbestämmelsen i *1 mom.* får verkställande direktören inte verkställa ett i 2 § 2 mom. avsett beslut som förvaltningsrådet eller styrelsen har fattat och som strider mot stiftelselagen eller stadgarna. På jäv för verkställande direktören tillämpas vad som i 4 § föreskrivs om jäv för styrelseledamöter. Enligt 10 § får verkställande direktören inte vara minderårig, försatt i konkurs eller föremål för skuldsanering. Bestämmelser om hur ett näringsförbud inverkar på verkställande direktörens behörighet att sköta sitt uppdrag finns i lagen om näringsförbud (1059/1985). Förslaget är ett inslag i regleringen om verksamhetsorganet verkställande direktör och motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

Enligt *2 mom.* får verkställande direktören inte vara styrelsens ordförande. Genom bestämmelsen dirigeras stiftelserna att tillämpa god förvaltning så att den som svarar för den operativa verksamheten och ordföranden för det verksamhetsorgan som övervakar denne inte är en och samma person. Inom den övriga associationslagstiftningen omfattas bara disponenterna för bostadsaktiebolag av motsvarande begränsning. Den föreslagna begränsningen behövs eftersom en stiftelse inte har ägare eller medlemmar som med stöd av lag har rätt att välja och entlediga styrelseledamöterna.

Verkställande direktören får dock vara ledamot i styrelsen, om inte annat bestäms i stadgarna. I praktiken kan enligt lagförslaget och enligt den gällande lagen uppgifter som hör till stiftelsens styrelse delegeras till en

enskild styrelseledamot på ett sätt som motsvarar den dagliga ledningen av stiftelsen i stiftelser som saknar verkställande direktör. I praktiken är det inte exceptionellt att stiftelsens ombud eller verkställande direktör också är styrelseledamot. I allmänhet anses det dock vara i linje med god förvaltningssed att verkställande direktören eller ombudet inte är styrelseledamot samtidigt.

Om verkställande direktörens direktörsavtal upphör att gälla, upphör verkställande direktören att vara styrelseledamot, om uppdraget som ledamot i stadgarna är kopplat till uppdraget som verkställande direktör och om inte annat beslutas när direktörsavtalet avslutas.

Enligt *3 mom.* ska verkställande direktören vara bosatt i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Patent- och registerstyrelsen beviljar dispens från detta krav. Förslaget är ett inslag i regleringen om verksamhetsorganet verkställande direktör och motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

Enligt *4 mom.* tillämpas denna lags bestämmelser om verkställande direktören också på dennes ställföreträdare. Därmed ska i stadgarna bestämmas också om verkställande direktörens ställföreträdare, om stiftelsen önskar använda sig av denna möjlighet.

18 §. Val av verkställande direktör samt dennes avgång och entledigande. Lagen föreslås uppta bestämmelser om val av verkställande direktör samt om dennes avgång och entledigande. Den gällande lagen innehåller inte motsvarande bestämmelser, vilka motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

Enligt *1 mom.* väljer styrelsen alltid verkställande direktören. I stadgarna kan rätten att välja verkställande direktör inte överföras till förvaltningsrådet eller någon annan aktör. Verkställande direktören sköter förvaltningen som styrelsen ansvarar för och leder, därför är det nödvändigt att styrelsen beslutar om val och entledigande av verkställande direktören.

Enligt *2 mom.* kan bara en människa vara verkställande direktör. För att stiftelsens förvaltning ska ordnas är det alltså tillåtet att, inom ramen för stiftelsens stadgar samt bestämmelserna om stiftelsens ändamål och verksamhet och bestämmelserna om ledning-

ens uppgifter, lägga ut skötseln av förvaltningsuppgifter också på juridiska personer genom avtal som ingås med dem.

Enligt 3 *mom.* har verkställande direktören rätt att avgå från sitt uppdrag. I stadgarna kan inte bestämmas något annat om rätten att avgå. Avtalsrättsliga principer tillämpas på avtal mellan verkställande direktören och stiftelsen om avgång och entledigande. För att en avgång ska träda i kraft ska styrelsen underrättas om den. Det finns inga föreskrivna formkrav för anmälan om avgång, och verkställande direktören ansvarar vid behov för att visa när anmälan har getts till en styrelseledamot. Avgången kan träda i kraft också vid en senare tidpunkt som anges i anmälan.

Enligt 4 *mom.* kan styrelsen alltid entlediga verkställande direktören. Entledigandet behöver inte motiveras. Om inte styrelsen beslutar annat i ett beslut om entledigande, träder entledigandet i kraft omedelbart. Ikraftträdandet förutsätter inte att verkställande direktören har underrättats om entledigandet.

19 §. Förvaltningsrådets uppgifter. I paragrafen föreskrivs om vilka uppgifter som ska skötas av förvaltningsrådet, vilket är ett verksamhetsorgan som är överställt styrelsen och övervakar den. Paragrafen tillämpas med beaktande av den föreslagna 8 § i införandelagen på det verksamhetsorgan som i stadgarna benämns förvaltningsråd. Enligt 1 § i kapitlet ingår förvaltningsrådet i stiftelsens ledning. Förvaltningsrådet är ett frivilligt verksamhetsorgan som stiftelser kan ha bara med stöd av en stadgebestämmelse. Den gällande lagen innehåller inte motsvarande detaljerade specialbestämmelser om förvaltningsrådet. Med stöd av 10 a § i den gällande lagen kan i stiftelsens stadgar dock bestämmas om ett motsvarande organ. De uppgifter som enligt förslaget ska skötas av förvaltningsrådet motsvarar i stor utsträckning stiftelsepraxis. Uttryckliga bestämmelser om förvaltningsrådet föreslås för att den stiftelsepraxis som gäller ställningen för det verksamhetsorgan som övervakar styrelsen ska förenhetligas och förtydligas. Förslaget motsvarar till sitt innehåll i tillämpliga delar den nyare associationslagstiftningen om uppgifter som förvaltningsråd i aktiebolag och andelslag ska sköta.

Enligt 8 § i den föreslagna införandelagen tillämpas bestämmelserna om förvaltningsråd i den nya lagen på ett sådant organ i stiftelsen som utser majoriteten av ledamöterna i stiftelsens styrelse och som baserar sig på en stadgebestämmelse som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande. Ett sådant förvaltningsråd ska inom tre år efter att den nya lagen har trätt i kraft registreras som ett förvaltningsråd som är förenligt med den nya lagen. Stiftelsens stadgar ska samtidigt ändras, om de innehåller bestämmelser som strider mot den nya lagen.

Enligt 1 *mom.* ska förvaltningsrådet övervaka stiftelsens förvaltning, som styrelsen och verkställande direktören ansvarar för.

Förvaltningsrådets övervakningsuppgift är tvingande, därför kan den inte avlyftas i stadgarna. I praktiken är övervakningsplikten innehåll beroende av allmän god förvaltningssed för stiftelser och av respektive stiftelses stadgar samt av omfattningen och arten av stiftelsens verksamhet. Stiftelsens styrelse och eventuella verkställande direktör ska se till att förvaltningsrådet och dess ledamöter får de upplysningar om stiftelsens verksamhet och ekonomi som dessa anser vara behövliga för skötseln av sin övervakningsuppgift. Styrelsen och verkställande direktören är ändå inte skyldiga att lämna förvaltningsrådet eller dess ledamöter sådana upplysningar som uppenbart inte kan anses vara behövliga för skötseln av uppgiften. Övervakningsuppgiften förutsätter inte alltid att alla upplysningar ges omedelbart, varvid det kan vara tillräckligt att lämna upplysningar i samband med förvaltningsrådets följande sammanträde. Informationens detaljnivå ska dimensioneras utgående från förvaltningsrådets uppgifter (se RP 109/2005, s. 89).

För att kunna sköta övervakningsuppgiften har de enskilda förvaltningsrådsledamöterna inte motsvarande rätt att bekanta sig med stiftelsens bokföring, handlingar och uppgifter som de enskilda styrelseledamöterna. Styrelseledamöterna ska se till att tillsynen över bokföringen och medelsförvaltningen ordnas, i annat fall kan de bli skadeståndsansvariga. Om stiftelsen inte har en verkställande direktör, svarar styrelsen också för den dagliga verksamheten, vilket inkluderar att bokföra

ringen är lagenlig och medelsförvaltningen är ordnad på ett betryggande sätt. Skötseln av styrelsens uppgifter kräver att varje styrelseledamot har rätt att utan dröjsmål bekanta sig med alla upplysningar som gäller stiftelsen. De enskilda förvaltningsrådsledamöterna har inte motsvarande behov av upplysningar. Förvaltningsrådet beslutar om övervakningsförfarandena och övervakningspraxis samt om vilka upplysningar förvaltningsrådet behöver för att kunna sköta sin övervakningsuppgift.

I 2 mom. i denna paragraf samt i 7 kap. 1 § och 8 kap. 4 § föreskrivs om åtgärder som förvaltningsrådet kan tillgripa för att styra styrelsens och styrelseledamöternas verksamhet och för att ingripa i verksamhet som är lagstridig eller strider mot stadgarna. I stadgarna kan också bestämmas om rätt för förvaltningsrådet att entlediga en styrelseledamot under pågående mandattid, vilket även det kan användas för att styra styrelsens verksamhet.

I 2 mom. finns presumtionsbestämmelser om förvaltningsrådets övriga uppgifter. Av uppgifterna grundar sig valet av styrelseledamöter, beslutandet om styrelsens arvoden, valet av revisorer, fastställandet av bokslutet samt beslutandet om ändring av stadgarna, fusion och upplösning av stiftelsen på nuvarande stadgepraxis. Om inte annat bestäms i stadgarna, beslutar förvaltningsrådet om fusioner både i situationer där stiftelsen är överlåtande stiftelse och i situationer där stiftelsen är övertagande stiftelse.

I presumtionsregeln föreslås att förvaltningsrådet kompletterar sig själv och beslutar om förvaltningsrådsledamöternas arvoden. I presumtionsregeln föreslås dessutom att förvaltningsråden i stiftelser på motsvarande sätt som förvaltningsråden i andelslag ska ha rätt att besluta i ärenden som avser betydande inskränkning eller utvidgning av verksamheten eller väsentlig ändring av stiftelsens organisation. Vad som i respektive stiftelse är en betydande inskränkning eller utvidgning av verksamheten eller en väsentlig ändring av stiftelsens organisation är beroende av bl.a. stiftelsens stadgar och verksamhetens art och omfattning samt av de allmänna uppfattningar som råder vid olika tidpunkter.

På förvaltningsrådet och dess ledamöter tillämpas allmän omsorgs- och lojalitetsplikt som grundar sig på 1 kap. 4 §. På grundval av den ska också förvaltningsrådet främja fullgörandet av stiftelsens ändamål samt stiftelsens intressen. Om stiftelsen inte har bildats för viss tid, är utgångspunkten vid skötseln av uppdraget att se till att stiftelsens verksamhet fortgår störningsfritt i den närmaste framtiden. Förvaltningsrådsledamöterna ska vara omsorgsfulla och lojala mot stiftelsen i sitt agerande, inte handla för att främja sina intressenter eller sina egna personliga intressen. Om förvaltningsrådet t.ex. beslutar att inskränka verksamheten i väsentlig utsträckning, ska inskränkningen grunda sig på ett behov som bottnar i stiftelsens verksamhet och ekonomi, inte på t.ex. ett behov hos en intressent som konkurrerar med stiftelsens verksamhet.

Enligt 3 mom. kan i stadgarna bestämmas annat om de förvaltningsrådsuppgifter som anges i 2 mom. Uppgifter kan tas bort, läggas till eller ändras. I stadgarna kan t.ex. bestämmas att bara en del av de uppgifter som nämns i 2 mom. ska skötas av förvaltningsrådet eller att bara den i 1 mom. nämnda övervakningsuppgiften ska skötas av förvaltningsrådet. I stadgarna kan ändå inte bestämmas att styrelsen eller verkställande direktören har rätt att utse förvaltningsrådsledamöter. I stadgarna kan förvaltningsrådet med beaktande av det som bestäms i 4 mom. också åläggas sådana uppgifter som i presumtionsbestämmelserna i paragrafen inte åläggs förvaltningsrådet. Förvaltningsrådet kan i stadgarna dock inte ges uppgifter som i lagen uttryckligen åläggs styrelsen eller verkställande direktören.

Om det i stadgarna för en stiftelse som har registrerats före stiftelselagens ikraftträdande bestäms om förvaltningsrådets uppgifter, tillämpas stadgebestämmelserna på förvaltningsrådets uppgifter utöver det som föreslås bli föreskrivet i 8 § 3 mom. i införandelagen. Enligt införandelagen tillämpas bestämmelserna om förvaltningsrådet på ett sådant i en under den gamla lagens giltighetstid registrerad stiftelses organ (förvaltningsråd, delegation, representantskap eller motsvarande) som registreras som förvaltningsråd enligt den nya lagen. Dessutom tillämpas den över-

vakningsuppgift som föreskrivs i 1 mom. i denna paragraf på förvaltningsrådet när tre år har gått sedan lagens ikraftträdande, om inte annat bestäms i stadgarna eller om inte förvaltningsrådet beslutar att övervakningsuppgiften ska tillämpas omedelbart. Om det i stiftelsens stadgar före den nya lagens ikraftträdande har bestämts att förvaltningsrådet ska övervaka styrelsen, tillämpas stadgebestämmelsen också efter den nya lagens ikraftträdande. Att den nya lagen träder i kraft innebär därmed inte automatiskt att förvaltningsrådet ska sköta de uppgifter som det föreskrivs om i 1 och 2 mom. Efter att den nya lagen har trätt i kraft kan stadgarna ändras så att alla uppgifter som det föreskrivs om i 2 mom. eller en del av dem ska skötas av förvaltningsrådet.

Enligt 4 mom. kan förvaltningsrådet i stadgarna ges endast sådana uppgifter som enligt vad som föreskrivs hör till styrelsens allmänna behörighet. Det är inte möjligt att till förvaltningsrådet överföra uppgifter som hör till verkställande direktörens allmänna behörighet, och inte heller uppgifter som enligt vad som uttryckligen föreskrivs ska skötas av styrelsen eller verkställande direktören. Förvaltningsrådet kan därmed inte ges rätt att företräda stiftelsen, inte ens genom en stadgebestämmelse.

I 5 mom. finns en förtydligande bestämmelse om behörighetsfördelningen mellan förvaltningsrådet och styrelsen till den del en uppgift åläggs förvaltningsrådet i lag eller i stiftelsens stadgar. Om inte annat bestäms i stadgarna, är styrelsen inte behörig att sköta uppgifter som ålagts förvaltningsrådet.

20 §. Förvaltningsrådets rätt att få upplysningar. I paragrafen föreskrivs om förvaltningsrådets och förvaltningsrådsledamöternas rätt att av styrelsen, styrelseledamöterna och verkställande direktören få de upplysningar som behövs för skötseln av förvaltningsrådets uppgifter. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse. Vilka upplysningar som hänför sig till stiftelsens verksamhet och hur detaljerade upplysningar förvaltningsrådet och dess ledamöter har rätt att få är i sista hand beroende av förvaltningsrådets uppgifter. Innehållet i rätten att få upplysningar och i skyldigheten att lämna upplysningar behandlas i detalj i moti-

veringen till 19 § 1 mom. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse som föreslås med anknytning till regleringen om förvaltningsrådets ställning. Till sitt innehåll motsvarar förslaget den nyare associationslagstiftningen.

21 §. Förvaltningsrådets ledamöter och ordförande. I paragrafen föreskrivs om förvaltningsrådets ledamöter och ordförande. Den gällande lagen innehåller inga motsvarande uttryckliga bestämmelser, men till sitt innehåll motsvarar förslaget nuvarande stadgepraxis. Förslaget avviker från den nyare associationslagstiftningen genom att också en styrelseledamot enligt förslaget kan väljas in i förvaltningsrådet, om inte detta förbjuds i stadgarna. Denna bestämmelse som avviker från associationslagarna föreslås på grund av stiftelsepraxis.

Enligt 1 mom. bestäms det i stiftelsens stadgar om antalet ledamöter i förvaltningsrådet samt om valsättet och deras mandattid. Antalet förvaltningsrådsledamöter kan vara fast eller flexibelt t.ex. så att det i stadgarna bestäms om minimi- och maximiantalet ledamöter eller bara om minimiantalet, varvid beslut om antalet ledamöter i förvaltningsrådet fattas för en mandattid i sänder så som bestäms i stadgarna. På motsvarande sätt som enligt nuvarande välbefunnen praxis i fråga om det verksamhetsorgan som övervakar styrelsen kan i stadgarna, med avvikelse från presumptionsregeln i 19 § 2 mom. 1 punkten, bestämmas om sättet att välja ledamöter så att alla förvaltningsrådsledamöter eller en del av dem utses t.ex. av en utomstående aktör, av en valnämnd som tillsatts för stiftelsen eller av stiftaren. Sättet att utse ledamöter föreslås bli begränsat endast så att utnämningsrätt inte kan ges till stiftelsens styrelse eller verkställande direktör, vilka det är meningen att förvaltningsrådet ska övervaka. Om förvaltningsrådet utses av en utomstående aktör, är det bra att i stadgarna för att förvaltningsrådets verksamhet ska säkerställas bestämma hur förvaltningsrådsledamöterna ska väljas, om en eller flera ledamöter inte har utsetts. Dessutom ska i stadgarna alltid nämnas vilken mandattiden för ledamöterna i förvaltningsrådet är. Mandattiden kan vara tidsbegränsad, fortgå tills vidare eller vara livslång.

Olika ledamöter kan också ha mandattider av olika längd.

I 2 mom. finns en tvingande bestämmelse om minimiantalet ledamöter i förvaltningsrådet. Förvaltningsrådet ska alltid ha åtminstone tre ledamöter. Förvaltningsrådet ska övervaka stiftelsens förvaltning, därför får verkställande direktören som svarar för den dagliga verksamheten inte vara ledamot av förvaltningsrådet. I praktiken följer av kravet beträffande minimiantalet ledamöter att t.ex. tre aktörer kan bilda en stiftelse och i förvaltningsrådet välja in en företrädare för var och en av aktörerna.

Vid beredningen av förslaget övervägdes också ett ovillkorligt förbud att välja in styrelseledamöter i förvaltningsrådet. En stor del av stiftelserna har en ettstegsförvaltning, varvid det inte finns något förvaltningsråd som övervakar styrelsens verksamhet. I stiftelsepraxis förekommer också stiftelser där det är ett villkor för behörigheten som styrelseledamot att personen i fråga är ledamot i förvaltningsrådet. Av dessa anledningar begränsas inte möjligheten för styrelseledamöter att vara ledamöter i förvaltningsrådet schematiskt i lagen, men det är möjligt att i stadgarna bestämma om en sådan begränsning. För att förvaltningsrådets uppgifter ska skötas effektivt rekommenderas det i allmänhet att den som valts in i styrelsen upphör att vara ledamot i förvaltningsrådet när mandatiden för uppdraget som styrelseledamot börjar. Vid behov kan också stiftelsens finansierare och samarbetsparter förutsätta att stiftelsens förvaltningsmodell motsvarar t.ex. rekommendationerna om god förvaltningssed.

I 3 mom. föreskrivs att förvaltningsrådet alltid ska ha en ordförande. Enligt presumptionsregeln väljer förvaltningsrådet självt ordföranden. En utomstående aktör som väljer förvaltningsrådet kan med stöd av presumptionsbestämmelsen också bestämma vem som ska bli förvaltningsrådets ordförande. I stadgarna kan bestämmas om ordförandevalet t.ex. så att förvaltningsrådet självt väljer sin ordförande även om en utomstående aktör väljer ledamöterna, vilka enligt stadgarna beslutar om val av ordförande bland sig. En stadgebestämmelse om ordförandevalet kan vara av betydelse t.ex. när flera aktörer utser ledamöter i förvaltningsrådet.

22 §. Bestämmelser som tillämpas på förvaltningsrådet. I paragrafen föreskrivs om vilka bestämmelser om styrelsen som ska tillämpas på förvaltningsrådet. I 10 b § i den gällande lagen finns en likartad hänvisningsbestämmelse enbart för behörighetsvilkorens del. Enligt förslaget tillämpas på förvaltningsrådet vad som i 2 § 2 mom. i kapitlet föreskrivs om ogiltiga beslut, i 3 § om beslutsfattande, i 4 § om jäv, i 5 § om sammanträden, i 6 § om protokoll, i 9 § 3 mom. om arvoden, i 10 § om behörighet, i 12 § om avgång, i 13 § om entledigande och i 14 § om komplettering av styrelsen. Den genomgripande hänvisningsbestämmelsen föreslås för att klarhet i förvaltningsrådets ställning ska skapas. Principerna i förslaget motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

23 §. Företrädande. Enligt 1 mom. företräder styrelsen stiftelsen. Till sitt innehåll motsvarar förslaget till denna del 10 § 1 mom. i den gällande lagen. Enligt förslaget har verkställande direktören makt att företräda stiftelsen i ärenden som hör till verkställande direktörens allmänna behörighet. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse, eftersom det i den inte föreskrivs om organet verkställande direktör. Den rätt att företräda stiftelsen som i detta moment tilldelas styrelsen och verkställande direktören kan inte annulleras eller ändras genom en stadgebestämmelse. I bestämmelsen om företrädande hänvisas det i likhet med den gällande lagen inte till teckning av stiftelsens namn. Teckningen av stiftelsens namn ingår i rätten att företräda stiftelsen. Förslaget motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

Enligt 2 mom. kan det i stadgarna på motsvarande sätt som i 10 a § i den gällande lagen bestämmas om det övriga utövandet av behörigheten att företräda stiftelsen. Rätten att företräda stiftelsen kan tilldelas en människa, antingen i stadgarna eller genom beslut av styrelsen. Förvaltningsrådet kan inte ens genom en stadgebestämmelse ges rätt att företräda stiftelsen. Förslaget motsvarar den nyare associationslagstiftningen.

Bestämmelsen om företrädande hindrar inte styrelsen från att använda andra metoder som gäller bemyndigande. Om stiftelsen har anmälts till handelsregistret kan den meddela

prokura som avses i prokuralagen (130/1979).

24 §. Begränsning av rätten att företräda stiftelsen. I paragrafen föreskrivs om begränsning av rätten att företräda stiftelsen. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse, men förslaget motsvarar nuvarande praxis och den nyare associationslagstiftningen.

Enligt paragrafen kan i stiftelseregistret antecknas endast en sådan begränsning som innebär att två eller flera personer endast tillsammans har rätt att företräda stiftelsen.

25 §. Bindande verkan av en företrädares åtgärder. I paragrafen föreskrivs om den bindande verkan som en företrädares åtgärder har. Den gällande lagen innehåller ingen motsvarande bestämmelse, som till sitt innehåll motsvarar den nyare associationslagstiftningen. Paragrafen tillämpas enligt 1 mom. på en rättshandling som en företrädare som avses i stiftelselagen har företagit. Enligt den föreslagna 23 § kan en stiftelse företräddas av styrelsen, verkställande direktören samt namntecknare som namnges i stadgarna eller har införts i registret med stöd av en stadgebestämmelse. Till följd av den föreslagna hänvisningsbestämmelsen i 12 kap. 9 § 1 mom. tillämpas paragrafen på likvidatorer och till följd av 14 kap. 11 § 5 mom. tillämpas den på gode män när dessa sköter styrelsens angelägenheter. Paragrafen tillämpas inte på andra människor eller organ som sköter uppgifter för stiftelsens räkning eller på uppdrag av stiftelsen.

I paragrafen fastställs vilken bindande verkan åtgärder som en företrädare vidtar har i förhållande till en utomstående part. Om en rättshandling som företrädaren har företagit inte är bindande för stiftelsen, är parterna i enlighet med allmänna avtalsrättliga principer skyldiga att återbetala prestationer som utförts i enlighet med åtagandet.

Enligt 1 mom. 1 punkten är en rättshandling som en företrädare har företagit inte bindande för stiftelsen, om stiftelsen har överskridit sin behörighet genom att handla i strid med sitt ändamål, om vilket det föreskrivs i 1 kap. 2 § 1 mom. och som nämns i stiftelsens stadgar, eller i strid med förbudet att bereda närståendekretsen fördel. Enligt det föreslagna 1 kap. 2 § 1 mom. ska stiftelsen ge-

nerera nytta för ett ändamål som nämns i stiftelsens stadgar. I sin verksamhet kan stiftelsen företa rättshandlingar, förvärva rättigheter och ingå förbindelser som gagnar stiftelsens ändamål. Fullgörandet av stiftelsens ändamål anknyter inte bara till den ordinarie verksamheten utan också till skötseln av förvaltningen och de lagstadgade förpliktelserna samt till anskaffningen och förvaltningen av medel som behövs i verksamheten. Med stöd av denna punkt kan t.ex. ett lån som stiftelsen har gett och som är helt eller delvis vederlagsfritt och inte fullgör stiftelsens ändamål vara ogiltigt.

Enligt förslaget påverkas den bindande verkan som en rättshandling har inte enbart av om rättshandlingen hänför sig till verksamhet som är förenlig med de verksamhetsformer som anges i stadgarna. Motparten förutsätts inte vara på det klara med bestämmelserna om fullgörande av ändamålet, trots att dessa har införts i stiftelseregistret. Att verksamhetsformer som anges i stadgarna överskrids eller att andra i stadgarna ingående bestämmelser om fullgörande av ändamålet överträds kan vara en grund för skadeståndsansvar eller leda till någon annan påföljd, exempelvis entledigande. I 3 punkten i momentet föreskrivs om hur motpartens kännedom inverkar på giltigheten av en rättshandling som avviker från verksamhetsformerna.

I det föreslagna 1 kap. 2 § 1 mom. förbjuds stiftelsen att bereda någon i den närståendekrets som anges i 1 kap. 8 § ekonomisk fördel. Om en företrädare gör en donation till eller ingår avtal med någon i närståendekretsen, är rättshandlingen inte bindande för stiftelsen, om den bereder någon i närståendekretsen sådan ekonomisk fördel som avses i de nämnda bestämmelserna (se motiveringen till 1 kap. 2 §).

Stiftelsens ändamål begränsar företrädares behörighet. Företrädaren kan inte använda stiftelsens medel till annat än det ändamål som bestäms i stadgarna. Om t.ex. en stiftelse som främjar serviceverksamhet med inriktning på äldre har donerat medel till forskning i sjukdomar hos barn, är donationen inte bindande för stiftelsen. På motsvarande sätt som i gällande rätt skiljer sig förslaget därmed från t.ex. aktiebolagslagen, enligt vilken ett

bolag kan ge en gåva för ett i förväg odefinierat allmännyttigt eller därmed jämförbart ändamål, om gåvans belopp är skäligt med hänsyn till bolagets ekonomiska ställning (13 kap. 8 § i aktiebolagslagen).

Enligt 2 *punkten* är en rättshandling som en företrädare har företagit inte bindande för stiftelsen, om företrädaren har handlat i strid med en sådan begränsning som avses i 24 §. Enligt 24 § i detta kapitel kan i stiftelseregistret antecknas en sådan begränsning som innebär att två eller flera personer gemensamt har rätt att företräda stiftelsen. Om t.ex. styrelseordföranden har rätt att teckna stiftelsens namn tillsammans med en annan styrelseledamot, är ett avtal som styrelseordföranden ensam har undertecknat inte bindande för stiftelsen, om inte ordföranden har fullmakt att ensam underteckna avtalet. Punkten begränsar inte stiftelsens rätt att i enskilda ärenden bemyndiga vissa personer att ingå avtal för stiftelsens räkning.

Enligt 3 *punkten* är en rättshandling som en företrädare har företagit inte bindande för stiftelsen, om företrädaren har överträtt sin befogenhet och motparten insåg eller borde ha insett denna begränsning. Med stöd av 1 kap. 2 § 2 mom. ska stiftelsens verksamhetsformer anges i stiftelsens stadgar. I 5—7 § i samma kapitel föreskrivs om stiftelsens placeringsverksamhet, affärsverksamhet och övriga medelsförvaltning. Om stiftelsens företrädare t.ex. sköter stiftelsens ordinarie verksamhet med avvikelser från de verksamhetsformer som anges i stadgarna eller sköter stiftelsens placeringsverksamhet i strid med begränsningar som anges i lag eller i stadgarna, är dessa rättshandlingar inte bindande för stiftelsen, om motparten insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

I 2 *mom.* föreskrivs om motpartens vetenskap, som hänför sig till 1 mom. 3 *punkten*. Enligt momentet är den omständigheten att t.ex. verksamhetsformerna eller begränsningarna av placerings- eller affärsverksamheten framgår av de registrerade stadgarna inte ensam ett bevis för att motparten insåg eller borde ha insett begränsningen.

4 kap. **Revision**

I kapitlet finns bestämmelser om revision. I 1 § i kapitlet föreskrivs det om revisions-skyldighet och tillämplig lag, i 2 § om tidsfristen för förrättande av revision, i 3 och 4 § om revisorsval och val av revisorssuppleanter och i 5 § om en revisors mandattid.

I enlighet med den gällande lagen föreslås det att revision ska förrättas i alla stiftelser. Revisionen i en stiftelse får även i fortsättningen förrättas endast av en CGR-revisor eller en GRM-revisor och i en stiftelse som avses i 7 § i revisionslagen (459/2007) även av en OFR-revisor. På revision och revisorer tillämpas revisionslagen.

Enligt förslaget ska revision förrättas inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång. Tidsfristen motsvarar praxis i stiftelserna, eftersom det i den gällande lagen anges att en stiftelse ska lämna in ett reviderat bokslut till Patent- och registerstyrelsen inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång. I kapitlet finns dessutom presumptionsbestämmelser om revisorsval och en revisors mandattid.

Förslaget avviker från den gällande lagen på så sätt att det enligt förslaget inte i enlighet med 12 § 4 mom. 1 *punkten* i den gällande lagen krävs att det ges ett särskilt utlåtande om huruvida stiftelsens medel har placerats på behörigt sätt. Detta krav har samband med 10 § 2 mom. i den gällande lagen där det uttryckligen krävs att stiftelsens medel placeras tryggt och inkomstbringande. Ett motsvarande särskilt krav föreslås inte i den nya lagen. Enligt 1 kap. 5 § i förslaget ska stiftelsens medelsförvaltning vara planmässig. Ledningens skyldighet i enlighet med 1 kap. 4 § att vara omsorgsfull och lojal gäller även stiftelsens medelsförvaltning. Revisorn ska mot denna bakgrund bedöma om stiftelsens medel har placerats på behörigt sätt. Revisorn ska se över stiftelsens verksamhets-, finansierings- och placeringsplaner och budget i den omfattning och på det sätt som anges i revisionslagen, stiftelsens stadgar, speciallagstiftning som gäller stiftelsens verksamhet samt revisionsuppdraget.

Enligt 12 § 4 mom. 2 *punkten* i den gällande lagen ska revisionsberättelsen innehålla utlåtande om huruvida de arvoden som betalts till medlemmarna i stiftelsens organ ska anses vara skäliga. Kravet har samband med

bestämmelsen i 11 § 4 mom. i den gällande lagen. Enligt bestämmelsen får till medlemmarna i stiftelsens organ betalas ett skäligt mötesarvode och ett skäligt arvode för annat arbete som de har utfört för stiftelsen. En specialbestämmelse om ledningens arvoden finns i 3 kap. 9 § 3 mom. i förslaget. Enligt den föreslagna allmänna bestämmelsen i 1 kap. 2 § 1 mom. är det även i fortsättningen förbjudet att till någon i stiftelsens närståendekrets betala ut löner och arvoden som överstiger lämplig ersättning. Uppgifter om ledningens arvoden och andra ekonomiska förmåner ska dessutom enligt bokföringsförordningen och 5 kap. 2 § i lagförslaget anges i verksamhetsberättelsen. Med stöd av revisionslagen och specialbestämmelsen i 2 § 2 mom. i detta kapitel ska revisorn i samband med revisionen se till att förbudet mot att bereda närståendekretsen fördel iakttas och att ledningens arvoden är förenliga med lag, stadgarna och stiftelsens organs beslut och att de uppgifter om löner, arvoden och andra ekonomiska förmåner som finns i verksamhetsberättelsen motsvarar de belopp som betalats ut och att de är sedvanliga.

Om en stiftelse inte har en revisor i enlighet med vad som bestäms i stiftelselagen, stadgarna eller revisionslagen, utser Patent- och registerstyrelsen på anmälan en revisor på det sätt som föreslås i revisionslagen (det nya 5 mom. i 9 § i lagförslag x). Rätten att utse en revisor överförs från regionförvaltningsverket till Patent- och registerstyrelsen som utövar tillsyn över stiftelsernas verksamhet. Enligt övergångsbestämmelsen i revisionslagen tillämpas den nya bestämmelsen på beslut som har fattats med stöd av en anmälan som erhållits efter den nya lagens ikraftträdande.

I lagen föreslås inga sådana uttryckliga bestämmelser om särskild granskning som motsvarar nyare associationslagstiftning. I stadgarna kan det bestämmas att en i stadgarna angiven aktör har rätt att kräva att det utförs en särskild granskning. Utöver den ordinarie revisionen kan det i stiftelser genom beslut av styrelsen eller förvaltningsrådet alltid utföras även en särskild granskning, och sättet den utförs på och dess omfattning bestäms genom beslut av det organ som beslutar om utförande av granskningen.

1 §. Revisionsskyldighet och tillämplig lag. Förslaget motsvarar gällande lag när det gäller revisionsskyldighet och tillämplig lag. Enligt 1 mom. ska det i alla stiftelser förrättas revision, vilket motsvarar 12 § 2 mom. i den gällande lagen. I 2 mom. finns en hänvisning till revisionslagen som motsvarar 12 § 1 mom. i den gällande lagen och som gäller vilka bestämmelser som ska tillämpas på revision.

2 §. Förrättande av revision samt revisionsberättelse. I 1 mom. föreskrivs tvingande om tidsfristen för förrättande av revision. Enligt 4 § 1 mom. 7 punkten i den gällande lagen ska det anges i stadgarna när revision ska förrättas.

Revision ska i alla stiftelser förrättas senast inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång. I en stiftelses stadgar kan det bestämmas om en kortare tidsfrist för revision. Bestämmelsen motsvarar gällande praxis. På samma sätt som enligt den gällande lagen ska en stiftelse enligt den föreslagna 5 kap. 5 § lämna verksamhetsberättelsen och de övriga bokslutshandlingarna till Patent- och registerstyrelsen inom sex månader från det att räkenskapsperioden avslutades, vilket innebär att revisionen ska förrättas inom samma tidsfrist. En specialbestämmelse som avviker från associationslagstiftningen är nödvändig, eftersom största delen av stiftelserna saknar ett förvaltningsråd som beslutar om fastställande av bokslutet, och utifrån tidpunkten för vars årsmöte tidsfristen för lämnande av revisionsberättelsen kan beräknas i enlighet med 15 § 5 mom. i revisionslagen.

I 2 mom. föreskrivs det i överensstämmelse med 12 § 4 mom. 3 punkten i den gällande lagen om att revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida stiftelsens bokslut och verksamhetsberättelse ger riktiga och tillräckliga uppgifter om stiftelsens verksamhet. Kravet har samband med bestämmelsen i 5 kap. 2 § 2 mom. 1 punkten i förslaget enligt vilken verksamhetsberättelsen ska innehålla uppgifter om vilken verksamhet stiftelsen har bedrivit för att fullgöra stiftelsens ändamål under räkenskapsperioden (motsvarande bestämmelse finns i 11 § 5 mom. i den gällande lagen). Det särskilda kravet som gäller revisionsberättelsen ska finnas i momentet, eftersom det allmänna

kravet i revisionslagen som gäller revisionsberättelsen för den bokföringsskyldiges verksamhet gäller endast hur uppgifterna i verksamhetsberättelsen relaterar till det bokföringsmässiga resultat och den ekonomiska ställning som den bokföringsskyldiges verksamhet uppvisar. En granskning som baserar sig på det särskilda kravet är i princip en laglighetsgranskning som görs utifrån bokföringsmaterialet och handlingar som gäller förvaltningen. I bestämmelsen krävs det fortfarande inte att revisorn granskar och bedömer t.ex. verksamhetens effektivitet och resultat.

Revisionsberättelsen ska enligt 2 mom. dessutom innehålla ett uttalande om huruvida de arvoden som betalats till ledamöterna i stiftelsens organ ska anses vara sedvanliga. Förslaget har samband med 3 kap. 9 § 3 mom. enligt vilket sedvanligt arvode och sedvanlig ersättning, som motsvarar allmänt iakttagen god stiftelsepraxis, för arbete för stiftelsen kan betalas till styrelseledamöterna, om inte betalningen begränsas i stadgarna. Detsamma gäller de arvoden och ersättningar som stiftelsens dottersammanslutningar och dotterstiftelser har betalat till styrelseledamöterna. Förslaget avviker från ordalydelsen i den gällande lagens 12 § 4 mom. 2 punkt enligt vilken revisionsberättelsen ska innehålla ett särskilt utlåtande om huruvida de arvoden som betalats till medlemmarna i stiftelsens organ ska anses vara skäliga.

För att kunna iaktta specialbestämmelserna om eller villkoren för en stiftelses verksamhet eller det stöd en stiftelse får kan det vara nödvändigt att stiftelsen och revisorn avtalar i mer detalj om granskningen av verksamheten och utlåtandet om granskningen.

3 §. Revisorsval. I paragrafen föreslås sådana presumtionsbestämmelser om sättet att välja revisor som motsvarar gällande praxis enligt stadgarna när det gäller sättet att välja revisor. I stadgarna kan det bestämmas att styrelsen eller en utomstående aktör eller delvis olika aktörer ska välja revisor, även om stiftelsen har ett förvaltningsråd. Om stiftelsen inte har ett förvaltningsråd, är det styrelsen som i enlighet med presumtionsbestämmelsen väljer revisor.

I paragrafen föreskrivs det i överensstämmelse med 12 § 2 mom. i den gällande lagen

att det i alla stiftelser ska finnas minst en revisor. Bestämmelser om skyldigheten att välja en revisorssuppleant finns i 4 § i detta kapitel och i revisionslagen. En stiftelse ska alltid ha en revisor i enlighet med revisionslagen. Bestämmelser om revisorns allmänna behörighet och oberoende ställning samt revisors jäv och skyldigheten att välja en CGR-revisor eller CGR-sammanslutning liksom om val av revisorer i koncerner finns i överensstämmelse med den gällande lagen i revisionslagen.

Bestämmelser om revisors avgång och entledigande av revisor finns i revisionslagen. Den som valt en revisor eller förordnat en revisor till hans eller hennes uppdrag eller anvisat revisorn det kan enligt 2 kap. 10 § 1—3 mom. i revisionslagen under mandattiden entlediga revisorn. För att en revisor ska kunna entledigas under mandattiden ska det finnas en grundad anledning. Om en revisor entledigas under mandattiden, ska den som gjort detta ge Centralhandelskammarens revisionsnämnd en redogörelse för entledigandet och skälen till det. En revisor kan under mandattiden lämna sitt uppdrag genom att meddela stiftelsen detta. Revisorn ska enligt revisionslagen anmäla sin avgång för registrering inom två veckor efter meddelandet. Dessutom ska revisorn ge Centralhandelskammarens revisionsnämnd en redogörelse för avgången och skälen till den. Om det är fråga om entledigande av en GRM-revisor eller GRM-sammanslutning eller deras avgång, ges den redogörelse som avses ovan till handelskammarens revisionsutskott.

4 §. Revisorssuppleant. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten att välja en revisorssuppleant. Om revisorn inte är en i enlighet med 2 kap. 4 § 5 mom. i revisionslagen godkänd revisionssammanslutning, ska stiftelsen välja minst en revisorssuppleant. Det organ som beslutar om valet av revisor kan dessutom alltid besluta att välja en revisorssuppleant, fastän förutsättningarna för val av en revisorssuppleant enligt revisionslagens inte uppfylls.

5 §. En revisors mandattid. Enligt presumtionsbestämmelsen i 1 mom. räcker en revisors mandattid en räkenskapsperiod åt gången. I den gällande lagen finns ingen motsvarande presumtionsbestämmelse som baserar

sig på nuvarande praxis enligt stadgarna. I stadgarna får det bestämmas om en längre mandattid. En revisor kan även väljas för en mandattid som fortgår tills vidare.

En presumtionsbestämmelse om när en revisors mandattid börjar som motsvarar nyare associationslagstiftning föreslås inte i lagen, eftersom det i stiftelselagen inte finns motsvarande bestämmelser som i associationslagstiftningen om ett årligt möte som ska hållas inom en tidsfrist och där det beslutas om bokslutsärenden och personval. Stiftelser kan i praktiken välja en revisor t.ex. på våren för att granska antingen den innevarande räkenskapsperioden eller den räkenskapsperiod som inleds följande år eller på hösten för att granska räkenskapsperioden för följande år. Enligt presumtionsbestämmelsen gäller en revisors mandattid hela den räkenskapsperiod som ska granskas och lämnandet av en revisionsberättelse om den.

Enligt presumtionsbestämmelsen upphör uppdraget när stiftelsens eventuella förvaltningsråd har fastställt bokslutet för den räkenskapsperiod som revisionen gäller. Om stiftelsen saknar förvaltningsråd eller om förvaltningsrådets uppgift inte är att fastställa bokslutet, upphör revisorns uppdrag när revisionsberättelsen har lämnats. I stadgarna eller beslutet om val av revisor kan det bestämmas annat om när mandattiden upphör. I en stiftelses stadgar kan det t.ex. bestämmas att styrelsen på våren håller ett ordinarie vårmöte där den beslutar om åtgärder som bokslutet och revisionsberättelsen ger anledning till. En revisors mandattid kan t.ex. knytas till avslutandet av mötet i fråga.

För att säkerställa revisorns oberoende ställning finns det i 2 mom. en bestämmelse om att revisorn ska bytas med minst sju års mellanrum. Om revisorn är en revisionsammanslutning, ska åtminstone den huvudansvariga revisorn bytas med sju års mellanrum. Den förra revisorn eller huvudansvariga revisorn kan på nytt utses till revisor för att granska en räkenskapsperiods bokföring, bokslut och förvaltning tidigast fyra år efter det att det föregående revisionsuppdraget upphörde. Om en stiftelse har flera revisorer, behöver alla inte bytas ut samtidigt. I fråga om ett revisionsuppdrag som inletts före den nya lagens ikraftträdande beräknas tidsfristen

från den nya lagens ikraftträdande. Motsvarande specialbestämmelser som behövs med tanke på stiftelsernas särdrag finns inte i den gällande lagen, associationslagstiftningen och revisionslagen.

5 kap. **Bokslut och verksamhetsberättelse**

I kapitlet föreskrivs det om allmänna krav som gäller en stiftelses bokslut och verksamhetsberättelse och som kompletterar bokföringslagen. I 1 § i kapitlet föreskrivs det om tillämpning av bokföringslagen samt räkenskapsperiod, i 2 och 3 § om de uppgifter som verksamhetsberättelsen ska innehålla, i 4 § om koncernbokslut, i 5 § om registrering av bokslut, i 6 § om bokföringsnämndens anvisningar och utlåtanden och i 7 § om koncerner. De väsentliga ändringarna i bestämmelserna i kapitlet har samband med en effektivisering av stiftelsernas informationsskyldighet som ökar öppenheten i stiftelsernas verksamhet.

Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det att stiftelser i verksamhetsberättelsen eller bokslutsnoter ska uppge de uppgifter om stiftelsens verksamhet och penningströmmar som avses i 2 och 3 § i kapitlet. Genom utvidgningen av skyldigheten att lämna information ökas öppenheten i stiftelsernas verksamhet. I verksamhetsberättelsen ska det finnas uppgifter om vilken verksamhet stiftelsen har bedrivit för att fullgöra stiftelsens ändamål, en beskrivning av stiftelsens koncernstruktur och ändringar i den samt uppgifter om penningströmmar till stiftelsens närståendekrets under räkenskapsperioden. Med hjälp av de uppgifter som ska uppges i verksamhetsberättelsen kan myndigheterna effektivare övervaka huruvida stiftelsens ändamål fullgörs och bestämmelserna om närståendekretsen iakttas i stiftelsen. De föreslagna särskilda kraven som gäller verksamhetsberättelser och koncernbokslut ska även beaktas vid revisionen.

De föreslagna särskilda informationskraven som gäller närståendetransaktioner kompletterar bokföringsförordningens krav på noter som innehåller uppgifter om transaktioner med närstående parter och noter angående personalen och medlemmar i förvaltningsor-

ganen samt noter angående stiftelsens dottersammanslutningar och dotterstiftelser (2 kap. 7 b och 8 § och 4 kap. 1 och 9 § i bokföringsförordningen). De uppgifter i verksamhetsberättelsen som baserar sig på stiftelselagen ska i verksamhetsberättelsen uppges så att de är klart separata från de uppgifter i verksamhetsberättelsen som baserar sig på bokföringslagstiftningen (rubricering räcker, särskilda handlingar krävs inte).

Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det i stiftelselagen en specialbestämmelse som kompletterar bokföringslagen och enligt vilken en stiftelse ska upprätta ett koncernbokslut, om den har ett sådant bestämmande inflytande i en annan bokföringsskyldig som avses i bokföringslagen. Skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut gäller enligt förslaget oberoende av om moderstiftelsen bedriver affärsverksamhet eller om de gränsvärden för skyldigheten att upprätta ett koncernbokslut som avses i bokföringslagen uppfylls. Bokföringsnämnden kan enligt förslaget endast i undantagsfall på ansökan bevilja dispens från kravet att upprätta ett koncernbokslut. Syftet med ändringen är att främja öppenheten och insynen och att öka möjligheterna för en stiftelses styrelse och myndigheterna att få information om stiftelsekoncernen som helhet.

Enligt 10 § i den föreslagna lagen om införande ska de nya kraven som gäller bokslut och verksamhetsberättelser tillämpas på en stiftelses bokslut och bokföring senast under den räkenskapsperiod som inleds när den nya lagen har trätt i kraft. Övergångsbestämmelsen gäller även utvidgningen av skyldigheten att upprätta koncernbokslut.

1 §. Tillämpning av bokföringslagen samt räkenskapsperiod. I överensstämmelse med gällande rätt föreslås det att på bokslutet och verksamhetsberättelsen tillämpas utöver bokföringslagen även vad som bestäms i stiftelselagen. Om bokslutet eller verksamhetsberättelsen har upprättats i strid med bokföringslagen, kan stiftelsens ledning med stöd av hänvisningsbestämmelsen bli skadeståndsansvarig enligt stiftelselagen.

Enligt presumptionsbestämmelsen i 2 mom. är räkenskapsperioden för en stiftelse ett kalenderår, om inte annat bestäms i stadgarna. Presumptionsbestämmelsen motsvarar stiftel-

sepraxis. På de stadgebestämmelser som gäller fastställande av räkenskapsperioden tillämpas bokföringslagen.

2 §. Verksamhetsberättelse. I enlighet med den gällande lagen föreslås det att stiftelser alltid ska upprätta en verksamhetsberättelse. Förslaget avviker från de särskilda krav på innehållet som ställs upp för verksamhetsberättelsen i 11 § 5 mom. i den gällande lagen. Stiftelsernas verksamhet finansieras i betydande grad med hjälp av offentliga understöd, offentliga köp av tjänster samt skattefria inkomster. Kännetecknande för stiftelser är att de som hör till en stiftelses närstående krets inte i betydande grad delar ut stiftelsens medel till sig själv. För att möjliggöra övervakning av att en stiftelses ändamål fullgörs föreslås det tvingande krav på innehållet i verksamhetsberättelsen. Genom ändringarna av kraven på innehållet i verksamhetsberättelsen strävar man efter att främja öppenhet i stiftelsernas verksamhet och användning av medel. I praktiken underlättar dessa krav även uppföljningen av användningen av den offentliga finansiering och det andra stöd en stiftelse får.

Enligt 1 mom. ska en stiftelse alltid upprätta minst en verksamhetsberättelse i enlighet med 3 kap. 1 § 6 mom. i bokföringslagen. Verksamhetsberättelsen ska således alltid innehålla uppgifter om väsentliga händelser under räkenskapsperioden och efter dess utgång och en uppskattning om den sannolika framtida utvecklingen samt en utredning av hur omfattande forsknings- och utvecklingsverksamheten är. En stiftelse kan besluta att upprätta en omfattande verksamhetsberättelse i enlighet med 3 kap. 1 § 5 mom. i bokföringslagen, och om stiftelsen uppfyller de storleksbegränsningar som ställs i bokföringslagen måste den upprätta en sådan verksamhetsberättelse. Om en stiftelse upprättar en verksamhetsberättelse i enlighet med 3 kap. 1 § 5 mom. i bokföringslagen, ska berättelsen innehålla alla de uppgifter som krävs enligt 3 kap. 1 § 5 mom. i bokföringslagen.

Utöver vad som föreskrivs i bokföringslagen och bokföringsförordningen ska verksamhetsberättelsen eller, om bokföringslagen tillåter, bokslutsnoterna alltid innehålla även de uppgifter som krävs enligt stiftelselagen

och som det föreskrivs om i denna och nästa paragraf. I samband med stadfästandet av lagen ska 2 kap. 8 § 5 mom. i bokföringsförordningen ändras så att även små stiftelsers verksamhetsberättelser ska innehålla uppgifter om ledningens arvoden och pensionsförbindelser.

Enligt 2 mom. 1 punkten ska verksamhetsberättelsen innehålla uppgifter om vilken verksamhet stiftelsen har bedrivit under räkenskapsperioden för att fullgöra stiftelsens ändamål. På beskrivningen av verksamheten tillämpas principen om väsentlighet, dvs. i verksamhetsberättelsen uppges de viktigaste uppgifterna om hur ändamålet har främjats under räkenskapsperioden.

Vid behov kan stiftelsens finansiärer och samarbetspartner kräva att uppgifterna i verksamhetsberättelsen eller t.ex. rapporteringen om användningen av det understöd som stiftelsen fått ska vara mer detaljerade. De ytterligare kraven kan gälla t.ex. detaljerade uppgifter om hur stiftelsens inkomster och tillgångar har använts för att fullgöra stiftelsens ändamål, eventuella tidsfrister som uppställts för stiftelsen för användningen av stiftelsens medel innan den upplöses, uppgifter om huvuddragen i systemet för riskhantering samt avvikelser mellan den genomförda verksamheten och finansieringen och orsakerna till avvikelserna i förhållande till verksamhets- och finansieringsplanerna och budgeten.

Enligt punkt 2 i momentet ska verksamhetsberättelsen innehålla uppgifter om transaktioner mellan stiftelsen och dess närståendekrets samt helt eller delvis vederlagsfria ekonomiska fördelar. Motsvarande krav finns inte i den gällande lagen. Ändringen föreslås för att säkerställa att bestämmelserna om närståendekretsen iakttas. Det är med tanke på insynen i helt eller delvis vederlagsfria ekonomiska förmåner och andra transaktioner mellan stiftelsen och dess närståendekrets nödvändigt att uppgifter om dessa förmåner och transaktioner uppges i stiftelsens verksamhetsberättelse. Anmälningsskyldigheten gäller förutom stiftelsens och dess koncernsammanslutningars och koncernstiftelsers ledamöter i organ, ledning och revisorer även deras familjemedlemmar och sammanslutningar och stiftelser som de har bestämman-

de inflytande i. Anmälningsskyldigheten gäller närståendetransaktioner med en aktör som hör till en stiftelses närståendekrets till följd av ett koncernförhållande även i det fallet att stiftelsen inte behöver upprätta ett koncernbokslut.

Enligt denna punkt ska verksamhetsberättelsen även innehålla uppgifter om transaktioner mellan de stödstitfelter och släktstitfelter som avses i 1 kap. 9 § och deras närståendekrets, vilket är nödvändigt med tanke på skyddet av borgenärer för en stiftelse som har begränsat ansvar.

Motsvarande uppgifter behöver dock inte uppges om transaktioner mellan stiftelsen och andra släktingar till en närstående part som nämns ovan. Det senare gäller även transaktioner mellan stiftelsen och anställda som på grund av sin ställning inte kan påverka de förmåner som stiftelsen delar ut eller villkoren för andra transaktioner.

Uppgifter om transaktioner och ekonomiska förmåner som getts till närståendekretsen ska uppges oberoende av om de är tillåtna eller inte enligt 1 kap. 2 §. En stiftelse kan även med stöd av 2 kap. 7 b § i bokföringsförordningen vara skyldig att i noterna ange uppgifter om stiftelsens väsentliga transaktioner med de närstående parter som avses i bokföringslagen. Bestämmelsen i bokföringsförordningen befriar inte stiftelsen från att i verksamhetsberättelsen uppges alla transaktioner som utförs mellan stiftelsen och personer som hör till den närståendekrets som avses i denna paragraf. Bokföringsförordningen förutsätter uppgifter om transaktioner mellan stiftelsen och närståendekretsen. Transaktioner mellan stiftelsen och närståendekretsen behöver inte vara affärstransaktioner, varför det i punkten talas mer allmänt om transaktioner. Begreppet innefattar begreppet transaktion enligt bokföringsförordningen.

Enligt punkten ska verksamhetsberättelsen även innehålla uppgifter om alla de ekonomiska fördelar som den här avsedda närståendekretsen har fått helt eller delvis vederlagsfritt. I bestämmelsen avses inte de löner och arvoden samt pensionsförmåner som ska uppges med stöd av bokföringsförordningen, utan de andra ekonomiska fördelar som ledningen fått. Som fördelar ska nämnas t.ex. stipendium eller understöd som en person

som hör till ledningen fått, rätt att använda eller besitta egendom som stiftelsen äger eller helt eller delvis vederlagsfria resor. Fördelens ekonomiska värde behöver inte anges i verksamhetsberättelsen, om fördelen inte är värdebaserad. Det ekonomiska värdet på t.ex. en fördel som gäller användning av en fastighet som stiftelsen äger behöver inte anges i verksamhetsberättelsen.

Enligt 3 mom. ska i fråga om närståendetransaktioner anges närståenderelationens art, en beskrivning av transaktionen eller den ekonomiska fördelen samt transaktionens eller den ekonomiska fördelens penningvärde. Uppgifterna om totalvärdet av transaktionerna och de ekonomiska fördelarna kan ges så att de helt eller delvis fördelas på vederlagsfria fördelar och andra transaktioner specificerade för de i respektive underpunkt i 1 kap. 8 § 1 mom. angivna grupperna.

Om stiftelsen blivit moderstiftelse under räkenskapsperioden, ska verksamhetsberättelsen enligt 4 mom. innehålla en redogörelse för detta. Bestämmelser om moderstiftelser finns i 7 §. Om stiftelsen har varit övertagande stiftelse vid en fusion under räkenskapsperioden, ska verksamhetsberättelsen dessutom innehålla en redogörelse för detta. Skyldigheten att lämna information motsvarar i fråga om aktiebolag 8 kap. 7 § 1 mom. 1 punkten i aktiebolagslagen. Om stiftelsens stadgar har ändrats under räkenskapsperioden, ska verksamhetsberättelsen dessutom innehålla en redogörelse för detta. Av verksamhetsberättelsen ska de väsentliga ändringarna av stadgarna framgå.

Andra uppgifter än uppgifter som gäller vilken verksamhet en stiftelse har bedrivit för att fullgöra stiftelsens ändamål får enligt 5 mom. alternativt ges i bokslutsnoter, om inte annat föreskrivs i bokföringslagen. Uppgifter om verksamheten anses vara så viktiga att de inte får ges i noter.

3 §. Penninglån, säkerheter och ansvarsförbindelser. I paragrafen föreskrivs om de uppgifter om penninglån, säkerheter och ansvarsförbindelser som ska uppges i verksamhetsberättelsen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Enligt 10 § 2 mom. i den gällande lagen får stiftelsens medel inte lånas till de personer som avses i momentet och hör till stiftelsens

närståendekrets. I lagförslaget har det formella låneförbudet enligt den gällande lagen slopats. Enligt förslaget får en stiftelses medel lånas och egendom ställas som säkerhet även till närståendekretsen i enlighet med stiftelsens ändamål och verksamhetsformer eller på normala kommersiella villkor som en del av placeringsverksamheten eller annan affärsverksamhet som eventuellt är tillåten enligt stiftelsens stadgar.

Penninglån, säkerheter och ansvarsförbindelser till sådana närstående som anges i 2 § 1 mom. 2 punkten ska enligt förslaget dock alltid uppges i verksamhetsberättelsen, i det fall att penninglånen, säkerheterna och ansvarsförbindelserna sammanlagt överstiger 20 000 euro eller utgör mer än fem procent av stiftelsens eget kapital enligt balansräkningen. Med de säkerheter och ansvarsförbindelser som avses i paragrafen avses de säkerheter och ansvarsförbindelser som avses i 2 kap. 7 § i bokföringsförordningen. Huvudsakliga villkor är t.ex. uppgifter om låntagaren, räntan, återbetalningstiden och säkerheten samt i fråga om säkerhet som ställs till närståendekretsen motsvarande uppgifter om det lån som säkerheten täcker, dess gäldenär, säkerhet och villkor. Dessutom ska det uppges hur dessa lån, säkerheter och ansvarsförbindelser anknyter till fullgörandet av stiftelsens ändamål och medelsförvaltning.

Enligt arbetsgruppens förslag ska all verksamhet som stiftelsen bedriver främja stiftelsens ändamål och intressen i enlighet med dess verksamhetsformer, och vederlagsfria särskilda ekonomiska fördelar till stiftelsens närståendekrets är förbjudna. De allmänna bestämmelserna i lagförslaget begränsar därför i praktiken på samma sätt som specialbestämmelsen i den gällande lagen att lån och säkerheter ges till närståendekretsen eller för deras räkning. Stiftelsen kan i anslutning till den egentliga verksamheten ge lån, om det är förenligt med ändamålet och verksamhetsformerna att ge motsvarande understöd.

4 §. Koncernbokslut. Enligt 1 mom. ska koncernbokslut, utöver vad som föreskrivs någon annanstans, upprättas i enlighet med bestämmelserna i denna lag. I den gällande lagen om stiftelser finns inga motsvarande särskilda bestämmelser om koncernbokslut.

Enligt 2 mom. ska moderstiftelsen i en koncern alltid upprätta ett koncernbokslut. Stiftelsen är således skyldig att upprätta ett koncernbokslut även om förutsättningarna för upprättande av koncernbokslut enligt 6 kap. i bokföringslagen inte uppfylls.

Enligt förslaget får en moderstiftelse av bokföringsnämnden ansöka om hel eller delvis dispens från kravet att upprätta ett koncernbokslut, om ett koncernbokslut inte behöver upprättas för givande av riktiga och tillräckliga uppgifter om stiftelsens verksamhet och ekonomiska ställning med hänsyn till bestämmelserna om stiftelsens ändamål och verksamhet i stiftelselagen. Grund för beviljande av dispens kan föreligga t.ex. om det på grund av verksamheten och bokförings- och bokslutspraxisen i en stiftelses dotterbostadsbolag eller fastighetsbolag inte finns ett sådant behov av att upprätta koncernbokslut som avses i punkt 2.7 i den allmänna motiveringen och även bokföringslagens krav som gäller när ett koncernbokslut inte ska upprättas uppfylls. Grund för beviljande av partiell dispens kan föreligga t.ex. om stiftelsen på grund av ett annat litet dotterbostadsaktiebolag eller fastighetsaktiebolag är skyldig att upprätta koncernbokslut och stiftelsen är ett så stort intressebolag att det ger en felaktig bild av stiftelsens verksamhet och ekonomiska ställning att inkludera intressebolaget i koncernbokslutet.

5 §. Registrering av bokslut och verksamhetsberättelse. I paragrafen föreskrivs det i överensstämmelse med 13 § 2 mom. i den gällande lagen om att stiftelsen ska lämna bokslutet och verksamhetsberättelsen inklusive noter och specifikationer till balansräkningen samt revisionsberättelsen till Patent- och registerstyrelsen för registrering. Tidsfristen för registrering av bokslutet är i överensstämmelse med den gällande lagen sex månader från det att räkenskapsperioden avslutades. Registreringsskyldigheten gäller även koncernbokslutet. Koncernbokslutet ska enligt 6 kap. 1 § i bokföringslagen tas in i moderstiftelsens bokslut.

Bestämmelser om påföljderna för försummelse av att registrera bokslutet och Patent- och registerstyrelsens befogenheter till följd av försummelsen finns i 14 kap. som gäller tillsyn.

6 §. Bokföringsnämndens anvisningar och utlåtanden. Enligt 8 kap. 2 § 1 mom. i bokföringslagen kan bokföringsnämnden på ansökan av myndigheter, organisationer för näringsidkare eller kommuner eller av bokföringsskyldiga ge anvisningar och utlåtanden angående tillämpningen av bokföringslagen. I enlighet med nyare lagstiftning om privatrechtsliga associationer kan bokföringsnämnden enligt paragrafen ge anvisningar och utlåtanden även om bestämmelserna om upprättande av bokslut och verksamhetsberättelse i stiftelselagen.

7 §. Koncern. I paragrafen definieras moderstiftelse, dottersammanslutning och koncern. I fråga om det bestämmande inflytande som är en förutsättning för ett koncernförhållande föreslås det i paragrafen en hänvisning till 1 kap. 5 § i bokföringslagen. Förslaget motsvarar 1 kap. 6 § i bokföringslagen.

6 kap. Ändring av stadgarna

I kapitlet föreskrivs om ändring av stadgarna (1 §), ändring av stiftelsens ändamål (2 §), omvandling till tidsbestämd stiftelse (3 §), möteskallelse i anslutning till ändring av stadgarna (4 §) och registrering av stadgeändring (5 §). Centrala ändringar jämfört med 17 § i den gällande lagen är de föreslagna kraven på att en stiftelse ska ha ett organ som fattar beslut om ändring av stadgarna och andra beslutskrav (1 § och 2 § 4 och 5 mom.) samt skyldigheten att till följd av vissa förändringar i förhållandena ändra en stiftelses ändamål, möjligheten att på vissa villkor ändra stiftelsens ändamål, om det blivit väsentligen oändamålsenligt, och möjligheten för stiftaren att när stiftelsen bildas avvika från de i lag angivna förutsättningarna för ändring av ändamålet (2 §). En väsentlig ändring är även att en begränsning av en rättighet som stiftaren eller en bestämd person har getts i stadgarna kräver samtycke av den angivna aktören (1 § 3 mom.). Dessutom föreslås det att man också i fråga om ändring av stadgarna slopar tillståndsförfarandet.

Enligt den gällande lagen får stadgarna ändras, om det konstateras vara nödvändigt på grund av förändrade förhållanden eller av annan orsak. När en ansökan om stadgeändring görs ska enligt 2 § i stiftelseförordning-

en i ansökan uppges de omständigheter som ändringen grundar sig på. Förslaget avviker från den gällande lagen så att en sedvanlig ändring av stadgarna inte längre behöver motiveras. Kravet på förändrade förhållanden eller andra orsaker enligt den gällande lagen har i praktiken inte haft någon betydelse, och skyldigheten att motivera har främst medfört att kostnaderna för att ändra stadgarna har ökat. Eftersom det föreslås att tillståndsförandet i samband med registrering av stadgeändring ska slopas, är det inte nödvändigt att kräva att alla ändringar av stadgar ska motiveras. Om det i stadgarna finns ytterligare krav på ändring av stadgarna, ska det i samband med registeranmälan om ändring av stadgarna visas att kraven uppfylls. En stadgeändring som gäller ändring av stiftelsens ändamål ska även i fortsättningen alltid motiveras för att visa att förutsättningarna för att ändra ändamålet uppfylls.

I förslaget har man å ena sidan strävat efter att förtydliga och i övrigt förenkla förutsättningarna för ändring av stadgar och å andra sidan skydda de särskilda rättigheter som en bestämd person har getts i stadgarna. Stiftaren kan i fortsättningen när stiftelsen bildas bereda sig på eventuella ändringar i stiftelsemiljön genom att för sig själv eller en tredje part reservera rätten att godkänna ändringar av stadgarna eller bestämma om ändring av ändamålet på ett sätt som avviker från de förutsättningar för ändring av ändamålet som anges i lag. I synnerhet ändringar i verksamhetsstiftelsers verksamhetsmiljö kan kräva att även ändamålet ändras. Samtidigt har man dock strävat efter att skydda stiftelsernas stiftares, finansiärers och andra samarbetspartners förtroende för vad stiftelsens medel används till. Stiftelsernas verksamhet finansieras med offentliga understöd och privata donationer. Stiftelserna kan för sin verksamhet även få skattelättnader, om verksamheten är allmännyttig. Om stiftaren vill bestämma om förutsättningar för ändring av ändamålet med avvikelse från vad som föreskrivs i lag, ska detta anges i stiftelsens stadgar när stiftelsen bildas. Vilken inverkan den rätt att ändra stiftelsens ändamål som stiftaren i stadgarna reserverat för sig själv eller en tredje part har på stiftelsens beskattning bestäms i enlighet med principerna i skattelagstiftningen.

Åsidosättande av stiftarens vilja har kunnat utgöra en utmaning i stiftelsepraxis, när bestämda personer har getts olika rättigheter i stadgarna. I nuläget är det möjligt att ändra stadgarna så att t.ex. rätten för en i stadgarna bestämd aktör att utse styrelsen har slopats eller en stadgebestämmelse om skifte av stiftelsens medel när stiftelsen upplöses har ändrats utan vetskap eller samtycke av den som enligt stadgarna ursprungligen var berättigad till medlen. Förslaget tryggar effektivare genomförandet av stiftarens vilja i dessa situationer.

Med avvikelse från den gällande lagen kräver en ändring av stadgar inte längre tillstånd av registermyndigheten. Ändring av stadgar ska anmälas för registrering. I samband med behandlingen av anmälan kontrollerar registermyndigheten att det i lag eller i stadgarna föreligger grunder för ändring av stadgarna och att beslut om stadgeändringen har fattats i enlighet med vad som bestäms i lag och stadgarna.

1 §. Ändring av stadgarna. I paragrafen finns allmänna bestämmelser om hur det beslutas om ändring av en stiftelses stadgar. Styrelsen och ett eventuellt förvaltningsråd ska på basis av sin skyldighet att vara omsorgsfull och lojal (1 kap. 4 §) och i enlighet med nuvarande stiftelsepraxis se till att stiftelsen har fungerande och aktuella stadgar. I överensstämmelse med gällande rätt har registermyndigheten inte prövningsrätt i fråga om huruvida en stadgeändring som gjorts i enlighet med lag och stadgarna ska registreras. Bestämmelser om ytterligare krav som gäller ändring av en stiftelses ändamål finns i 2 §.

Enligt *1 mom.* beslutar styrelsen om ändring av stadgarna. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, beslutar det om ändring av stadgarna, ifall det inte i stadgarna bestäms att styrelsen ska besluta om ändring av stadgarna. Dessa organs beslutanderätt kan inte överföras till stiftelsens andra organ, verkställande direktör, anställda eller utomstående aktörer. I den gällande lagen finns ingen motsvarande uttrycklig bestämmelse, men förslaget motsvarar stiftelsepraxis.

Ändring av stadgar kräver att beslutet biträds av mer än hälften av de närvarande ledamöterna, om det inte i stadgarna bestäms

om en större majoritet (3 kap. 3 §) eller det är fråga om ändring av stiftelsens ändamål. Bestämmelser om de strängare majoritetskrav som ska tillämpas vid ändring av ändamålet finns i 2 §. I stadgarna kan det anges ytterligare förutsättningar för ändring av stadgar. Ändring av stadgar eller enskilda bestämmelser i stadgarna kan t.ex. kräva samtycke av alla ledamöter i ett organ eller den kvalificerade majoriteten. I stadgarna kan det även bestämmas att bestämmelserna om kvalificerad majoritet inte får ändras. Det kan i stadgarna även bestämmas att en viss bestämmelse i stadgarna, t.ex. stiftelsens namn eller sätet att utse styrelsen på, inte får ändras. Om det i stadgarna inte anges huruvida det är möjligt att ändra stadgebestämmelsen om hur styrelsen ska utses, får bestämmelsen strykas i enlighet med bestämmelserna om ändring av stadgar i denna paragraf. När stiftelser bildas och stadgar ändras ska man noga överväga vilka bestämmelser i stadgarna som stiftaren anser vara sådana att de alltid ska iakttas i stiftelsens verksamhet även om förhållandena förändras.

Med stöd av denna paragraf kan även språkdräkten i stadgebestämmelserna om ändamålet moderniseras, om ändringen inte innebär att innehållet i bestämmelsen ändras, varvid 2 § tillämpas.

Med avvikelse från gällande registerpraxis kan enligt 2 *mom.* som ett villkor för ändring av stadgar ställas att samtycke av en i stadgarna angiven aktör erhålls för ändringen. Med stöd av förslaget kan t.ex. stiftaren själv på ett mer flexibelt och effektivt sätt säkerställa att hans eller hennes vilja respekteras i stiftelsens verksamhet. Ändring av stadgar kan kräva samtycke av stiftelsens organ, anställda eller utomstående aktörer. En utomstående aktör kan vara en människa, en juridisk person eller utsedd av dessa. Strykande eller begränsning av en sådan bestämmelse kräver samtycke enligt 3 *mom.*

Ändring eller slopande av en rättighet som i stadgarna har getts stiftaren eller en i stadgarna namngiven människa eller juridisk person kräver enligt 3 *mom.* förutom beslut av stiftelsens organ även samtycke av den aktör som getts rättigheten. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Stiftaren eller en annan bestämd aktör kan i

överensstämmelse med den gällande lagen i stiftelsens stadgar ges rätt att t.ex. utse stiftelsens förvaltning och revisorer och att besluta om antalet ledamöter i organen och antalet revisorer. Med avvikelse från gällande registerpraxis föreslås det att stiftaren eller en i stadgarna angiven aktör kan ges inflytande även i andra ärenden som gäller stiftelsens verksamhet. I stadgarna kan det t.ex. bestämmas att det för ändring av en stadgebestämmelse eller bestämmelse om förmånstagare, fastställande av villkor för fusion eller upplösande eller överlåtelse av en bestämd egendom krävs samtycke av stiftaren eller en aktör som anges i stadgarna. Med en bestämd aktör avses en i stadgarna namngiven människa eller juridisk person. Med en bestämd aktör avses inte t.ex. en stor grupp förmånstagare som preciseras i stiftelsens ändamål, om inte annat bestäms i stadgarna. Intressebevakningsorganisationer för grupper av förmånstagare som anges i stadgarna har inte sådana rättigheter som avses i momentet, om det inte uttryckligen bestäms så i stadgarna. Med en bestämd aktör avses inte heller en grupp människor där personerna kan variera enligt tidpunkt och situation, t.ex. en bestämd juridisk persons anställda, om det inte uttryckligen bestäms något annat i stadgarna. En bestämd aktör kan höra till stiftelsens organisation eller vara en i förhållande till stiftelsen utomstående person. Om en aktör som i stadgarna har getts en rättighet inte längre existerar, dvs. om en privatperson som anges i stadgarna har avlidit eller en sammanslutning eller stiftelse har upplösts, överförs rättigheten inte till en tredje part, om det inte uttryckligen bestäms så i stadgarna. Bestämmelsen ska efter lagens ikraftträdande tillämpas på alla stiftelser.

I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse, och bestämmelsen föreslås för att underlätta bevarandet av särskilda rättigheter som baserar sig på stadgarna.

Det föreslås dessutom att en förlängning av mandattiden för en ledamot i stiftelsens organ så att tiden överstiger sju år, fortgår under ledamotens hela livstid eller annars fortgår tills vidare förutsätter samtycke av stiftaren. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

I praktiken kan det medan stiftelsen är verksam finnas ett motiverat behov av att ändra mandattiden för ledamöterna i organen t.ex. för att säkerställa den kontinuitet som är nödvändig med tanke på utvecklande av stiftelsens verksamhet eller för att samordna mandattiden med mandattiden för ledamöterna i stiftelsens förmånstagares motsvarande organ. En betydande förlängning eller ändring av mandattiden så att den fortgår tills vidare kan dock i praktiken väsentligt ändra de inre styrkeförhållandena i anknytning till stiftelsens förvaltning och tillsynen på ett sätt som inte är ägnat att främja fullgörandet av stiftelsens ändamål. Specialbestämmelsen föreslås för att främja fullgörandet av stiftelsens ändamål och god förvaltning.

Enligt 4 mom. kräver en ändring av stadgarna så att stiftarens klanderrätt enligt 7 kap. 1 § begränsas samtycke av stiftaren. Syftet med förslaget är att säkerställa att stiftarens klanderrätt består i det fallet att den inte har slopats när stiftelsen bildades.

2 §. Ändring av stiftelsens ändamål. I paragrafen föreskrivs om ytterligare krav som gäller en stadgeändring som innebär att stiftelsens ändamål ändras. Huvudregeln enligt 1 mom. enligt vilken stiftelsens ändamål ska ändras på grund av att förhållandena förändrats avviker från 17 § 2 mom. i den gällande lagen så att enligt förslaget är stiftelsens styrelse och förvaltningsråd skyldiga att vidta åtgärder för att ändra ändamålet om förhållandena förändrats på det sätt som avses i paragrafen.

Möjligheten att ändra en stiftelses ändamål om fullgörandet av det strider mot god sed har slopats som ett villkor för ändring av en stiftelses ändamål. Möjligheten till ändring om fullgörandet strider mot god sed har ansetts problematisk med tanke på grundlagen, eftersom tillämpning av registermyndighetens prövningsrätt i detta fall inte anges tillräckligt noggrant i enlighet med de gällande principerna. Det föreslås att ändringsvillkoret som gäller god sed slopas. De lagstadgade villkoren för ändring av ändamålet ska enligt förslaget inte ändras i övrigt. Med stöd av detta moment kan en stiftelses ändamål således ändras endast om det blivit omöjligt eller mycket svårt eller helt eller till betydande del onyttigt eller lagstridigt att använda stiftel-

sens medel för det bestämda ändamålet. Ändamålet kan även ändras i situationer där det på grund av bristen på tillgångar blivit helt eller till betydande del onyttigt att använda stiftelsens medel för det bestämda ändamålet, även om det i momentet inte uttryckligen nämns att brist på tillgångar är en grund för onyttighet. I den uttryckliga bestämmelsen i den gällande lagen föreskrivs det endast om möjligheten att ändra ändamålet och i den gällande lagen finns ingen uttrycklig bestämmelse om ledningens skyldighet att vara omsorgsfull och lojal, fastän denna skyldighet gäller även i nuläget. Det är förenligt med skyldigheten för en stiftelses ledning att vara omsorgsfull och lojal att stiftelsens ledning ska sträva efter att ändra stadgebestämmelserna om en stiftelses ändamål när fullgörandet av ändamålet har blivit omöjligt eller mycket svårt eller till betydande del onyttigt eller strider mot lag eller god sed. I annat fall används stiftelsens tillgångar inte längre på ett meningsfullt sätt. Den uttryckliga bestämmelsen föreslås för att förtydliga hur ledningens allmänna skyldigheter ska tillämpas på ändring av en stiftelses ändamål. Det finns i praktiken stiftelser vars ändamål inte längre existerar eller som i huvudsak har upphört eller blivit betydelselöst.

I samband med registreringen av en stadgeändring bedömer registermyndigheten om de förutsättningar för ändring av ändamålet som avses i momentet uppfylls. I praktiken är det rätt så vanligt att syftet med en ansökan om ändring av en stadgebestämmelse som gäller en stiftelses ändamål endast är att modernisera språkdräkten utan att ändra innehållet. En sådan ändring av stadgarna kan registreras utan att de ovannämnda förutsättningarna uppfylls. Registermyndigheten bedömer i samband med registreringen av ändringen av stadgarna om det är fråga om endast en ändring av språkdräkten.

På en ändring av en stadgebestämmelse om en stiftelses verksamhetsformer tillämpas i princip 1 § i kapitlet. I praktiken kan det vara i den grad omöjligt att skilja på en stiftelses ändamål och verksamhetsformer att en viss slags ändring av verksamhetsformen kan inverka väsentligt även på stiftelsens ändamål och fullgörandet av det. Om stiftelsens ändamål t.ex. är att äga en historiskt sett värde-

full fastighet som har samband med en viss verksamhet och verksamhetsformen är att förvalta ett museum som är öppet för allmänheten och har samband med verksamheten som bedrivits på fastigheten, kan det vara skäl att på en ändring av verksamhetsformen till t.ex. ett daghem eller seniorhus tillämpa kraven som gäller ändring av ändamålet.

I praktiken ska man när beslut om ändring av ändamålet eller verksamhetsformen fattas beakta även stadgebestämmelserna i de fonder med ett bestämt syfte som en stiftelse eventuellt förvaltar, om man i en sådan fonds stadgar inte har berett sig på en ändring av stiftelsens ändamål eller verksamhetsformer.

Enligt 2 *mom.* får stiftelsens ändamål också ändras, om det på grund av att förhållandena förändrats blivit väsentligen oändamålsenligt att använda stiftelsens medel för det bestämda ändamålet och om en ändring av ändamålet utgör en förutsättning för att stiftelsens medel ska kunna användas effektivt och resultatrikt.

Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. I praktiken har stiftelser — åtminstone med tanke på samhällsekonomi — motiverade behov av att ändra sitt ändamål för att det blivit väsentligen oändamålsenligt. Stiftarens vilja som framgår av stiftelsens stiftelsehandlingar ska självklart även beaktas, och den ska beaktas i första hand. Syftet med ändringen är att underlätta en effektiv och resultatrik användning av stiftelsernas medel och utvecklande av deras verksamhet när verksamhetsmiljön ändras väsentligt.

I samband med registreringen av en ändring av stadgarna bedömer registermyndigheten om de villkor för ändring av en stiftelses ändamål som avses i momentet uppfylls. Vanligen kan det vara nödvändigt att i första hand utvidga ändamålet t.ex. på grund av att ändamålet strängt taget inte längre existerar eller dess betydelse har minskat väsentligt (t.ex. till följd av utvecklingen av den allmänna hälsovården finns en viss sjukdom som stiftelsen har till ändamål att förebygga inte längre eller det finns en effektiv behandlingsform som allmänheten har tillgång till även utan stiftelsens insats) eller på grund av att stiftelsen till följd av att dess tillgångar har ökat betydligt har medel även för fullgö-

rande av ett annat ändamål som har ett nära samband med det ursprungliga ändamålet. I situationer av det senare slaget ska utvidgningen av ändamålet göras så att fullgörandet av det ursprungliga ändamålet fortgår (utvidgningen av ändamålet ska i stadgarna göras så att stiftelsens ändamål är X (= ursprungligt ändamål) och Y ("tilläggsändamål" som har ett nära samband med det ursprungliga ändamålet). I det senare fallet är det inte godtagbart att ändra stadgarna så att ändamålet är X eller Y. Huruvida stiftaren samtycker till ändringen av ändamålet kan med tanke på tillämpningen av detta moment även ha betydelse.

Enligt 3 *mom.* får det nya ändamålet på samma sätt som enligt den gällande lagen inte väsentligt avvika från det ursprungliga ändamålet som angivits för stiftelsen när den bildades. Om ändamålet har ändrats och det ändrade ändamålet senare ändras, får det nya ändamålet inte väsentligt avvika från det ursprungliga ändamål som angivits när stiftelsen bildades.

I stadgarna för en stiftelse under bildning får stiftaren enligt 4 *mom.* bestämma annat om förutsättningarna för ändring av ändamålet än vad som föreskrivs i 1—3 *mom.* Enligt förslaget kan det i stadgarna bestämmas under vilka förutsättningar och i vilken omfattning stiftelsens ändamål senare kan ändras. I stadgarna kan förutsättningarna för en ändring och förhållandet mellan det nya ändamålet och det ursprungliga ändamålet både mildras och skärpas. I stadgarna kan det t.ex. bestämmas att stiftelsens ändamål kan ändras, om fullgörandet av ändamålet har blivit oändamålsenligt, en viss omständighet realiserar eller stiftaren eller en i stadgarna angiven aktör samtycker till ändringen av ändamålet. I stadgarna kan det även bestämmas att stiftaren under stiftelsens livstid kan besluta om under vilka förutsättningar stiftelsens ändamål kan ändras. Förslaget underlättar bildandet av en stiftelse för ett ursprungligen avgränsat ändamål, eftersom stiftaren i stadgarna kan bereda sig på förändringar i förhållandena. Förslaget erbjuder nya sätt att beakta konsekvenserna av ändringar i verksamhetsmiljön och ökar rättssäkerheten med tanke på både stiftaren och senare donatorer samt stiftelsens intressentgrupper.

Efter registreringen av stiftelsen kan en sådan stadgebestämmelse ändras eller strykas på det sätt som föreskrivs i 5 mom.

Enligt 5 mom. är beslut om en i 1 mom. avsedd ändring av stiftelsens ändamål giltigt om beslutet biträds av mer än hälften av ledamöterna i det organ som beslutar om ändring av stadgarna. Ett i 2 och 4 mom. avsett beslut om ändring av stiftelsens ändamål är giltigt om det biträds av minst tre fjärdedelar av organets ledamöter. Enligt 17 § 2 mom. i den gällande lagen ska beslut om ändring av en stiftelses ändamål omfattas av minst tre fjärdedelar av de avgivna rösterna, om inte stiftelsens stadgar föreskriver annat.

I fråga om det beslut som avses i 1 mom. föreslås det att majoriteten ska beräknas utifrån alla ledamöter i organet, eftersom beslutet om ändring av stiftelsens ändamål är principiellt och mycket viktigt med tanke på stiftelsens verksamhet och ledningens skyldighet att vara omsorgsfull och lojal. I fråga om det beslut som avses i 2 och 4 mom. föreslås ett tvingande krav på kvalificerad majoritet för att säkerställa att de särskilda förutsättningarna för beslutet uppfylls, eftersom uppfyllandet av dessa förutsättningar i viss mån kan bero på även de respektive styrelseledamöternas privata status. Avsikten med det särskilda beslutskrav som gäller ändring av stiftelsens ändamål är att främja stabiliteten i stiftelsens verksamhet och att stiftarens vilja som framgår av stadgarna iakttas. I fråga om beslut som avses i 1 mom. föreslås inte ett krav på kvalificerad majoritet, eftersom skyldigheten att ändra stiftelsens ändamål i sista hand baserar sig på ledningens allmänna skyldigheter, och uppfyllandet av dessa i onödan kan försvåras av ett krav på kvalificerad majoritet. I stadgarna kan det även bestämmas att en större majoritet krävs för beslut om ändring av stadgarna eller att ändamålet inte alls kan ändras. Det tvingande kravet på kvalificerad majoritet när det gäller ändring av en stiftelses ändamål tillämpas efter lagens ikraftträdande på alla stiftelser.

Om stiftaren när stiftelsen bildades i stadgarna har bestämt annat om villkoren för ändring av stiftelsens ändamål än vad som föreskrivs i 1—3 mom. i paragrafen, kan en sådan bestämmelse enligt förslaget strykas endast genom beslut som fattas enhälligt av

alla ledamöter i organet, om inte stiftaren i stadgarna har bestämt annat om beslutskravet. Stiftaren kan t.ex. bestämma att en bestämmelse som gäller villkoren för ändring av ändamålet kan slopas genom kvalificerad majoritet. Förutsättningarna för ändring av ändamålet kan således inte lindras eller skärpas medan stiftelsen är verksam annat än genom att stryka en särskild bestämmelse som tagits in i stadgarna när stiftelsen bildades. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse som har samband med 4 mom.

3 §. Omvandling till tidsbestämd stiftelse. I paragrafen föreslås en bestämmelse om omvandling till tidsbestämd stiftelse som motsvarar 17 § 3 mom. i den gällande lagen.

4 §. Möteskallelse. I paragrafen föreskrivs om kraven på innehållet i möteskallelsen, när det vid mötet fattas beslut om ändring av stiftelsens stadgar. En motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Bestämmelsen föreslås för att accentuera rättigheterna och skyldigheterna för ledamöterna i organ som fattar beslut som är mycket viktiga för stiftelsen.

Enligt förslaget får beslut om ändring av stadgarna inte fattas om inte saken har nämnts i möteskallelsen. Ändringens huvudsakliga innehåll ska nämnas i kallelsen. Det räcker med att förslaget till ändring av stadgarna bifogas till möteskallelsen eller att ändringens huvudsakliga innehåll nämns i kallelsen. Bestämmelsen tillämpas på alla ändringar av stadgar. Kravet kan frångås med samtycke av alla ledamöter i organet som fattar beslutet. Bestämmelsen motsvarar de krav på innehållet i möteskallelsen som ställs i nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer.

5 §. Registrering av stadgeändring. I paragrafen föreskrivs det om registrering av stadgeändring. Förslaget avviker från 17 § 1 mom. i den gällande lagen på så sätt att enligt förslaget är en ändring av stadgarna inte längre ett ansökningsärende, utan ett ärende som gäller anmälan om ändring av registeruppgifter.

Enligt 1 mom. ska ändring av stadgarna utan dröjsmål anmälas för registrering. I överensstämmelse med 17 § 4 mom. i den gällande lagen får ändrade stadgar inte tillämpas, innan ändringen antecknats i registret.

Enligt 2 mom. ska registermyndigheten i samband med behandlingen av en anmälan om ändring kontrollera att de i lag och stiftelsens stadgar föreskrivna förutsättningarna för ändring av stadgarna uppfylls och att beslut om ändring av stadgarna har fattats i enlighet med vad som bestäms i lag och stiftelsens stadgar. Förslaget motsvarar till denna del nuvarande behandling av tillståndsansökan vid registermyndigheten.

AVDELNING III Påföljder och rättsskydd

7 kap. Klander av beslut

I kapitlet föreskrivs det om klander av beslut (1 §), ogiltiga beslut (2 §) och innehållet i en dom med anledning av en klandertalan (3 §). Genom bestämmelserna i kapitlet förtydligas rättsläget i fråga om hur stiftelsens beslut kan klandras enligt stiftelselagen. I den gällande lagen finns inga normer som gäller klander av beslut.

Ett beslut av förvaltningsrådet och styrelsen kan enligt förslaget klandras genom talan i syfte att förklara det ogiltigt. I kapitlet fastställs vem som har rätt att väcka talan, gränsen mellan ogiltiga beslut och beslut som klandras inom den föreskrivna tiden samt den föreskrivna tiden för väckande av klandertalan.

Genom bestämmelserna om klander av beslut ökas möjligheterna för ledamöterna i organen och för stiftaren att bidra till att stiftelsens beslut är lag- och stadgeenliga. Genom bestämmelserna ökas stiftarens möjligheter att försäkra sig om att stiftelsens medel används för det ändamål som anges i stadgarna och att även bestämmelserna i stadgarna beaktas i verksamheten.

Patent- och registerstyrelsen har inte rätt att klandra beslut som fattats av stiftelsens organ. Tillsynsmyndigheten har dock enligt det föreslagna 14 kap. 9 § 1 mom. rätt att ålägga styrelsen att vidta åtgärder för att åstadkomma en rättelse eller förbjuda att ett felaktigt beslut verkställs. Patent- och registerstyrelsen kan enligt 8 kap. 5 § även väcka en skadeståndstalan mot styrelsen eller en ledamot i förvaltningsrådet eller verkställande direktören för den skada som orsakats stiftelsen. Pa-

tent- och registerstyrelsens tillsyn är en laglighetsövervakning av stiftelsens verksamhet som utförs i efterhand. Det faktum att stiftelsens beslut inte har klandrats påverkar inte som sådant myndighetens tillgängliga tillsynsinstrument.

I fråga om rättegångskostnaderna fastställs parterna i en klandertalans ansvar enligt rättegångsbalken (4/1734).

Beslut av verkställande direktören, stiftelsens eventuella andra organ, t.ex. kommittéer och arbetsgrupper, och stiftelsens anställda kan inte klandras med stöd av bestämmelserna i detta kapitel.

1 §. Klander av beslut. I den gällande lagen finns inga bestämmelser om klander av beslut som fattats av stiftelsens organ. I praktiken har det ansetts oklart vilka aktörer som har rätt att klandra beslut som fattats av stiftelsens organ. Bestämmelser om klander av styrelsens beslut och om bl.a. styrelseledamöters klanderrätt finns i den gällande föreningslagen (33—34 § och HD 2013:81). I praktiken har möjligheten att klandra beslut som fattats av styrelsen i en förening veterligen inte orsakat praktiska problem. Också i stiftelserna bör det finnas möjlighet att väcka klandertalan, eftersom de enskilda ledamöterna i styrelsen alltid har åtminstone övervakningsansvar för hela styrelsens verksamhet. Av bestämmelserna om styrelseledamöternas klanderrätt följer att en styrelseledamot som anser att styrelsens verksamhet strider mot lag eller stadgarna har andra alternativ än att avgå från styrelsen. Klanderrätten kan i praktiken påverka Patent- och registerstyrelsens tillsyn så att myndigheten antar att stiftelsens styrelseledamöter i första hand vidtar de korrigeringsåtgärder som felaktig verksamhet kräver och i sista hand väcker talan. Syftet med rätten att väcka talan är dock endast att förbättra de enskilda styrelseledamöternas möjligheter att påverka, och inte att ersätta tillsynen över stiftelser. De rättegångskostnader som förandet av talan innebär samt risken för att tvingas ersätta motpartens kostnader kan i praktiken i betydande grad begränsa användningen av klanderrätten.

För att förtydliga rättsläget föreslås det i lagen bestämmelser om klander av beslut. Med klander av beslut avses att talan väcks i

syfte att förklara ett beslut ogiltigt. Enligt förslaget kan beslut av förvaltningsrådet och styrelsen klandras genom att klandertalan väcks i tingsrätten.

Rätt att klandra beslut av förvaltningsrådet och styrelsen har enligt *1 mom.* förvaltningsrådet och styrelsen och ledamöterna i dem samt stiftaren. Om en ledamot i ett organ har deltagit i beslutsfattandet eller stiftaren har godkänt beslutet, ska delaktighetens betydelse för rätten att väcka talan avgöras utifrån de allmänna associations- och avtalsrättsliga principerna. Även om verkställande direktören inte har rätt att väcka talan med stöd av denna lag, ska han eller hon dock beakta att enligt lagen får ett ogiltigt beslut inte verkställas, och i sista hand avgå från sitt uppdrag för att undvika personligt ansvar.

Enligt *1 mom. 1 punkten* kan klandertalan väckas för att upphäva stiftelsens beslut, om procedurbestämmelserna i denna lag eller i stiftelsens stadgar inte har iakttagits i ett organs beslutsfattande, och procedurfelet har kunnat påverka beslutets innehåll. Exempel på en sådan situation är när en jävig ledamot har deltagit i beslutsfattandet eller den majoritet som krävs för beslutet har räknats fel eller fel krav på majoritet har tillämpats. Om det visas att ett fel begåtts, är det i princip stiftelsen som i klanderrättegången är skyldig att visa att felet inte har inverkat på innehållet i beslutet. Om felet inte har påverkat beslutets innehåll, medför procedurfelet inte att beslutet förklaras ogiltigt.

Enligt *1 mom. 2 punkten* kan stiftelsens beslut klandras, om beslutet i något annat avseende strider mot denna lag eller mot stiftelsens stadgar. Exempel på ett sådant fel är beslut om bedrivande av annan verksamhet än verksamhet i enlighet med den verksamhetsform som anges i stadgarna.

För ledamöter i stiftelsens organ som deltagit i beslutsfattandet eller verkställigheten och verkställande direktören kan överträdelse av en annan lag medföra skadeståndsansvar med stöd av denna eller någon annan lag och straffansvar med stöd av annan lag. På förhållandet mellan giltigheten för en åtgärd som gäller verkställigheten av ett beslut som strider mot en annan lag och en utomstående tillämpas dessutom 3 kap. 25 §.

Klandertalan ska enligt *2 mom.* väckas inom tre månader från det att beslutet fattades. Om talan inte väcks inom föreskriven tid anses beslutet vara giltigt. Tidsfristen är tvingande, vilket innebär att den inte kan ändras genom bestämmelser i stadgarna. Att stiftaren eller någon annan som har rätt att väcka talan är medveten om beslutet eller dess innehåll påverkar inte tidsfristen.

Enligt *3 mom.* kan stiftarens klanderrätt slopas eller begränsas i stadgarna när stiftelsen bildas och när stiftelsen är verksam. Slopande eller begränsande av stiftarens klanderrätt när stiftelsen är verksam kräver samtycke av stiftaren (se 6 kap. 1 § 4 mom.).

Enligt *4 mom.* kan det i stadgarna bestämmas att en viss aktör har rätt att klandra beslut av stiftelsens förvaltningsråd och styrelse på de grunder som avses i *1 mom.* och inom den tid som anges i *2 mom.* I stadgarna kan det uttryckligen bestämmas att en viss aktör har rätt att väcka talan eller så kan det i stadgarna i övrigt bestämmas på vilka grunder det fastställs vem som har rätt att väcka talan. En person som har rätt att väcka talan kan ha ett förtroendeuppdrag i stiftelsen eller vara anställd hos den eller annars delta i stiftelsens verksamhet eller vara en med tanke på stiftelsen utomstående aktör. Rätt att väcka talan kan ges till en stor grupp, t.ex. alla förmånstagare som anges i stiftelsens ändamål, eller enskilda aktörer, t.ex. stiftelsens största branschorganisation som främjar ett visst verksamhetsområde. Om det i stadgarna uttryckligen anges vem som har rätt att väcka talan, överförs inte rätten som generalsuccession till en tredje part t.ex. om den som innehar klanderrätten fusioneras, om inte annat bestäms i stadgarna. Inte heller stiftarens arvingar har klanderrätt, om inte annat bestäms i stadgarna.

Om klanderrätt har getts till en viss aktör som anges i stadgarna, krävs det enligt 6 kap. 1 § 3 mom. samtycke av den personen för slopande eller begränsande av klanderrätten. Om klanderrätt har getts en stor grupp som inte avgränsats på förhand, kan stadgarna till denna del ändras i enlighet med villkoren för sedvanliga stadgeändringar, om inte annat bestäms i stadgarna.

I *5 mom.* föreslås för tydlighetens skull en bestämmelse om att bestämmelser om Pa-

tent- och registerstyrelsens rätt att ingripa i ett beslut som vunnit laga kraft finns i 14 kap. som gäller tillsyn. Till följd av att stiftelser saknar en ägare är det motiverat att Patent- och registerstyrelsen i enlighet med vad som föreskrivs i 14 kap. har rätt att ännu i efterhand ingripa i ett beslut som fattats i en stiftelse, fastän klandertalan om beslutet inte har väckts inom den föreskrivna tiden.

2 §. Ogiltiga beslut. I den gällande lagen finns inga bestämmelser om ogiltiga beslut. Enligt förslaget ska det även till denna del i lagen tas in uttryckliga bestämmelser om ogiltiga beslut för att göra rättsläget tydligare. I fråga om ogiltiga beslut behöver klandertalan inte väckas inom den tidsfrist som anges i 1 §. Ett beslut är oberoende av klandertalan ogiltigt, om det kränker en utomståendes rätt. Också ett beslut som är ogiltigt kan dock bli giltigt i enlighet med de allmänna associationsrättsliga principerna, om ogiltigheten inte åberopas inom en rimlig tid (se närmare t.ex. RP 109/2005, s. 194).

Förvaltningsrådets eller styrelsens beslut kan vara ogiltiga. Den föreslagna bestämmelsen tillämpas inte på verkställande direktörens beslut. Verkställande av ett ogiltigt beslut kan leda till skadeståndsansvar för dem som deltagit i verkställandet.

Enligt *1 mom. 1 punkten* är ett beslut ogiltigt, om en beslutsfattare inte har getts möjlighet att delta i beslutsfattandet på grund av att möteskallelse inte har utfärdats eller om bestämmelser eller föreskrifter om möteskallelse har överträtts i något väsentligt avseende. Punkten gäller endast fel i anslutning till möteskallelsen. Ogiltighet orsakas således vanligen inte av t.ex. fel i anknytning till sändande av möteshandlingar. Även om bestämmelser och föreskrifter om möteskallelsen inte har iakttagits, kan alla ledamöterna i organet enhälligt fatta beslut, varvid åsidosättande av de krav som gäller kallelsen inte kan åberopas. Om ett procedurfel inte har kunnat påverka beslutets innehåll, medför felet inte att beslutet ogiltigförklaras. Även i fråga om ogiltighet är det i princip stiftelsen som är skyldig att visa att felet inte har påverkat beslutsfattandet, om det visas att ett fel begåtts. Punkten motsvarar till sitt innehåll den nyare associationslagstiftningen (t.ex. 21 kap. 2 § 1 mom. 1 punkten i aktiebolagslagen), men

vid tillämpningen av den ska det beaktas att det i stiftelselagen inte, och vanligen inte heller i stadgarna, föreskrivs närmare om t.ex. tidsfristen för möteskallelsen.

Enligt *1 mom. 2 punkten* är ett beslut ogiltigt, om det för beslutet saknas samtycke av en aktör som anges i lag eller i stadgarna och samtycket är en förutsättning för beslutsfattandet. Om det enligt stadgarna krävs samtycke av stiftaren för t.ex. en ändring av en viss stadgebestämmelse (6 kap. 1 § 2 mom.), är ett beslut om ändring av stadgebestämmelsen som fattats utan samtycke i princip ogiltigt. Om en utomstående aktör har rätt att välja stiftelsens styrelseledamöter eller revisorer, och det utan samtycke av denna aktör beslutas att denna rätt ska slopas (6 kap. 1 § 3 mom.), är beslutet om ändring av stadgarna på motsvarande sätt i princip ogiltigt. En förutsättning för att punkten ska kunna tillämpas är att samtycket faktiskt kan erhållas. Om aktören som anges i stadgarna har avlidit eller upplösts, innebär avsaknaden av samtycke inte att beslutet är ogiltigt. Om det krävs samtycke av en omyndig, bestäms behörigheten för dennas representant utifrån lagstiftningen om intressebevakning. Punkten avviker från nyare associationslagstiftning på så sätt att enligt förslaget är även beslut där det saknas samtycke som krävs i stadgarna ogiltiga. Enligt nyare associationslagstiftning ska sådana beslut klandras inom föreskriven tid (t.ex. 21 kap. 2 § 2 punkten i aktiebolagslagen). Bestämmelser som är mer detaljerade än associationslagstiftningen föreslås, eftersom å ena sidan det samtycke som krävs i en stiftelses stadgar har en väsentlig betydelse för styrningen och övervakningen av stiftelsens verksamhet i och med att stiftelser saknar ägare och medlemmar, och å andra sidan skyddas en utomståendes uppriktiga avsikter i samband med dessa beslut i tillräcklig grad i 3 kap. 25 § om bindande verkan av stiftelsens företrädares åtgärder.

Enligt *3 punkten* är ett beslut ogiltigt, om beslutet inte enligt denna lag eller stadgarna skulle ha fått fattas ens med samtycke av organets samtliga ledamöter. Beslutet kan gälla t.ex. stiftelsens interna verksamhet eller skydd av en tredje part. I stadgarna kan det t.ex. bestämmas att en viss stadgebestämmelse inte får ändras ens med organets samtliga

ledamöters samtycke. Ett beslut om ändring av en sådan stadgebestämmelse är enligt denna punkt ogiltigt. Genom bestämmelsen skyddas även utomstående.

Ett beslut kan enligt denna punkt även vara ogiltigt, om man genom beslutet bryter mot de i 1 kap. 2 § 1 mom. avsedda förbuden som gäller stiftelsens ändamål och enligt vilka ändamålet inte får vara att bereda någon i stiftelsens närstående krets ekonomisk fördel eller att bedriva affärsverksamhet. Normen som gäller ogiltighet kan inte tillämpas t.ex. i situationer där stiftelsen beviljar någon som hör till närståendekretsen stipendium i enlighet med de principer som allmänt iakttas i stiftelsen (se närmare motiveringen till 1 kap. 2 och 7 §). Ett beslut kan med stöd av denna punkt dessutom vara ogiltigt, om en åtgärd som avses i beslutet avviker från det ändamål som anges i stadgarna. När det gäller att visa att en ogiltighetsgrund föreligger tillämpas de allmänna rättsnormerna. Avvikandet från det ändamål som anges i stadgarna måste i praktiken vara mycket tydligt, eftersom ändamålet vanligen anges på en mycket allmän nivå i stadgarna och beroende på situationen kan ändamålet främjas även indirekt.

Ett beslut där stiftelsens ändamål iakttas, men som dock avviker från de verksamhetsformer som anges i stadgarna, anses i allmänhet inte vara ogiltigt. I detta fall kan stiftelsens organ vanligen besluta att ändra stadgebestämmelsen om verksamhetsformerna. I praktiken kan en stiftelses verksamhet och verksamhetsmiljö med tiden ändras så att de verksamhetsformer som är tillåtna för stiftelsen i viss mån kan avvika från en ordagrann tolkning av en stadgebestämmelse. Det har i fråga om beskrivningen av verksamhetsformerna inte etablerats en noggrant fastställd praxis utifrån vilken de som verkar i en stiftelse eller sköter ärenden med den alltid lätt kan avgöra vilka verksamhetsformer som är tillåtna för stiftelsen. På sådana beslut tillämpas vanligen bestämmelserna om ogiltighet i 1 §, och ogiltighet kan ofta bli aktuellt i det fallet att stiftelsens ändamål och verksamhetsformer inte kan skiljas åt. Beslut om förvaltning av de medel som används för stiftelsens verksamhet eller om placering av stiftelsens medel anses inte heller vanligen vara ogiltiga (1 kap. 5 § och 7 §).

Beslut om bedrivande av annan affärsverksamhet än sådan som har ett omedelbart samband med stiftelsens verksamhetsformer anses däremot vanligen vara ogiltiga, om denna affärsverksamhet inte alls tillåts i stiftelsens stadgar (1 kap. 7 §). Denna begränsning är nödvändig för att kunna iaktta begränsningen av affärsverksamheten, och det är lätt att i stiftelseregistret kolla upp att den existerar. Om denna affärsverksamhet tillåts i stadgarna, tillämpas bestämmelserna i 1 och 2 § i detta kapitel på beslut som gäller den, och detta görs i allmänhet i enlighet med vad som ovan har föreslagits i fråga om beslut som avviker från verksamhetsformerna.

På giltigheten för åtgärder som vidtagits med stöd av beslutet i förhållande till utomstående tillämpas i alla situationer bestämmelserna i 3 kap. 25 §, och på skadeståndsansvaret för de ledamöter i stiftelsens organ som fattat beslutet eller deltagit i verkställandet av det och verkställande direktören tillämpas bestämmelserna i 8 kap. samt på straffansvaret bestämmelserna i 10 kap. Dessutom kan det vid tillsynen över stiftelser (14 kap.) och annan sådan myndighetstillsyn över stiftelsernas verksamhet som gäller t.ex. beskattning och offentliga understöd komma att bedömas hur väl besluten och åtgärderna överensstämmer med lag och stadgarna. Vad som redogörs för ovan gäller även överträdelse av annan lag.

I lagförslaget ingår ingen likställighetsprincip och inget förbud mot givande av otillbörlig fördel (allmän bestämmelse) som motsvarar 1 kap. 7 § i aktiebolagslagen och 1 kap. 7 § i lagen om andelslag, och det föreslås därför inte att beslut ska vara ogiltiga för att de strider mot den likställighetsprincip som avses i 21 kap. 2 § 3 punkten i aktiebolagslagen. Grupper av förmånstagare som anges i en stiftelses stadgar och deras medlemmar har inte sådan likställig och ovillkorlig rätt till stiftelsens medel att ett beslut om utdelning av medel kan anses ogiltigt för att det strider mot likställighetsprincipen, om inte annat bestäms i stadgarna. Om stiftelsens ändamål t.ex. är att främja den verksamhet som medlemmarna i en viss yrkeskår utövar, är stiftelsen inte skyldig att jämlikt understödja alla medlemmar i yrkeskåren, om inte annat uttryckligen bestäms i stadgarna. Om beslut

om förvaltning av stiftelsens medel fattas i strid med de uttryckliga bestämmelserna om utdelning av medel i stadgarna eller en förmånstagare tydligt har namngivits i stadgarna och tillgångar överläts till förmån för någon annan förmånstagare än den som anges i stadgarna, kan beslutet vara ogiltigt med stöd av denna punkt.

Enligt 2 mom. får en talan för fastställande av att ett beslut är ogiltigt väckas mot stiftelsen av stiftelsens förvaltningsråd, ledamöterna av förvaltningsrådet, stiftelsens styrelse, ledamöterna av styrelsen och stiftaren samt av andra i stadgarna angivna aktörer.

Även om talan för att förklara ett beslut ogiltigt inte är bunden till tidsfristen på tre månader enligt 1 §, ska ogiltighet återopas inom en rimlig tid. Ett ogiltigt beslut kan bli giltigt, om det inte återopas inom en rimlig tid. Vid bedömningen av rimlig tid kan man beakta bl.a. när den som väcker talan har fått kännedom om beslutet eller när denna i själva verket har haft möjlighet att få kännedom om beslutet samt arten och konsekvenserna av ärendet som var föremål för beslutsfattandet.

På väckande av talan för fastställande av att ett beslut är ogiltigt tillämpas enligt 3 mom. inte den tidsfrist på tre månader som föreskrivs i 1 § 2 mom. Talan ska väckas inom en rimlig tid från det att käranden har fått kännedom om ett ogiltigt beslut och grunden för det. Om talan inte väcks inom en rimlig tid, kan ett ogiltigt beslut bli giltigt. I fråga om fusions- eller upplösningsbeslut föreslås det i överensstämmelse med nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer att talan som gäller ett fusions- eller upplösningsbeslut inte får väckas efter det att sex månader har förflutit från det att fusionen eller upplösningen registrerades.

3 §. Domens innehåll. I paragrafen finns i överensstämmelse med nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer bestämmelser om innehållet i en dom med anledning av en klandertalan. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. I praktiken är en sannolik orsak till att beslut ändras genom beslut av domstol vanligen en intern motstridighet inom stiftelsens styrelse, som man har försökt korrigera genom det felaktiga beslutet.

Med anledning av en klandertalan kan ett beslut förklaras ogiltigt eller ändras. Beslutet kan ändras endast om det utifrån de bevis som läggs fram i domstolen kan konstateras vilket innehåll beslutet borde ha haft. I praktiken kan beslutet vara i den mån felaktigt att domstolen kan korrigera det i stället för att upphäva det, om de röster som ledamöterna i styrelsen (förvaltningsrådet) avgett har räknats fel eller man i beslutsfattandet inte har beaktat de krav som i stiftelselagen eller stadgarna ställs på beslutet.

Käranden kan i samband med klandertalan yrka på att verkställandet av beslutet ska förbjudas. Domstolen meddelar beslut om förbud mot verkställande i samband med domen om avgörandet i sak. Trots bestämmelserna i denna paragraf kan en part kräva att verkställandet av beslutet förbjuds med stöd av bestämmelserna om säkringsåtgärder i rättegångsbalken.

8 kap. Skadestånd

I kapitlet föreskrivs det om en stiftelses organs och revisorers skadeståndsansvar (1 och 2 §), jämkning och fördelning av skadeståndsansvar (3 §), beslutsfattandet i stiftelsen för att väcka skadeståndstalan (4 §), någon annan persons rätt att väcka skadeståndstalan för stiftelsen (5 §) och preskription av talerätt (6 §) samt bestämmelsernas tvingande natur (7 §).

Väsentliga ändringar i förhållande till den gällande lagen är bestämmelserna om vem som kan bli skadeståndsansvarig i stiftelserättsligt hänseende och vem som beslutar om väckande av skadeståndstalan samt rätten för stiftaren och en i stadgarna angiven aktör att väcka skadeståndstalan och bestämmelserna om preskription av talerätt.

Enligt förslaget kan en förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören bli skyldiga att ersätta skada i stiftelserättsligt hänseende. En testamentsexekutor som förordnats att bilda en testamentsstiftelse kan också bli skyldig att ersätta skada. Enligt 12 a § i den gällande lagen kan även en medlem av eller en funktionär, som inte är arbetstagare, i en stiftelses organ och som anges i stadgarna bli skyldiga att ersätta skada i stiftelserättsligt hänseende. I fråga om

dessa avviker förslaget från den gällande lagen. På skadeståndsansvaret för andra aktörer än ett organ eller en funktionär som hör till stiftelsens ledning och anges i 3 kap. 1 § i lagen tillämpas i fortsättningen skadeståndslagen (412/1974) och principerna för avtalsansvar. Enligt förslaget ska skadeståndsansvaret för de organ som anges i stadgarna emellertid inte ändras när den nya lagen träder i kraft, utan före ikraftträdandet av den nya lagen ska enligt 9 § i den föreslagna lagen om införande på skadeståndsansvar för ett i stadgarna angivet organ tillämpas 8 kap. 1 § i den nya lagen.

Stiftaren är enligt förslaget avtalsansvarig gentemot stiftelsen i fråga om förbindelsen om grundläggande kapital. Stiftaren kan i enlighet med gällande praxis till övriga delar bli tvungen att med stöd av skadeståndslagen eller avtalsansvaret ersätta den skada som han eller hon orsakat stiftelsen. Med avvikelse från den gällande lagen finns det i detta kapitel när det gäller arbetstagares skadeståndsansvar ingen hänvisningsbestämmelse till speciallagstiftning. Bestämmelser om arbetstagares skadeståndsansvar finns i 12 kap. i arbetsavtalslagen (55/2001) och i skadeståndslagen som även i fortsättningen tillämpas på skadeståndsansvar för en stiftelses arbetstagare.

Utöver bestämmelserna om skadeståndsskyldighet i 1 § i detta kapitel kan en person som hör till ledningen vara skadeståndsansvarig gentemot stiftelsen eller en tredje part med stöd av annan lagstiftning, t.ex. skadeståndslagen, eller avtalsansvar. Skadeståndsansvar enligt skadeståndslagen kan i praktiken realiseras endast sällan, eftersom den skada som orsakats i en stiftelses verksamhet i regel är ekonomisk skada och enligt 5 kap. 1 § i skadeståndslagen ersätts en så kallad "ren förmögenhetsskada" endast i undantagsfall med stöd av skadeståndslagen.

Förslaget motsvarar i fråga om grunden för skadeståndsansvar principerna i den gällande lagen. Enligt förslaget ska det i lagen tas in en oaktsamhetspresumtion som gäller ansvar och som motsvarar gällande praxis. Om den som orsakat skada har orsakat den genom att bryta mot stiftelselagen eller stiftelsens stadgar, anses skadan ha orsakats genom vårdslöshet, om inte den som orsakat skadan visar

att han eller hon har handlat omsorgsfullt. Omvänd bevisbörda tillämpas inte i situationer där den som kräver skadestånd hävdar att en person som hör till ledningen har handlat i strid med den allmänna omsorgsplikt som anges i 1 kap. 4 §. I detta fall ska den som kräver skadestånd visa att en person som hör till stiftelsens ledning har handlat oaktsamt.

I den gällande lagen föreskrivs det inte om vem som kan fatta beslut om att väcka skadeståndstalan i en stiftelse. Lagens 10 a § har i praktiken inneburit att om det i stadgarna inte anges att förvaltningsrådet har till uppgift att väcka skadeståndstalan, har endast styrelsen kunnat besluta om väckande av skadeståndstalan. Enligt förslaget ska beslut om väckande av skadeståndstalan i fortsättningen fattas av förvaltningsrådet som övervakar styrelsens och verkställande direktörens verksamhet, om det i stadgarna inte uttryckligen bestäms att styrelsen ska fatta beslut i ärendet. Om stiftelsen inte har ett förvaltningsråd, beslutar styrelsen om väckande av skadeståndstalan.

I förslaget har stiftaren getts större möjlighet att påverka övervakningen av stiftelsens verksamhet. Stiftaren har enligt förslaget rätt att väcka skadeståndstalan. Den tid som förflutit efter det att stiftelsen bildades inverkar i princip inte på stiftarens rätt att väcka talan. Inte heller det faktum att stiftaren inte längre deltar i förvaltningen av stiftelsen eller att stiftelsens verksamhet har kunnat ändras eller växa betydligt efter det att stiftelsen bildades innebär i princip att stiftaren förlorar rätten att väcka talan. Enligt förslaget kan man i stadgarna när stiftelsen bildas eller efter det genom en stadgeändring dessutom ge en bestämd aktör rätt att väcka skadeståndstalan.

Förslaget avviker till sitt innehåll från gällande rätt när det gäller preskription av talerätt. Rätt att väcka talan preskriberas enligt gällande rätt i enlighet med vad som bestäms i lagen om preskription av skulder (728/2003) och detta sker i princip inom tre år, om inte preskriptionen avbryts före det. I kapitlet föreskrivs om preskription av talerätt i överensstämmelse med nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer. Talerätten preskriberas således inom fem år från det att den åtgärd som ligger till grund för talan vidtogs.

Enligt förslaget ska bestämmelserna om skadeståndsansvar vara tvingande, och något annat kan inte genom avtal eller i stadgarna bestämmas om det till skada för en tredje part eller stiftelsen.

1 §. Skadeståndsskyldighet. I paragrafen föreskrivs det om stiftelserättslig skadeståndsskyldighet. Enligt 12 a § i den gällande lagen gäller den stiftelserättsliga skadeståndsskyldigheten alla medlemmar av en stiftelses organ och funktionärer i stiftelsen, som inte är arbetstagare. Med avvikelse från den gällande lagen gäller den föreslagna stiftelserättsliga skadeståndsskyldigheten endast dem som i 3 kap. i förslaget har getts uppgifter som hör till ledningen. Till följd av hänvisningsbestämmelserna i 12 kap. 9 § 1 mom. och 14 kap. 11 § 5 mom. i förslaget tillämpas bestämmelserna om skadeståndsskyldighet utöver på stiftelsens ledning även på likvidatorer och gode män.

I stiftelser finns inga organ som motsvarar ett aktiebolags bolagsstämma till vilken vem som helst av de närvarande från fall till fall kan väljas till ordförande. Det finns således inget behov av att i stiftelselagen föreskriva om ett skadeståndsansvar som motsvarar stämмоordförandens skadeståndsskyldighet enligt 22 kap. 3 § i aktiebolagslagen.

Enligt 1 mom. kan en förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören bli skyldiga att ersätta skada i stiftelserättsligt hänseende. Bestämmelsen i 1 mom. om ledningens skadeståndsansvar motsvarar i sak den gällande lagens 12 a § om skadeståndsansvar för medlemmar av organ och funktionärer. En förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören ska ersätta stiftelsen för skada som de i sitt uppdrag, i strid med den omsorgsplikt som anges i 1 kap. 4 §, uppsåtligt eller av vårdslöshet har orsakat stiftelsen. Enligt 1 kap. 4 § i förslaget ska stiftelsens ledning omsorgsfullt främja fullgörandet av stiftelsens ändamål samt stiftelsens intressen. Skadeståndsansvar föreligger i överensstämmelse med gällande praxis inte i situationer där ledningen med hänsyn till omständigheterna har fattat ett beslut som baserar sig på en ändamålsenlig utredning och prövning och som i efterhand visar sig vara ekonomiskt misslyckat för stiftelsens del. Om t.ex. stiftelsens

styrelse har beslutat att för att samla in medel till stiftelsen börja bedriva annan affärsverksamhet än sådan som har samband med fullgörandet av ändamålet och är tillåten enligt stadgarna och det utifrån en omsorgsfull prövning och bedömning verkar som om affärsverksamheten kommer att inbringa medel för att finansiera de verksamhetsformer som anges i stadgarna, men affärsverksamheten trots beräkningarna visar sig vara förlustbringande, är styrelsen inte personligen skadeståndsansvarig gentemot stiftelsen för förlusten av medel och de sämre möjligheterna att fullgöra stiftelsens ändamål.

Enligt 2 mom. är en person som hör till ledningen skyldig att utöver vad som avses i 1 mom. också ersätta skada som han eller hon i sitt uppdrag annars i strid med stiftelselagen eller stiftelsens stadgar uppsåtligt eller av vårdslöshet har orsakat stiftelsen eller någon annan. Ledningens skadeståndsansvar gentemot en tredje part kräver att skadan har orsakats på annat sätt än genom överträdelse av den allmänna omsorgsplikt som avses i 1 kap. 4 §. Om stiftelsen har orsakat en tredje part skada t.ex. på grund av avtalsbrott, är ledningen med stöd av stiftelselagen inte personligen skadeståndsansvarig för den skada den orsakat en tredje part. Utöver överträdelse av en uttrycklig norm i stiftelselagen omfattar den överträdelse av lag som avses i momentet även att man handlar i strid med en annan bestämmelse som ska iakttas enligt stiftelselagen. Genom förslaget ändras inte 12 a § i den gällande lagen och principerna för rättspraxis.

I 3 mom. finns i överensstämmelse med 22 kap. 1 § 3 mom. i aktiebolagslagen bestämmelser om en oaktsamhetspresumption. Bestämmelsen motsvarar gällande rättspraxis. En person som hör till ledningen ska för att undvika skadeståndsansvar visa att han eller hon har handlat omsorgsfullt, om skadan har orsakats genom överträdelse av stiftelselagen eller stiftelsens stadgar. Momentet gäller inte situationer där man endast har brutit mot ledningens allmänna omsorgs- och lojalitetsplikt enligt 1 kap. 4 §. Oaktsamhetspresumptionen gäller överträdelse av andra principer som avses i 1 kap., bland annat överträdelse av den begränsning av affärsverksamhet som avses i 1 kap. 7 § 2 mom.

Avsikten med den affärsverksamhet som baserar sig på en bestämmelse i stadgarna och tillåts enligt 1 kap. 7 § 2 mom. i förslaget är att inbringa inkomster för att finansiera verksamhetsformerna. I praktiken är det vanligt att affärsverksamhet ibland är förlustbringande till följd av den risk den är förknippad med. Avsikten med begränsningen av bedrivandet av affärsverksamhet är att förhindra situationer där en affärsverksamhet som i sig är tillåten enligt stadgarna kontinuerligt är förlustbringande och således i praktiken begränsar verksamhet enligt de verksamhetsformer som avses i stadgarna. På annan affärsverksamhet som bedrivs för att finansiera den egentliga verksamhet som tillåts i stadgarna tillämpas oaktsamhetspresumtionen på så sätt att om affärsverksamheten under en längre tid är förlustbringande ska ledningen för att undvika skadeståndsansvar visa att den handlat omsorgsfullt.

Oaktsamhetspresumtionen tillämpas även på skada som har orsakats genom en åtgärd till förmån för någon i stiftelsens närstående krets som avses i 1 kap. 8 §. Med avvikelse från bestämmelserna i 5 kap. 2 § om verksamhetsberättelse tillämpas oaktsamhetspresumtionen även på åtgärder med en annan nära släkting i stiftelsens närståendekrets än en familjemedlem.

I 4 mom. föreskrivs om skadeståndsansvar för testamentsexekutor som har förordnats i testamente och för testamentsexekutor som förordnats av domstolen och ska se till att testamentsstiftelsen bildas. Om exekutorer har orsakat skada för stiftelsen eller en tredje part genom överträdelse av stiftelselagen eller stiftelsens stadgar, är de skyldiga att ersätta skadan, om de inte visar att de handlat omsorgsfullt.

2 §. Revisorers skadeståndsskyldighet. I paragrafen föreslås i fråga om revisorers skadeståndsskyldighet en hänvisningsbestämmelse till 51 § i revisionslagen. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse, men bestämmelsen motsvarar gällande rättspraxis. Om det med stöd av stadgarna eller genom beslut av en stiftelses organ har valts en annan kontrollör för stiftelsen, t.ex. en verksamhetsgranskare, fastställs skadeståndsansvaret för verksamhetsgranskaren utifrån villkoren för anställningsförhållandet

och skadeståndslagen. I uppdragsavtalet mellan stiftelsen och verksamhetsgranskaren kan det enligt avtal bestämmas om verksamhetsgranskarens skadeståndsansvar.

3 §. Jämkning och fördelning av skadeståndsansvar. I paragrafen föreslås i fråga om jämkning av skadestånd och fördelning av skadeståndsansvar en hänvisningsbestämmelse till skadeståndslagen. Bestämmelsen motsvarar 12 a § 2 mom. i den gällande lagen.

4 §. Fattande av beslut om skadeståndsskyldighet i en stiftelse. I paragrafen föreskrivs det om en stiftelses beslutsfattande i ett ärende som gäller skadestånd. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Enligt den gällande lagen hör väckande av skadeståndstalan till styrelsens allmänna behörighet, om det i stadgarna inte uttryckligen bestäms att beslutsfattandet hör till förvaltningsrådet. Vid väckande av skadeståndstalan kan det dock vara fråga om ett ärende där styrelsens egna intressen står i strid med stiftelsens intressen. Det föreslås därför att det i princip är förvaltningsrådet som i en stiftelse beslutar om väckande av skadeståndstalan. Avsikten med förslaget är att förvaltningsrådet som övervakar styrelsens och verkställande direktörens verksamhet ska ha rätt att besluta om väckande av skadeståndstalan.

I stadgarna kan det bestämmas att i stället för förvaltningsrådet så har styrelsen rätt att väcka skadeståndstalan. Om stiftelsen inte har ett förvaltningsråd, beslutar styrelsen i ett ärende som hör till dess allmänna behörighet om väckande av skadeståndstalan. En ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen är enligt 3 kap. 4 § i förslaget jävig att besluta om sin egen skadeståndsskyldighet gentemot stiftelsen. En ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen kan vara jävig att besluta om ett ärende som gäller skadestånd, även i det fallet att det samtidigt är fråga om t.ex. huruvida den ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen som fattat beslutet har försummat tillsynsskyldigheten i stiftelsen. En ledamot i förvaltningsrådet eller styrelsen har med stöd av denna paragraf inte rätt att väcka skadeståndstalan för stiftelsens räkning.

Beslut om väckande av skadeståndstalan är inte slutligt, vilket innebär att ärendet kan

behandlas på nytt. Det organ som fattar beslutet kan t.ex. ha beslutat att inte väcka talan, men ärendet kan senare på nytt tas upp för behandling, om det behöriga organet får kännedom om omständigheter som man inte tidigare känt till vid beslutsprövningen.

En stiftelses organ har i princip rätt att inom ramen för sin normala prövningsrätt besluta om huruvida det är förenligt med stiftelsens intressen att kräva skadestånd. Förvaltningsrådet eller styrelsen kan t.ex. anse att det inte lönar sig att föra talan på grund av osäkerheten om utgången och kostnadsrisken. Förvaltningsrådet eller styrelsen kan även anse att det inte heller lönar sig att föra en klart berättigad talan, med beaktande av de omständigheter som normalt ska beaktas i samband med väckande av talan, t.ex. kostnadsrisken och en eventuellt dålig sannolikhet för att skadeståndet faktiskt kan drivas in av den ersättningsskyldige, eller olika omständigheter som inverkar på stiftelsens intressen, t.ex. negativ publicitet i anknytning till skadeståndstalan. Förvaltningsrådet och styrelsen ska enligt 1 kap. 4 § omsorgsfullt sköta stiftelsens ärenden, och det kan i vissa situationer vara i stiftelsens intresse att låta bli att väcka skadeståndstalan.

I lagen föreslås inga bestämmelser om beviljande av ansvarsfrihet. I praktiken har en stiftelse ingen ägare och i en stiftelse finns det i princip inte heller en annan aktör vars ändamål eller verksamhet stiftelsen främjar med stöd av sina stadgar på så sätt att dessa aktörer har en på stiftelsens stadgar baserad rätt till t.ex. de medel som stiftelsen delar ut. I stiftelser med en förvaltningsmodell där det finns endast en instans är det styrelsen som i praktiken vanligen kompletterar sig själv och i stiftelser med en förvaltningsmodell där det finns två instanser är det förvaltningsrådet som kompletterar sig självt. Stiftelselagens presumptionsbestämmelse om den inverkan som den ansvarsfrihet som stiftelsens organ beviljat har på möjligheterna för nya ledamöter i organet att besluta om krävande av skadestånd av tidigare ledamöter i styrelsen (förvaltningsrådet) är av dessa orsaker inte ägnad att främja att stiftelsens ärenden sköts omsorgsfullt och i enlighet med stiftelsens intressen. Bestämmelser om ansvarsfrihetens inverkan på stiftelsens interna förhållanden

kan behövas främst i det fallet att en utomstående aktör väljer ledamöterna i styrelsen eller förvaltningsrådet. Vid behov kan det i en stiftelses stadgar även i fortsättningen bestämmas om beviljande av ansvarsfrihet. Att ansvarsfrihet beviljas begränsar inte tillsynsmyndigheternas eller utomståendes rätt att väcka talan. Med stöd av de allmänna rättsprinciperna kan beviljande av ansvarsfrihet i praktiken begränsa rätten att senare kräva ersättning endast för dem som medvetna om villkoren för ersättning har understött beviljande av ansvarsfrihet.

5 §. Någon annan persons och myndigheters rätt att föra talan för stiftelsen. I paragrafen föreskrivs det om någon annan aktörs än förvaltningsrådets eller styrelsens rätt att i sitt eget namn föra talan om betalning av skadestånd till stiftelsen. Enligt paragrafen kan skadeståndstalan väckas endast i fråga om skada som eventuellt orsakats stiftelsen, inte t.ex. skada som orsakats bolag som stiftelsen äger eller tredje parter.

I 1 mom. föreskrivs det om Patent- och registerstyrelsens rätt att i sitt eget namn föra talan om betalning av skadestånd till stiftelsen. Förslaget motsvarar 14 § 3 mom. i den gällande lagen. Förslaget avviker från den gällande lagen på så sätt att Patent- och registerstyrelsens rätt att väcka skadeståndstalan utöver ledamöter i förvaltningsrådet och styrelsen gäller även verkställande direktören och stiftelsens revisor.

Eftersom det i en stiftelse saknas ägare och medlemmar som övervakar dess verksamhet föreslås det att man i stiftelser kan ge aktörer som är utomstående i förhållande till stiftelsen rätt att i sitt eget namn väcka talan om betalning av skadestånd till stiftelsen. Rätt att väcka skadeståndstalan har enligt momentet stiftelsens stiftare samt en sådan fysisk eller juridisk person som getts rätt att väcka skadeståndstalan genom en uttrycklig bestämmelse i stadgarna. Rätt att väcka skadeståndstalan har t.ex. inte en aktör som avses i 7 kap. 1 § 4 mom. och är berättigad att väcka klandertalan, om det i stadgarna inte finns en uttrycklig bestämmelse om att en aktör som är berättigad att väcka klandertalan även kan väcka skadeståndstalan. En i stiftelsens stadgar eventuellt angiven förmånstagare har vanligen inte rätt att kräva vissa eko-

nomiska förmåner av stiftelsen, om inte annat bestäms i stadgarna. Därför har sådana förmånstagare i princip inte rätt att i sitt eget namn föra talan om betalning av skadestånd till stiftelsen för att ersätta skada som orsakats av överträdelse av stiftelselagen eller stadgarna, om inte annat framgår av stiftelsens stadgar.

De aktörer som avses i momentet kan väcka en skadeståndstalan, om det när talan väcks är sannolikt att stiftelsen inte ser till att skadeståndsanspråket fullföljs. Om man i stiftelsen ännu inte har beslutat att väcka skadeståndstalan och talan ännu inte ska preskriberas, ska det i respektive fall bedömas om de aktörer som nämns i momentet har rätt att väcka talan. Om t.ex. ett ärende som gäller skadan har behandlats i stiftelsen eller förvaltningsrådet har beviljat ansvarsfrihet med kännedom om den skada som orsakats stiftelsen eller uttryckligen beslutat att skadeståndstalan inte väcks, kan villkoret för sannolikhet uppfyllas. Villkoret för sannolikhet kan också uppfyllas, fastän det i stiftelsen har fattats ett uttryckligt beslut om väckande av skadeståndstalan, om det är uppenbart att stiftelsen inte kommer att väcka talan. Om den tidsfrist som fastställts för väckande av talan håller på att löpa ut, och man i stiftelsen inte faktiskt börjar vidta de åtgärder som ärendet kräver eller om det t.ex. av rättegången som stiftelsen inlett framgår att stiftelsen i rättegången försöker undvika fullföljande av skadeståndsansvaret, kan en aktör som nämns i paragrafen i sitt eget namn väcka talan om betalning av skadestånd till stiftelsen.

Förutsättningarna för väckande av skadeståndstalan bedöms enligt tidpunkten då talan väcks. Om grunder för väckande av talan föreligger vid tidpunkten då talan väcks, går rätten att föra skadeståndstalan inte förlorad på grund av att stiftelsen senare väcker talan mot de ansvarsskyldiga. Frågor som gäller rättegångsförfarandet och domens laga kraft med anledning av parallella käromål behandlas i enlighet med de allmänna principerna.

Enligt 2 mom. ska stiftelsen ges tillfälle att bli hörd under behandlingen av ett ärende som gäller skadeståndstalan, om detta inte är uppenbart onödigt. Talan om betalning av

skadestånd till stiftelsen gäller stiftelsens verksamhet, och väckande av talan kan även medföra skada för stiftelsens verksamhet, och det är därför motiverat att höra stiftelsen under rättegången. Hörande av stiftelsen är nödvändigt bland annat för att behandla frågan huruvida talan över huvud taget kommer att prövas i domstolen. Hörande av stiftelsen kan vara uppenbart onödigt t.ex. om talan omedelbart förkastas.

I de situationer som nämns ovan förs skadeståndstalan för stiftelsens räkning. Om käranden förlorar målet, svarar käranden dock själv för rättegångskostnaderna. Om målet vinnns, kan käranden enligt 2 mom. av stiftelsen få ersättning för sina kostnader till den del de medel som genom rättegången vunnits räcker för ändamålet och kostnaderna inte har kunnat krävas av den förlorande parten.

6 §. *Preskription av talerätt.* I den gällande lagen om stiftelser finns inga bestämmelser om preskription av talerätt, utan de allmänna bestämmelserna om preskription av skadeståndstalan tillämpas på ärendet. Det är oklart när exakt t.ex. Patent- och registerstyrelsens preskriptionstid för väckande av skadeståndstalan börjar löpa. För att göra detta tydligare föreslås det bestämmelser om preskription av talerätt. Tidsfristerna för preskription av skadeståndstalan gäller alla som har rätt att väcka skadeståndstalan. Enligt förslaget gäller för alla käromål som avses i detta kapitel en tidsfrist på fem år som motsvarar nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer.

Enligt 1 punkten preskriberas rätten att väcka talan mot en förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören inom fem år från utgången av den räkenskapsperiod under vilken det beslut som ligger till grund för talan fattades eller den åtgärd som ligger till grund för talan vidtogs. Enligt 2 punkten preskriberas rätten att väcka talan mot en revisor inom fem år från det att den revisionsberättelse eller det yttrande, utlåtande eller intyg som ligger till grund för talan lades fram, och enligt 3 punkten preskriberas rätten att väcka talan mot testamentsexekutorn inom fem år från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

Tidsfristerna som gäller preskription av talerätt är tvingande, och de kan inte förlängas genom de icke-formbundna åtgärder för avbrytande av preskription som avses i lagen om preskription av skulder (728/2003). Bestämmelserna i denna paragraf påverkar inte tidsfristerna i anslutning till preskription av väckande av brottsbaserad skadeståndstalan. Om skadan har orsakats genom en straffbar gärning, preskriberas väckande av skadeståndstalan i enlighet med 7 § 3 mom. i lagen om preskription av skulder. En skuld som grundar sig på ett brott anses med stöd av ovannämnda lag inte vara preskriberad så länge åtal kan väckas för brottet eller så länge brottmålet är anhängigt vid domstol.

7 §. Bestämmelsernas tvingande natur. I paragrafen föreskrivs det om skadeståndsbestämmelsernas tvingande natur. Den rätt till skadestånd enligt stiftelselagen eller enligt revisionslagen som en stiftelse eller någon annan har kan inte begränsas i stiftelsens stadgar. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse, men bestämmelsen motsvarar dock gällande praxis.

9 kap. Avgörande av tvister

I kapitlet föreskrivs det om behörig domstol i tvistemål (1 §), ärenden som ska behandlas skyndsamt (2 §) och delgivningar med stiftelsen och underrättelse om avgöranden (3 och 4 §). Motsvarande bestämmelser finns inte i den gällande lagen, med undantag för bestämmelserna om delgivningar.

Det viktigaste förslaget till ändring i kapitlet är att det föreskrivs om ärenden som ska behandlas skyndsamt i stiftelselagen. Domstolen ska behandla ett ärende skyndsamt, om det gäller en talan som avses i 11 kap. 11 § som en stiftelse väcker i samband med en fusion för att säkerställa att borgenären har fått betalning eller betryggande säkerhet för sin fordran. Domstolen ska även skyndsamt behandla de käromål om ogiltiga beslut som avses i 7 kap. Ändringen motsvarar bestämmelserna i nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer.

1 §. Behörig domstol. I paragrafen föreskrivs det om behörig domstol i tvistemål som gäller tillämpningen av stiftelselagen. Enligt paragrafen får tvistemål som gäller

tillämpningen av stiftelselagen eller en stiftelses stadgar också prövas av tingsrätten på stiftelsens hemort, trots bestämmelserna i 10 kap. i rättegångsbalken. Principen motsvarar bestämmelserna i den gällande lagens 14 § 2—4 mom. och 18 § 3 mom. om Patent- och registerstyrelsens rätt att väcka talan i en domstol på stiftelsens hemort. Med tvistemål som gäller tillämpningen av stiftelselagen avses käromål som baserar sig på bestämmelserna i stiftelselagen eller en stiftelses stadgar. Ett ärende kan behandlas i domstolen på stiftelsens hemort, om käranden kräver att ärendet ska avgöras med stöd av stiftelselagen eller en lag som det hänvisas till i stiftelselagen. Paragrafen gäller däremot inte ärenden som gäller tillämpningen av andra lagar, även om det i dem hänvisas till bestämmelserna i stiftelselagen.

De berörda parterna kan avtala om behandling av tvistemålet i ett annat forum som avses i rättegångsbalken, även om ärendet med stöd av paragrafen kan behandlas i domstolen på stiftelsens hemort. Bestämmelsen om forum tillämpas inte på brottmål. Ett privaträttsligt anspråk med anledning av ett brott får behandlas i samband med åtalet i enlighet med vad som föreskrivs i 3 kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

2 §. Ärenden som ska behandlas skyndsamt. I paragrafen finns i överensstämmelse med nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer bestämmelser om ärenden som ska behandlas skyndsamt.

Enligt 1 mom. ska ett ärende behandlas skyndsamt i domstol, om det gäller betalning eller betryggande säkerhet. I ett ärende som ska behandlas skyndsamt är det enligt momentet fråga om en angelägenhet mellan stiftelsen och dess borgenär vid en fusion.

Enligt 2 mom. ska ett ärende som gäller klander av beslut som fattats av en stiftelses organ behandlas skyndsamt. Ovisshet om huruvida styrelsens eller förvaltningsrådets beslut eventuellt är ogiltigt kan försvåra stiftelsens verksamhet, och därför är det motiverat att behandla dessa ärenden i domstol enligt en så snabb tidtabell som möjligt.

3 §. Delgivningar med stiftelsen. I paragrafen föreskrivs om delgivningar med stiftelsen. Paragrafens 1 mom. motsvarar 10 § 3 mom. i den gällande lagen.

I 2 mom. föreskrivs det om situationer där en av stiftelsens styrelseledamöter, verkställande direktör eller en person har rätt att teckna stiftelsens namn inte är antecknad i registret. I detta fall kan delgivningen ske genom att överlämna handlingarna som ska delges till någon av stiftelsens anställda eller, om en sådan person inte påträffas, till polisen. Bestämmelsen motsvarar vad som i nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer bestäms om delgivning.

4 §. Underrättelse om avgöranden. I lagen föreslås i överensstämmelse med nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer en bestämmelse om domstolens skyldighet att anmäla sitt avgörande till stiftelserregistret, om avgörandet gäller en omständighet som ska antecknas i stiftelserregistret. Paragrafen motsvarar bestämmelserna i den gällande lagens 22 § om domstolens anmälningsskyldighet. Typiska exempel på avgöranden som avses i paragrafen är t.ex. beslut om val av ledamöter till ett organ, utseende av gode män eller likvidatorer eller avgöranden som gäller användning av stiftelsens namn. Domstolen ska underrätta registermyndigheten också om att dess avgörande har vunnit laga kraft.

10 kap. Straffbestämmelser

I kapitlet föreskrivs det om stiftelsebrott (1 §) och stiftelseförseelse (2 §). Det viktigaste förslaget till ändring i förhållande till den gällande lagen är bestämmelserna om stiftelsebrott. Motsvarande straffbestämmelser finns inte i den gällande lagen.

I fråga om stiftelserätten utgår man i förslaget från den i associationsrätten allmänna principen om att straffbestämmelserna inte ska tillämpas i stiftelserätten utan särskilt tungt vägande skäl. Det blir aktuellt att tillämpa straffbestämmelserna främst i sådana fall när de andra metoder och sanktioner som anges i stiftelselagen, såsom byte av en förvaltningsråds- eller styrelseledamot eller skadestånd, inte kan anses vara tillräckligt effektiva t.ex. på grund av att det lagstridiga förfarandet är exceptionellt allvarligt. Detta kan t.ex. bero på att det i regel är fråga om en situation där det är svårt att leda i bevis hur skadan uppkommit och hur stor den är. Ock-

så omständigheten att ett lagstridigt förfarande är exceptionellt allvarligt kan vara en grund för kriminalisering. Detta är fallet särskilt i fråga om olaglig utdelning av medel, vilket den föreslagna straffbestämmelsen gäller.

Särskilda straffbestämmelser som motsvarar förslaget finns i 25 kap. 1 § 2 och 4 punkten i aktiebolagslagen samt i 27 kap. 1 § 1 och 3 punkten i lagen om andelslag.

En hänvisning till företags- och organisationsdatalagen (244/2001) som motsvarar den gällande lagens 27 § 2 mom. om straff för försummad anmälan föreslås inte i lagen. Trots slopandet av hänvisningsbestämmelsen tillämpas straffbestämmelserna i 19 § i företags- och organisationsdatalagen på en stiftelses registeranmälan. Enligt 19 § 1 mom. i företags- och organisationsdatalagen ska den som försummar att göra en registeranmälan, om inte gärningen är ringa eller om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för försummande av företags- och organisationsdataanmälan dömas till böter. Om stiftelsen är registrerad i handelsregistret, registret över mervärdesskattskyldiga, forskottsuppbörsregistret eller arbetsgivarregistret, kan den som uppsåtligt låter bli att iaktta vad som i 15 § i företags- och organisationsdatalagen bestäms om de uppgifter som ska anges i brev och blanketter, dessutom för försummande av användning av företags- och organisationsnummer dömas till böter med stöd av straffbestämmelsen i 19 § 2 mom. i företags- och organisationsdatalagen.

1 §. Stiftelsebrott. I paragrafen föreslås bestämmelser om stiftelsebrott. Stiftelsebrott är straffbara endast som uppsåtliga gärningar. En gärning är enligt förslaget inte straffbar om den är ringa eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag.

Straffbestämmelsen om stiftelsebrott i 1 punkten i paragrafen gäller fall där någon bryter mot de uttryckliga bestämmelserna om utarbetande av revisorsyttrande och då kränker borgenärsskyddet. Bestämmelsen gäller revisorsyttranden som enligt 11 kap. 4 § i förslaget ges till stiftelserna som deltar i en fusion. I praktiken har yttrandena betydelse främst vid fusionen av verksamhetsstiftelser, när fusionens inverkan bedöms av borgenä-

rerna för de stiftelser som deltar i fusionen. Dessutom tillämpas borgenärsskyddsförfarandet på en övertagande stiftelse endast, om fusionen är ägnad att äventyra betalningen till den övertagande stiftelsens borgenärer. Om stiftelserna som deltar i fusionen har endast sådana borgenärer med obetydliga fordringar som inte i praktiken tar del av uppgifterna om det ekonomiska läget i stiftelserna som fusioneras, beaktas detta vid bedömningen av huruvida gärningen är straffbar i enlighet med de allmänna straffrättsliga principerna. Straffbestämmelsen tillämpas inte på försummelse av att begära yttrande. I praktiken framskrider fusionsförfarande inte, om det yttrande som avses i 11 kap. 7 § inte lämnas till registermyndigheten i samband med anmälan om registrering av fusionsplanen (11 kap. 7 §).

Bestämmelsen i strafflagens 16 kap. 7 § om registeranteckningsbrott och bestämmelsen om ingivande av osant intyg till myndighet i 8 § i samma kapitel kan inte tillämpas på yttrandet. Detta yttrande kan jämföras med en revisionsberättelse. Överträdelser av bestämmelserna om revisionsberättelse är enligt revisionslagen straffbara som revisionsbrott. Utöver att yttrandet ska upprättas i enlighet med de uttryckliga bestämmelserna i stiftelselagen ska det enligt revisionslagens 1 och 16 § upprättas även med beaktande av god revisionssed.

Bestämmelser om försummelse av etableringsanmälan samt anmälan om ändring och nedläggning finns i 19 § i företags- och organisationsdatalagen.

Enligt 2 punkten i paragrafen ska den som delar ut stiftelsens medel i strid med 1 kap. 2 § 1 mom. till stiftelsens närståendekrets eller med avvikelse från det ändamål eller de verksamhetsformer som anges i stiftelsens stadgar dömas för stiftelsebrott. Med utdelning av medel avses i enlighet med de allmänna associationsrättsliga principerna affärshändelser som minskar stiftelsens tillgångar eller ökar dess skulder på andra än kommersiella villkor (utan någon företagsekonomisk grund — jfr 13 kap. 1 § 3 mom. i aktiebolagslagen och 16 kap. 1 § 3 mom. i lagen om andelslag). Olaglig utdelning av medel kan vara straffbart även med stöd av annan straffrättslig reglering, t.ex. som miss-

bruk av förtroendeställning (36 kap. 5 § i strafflagen) eller förskingring (28 kap. 4—6 § i strafflagen).

Förbjuden utdelning av medel till stiftelsens närståendekrets behandlas i motiveringen till 1 kap. 2 §. Skyldigheten för stiftelsens ledning att samla in uppgifter om stiftelsens närståendekrets och den betydelse en åtgärd som görs för stiftelsens räkning har för stiftelsen behandlas i motiveringen till 1 kap. 4 §. Utöver understöd som i strid med lag och stadgarna har getts till närståendekretsen kan även andra helt eller delvis vederlagsfria transaktioner mellan stiftelsen och dess närståendekrets vara straffbara. Med en stiftelses närståendekrets avses alla de människor, sammanslutningar och stiftelser som anges i 1 kap. 8 §. Till denna del är syftet med straffbestämmelsen att främja fullgörandet av en stiftelses ändamål enligt dess stadgar så att favorisering av stiftelsens närståendekrets på ett sätt som avviker från stiftelselagen och stiftelsens stadgar förhindras.

Straffbestämmelsen tillämpas i princip inte när en stöd- eller släktstiftelse som avses i 1 kap. 9 § understöder eller i övrigt delar ut medel i enlighet med de verksamhetsformer som anges i dess stadgar till förmånstagare som hör till dess närståendekrets och avses i paragrafen och stadgarna. I en sådan stiftelse kan utdelning av medel till närståendekretsen vara straffbar främst i det fallet att understöd ges på annat sätt än i enlighet med de verksamhetsformer som anges i stadgarna, till andra än den närståendekrets som anges i stadgarna eller förmånstagarna när understöd delas ut särbehandlas i strid med vad som eventuellt bestäms i stadgarna. Även i detta fall är det endast utdelning av medel med avvikelse från stadgarna som kan vara straffbar, eftersom det i stiftelselagen inte föreskrivs om likabehandling av förmånstagare som anges i stadgarna.

Förbjuden utdelning av medel med avvikelse från ändamålet eller verksamhetsformerna enligt stiftelsens stadgar behandlas i motiveringen till 1 kap. 2 och 4 §. I praktiken kan förbjuden utdelning av medel uppträda t.ex. som understöd eller andra helt eller delvis vederlagsfria transaktioner för att främja ett annat ändamål än det som anges i stadgarna eller som sådana helt eller delvis ve-

derlagsfria transaktioner genom vilka ett ändamål som i stora drag anges i stadgarna främjas på ett annat sätt än genom de verksamhetsformer som anges i stadgarna. I praktiken kan man i en stiftelses stadgar ange ändamålet och verksamhetsformerna i så grova drag att de möjliggör en mycket omfattande laglig verksamhet. Tolkningen av stadgarna när det gäller vilka verksamhetsformer som är tillåtna kan även med tiden ändras på det sätt som avses i motiveringen till 1 kap. På fastställande av överträdelse av lag och stadgar, bedömning av uppsåtlighet och andra omständigheter som inverkar på bestämmande av straff tillämpas de allmänna straffrättsliga principerna. Även till denna del är avsikten med straffbestämmelsen att främja fullgörandet av stiftelsens ändamål genom de verksamhetsformer som anges i stadgarna.

Den föreslagna särskilda straffbestämmelsen tillämpas inte på transaktioner som utförs mot fullt vederlag mellan stiftelsen och dess närstående, och inte heller på bedrivande av affärsverksamhet som stiftelsens ändamål i strid med förbudet enligt 1 kap. 2 §. Dessa transaktioner och denna verksamhet uppfyller inte rekvisiten för utdelning av medel. Transaktionerna och verksamheten kan dock vara straffbara med stöd av annan straffrättslig reglering, t.ex. som missbruk av förtroendeställning. På detta tillämpas även bestämmelserna i 8 kap. om skadeståndsansvar och bestämmelserna i 14 kap. om tillsyn över stiftelser.

Huruvida utdelning av medel är laglig kan även vara förknippat med svåra frågor som gäller tolkningen av stiftelselagen och stiftelsens stadgar, och därför kan t.ex. villfarelse om frihet från straffansvar (4 kap. 2 § i strafflagen) bli tillämplig vid bedömningen av förutsättningarna för straffbarhet. Området för straffbarhet är därför inte nödvändigtvis lika omfattande som området för skadeståndsskyldighet (8 kap.). När straffbestämmelsen tillämpas ska det även beaktas vem de bestämmelser och föreskrifter som det brutits mot vid den olagliga utdelningen av medel syftar till att skydda. Tillämpningen av straffbestämmelserna kräver däremot inte att intressentgruppen har orsakats konkret skada.

Straffansvaret kan gälla dem som beslutat om den olagliga utdelningen (vanligen leda-

möterna i styrelsen eller förvaltningsrådet) och dem som verkställt utdelningen (styrelseledamöterna och verkställande direktören). Dessas ställning som gärningsmän, anstiftare eller medhjälpare bedöms från fall till fall enligt de allmänna principerna för straffrätten.

Utöver den föreslagna straffbestämmelsen tillämpas på en stiftelses verksamhet även de allmänna straffrättsliga straffbestämmelserna och principerna. Till exempel missbruk av förtroendeställning, förskingring och bedrägeri (36 kap. 1—3 § i strafflagen) är, om de förekommer i stiftelser, straffbara gärningar enligt strafflagen. Sådana straffbestämmelser om t.ex. bokföringsbrott, skatteförseelse och subventionsförseelse (30 kap. 9 och 10 § och 29 kap. 1—8 § i strafflagen) som gäller stiftelsens verksamhet kan även bli tillämpliga. På motsvarande sätt tillämpas de allmänna principerna för straffrätten på ringa gärningar som medför att straffbarheten slopas.

Förslaget avviker från nyare associationsrättslig lagstiftning på så sätt att rekvisiten för olaglig utdelning av medel enligt förslaget är bundna till transaktioner genom vilka stiftelsens medel delas ut med avvikelse från stiftelsens ändamål eller verksamhetsformer. Enligt associationslagstiftningen är en utdelning av medel som äventyrar borgenärernas, delägarnas eller medlemmarnas ställning straffbar som olaglig utdelning av medel. I förslaget har särdragen i stiftelsernas verksamhet beaktats. Dessa är ett för stiftelser typiskt fullgörande av en stiftelses ändamål genom att dela ut medel i form av understöd eller producera andra förmåner för utomstående, och att stiftelser i princip inte har förmånstagare som motsvarar utsedda ägare eller medlemmar och som har rätt att kräva vissa förmåner av stiftelsen och som ensamma kan ingripa i sådan verksamhet i stiftelsen som strider mot lag eller stadgarna t.ex. genom att kräva skadestånd för den skada som orsakats stiftelsen till följd av överträdelse av lag och stadgarna. Olaglig utdelning av medel måste vara straffbar trots stiftelsernas myndighetstillsyn. I fråga om utdelning av medel sker tillsynen över stiftelser i praktiken i efterhand.

2 §. Stiftelseförseelse. I paragrafen föreskrivs om stiftelseförseelser. Förslaget innehåller en bestämmelse om försummelse av

anmälan som motsvarar 27 § 1 mom. i den gällande lagen. En föreskriven gärning är straffbar som en stiftelseförseelse om den har utförts uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. En gärning är inte straffbar om den är ringa eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag. För stiftelseförseelse kan böter dömas ut.

Enligt 1 mom. 1 punkten i förslaget ska den som har ett dödsbo i sin besittning och försummar att anmäla testamentet hos domstolen i enlighet med bestämmelsen i 2 kap. 7 § 1 mom. straffas för stiftelseförseelse. Försummelsen är med avvikelse från 27 § 1 mom. i den gällande lagen inte straffbar om den skett genom normal eller lindrig oaktsamhet.

Enligt 2 punkten ska den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet försummar att upprätta bokslut eller verksamhetsberättelse enligt stiftelselagen eller att göra en redovisning som föreskrivs i lagen, för stiftelseförseelse dömas till böter. Straff för stiftelseförseelse kan dömas ut också om man i stiftelsen försummar att upprätta ett koncernbokslut i enlighet med 5 kap. 4 §. Förslaget motsvarar nyare associationslagstiftning (t.ex. 25 kap. 2 § 1 mom. 4 punkten i aktiebolagslagen). Avsikten med förslaget är att förenhetliga straffpåföljderna för underlåtelser av informationsskyldigheten som baserar sig på den lagstiftning som tillämpas på privata juridiska personer som har begränsat ansvar.

Om man vid upprättandet av bokslutet, verksamhetsberättelsen eller koncernbokslutet bryter mot bestämmelserna i bokföringslagen, kan även bokföringsbrott, som det föreskrivs om i strafflagens 30 kap. 9 § om underlåtelser av skyldigheterna enligt bokföringslagstiftningen, samtidigt bli tillämpligt.

AVDELNING IV **Fusion och upplösning**

11 kap. **Fusion**

I detta kapitel föreskrivs om fusion av stiftelser. I 1 § i kapitlet bestäms det om förutsättningarna för fusion, i 2 § om olika sätt att genomföra en fusion, i 3 och 4 § om fusionsplan och revisorsyttrande i samband med den, i 5 och 6 § om fusionsbeslut, i 7 § om

registrering av fusionsplanen, i 8 och 9 § om borgenärsskyddsförfarandet, i 10 § om anmälan om verkställande av fusion, i 11 § om förutsättningar för registrering av fusion, i 12 § om fusionens rättsverkningar, i 13 § om slutredovisning och i 14 § om återgång.

De viktigaste ändringarna jämfört med bestämmelserna om fusion i 17 a—c § i den gällande lagen gäller möjligheten att i bestämmelserna avvika från lagen i fråga om förutsättningarna för fusion när stiftelsen bildas (1 § 2 mom. i förslaget) och att verkställa en dottersammanslutningsfusion (1 § 4 mom. i förslaget) samt de många preciseringarna i bestämmelserna om fusion.

I överensstämmelse med den gällande lagen ska en fusion fortfarande bestå av fyra skeden. I det första skedet ska en fusionsplan upprättas (avtal i den gällande lagen) och ett fusionsbeslut fattas i stiftelsen (3—6 §). I det andra skedet registreras fusionsplanen (7 §), vilket motsvarar den ansökan om fusionstillstånd som ska lämnas till Patent- och registerstyrelsen enligt den gällande lagen. Det tredje skedet utgör borgenärsskyddsförfarandet, som enligt förslaget ska överföras från domstolen till Patent- och registerstyrelsen. I det fjärde skedet registreras fusionen (10—11 §). Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det att de stiftelser som deltar i fusionen ska upprätta en slutredovisning som lämnas till Patent- och registerstyrelsen (13 §). Förslaget innebär inte att den gällande lagens princip om att fusionen ska vara vederlagsfri ändras.

Förslaget avviker från den gällande lagen så att det vid fusion inte längre ska vara en förutsättning att fusionen väsentligt främjar fullgörandet av stiftelsens ändamål. Enligt förslaget ska dock en av förutsättningarna för fusion fortfarande vara att de i fusionen deltagande stiftelserna i väsentligt avseende har samma ändamål. När en stiftelse bildas kan stiftaren i stadgarna bestämma något annat om förutsättningarna för fusion än vad som föreskrivs i den gällande lagen. Tack vare ändringen har stiftaren bättre möjlighet att förbereda sig för ändringarna i verksamhetsmiljön och för de behov som följer av omorganiseringen av stiftelsens verksamhet. Om stiftaren i stadgarnas bestämmelser tillåter fusion med en stiftelse som till väsentlig del

främjar ett annat ändamål kan stiftaren de facto möjliggöra att en befintlig stiftelses ändamål inte fullgörs. Förutom att öka stiftelsernas handlingsfrihet är syftet med förslaget att säkra finansiärernas förtroende för hur stiftelsens medel används.

I överensstämmelse med den gällande lagen kan fusionen genomföras antingen som en absorptionsfusion eller en kombinationsfusion. Det föreslås att stiftelserna även ska kunna genomföra en dottersammanslutningsfusion, som möjliggör att sådana koncernstrukturer som har visat sig vara onödiga kan upplösas. Vid en dottersammanslutningsfusion ska de i fusionen deltagande stiftelserna äga det överlåtande bolagets samtliga aktier samt optionsrätter och andra till aktier berättigande särskilda rättigheter vilka definieras i 10 kap. i aktiebolagslagen. I enlighet med motsvarande förutsättningar kan stiftelsen fusioneras med ett bostadsaktiebolag, andelslag och ömsesidigt fastighetsaktiebolag som är stiftelsens dotterbolag. I övrigt ska det i fråga om de materiella bestämmelserna om dottersammanslutningsfusion hänvisas till aktiebolagslagen, lagen om bostadsaktiebolag och lagen om andelslag.

När det gäller registreringen av fusionen föreslås det att man övergår från ett tillståndsförfarande till ett registreringsförfarande. I samband med behandlingen av anmälningar ska myndigheten kontrollera att de förutsättningar för fusion som har föreskrivits i denna lag och bestämts i stiftelsens stadgar finns, och att fusionen har genomförts i enlighet med de förfaranden som föreskrivs i denna lag. I huvudsak motsvarar fusionsförfarandet den gällande lagen.

Enligt 11 § i den föreslagna införelagelsen ska den gamla lagen tillämpas på fusion av stiftelser, om en ansökan om fusionstillstånd lämnas in till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagen träder i kraft. Enligt förslaget kan stiftelserna efter det att den nya lagen har stadfästs, men innan den träder i kraft, besluta att iakttä den nya lagen vid fusion av stiftelsen. Fusionsplanen får anmälas för registrering före den nya lagens ikraftträdande, men den får registreras först när den nya lagen har trätt i kraft.

I de föreslagna bestämmelserna om fusion har man beaktat hur stiftelsernas ändamål

avviker från ett aktiebolags ändamål. Även stiftelsens förmögenhet kan avvika från ett aktiebolags förmögenhet i fråga om att ett gängse värde på medlen inte kan fastställas på motsvarande sätt som för ett företags förmögenhet och att fördelningen på bundet kapital och övrigt eget kapital inte har samma betydelse i en stiftelse som i ett aktiebolag. En stiftelse kan dessutom vara en verksamhetsstiftelse eller i övrigt ha en likartad kapitalstruktur som ett aktiebolag, eftersom stiftelsen även kan utöva ekonomisk verksamhet, inklusive placerings- och affärsverksamhet, och ha skulder.

1 §. Fusion. Paragrafen innehåller en grundläggande definition av fusion av stiftelse och förutsättningarna för fusion. En stiftelse har inga ägare, och i överensstämmelse med den gällande lagen betalas således inte fusionsvederlag vid fusion av stiftelser.

Enligt 1 mom. i paragrafen kan en stiftelse fusioneras med en annan stiftelse som är registrerad i Finland. När en stiftelse fusioneras med en annan stiftelse övergår den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder till den övertagande stiftelsen. I överensstämmelse med 17 a § i den gällande lagen förutsätts det vid fusion av stiftelser även att de i fusionen deltagande stiftelserna i väsentligt avseende har samma ändamål. Fusionen förutsätter inte att stiftelserna har samma verksamhetsform eller förvaltning. Likartade ändamål förutsätts av överlåtande och övertagande stiftelser som deltar i en absorptionsfusion. För att den reglering i 6 kap.2 § om ändring av stiftelsens ändamål ska beaktas, fordras dessutom att de förutsättningar för ändring av ändamålet som tillämpas på den övertagande stiftelsen är desamma som i den överlåtande stiftelsen. Vid en kombinationsfusion ska de i fusionen deltagande stiftelserna ha i väsentligt avseende samma ändamål, liksom en ny stiftelse som bildas ska ha samma ändamål med avseende på de överlåtande stiftelserna. Registermyndigheten kontrollerar att de förutsättningar som hänför sig till kravet på samma ändamål vid fusion uppfylls.

Enligt förslaget förutsätter fusion av stiftelser inte längre att fullgörandet av ändamålet främjas väsentligt. Att fullgörandet av ändamålen har främjats väsentligt har inte hindrat

fusion av stora och väl fungerande stiftelser, och förutsättningen har således varit endast en formell förutsättning för fusion.

I överensstämmelse med den gällande lagen kan det i stadgarna föreskrivas ytterligare förutsättningar för fusion. Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det i 2 mom. i paragrafen också att ett sådant krav på fusion som finns i lagen ska få mildras i stadgarna. Vid bildandet av en stiftelse kan stiftaren i stadgarna bestämma om sådana förutsättningar för fusion som avviker från vad som föreskrivs i lagen. Genom denna ändring har stiftaren bättre möjlighet att förbereda sig för ändringarna i verksamhetsmiljön och för de behov som följer av omorganiseringen av stiftelsens verksamhet. I stadgarna kan t.ex. bestämmas att fusionen inte förutsätter att de stiftelser som fusioneras har samma ändamål eller att en fusion med en annan stiftelse är möjlig om stiftaren ger sitt samtycke till fusionen. Om stiftaren vid bildandet av stiftelsen har bestämt att det ska finnas vissa förutsättningar för fusion, kan dessa bestämmelser i stadgarna ändras genom ett beslut som fattas enhälligt av organets ledamöter, om inte stiftaren har bestämt annat i stadgarna när stiftelsen bildades. Stiftaren kan t.ex. bestämma att en stadgeändring om förutsättningarna för fusion ska kräva en viss majoritet eller att stadgarna till denna del inte får ändras. Ett förbud som gäller en ändring av en sådan bestämmelse kan inte kringgås genom att ändra en stadga så att förbudet att ändra stadgarna stryks och efter det den egentliga bestämmelse som stiftaren har utfärdat. Det är inte möjligt att ta in en ny bestämmelse om förutsättningarna för fusion i stadgarna, och under stiftelsens verksamhet får en bestämmelse ändras endast genom att stryka bestämmelsen i stadgarna.

I stiftelsens stadgar kan det utfärdas tvingande bestämmelser om stiftelsens verksamhet. Det kan bestämmas att dessa bestämmelser ska vara permanenta så att de inte kan ändras efter bildandet av stiftelsen. Dessa tvingande bestämmelser i stadgarna kan inte kringgås genom att stiftelsen fusioneras med en annan stiftelse som inte omfattas av tvingande bestämmelser i dess stadgar.

I 3 mom. i paragrafen föreskrivs det om en i ändamålet angiven aktörs rättighet vid fu-

sion av en stiftelse. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Genom denna bestämmelse strävar man efter att trygga genomförandet av stiftarens vilja för att främja en i ändamålet bestämd aktörs verksamhet.

Stiftelsens ändamål kan vara att stöda en i stadgarna namngiven människa, antingen en fysisk eller en juridisk person, eller att främja verksamheten. Om stiftelsen har till ändamål att stöda en bestämd förmånstagares ekonomi eller verksamhet, kräver fusionen av stiftelserna samtycke av förmånstagaren. Om förmånstagaren inte ger sitt samtycke till fusionen, kan förmånstagarens rättigheter inte ändras genom att stiftelsen fusioneras med en annan stiftelse. För att förmånstagaren ska ha en sådan rättighet, ska förmånstagaren anges tydligt i stiftelsens stadgar. En förmånstagar-grupp eller dess intresseorganisation som är av omfattande storlek eller som inte är angiven exakt har inte denna rätt som det föreskrivs om i paragrafen. Förmånstagaren ska anges i ändamålet, och således har t.ex. en förmånstagar som anges i sätten för genomförandet inte den rättighet som nämns i momentet. Beroende på situationen kan det också krävas samtycke av den övertagande stiftelsens förmånstagar. Vid bildandet av en stiftelse får stiftaren bestämma i stadgarna att fusionen inte kräver samtycke av förmånstagaren. När stiftaren inte har utfärdat bestämmelsen vid bildandet av stiftelsen, får stadgarna ändras enligt 6 kap. 1 § 3 mom. i förslaget, om den aktör som anges i ändamålet ger sitt samtycke till stadgeändringen.

2 §. Olika sätt att genomföra en fusion. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om de alternativa sätten att genomföra en fusion av två eller flera stiftelser, nämligen absorptionsfusion och kombinationsfusion. Förslaget motsvarar den gällande lagen.

I paragrafens 2 mom. definieras dottersammanslutningsfusion. Den stiftelse eller de stiftelser som deltar i en dottersammanslutningsfusion äger samtliga aktier, eventuella optionsrätter och andra till aktier berättigande rättigheter och andelar i det överlåtande aktiebolaget, bostadsaktiebolaget, ömsesidiga fastighetsaktiebolaget eller andelslaget eller deltagande bolagen och andelslagen. Med andra särskilda rätter som berättigar till aktier

avses t.ex. rättigheterna enligt 10 kap. 1 § i aktiebolagslagen (624/2006), som ger rätt att mot vederlag överta besittningen av nya aktier eller av egna aktier ur bolagets innehav. I en dottersammanslutningsfusion kan det delta flera sådana bolag och andelslag där bolagen och andelslagen även är delägare av varandras aktier och andelar. En dottersammanslutningsfusion kan inte genomföras ifall andra stiftelser eller andra bolag än de som deltar i fusionen äger aktier och andelar i de överlåtande bolagen och andelslagen. Det är dock inget hinder för en dottersammanslutningsfusion att det överlåtande bolaget eller andelslaget innehar egna aktier eller andelar.

Dottersammanslagningar behövs för att stiftelser ska kunna upplösa onödiga koncernstrukturer. Enligt förslaget får en stiftelse på vissa villkor även bedriva sådan placerings- och affärsverksamhet och annan medelsförvaltning som kan bolagiseras. På grund av detta behöver dottersammanslutningsfusion tillåtas och regleras.

I paragrafens 3 mom. föreslås det en klargörande bestämmelse enligt vilken *de i fusionen deltagande stiftelserna* senare i lagen avser överlåtande och övertagande stiftelser. Med övertagande stiftelse avses både en befintlig stiftelse och en ny stiftelse som bildas.

I paragrafens 4 mom. föreslås det en hänvisningsbestämmelse enligt vilken bestämmelserna i 16 kap. i aktiebolagslagen och i 19 kap. i lagen om bostadsaktiebolag som gäller dotterbolagsfusioner i fråga om överlåtande dotterbolag ska tillämpas på fusion av dotterbolag. På motsvarande sätt ska bestämmelserna i 20 kap. i lagen om andelslag tillämpas på fusion av dotterandelslag.

3 §. Fusionsplan. I paragrafen föreskrivs det om innehållet i fusionsplanen (fusionsavtal i den gällande lagen). Den gällande lagen innehåller inga bestämmelser om fusionsavtal vid absorptionsfusion. Vid kombinationsfusion omfattas fusionsavtalet av bestämmelserna om stiftelseurkund i 17 c § 1 mom. i den gällande lagen. Minimiinnehållet i fusionsplanen motsvarar i tillämpliga delar kraven i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. De uppgifter som är centrala för de i fusionen deltagande stiftelserna, för de i stiftelsens ändamål angivna förmånstagarna samt för borgenärerna ska enligt för-

slaget upptas i fusionsplanen så att de olika parterna kan göra en bedömning av fusionen och besluta om de vill återropa de bestämda sätt för att hindra fusion som föreskrivs i lag. Utöver det som föreskrivs i förslaget kan fusionsplanen också innehålla andra uppgifter och villkor i samband med fusion.

Det föreslås att lagen ändras så att fusionsplanen ska undertecknas av de i fusionen deltagande stiftelsernas styrelser, vilka ansvarar för upprättandet av fusionsplanen och för att uppgifterna i den är riktiga.

Enligt paragrafens 2 mom. 1 punkten ska i fusionsplanen nämnas de i fusionen deltagande stiftelsernas namn, företags- och organisationsnummer samt hemorter. En ny stiftelse som bildas genom kombinationsfusion har inte ännu ett företags- eller organisationsnummer vid undertecknandet av fusionsplanen, och därför krävs inte detta av nya stiftelser som bildas.

Enligt momentets 2 punkt ska i fusionsplanen ingå en utredning om orsakerna till fusionen. Utredningen kan inverka på den övertagande stiftelsen, de i stadgarna angivna förmånstagarna samt borgenärerna när de bedömer fusionens verkningar på deras egen ställning.

Enligt momentets 3 punkt bör fusionsplanen uppta förslag till nya stadgar i den övertagande stiftelsens stadgar, om det vid absorptionsfusionen bestäms om ändringar i den övertagande stiftelsens stadgar. Vid kombinationsfusion ska stadgarna för den stiftelse som bildas upptas i fusionsplanen. Stadgarna kan ingå i fusionsplanen, eller ett förslag om ändrade och nya stadgar kan bifogas i en bilaga till fusionsplanen. Genom godkännandet av fusionsplanen godkänns samtidigt den övertagande stiftelsens ändring av stadgarna vid en absorptionsfusion samt vid en kombinationsfusion stadgarna för den nybildade stiftelsen.

Vid en kombinationsfusion ska det dessutom uppges hur de första styrelseledamöterna i den nya stiftelsen och stiftelsens revisorer ska väljas. Om stiftelsen enligt stadgarna har ett förvaltningsråd, ska ett omnämnande av hur förvaltningsrådsledamöterna väljs upptas i fusionsplanen. Om ledamöterna i det första organet är namngivna i fusionsplanen, kan det i fusionsplanen även föreskrivas hur valet

ska kompletteras om någon av de namngivna ledamöterna i organet avstår från sin uppgift innan den nya stiftelsen registreras i stiftelseregistret. Om det i fusionsplanen inte namnges en verkställande direktör eller inte uppges hur den verkställande direktören, ordföranden för styrelsen eller förvaltningsrådet väljs, kan den nya stiftelsen före anmälan om verkställandet av fusionen sköta valet på det sätt som föreskrivs i lagen och bestäms i stadgarna för den nya stiftelsen. De valda ledamöterna i organet registreras i stiftelseregistret i och med anmälan om verkställandet av fusionen.

Enligt momentets 4 punkt ska i fusionsplanen uppges vilken förmögenhet av den överlåtande stiftelsen som ska antecknas i form av grundkapital och vilken som ska antecknas i form av annat eget kapital i den övertagande stiftelsen. Vid en kombinationsfusion förutsätts det för bildandet av en ny stiftelse att de förutsättningar för fusion som anges i 1 § i detta kapitel och i stiftelsens stadgar uppfylls. För bildandet av den nya stiftelsen förutsätts således i fusionsplanen inte verksamhets- och finansieringsplaner och budget enligt 2 kap. 4 §.

Enligt momentets 5 punkt ska fusionsplanen uppta en utredning om den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder, om de omständigheter som påverkar värderingen av dessa, om den inverkan som fusionen planeras få på den övertagande stiftelsens balansräkning och om de bokföringsmetoder som ska tillämpas vid fusionen. Eftersom fusionen sker flera månader efter upprättandet av fusionsplanen, kan i fusionsplanen inte upptas någon exakt utredning om hur fusionen inverkar på den övertagande stiftelsens balansräkning. I fusionsplanen uppges en uppskattning om fusionens inverkan. Enligt 4 § ska revisorn ge de i fusionen deltagande stiftelserna ett yttrande om utredningen.

I praktiken kan stiftelsen även ha annat eget kapital än grundkapitalet, och i stiftelsens stadgar kan det bestämmas särskilt om användningen av stiftelsens grundkapital (t.ex. att endast kapitalets avkastning får användas för verksamheten, men inte kapitalet). I praktiken tillämpar stiftelserna olika bokföringsmetoder. De medel som ska användas för den överlåtande stiftelsens verksamhet

kan t.ex. ha antecknats i stiftelsens balansräkning i det oavskrivna belopp av anskaffningsutgifter som tillgångarna har uppgått till i balansräkningen eller arvsbeskattningen för den som ursprungligen har överlåtit tillgångarna, och i den överlåtande stiftelsens besittning har tillgångarna inte haft ett sådant finansiellt värde i praktiken t.ex. på grund av stiftelsens omsorgsplikt. De överlåtande stiftelserna kan t.ex. i praktiken även ha olika principer för värderingen av samma slag av finansieringstillgångar (inskaftningsutgift eller gängse värde).

Enligt momentets 6 punkt ska fusionsplanen uppta förslag som avser de i fusionen deltagande stiftelsernas rätt att besluta om sådana arrangemang utöver sedvanlig verksamhet som påverkar deras eget kapital. Besluten kan t.ex. gälla exceptionell utdelning av medel, beslut om att sälja en del av stiftelsens egendom eller affärsverksamhet, eller byte av egendomsstruktur. Stiftelsens normala utövande av stadgeenlig verksamhet omfattas inte av denna punkt.

Enligt momentets 7 punkt ska fusionsplanen uppta en utredning om sådana företagsinteckningar i de i fusionen deltagande stiftelsernas egendom som avses i företagsinteckningslagen (634/1984). Om stiftelsen utövar näringsverksamhet, ska stiftelsen anmälas till handelsregistret enligt handelsregisterlagen (129/1979). Lös egendom som hör till en näringsverksamhet som ägs av en näringsidkare som är införd i handelsregistret kan intecknas, och innehavet kan utan att överlåtas utgöra pant för fordran i enlighet med företagsinteckningslagen (634/1984). Om företagsinteckningar har fastställts i de i fusionen deltagande stiftelsernas egendom, ska fusionsplanen uppta en utredning om företagsinteckningarna. Om det har fastställts företagsinteckningar i flera av de i fusionen deltagande stiftelserna, ska de innan fusionen genomförs på det sätt som föreskrivs i 11 § sinsemellan avtala om inbördes företrädesrätten.

Enligt momentets 8 punkt ska fusionsplanen uppta förslag till den planerade tidpunkten för registrering av verkställandet av fusionen. Om fusionen inte genomförs inom den planerade tidtabellen utgör detta inget hinder för registrering. Parterna i fusionspla-

nen kan i sina inbördes relationer åberopa den planerade tidtabellen enligt avtalet, i enlighet med de allmänna avtalsrättsliga principerna. Utöver den planerade registreringspunkten för verkställandet av fusionen kan i fusionsplanen t.ex. bestämmas från vilken tidpunkt stiftelserna ska utöva verksamhet för gemensam räkning. Stiftelsernas bokföringar ska emellertid hållas isär till dess att verkställandet av fusionen har registrerats.

Enligt momentets 9 punkt kan i fusionsplanen även avtalas om andra omständigheter och villkor i samband med fusionen. Bestämmelsen hindrar inte att avtal om fusionen ingås utom fusionsplanen.

Enligt 3 mom. i paragrafen ersätter fusionsplanen stiftelseurkunden för den övertagande stiftelsen vid en kombinationsfusion. Den första räkenskapsperioden för en övertagande stiftelse som bildas kan fastställas i stadgarna eller i fusionsplanen på motsvarande sätt som det föreskrivs om bildandet. Vid fastställandet av räkenskapsperioden ska även bokföringslagens bestämmelser om räkenskapsperiodens längd beaktas.

4 §. Revisorsyttrande. I paragrafens 1 mom. föreslås en bestämmelse om att det ska utses en revisor som i samband med fusionen ska ge den i fusionen deltagande stiftelsen ett yttrande om den utredning som avses i 3 § 2 mom. 5 punkten. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse som överensstämmer med den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Revisorsyttrandet är viktigt för att ledningen i den andra i fusionen deltagande stiftelsen ska få upplysningar samt med tanke på den övertagande stiftelsens borgenärsskydd. Ytrandet kan få betydelse även för tillsynen över stiftelser eftersom tillsynsmyndigheten bedömer hur fusionen inverkar på den andel av den överlåtande stiftelsens tillgångar som i framtiden ska användas för ändamål som anges i stadgarna. Det behov att trygga tillgången till information som gäller aktiebolagen gäller däremot inte detta yttrande.

Det kan väljas en revisor eller flera. De revisorer som väljs ska emellertid vara godkända av samtliga styrelser i de stiftelser som deltar i fusionen. Den revisor som väljs kan vara någon av de i fusionen deltagande stiftelsernas revisorer eller någon annan god-

känd revisor. Syftet med yttrandet är att säkra att fusionsplanens uppgifter om fusionens inverkan på den övertagande stiftelsens förmögenhet och verksamhet är riktiga och tillräckliga.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska revisorn bedöma om fusionen kan äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder. Den övertagande stiftelsens borgenärer får enligt 8 § de rättigheter som den överlåtande stiftelsen har, om fusionen kan bedömas äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder. Fusionen kan bedömas äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder t.ex. om den förmögenhet som vid fusionen överförs till den övertagande stiftelsen omfattar en stor skuld eller en hög risk för reparationsskulder eller om en affärsverksamhet som överförs till den övertagande stiftelsen är förlustbringande.

5 §. Fusionsbeslut. I en överlåtande stiftelse fattas beslutet enligt 1 mom. i paragrafen på det sätt som bestäms om ändring av en stiftelsens ändamål. Till innehållet motsvarar bestämmelsen 17 a § 1 mom. i den gällande lagen. Om situationen för den överlåtande stiftelsen är sådan som i 6 kap. 2 § 1 mom., ska enligt 5 mom. i den paragrafen beslutet fattas med enkel majoritet, och i annat fall med kvalificerad tre fjärdedels majoritet. I 6 kap. 2 § i förslaget föreskrivs det om ändring av stiftelsens ändamål. De krav på beslutsfattandet som finns i lagen kan ändras i stiftelsens stadgar.

I stiftelsens stadgar kan i det skedet när stiftelsen bildas föreskrivas både om mildare och om striktare förfaranden för beslutsfattandet. Enligt 6 kap. 2 § 5 mom. kan en sådan bestämmelse slopas efter bildandet endast genom ett beslut som fattas enhälligt av alla ledamöter i organet i den stiftelse som beslutar om ändringen av stadgarna. Under det att stiftelsen är verksam kan det inte tas in någon bestämmelse enligt vilken förutsättningarna för fusion mildras eller skärps.

I en övertagande stiftelse fattas beslutet om fusion enligt 2 mom. i paragrafen på det sätt som bestäms om ändring av stadgarna. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagen. I 6 kap. 1 § i förslaget föreskrivs det om ändring av stadgarna. I den övertagande stiftelsen kan det i stadgarna föreskri-

vas både om mildare och striktare förfaranden för beslutsfattandet. För beslutet krävs det även i detta fall att över hälften av de närvarande ledamöterna i organet biträder beslutet.

Genom godkännande av fusionsplanen fattas det samtidigt beslut om ändring av stadgarna i den övertagande stiftelsen. Om ändamålet ändras i samband med fusionen, ska bestämmelserna i 6 kap. 2 § om ändring av en övertagande stiftelses ändamål tillämpas på beslutet om ändring av stadgarna.

6 §. Möteskallelse. Det föreslås att en bestämmelse om kallelsen till det möte där beslut om fusion fattas tas in i lagen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Man får avvika från de formkrav som det föreskrivs om i förslaget, om alla ledamöter i det organ som fattar beslutet godkänner avvikelserna från formkraven. Enligt 1 mom. i paragrafen får beslut om fusion inte fattas, om saken inte har nämnts i möteskallelsen. För övrigt ska möteskallelsen upprättas och utfärdas enligt vad som bestäms i stiftelsens stadgar eller föreskrivs i lag om sammankallandet av det berörda organet.

När det vid mötet fattas beslut om fusion och godkännande av fusionsavtal, ska åtminstone ett utkast till fusionsplan enligt 2 mom. i paragrafen och ett revisorsyttrande enligt 4 § fogas till kallelsen. I enlighet med den normala omsorgsplikten ska beslutsfattarna även få andra handlingar och utredningar som är nödvändiga för att kunna fatta beslut.

7 §. Registrering av fusionsplanen. Det föreslås att lagen ändras så att tillståndsförfarandet i samband med fusion slopas och registermyndighetens förfarande ändras till ett anmälningsförfarande. I paragrafen föreskrivs det om registreringen av fusionsplanen.

I överensstämmelse med den gällande lagen ska fusionsplanen enligt 1 mom. i paragrafen registreras inom fyra månader efter det att de i fusionen deltagande stiftelserna fattade beslut om godkännande av fusionsplanen. Den föreskrivna tiden börjar när den sista av de i fusionen deltagande stiftelserna har fattat beslut om fusionen och om godkännandet av fusionsavtalet. Den föreskrivna tiden är ovillkorlig, och kan inte förlängas.

Till den registreringsanmälan som gäller fusionsplanen ska fogas ett i 1 § 3 mom. avsett samtycke av en i ändamålet angiven aktör, ett revisorsyttrande som avses i 4 § samt de fusionsbeslut och beslut om godkännandet av fusionsplanen som fattades av det berörda organet i alla de stiftelser som deltar i fusionen.

Om det vid en absorptionsfusion har avtalats i fusionsplanen om en ändring i den övertagande stiftelsens stadgar, ska de ändrade stadgarna upptas i fusionsplanen eller i en bilaga till den. Anmälan om registreringen av fusionen är samtidigt en anmälan om ändring av stadgarna. Ändringen av stadgarna registreras dock i stiftelseregistret först efter att stiftelsernas anmälan om verkställandet av fusionen har införts i registret. Vid en kombinationsfusion ska stadgarna för den nya stiftelsen som bildas upptas i fusionsplanen eller i en bilaga till den. Stadgarna registreras i stiftelseregistret när anmälan om verkställandet av fusionen registreras.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska de i fusionen deltagande stiftelserna i överensstämmelse med den gällande lagen göra anmälan gemensamt. Närmare bestämmelser om innehållet i anmälan finns i stiftelseförordningen (/).

Enligt 3 mom. i paragrafen förfaller fusionen, om fusionsplanen inte anmäls för registrering inom föreskriven tid eller om registrering vägras. Bestämmelser stämmer överens med den gällande lagen. Om fusionen förfaller, kan de stiftelser som deltar i fusionen alltid börja den utredning och de förberedelser som gäller fusionen på nytt.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om förutsättningarna för registreringen av fusionsplanen. Om fusionsplanen införs i stiftelseregistret, bör de i lagen och i stiftelsernas stadgar bestämda förutsättningarna för fusion uppfyllas, och fusionsplanen i de stiftelser som deltar i fusionen ska ha uppgjorts och beslut om fusion ha fattats i enlighet med vad som föreskrivs i lagen och bestäms i stiftelsernas stadgar. I samband med behandlingen av anmälan granskar registermyndigheten att de förutsättningar för fusion som föreskrivs i lagen och bestäms i stiftelsernas stadgar uppfylls. Vid en kombinationsfusion ska stadgarna för den nya stiftelsen som bildas upp-

rättas i enlighet med stiftelselagen, liksom en övertagande stiftelses eventuella stadgeändringar vid en absorptionsfusion.

8 §. Kallelse på borgenärerna. Enligt förslaget ska förfarandet för kallelsen på borgenärerna överföras från domstolen till registermyndigheten. Bestämmelsen motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om vilka borgenärer som har rätt att motsätta sig fusionen. Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det att borgenärs-skyddsförfarandet i regel inte ska tillämpas på fordringar som har uppkommit efter registreringen av fusionsplanen. Ändringen motsvarar ändringen i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Rätt att motsätta sig fusionen har de borgenärer vars fordran på den överlåtande stiftelsen har uppkommit före registreringen av fusionsplanen. De borgenärer vars fordran är direkt utskörlbar och har uppkommit inom den tid som har angivits i kallelsen, har också samma rätt att motsätta sig fusionen. Beslutet om vem som är borgenär varierar från fall till fall. Exempelvis en i stiftelsens ändamål angiven förmånstagare är i regel inte borgenär endast på grund av den förväntade avkastning som hänför sig till ställningen som förmånstagare.

Enligt 2 mom. i paragrafen har registermyndigheten på tjänstens vägnar till uppgift att automatiskt utfärda en kallelse efter att fusionsplanen har registrerats. Före kallelsen ska registermyndigheten underrätta de i fusionen deltagande stiftelserna om kallelsen och den i kallelsen föreskrivna tidsfristen.

Den föreskrivna tiden för kallelsen ska förkortas från fyra månader till tre månader. Då den föreskrivna tiden förkortas med en månad försnabbas fusionsprocessen. Förslaget motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

Med avvikelse från den gällande lagen ska kallelsen enligt 3 mom. i paragrafen även utfärdas på den övertagande stiftelsens borgenärer, om fusionen enligt revisorsyttrandet kan bedömas äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder. I annat fall har den övertagande stiftelsens borgenärer inte rätt att motsätta sig fusionen. Ändringen

motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

9 §. Stiftelsens skriftliga meddelande till borgenärerna. I lagen föreslås att förfarandet för meddelandet om kallelsen enligt 17 b § 2 mom. i den gällande lagen ändras när det gäller de borgenärer som är kända. Enligt förslaget ska stiftelsen själv sända ett skriftligt meddelande om registermyndighetens kallelse till de borgenärer enligt 8 § 1 mom. som är kända. Om fusionen enligt revisorsyttrandet kan bedömas äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder, ska den övertagande stiftelsen med stöd av 8 § 3 mom. sända meddelandet om kallelsen även till den övertagande stiftelsens borgenärer som är kända. Ändringen motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

10 §. Anmälan om verkställande av fusion. I överensstämmelse med den gällande lagen ska det efter kallelsen på borgenärerna göras en anmälan om verkställande av fusionen till registermyndigheten. Enligt 1 mom. i paragrafen ska anmälan göras gemensamt av alla de stiftelser som deltar i fusionen.

Anmälan ska göras inom fyra månader efter den utsatta dag som anges i kallelsen på borgenärerna. Anmälningstiden motsvarar den gällande lagen, men det föreslås att tidsfristens början ändras på grund av den ändring som gäller kallelseförfarandet. I och med att det föreslås att domstolsförfarandet slopas, föreslås det att den föreskrivna tiden för verkställandet av fusionen ska börja från den sista dag som registermyndigheten har bestämt att borgenärerna kan motsätta sig fusionen. Den föreskrivna tiden på fyra månader kan ändras under de förutsättningar som föreskrivs i 11 § 2 mom. Förslaget avviker från den nyare associationslagstiftningen så att det enligt förslaget alltid krävs att även styrelseledamöterna i den överlåtande stiftelsen har gett en försäkran om att bestämmelserna i stiftelselagen har iakttagits vid fusionen. Syftet med de avvikande bestämmelserna är att varje stiftelse ska ha ett eget ändamål som anges i stadgarna och att den som utövar bestämmanderätt i den överlåtande stiftelsen inte ska ha en motsvarande rätt till stiftelsens tillgångar som associationens delägare eller medlemmar.

Till den anmälan som gäller verkställandet av fusionen ska enligt momentets 1 punkt fogas en försäkran av styrelseledamöter och verkställande direktören i de i fusionen deltagande stiftelserna om att stiftelselagen har iakttagits vid fusionen. Enligt momentets 2 punkt ska de till anmälan dessutom foga ett intyg om att sådana meddelanden som avses i 9 § har sänts. Alla de stiftelser som enligt 9 § har haft en skyldighet att sända sådana meddelanden ska lämna ett intyg. Intyget ska undertecknas av en styrelseledamot och verkställande direktören. Till anmälan ska enligt momentets 3 punkt dessutom fogas de beslut om verkställandet av fusionen som fattades av de i fusionen deltagande stiftelserna.

Det krävs ingen separat anmälan om ändring av stadgar och registrering av den nya stiftelsen, eftersom dessa beslut och meddelanden ingår i fusionsplanen. Om ändringen av den övertagande stiftelsens stadgar vid en absorptionsfusion inte har bestämts i fusionsavtalet, ska stadgeändringen registreras normalt i enlighet med det som föreskrivs i 6 kap.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska anmälan om verkställandet av fusionen innehålla uppgifter om ledamöterna och revisorerna i det första organet i den nya stiftelse som bildas vid en kombinationsfusion. Närmare bestämmelser om de uppgifter som ska införas i registret finns i 13 kap. och i stiftelseförordningen. Den nya stiftelsen och ledamöterna i dess organ registreras i stiftelseregistret när anmälan om verkställandet av fusionen registreras.

11 §. Förutsättningar för registrering av fusion. Paragrafens bestämmelser om förutsättningarna för registrering motsvarar i tillämpliga delar den gällande lagen. Enligt 1 mom. i paragrafen ska fusionen registreras om borgenärerna inte har motsatt sig fusionen eller om borgenären har fått betalning eller betryggande säkerhet för sin fordran.

Det förfarande som gäller då någon av borgenärerna har motsatt sig verkställandet av fusionen, som finns i den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer, tas även in i 2 mom. i paragrafen. Något motsvarande förfarande finns inte i den gällande lagen. Om en borgenär motsätter sig fusionen, ska registermyndigheten utan dröjsmål underrätta

den i fusionen deltagande stiftelse vars borgenär har motsatt sig fusionen. Inom fyra månader efter den dag som har utsetts för borgenärernas anmälan får stiftelsen också väcka en talan i tingsrätten i syfte att fastställa att borgenären har fått betalning eller betryggande säkerhet för sin fordran. Stiftelsen ska inom föreskriven tid sända registermyndigheten en utredning om väckande av talan. Som en förutsättning för registrering räcker det att en domstol har konstaterat att borgenären har fått betalning eller betryggande säkerhet för sin fordran. Det förutsätts inte att domen har vunnit laga kraft.

Stiftelsen och borgenären kan också gemensamt begära att tidsfristen ska förlängas och behandlingen skjutas upp. Om de i fusionen deltagande stiftelserna inte inom den föreskrivna tiden har gjort anmälan om registrering av fusionen eller om väckande av talan i tingsrätten, eller om stiftelsen och borgenären har begärt en förlängning av den utsatta tiden för anmälan, förfaller fusionen inom fyra månader efter den utsatta dag som anges i 8 § 2 mom.

Om fusionsplanen har ändrats, ska registermyndigheten enligt 3 mom. i paragrafen granska förutsättningarna för fusion samt fusionsavtalets lagenlighet. I samband med registreringen ska även stadgeändringar vid absorptionsfusioner granskas på nytt, liksom den nya stiftelsens stadgar vid en kombinationsfusion, om stadgarna har ändrats efter att fusionsavtalet registrerades. Stadgeändringen och den nya stiftelsen införs i stiftelseregistret i samband med registreringen av anmälan om fusion. Samtidigt registreras också ledamöterna i organen i den nya stiftelsen vid en kombinationsfusion, vars uppgifter ska lämnas i samband med anmälan. Beslutet om valet av ledamöterna i organen ska fattas i enlighet med fusionsavtalet.

Den i 4 mom. i paragrafen föreslagna bestämmelsen om att fusionen kan registreras även om stiftelsen är försatt i likvidation motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

Även den föreslagna bestämmelsen i 5 mom. i paragrafen om hur företagsinteckningar inverkar på fusionen motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Om företagsinteckningar har fast-

ställt i flera av de i fusionen deltagande stiftelsernas egendom, ska samtidigt stiftelsernas och inteckningshavarnas avtal om reglering av inteckningarnas företrädesrätt registreras.

12 §. Fusionens rättsverkningar. I paragrafen föreskrivs om fusionens rättsverkningar, i överensstämmelse med nyare lagstiftning om privaträttsliga associationer. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse, men paragrafen motsvarar gällande rättspraxis innehållsmässigt.

När verkställandet av fusionen har registrerats, upplöses enligt 1 mom. i paragrafen den överlåtande stiftelsen, och dess tillgångar och skulder övergår utan likvidationsförfarande till den övertagande stiftelsen. Överföringen av tillgångarna och skulderna utan ett likvidationsförfarande utgör en generalsuccession, och således behöver inte tillgångarna och skulderna specificeras separat vid överlåtelsen. Det behövs inget särskilt samtycke från borgenärerna och de övriga avtalsparterna, om det inte uttryckligen har avtalats om detta. I avtalet kan det krävas att avtalsparten ger sitt samtycke till fusionen av stiftelsen. Om avtalets krav på samtycke inte uppfylls före fusionen, kan verkställandet av fusionen leda till en påföljd enligt avtalet.

Den överlåtande stiftelsen upplöses när verkställandet av fusionen registreras. Den nya stiftelsen som bildas vid en kombinationsfusion uppkommer när verkställandet av fusionen registreras. En eventuell ändring av stadgarna i den övertagande stiftelsen vid en absorptionsfusion registreras i och med registreringen av verkställandet av fusionen.

I 2 mom. i paragrafen föreskrivs det att den överlåtande stiftelsens tillgångar ska tas upp i den övertagande stiftelsens balansräkning. Tillgångarna får inte antecknas till ett högre värde än det ekonomiska värde som tillgångarna har för den övertagande stiftelsen. Värderingen av tillgångarna ska baseras på bokföringsbestämmelserna och utgångspunkten för värderingen är det värde som tillgångarna får för den övertagande stiftelsens verksamhet.

I praktiken kan de medel som ska användas för den överlåtande stiftelsens verksamhet även ha antecknats i dess balansräkning i det oavskrivna belopp av anskaffningsutgifter som tillgångarna har uppgått till i den ur-

sprungliga överlåtarens balansräkning eller arvsbeskattning, och i den överlåtande stiftelsens besittning har tillgångarna inte haft samma finansiella värde i praktiken t.ex. på grund av stiftelsens omsorgsplikt.

13 §. Slutredovisning. I lagen föreslås det en bestämmelse om den överlåtande stiftelsens slutredovisning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. I praktiken har man dock varit tvungen att upprätta en slutredovisning i samband med den senaste skattedeklarationen. Förslaget motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Enligt 1 mom. i paragrafen ska det i den överlåtande stiftelsen upprättas ett bokslut enligt bokföringslagstiftningen samt en verksamhetsberättelse om den tid för vilken stiftelsen inte har ett godkänt bokslut. Redovisningen ska granskas av revisorer. Styrelsen för den överlåtande stiftelsen eller associationen svarar för upprättandet av slutredovisningen och för att den sänds till myndigheten. Om den överlåtande stiftelsen har ett förvaltningsråd vars uppgift är att fastställa bokslutet, är det enligt 2 mom. i paragrafen förvaltningsrådet som beslutar om fastställandet av bokslutet. På mötesförfarandet för styrelsen och förvaltningsrådet tillämpas den överlåtande stiftelsens egna bestämmelser.

Enligt 3 mom. i paragrafen ska slutredovisningen anmälas för registrering hos registermyndigheten inom sex månader från utgången av räkenskapsperioden.

14 §. Återgång. I överensstämmelse med den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer föreslås det i lagen en bestämmelse om fusionens återgång i sådana situationer där ett beslut om fusion är ogiltigt genom en dom som vunnit laga kraft. Den överlåtande stiftelsen och den övertagande stiftelsen ansvarar i sådana fall gemensamt för en sådan förpliktelse som uppkommit efter registreringen och före registreringen av domen.

12 kap. Upplösning av stiftelse

I detta kapitel föreskrivs det om upplösning av stiftelse (1 §), avregistrering (2, 4, 5 och 19 §), likvidation (3—18 §), företräddande av och ställningen för en avregistrerad stiftelse

(20—21 §), minskning av stiftelsens tillgångar (22 §), sanering av stiftelse (23 §) och konkurs (24 §).

Jämfört med den gällande lagen är de centrala ändringarna registermyndighetens möjlighet att i vissa föreskrivna situationer avregistrera en stiftelse utan ett likvidationsförfarande (2 och 4 §), möjligheten att vid bildandet av stiftelsen bestämma i stadgarna om sådana förutsättningar för likvidation som avviker från lagen (3 § 2 mom.), preciseringarna i bestämmelserna om likvidation samt skyldigheten att göra en registeranmälan om minskning av stiftelsens tillgångar (22 §).

Det föreslås att tillståndsförfarandet vid upplösning av stiftelsens verksamhet slopas eftersom det slopas även i fråga om bildande och fusion av en stiftelse. Bestämmelserna om tillståndsförfarandet ersätts av bestämmelser om likvidationsförfarande och avregistrering i samband med upplösning av verksamhet. Det föreslås att lagens bestämmelser om likvidationsförfarandet preciseras så att de i tillämpliga delar motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer.

Stiftelsen kan enligt förslaget upplösas med iakttagande av likvidationsförfarandet, om stiftelsen har bildats för viss tid och den föreskrivna tiden har löpt ut, eller om stiftelsen har bildats under vissa förutsättningar som inte längre finns. De nämnda förutsättningarna gällande upplösning av verksamheten motsvarar den gällande lagen. Förutom genom dessa förutsättningar kan en stiftelse upplösas genom likvidationsförfarandet, om det blivit omöjligt eller mycket svårt eller helt eller till betydande del onyttigt eller lagstridigt att använda stiftelsens medel för det fastställda ändamålet och det är omöjligt att ändra stiftelsens ändamål. Till denna del avviker förslaget från den gällande lagen genom att lagen inte längre kräver att det trots omvandling till tidsbestämd stiftelse ska vara onyttigt att tillgångarna används för det ändamål som fastställts för stiftelsen. På ovan nämnda grund kan stiftelsen upplösas även om stiftelsens tillgångar har minskat i den grad att stiftelsen inte har förutsättningar för att fortsätta verksamheten, vilket motsvarar de förutsättningar för en stiftelses upplösning som finns i den gällande lagen. I kapitlets

14 § ska det föreskrivas om när en stiftelse som upplöses överlåter sina tillgångar för sådan användning som bestäms i stadgarna eller som främjar stiftelsens ändamål. Med avvikelse från den gällande lagen ska de medel som tillhör den stiftelse som upplöses inte längre överlåtas till staten för främjandet av ett ändamål med anknytning till stiftelsens verksamhet.

Förslaget avviker från den gällande lagen på så sätt att stiftelsens stiftare vid bildandet av stiftelsen får bestämma annat om grunderna för stiftelsens upplösning än vad som bestäms i lagen. I och med förslaget ökar stiftarens makt att bestämma längden på stiftelsens livstid på andra grunder än att stiftelsens verksamhet har fastställts för viss tid.

Enligt förslaget ska registermyndigheten i exceptionella fall ha rätt att avregistrera stiftelsen, om stiftelsens medel inte räcker till betalningen av likvidationskostnaderna eller då det saknas uppgifter om tillgångarnas belopp och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna. Enligt förslaget får registermyndigheten också försätta stiftelsen i likvidation eller avregistrera den då registeruppgifterna om stiftelsen är bristfälliga eller stiftelsens konkurs har förfallit på grund av brist på medel. I och med ändringen kan registermyndigheten avregistrera sådana stiftelser vars egentliga verksamhet har avslutats och vilka inte har förutsättningar för att fortsätta verksamheten.

I samband med registreringen av anmälningar granskar registermyndigheten att de i lagen föreskrivna förutsättningarna samt de formkrav som gäller förfarandet uppfylls. Om förutsättningarna och förfarandet uppfyller kraven ska registermyndigheten registrera anmälningarna gällande likvidationsförfarandet samt avregistrera stiftelsen. Till innehållet motsvarar förslaget den gällande lagen i och med att registermyndigheten inte i fråga om ändamålsenligheten har någon prövningsrätt i frågor som gäller upplösning av en stiftelses verksamhet. Beslut om likvidation fattas i styrelsen. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, är det förvaltningsrådet som avgör ärendet, förutsatt att det inte i stadgarna bestäms att styrelsen ska fatta beslutet. Beslutet ska fattas med minst en tre fjärdedelars kvalificerad majoritet av alla ledamöter i organet.

Det föreslås att bestämmelserna om efterlikvidation och en avregistrerad stiftelses ställning tas in i detta kapitel.

Enligt 12 § i den föreslagna införandelagen ska den gamla lagen tillämpas på upplösning av stiftelser, om en ansökan om upplösning lämnas in till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagen träder i kraft. Enligt förslaget kan stiftelserna efter det att den nya lagen har stadfästs, men innan den träder i kraft, besluta att iakttä den nya lagen vid upplösning av stiftelser.

Med avvikelse från den gällande lagen finns det i kapitlet bestämmelser om delgivning som hänför sig till minskning av kapital och som gäller skyddet av borgenärer i de stiftelser som bedriver affärsverksamhet. Om stiftelsens eget kapital har förlorats, ska styrelsen enligt förslaget omedelbart anmäla om detta så att uppgiften kan registreras i stiftelseregistret. Då eget kapital förlorats finns ingen skyldighet att göra en ansökan om skuldsanering eller om försättande i konkurs.

I den gällande stiftelselagen finns det inga bestämmelser om saneringsförfarandet för stiftelser. Högsta domstolen konstaterade i sitt avgörande HD 2011:79 att stiftelsen inte kunde vara föremål för ett saneringsförfarande, trots att den bedrev ekonomisk verksamhet. När det gäller detta avviker förslaget från rättspraxis. Stiftelsens verksamhet kan omfattas bedrivande av näringsverksamhet helt eller delvis, och därför finns det ingen anledning till att en stiftelse inte skulle kunna vara föremål för ett förfarande för företagssanering. Denna uttryckliga bestämmelse om beslutsfattandet tas in i förslaget så att en stiftelse kan vara föremål för sanering. Med avvikelse från den gällande lagen tas i kapitlet dessutom in en bestämmelse om stiftelsers konkurs.

1 §. Upplösning. I paragrafen föreskrivs det hur en stiftelse kan upplösas. Enligt 1 mom. kan en stiftelse upplösas genom likvidationsförfarandet. Likvidationsförfarandet motsvarar det upplösningsförfarande för stiftelser som det föreskrivs om i den gällande lagen. Flera av bestämmelserna om likvidationsförfarandet föreslås bli preciserade. Det är möjligt att avvika från likvidationsförfarandet genom att avregistrera stiftelsen i sådana situationer som anges i 2 och 4 §.

Enligt 2 mom. i paragrafen kan en stiftelse anses vara upplöst utan det likvidationsförfarande som avses i detta kapitel, om det inte finns någon egendom när konkursen avslutas eller om det under konkursen har bestämts hur den ska användas. Bestämmelsen motsvarar 22 § 3 mom. i den gällande lagen samt praxis.

För tydlighetens skull föreskrivs det i 3 mom. att en stiftelse kan upplösas även som följd av fusion enligt 11 kap. Även vid en fusion upplöses stiftelsen utan det likvidationsförfarande som det föreskrivs om i detta kapitel.

2 §. Avregistrering. I paragrafen föreskrivs det om avregistrering av stiftelser. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Enligt förslaget ska stiftelsens verksamhet i regel avslutas genom likvidationsförfarandet. Registermyndigheten kan i exceptionella fall avregistrera stiftelsen, om stiftelsens medel inte räcker till betalningen av likvidationskostnaderna eller då det saknas uppgifter om tillgångarnas belopp och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna. Stiftelsen kan inte själv bestämma om avregistrering eller ansökan om avregistrering.

Stiftelsen kan t.ex. avregistreras när det på grund av att stiftelsens medel tagit slut är omöjligt att tillsätta likvidatorer för att sköta likvidationsförfarandet eller när stiftelsens verksamhet redan har upphört och stiftelsen varken har medel eller företrädare. En stiftelse kan t.ex. med tiden ha blivit kvar i registret trots att verksamheten har upphört. Denna bestämmelse gör det möjligt att avregistrera sådana stiftelser som har blivit kvar i registret och som inte är verksamma, utan att behöva utfärda en separat lag som gäller massavregistrering. Myndigheten ska innan stiftelsen avregistreras granska att stiftelsen på basis av registermyndighetens handlingar och övriga tillgängliga uppgifter inte har kända tillgångar. Om det på basis av bokslutshandlingarna finns skäl att misstänka att tillgångar har överlåtits i strid med stiftelsens stadgar, ska myndigheten vid behov vidta tillsynsåtgärder i samband med ärendet. Om stiftelsen inte har någon i registret infördd stiftelseledning, men däremot tillgångar, ska

stiftelsens verksamhet i första hand upplösas genom likvidationsförfarandet.

Stiftelsen kan upplösas genom likvidationsförfarandet även om stiftelsens tillgångar inte täcker kostnaderna för likvidationsförfarandet, förutsatt att någon tar på sig ansvaret för likvidationsförfarandets kostnader. En förbindelse om betalning av likvidationskostnaderna kan inte återkallas i efterhand. I 21 § 3 mom. föreskrivs det om hur en avregistrerad stiftelses tillgångar ska skiftas.

3 §. Förutsättningar för och stiftelsens beslut om försättande i likvidation. Om man vill upplösa en stiftelse som har tillgångar, ska stiftelsen upplösas genom likvidationsförfarandet. I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för försättande av stiftelsen i likvidation samt om beslut om försättande av stiftelsen i likvidation.

Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen kan en stiftelse upplösas om stiftelsen har bildats för viss tid och den utsatta tiden har löpt ut. Den tid inom vilken stiftelsens verksamhet bör upplösas kan i stadgarna fastställas som en på förhand bestämd fast mandattid som tar slut den dag eller det år som anges i stadgarna. I enlighet med gällande praxis kan den föreskrivna tiden även gälla tills ett bestämt uppdrag har fullgjorts. En stiftelse kan t.ex. bildas för att sköta programutbudet under kulturstadsåret, och efter kulturstadsåret upplösas på grund av att den utsatta tiden har löpt ut. När stiftelsen bildas kan stiftaren genom en bestämmelse som tas in i stadgarna bestämma om stiftelsen ska upplösas efter en bestämd tid eller om stiftelsen ska ha prövningsrätt i fråga om att upplösa stiftelsen inom den utsatta tiden eller att fortsätta stiftelsens verksamhet. Om stiftaren i stadgarna har föreskrivit en viss tid för stiftelsen, kan stiftelsens organ i regel inte besluta att verksamheten ska fortsätta, om inte organens prövningsrätt har låtit stå kvar i stadgarna.

Enligt momentets 2 mom. kan stiftelsen i överensstämmelse med den gällande lagen upplösas om stiftelsen har bildats under vissa förutsättningar och dessa förutsättningar inte längre finns.

Enligt momentets 3 punkt kan en stiftelse upplösas, om det blivit omöjligt eller mycket svårt eller helt eller till betydande del onyttigt eller lagstridigt att använda stiftelsens

medel för det fastställda ändamålet och om det är omöjligt att ändra stiftelsens ändamål på det sätt som föreskrivs i 6 kap. 2 §. Förutsättningarna för upplösning motsvarar de förutsättningar som fastställts för ändring av stiftelsens ändamål. Med avvikelse från 18 § 2 mom. i den gällande lagen kräver upplösningen av stiftelsen vid en ändring av ändamålet inte längre att det trots omvandling till tidsbestämd stiftelse ska vara onyttigt att medlen används för det ändamål som angivits för stiftelsen, utan en ändring av ändamålet är som sådan en förutsättning för att upplösa stiftelsen. Enligt denna punkt kan en stiftelse upplösas också om stiftelsens medel är så ringa att det inte finns förutsättningar för stiftelsens verksamhet. Enligt förslaget kan stiftelsens ändamål inte ändras när det organ i stiftelsen som ansvarar för ändring av stadgarna inte kan bestämma sig om en ändring av bestämmelsen om ändamålet eller om organets beslut inte är lagenligt (registerbehörigt).

Förslaget avviker innehållsmässigt från den gällande lagen i och med att stiftaren vid bildandet av stiftelsen enligt 2 mom. kan föreskriva i stadgarna om mildare eller striktare förutsättningar för upplösning av stiftelsen. Enligt förslaget kan stiftaren bestämma längden på stiftelsens livstid även på andra grunder än att den föreskrivna tiden har löpt ut, att vissa förutsättningar inte längre finns, att medlen har tagit slut eller att ändamålet har ändrats. I stadgarna kan t.ex. bestämmas att stiftelsen kan försättas i likvidation om styrelsen anser att likvidationen är ändamålsenlig. Om stadgarna inte innehåller bestämmelser om förutsättningarna för upplösning av stiftelsen, kan stiftelsen upplösas endast på de grunder som har fastställts i lagen. Om stiftaren vid bildandet av stiftelsen har föreskrivit förutsättningar för upplösning, kan stiftarens bestämmelse slopas genom ett beslut som fattas enhälligt av alla organets ledamöter, om inte stiftaren har bestämt annat om beslutskraven när stiftelsen. Stiftaren kan i stadgarna bestämma t.ex. om en mindre kvalificerad majoritet eller att bestämmelserna om försättande i likvidation inte kan slopas. Sådana bestämmelser kan inte tas in i stadgarna under det att stiftelsen är verksam,

och de kan ändras endast genom att stryka bestämmelsen i fråga i stadgarna.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om beslutsfattandet i fråga om likvidation. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse, men bestämmelsen motsvarar stiftelsepraxis. Om stiftelsen inte har ett förvaltningsråd, beslutar styrelsen om inledandet av likvidationen. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, fattar förvaltningsrådet beslutet om försättande av stiftelsen i likvidation, om det inte i stadgarna uttryckligen föreskrivs att beslutsfattandet i fråga om upplösning av stiftelsen hör till stiftelsens styrelse. Beslutsfattandet kan inte överlåtas till verkställande direktören eller ett annat organ om ärendet gäller upplösning. Ett beslut som gäller upplösning av stiftelsen kan kräva samtycke från ett annat organ i stiftelsen, från stiftaren eller från en annan i stadgarna angiven aktör.

Beslut om försättande av stiftelsen i likvidation kräver enligt 4 mom. att beslutet biträds av över hälften av ledamöterna i det organ som fattar beslutet, om det inte i stadgarna föreskrivs striktare beslutskrav. Förslaget motsvarar den gällande lagen.

I 5 mom. i paragrafen föreskrivs det att även beslut om likvidation hör till de saker som bör nämnas i möteskallelsen. Avvikelse från denna bestämmelse om förfarandet kan göras, om alla ledamöter i det berörda organet fattar ett enhälligt beslut om saken.

4 §. Förordnande om likvidation. I lagen föreslås en bestämmelse för de situationer då registermyndigheten kan bestämma att stiftelsen ska upplösas eller avregistreras. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse, och därför finns det i registret sådana stiftelser som varken har styrelse eller egentlig verksamhet. Avregistrering kommer på fråga i de fall då det kan konstateras att stiftelsens medel inte räcker till betalningen av likvidationskostnaderna eller då det saknas uppgifter om tillgångarnas belopp och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna. På företrädet och den rättsliga ställningen i fråga om en avregistrerad stiftelse tillämpas bestämmelserna i 20 och 21 §.

Om stiftelsen inte har någon i registret införd styrelse, kan registermyndigheten enligt 14 kap. i domstolen på stiftelsens hemort an-

söka om att en styrelse ska tillsättas i enlighet med stadgarna. Om en styrelse inte kan tillsättas på grund av stadgarna eller om ingen tar emot uppgiften och styrelsen inte kan tillsättas genom domstolsbeslut, kan registermyndigheten enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt bestämma att stiftelsen ska försättas i likvidation eller avregistreras.

Stiftelsen kan försättas i likvidation eller avregistreras av registermyndigheten enligt 1 mom. 2 punkten i de situationer där stiftelsens verksamhet har upphört. Om stiftelsen inte har lämnat någon anmälan till stiftelseregistret på tio år, kan stiftelsens verksamhet anses ha upphört, om inte annat framgår. Enligt den gällande lagen och förslaget ska stiftelsen varje år lämna en årsrapport till registermyndigheten. I praktiken finns det i stiftelseregistret mindre än hundra stiftelser som inte lämnar in en årsrapport. Även en anmälningsskyldighet som har försummats före den nya lagens ikraftträdande kan beaktas vid beräkningen av den föreskrivna tiden (se 12 § 4 mom. i lagen om införande av stiftelselagen).

På initiativ av registermyndigheten kan en stiftelse upplösas eller avregistreras enligt 1 mom. 3 punkten, om stiftelsen har försatts i en konkurs som har förfallit på grund av brist på medel.

Enligt 2 mom. i förslaget kan ett sådant förordnande ges om det inte innan ärendet avgörs visas att det inte längre finns någon grund för detta. Stiftelsen kan ända till beslutstidpunkten rätta till en brist som gäller registeruppgifterna eller påvisa att stiftelsens verksamhet inte har upphört.

5 §. Rättelseuppmaning. I paragrafen föreskrivs det om registermyndighetens skyldighet att uppmana stiftelsen att inom en bestämd tid avhjälpa brister i registeruppgifterna, om stiftelsen inte har någon i registret införd behörig styrelse eller om det har gått tio år sedan anmälan om stiftelsen, t.ex. en årsrapport, senast lämnades till stiftelseregistret. En stiftelse vars konkurs förfallit på grund av brist på medel, kan försättas i likvidation eller avregistreras utan rättelseuppmaning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska uppmaningen i det första skedet sändas till stiftelsen

på ett sätt som myndigheten anser vara lämpligt i den aktuella situationen. Om uppmaningen inte ger något resultat ska den sändas skriftligen, och av den ska framgå att stiftelsen kan försättas i likvidation eller avregistreras om bristerna inte avhjälpas senast den utsatta dagen. En anmälan som sänds skriftligen i de situationer som nämns i 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten, kan sändas till en i stiftelseregistret antecknad person. En sådan person kan t.ex. vara verkställande direktören eller ordföranden för styrelsen. Uppmaningen ska publiceras i den officiella tidningen senast tre månader före den utsatta dagen. Samtidigt ska de borgenärer som vill framföra anmärkningar mot likvidationen uppmanas att göra detta skriftligen senast den utsatta dagen. Rättelseuppmaningen möjliggör bl.a. att borgenären eller någon annan kan ta på sig ansvaret för de kostnader som likvidationsförfarandet föranleder.

Om man inte kan sända en anmälan till stiftelsen skriftligen, t.ex. på grund av att stiftelsen inte har någon i registret införd adress till vilken anmälan kan sändas, kan en rättelseuppmaning i den officiella tidningen ersätta skriftlig anmälan.

En rättelseuppmaning som publiceras i den offentliga tidningen ska enligt 2 mom. i paragrafen antecknas i registret på tjänstens vägnar.

6 §. Rätten att inleda ett ärende. I paragrafen föreskrivs om de i stiftelsens styrelse deltagande aktörerna och övriga aktörer som har samma rätt som myndigheten att inleda ett sådant förfarande som avses i 4 §. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Ett ärende kan inledas av förvaltningsrådet, en förvaltningsrådsledamot, styrelsen, en styrelseledamot, verkställande direktören, en revisor, en stiftare eller någon annan vars rätt kan vara beroende av en behörig registeranteckning eller förordnandet om likvidation. Den senaste kan t.ex. vara en i stadgarna angiven person som i samband med upplösningen av stiftelsen har rätt att få stiftelsens återstående medel.

7 §. Likvidationsförfarandets syfte. Paragrafen innehåller bestämmelser om syftet med likvidationsförfarandet som motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. I paragrafen förtydligas syftet

med skötseln av stiftelsens angelägenheter under likvidationen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen är syftet med likvidationsförfarandet att utreda stiftelsens ekonomiska ställning, realisera en behövlig mängd egendom och betala stiftelsens skulder samt att överlåta överskottet, enligt vad som föreskrivs i denna lag och bestäms i stiftelsens stadgar. Under likvidationsförfarandet ställer man i ordning stiftelsen inför det kommande skiftet, säger upp gällande avtal och sköter övriga förpliktelser i anknytning till stiftelsens verksamhet. Likvidationsförfarandet fortsätter så länge det är nödvändigt för att ställa i ordning stiftelsens medel inför skiftet. Likvidationsförfarandet kan pågå i flera år om stiftelsen t.ex. har anhängiga rättsprocesser.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska en likvidationsstiftelse vars tillgångar inte förslår till betalning av dess skulder ansöka om att försättas i konkurs.

8 §. Likvidationens början. I paragrafen föreskrivs det om likvidationens början. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Likvidationen börjar när beslutet om den har registrerats. Bestämmelsen avviker från de nyare bestämmelserna om privaträttsliga associationer, enligt vilka likvidationen börjar då beslutet om likvidationen fattas, om inte något annat bestäms i saken. I enlighet med 10 § 2 mom. granskar registermyndigheten innan likvidationens början att de i lagen och i stadgarna bestämda förutsättningarna för likvidation finns och att beslutet har fattats i enlighet med lagen och stadgarna.

9 §. Val och förordnande av likvidatorer samt deras uppgifter. I paragrafen föreskrivs det om val och förordnande av likvidatorer samt deras uppgifter.

Med avvikelse från 19 § 1 mom. i den gällande lagen föreskrivs det i 1 mom. i paragrafen att det i samband med likvidationsbeslutet alltid ska väljas en eller flera likvidatorer. De behörighetsvillkor i stiftelsens stadgar som gäller styrelseledamöter och mandattider tillämpas inte på likvidatorerna. Likvidatorerna ska ha sådan kännedom om stiftelseverksamhet eller om rättsliga frågor som är tillräcklig med hänsyn till uppdragets art och

omfattning. På likvidatorerna tillämpas i övrigt vad som i denna lag föreskrivs om styrelseledamöterna, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.

Enligt 2 mom. i paragrafen återkallas genom beslutet om registrering av likvidatorerna de rättigheter att företräda stiftelsen som har getts de undertecknade, om inte annat bestäms i samband med beslutet om val av likvidatorer.

Likvidatorernas uppgift är inte att främja stiftelsens fortsatta verksamhet, utan enligt 3 mom. ska de så snart som möjligt realisera så mycket av stiftelsens egendom som behövs för att betala skulderna. Likvidatorerna kan fortsätta stiftelsens verksamhet och affärsverksamhet endast i den utsträckning som är nödvändigt för att slutföra likvidationen på ett ändamålsenligt sätt. Likvidatorernas mandattid fortsätter tills vidare. Det organ som beslutar om valet av likvidatorerna kan fatta beslut om entledigande av likvidatorerna och välja nya likvidatorer för att vidta de åtgärder som gäller stiftelsens likvidation. De nya likvidatorerna ska utan dröjsmål registreras i stiftelseregistret.

Om en likvidator inte har förordnats i beslutet om upplösningen av stiftelsen, ska registermyndigheten enligt 4 mom. förordna en sådan behörig likvidator för likvidationsstiftelsen. På samma sätt ska förfaras när stiftelsen är försatt i likvidation genom ett beslut av myndigheten. För tydlighetens skull föreslås i lagen en bestämmelse enligt vilken likvidationsförfarandet kan avslutas och stiftelsen avregistreras, om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna och om ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

10 §. Registrering av likvidationen och likvidatorerna. I paragrafen föreskrivs om registrering av likvidationen och likvidatorerna. Bestämmelsen om registreringen av likvidationen ersätter de bestämmelser om tillstånd för upplösning av stiftelse samt om förordnande av likvidatorer som finns i 18 och 19 § i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska beslutet om stiftelsens likvidation och om likvidatorerna utan dröjsmål anmälas för registrering. I enlighet med gällande praxis är det stiftelsens

styrelse som ska göra anmälan om likvidation till stiftelseregistret.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska registermyndigheten innan registreringen av likvidationen och likvidatorerna granska om de i 3 § och i stiftelsens stadgar bestämda förutsättningarna för likvidation finns och om likvidatorerna uppfyller de i 9 § föreskrivna förutsättningarna samt huruvida besluten om likvidation och om val av likvidatorer har fattats i enlighet med vad som föreskrivs i 3 § och bestäms i stiftelsens stadgar. Om förutsättningarna för likvidation inte uppfylls, ska likvidationen inte registreras. Om det har skett ett procedurfel vid behandlingen av ärendet, ska registermyndigheten ge stiftelsen tillfälle att rätta felet.

Enligt 3 mom. i paragrafen inleds likvidatorernas mandattid när likvidationen har registrerats.

11 §. Bokslut och verksamhetsberättelse för tiden före likvidationen. I paragrafen föreskrivs det om bokslut och verksamhetsberättelse för tiden före likvidationen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Enligt förslaget ska likvidatorerna vid behov upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för den tid före likvidationen för vilken ett bokslut eller en verksamhetsberättelse ännu inte har upprättats.

Om stiftelsens verksamma ledning har försummat bokföringen och upprättandet av bokslut, ska angående ansvarsfrågorna iaktas vad som föreskrivs i bokföringslagen (1336/1997) och strafflagen (39/1889).

12 §. Bokslut, verksamhetsberättelse, revision och särskild granskning för likvidationstiden. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det om likvidatorernas skyldighet att upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för varje räkenskapsperiod under likvidationsförfarandet. Bokslutet ska upprättas för hela den räkenskapsperiod som beslutet om likvidation gäller.

Enligt 2 mom. i paragrafen upphör inte revisorernas uppdrag när stiftelsen träder i likvidation. Om revisorernas uppdrag upphör under likvidationen, ska likvidatorerna välja nya revisorer för stiftelsen. Revisorerna ska även granska de bokslut och verksamhetsberättelser som gäller likvidationstiden. Dess-

utom ska revisorn ge ett uttalande om huruvida likvidationen har fördröjts onödigt och huruvida likvidatorerna i övrigt har handlat på behörigt sätt.

13 §. Offentlig stämning på borgenärerna. I paragrafen föreskrivs det om sökande av offentlig stämning på stiftelsens borgenärer. Med avvikelse från 19 § 2 mom. i den gällande lagen söks offentlig stämning hos registermyndigheten i stället för domstolen. I fråga om innehållet avviker förslaget från den gällande lagen även på så sätt att det alltid ska sökas offentlig stämning i samband med likvidation. I övrigt ska lagen om offentlig stämning (729/2003) tillämpas på offentlig stämning.

I en offentlig stämning uppmanas borgenärerna att före den utsatta dagen uppge sina fordringar, vid äventyr att de skulder som fortfarande är okända upphör att gälla. Kungörelsen ska publiceras i den officiella tidningen senast tre månader före den utsatta dagen. Registermyndigheten, eller likvidatorerna med stöd av 5 § i lagen om offentlig stämning, ska senast en månad före den utsatta dagen underrätta de kända borgenärerna om kungörelsen. Myndigheten ska på tjänstens vägnar anteckna i registret att stämning har utfärdats.

14 §. Betalning av skulder, skifte av egendom och klander av skifte. I paragrafen föreskrivs om skifte av egendom efter det att alla okända skulder upphört att gälla och alla kända skulder har blivit betalda.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska likvidatorerna efter den offentliga stämningen betala alla kända skulder. Om en skuld är tvistig eller inte har förfallit till betalning eller om den av någon annan orsak inte kan betalas, ska likvidatorerna innehålla de medel som behövs för att betala skulderna. Likvidatorerna är inte skyldiga att realisera de återstående medel som stiftelsen har efter betalningen av skulderna, utan medlen ska överlåtas om sådana till den aktör som anges i stadgarna eller i beslutet om upplösning. Bestämmelsen motsvarar gällande stiftelsepraxis.

Enligt 2 mom. i paragrafen får stiftelsens tillgångar i samband med upplösning av en stiftelse inte överlåtas till en sådan närståendekrets som avses i 1 kap. 8 §. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gäl-

lande lagen. Stiftelsens ändamål får inte vara att bereda en i 1 kap. 8 § avsedd närståendekrets särskild ekonomisk fördel. Denna princip kan inte kringgå genom att samla in de tillgångar som ska överlåtas till en närståendekrets vid upplösningen av stiftelsen. Detta förbud är tvingande, och det kan inte bestämmas något annat om detta i stadgarna. Enligt 12 § 3 mom. i införandelagen ska förbudet inte tillämpas på sådana stiftelser registrerade före den nya lagens ikraftträdande i vilkas stadgar det före lagens ikraftträdande uttryckligen bestämts att medlen ska överlåtas till en person som hör till en närståendekrets enligt 1 kap. 8 §. Efter den nya lagens ikraftträdande kan stadgarna till denna del ändras med beaktande av vad som föreslås i 6 kap. 1 § 3 mom.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om hur medlen ska skiftas i samband med likvidationsförfarandet. Stiftelsens stadgar kan innehålla olika bestämmelser om hur stiftelsens medel ska användas i samband med en upplösning av stiftelsen. I stadgarna kan t.ex. bestämmas att medlen ska överlåtas till en bestämd aktör utan någon särskild bestämmelse om ändamålet, eller endast att medlen ska överlåtas för ett visst användningsändamål. I överensstämmelse med gällande stiftelsepraxis kan det i stadgarna även bestämmas att medlen ska användas på det sätt som har bestämts i förvaltningsrådets eller styrelsens beslut om försättande av stiftelsen i likvidation, vilket innebär att dessa aktörer kan besluta till vem medlen ska överlåtas och huruvida det ska utfärdas särskilda bestämmelser om användningen av medlen.

Om det i stadgarna bestäms till vem medlen ska överlåtas när stiftelsen upplöses, har det organ som fattar beslutet eller likvidatorerna inte prövningsrätt i fråga om vem medlen ska överlåtas till. Om stadgarna inte innehåller några bestämmelser om användningen av tillgångarna, får det beslutande organet inte bestämma om sådana begränsningar av egendomsanvändningen som binder mottagaren av medlen.

Om stadgarna inte innehåller någon bestämmelse om vem tillgångarna ska överlåtas till i samband med likvidationsförfarandet, ska tillgångarna överlåtas i enlighet med beslutet om försättande av stiftelsen i likvida-

tion och för ett sådant ändamål i stiftelsens stadgar som med stöd av 2 kap. 3 § 1 mom. 5 punkten i förslaget är ändamålet för användningen av medlen i samband med upplösning av stiftelsen. Det organ som fattar beslutet får bestämma till vilken aktör tillgångarna ska överlåtas. Det beslutande organet får också bestämma att likvidatorerna får fatta det slutliga beslutet om mottagaren av medlen.

Om det i stadgarna inte bestäms till vem eller för vilket ändamål tillgångarna ska överlåtas, ska de överlåtas i enlighet med beslutet om försättande i likvidation och för sådan användning som främjar stiftelsens primära ändamål. Även i detta fall får det beslutande organet bestämma att likvidatorerna ska fatta de slutliga beslutet om mottagaren av medlen. Stiftelsens återstående medel kan t.ex. betalas ut som stipendium i enlighet med stiftelsens ändamål, varvid likvidatorerna kan få till uppgift att välja enskilda stipendiater.

Om stiftelsen försätts i likvidation av registermyndigheten, är det registermyndigheten som bestämmer vem av de aktörer som främjar stiftelsens ändamål som ska ta emot medlen, om inte mottagaren av medlen bestäms i stadgarna. Om det inte i stadgarna bestäms om mottagaren av medlen eller om användningsändamålet, ska medlen vid upplösningen av stiftelsen överlåtas till sådan verksamhet som främjar stiftelsens ändamål.

Förslaget avviker från 19 § 3 mom. i den gällande lagen, enligt vilken medlen ska överlåtas till staten, om inte det i stadgarna bestäms något annat om hur de ska användas om stiftelsen upplöses.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs det om de situationer där en stiftelse upplöses genom beslut av domstol eller där det inte bestäms om användningen av medlen i beslutet om försättande i likvidation. I sådana fall ska de likvidatorer som har förordnats för stiftelsen utarbeta ett förslag till hur stiftelsens återstående medel ska användas. Medlen ska om möjligt överlåtas på det sätt som bestäms i stiftelsens stadgar om användningen av medlen vid upplösning av stiftelsen. Om det i stadgarna föreskrivs till vem eller för vilket ändamål medlen ska överlåtas, ska likvidatorernas förslag om möjligt följa det som bestäms i stadgarna.

Om tillgångarna vid upplösningen av stiftelsen inte kan överlåtas till en i stadgarna namngiven människa eller juridisk person eller för ett i stadgarna angivet ändamål för medlen, ska medlen överlåtas för att främja något ändamål med nära anknytning till stiftelsens ändamål.

Likvidatorernas förslag om användningen av tillgångarna ska fastställas av Patent- och registerstyrelsen. Om likvidatorernas förslag inte motsvarar det som bestämts i stadgarna om användningen av tillgångarna vid upplösning av stiftelsen, kan Patent- och registerstyrelsen uppmana likvidatorerna att lämna in ett nytt förslag om användningen av återstående medel. På samma sätt ska förfaras om stadgarna inte innehåller några bestämmelser om användningen av tillgångarna vid upplösning och om likvidatorernas förslag inte främjar fullgörandet av stiftelsens primära ändamål. Till Patent- och registerstyrelsens prövningsrätt hör inte att bedöma huruvida likvidatorernas förslag främjar stiftelsens ändamål.

I paragrafens 5 mom. föreslås det en bestämmelse om att stiftelsens stiftare eller en i stadgarna namngiven förmånstagare ska ges möjlighet att klandra skiftet. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Med namngiven förmånstagare avses den aktör till vilken stiftelsens återstående tillgångar ska överlåtas vid upplösning av stiftelsen. Om inte någon förmånstagare finns namngiven i stadgarna, är det endast stiftaren som har rätt att klandra skiftet. Om det i stadgarna t.ex. bestäms att stiftelsens medel ska betalas ut till bildkonstnärer vid en upplösning av stiftelsen, har en enskild bildkonstnär inte rätt att klandra skiftet. En talan som gäller klander av skifte ska väckas inom tre månader från det att slutredovisningen registrerades hos Patent- och registerstyrelsen.

15 §. Slutredovisning. I paragrafen föreskrivs det om slutredovisningen och dess innehåll. På motsvarande sätt som i 19 § 2 mom. i den gällande lagen kräver avregistrering av en stiftelse att en slutredovisning lämnas till registermyndigheten. Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det att innehållet i slutredovisningen utökas. Enligt 1 mom. i paragrafen ska slutredovisningen omfatta bokslut och deras verksamhetsberät-

telser och revisionsberättelser för förvaltningen för hela likvidationstiden samt en redogörelse för hela likvidationsförfarandet och för skiftet av egendomen. Stiftelsens revisor ska granska hela slutredovisningen.

Slutredovisningen ska enligt 2 mom. i paragrafen anmälas för registrering inom sex månader från slutredovisningsdagen.

16 §. Upplösning. I paragrafen föreskrivs det om upplösningens rättsverkningar. Enligt 1 mom. i paragrafen anses stiftelsen upplöst när registermyndigheten har registrerat slutredovisningen. Bestämmelsen motsvarar 19 § 2 mom. i den gällande lagen.

Med avvikelse från den gällande lagen föreslås det i 2 mom. i paragrafen en bestämmelse om stiftelsens rättsliga ställning efter upplösningen. Efter upplösningen kan stiftelsen inte förvärva rättigheter eller ingå förbindelser. De som har vidtagit åtgärder på stiftelsens vägnar efter upplösningen är personligen och solidariskt ansvariga för dessa. Ett undantag från detta är att likvidatorerna kan vidta åtgärder för inledande av behövliga nya likvidationsåtgärder eller ansöka om att bolaget ska försättas i konkurs utan att bli personligen ansvariga.

I överensstämmelse med den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer föreslås det i lagen en bestämmelse om rätten att frånträda avtal som har ingåtts med stiftelsen efter det att den upplösts, om avtalsparten inte visste att stiftelsen var upplöst. Endast registeranteckningen ger inte anledning att anse att motparten visste om detta.

17 §. Fortsatt likvidation och efterlikvidation. Paragrafens bestämmelser om fortsatt likvidation och efterlikvidation motsvarar i tillämpliga delar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska likvidationen fortsättas om det efter stiftelsens upplösning framkommer nya tillgångar, om talan väcks mot stiftelsen eller om det annars behövs likvidationsåtgärder. Exempelvis efter likvidationen kan det visa sig att stiftelsen har nya tillgångar som genom ett fortsatt likvidationsförfarande ska skiftas i enlighet med 14 §. Registeranmälan om att likvidationen fortsätter ska göras utan dröjsmål.

Om det dock inte anses nödvändigt att fortsätta likvidationen, kan likvidatorerna enligt 2 mom. i paragrafen vidta de åtgärder som behövs i ärendet. Stiftelsens nya förmögenhet kan t.ex. delas ut till de ursprungliga förmånstagarna enligt samma utdelningsförhållande som tidigare och utan ett fortsatt likvidationsförfarande. Likvidatorerna gör en separat utredning om de åtgärder som har vidtagits, som registreras i stiftelseregistret.

Enligt 3 mom. i paragrafen ska likvidationsförfarandet inte fortsättas om det inte finns medel för ett fortsatt likvidationsförfarande och om ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

18 §. Avslutande av likvidation samt fortsatt verksamhet. I lagen föreslås en bestämmelse om avslutande av likvidation samt fortsatt verksamhet som i tillämpliga delar motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen kan det organ som beslutade om likvidationen besluta att likvidationen avslutas och stiftelsens verksamhet fortsätts. Ett beslut om avslutande av likvidationen och om stiftelsens fortsatta verksamhet kan fattas med enkel majoritet, om inte annat bestäms i stadgarna. Om likvidationen grundar sig på ett beslut i stadgarna, ska stadgarna ändras innan verksamheten kan fortsättas. Stiftelsen kan t.ex. ha bildats för viss tid, och om det anses vara ändamålsenligt att fortsätta verksamheten efter att denna tid löpt ut, ska stadgarna ändras. Om stiftaren har bestämt i stadgarna att bestämmelsen om den bestämda tiden inte kan ändras, kan likvidationen inte avslutas och stiftelsens verksamhet inte fortsättas trots paragrafens ordalydelse.

Fortsatt verksamhet kräver enligt 2 mom. att en ledning för stiftelsen utses enligt vad som föreskrivs i denna lag och bestäms i stiftelsens stadgar. Om stiftelsens styrelse kompletterar sig själv eller om stiftelsen har ett förvaltningsråd som kompletterar sig själv och som väljer styrelseledamöterna, ska likvidatorerna välja ledamöterna i styrelsen eller förvaltningsrådet.

I 3 mom. i paragrafen föreslås det en bestämmelse om den registeranmälan som gäll-

er avslutandet av likvidation. Beslutet om avslutande av likvidation och valet av ledning ska utan dröjsmål anmälas för registrering. Ansökan om offentlig stämning på borgenärerna förfaller om likvidationen avslutas och stiftelsens verksamhet fortsätter. Likvidatorerna ska enligt 15 § upprätta en slutredovisning om likvidationstiden, som registreras hos Patent- och registerstyrelsen.

19 §. Tidpunkten för avregistrering. I lagen föreslås en förtydligande bestämmelse om den i 2 § föreskrivna tidpunkten för avregistrering. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Stiftelsen har avregistrerats när myndighetens beslut om avregistreringen har registrerats.

20 §. Företrädande av en avregistrerad stiftelse. I paragrafen föreskrivs om företrädande av en avregistrerad stiftelse. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen kan det för en avregistrerad stiftelse vid behov utses en eller flera företrädare. Patent- och registerstyrelsen ska hos tingsrätten på stiftelsens hemort ansöka om att företrädare utses. Patent- och registerstyrelsen kan på eget initiativ ansöka hos tingsrätten om att företrädare ska utses. Vem som helst, vars rätt är beroende av att den avregistrerade stiftelsen har en företrädare, kan ta initiativ till att Patent- och registerstyrelsen ska ansöka om att en företrädare ska utses. På företrädare ska i övrigt tillämpas vad som föreskrivs om likvidatorer, men företrädarens behörighet att agera på stiftelsens vägnar begränsas i 21 §.

Om en avregistrerad stiftelse inte har någon företrädare, tillämpas enligt 2 mom. i paragrafen bestämmelserna i 9 kap. 3 § 2 mom. på delgivning med stiftelsen.

21 §. En avregistrerad stiftelses rättsliga ställning. I paragrafen föreskrivs det om en avregistrerad stiftelses rättsliga ställning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Företrädare för en avregistrerad stiftelse är enligt 1 mom. i paragrafen de företrädare som avses i 20 § 1 mom. För en åtgärd som har vidtagits på stiftelsens vägnar efter avregistreringen är de som beslutade om åtgärden och de som vidtog åtgärden solidariskt ansvariga. En för stiftelsen utsedd företrädare

kan dock utan att bli personligen ansvarig vidta åtgärder för inledande av likvidationsåtgärder eller ansöka om att bolaget ska försättas i konkurs. Enligt 1 kap. 3 § i konkurslagen (120/2004) är det även möjligt att ansöka om att en avregistrerad stiftelse ska försättas i konkurs.

I 2 mom. i paragrafen föreslås det en bestämmelse om hurdana åtgärder företrädarna för en avregistrerad stiftelse får inleda. Om det framkommer att en avregistrerad stiftelse har sådana tillgångar eller skulder som inte har upphört att gälla genom offentlig stämning, kan företrädarna för stiftelsen vidta de åtgärder som behövs för att betala skulden och behålla tillgångarna. En avregistrerad stiftelse har inte någon rättshandlingsförmåga, och således ska de nödvändiga åtgärder som avses i momentet tolkas snävt.

Enligt 3 mom. i paragrafen ska stiftelsen försättas i likvidation om en avregistrerad stiftelse får nya tillgångar. I enlighet med 14 § 3 och 4 mom. kan företrädarna dock fem år efter avregistreringen dela ut tillgångar utan ett likvidationsförfarande, om tillgångarna inte överstiger 8 000 euro och stiftelsen inte har kända skulder. De som fått en andel av tillgångarna utan likvidationsförfarande svarar med beloppet av de mottagna tillgångarna för betalningen av stiftelsens skulder.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om försättande av stiftelsen i likvidation när likvidation behövs efter det att stiftelsen har avregistrerats. Varje person vars rätt en stiftelses försättande i likvidation gäller, kan lämna en anmälan till registermyndigheten om försättande av en avregistrerad stiftelse i likvidation. Om stiftelsen inte har medel för att betala likvidationskostnaderna och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna, kan det inte fattas beslut om försättande i likvidation.

22 §. Minskning av stiftelsens tillgångar. I paragrafen föreskrivs det om den anmälan om registeranteckning som gäller skyddet av borgenärer. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska styrelsen för en stiftelse som bedriver affärsverksamhet göra en registeranmälan om stiftelsens eget kapital är negativt. Om anmälan för-

summas, kan styrelsen bli skyldiga att ersätta skada i enlighet med 10 kap. 1 §. Trots att en sådan stiftelses eget kapital är negativt, behöver inte stiftelsen försättas i likvidation om det i övrigt finns förutsättningar för stiftelsens verksamhet. Stiftelsen kan fortsätta med att bedriva verksamhet även om stiftelsens medel är slut.

På motsvarande sätt kan en anmälan om förlust av eget kapital upphävas om det egna kapitalet på basis av balansräkningen eller någon annan motsvarande utredning har blivit positivt. Revisorn ska granska den utredning enligt vilken registeranmälan om förlust av eget kapital kan upphävas. Förlusten av eget kapital kan konstateras efter räkenskapsperioden eller under en pågående räkenskapsperiod. Anmälningsskyldigheten gäller utan dröjsmål från det att förlusten av kapitalet konstaterades.

I 2 mom. i paragrafen föreslås det en bestämmelse om vilka kapitalposter som ska beaktas vid bedömningen av förlusten av det egna kapitalet. Vid uträkningen av de egna kapitalposterna ska särskild försiktighet iakttagas.

23 §. Sanering av stiftelse. I lagen föreslås en bestämmelse om beslut i fråga om förfarandet för företagssanering. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Styrelsen beslutar om anmälan om företagssaneringsförfarande. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, är det förvaltningsrådets uppgift att besluta om anmälan, om inte den i stadgarna bestämda styrelsen har beslutanderätt. Ifall saken är brådskande, har alltid styrelsen behörighet att göra anmälan om saneringsförfarande.

24 §. Konkurs. De föreslagna bestämmelserna om avträdande av stiftelsens egendom till konkurs samt om konkurs motsvarar den nyare lagstiftningen om privaträttsliga associationer. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen kan stiftelsens egendom avträdas till konkurs genom beslut av styrelsen. Beslutanderätten gällande konkurs kan inte heller överlåtas till förvaltningsrådet eller verkställande direktören genom att ändra stadgarna. Om stiftelsen har försatts i likvidation, kan likvidatorerna avträda stiftelsens egendom till konkurs. I

2 mom. i paragrafen föreskrivs det om upplösning av stiftelse till följd av konkurs. I 3 mom. i paragrafen föreskrivs det om styrelsens uppgifter i en situation där stiftelsen ännu har kvar egendom efter en konkurs. I paragrafens 4 mom. föreskrivs det om en situation där nya tillgångar framkommer efter att stiftelsens konkurs har avslutats.

AVDELNING V Tillsyn och stiftelseregister

13 kap. Stiftelseregister

De föreslagna bestämmelserna om Patent- och registerstyrelsens stiftelseregister motsvarar i tillämpliga delar handelsregisterlagen (129/1979). Bestämmelserna om förande av register, registeranmälningar och de uppgifter som ska införas i registret motsvarar i huvudsak de gällande bestämmelserna. Till övriga delar föreslås det i kapitlet i överensstämmelse med handelsregisterlagen bestämmelser bl.a. om registrering av en stiftelses bifirma och av namnöversättningar, om kungörelse om registeranteckningar, om språket i en registeranmälan samt om rättande av ett fel i registeranmälan. Med avvikelse från 25 § i handelsregisterlagen föreslås det inga särskilda bestämmelser om kungörelse om stiftelseregisteranteckningarna. I överensstämmelse med den gällande lagen uppkommer rättsverkningarna i och med en registeranteckning som anses ha kommit till allas kännedom (17 §).

I kapitlet om stiftelseregistret föreslås det i överensstämmelse med associationslagstiftningen även en bestämmelse om stiftelsers förhandsgranskning av stadgarna.

1 §. Stiftelseregister och registermyndighet. I paragrafen föreskrivs om Patent- och registerstyrelsens stiftelseregister i överensstämmelse med den gällande lagstiftningen. Ordalydelsen i paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar 1 § 1 och 2 mom. i handelsregisterlagen.

Enligt 3 och 4 mom. i paragrafen är anteckningarna i stiftelseregistret och de till registret hörande handlingar som innehas av registermyndigheten i huvudsak offentliga, med undantag av personbeteckningens slut-

led och en i utlandet bosatt persons hemadress samt stiftelsers specificeringar av bokslutets balansräkning. Paragrafen 3 och 4 mom. motsvarar i huvudsak 1 a § 1 och 2 mom. i handelsregisterlagen, men rätten att få uppgifter från stiftelseregistret är begränsad i denna lag därför att myndigheten vid tillsynen över stiftelsen även kan få sådana sekretessbelagda uppgifter som inte finns i handelsregistret. Bestämmelserna om sekretessen i fråga om de uppgifter och handlingar som gäller tillsynen över stiftelser finns i 14 kap. 14 § i denna lag.

2 §. Uppgörande av grundanmälan. Paragrafens bestämmelser om uppgörande av stiftelsens grundanmälan motsvarar bestämmelserna i 2 § i handelsregisterlagen. I fråga om bildandet av stiftelsen föreslås det i 2 kap. i denna lag att det tillståndsförfarande som motsvarar den gällande lagen ska ersättas med det registreringsförfarande i ett enda skede som tillämpas på övriga sammanslutningsformer. Eftersom det endast är de stiftelser som bildas enligt bestämmelserna i 2 kap. i denna lag som införs i stiftelseregistret, ska 1 mom. inte innehålla en motsvarande bestämmelse om den grundanmälan om överföring av stiftelsens hemort till Finland som finns i handelsregisterlagen. Enligt 2 mom. i paragrafen ska grundanmälan göras på en för detta ändamål fastställd blankett.

Om stiftelsen bedriver näringsverksamhet, ska den, i överensstämmelse med de gällande bestämmelserna, även göra en anmälan till handelsregistret.

3 §. Personuppgifter som införs i registret. I paragrafen föreskrivs det om de personuppgifter som ska införas i stiftelseregistret. I huvudsak motsvarar förslaget 6 § 2 mom. 1 och 4 punkten i den gällande lagen samt 3 a § i handelsregisterlagen.

4 §. Grundanmälan. I paragrafen föreskrivs om innehållet i stiftelsens grundanmälan. Utöver bestämmelserna om grundanmälan innehåller även 1 kap. 3 § 2 mom., 2 kap. 1—3 § och 6 § samt 5 § i detta kapitel bestämmelser om de handlingar som ska inlämnas vid bildandet av en stiftelse. Förslaget motsvarar i huvudsak bestämmelserna om aktiebolags grundanmälan i 9 § 1 mom. 1—5 och 10—14 punkterna i handelsregisterlagen.

Enligt paragrafens 14 punkt ska styrelseledamöterna och verkställande direktören meddela att stiftelsen har bildats i enlighet med denna lag. Meddelandet ska innehålla en försäkran om att den egendom som tilldelats stiftelsen innehas av styrelsen, enligt 6 § 2 mom. 2 och 3 punkten i den gällande lagen. Meddelandet ska omfatta den egendom som enligt stiftelseurkunden ska överlåtas till stiftelsen som grundkapital.

5 §. Förutsättningar för registrering. I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för registrering, vilka delvis motsvarar de villkor för tillståndet till bildande samt för registrering som finns i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen ska stiftelsens grundanmälan till registermyndigheten ges in för registrering. Bestämmelsen om innehållet i grundanmälan finns i 4 § och i den nya stiftelseförordningen. Till innehållet motsvarar bestämmelsen 6 § 1 mom. i den gällande lagen och 7 § i stiftelseförordningen.

Enligt momentets 2 punkt ska till grundanmälan bifogas stiftelseurkunden i original eller en på tjänstens vägnar styrkt kopia av den. I stiftelseurkunden eller i en bilaga till den ska stiftelsens stadgar bifogas. Till innehållet motsvarar bestämmelsen 5 § 1 mom. i den gällande lagen. Före registreringen granskar registermyndigheten att stiftelseurkunden och de bifogade stadgarna har upprättats i enlighet med denna lag.

Förslaget avviker från 5 § 1 mom. i den gällande lagen i och med att det testamente där det bestäms att stiftelsen ska bildas inte behöver ges in till registermyndigheten i registreringsskedet. Om det har bestämts om bildandet av stiftelsen i testamentet, ska domstolen i enlighet med 2 kap. 6 § underrätta Patent- och registerstyrelsen om detta efter det att domstolen har fattat beslutet om verkställaren. Enligt förslaget ska stiftaren upprätta och underteckna stiftelseurkunden och vid behov uppgöra de stadgar som ska innehålla testamentets bestämmelser om bildandet av stiftelsen. I enlighet med den omsorgsplikt som avses i 2 kap. 7 § 2 mom. ska verkställaren se till att testamentets bestämmelser om bildandet av stiftelsen beaktas i stiftelsens stiftelseurkund och stadgar.

I överensstämmelse med 5 § 1 mom. i den gällande lagen ska det enligt 3 punkten i momentet för registrering hos Patent- och registerstyrelsen ges in en utredning om att testamentet har vunnit laga kraft. I enlighet med gällande praxis kan såsom utredning ges in t.ex. ett domstolsintyg om att testamentet inte har klandrats eller om att testamentet har vunnit laga kraft.

Enligt momentets 4 punkt krävs för registreringen dessutom att det till registermyndigheten ges in ett revisorsyttrande om huruvida den egendom som har fastställts för stiftelsen i stiftelseurkunden har överlåtits till stiftelsen, eftersom egendomen enligt stiftelseurkunden ska överlåtas till stiftelsen före registreringen av stiftelsen. Styrelsen och verkställande direktörens meddelande samt revisorsyttrandet innehåller också en försäkran och ett utlåtande om att egendomen enligt grundkapitalförbindelsen har överlåtits till stiftelsen genom en överlåtelsehandling enligt bestämmelserna i jordabalken. Förslaget avviker från 6 § 2 mom. 3 punkten i den gällande lagen på så sätt att en styrkt kopia av överlåtelsehandlingen om fast egendom inte behöver ges in till registermyndigheten i samband med grundansmälan. Ur revisorsyttrandet ska dessutom framgå att stiftelsen har en i 2 kap. 4 § avsedd budget och verksamhets- och finansieringsplan. Stiftelsens stiftare och första styrelse ansvarar för att göra upp budgeten och planerna, medan revisorns uppgift är att konstatera att stiftelsen uppfyller alla formella krav innan den registreras. Revisorn behöver således inte bedöma t.ex. grunderna, omfattningen eller sannolikheten gällande verkställandet av budgeten och planerna.

Utöver inlämnandet av de handlingar och uppgifter som anges ovan i 1 mom. kräver enligt 2 mom. i paragrafen registreringen också att stiftelsen uppfyller de förutsättningar för bildande som anges i 1 kap. I förslagets 1 kap. 2 § föreskrivs det om stiftelsens ändamål, och i 3 § om den finansieringsplan för verksamheten som ska göras upp för de tre år som följer efter registreringen. Enligt den gällande lagen granskas förutsättningarna för bildandet i det skede när tillståndet för bildandet behandlas, och i förslaget har detta skede slopats.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om förtur till stiftelsens namn då två sådana grundansmälningar eller ändringsansmälningar som gäller registrering av samma namn är anhängiga samtidigt. Ett stiftelsenamn som ingår i de stadgar som har granskats enligt 20 § i detta kapitel får inte registreras som namn för en annan stiftelse under den tid ett beslut om förhandsgranskning gäller, om grundansmälan gjordes efter att förhandsgranskningsbeslutet fattades.

6 §. Ändringsansmälan. I paragrafen föreskrivs det om stiftelsens skyldighet att göra ändringsansmälan till registermyndigheten. Förslaget motsvarar den gällande lagen samt 14 § 1 och 2 mom. i handelsregisterlagen.

7 §. Ansvar för att anmälan görs. I paragrafen föreslås det en hänvisningsbestämmelse till 14 § i företags- och organisationsdatalagen där det föreskrivs om de personer som är ansvariga för att anmälan till registret görs. Någon sådan uttrycklig bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Ordalydelsen i förslaget motsvarar ordalydelsen i 15 § i handelsregisterlagen.

8 §. Rätt att göra anmälan. I paragrafen föreskrivs det om en i stiftelseregistret antecknad persons rätt att göra anmälan då denne har avgått från sin i registret antecknade post eller vars i registret antecknade uppdrag har upphört. Någon sådan uttrycklig bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Paragrafens ordalydelse motsvarar ordalydelsen i 16 § i handelsregisterlagen.

9 §. Stiftelsens namn på olika språk och bifirma. I paragrafen föreskrivs det om registrering av en stiftelses namnöversättningar och bifirma. Stiftelsens namn ska till innehållet motsvara varandra på de olika språken. Någon sådan uttrycklig bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Förslaget motsvarar 17 § i handelsregisterlagen där det även föreskrivs om registrering av en stiftelses eventuella prokura som är införd i handelsregistret.

10 §. Företagsinteckning. Förslaget motsvarar 18 § 4 mom. i handelsregisterlagen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

11 §. Domstolens anmälningskyldighet. I paragrafens 1 mom. föreslås det en bestämmelse om att domstolen är skyldig att för anteckning i registret meddela registermyndig-

heten när stiftelsens verksamhet läggs ned och om den likvidator som förordnats i samband med detta samt om en god man eller förvaltningsrådsledamöter, styrelseledamöter eller en företrädare för stiftelsen har utsetts av domstolen. Enligt 22 § 2 mom. i den gällande lagen ska domstolen för anteckning i stiftelseregistret meddela om beslut genom vilket en god man eller en ny styrelse har utsetts eller en ny likvidator har förordnats. Enligt 22 § 3 mom. i den gällande lagen ska domstolen också meddela beslut om en stiftelses upplösning för registrering.

Ordalydelsen i det föreslagna 2 momentet motsvarar ordalydelsen i 19 § 1 mom. i handelsregisterlagen. Enligt 22 § 3 mom. i den gällande lagen ska domstolen, när en stiftelses egendom har avträttats till konkurs, en konkurs har lagts ned, ett beslut om försätag i konkurs har upphävts eller en konkurs har förfallit på grund av brist på tillgångar, anmäla saken hos Patent- och registerstyrelsen för registrering.

Ordalydelsen i det föreslagna 3 momentet motsvarar 19 § 2 mom. i handelsregisterlagen, och det föreslagna 4 momentet motsvarar 22 § 4 mom. i den gällande lagen.

12 §. Språket i anmälan. I paragrafen föreskrivs det om språket i registeranmälan. Någon sådan uttrycklig bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Förslagets ordalydelse motsvarar 20 § i handelsregisterlagen.

13 §. Rättelse av fel. I paragrafen föreskrivs det om rättelse av fel i registeranmälan. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen, men i 22 § i förvaltningslagen (434/2003), som ska tillämpas på registermyndighetens verksamhet, föreskrivs det om komplettering av handlingar, vilket har varit vanligt förekommande vid registreringsförfarandet. I huvudsak motsvarar förslaget den gällande lagen och det gällande registreringsförfarandet, och även 21 § 1 och 3 mom. i handelsregisterlagen när det gäller ordalydelsen.

Någon bestämmelse om att avgift ska betalas vid anmälan, som finns i 21 § 2 mom. i handelsregisterlagen, föreslås inte i denna paragraf. Avgiften tas ut i efterhand i enlighet med gällande praxis.

14 §. Uppdatering av uppgifter. I paragrafen föreskrivs det om registermyndighetens

rätt att uppdatera uppgifter, att i befolkningsdatasystemet granska de anmälda personuppgifterna samt att uppdatera stiftelsens kontaktinformation i företags- och organisationsdatasystemet. Enligt 22 a § i den gällande lagen har Patent- och registerstyrelsen rätt att uppdatera stiftelsernas kontaktinformation med uppgifter ur företags- och organisationsdatasystemet.

Paragrafens ordalydelse motsvarar 21 a § i handelsregisterlagen. Enligt förfarandet i handelsregisterlagen har inte en person med en finsk personbeteckning behövt meddela sina adressuppgifter separat, utan Patent- och registerstyrelsen har med stöd av 21 a § kunnat få uppgifterna ur befolkningsdatasystemet.

15 §. Talan om hävande av registeranteckning och om ersättande av skada. Med tanke på lagens läsbarhet föreslås det i 1 mom. i paragrafen en hänvisningsbestämmelse till 2 kap. 5 § om förbud mot användning av stiftelsens namn samt om hävande av registrering av namn. Ordalydelsen i 2 mom. i paragrafen motsvarar 22 § 2 mom. i handelsregisterlagen. Några uttryckliga motsvarande bestämmelser finns inte i den gällande lagen.

16 §. Avförande av registeranteckning ur registret. I överensstämmelse med 23 § i handelsregisterlagen föreslås det i paragrafen en bestämmelse om avförande av en registeranteckning på grund av ett lagakraftvunnet avgörande av domstolen. I den gällande lagen finns inte någon uttrycklig motsvarande bestämmelse.

17 §. Registeranteckningars rättsverkan. I paragrafen föreslås bestämmelser om registeranteckningars rättsverkan som i tillämpliga delar motsvarar bestämmelserna om kungörelse i 26 § i handelsregisterlagen. I lagen föreslås inga bestämmelser om särskild kungörelse, eftersom registeranteckningarna inför tidsenligt i det stiftelseregister som enligt nuvarande praxis är öppet och tillgängligt för alla. I förslaget ersätts kungörelsen av registeranteckningen, som publiceras och uppdateras för allmänheten i registermyndighetens informationssystem. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

18 §. Felaktig registeranteckning om en företrädare. Ordalydelsen i paragrafen motsvarar 2, 14, 15, 18, 27, 28 och 30 § i handelsre-

gisterlagen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

19 §. Fullgörande av anmälningsskyldigheten. Ordalydelsen i paragrafen motsvarar 27 och 28 § i handelsregisterlagen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen.

20 §. Förhandsgranskning. I paragrafen föreslås bestämmelser om förhandsgranskning av stiftelsers stadgar och av ändringar av dem. Med förhandsgranskning avses granskning av planerade stadgar för en ny stiftelse eller av ändringar i stadgarna för en registrerad stiftelse som sker före den nya stiftelsens stadgar eller före en ändring av stadgarna anmäls för registrering. I praktiken har registermyndigheten informellt granskat stadgarna på förhand redan under den gamla lagens giltighetstid.

Enligt 1 mom. i paragrafen kan registermyndigheten på ansökan av en stiftelse eller dess stiftare på förhand granska stadgarna eller en ändring av dem när stiftelsens storlek, stadgeändringens vikt, förfarandebestämmelser som gäller en stadgeändring eller någon annan sådan omständighet ger anledning till detta. Registermyndigheten har inte någon ovillkorlig skyldighet att alltid utföra en förhandsgranskning i de fall detta begärs.

I paragrafens 2 och 3 mom. föreskrivs det om ansökan om förhandsgranskning, om att beslut som har meddelats vid förhandsgranskningen är bindande samt om beslutets giltighetstid. Med bindande beslut avses registermyndighetens skyldighet att registrera de förhandsgranskade stadgarna eller stadgeändringarna även när stiftelsen meddelar dem oförändrade för registrering senare. I de förhandsgranskade stadgarna kan dock göras mindre ändringar utan att registermyndigheten måste granska stadgarna som helhet på nytt.

Enligt förslaget ska beslutet om förhandsgranskning gälla i två år. Begränsningen av beslutets giltighetstid är nödvändigt för att undvika situationer där det är oklart huruvida de förhandsgranskade stadgarna ska meddelas för registrering. Den föreskrivna tiden på två år är nödvändig även för att ett stiftelsenamn som har införts i de granskade stadgarna inte ska kunna användas som en annan stiftelses namn under giltighetstiden för be-

slutet om granskning. Den föreskrivna tiden på två år anses dock tillräckligt lång då en stiftelses stadgeändring kräver ett försvårat stadgeändringsförfarande, som t.ex. ett mötesutlåtande från en förening som sammankommer en gång om året eller ett flertal mötesbeslut av stiftelsen.

Oberoende av förhandsgranskningen ska stiftelsen enligt 4 mom. göra stiftelsens grundanmälan eller anmälan om stadgeändring enligt vad som föreskrivs i denna lag. Om man har avvikit från de förhandsgranskade stadgarna när man beslutade om de stadgar som ska registreras, ska dessa avvikelser också nämnas i anmälan så att behandlingen går snabbare.

I paragrafens 5 mom. föreslås en bestämmelse om möjligheten att avvika från den huvudregel som gäller en stadgeändrings ikraftträdande. Enligt 6 kap. 5 § i förslaget får en ändring inte sättas i kraft innan den har registrerats. Om stiftelsen har godkänt en av registermyndigheten förhandsgranskad stadgeändring oförändrad, kan stiftelsen besluta att de ändrade stadgarna ska tillämpas på stiftelsens interna verksamhet redan innan ändringen registreras. Denna möjlighet gäller endast i sådana situationer där det är säkert att inget hinder för registreringen av stadgeändringen föreligger. Ändrade stadgar som inte är registrerade kan inte tillämpas i sådana situationer där det är fråga om företräddande av stiftelsen.

21 §. Ändringssökande. Enligt förslaget föreskrivs separat om ändring i beslut av registermyndigheten genom vilket registrering har vägrats. På sådan ändring i beslut tillämpas lagen om Patent- och registerstyrelsen (575/1992), enligt vilken ändring i ett sådant beslut av registermyndigheten får sökas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Det besvärsförbud som gäller beslut som innebär att förhandsgranskning inte företas motsvarar 56 § 1 mom. i föreningslagen.

22 §. Närmare bestämmelser och föreskrifter. Ordalydelsen i förslaget motsvarar 31 § i handelsregisterlagen. Enligt 2 mom. i paragrafen kan det genom ett beslut av registermyndigheten bestämmas om tekniska detaljer i anslutning till registerföringen, såsom an-

mälningssätt och formen för offentliggörande av registeranteckningar, t.ex. formen på eller innehållsordningen i registerblanketter eller uppgifters ordning i registerutdrag.

23 §. Rätt att få uppgifter av Skatteförvaltningen. Paragrafens ordalydelse motsvarar 31 a § i handelsregisterlagen. Paragrafens 1 mom. om förmedlande av information från Skatteförvaltningen till Patent- och registerstyrelsen gäller endast de handlingar som Skatteförvaltningen har fått av stiftelsen för verkställandet av beskattningen. Med stöd av denna bestämmelse får Skatteförvaltningen ge en resultaträkning, en balansräkning samt andra uppgifter och handlingar som stiftelsen är skyldig att ge registermyndigheten för registrering av de uppgifter som anges i 5 kap. 5 §.

I praktiken är inte alla stiftelser skyldiga att lämna en inkomstskattedeklaration. En allmännyttig stiftelse behöver t.ex. lämna en inkomstskattedeklaration enligt 7 § i lagen om beskattningsförfarande (1558/1995) endast om den har beskattningsbar inkomst eller om en deklaration begärs särskilt t.ex. genom en förhandsifylld skattedeklaration som sänds till stiftelsen eller om de uppgifter om stiftelsen som inverkar på fastighetsskattebidraget ändras. Informationen i fråga kan således lämnas av Skatteförvaltningen till Patent- och registerstyrelsen endast vad gäller de stiftelser som lämnar in en skattedeklaration och dess bilagor till Skatteförvaltningen. När det gäller övriga stiftelser måste informationen samlas in på något annat sätt.

Enligt 2 mom. i paragrafen har Patent- och registerstyrelsen rätt att på begäran få uppgifter om en namngiven stiftelse i syfte att utreda förutsättningarna för en sådan likvidation eller avregistrering som det föreskrivs om i 12 kap. 4 §. Eftersom alla stiftelser inte gör en skattedeklaration årligen, kan ett likvidationsförfarande eller ett avregistreringsförfarande inte påbörjas enbart på basis av att stiftelsen inte har lämnat en deklaration till Skatteförvaltningen.

14 kap. Tillsyn över stiftelser

I kapitlet föreskrivs det om offentlig tillsyn (1 §), registermyndighetens rätt att få sådana uppgifter av stiftelsen som behövs för tillsyn

över en stiftelse samt att utföra granskningar (2—6 §), om Patent- och registerstyrelsens rätt att anlita utomstående sakkunniga som hjälp vid tillsynen över stiftelser (7 §), om rätten att få uppgifter från andra myndigheter (8 §), om de metoder som används vid tillsyn över stiftelser (9—13 §), om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter (14 §), om stiftelse tillsynsavgift (15 §) och om ändringssökande i beslut gällande tillsyn över stiftelser (16 §).

De centrala ändringar som föreslås i kapitlet gäller Patent- och registerstyrelsens rätt att vid tillsyn över stiftelser få behövlig information från olika instanser. Flera av bestämmelserna om tillsynen över stiftelser har preciserats så att myndigheternas rättigheter och skyldigheter har formulerats mera i detalj i lagen. Förslaget innehåller ingen ändring av de tillsynsmetoder som ingår i den gällande lagen.

Om verksamheten bryter mot bestämmelserna i stiftelselagen eller stiftelsens stadgar, har man vid sidan av den offentliga tillsynen över stiftelser även velat effektivisera stiftelseledningens, stiftarens och de i stadgarna angivna aktörernas möjligheter att ingripa i stiftelsens verksamhet genom de rättigheter som förordnats dem. Sådana bestämmelser som främjar den interna tillsynens effektivitet finns bl.a. i kapitlen om klander av beslut (7 kap.) och om skadestånd (8 kap.). Även bestämmelserna om att förvaltningsrådet ska vara det organ som utövar tillsyn över styrelsen och verkställande direktören (3 kap.) syftar till att främja ordnandet av den interna tillsynen.

Möjligheterna att utöva tillsyn över stiftelsens verksamhet ska effektiviseras genom att utvidga stiftelsernas informationsskyldighet. Informationsskyldigheten utvidgas bl.a. genom de verksamhetsberättelseuppgifter i 5 kap. 2 och 3 § som gäller samtliga stiftelser oberoende av storlek.

- vid revisionen bekräftar revisorn uppgifterna på det sätt som föreskrivs i bokföringslagen och stiftelselagen.

- styrelsen upprättar ett koncernbokslut (5 kap. 4 §). För att få en bättre bild av stiftelsekoncernen som helhet är utgångspunkten att alla stiftelser ska upprätta ett koncern-

bokslut oberoende av om moderstiftelsen bedriver affärsverksamhet.

- informationsskyldigheten i samband med fusion utvidgas. De uppgifter som ska upptas i fusionsplanen i samband med fusion utökas (7 kap. 3 §).

- bestämmelse om borgenärernas rätt till information. Enligt 12 kap. 22 § i förslaget ska en stiftelse som bedriver affärsverksamhet anmäla om förlust av det egna kapitalet, så att denna uppgift kan registreras, vilket även gäller aktiebolag enligt aktiebolagslagen.

Enligt förslaget är det fortfarande Patent- och registerstyrelsen som ska sköta den offentliga tillsynen över stiftelserna. Patent- och registerstyrelsens tillsyn utgörs i regel fortfarande av laglighetsövervakning som utförs i efterhand. Tillsynsuppdraget innebär att övervaka om stiftelsen iakttar stiftelselagen och stiftelsens stadgar i stiftelsens verksamhet. Den tillsyn som gäller efterlevnaden av annan lagstiftning hör i regel inte till Patent- och registerstyrelsens uppgifter. Det föreskrivs separat t.ex. om skattekontrollen och tillsynen över den offentliga finansiering som stiftelsen får, och denna tillsyn ansvarar andra myndigheter för (se rubrik 1.2.3 i allmänna motiveringen). I praktiken kan även andra myndigheter dra nytta av Patent- och registerstyrelsens tillsyn över stiftelserna, t.ex. av den ökade transparensen i stiftelseverksamheten, tillsynen över efterlevnaden av stiftelselagen och stadgarna samt av utbytet av den tillsynsinformation som baserar sig på lagen.

Som metoder för Patent- och registerstyrelsens tillsyn föreslås de nuvarande metoderna för skötseln av tillsynsuppdraget. I praktiken ska myndigheten fortfarande granska de årsrapporter som den får in (bokslut, verksamhetsberättelse, revisionsberättelse och balansräkningar), och om stiftelsens årsrapport inte ger en anledning att göra noggrannare utredningar, avslutas stiftelsens regelbundna tillsyn för ifrågavarande räkenskapsperiod. Om årsrapporten innehåller uppgifter som ger anledning att misstänka att stiftelsen bryter mot lagen och stadgarna eller om andra omständigheter ger en anledning till detta, kan Patent- och registerstyrelsen fortsätta utredningsarbetet. Patent- och registerstyrelsen kan samla in uppgifter av stiftelsen eller av

någon annan privat aktör eller myndighet som har de uppgifter som behövs för att utföra tillsynsuppdraget. Utöver att begära handlingar och utredningar kan Patent- och registerstyrelsen också göra kontrollbesök eller särskilda granskningar i stiftelsen. När myndigheten utför granskningen kan den använda behövlig särskild sakkunskap som behövs för att utföra uppgiften. Om det framgår av utredningarna att stiftelsens verksamhet strider mot stiftelselagen eller stadgarna, kan Patent- och registerstyrelsen vidta åtgärder för att rätta det som strider mot lagen eller stadgarna. I överensstämmelse med den gällande lagen kan Patent- och registerstyrelsen förelägga stiftelsen ett åläggande eller förbud och förelägga vite för att förstärka åläggandet eller förbudet samt ansöka om att förvaltningsrådet och styrelsen eller deras ledamöter ska entledigas, ansöka om att domstolen ska bestämma att stiftelsen ska upplösas och göra anmälan till förundersökningsmyndigheten, om det finns skäl att misstänka att man i stiftelsens verksamhet har gjort sig skyldig till en straffbar handling.

För behandling av stiftelsers årsrapporter har Patent- och registerstyrelsen under de senaste åren tagit ut en avgift på 100 euro ända fram till 2014, och för att täcka tillsynskostnaderna tas det från och med 2014 ut en tillsynsavgift på 100—500 euro som graderas enligt stiftelsens balansomslutning. Det föreslås att stiftelsetillsynsavgiften ska kvarstå oförändrad i detta skede. Man har ansett att bristen på medel för skötseln av tillsynsuppdraget har varit det egentliga hindret för att kunna genomföra stiftelsetillsynen. Bestämmelser om tillsynsavgiften finns i lagen om tillsynsavgift för stiftelser.

I den nya stiftelselagen föreslås inte någon sådan specialbestämmelse om stiftarens och förmånstagarens rättelseyrkande som finns i den gällande lagen. Stiftaren och förmånstagaren kan även trots denna specialbestämmelse anmäla till Patent- och registerstyrelsen om något i stiftelsens verksamhet står i strid med stiftelselagen eller stadgarna. Patent- och registerstyrelsen utreder anmälan, och kan vidta de åtgärder som det föreskrivs om i detta kapitel, om det med grund i anmälan och övriga uppgifter som Patent- och registerstyrelsen har fått finns en anledning till

det. Med tanke på en effektiv stiftelsetillsyn finns det inte i praktiken något behov av bestämmelsen om rättelseyrkande.

1 §. Offentlig tillsyn. Stiftelser bedriver samhälleligt betydande verksamhet i stor utsträckning, och för detta får de finansiering och stöd från både offentliga och privata sektorn. En stiftelse är en organisation som inte har ägare eller medlemmar, och dess verksamhet saknar sådan tillsyn över verksamheten som gäller ägar- och medlemsförvaltningen. Den föreslagna bestämmelsen om att Patent- och registerstyrelsen ska övervaka stiftelsers verksamhet motsvarar 13 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. i paragrafen ska Patent- och registerstyrelsen övervaka att en stiftelses verksamhet iakttar denna lag och bestämmelserna i stiftelsens stadgar. Till Patent- och registerstyrelsens uppgifter hör inte att övervaka efterlevnaden av andra lagar än stiftelselagen. Om Patent- och registerstyrelsen vid utförandet av tillsynsuppdraget kan konstatera att stiftelsens verksamhet står i strid med lagstiftning som gäller annan myndighetstillsyn, kan Patent- och registerstyrelsen, till den myndighet som övervakar stiftelsens verksamhet, anmäla om vad den iakttagit i samband med stiftelsetillsynen.

Om stiftelselagen uttryckligen hänvisar till en skyldighet att iaktta en annan lag, hör tillsynen över efterlevnaden av den lagen i tillämpliga delar till Patent- och registerstyrelsen. I bestämmelsen i 7 kap. 2 § hänvisas t.ex. till 16 kap. i aktiebolagslagen, med stöd av vilken Patent- och registerstyrelsen har till uppgift att granska att bestämmelserna i 16 kap. i aktiebolagslagen iaktas vid en dottersammanslutningsfusion. Med stöd av denna laghänvisning är Patent- och registerstyrelsens uppgift således inte att sköta den allmänna tillsynen över efterlevnaden av aktiebolagslagen i fråga om stiftelsekoncernen. I bestämmelserna i 5 kap. föreskrivs det t.ex. att stiftelserna ska upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse enligt såväl stiftelselagen som bokföringslagen. I bokföringslagens 8 kap. föreskrivs det om tillsynen över efterlevnaden av bokföringslagen samt om anvisningar och utlåtanden som ska ges angående tillämpningen av bokföringslagstiftningen. Till Patent- och registerstyrelsens tillsyn över

stiftelser hör inte att ge anvisningar och meddela ålägganden i anknytning till bokföringslagstiftningen.

Under den gamla lagens giltighetstid har Patent- och registerstyrelsens tillsyn i praktiken fullgjorts genom granskning av bokslutshandlingar i efterhand. I enskilda fall har Patent- och registerstyrelsen begärt att stiftelsen ska ge den ytterligare uppgifter om verksamheten eller förrättat granskningar av stiftelsen. Det föreslås inga ändringar i gällande praxis.

Eftersom Patent- och registerstyrelsen är ett nettobudgeterat ämbetsverk vars kostnader för stiftelsetillsynen ska täckas av intäkterna från stiftelseavgiften, är det motiverat att i samband med Patent- och registerstyrelsens resultatstyrning följa upp nivån på tillsynen och dess inriktning. De resurser som finns tillgängliga för stiftelsetillsynen får Patent- och registerstyrelsen från stiftelsetillsynsavgifterna, vilkas belopp finns angivna i lagen om tillsynsavgift för stiftelser. Stiftelsetillsynen utgör sådan laglighetstillsyn som gäller efterlevnaden av stiftelselagen och stiftelsens stadgar. Tillsynsåtgärderna ska vara behövliga och i proportion med den sak som ska utredas. Exempelvis för att tolka om en viss åtgärd följer en stadgebestämmelse om stiftelsens ändamål eller verksamhetsformer behövs det vanligen inte förrättas någon särskild granskning i stiftelsen. Däremot kan det behövas att Patent- och registerstyrelsen efter den nya stiftelselagens ikraftträdande t.ex. kan bidra till att förbättra praxisen för koncernbokslut genom att informera alla stiftelser om nya stadgar och utreda efterlevnaden av stadgan t.ex. genom att granska årsrapporterna. Genom att läsa stiftelsernas stadgebestämmelser om ändamål och verksamhetsform kan Patent- och registerstyrelsen även utreda t.ex. huruvida de stiftelser som enligt stödregistret har delat ut stöd till kandidater vid allmänna val har följt stiftelselagen och stiftelsernas stadgar i denna verksamhet.

På grund av lagstiftningen om grunderna för avgifter kan Patent- och registerstyrelsen inte använda andra medel om den t.ex. ska utvidga tillsynen. I stiftelselagen ska fortfarande inte krävas att stiftelsetillsynen begränsas enligt stiftelsers storlek eller deras sätt att

bedriva verksamhet. Patent- och registerstyrelsen ska dessutom fortfarande få vidta tillsynsåtgärder även med anledning av klagomål eller andra initiativ eller uppgifter.

2 §. Registermyndighetens rätt att få uppgifter av stiftelsen. I paragrafen finns det bestämmelser om Patent- och registerstyrelsens allmänna rätt att få uppgifter. Bestämmelserna motsvarar i tillämpliga delar bestämmelserna om Finansinspektionens rätt att få uppgifter i lagen om Finansinspektionen (878/2008). I 5 kap. 5 § i förslaget finns särskilda bestämmelser om stiftelsernas skyldighet att till Patent- och registerstyrelsen lämna in bokslutet och verksamhetsberättelsen för registrering. Att begära handlingar och uppgifter är förvaltningsverksamhet i anslutning till tillsynsmyndighetens tillsynsuppdrag, och en sådan begäran kan inte överklagas genom besvär.

Enligt 1 mom. ska stiftelsen utan obefogat dröjsmål på samma sätt som enligt 13 § 2 mom. i den gällande lagen till Patent- och registerstyrelsen lämna de uppgifter och redogörelser som Patent- och registerstyrelsen begärt och som behövs för fullgörandet av dess lagstadgade tillsynsuppdrag. Med avvikelse från den gällande lagen föreskrivs det i förslaget även om skyldigheten för andra aktörer än stiftelsen eller stiftelsens revisor att lämna information. Den som i enlighet med bokföringslagens 1 kap. 5 § har bestämmande inflytande i stiftelsen eller som stiftelsen har bestämmande inflytande i är på samma sätt som stiftelsen skyldig att lämna information. Skyldigheten att lämna information gäller uppgifter som Patent- och registerstyrelsen behöver vid tillsynen över huruvida stiftelselagen och stiftelsens stadgar har iakttagits i stiftelsens verksamhet. Patent- och registerstyrelsen har inte allmän rätt att få uppgifter i anslutning till en stiftelses och dess koncernbolags affärsverksamhet, om inte uppgifterna är av betydelse med tanke på genomförandet av stiftelsetillsynen. Patent- och registerstyrelsen har inte till uppgift att t.ex. övervaka att den affärsverksamhet som en stiftelse eller dess koncernbolag bedriver inte strider mot bestämmelserna om affärsverksamhet, t.ex. i aktiebolagslagen eller lagarna om beskattning, och därför har Patent- och registerstyrelsen inte allmän rätt att få

uppgifter om den affärsverksamhet som en stiftelsekoncern bedriver. På samma sätt utförs övervakningen av t.ex. serviceproduktionen inom en stiftelse som erbjuder hälsovårdstjänster i enlighet med social- och hälsovårdslagstiftningen och av de tillsynsmyndigheter som avses i de lagar där det bestäms om denna verksamhet. Patent- och registerstyrelsens rätt att få uppgifter omfattar i regel inte t.ex. erhållande av uppgifter som gäller en stiftelses hälsovårdstjänster.

I 2 mom. föreskrivs det om att Patent- och registerstyrelsen har rätt att för fullgörande av sitt tillsynsuppdrag meddela föreskrifter om hur uppgifter om en stiftelses bokslut och verksamhetsberättelse ska lämnas in. Patent- och registerstyrelsen kan t.ex. ålägga stiftelserna att lämna vissa uppgifter om stiftelsens bokslut i ett separat meddelande för att automatisera hanteringen av de uppgifter som behövs i tillsynsuppdraget. Bestämmelsen motsvarar gällande praxis för insamling av uppgifter av en stiftelse.

För tydlighetens skull föreslås det i 3 mom. en bestämmelse som motsvarar gällande praxis. Enligt bestämmelsen har Patent- och registerstyrelsen rätt att av stiftelsen avgiftsfritt få de uppgifter som avses i 1 mom. Vilka handlingar stiftelsen är skyldig att avgiftsfritt lämna till Patent- och registerstyrelsen beror på vad det anhängiga tillsynsärendet gäller. På begäran om handlingar och uppgifter tillämpas de allmänna rättsprinciperna inom förvaltningen, såsom principerna om ändamålsbundenhet, objektivitet och proportionalitet. Om Patent- och registerstyrelsen inte har grundad anledning att misstänka att en stiftelses verksamhet kan strida mot lag eller stadgarna, har Patent- och registerstyrelsen inte allmän rätt att granska stiftelsens handlingar och uppgifter.

3 §. Rätt att få uppgifter av andra. I paragrafen föreskrivs det om Patent- och registerstyrelsens rätt att även av andra personer än stiftelsen själv få uppgifter som är relevanta för tillsynen. Bestämmelsen motsvarar i fråga om en stiftelses revisors skyldighet att lämna information vad som bestäms i 13 § 3 mom. i den gällande lagen. Till övriga delar finns det i den gällande lagen ingen motsvarande bestämmelse. Med tanke på det faktiska genomförandet av tillsynen är det viktigt att en

stiftelse inte kan kringgå skyldigheten att lämna information genom att överföra uppgifter om stiftelsens verksamhet till en tredje part. Med tanke på genomförandet av en kostnadseffektiv och tillförlitlig tillsyn är det däremot av betydelse att Patent- och registerstyrelsen enligt lag har rätt att få uppgifter om en stiftelses verksamhet direkt av alla de aktörer som kan antas innehålla information som är nödvändig för en viss tillsynsåtgärd.

Enligt 1 mom. har Patent- och registerstyrelsen rätt att av revisorerna för en stiftelse och för sammanslutningar och stiftelser som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen få uppgifter som de har och som är relevanta för tillsynen över stiftelsen. Med sammanslutningar och stiftelser som utövar bestämmande inflytande avses de aktörer som avses i 1 kap. 5 § i bokföringslagen och som antingen har bestämmande inflytande i stiftelsen eller som stiftelsen har bestämmande inflytande i. Med avvikelse från den gällande lagen gäller skyldigheten att lämna information förutom en stiftelses egna revisorer även revisorerna för en moderkoncern och en stiftelsekoncerns dottersammanslutningar och stiftelser. Syftet är att med hjälp av bestämmelsen säkerställa att uppgifter fås även i situationer där man genom en koncernstruktur försöker kringgå skyldigheten att iakttä stiftelselagen och stiftelsens stadgar.

I 2 mom. föreslås det att skyldigheten att lämna information ska utvidgas i förhållande till den gällande lagen. Enligt momentet har Patent- och registerstyrelsen trots sekretessbestämmelserna rätt att för en viss tillsynsåtgärd få för tillsynen relevanta uppgifter även av alla de fysiska eller juridiska personer som av grundad anledning kan antas innehålla information som är nödvändig för tillsynen. Särskilda bestämmelser om undantag som gäller rättegångsombud, rättegångsbiträden och advokater finns i 5 §. Genom att utvidga skyldigheten att lämna information så att den omfattar även aktörer som är utomstående i förhållande till en stiftelse och dess revisorer strävar man efter att säkerställa att Patent- och registerstyrelsen i alla situationer har möjlighet att få de uppgifter som behövs för att fullgöra ett tillsynsuppdrag. En stiftelse har således inte möjlighet att t.ex. lägga ut vissa verksamheter på entreprenad till en

tredje part så att genomförandet av tillsynen förhindras. Modell för bestämmelsen är 19 § i lagen om Finansinspektionen. Enligt denna bestämmelse har Patent- och registerstyrelsen inte rätt att få uppgifter av tjänstemän vid en annan myndighet. Bestämmelser om erhållande av uppgifter från andra myndigheter föreslås i 8 § i detta kapitel. Bestämmelser om advokaters och revisorers tystnadsplikt finns även i lagstiftningen som gäller advokater och revisorer.

4 §. *Granskningsrätt.* I paragrafen föreslås bestämmelser om Patent- och registerstyrelsens rätt att förrätta granskningar för att fullgöra sitt tillsynsuppdrag. I bestämmelserna om granskning är utgångspunkten inte att Patent- och registerstyrelsen på eget initiativ och regelbundet gör tillsynsbesök och förrättar granskningar i stiftelserna. Utgångspunkten i paragrafen är att reglera granskningsrätten i situationer där det med anledning av redogörelser eller anmälningar som erhållits om stiftelsens verksamhet i enlighet med 1 § i detta kapitel är nödvändigt att närmare granska stiftelsens verksamhet och där det utifrån de redogörelser som begärts av stiftelsen inte går att avgöra om verksamheten är laglig. Patent- och registerstyrelsens beslut om förrättande av granskning är inte överklagbara förvaltningsbeslut, utan förvaltningsverksamhet som gäller utövande av tillsyn.

I 1 mom. föreskrivs det om Patent- och registerstyrelsens rätt att på en stiftelses verksamhetsställe granska stiftelsens verksamhet och få granska handlingar, upptagningar samt datasystem som stiftelsen innehar. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om Patent- och registerstyrelsens granskningsrätt i 13 § 3 mom. i den gällande lagen. På granskningar och stiftelsens skyldighet att till Patent- och registerstyrelsen ge in kopior av handlingar och upptagningar som gäller stiftelsens verksamhet tillämpas de allmänna förvaltningsrättsliga principerna om ändamålsbundenhet, objektivitet och proportionalitet.

I den gällande lagen föreskrivs det inte uttryckligen om Patent- och registerstyrelsens rätt att göra för stiftelsetillsynen nödvändiga tillsynsbesök på andra verksamhetsställen än stiftelsens eget verksamhetsställe. Till dessa

delar förtydligar förslaget 2 mom. Patent- och registerstyrelsens rätt att förrätta granskningar även på verksamhetsställen som används av dem som i egenskap av ombud för en stiftelse eller på uppdrag av en stiftelse sköter stiftelsens uppgifter. Avsikten med momentet är att det faktum att stiftelsens förvaltning och verksamhet har lagts ut på entreprenad inte ska försvåra tillsynen över stiftelsens verksamhet. Särskilt till den del bestämmelsen utvidgar Patent- och registerstyrelsens nuvarande granskningsrätt i anslutning till tillsynen över en stiftelses verksamhet ska bestämmelsen tillämpas i enlighet med den allmänna proportionalitetsprincipen inom förvaltningen. Granskningsrätten gäller endast granskningar som med beaktande av arten och omfattningen av en stiftelses verksamhet som ska granskas är nödvändiga för att Patent- och registerstyrelsen ska kunna fullgöra sitt lagstadgade tillsynsuppdrag.

I 3 mom. föreskrivs det om Patent- och registerstyrelsens rätt att granska de uppgifter som avses i 3 § och som innehas av personer, sammanslutningar eller stiftelser som avses i 3 § och att få granska handlingar och upptagningar som innehåller dessa uppgifter på dessa fysiska eller juridiska personers verksamhetsställen. Eftersom Patent- och registerstyrelsen inte ska utöva tillsyn över de fysiska och juridiska personer som avses i 3 §, har Patent- och registerstyrelsen inte rätt att av de personer som avses i momentet avgiftsfritt få kopior av handlingar och upptagningar. Patent- och registerstyrelsens i 2 § i detta kapitel angivna rätt att avgiftsfritt få kopior av handlingar gäller stiftelsens skyldighet att ge in handlingar till Patent- och registerstyrelsen.

Patent- och registerstyrelsen kan på vissa villkor offentliggöra uppgifter om sina tillsynsåtgärder, så som sin utvärdering av stiftelsens verksamhet. Patent- och registerstyrelsen får inte offentliggöra handlingar som den fått för tillsynen och som är sekretessbelagda, såsom revisorns arbetshandlingar.

Enligt 4 mom. har Patent- och registerstyrelsens rätt att i den omfattning som granskningen kräver få tillträde till affärs- och lagerlokaler eller andra motsvarande verksamhetslokaler som är i stiftelsens besittning eller användning och andra områden som har

betydelse för tillsynen över stiftelsens verksamhet. Granskning får inte utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur. Bestämmelsen motsvarar gällande praxis.

I 5 mom. finns en hänvisningsbestämmelse till 39 § i förvaltningslagen. Vid granskningen ska således iakttas vad som i förvaltningslagen bestäms om underrättelse om tidpunkten då en inspektion inleds, avfattande av en inspektionsberättelse samt rätten för en part som direkt berörs av ärendet att närvara vid inspektionen och underrättas om inspektionens ändamål, hur den genomförs samt om fortsatta åtgärder. Enligt 39 § i förvaltningslagen ska inspektionen förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskälig olägenhet.

5 §. *Undantag från rätten att få uppgifter och granska när det gäller rättegångsombud, rättegångsbiträden och advokater.* Enligt paragrafen har Patent- och registerstyrelsen inte rätt att få uppgifter av en stiftelses rättegångsombud, rättegångsbiträde eller advokat eller förrätta granskningar i dessas lokaler. Detta är fallet för att trygga det konfidentiella förhållandet mellan rättegångsombudet eller rättegångsbiträdet och dennas klient. Undantaget som avses i paragrafen gäller även andra uppgifter som är föremål för advokaters lagstadgade tystnadsplikt än uppgifter som erhållits i samband med uppdrag som rättegångsombud eller rättegångsbiträde. Bestämmelsen motsvarar i tillämpliga delar bestämmelserna om rättegångsombud, rättegångsbiträden och advokater i lagen om Finansinspektionen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande stiftelselagen.

6 §. *Revisorernas rätt att lämna uppgifter till registermyndigheten.* Enligt 1 mom. kan revisorer underrätta registermyndigheten om omständigheter som de i sitt uppdrag har fått kännedom om. Revisorerna kan till Patent- och registerstyrelsen för stiftelsetillsynen också ge in det revisionsprotokoll som avses i 16 § i revisionslagen och som de har lämnat till stiftelsens styrelse. Att på eget initiativ ge in revisionsprotokollet till tillsynsmyndigheten med stöd av detta moment är beroende av revisorns omdöme. I praktiken kan revisorn efter eget omdöme till Patent- och register-

styrelsen ge in även ett utdrag ur revisionsprotokollet till den del det enligt honom eller henne innehåller för stiftelsetillsynen väsentliga uppgifter.

Avsikten är att revisorn på eget initiativ kan underrätta tillsynsmyndigheten om t.ex. sådana observationer som görs vid revisionen och som kan vara viktiga för tillsynen, men som om de blir offentliga genom revisionsberättelsen kan orsaka stiftelsen onödig skada. Syftet med förslaget är att stärka revisorns ställning i relation till stiftelsens ledning. Syftet med förslaget är inte att protokollförande och anmälan för stiftelsetillsynen av observationer som görs vid revisionen ska ersätta revisorns skyldighet att i revisionsberättelsen göra påpekanden när det finns anledning till det enligt 15 § i revisionslagen. Bestämmelsen i 3 mom. om begränsning av revisorns ansvar gäller även lämnande av revisionsprotokollet till Patent- och registerstyrelsen. Enligt 3 § i detta kapitel har Patent- och registerstyrelsen rätt att av revisorn begära uppgifter som ingår i revisionsprotokollet. Med stöd av 24 § 1 mom. 15 punkten i offentlighetslagen ska t.ex. ett revisionsprotokoll som erhållits för stiftelsetillsyn i princip vara sekretessbelagt.

I stiftelselagen föreslås inte på motsvarande sätt som i lagen om Finansinspektionen att revisorn är anmälningsskyldig inför Patent- och registerstyrelsen. Ett projekt för att ändra revisionslagen är under arbete vid arbets- och näringsministeriet, och i samband med det utreds behovet av att foga en sådan bestämmelse till revisionslagen.

I praktiken kan det hända att revisorn med stöd av 1 mom. anmäler en osäker omständighet som gäller stiftelsens verksamhet, och detta anmälande kan orsaka sådana tillsynsåtgärder i stiftelsen som i efterhand sett är onödiga. För att säkerställa att målsättningarna med anmälningsskyldigheten och anmälningsrätten förverkligas föreskrivs det i 2 mom. om att en revisor som har handlat i god tro inte blir ansvarig för ekonomisk skada som eventuellt orsakas av åtgärder som avses i denna paragraf.

7 §. Anlitande av utomstående sakkunniga. I den gällande lagen finns inga bestämmelser om Patent- och registerstyrelsens rätt att anlita utomstående sakkunniga när den utför till-

synsuppdrag. Patent- och registerstyrelsen har i praktiken anlitat utomstående sakkunniga när den förrättat granskningar. För att förtydliga det gällande läget föreslås det i lagen bestämmelser om Patent- och registerstyrelsens rätt att som hjälp vid tillsynen anlita en revisor eller en annan utomstående sakkunnig.

Enligt 1 mom. kan Patent- och registerstyrelsen anlita en sakkunnig som hjälp i tillsynsuppdrag som kräver särskild sakkunskap eller så kan Patent- och registerstyrelsen av särskilda skäl bemyndiga den sakkunnige att förrätta granskning enligt 4 §. Patent- och registerstyrelsen kan enligt momentet inte t.ex. lägga ut den allmänna årstillsyn som ska göras utifrån årsrapporterna på entreprenad till en utomstående aktör. Utgångspunkten ska inte heller vara att t.ex. med hjälp av utomstående sakkunniga minska en arbetsanhopning i anslutning till tillsynsuppdrag. Anlitande av utomstående sakkunniga förutsätter att ett ärende som kräver särskild sakkunskap utreds i en enskild stiftelse.

På anlitande av utomstående sakkunniga tillämpas lagstiftningen om offentlig upphandling. Stiftelsen som är föremål för tillsyn har inga rättigheter när det gäller beslutet att anlita en sakkunnig, t.ex. rätt att överklaga beslutet.

En sakkunnig har när han eller hon bistår Patent- och registerstyrelsen eller utför ett särskilt granskningsuppdrag samma rättigheter som Patent- och registerstyrelsen att få uppgifter som gäller tillsynen över att stiftelsens verksamhet inte strider mot stiftelselagen eller stadgarna. Den sakkunnige har straffrättsligt tjänsteansvar, dvs. när han eller hon utför uppdrag tillämpas på den sakkunniga vad som i 40 kap. i strafflagen bestäms om tjänstebrott. På den skada som en sakkunnig orsakat i sitt uppdrag tillämpas vad som i skadeståndslagen bestäms om tjänstemans skadeståndsansvar. På en sakkunnigs oberoende tillämpas förvaltningslagstiftningen.

Den sakkunnige ska enligt 2 mom. ha sådan kännedom som är tillräcklig med hänsyn till uppdragets art och omfattning.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs det om betalning av arvode för sakkunnigarbete. Arvodet som avses i momentet gäller den ersätt-

ning som Patent- och registerstyrelsen avtalar om att betala till den utomstående sakkunniga som avses i paragrafen för utredning av ett särskilt ärende eller förrättande av granskning. Det får med stöd av 4 mom. bestämmas att den sakkunniges arvode ska betalas av stiftelsens medel, om det finns någon särskild med stiftelsens verksamhet sammanhängande orsak till att anlita en sakkunnig för att utföra tillsynsuppdraget. Patent- och registerstyrelsens brist på sakkunskap om utförande av ett allmänt granskningsuppdrag som gäller bokföring är t.ex. inte en särskild med stiftelsens verksamhet sammanhängande orsak. En särskild orsak kan t.ex. vara ett särskilt behov av sakkunskap som gäller stiftelsens ändamål för att kunna utreda om stiftelsens har fullgjort sitt ändamål. En särskild med stiftelsen sammanhängande orsak kan även vara t.ex. att stiftelsen inte överlämnar de redogörelser och handlingar som Patent- och registerstyrelsen begär eller överlämnar bristfälliga redogörelser eller handlingar, varmed man måste förrätta en granskning av stiftelsen. Om arvodet inte kan tas ut av eller indrivs hos stiftelsen, är Patent- och registerstyrelsen ansvarig för betalningen av arvodet. Beslut om betalning av det arvode som avses i momentet är till sin karaktär ett förvaltningsbeslut som den som arvodet gäller har rätt att överklaga. Om det inte bestäms att stiftelsen ska betala arvodet, gäller Patent- och registerstyrelsens beslut inte stiftelsens rättigheter eller intressen på så sätt att stiftelsen skulle ha separat rätt att överklaga beslutet om arvode. Om det bestäms att stiftelsen ska betala arvodet, kan även stiftelsen överklaga beslutet om arvode.

8 §. Erhållande av uppgifter från andra myndigheter. Enligt förslaget har Patent- och registerstyrelsen rätt att av polis-, tull-, skatte- och utskökningsmyndigheterna och andra myndigheter och dem som sköter offentliga uppdrag få uppgifter som är nödvändiga för att utföra ett tillsyns- eller granskningsuppdrag som avses i stiftelselagen. Patent- och registerstyrelsen kan även utföra tillsyns- eller granskningsuppdrag i samarbete med en annan myndighet. Patent- och registerstyrelsen har trots sekretessbestämmelserna rätt att av andra myndigheter få uppgifter som har samband med Patent- och registerstyrelsens

uppdrag som utövare av tillsyn över att stiftelsens verksamhet inte strider mot stiftelselagen eller stadgarna. I begäran om uppgifter ska stiftelsen och tillsynsuppdraget för vilket uppgifter begärs identifieras. Dessutom ska man t.ex. i en begäran om beskattningsuppgifter identifiera sammanslutningen, stiftelsen och personen som begäran gäller, och vilka uppgifter som begärs, såsom skattedeklarationsuppgifter eller andra beskattningsuppgifter för ett visst skatteår. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse om erhållande av uppgifter av andra myndigheter. Ändringen föreslås för att göra praxis tydligare och effektivisera stiftelsetillsynen. Bestämmelser om Skatteförvaltningens rätt att på eget initiativ ge Patent- och registerstyrelsen uppgifter som behövs för stiftelsetillsynen föreslås i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999—se lag 14).

Enligt paragrafen kan Patent- och registerstyrelsen t.ex. av Skatteförvaltningen begära uppgifter som stiftelsen har lämnat till den för beskattningen, om erhållande av uppgifterna är nödvändigt för att fullgöra ett visst tillsynsuppdrag som har inletts vid Patent- och registerstyrelsen. Sådana uppgifter kan t.ex. vara uppgifter om de löner, arvoden eller stipendium som en stiftelse har betalat ut till någon i stiftelsens närståendekretets eller uppgifter om en fastighetsaffär som gjorts mellan stiftelsen och någon i dess närståendekretets. Enligt bestämmelsen har Patent- och registerstyrelsen inte rätt att av en myndighet eller en annan aktör som har samlat in uppgifter av stiftelser för ett visst ändamål generellt få uppgifter om alla stiftelser.

9 §. Åläggande, förbud och underlåtelse att ge in årsrapport. I paragrafen föreskrivs det om Patent- och registerstyrelsens metoder för att ingripa i verksamhet som konstateras strida mot stiftelselagen eller stadgarna. Förslaget motsvarar till sitt innehåll 14 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 1 mom. kan Patent- och registerstyrelsen för att utföra ett tillsynsuppdrag meddela stiftelsen ålägganden eller förbud om verksamhet eller beslut som står i strid med stiftelselagen eller stiftelsens stadgar. Patent- och registerstyrelsen har med stöd av momentet inte behörighet i ändamålsenlighets-

frågor som gäller ordnande av stiftelsens verksamhet. Patent- och registerstyrelsen har inte behörighet att t.ex. bedöma de allmänna kriterierna för utdelning av stipendium i en stiftelse som delar ut stipendium eller meddela allmänna anvisningar eller föreskrifter i anslutning till utdelningen av stipendium, eller ålägga stiftelsen att iaktta god förvaltningsssed. Meddelande av ålägganden eller förbud kräver att man i stiftelsen har förfarit i strid med stiftelselagen eller stadgarna. Det ska vara uppenbart att verksamheten strider mot stiftelselagen eller stadgarna. Patent- och registerstyrelsen har med stöd av momentet inte behörighet att meddela ålägganden eller förbud i fråga om verksamhet som strider mot annan lag än stiftelselagen eller stadgarna. Om det i stiftelselagen hänvisas till en annan lag, kan Patent- och registerstyrelsen i tillämpliga delar meddela ålägganden eller förbud som gäller åtgärder som strider mot lagen i fråga. Till exempel bestämmelsen i 11 kap. 2 § om genomförande av dottersammanslutningsfusion i enlighet med 16 kap. i aktiebolagslagen ger inte Patent- och registerstyrelsen allmän behörighet att meddela ålägganden eller förbud med anledning av den verksamhet som stiftelsens koncernbolag eventuellt bedriver i strid med aktiebolagslagen.

Enligt momentet innefattar Patent- och registerstyrelsens verksamhet att i efterhand i en stiftelse ingripa i beslut eller verksamhet som strider mot lag eller stadgarna. Patent- och registerstyrelsen har således inte till uppgift att t.ex. på förhand ta ställning till verksamhet som planeras inom en stiftelse. I anknytning till principerna för god förvaltning kan det dock vara ändamålsenligt att på stiftelsens begäran på förhand underrätta den om vad tillsynsmyndigheten anser om den planerade verksamheten med tanke på laglighets-tillsynen.

Enligt 2 mom. kan det bestämmas att ett åläggande eller förbud som Patent- och registerstyrelsen meddelat ska verkställas även om det överklagas. Ålägganden eller förbud som Patent- och registerstyrelsen meddelat får enligt det föreslagna 16 § 1 mom. överklagas hos Helsingfors förvaltningsdomstol. Tidsfaktorn i anslutning till överklagande kan i vissa fall förhindra att ett åläggande el-

ler förbud faktiskt genomförs, om det inte kan bestämmas att beslutet ska verkställas genast.

Enligt 3 mom. kan Patent- och registerstyrelsen för att förstärka ett åläggande eller förbud förelägga vite. Enligt förslaget kan registermyndigheten förena även skyldigheten enligt 5 kap. 5 § att lämna en årsrapport med vite, om inte årsrapporten har lämnats in inom utsatt tid. Förslaget motsvarar till sitt innehåll 14 § 1 mom. i den gällande lagen. Vite kan föreläggas en eller flera förvaltningsrådsledamöter eller styrelseledamöter eller verkställande direktören. Det föreslås att den gällande lagen ändras så att beslut om föreläggande av vite inte får överklagas genom separata besvär. Behandlingen av besvär som gäller beslut om föreläggande av vite kan i domstolarna pågå i till och med flera år. Att ett beslut om föreläggande av vite överklagas förhindrar i praktiken den effekt som föreläggandet av vite syftade till, dvs. att förstärka åläggandet eller förbudet som skulle verkställas genom vitet. Bestämmelser om vite finns till övriga delar i viteslagen (1113/1990). Enligt 10 § i viteslagen får den myndighet som har förelagt ett vite döma ut det, om en part utan giltig orsak har underlåtit att uppfylla huvudförpliktelsen.

10 §. Entledigande av förvaltningsrådet och styrelsen. I paragrafen föreskrivs det om Patent- och registerstyrelsens rätt att ingripa i verksamhet som konstateras strida mot stiftelselagen eller stadgarna så att myndigheten hos domstolen på stiftelsens hemort ansöker om att en ledamot i styrelsen eller förvaltningsrådet entledigas från sitt uppdrag. Förslaget motsvarar till sitt innehåll 14 § 2 mom. i den gällande lagen. Tillämpningen av paragrafen kräver inte att Patent- och registerstyrelsen tidigare har meddelat stiftelsen ålägganden eller förbud enligt 9 §. Beslut genom vilka Patent- och registerstyrelsen har beslutat att anhängiggöra en ansökan om att entlediga förvaltningsrådet, styrelsen eller ledamöter i dessa, kan enligt det föreslagna 16 § 2 mom. inte överklagas. Det är förenligt med principerna för god förvaltning att stiftelsen hörs innan ansökan anhängiggörs, om inte hörandet är onödigt för att ärendet är bråds-kande eller av annan orsak eller äventyrar genomförandet av tillsynen. Att hörande inte

genomförs är inte ett procedurfel som leder till att ansökan avvisas i domstolen.

Enligt 1 mom. kan Patent- och registerstyrelsen ansöka om att entlediga stiftelsens förvaltningsråd, styrelse eller enskilda ledamöter i dessa organ, om organet eller ledamoten fortgående eller i övrigt bedömt som en helhet grovt brutit mot stiftelselagen eller stiftelsens stadgar.

Enligt 2 mom. kan ett beslut om att entlediga förvaltningsrådet, styrelsen eller ledamöter i dessa på samma sätt som enligt den gällande lagen verkställas även om det överklagas.

11 §. Förordnande av gode män samt deras uppgifter. I paragrafen föreskrivs det om förordnande av gode män och deras uppgifter. I den gällande lagen föreskrivs det om förordnande av gode män i 14 a §.

I 1 mom. föreskrivs det i överensstämmelse med 14 a § 1 mom. i den gällande lagen om att domstolen när den entledigar förvaltningsrådet eller styrelsen från sitt uppdrag ska förordna en eller flera gode män att sköta det entledigade organets angelägenheter till dess ett nytt förvaltningsråd eller en ny styrelse har valts till uppdraget. Samma förfarande ska iaktas, om stiftelsen konstateras sakna en beslutför styrelse till följd av att en ledamot har entledigats. Om förvaltningsrådet eller styrelsen enligt stadgarna väljs av en i förhållande till stiftelsen utomstående aktör, ska denna aktör utse de nya ledamöterna i förvaltningsrådet eller styrelsen. Gode männen sköter stiftelsens förvaltning till dess att nya förvaltningsrådsledamöter eller styrelseledamöter har valts i enlighet med lag och stadgarna.

Enligt 2 mom. kan Patent- och registerstyrelsen i överensstämmelse med 14 a § 2 mom. i den gällande lagen förordna en eller flera gode män att sköta stiftelsens angelägenheter, om det konstateras att stiftelsen saknar förvaltningsråd eller styrelse. Om förvaltningsrådet eller styrelsen enligt en stadgebestämmelse väljs av en utomstående aktör och denna existerar och samtycker till att utse ledamöterna i organet, ska organet som saknas kompletteras i den ordning som stadgarna föreskriver efter det att gode männen förordnats. Gode männen har till uppgift att se till att aktören som ska utse organet under-

rättas om detta uppdrag. Patent- och registerstyrelsens beslut om förordnande av gode män är överklagbara förvaltningsbeslut. Intresse att överklaga dessa beslut kan uppkomma t.ex. i situationer där man tvistar om huruvida stiftelsen har en beslutför styrelse eller inte. Enligt 7 mom. kan det bestämmas att ett beslut om förordnande av gode män ska verkställas även om det överklagas.

Om det organ som ska utses kompletteras sig själv eller om den aktör som enligt stadgarna ska utse organet inte existerar eller om aktören inte samtycker till att utse ledamöterna i organet, ska gode männen enligt 3 mom. hos tingsrätten på stiftelsens hemort ansöka om förordnande av ledamöterna i organet. Förslaget avviker till denna del från 14 a § 3 mom. i den gällande lagen på så sätt att ansökan om förordnande av ledamöterna i organen görs av gode männen som förordnats att sköta stiftelsens angelägenheter i stället för av Patent- och registerstyrelsen. Gode männen har när de sköter sitt uppdrag samma behörighet som förvaltningsrådet eller styrelsen, och behörigheten innefattar att se till att stiftelsen har enligt stadgarna valda ledamöter i organ. I överensstämmelse med 14 a § 3 mom. i den gällande lagen ska när ledamöter förordnas till ett organ om möjligt bestämmelserna om förvaltningsrådets och styrelsens sammansättning och mandattid samt dessutom vad stadgarna föreskriver om behörighet beaktas.

Ansökan om förordnande av ett entledigat eller saknat organ ska enligt 4 mom. göras hos domstolen utan ogrundat dröjsmål. Att ansökan görs omedelbart kan fördröjas av bl.a. det faktum att beslutet om entledigande av organet inte har vunnit laga kraft, vilket innebär att gode männen sköter stiftelsens angelägenheter under den tid tvistemålet behandlas i domstol. Om gode männen inte gör en ansökan om tillsättande av organet inom en rimlig tid från det att det längre finns något hinder för val av ett nytt förvaltningsråd eller en ny styrelse, kan Patent- och registerstyrelsen hos domstolen ansöka om aningen att gode männen entledigas och nya förordnas eller direkt om att ett nytt organ tillsätts.

Gode män har enligt 5 mom. samma behörighet och ansvar för att sköta stiftelsens an-

gelägenheter som det organ vars uppgifter gode männen sköter. Gode männens behörighet är begränsad från vad som anges i lag och stadgarna så att gode männen inte själva kan utse nya ledamöter i ett organ, fastän organet i normala fall kompletterar sig själv. Om gode män utses i stället för styrelsen, återkallas genom beslutet om förordnande av gode män den särskilda rättighet att teckna stiftelsens namn som baserar sig på 3 kap. 23 §, om inte annat framgår av beslutet om förordnande av gode män. Förordnande av gode män återkallar inte de kvarvarande styrelseledamöternas och verkställande direktörens namnteckningsrätt.

I 6 mom. föreskrivs det om gode mäns rätt till ersättning för utförande av sina uppgifter. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse, men bestämmelsen motsvarar gällande praxis. Patent- och registerstyrelsen beslutar om storleken på eller om grunderna för ersättningen. Beslutet får överklagas.

I 7 mom. föreskrivs det i överensstämmelse med 14 a § 1 mom. i den gällande lagen om att ett beslut om förordnande av gode män kan verkställas även om det överklagas.

12 §. Upplösning av stiftelse. I paragrafen föreskrivs det om Patent- och registerstyrelsens metoder för att ingripa i verksamhet som konstaterats strida mot stiftelselagen eller stadgarna genom att ansöka om att stiftelsen ska upplösas. Förslaget motsvarar 18 § 3 mom. i den gällande lagen. Beslutet genom vilket Patent- och registerstyrelsen har beslutat att ansöka om att stiftelsen ska upplösas får enligt 16 § 2 mom. inte överklagas. Det är förenligt med principerna för god förvaltning att stiftelsen hörs i saken innan ansökan anhängiggörs, om inte hörandet är onödigt för att ärendet är brådskande eller av annan orsak eller äventyrar genomförandet av tillsynen. Att hörande inte genomförs är inte ett procedurfel som leder till att ansökan avvisas i domstolen.

Enligt 1 mom. kan en stiftelse upplösas, om dess verksamhet fortgående och väsentligt stått i strid med lag eller stadgarna. Om Patent- och registerstyrelsen konstaterar att stiftelsens verksamhet stått i strid med stiftelselagen eller stadgarna, ska Patent- och registerstyrelsen bedöma vilken i lag angiven metod för utförande av tillsynen som står i rätt

proportion till det brott mot lag eller stadgarna som observerats i stiftelsens verksamhet. För att stiftelsen ska upplösas krävs det att verksamheten uppenbart har stått i strid med lag och stadgarna och att de andra metoder som är tillgängliga vid tillsynen, såsom åläggande eller förbud, föreläggande av vite, entledigande av ett organ eller en ledamot i det, väckande av skadeståndstalan eller ansökan om förundersökning, inte är tillräckliga. Om verksamheten som står i strid med stiftelselagen eller stadgarna föranleds t.ex. av de ledamöter i stiftelsens organ som är i majoritet, är en tillräcklig åtgärd i regel en ansökan om att dessa ledamöter i organet ska entledigas. Att en stiftelse upplöses blir tillämpligt i stiftelseverksamheten endast i undantagsfall.

I 2—4 mom. föreskrivs det om utseende av likvidatorer om domstolen bestämmer att stiftelsen ska upplösas. Bestämmelserna motsvarar 19 § 1 mom. i den gällande lagen. Bestämmelser om likvidationsförfarandet i en stiftelse (tidigare upplösande av en stiftelse) finns i 12 kap. i förslaget. Enligt förslaget ska det för tydlighetens skull i 2 mom. föreskrivas om att likvidationen börjar när beslutet om upplösning har vunnit laga kraft.

Enligt 5 mom. upphör styrelsens och förvaltningsrådets behörighet i stiftelsen genom beslutet om att utse likvidatorer. Det föreslås att det i momentet dessutom klargörs att även de rättigheter att företräda stiftelsen som enligt 3 kap. 23 § i lagen har getts en annan person återkallas genom beslut om att utse likvidatorer. Utöver för dem som enligt lag eller stadgarna har namnteckningsrätt upphör namnteckningsrätten även för personer vars rätt att företräda stiftelsen baserar sig på styrelsens beslut. I beslut om att utse likvidatorer kan det med avvikelse från det föreslagna 5 mom. bestämmas om upphörande av styrelsens behörighet och återkallande av rätten att företräda stiftelsen.

För tydlighetens skull föreslås det i 6 mom. bestämmelser om likvidatorers rätt till arvode för utförande av sina uppgifter. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Patent- och registerstyrelsen fastställer storleken på eller grunderna för arvodet. Patent- och registerstyrelsens beslut om arvoden är överklagbara förvaltningsbeslut.

13 §. *Anmälan till förundersökningsmyndigheten och åklagaren.* Enligt paragrafen kan Patent- och registerstyrelsen göra en begäran om undersökning av verksamhet som strider mot stiftelselagen eller stiftelsens stadgar till förundersökningsmyndigheten för att utreda huruvida stiftelsens verksamhet är lagenlig och underrätta åklagaren så att denna kan väcka åtal i saken. Förslaget motsvarar 14 § 4 mom. i den gällande lagen samt praxis.

I 1 mom. föreskrivs det i enlighet med gällande praxis om Patent- och registerstyrelsens rätt att göra en anmälan om förundersökning till polisen för att utreda huruvida ett brott har begåtts i stiftelsens verksamhet.

I 2 mom. föreskrivs det om Patent- och registerstyrelsens rätt att göra en anmälan om väckande av åtal, om det finns sannolika skäl att misstänka att en ledamot av förvaltningsrådet eller av styrelsen eller verkställande direktören i sitt uppdrag har gjort sig skyldig till en straffbar handling. Förslaget avviker från 14 § 4 mom. i den gällande lagen på så sätt att det för att göra en anmälan inte krävs säkerhet om att en ledamot i ett organ har gjort sig skyldig till en straffbar handling. Rättigheten enligt momentet gäller även brott som enligt strafflagen kräver att målsäganden anmäler att åtal väcks. Enligt paragrafen är Patent- och registerstyrelsen inte målsägande i straffprocessen. Även i de fall där Patent- och registerstyrelsen har gjort anmälan om väckande av åtal, är det stiftelsen som är målsägande inom vars verksamhet det eventuellt har begåtts en straffbar handling. Patent- och registerstyrelsen kan vara målsägande i en straffprocess som gäller en stiftelses verksamhet, om Patent- och registerstyrelsen t.ex. vid samma rättegång i sitt eget namn för en talan om betalning av skadestånd till stiftelsen i enlighet med 8 kap. 5 §. Åtal mot en ledamot av förvaltningsrådet eller av styrelsen och verkställande direktören kan drivas vid domstolen på stiftelsens hemort.

14 §. *Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter.* Till den del inte annat följer av denna lag finns det enligt 1 mom. bestämmelser om offentligheten för handlingar och uppgifter som lämnats in till registermyndigheten i offentlighetslagen. Hänvisningen till

sekretessbestämmelserna i denna lag hänvisar till 5 kap. 5 § 2 mom. som gäller sekretess för stiftelsens specifikationer till balansräkningen, och till övriga delar tillämpas offentlighetslagen. Enligt paragrafen kan registermyndigheten trots sekretessbestämmelserna lämna ut sekretessbelagda uppgifter till förundersökningsmyndigheten och åklagaren för utredning av brott och för väckande av åtal, samt till domstolen för handläggning av ett ärende som gäller stiftelsen. På offentlighet och sekretess för uppgifter som erhållits i samband med stiftelsetillsyn tillämpas offentlighetslagen, främst dess 24 § 1 mom. 15 punkt (handlingar som erhållits i samband med myndighetstillsyn) och 20 punkt (affärs- eller yrkeshemlighet). Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen får rätten till information enligt offentlighetsprincipen begränsas endast av tvingande skäl genom lag. Som en grundläggande rättighet får tillgången till information begränsas endast i enlighet med de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande rättigheterna. Som en allmän utgångspunkt innebär detta bl.a. att rätten till information således inte får begränsas mer än vad som är nödvändigt för det intresse som ska skyddas. I riksdagens svar om godkännande av de lagar som omfattas av totalreformen av offentlighetslagstiftningen (RP 30/1998 rd) förutsatte riksdagen att restriktiviteten iakttas även i framtiden när det gäller att ta in bestämmelser om sekretess i speciallagstiftning (RSv 303/1998 rd). Uppgifter som är sekretessbelagda enligt en annan lag och som Patent- och registerstyrelsen innehar för stiftelsetillsynen med stöd av denna eller någon annan lag blir inte offentliga fastän Patent- och registerstyrelsen får uppgifterna med stöd av bestämmelserna om informationsutbyte mellan myndigheterna.

Patent- och registerstyrelsen kan vid stiftelsetillsynen få kännedom även om sådana handlingar och uppgifter om stiftelsens verksamhet som inte har anknytning till affärsverksamhet eller annan ekonomisk verksamhet på så sätt att de kan anses innehålla uppgifter som ska vara sekretessbelagda som affärshemlighet eller motsvarande med stöd av 24 § 1 mom. 20 punkten i offentlighetslagen. Sådana uppgifter kan t.ex. vara uppgifter om sakkunniga som anlitats vid beredningen av

beslut om utdelning av stipendium, deras bedömningar och motiveringarna till besluten om utdelning av stipendium. Dessutom kan de understöd och stipendium som en stiftelse delat ut vara sådana att offentliggörande av detaljerade uppgifter kan kränka stipendieta-gares eller deras närståendes rättigheter. I praktiken är dessa handlingar och uppgifter som Patent- och registerstyrelsen får av stiftelsen och tredje parter i samband med skötseln av tillsynsuppdraget ofta sekretessbelagda med stöd av 24 § 1 mom. 15 punkten i offentlighetslagen. Sekretessbelagda är enligt denna punkt bl.a. handlingar som innehåller uppgifter om inspektion som ankommer på en myndighet eller någon annan omständighet som har samband med en övervakningsåtgärd, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle äventyra övervakningen eller dess syfte eller utan vägande skäl skulle vara ägnat att åsamka den som har del i saken skada. Med stöd av punkten är även en stiftelses organs protokoll och motsvarande interna handlingar som Patent- och registerstyrelsen kan komma i besittning av i samband med stiftelsetillsynen vanligen sekretessbelagda också därför att ett omfattande offentliggörande av dessa handlingar i praktiken kan ha en negativ effekt på protokollförandet av uppgifter, vilket inverkar negativt på utvecklandet av god förvaltningssed i en stiftelses verksamhet.

I praktiken kan skötseln av ett nytt tillsynsuppdrag kräva att stiftelsens bokförings- och förvaltningsmaterial utreds och granskas i betydande omfattning och under en lång tid. I samband med skötseln av tillsynsuppdraget kan det till Patent- och registerstyrelsen lämnas in material som omfattar en stiftelses bokföring och förvaltning under en period av flera år, till och med mer än tio år. I vissa tillsynsfall kan det utifrån materialet konstateras att verksamhet som strider mot lag eller stadgarna inte kan observeras i stiftelsens verksamhet. I andra fall kan det hända att endast en del av det omfattande material som lämnats in till stiftelseregistret har samband med verksamhet som strider mot lag eller stadgarna. Även i dessa fall räcker 24 § 1 mom. 15 punkten i offentlighetslagen för att i tillräcklig grad trygga sekretessbehovet i fråga om en stiftelses handlingar. Av denna

punkt följer t.ex. att Patent- och registerstyrelsen inte kan offentliggöra arbetshandlingar som tillhör revisorn för stiftelsen som är föremål för tillsyn och som Patent- och registerstyrelsen erhållit i samband med stiftelsetillsynen.

Stiftelsen kan själv ge sitt samtycke till att de handlingar som lämnats till Patent- och registerstyrelsen och som enligt offentlighetslagen är sekretessbelagda är helt eller delvis offentliga. I 5 kap. 5 § 2 mom. i lagförslaget föreskrivs det för tydlighetens skull på samma sätt som i 24 § 1 mom. i den gällande lagen att en stiftelses årsrapport är offentlig, med undantag för specifikationerna till balansräkningen.

Offentlighetslagen tillämpas även på t.ex. överklagande av beslut om offentliggörande av handlingar.

I 2 mom. föreskrivs det för tydlighetens skull uttryckligen om registermyndighetens rätt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter för utredning av brott, väckande av åtal och till domstolen för handläggning av ett ärende som gäller stiftelsen.

15 §. Tillsynsavgift för stiftelser. I paragrafen hänvisas det till lagen om tillsynsavgift för stiftelser där det finns bestämmelser om den tillsynsavgift som tas ut av stiftelserna för att täcka kostnaderna för stiftelsetillsynen. Lagen om tillsynsavgift för stiftelser trädde i kraft den 1 januari 2014 så Patent- och registerstyrelsen tar första gången ut tillsynsavgift detta år.

16 §. Ändringssökande. I paragrafen föreskrivs det om rätten att överklaga Patent- och registerstyrelsens beslut som fattats i samband med skötseln av ett tillsynsuppdrag som avses i detta kapitel. I 1 mom. föreskrivs det om de beslut som de berörda parterna har rätt att överklaga genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol. I 2 mom. föreskrivs det om de åtgärder som inte får överklagas separat genom besvär. Enligt 3 mom. kan tvistemål som gäller arvode till utomstående sakkunniga som anlitas för tillsynen, gode män eller likvidatorer prövas också av domstolen på stiftelsens hemort. Förslaget motsvarar den allmänna bestämmelsen i 9 kap. 1 § om forum för tvister som gäller tillämpningen av denna lag. Specialbestämmelsen i denna paragraf föreslås för tydlighetens skull, efter-

som arvoden inte baserar sig på Patent- och registerstyrelsens föreskrifter utan på avtal mellan ämbetsverket och uppdragstagaren.

AVDELNING VI **Ikraftträdande**

15 kap. **Ikraftträdande**

1 §. Ikraftträdande. Om ikraftträdandet av lagen bestäms enligt paragrafen särskilt genom lag.

2 Lagen om införande av stiftelselagen

I den föreslagna införelagen föreskrivs om den nya stiftelselagens ikraftträdande, om upphävande av den gamla lagen och om övergångsarrangemang för stiftelser som bildats före den nya lagens ikraftträdande.

Syftet med övergångsbestämmelserna är att den nya lagens ikraftträdande inte ska föranleda stiftelserna onödiga kostnader och andra svårigheter. Om det blir nödvändigt att ändra stadgarna kan det i princip göras i samband med andra stadgeändringar. Med avvikelse från det som sägs ovan innehåller övergångsbestämmelserna sådana bestämmelser om organ som kan medföra en skyldighet att ändra stadgarna under en treårig övergångsperiod.

Meningen är att om man i en stiftelse under den gamla lagens giltighetstid har fattat ett beslut om en viss åtgärd så kan förfarandet slutföras i enlighet med den gamla lagen, även om den nya lagen träder i kraft medan förfarandet pågår. Med avvikelse från denna huvudregel ska en ansökan om fusion eller upplösning av stiftelsen vara inlämnad till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande för att den gamla lagens bestämmelser ska kunna tillämpas på fusions- och upplösningsförfarandet efter den nya lagens ikraftträdande.

1 §. Ikraftträdande av stiftelselagen. Det är meningen att den nya lagen ska träda i kraft den 1 juli 2015. På samma gång upphävs den gamla lagen om stiftelser och stiftelseförordningen.

Efter ikraftträdandet tillämpas enligt 2 mom. den nya lagen i regel också på gamla stiftelser som har registrerats före den nya

lagens ikraftträdande. I denna lag föreskrivs om vissa undantag som hänför sig till tillämpning av den nya lagen.

I 3 mom. föreslås en allmän bestämmelse enligt vilken de hänvisningar till den gamla lagen som kvarstår i lagstiftningen ska gälla motsvarande bestämmelser i den nya lagen i fortsättningen, med de undantag som nämns nedan i denna lag.

2 §. Ekonomisk fördel för närståendekretsen. I 1 och 2 mom. föreskrivs om tillämpning på gamla stiftelser av det förbud att ge ekonomiska fördelar till närståendekretsen som anges i 1 kap. 2 § 1 mom. i den nya lagen och av den begränsning av villkoren för förbehåll som anges i 1 kap. 3 § 2 och 3 mom. i den nya lagen. Utgångspunkten är att det förbud angående närståendekretsen som finns i 1 kap. 2 § 1 mom. i den nya lagen och den begränsning (högst tio år) i 1 kap. 3 § 2 och 3 mom. angående förbehåll om rättigheter som hänför sig till medel som doneras till stiftelsen ska tillämpas också på gamla stiftelser. Under den gamla lagens giltighetstid har det varit möjligt att, inom de gränser som tillåts i 5 § 3 mom. i den gamla lagen, i en stiftelses stadgar ta in bestämmelser som gör det möjligt att delvis bereda också stiftaren eller stiftelsens funktionärer direkt ekonomisk fördel. Under den gamla lagens giltighetstid har dessutom den som donerat medel till en stiftelse kunnat göra förbehåll för sig själv eller någon annan för obegränsad tid om en del av de rättigheter som hänför sig till de donerade medlen. Om sådana bestämmelser finns i stadgar som registrerats eller villkoren i en donation som gjorts före den nya lagens ikraftträdande eller i en stiftelseurkund som upprättats före den nya lagens ikraftträdande, tillämpas med stöd av 1 och 2 mom. i denna paragraf den nya lagens förbud mot ekonomisk fördel för närståendekretsen och tidsmässiga begränsning av förbehåll om rättigheter senast fr.o.m. 1.1.2035. I övergångsbestämmelsen tas hänsyn till tryggnad av de ekonomiska rättigheterna för mottagare av dessa förmåner som avviker från de allmänna principerna också i den tidigare lagen om stiftelser. För dessa arrangemangs del föreslås en 20 år lång övergångsperiod som är dubbelt så lång som den tioåriga maximala tid för förbehåll om rättig-

heter som i den nya lagen anknyter till donationsmedel.

På en stiftelse inom tillämpningsområdet för 1 och 2 mom. tillämpas till utgången av år 2034 5 § 3 mom. i den gamla lagen, enligt vilket stiftelsens huvudsakliga syfte inte får vara att uppenbart ge stiftaren eller stiftelsens funktionärer direkt ekonomisk fördel.

Om det i en gammal stiftelses stadgar inte finns en uttrycklig bestämmelse om att bereda ekonomisk fördel för någon i närstående-kretsen, tillämpas det i 1 kap. 2 § 1 mom. i den nya lagen ingående förbudet angående närståendekretsen på den gamla stiftelsen.

För att det ska förhindras att förbudet i 1 kap. 2 § i den nya lagen och begränsningen i 3 § 2 och 3 mom. i samma kapitel kringgås föreskrivs i 3 mom. i denna paragraf att en förmånstagare som uppfyller kraven i en i 1 eller 2 mom. avsedd stadgebestämmelse inte kan bytas efter att den nya lagen trätt i kraft. Det kan dock beslutas att stryka bestämmelsen om förmånstagare så som i den nya lagen föreskrivs om ändring av stadgarna. Om villkoret om rätt till förbehåll grundar sig på en donation, kan donationsvillkoren ändras.

3 §. Bildande av stiftelse. Om stiftelseurkunden för en stiftelse har undertecknats före den nya lagens ikraftträdande, tillämpas enligt 1 mom. den gamla lagen på bildande och registrering av stiftelsen. I paragrafen avses alla bestämmelser om bildande som finns i lagen om stiftelser, inklusive bestämmelserna om tillstånd till grundande och registrering. Ett undantag från det ovannämnda utgör den bestämmelse i 4 § 2 mom. i införelagelagen enligt vilken stadgebestämmelser som strider mot den nya lagen inte kan registreras, om ansökan om tillstånd handläggs under den nya lagens giltighetstid. Om stiftelseurkunden har undertecknats och t.ex. ansökan om tillstånd till grundande har getts in till stiftelseregistret under den gamla lagens giltighetstid, kan stiftarna efter den nya lagens ikraftträdande till stiftelseregistret ge in sådana stiftelsehandlingar som är förenliga med den nya lagen, varvid bildandet handläggs i enlighet med den nya lagens bestämmelser.

Enligt 2 mom. kan stiftarna efter att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft besluta att iakttä den nya lagen vid

bildandet av stiftelsen. Då blir alla den nya lagens bestämmelser som hänför sig till bildandet tillämpliga. Stiftelsens grundanmälan inklusive bilagor kan lämnas in till stiftelseregistret efter att den nya lagen har stadfästs, men stiftelsen får registreras först när den nya lagen har trätt i kraft.

I 3 mom. föreskrivs om undantag som gäller stiftelser som grundar sig på testamentariskt förordnande. Om det i ett testamente har bestämts om bildande av en stiftelse, ska den nya lagen med avvikelse från 1 mom. tillämpas på bildandet, om anmälan om bildande görs efter att den nya lagen har trätt i kraft. En testamentsexekutor kan inte välja vilkendera lagen som tillämpas i en situation där åtgärder för bildande av stiftelsen vidtas först efter den nya lagens ikraftträdande.

4 §. Stiftelsens stadgar. I regel hänför sig till den nya lagen inte sådana nya tvingande krav som gäller stadgarnas innehåll och med anledning av vilka stiftelserna är tvungna att ändra sina stadgar i och med att den nya lagen träder i kraft. Den nya lagen innehåller emellertid bestämmelser om stiftelsens ändamål och verksamhetsorgan samt om verksamhetsorganens benämningar och uppgifter med anledning av vilka stadgarna i stiftelser som registrerats under den gamla lagens giltighetstid kan strida mot den nya lagen. I 1 mom. föreslås en bestämmelse om att stadgebestämmelser som strider mot en tvingande bestämmelse i den nya lagen åsidosätts och om ändring av stadgarna så att de stämmer överens med den nya lagen. Övergångsperioden för skyldigheten att ändra stadgarna förelås vara treårig.

Enligt 2 mom. kan stadgebestämmelser som strider mot den nya lagen och som anmälts för registrering inte registreras efter den nya lagens ikraftträdande, om inte annat följer av denna lag. När stadgarna ändras efter den nya lagens ikraftträdande, ska stadgebestämmelser som inte uppfyller den nya lagens krav ändras i överensstämmelse med den nya lagen.

Enligt 3 mom. kan stiftelserna omedelbart efter att den nya lagen har stadfästs förbereda sig för dess ikraftträdande genom att före den nya lagens ikraftträdande besluta att ändra sina stadgar i överensstämmelse med den nya lagen. Härvid tillämpas på stadgeändringen

de krav som gällde under den gamla lagens giltighetstid. Stadgeändringar kan anmälas för registrering redan före den nya lagens ikraftträdande, men de nya stadgarna kan registreras och träder i kraft först när den nya lagen har trätt i kraft.

5 §. Stiftelsens namn. Enligt 2 kap. 5 § i den nya lagen ska en registrerad stiftelses namn innehålla orden "registrerad stiftelse" eller "sr" (säätio rekisteröity, stiftelsen registrerad). Efter den nya lagens ikraftträdande gäller bestämmelsen också gamla stiftelser, vilket är anledningen till att registermyndigheten på tjänstens vägnar fogar förkortningen "sr" till namnet på varje stiftelse i registret när den nya lagen träder i kraft.

6 §. Verkställande direktör. I paragrafen finns övergångsbestämmelser som gäller stiftelsens direktör. I den gällande lagen finns inte bestämmelser om verksamhetsorganet verkställande direktör. Med stöd av 10 a § i den gällande lagen har det i stiftelsens stadgar kunnat bestämmas om en sådan ledande funktionär (t.ex. verkställande direktör, överombud, ombud, skattemästare) som anses vara ett organ inom stiftelsen och inte står i anställningsförhållande till stiftelsen. Stadgebestämmelserna varierar dock så att en del av stiftelsernas ledande funktionärer står i anställningsförhållande till stiftelsen. Enligt 3 kap. i den nya lagen är verkställande direktören ett av stiftelsens verksamhetsorgan. Bara en direktör som använder benämningen verkställande direktör har ställningen av verksamhetsorgan, och benämningen verkställande direktör kan användas bara av verksamhetsorganet verkställande direktör.

Enligt 1 mom. är det möjligt att i stadgarna för en stiftelse som har registrerats när den gamla lagen var i kraft beträffande en verkställande direktör som avses i 3 kap. 1 § i den nya lagen ta in ett sådant annat allmänt använt uttryck för ledaren av stiftelsens dagliga verksamhet som ingår i en stadgebestämmelse som registrerades under den gamla lagens giltighetstid. Av stadgarna ska då tydligt framgå att uttrycket avser en verkställande direktör som det bestäms om i den nya lagen. Övergångsbestämmelsen motiveras i detaljmotiveringen till 3 kap. 1 § i den nya lagen.

För att klarhet i stadgepraxis ska skapas ska stiftelserna enligt 2 mom. ändra sina

stadgar så att de stämmer överens med den nya lagen i fråga om bestämmelserna om direktören. Om det i stadgarna tas in en bestämmelse som gör det möjligt att ta en verkställande direktör och stiftelsen och direktören kommer överens om att direktörens ställning registreras som verkställande direktör, ska de bestämmelser om direktören som finns i stadgar som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande, exempelvis bestämmelser om benämningen, uppgifterna och rätten att teckna stiftelsens namn, samtidigt ändras så att de motsvarar vad som i den nya lagen föreskrivs om verkställande direktören. Om direktören inte registreras som verkställande direktör och det i de gamla stadgarna finns en direktör som benämns verkställande direktör, ska den benämning som i stadgarna används om denna direktör ändras. Stadgeändringen ska anmälas för registrering inom en treårig övergångsperiod (4 §).

7 §. Styrelse. Om styrelseledamöter i en annan privaträttslig stiftelse eller sammanslutning med stöd av en bestämmelse som tagits in i stiftelsens stadgar när den gamla lagen var i kraft är styrelseledamöter i stiftelsen, väljer i stället för en sådan stadgebestämmelse den i stadgebestämmelsen avsedda stiftelsen eller sammanslutningen med stöd av övergångsbestämmelsen i 1 mom. ledamöterna i stiftelsens styrelse. Förslaget hänför sig till förbudandet av en stadgepraxis som rått under den tid lagen om stiftelser varit i kraft och som har lett till oklarheter och missad information, till den del ledamöterna i en annan sammanslutnings styrelse är ledamöter i stiftelsens styrelse utan något separat beslut om val av dem. Ändringen motiveras i detaljmotiveringen till 3 kap. 10 § i den nya lagen.

Enligt 2 mom. tillämpas begränsningarna i 3 kap. 11 § i den nya lagen, vilka gäller mandattiden för styrelseledamöter, inte på en mandattid som börjar före den nya lagens ikraftträdande. Det innebär t.ex. att om en i stadgarna bestämd livslång mandattid för en ledamot i en styrelse som kompletterar sig själv har börjat före lagens ikraftträdande fortgår den i princip under ledamotens livstid, och den begränsning i den nya lagen som gäller mandattiden tillämpas först på den sty-

relseledamot som efterträder ledamoten i fråga.

8 §. Förvaltningsråd. I paragrafen finns övergångsbestämmelser som gäller förvaltningsrådet. I den gällande lagen finns inga bestämmelser om förvaltningsråd. Med stöd av 10 a § i den gällande lagen har det i stiftelsens stadgar kunnat bestämmas om förvaltningsråd eller motsvarande organ som hierarkiskt sett står ovanför styrelsen. I stadgarna har det kunnat användas olika benämningar om organet, t.ex. förvaltningsråd, delegation, fullmäktige eller representantskap. Organets uppgifter kan variera från en stiftelse till en annan. I en del stiftelser kan organets centrala uppgift vara t.ex. att utse styrelsen, i andra kan den vara att övervaka styrelsens verksamhet.

Enligt 1 mom. tillämpas den nya lagens bestämmelser om förvaltningsråd på ett organ som enligt stadgarna utser majoriteten av ledamöterna i stiftelsens styrelse och som finns i en stiftelse som har registrerats under den gällande lagens giltighetstid. Ett sådant organ kan självständigt besluta att den nya lagens bestämmelser om förvaltningsråd ska tillämpas på det i fortsättningen. Beslutet ska anmälas för registrering inom tre år efter att den nya lagen har trätt i kraft. Registreringen av beslutet har ingen rättsskapande verkan, utan organets ställning motsvarar ställningen hos ett förvaltningsråd som anges i den nya lagen från och med att organet har fattat beslutet, om inte annat konstateras om saken i beslutet. På ett sådant organ tillämpas den gamla lagens 10 a §, tills organet har registrerats som förvaltningsråd enligt den nya lagen eller tre år har förflutit efter den nya lagens ikraftträdande.

Om ett i organ som angetts i stadgarna under den gamla lagens giltighetstid inte väljer en majoritet av styrelseledamöterna, kan organet ombildas till förvaltningsråd som är förenligt med den nya lagen antingen genom en stadgeändring eller genom att organet och styrelsen beslutar om ändringen. Beslutet om att registrera organet som förvaltningsråd kan fattas av vardera organet med den normala röstmajoritet som krävs för beslutsfattande. Beslut om att ändra stadgarna och organets ställning ska anmälas för registrering.

Även om ett organ som anges i en gammal stiftelses stadgar har uppgiften att utse styrelsen, behöver organet inte registreras som förvaltningsråd. Trots det kan organet även i fortsättningen ha en uppgift som anknyter till att utse styrelsen, revisorerna eller organ som anknyter till stiftelsens verksamhet. Ett sådant organ kan dock i stadgarna inte tilldelas uppgifter som enligt lag hör bara till styrelsen eller förvaltningsrådet. I stadgarna kan det alltså bestämmas att t.ex. ändring av stadgarna eller upplösning av stiftelsen förutsätter att organet i fråga ger sitt samtycke. Ett sådant organ kan på grundval av en stadgebestämmelse ha rätt att väcka skadeståndstalan mot styrelseledamöter eller vidta andra tillsynsåtgärder som anges i stadgarna. Om organet benämns förvaltningsråd i stadgarna, ska stadgarna till denna del ändras efter den nya lagens ikraftträdande.

Enligt 2 mom. ska stiftelserna ändra sina stadgar beträffande det organ som benämns förvaltningsråd så att de stämmer överens med bestämmelserna i den nya lagen. Om en stiftelse beslutar att registrera ett i stadgarna angivet organ som förvaltningsråd i enlighet med 1 mom., ska stadgarna samtidigt ändras så att de stämmer överens med den nya lagen. I stadgarna ska då i enlighet med 2 kap. 3 § 2 mom. i den nya lagen nämnas antalet ledamöter i förvaltningsrådet, hur de utses och deras mandattid, och organet ska benämnas förvaltningsråd. Om det i de gamla stadgarna finns ett organ som benämns förvaltningsråd och detta inte registreras som förvaltningsråd som är förenligt med den nya lagen, ska stadgarna ändras så att organet ges en ny benämning och dess uppgifter ändras i överensstämmelse med den nya lagens bestämmelser. Ett sådant organ kan inte besluta om stadgeändringar eller om upplösning eller fusion av stiftelsen.

Enligt 3 mom. ska en tillsynsuppgift som det föreskrivs om i 3 kap. 19 § 1 mom. i den nya lagen tillämpas på ett förvaltningsråd som har registrerats enligt den gamla lagen efter tre år från det att den nya lagen har trätt i kraft, om inte förvaltningsrådet beslutar annat eller annat bestäms i stiftelsens stadgar. I stadgepraxis har det inte nödvändigtvis bestämts att det organ som utser styrelsen ska övervaka styrelsens verksamhet. För att upp-

giften ska kunna tas emot föreslås en övergångsperiod under vilken det i stiftelsen kan beslutas om de principer och förfaranden som anknyter till skötseln av uppgiften. Förvaltningsrådet kan emellertid besluta att sköta tillsynsuppgiften genast efter att beslutet har fattats eller från och med en viss tidpunkt. Om det i stiftelsens stadgar har bestämts att förvaltningsrådet ska övervaka styrelsen, följs stadgebestämmelserna omedelbart efter den nya lagens ikraftträdande.

9 §. Skadeståndsansvar för en ledamot i ett organ som anges i stiftelsens stadgar. I den nya lagen föreskrivs det att de verksamhetsorgan i stiftelsens ledning som anges i 3 kap. 1 §, dvs. förvaltningsrådet, styrelsen och verkställande direktören, omfattas av stiftelserättsligt ansvar. Under den gamla lagens giltighetstid omfattade det stiftelserättsliga skadeståndsansvaret enligt 12 a § i den gamla lagen medlemmarna av stiftelsens organ och funktionärerna i stiftelsen, vilket är en större grupp. Genom den nya lagen ändras inte det stiftelserättsliga skadeståndsansvaret för organ som anges i stadgar som är registrerade när den nya lagen träder i kraft. Medlemmarna av stiftelsens organ enligt 10 a § i den gamla lagen som anges i stadgar som registrerats före den nya lagens ikraftträdande och funktionärerna svarar i enlighet med 8 kap. 1 § i den nya lagen för skada som de har orsakat i sitt uppdrag, och på dem tillämpas också bestämmelserna i 1 kap. 4 § i den nya lagen om stiftelseledningens allmänna uppgifter och i 10 kap. om straffansvar för medlemmar i ledningen.

10 §. Bokslut och verksamhetsberättelse. I 5 kap. 2 och 3 § i den nya lagen utsträcks stiftelsens skyldighet att lämna uppgifter, och i 4 § i det kapitlet utsträcks skyldigheten att upprätta koncernbokslut. Den nya lagens bestämmelser iakttas senast för den första räkenskapsperiod som inleds efter år 2014.

11 §. Fusion. Enligt 1 mom. tillämpas den gamla lagen på fusion, om en ansökan om fusionstillstånd lämnas in till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande. På ett ärende som gäller fusion tillämpas härvid alla den gamla lagens bestämmelser om fusion (tillstånd till fusion, domstolskungörelse och registrering samt beslutsfattande och handlingar). Den avgörande

faktorn i ett fusionsärende anses vara när ansökan om tillstånd till fusion lämnas in till Patent- och registerstyrelsen. Även om beslut om fusionen har fattats under den gamla lagens giltighetstid, tillämpas på ärendet i enlighet med 14 § i denna lag inte bestämmelserna i den gamla lagen, om ansökan om fusionstillstånd inte har lämnats in till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande.

Enligt 2 mom. kan stiftelser som deltar i en fusion besluta gemensamt efter att den nya lagen har stadfästs att genomföra fusionen i enlighet med den nya lagen. Fusionsplanen får anmälas för registrering före den nya lagens ikraftträdande, men den får registreras först när den nya lagen har trätt i kraft.

12 §. Upplösning av stiftelse. Enligt 1 mom. tillämpas den gamla lagen på upplösning av en stiftelse, om en ansökan om upplösning lämnas in till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande. På ett ärende som gäller upplösning av stiftelse tillämpas härvid alla den gamla lagens bestämmelser om upplösning (tillstånd till upplösning, likvidationsförfarande och avregistrering samt beslutsfattande och handlingar). Den avgörande faktorn i ett upplösningsärende anses vara när ansökan om upplösning lämnas in till Patent- och registerstyrelsen. Även om beslut om upplösningen har fattats under den gamla lagens giltighetstid, tillämpas på ärendet i enlighet med 14 § i denna lag inte bestämmelserna i den gamla lagen, om ansökan om tillstånd till upplösning inte har lämnats in till Patent- och registerstyrelsen före den nya lagens ikraftträdande.

Enligt 2 mom. kan stiftelsen efter att den nya lagen har stadfästs besluta att iakttä den nya lagen vid upplösningen. Ett beslut om likvidation får anmälas för registrering före den nya lagens ikraftträdande, men likvidationen och likvidatorerna får registreras först efter att den nya lagen har trätt i kraft.

Enligt rådande stadgepraxis kan i en stiftelses stadgar bestämmas att om stiftelsens verksamhet upphör ska de återstående tillgångarna överlätas till stiftaren eller till någon annan i den närståendekrets som avses i 1 kap. 8 § i den nya lagen. Enligt 3 mom. i denna paragraf tillämpas det som föreskrivs i

12 kap. 14 § 2 mom. i den nya lagen inte på en stiftelse som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande, om det i stiftelsens stadgar före den nya lagens ikraftträdande uttryckligen har bestämts att tillgångarna ska överlåtas till någon i stiftelsens närstående-krets vid upplösning av stiftelsen. Den nämnda stadgelsebestämmelsen ska ingå i de registrerade stadgarna innan den nya lagen har trätt i kraft. Om det i stadgar som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande bestäms att tillgångarna i enlighet med beslutet om upplösning av stiftelsen ska användas för verksamhet som främjar stiftelsens ändamål, kan tillgångarna efter lagens ikraftträdande inte överlåtas till någon i närståendekretsen, om inte ändamålet är att stödja någon i närståendekretsen.

Genom den nya lagen ändras inte gällande praxis, enligt vilken det i stadgarna kan bestämmas att om stiftelsen upplöser sig kan dess återstående tillgångar överlåtas till någon som avses i 1 kap. 9 § 1 mom. (stödstiftelse).

I 4 mom. föreskrivs av tydlighetsskäl att också den tid som löpt före den nya lagens ikraftträdande beaktas vid beräkning av den tid som avses i 12 kap. 4 § 1 mom. 2 punkten i den nya lagen. I praktiken kan övergångsbestämmelsen tillämpas på en stiftelse som i minst tio år har försummat att lämna in årsrapport.

13 §. Avgörande av tvister. Enligt paragrafen avgörs lagvalet angående behörig domstol i ett tvistemål om tillämpning av lagen om stiftelser utgående från när ärendet inlett.

14 §. Förfarande som ska tillämpas på registrering. Enligt paragrafen kan stiftelsens organ fatta beslut i enlighet med den gamla lagen tills den nya lagen träder i kraft. Om ett beslut som har fattats under den gamla lagens giltighetstid ska registreras, tillämpas den gamla lagen på registreringen och på förfarandena i övrigt, om inte annat uttryckligen föreskrivs i denna lag.

15 §. Tillsyn. Enligt paragrafen kan den nya lagen tillämpas också på ett ärende om tillsyn som har inlett under den gamla lagens giltighetstid.

16 §. Ikraftträdande. Paragrafen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse.

3 Övriga lagar

Ärvdabalken föreslås bli ändrad så att en testamentsexekutor som ska se till att en stiftelse som grundar sig på testamente bildas har rätt att ansöka om att en boutredningsman förordnas för ett dödsbo (lag 3).

Det föreslås att 1 kap. 2 § i lagen om företagssanering ändras så att saneringsförfarande kan tillämpas på stiftelser (lag 4).

Det föreslås att 9 § i revisionslagen ändras så att Patent- och registerstyrelsen med avvikelse från huvudregeln i revisionslagen är den myndighet som är behörig att förordna en revisor för en stiftelse (lag 5). Förslaget syftar till att hos Patent- och registerstyrelsen samla de myndighetsuppgifter som anknyter till den i stiftelselagen avsedda stiftelsetillsynen.

På grund av den föreslagna 13 kap. 9 § i stiftelselagen föreslås det att 27 § i företagsinteckningslagen ändras (lag 6).

Det föreslås att 92 § 3 mom. i sparbankslagen ändras på grund av att förfarandet med tillstånd till grundande av stiftelser och förfarandet med ansökan om fastställelse av stadgarna slopas (lag 7).

Det föreslås att 1 § 2 mom. i lagen om tillsynsavgift för stiftelser upphävs, eftersom den stiftelsetillsyn som det föreskrivs om i stiftelselagen med avvikelse från lagen om stiftelser gäller också sådana stiftelser där en annan myndighet utgör stiftelsens styrelse eller är ledamot i stiftelsens styrelse (lag 8).

Det föreslås att en ny 9 punkt fogas till 18 § 1 mom. i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999). I den nya punkten föreskrivs det om rätt för Skatteförvaltningen att på eget initiativ lämna ut uppgifter till Patent- och registerstyrelsen för stiftelsetillsyn. Enligt punkten kan Skattestyrelsen lämna ut till Patent- och registerstyrelsen sådana uppgifter som kan vara av betydelse för den stiftelsetillsyn som avses i 14 kap. 1 § i stiftelselagen. En förutsättning är att uppgifterna kan vara av betydelse för Patent- och registerstyrelsens tillsyn över att verksamheten är förenlig med stiftelselagen och stiftelsernas stadgar. Det är fråga om en för Skatteförvaltningen föreskriven rätt att lämna ut uppgifter

när det i samband med beskattningsuppdrag konstateras omständigheter som inverkar på stiftelsetillsynen. Skatteförvaltningen avses inte delta i stiftelsetillsynen, utan Patent- och registerstyrelsen ska svara för stiftelsetillsynen och för de uppgifter som används inom den.

Enligt paragrafen kan uppgifter lämnas ut både om stiftelser och om i 1 kap. 8 § i stiftelselagen avsedda personer, sammanslutningar och stiftelser i stiftelsens närstående-krets. Det kan t.ex. vara fråga om uppgifter som hänför sig till affärstransaktioner och andra ekonomiska transaktioner, avtal och åtaganden mellan stiftelsen och dess närstå-endekrets eller uppgifter som behövs för tillsyn över iakttagandet av sådana begränsningar och förbud som gäller stiftelsens ändamål och bedrivandet av affärsverksamhet och grundar sig på stiftelselagen och stiftelsens stadgar. Det kan också vara fråga om löner som betalats till närståendekretsen eller om andra omständigheter som observerats t.ex. vid skattegranskningar. Enligt 18 § 3 mom. i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter får Patent- och registerstyrelsen utlämna uppgifter som den erhållit med stöd av den föreslagna punkten vidare för utredning och åtal av brott. Enligt bestämmelsen ska de uppgifter som Skatteförvaltningen lämnat ut förstöras genast när de inte längre behövs inom stiftelsetillsynen, om inte uppdragets särskilda natur kräver permanent förvaring av uppgifterna.

Dessutom föreslås det att 6 § 1 mom. i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010) ändras så att utredningsenheten på begäran av Patent- och registerstyrelsen kan utarbeta en fullgöranderapport till stöd för den tillsynsuppgift som anges i stiftelselagen (lag 15). Utredningsenheten utarbetar på begäran av de myndigheter som anges i den nämnda lagen fullgöranderapporter om organisationer och organisationsanknutna personer. Syftet med fullgöranderapporterna är att ge en huvudsakligen på sekretessbelagd myndighetsinformation baserad helhetsbild av den organisation eller organisationsanknutna person som rapporten gäller och stödja den uppgift som den myndighet som framställt begäran har genom att underlätta och

effektivisera den informationsinhämtning som anknyter till uppdraget och samtidigt stödja bekämpningen av grå ekonomi genom att utöka kännedomen hos den myndighet som behandlar saken om hur organisationen eller den organisationsanknutna personen har skött sina lagstadgade skyldigheter.

Enligt 5 § 4 mom. i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi ska utredningsenheten i fullgöranderapporten beskriva hurdan verksamhet och ekonomi en organisation eller en organisationsanknutna person samt en organisation eller organisationsanknutna person med direkt eller indirekt koppling till de försträmnda har och hur de fullgör sina skyldigheter i anknytning till skatter, lagstadgade pensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter och avgifter som tullen tar ut. Syftet med fullgöranderapporterna är alltså att ge den myndighet som framställt begäran en helhetsbild av den ekonomiska verksamhet som objektet bedriver och hur objektet har skött sina av denna verksamhet följande lagstadgade skyldigheter i anknytning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- eller arbetslöshetsförsäkringsavgifter eller sina registrerings-, försäkrings-, anmälnings- och betalningsskyldigheter som hänför sig till avgifter som tullen tar ut. Av fullgöranderapporterna framgår dessutom objektets förmåga att fullgöra sina skyldigheter och vilka andra organisationer och organisationsanknutna personer objektet har kopplingar till, via en ansvarsposition eller ägande.

Informationsinnehållet i fullgöranderapporterna består främst av uppgifter som finns i myndighetsregister och är sekretessbelagda. Enligt 7 § 1 mom. i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi bestäms informationsinnehållet i fullgöranderapporterna på rätten för den myndighet som begär rapporten att få sekretessbelagda uppgifter för det ändamål som uppges i begäran. Fullgöranderapporterna breddar alltså inte den rätt att få uppgifter som den myndighet som framställt begäran har, utan utarbetas för myndigheten utgående från de uppgifter som definieras någon annanstans i lag och den till dem anknyttande rätten att få upplysningar.

I statsrådets på regeringsprogrammet baserade principbeslut om åtgärdsprogram för

minskande av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2012—2015 (19.1.2012) konstateras i punkt 13 bl.a. att hinder för informationsutbyte mellan myndigheter avlägsnas, och att de myndigheter som bekämpar grå ekonomi ska få tillgång till behövliga myndighetsregister på ett smidigt sätt. I punkten konstateras också att användningsområdet för de fullgöranderapporter som utarbetas av Enheten för utredning av grå ekonomi utvidgas vid behov i bekämpningen av grå ekonomi.

Det föreslås att de hänvisningar till lagen om stiftelser som förekommer i annan lagstiftning ändras till hänvisningar till stiftelselagen. Sådana lagtekniska ändringar föreslås i 92 § 2 mom. i sparbankslagen (1502/2001, lag 7), 26 b § 4 mom. i lagen om bostadsrättsbostäder (650/1990, lag 9), 2 § 2 mom. i lagen om Patent- och registerstyrelsen (575/1992, lag 10), 43 § i yrkeshögskolelagen (351/2003, lag 11), 1 § 3 mom. i universitetslagen (558/2009, lag 12) samt 10 § 1 mom. i lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen (634/2011, lag 13).

4 Ikraftträdande

När det gäller ikraftträdandet föreslås det att en separat lag om införande av stiftelselagen stiftas. Lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2015.

5 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt den gällande lagen om stiftelser kan stiftelser delvis ha ändamålet att ge stiftaren, ledamöter i stiftelsens styrelse eller andra funktionärer ekonomisk fördel (5 § 3 mom.). I registerpraxisen har PRS intagit en mycket restriktiv hållning till sådana stadgebestämmelser, och i rättspraxis har inställningen till att foga en sådan bestämmelse till stadgarna för stiftelser som bildats tidigare varit negativ (Helsingfors förvaltningsdomstol 17.4.2014 Dnr 03905/13/7102). Enligt 1 kap. 2 § i lagförslag 1 i propositionen får en stiftelse inte till någon del ha ändamålet att bereda stiftaren eller funktionärer ekonomisk

fördel. Enligt en undantagsbestämmelse i 9 § i samma kapitel gäller förbudet inte stöd- och släktstiftelser, för vars del det föreslås specialbestämmelser som skapar klarhet i det nuvarande rättsläget.

I den gällande lagen föreskrivs inte om saken, men enligt den juridiska litteraturen (Aro, Säätiöiden tarkoituksesta ja sen toteuttamisen takeista, 1971, s. 111) är rättsläget sådant att den som överlåter stiftelseförmögenhet kan göra förbehåll för en obegränsad tid om rentav en stor del av de rättigheter som hänför sig till de tillgångar som överlåts (t.ex. dispositionsrätt eller rätt till avkastning på livstid). I registermyndighetens registerpraxis har även inställningen till detta varit restriktiv i avsaknad av en uttrycklig bestämmelse. Enligt 1 kap. 3 § 2 och 3 mom. i lagförslag 1 i propositionen kan förbehåll om rättigheter gälla i högst tio år från det att medlen överlåtits. Dispositionsrättens andel av tillgångarnas värde föreslås inte bli begränsad, men dispositionsrättens ekonomiska betydelse beaktas när tillgångarnas bokföringsvärde för stiftelsen uppskattas (t.ex. huruvida tillgångarnas värde för stiftelsen motsvarar åtminstone kravet på grundkapital, dvs. 50 000 euro).

Enligt 2 § 1 mom. i den införandelag (lag 2) som ingår i propositionen är det i stiftelser som bildats före den nya lagens ikraftträdande och vars stadgeenliga ändamål är att ge ekonomiska fördelar också till stiftaren eller funktionärer möjligt att ge sådana fördelar bara till utgången av år 2034. Den föreslagna begränsningen gäller inte stöd- och släktstiftelser som avses i 1 kap. 9 § i lagförslag 1. I praktiken finns det veterligen endast ett litet antal stiftelser inom tillämpningsområdet för övergångsbestämmelsen, och de är i allmänhet inte allmännyttiga (också enligt den nya stiftelselagen föreskrivs det om allmännyttighet i annan lagstiftning, såsom skattelagstiftningen). På motsvarande sätt är avsikten i fråga om stiftelser som bildats före den nya lagens ikraftträdande att ett av stiftaren gjort förbehåll om rättigheter som hänför sig till stiftelseförmögenhet som stiftaren har överlåtit ska gälla högst till utgången av år 2034, enligt 2 § 2 mom. i förslaget till införandelag.

De med gällande rätt förenliga undantag som gäller stiftelsens ändamål och förbehåll om rättigheter skiljer sig betydligt från den gällande lagens allmänna principer angående stiftelsens ändamål. Innehållet i och omfattningen av möjligheterna till undantag är otydliga, i praktiken är undantag sällsynta och den föreslagna övergångsperioden är

lång. Därför är det ovannämnda övergångsarrangemanget inte problematiskt med avseende på det i grundlagen föreskrivna egendomsskyddet, och lagförslagen kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Stiftelselag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

AVDELNING I

3 §

Allmänna principer och bildande*Grundkapital*

1 kap.

De centrala principerna för stiftelsers verksamhet samt tillämpning av lagen

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på alla stiftelser som är registrerade i Finland enligt denna lag, om inte annat föreskrivs i denna eller någon annan lag.

2 §

Verksamhetens ändamål, verksamhetsformer, status som juridisk person och begränsat ansvar

En stiftelse ska ha ett nyttigt ändamål. Stiftelsen ska stödja eller bedriva verksamhet som främjar ändamålet. Ändamålet får inte vara att bedriva affärsverksamhet eller bereda någon i den närstående krets som anges i 8 § ekonomisk fördel. Stiftelsens verksamhet ska finansieras med kapital, inkomster av verksamheten och med andra medel.

Ändamålet för stiftelsen och dess verksamhetsformer anges i stiftelsens stadgar.

En stiftelse är en från stiftaren fristående juridisk person. Den som bildat en registrerad stiftelse är inte personligen ansvarig för stiftelsens förpliktelser.

En stiftelse som bildas ska ha ett grundkapital som uppgår till minst 50 000 euro.

Stiftaren kan göra sådana förbehåll om rättigheter som hänför sig till den förmögenhet som stiftaren överlåter och gäller en bestämd tid. En människa får i egenskap av stiftare göra förbehåll om sådana rättigheter högst på livstid. En sammanslutning eller stiftelse får i egenskap av stiftare göra förbehåll om sådana rättigheter för högst tio år från det att stiftelsen registrerades. Bestämmelser om villkoren för förbehåll om rättigheter ska tas in i stiftelsens stadgar innan stiftelsen registreras.

Vad som i 2 mom. föreskrivs gäller också vederlagsfri överlåtelse av tillgångar till stiftelsen medan den är verksam. Bestämmelser om förbehåll om rättigheter ska tas in i stadgarna innan tillgångarna överläts. Tidsfristen om tio år räknas från det att medlen donerats.

4 §

Ledningens uppgifter

Stiftelsens ledning ska omsorgsfullt främja fullgörandet av stiftelsens ändamål samt stiftelsens intressen.

5 §

Medelsförvaltning

Stiftelsens medelsförvaltning ska vara planmässig. Medelsförvaltningen omfattar

förutom förvaltning av medel som används för stiftelsens verksamhet också stiftelsens placeringsverksamhet och affärsverksamhet.

6 §

Placeringsverksamhet

En stiftelse kan i syfte att förvalta sin förmögenhet och finansiera sina verksamhetsformer bedriva placeringsverksamhet, om inte detta begränsas i stadgarna.

En stiftelse kan bolagisera sin placeringsverksamhet, om inte detta begränsas i stadgarna.

7 §

Affärsverksamhet

En stiftelse får för finansiering av verksamhetsformerna bedriva endast sådan affärsverksamhet som har ett omedelbart samband med stiftelsens verksamhetsformer samt annan i stadgarna nämnd affärsverksamhet. I stadgarna kan också rätten att bedriva affärsverksamhet som har samband med verksamhetsformerna begränsas.

En stiftelse kan bolagisera sin affärsverksamhet, om inte detta begränsas i stadgarna.

8 §

Närståendekrets

Till en stiftelses närståendekrets hör

1) stiftaren och människor, sammanslutningar och stiftelser som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen samt deras eller stiftelsens dottersammanslutningar och dotterstiftelser,

2) styrelseledamöterna och förvaltningsrådsledamöterna samt ersättarna för dem, verkställande direktören och dennes ställföreträdare samt de ansvariga bolagsmännen och revisorerna i stiftelsen och i sammanslutningar och stiftelser som avses i 1 punkten,

3) stiftelsens ombud och andra personer som deltar i ledandet av stiftelsen,

4) familjemedlemmar till människor som avses i 1—3 punkten,

5) andra nära släktingar till människor som avses i 1—3 punkten, samt

6) sammanslutningar och stiftelser där en människa eller flera samverkande människor som avses i 1—5 punkten har bestämmande inflytande.

Med familjemedlemmar avses i denna lag make och sambo, egna barn och makens eller sambons barn och dessa barns efterkommande samt egna och makens eller sambons föräldrar, far- och morföräldrar och deras föräldrar.

Med andra nära släktingar avses i denna lag en i 1 mom. 1—3 punkten och 3 mom. avsedd människas syskon och halvsyskon, makar och sambor till dessa syskon samt barn, barns efterkommande, föräldrar och far- och morföräldrar till syskonen och till deras makar och sambor.

Med dottersammanslutning och dotterstiftelse avses dotterföretag enligt 1 kap. 6 § i bokföringslagen (1336/1997), och med bestämmande inflytande avses sådant bestämmande inflytande i en sammanslutning eller stiftelse som motsvarar 5 § i det kapitlet.

9 §

Stödstiftelse och släktstiftelse

Trots vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. kan stiftelsens ändamål vara att tillhandahålla förmåner för en sådan stiftelse, förening eller annan sammanslutning som är stiftelsens stiftare eller utövar bestämmande inflytande i stiftelsen och vars ägare, medlemmar eller andra förmånstagare inte har rätt till den stödmottagande sammanslutningens eller stiftelsens medel (*stödstiftelse*).

Trots vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. kan stiftelsens ändamål vara att tillhandahålla stiftarens familjemedlemmar eller släktingar förmåner (*släktstiftelse*).

Förbudet i 2 § 1 mom. mot att tillhandahålla någon i närståendekretsen ekonomisk fördel tillämpas inte till den del en stöd- eller släktstiftelse i överensstämmelse med sina verksamhetsformer tillhandahåller förmåner för människor, sammanslutningar och stiftelser som avses i 1 eller 2 mom. i denna paragraf och framgår av stiftelsens stadgar.

Till en stiftelses närståendekrets hör dock inte

1) föreningar, stiftelser och andra sammanslutningar som bildat stiftelsen eller som utövar bestämmande inflytande i stiftelsen samt deras dottersammanslutningar och dotterstiftelser, vars verksamhet stiftelsen enligt dess stadgar kan stödja och vars ägare, medlemmar eller andra förmånstagare saknar rätt till sammanslutningarnas eller stiftelsernas medel,

2) familjemedlemmar och nära släktingar som avses i 1 mom. 4 punkten samt sammanslutningar och andra stiftelser som de utövar bestämmande inflytande i, om stiftelsens ändamål är att främja de intressen som stiftarens familj eller släkt har.

2 kap.

Bildande av stiftelse

1 §

Bildande av stiftelse genom stiftelseurkund

För att bilda en stiftelse ska det upprättas en skriftlig stiftelseurkund som undertecknas av samtliga stiftare.

Genom att underteckna stiftelseurkunden förbinder sig stiftaren att överlåta den förmögenhet som framgår av stiftelseurkunden i form av grundkapital (*kapitalförbindelse*). Grundkapitalet ska överlåtas till stiftelsen innan stiftelsen registreras.

I stiftelseurkunden får det finnas bestämmelser också om andra medel som stiftelsen ska få. En sådan förbindelse kan inte återkallas efter det att stiftelsen har registrerats, om inte annat bestäms i stiftelseurkunden.

Mandattiden och uppgifterna för stiftelsens ledning och revisorer börjar när stiftelseurkunden undertecknas.

2 §

Stiftelseurkundens innehåll

Följande uppgifter ska alltid ingå i stiftelseurkunden:

1) datum för stiftelseurkunden,

2) alla stiftare och vars och ens kapitalförbindelse,

3) ledamöterna i stiftelsens första styrelse samt revisorerna eller hur de väljs,

4) ledamöterna i det första förvaltningsrådet eller hur de väljs, om stiftelsen har ett förvaltningsråd,

5) stiftelsens första räkenskapsperiod.

Stiftelsens stadgar ska tas in i eller fogas till stiftelseurkunden.

3 §

Stadgar

Följande uppgifter ska alltid ingå i stadgar-na:

1) stiftelsens namn,

2) den kommun i Finland som är stiftelsens hemort,

3) stiftelsens ändamål,

4) stiftelsens verksamhetsformer,

5) hur stiftelsens tillgångar ska användas om stiftelsen upplöser sig eller upplöses.

Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, ska antalet förvaltningsrådsledamöter, hur de utses och deras mandattid nämnas i stadgarna.

Om stiftelsen har för avsikt att använda sitt namn på två eller flera språk, ska varje språkform nämnas i stadgarna.

Stiftelsen har en styrelse och revisor. På antalet styrelseledamöter och revisorer i stiftelsen samt på deras mandattid och på valet av dem tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 8, 9 och 11 § samt 4 kap. 1, 3 och 5 §.

4 §

Verksamhetsplan, budget och finansieringsplan

En stiftelse under bildning ska ha en verksamhetsplan, budget och finansieringsplan för de tre första åren.

5 §

Stiftelsens namn

En registrerad stiftelses namn ska innehålla orden "registrerad stiftelse" eller motsvarande förkortning "sr".

Namnet ska tydligt skilja sig från namnen på stiftelser som tidigare införts i stiftelseregistret och användningen av namnet får inte vara ägnat att framkalla förväxling med en annan allmänt känd skyddad firma eller ett annat allmänt känt skyddat varumärke.

En stiftelse får bedriva en del av verksamheten under särskilt namn (*bifirma*), som kan införas i stiftelseregistret. På bifirma tillämpas bestämmelserna om stiftelsens namn i 2 mom. och om bifirma i fimalagen (128/1979). En stiftelses bifirma får inte innehålla orden ”registrerad stiftelse” eller förkortningen ”sr”. En stiftelses bifirma som grundar sig på denna lag ska införas i stiftelseregistret.

En stiftelse kan för sin verksamhet förutom namnet också använda något annat kännetecken (*sekundärt kännetecken*). På sådana kännetecken tillämpas bestämmelserna om sekundärt kännetecken i fimalagen. Ett sekundärt kännetecken som grundar sig på denna lag ska införas i stiftelseregistret.

På ensamrätt till en stiftelses bifirma och sekundära kännetecken samt på förväxlingsbarhet mellan dem, förbud mot användning av dem, hävande av registrering av dem och ansvar för intrång som gäller dem samt på säkerhetsåtgärder tillämpas bestämmelserna i fimalagen.

6 §

Bildande av stiftelse genom testamentariskt förordnande

Om avsikten är att en stiftelse ska bildas efter stiftarens död, kan bestämmelser om bildandet tas in i ett testamente, där följande uppgifter alltid ska ingå:

1) stiftelsens ändamål eller vem som bestämmer ändamålet, samt

2) vilken förmögenhet som stiftaren överläter i form av grundkapital och annat eget kapital.

Stiftaren kan genom testamente bestämma vem som ska se till att stiftelsen bildas (*testamentsexekutor*) eller meddela andra föreskrifter om valet av exekutor.

Stiftaren kan ta in stiftelseurkunden i testamentet eller foga den till testamentet.

7 §

Förordnande och entledigande av testamentsexekutor

Om det i testamente har förordnats att en stiftelse ska bildas, ska den som har dödsboet i sin besittning, inom tre månader efter att han eller hon fått kännedom om testamentets innehåll, lämna en upplysning om innehållet till den tingsrätt inom vars domkrets stiftarens sista hemvist fanns eller, om stiftaren inte bodde i Finland vid sin död, hos Helsingfors tingsrätt.

När tingsrätten har fått kännedom om ett testamente som avses i 1 mom., ska den utan dröjsmål utreda huruvida den testamentsexekutor som har förordnats i testamentet eller den exekutor som har utsetts i enlighet med testamentet åtar sig uppdraget. Om samtycke inte fås eller den som utsetts att sköta uppdraget inte är lämplig, ska tingsrätten förordna en eller flera personer att sköta uppdraget. Detsamma gäller om stiftaren inte har bestämt någonting om exekutorn eller om uppdraget av någon annan orsak lämnats öppet. Tingsrätten ska underrätta Patent- och registerstyrelsen, nedan *registermyndigheten*, om testamentet och sitt förordnande. En kopia av testamentet eller en redogörelse för innehållet i ett muntligt testamente ska fogas till meddelandet.

Bestämmelserna i ärvdabalken (40/1965) om entledigande av boutredningsman tillämpas på en exekutor.

8 §

Testamentsexekutors uppgifter och arvode

Testamentsexekutorn ska uppgöra och underteckna en stiftelseurkund enligt 2 §, om inte testatorn har gjort detta.

Exekutorn ska omsorgsfullt främja uppfyllandet av testatorns vilja att en stiftelse bildas.

Om den förmögenhet som en stiftelse som bildas i enlighet med ett testamentariskt förordnande ska motta uppgår till mindre än 50 000 euro eller står i ett sådant missförhållande till stiftelsens ändamål att förutsättningar för att bilda stiftelsen inte finns, kan

exekutorn överlåta den förmögenhet som testamentets till den stiftelse som förordnats att bildas till andra stiftelser, sammanslutningar eller samfund som främjar ett likartat ändamål förutsatt att sammanslutningens eller samfundets ägare eller medlemmar saknar rätt till utdelning av medel och till skiftesandel. Registermyndigheten ska utan dröjsmål underrättas om att förmögenheten överlåts till en annan stiftelse eller till en sammanslutning eller ett samfund.

Testamentsexekutorn får vid uppgörandet av stadgarna göra avvikelser från förordnandena i testamentet, om de strider mot lag eller om iakttagande av förordnandena skulle medföra att stadgarna blir sådana att de måste ändras. Om det inte är möjligt att uppgöra stadgarna utan att stiftelsens ändamål väsentligt ändras, förfaller bildandet av stiftelsen.

Testamentsexekutorn har rätt att för skötseln av uppdraget få ett skäligt arvode och ersättning för sina kostnader av dödsboets medel.

9 §

Belopp som betalats av kapitalförbindelsen

Det belopp som har betalats av kapitalförbindelsen ska tas upp i grundkapitalet, om det inte enligt stiftelseurkunden eller enligt stadgarna ska tas upp i någon annan post i det egna kapitalet eller om inte annat föreskrivs i bokföringslagen.

Kapitalförbindelsen kan kvittas mot en fordran på stiftelsen endast med samtycke av stiftelsens styrelse, om inte annat föreskrivs i stiftelseurkunden.

10 §

Registrering av stiftelsen

Stiftelsen ska anmälas för registrering inom tre månader efter det att stiftelseurkunden undertecknats. I annat fall förfaller bildandet av stiftelsen. Närmare bestämmelser om registreringen finns i 13 kap. Om testatorn har undertecknat stiftelseurkunden, ska anmälan

göras inom tre månader efter det att testamentet vann laga kraft.

Registermyndigheten kan av grundad anledning förlänga den utsatta tiden för en grundanmälan som gäller registrering.

11 §

Fördröjd grundanmälan av stiftelse som baserar sig på testamentet

Om en stiftelse som grundar sig på testamentet inte har anmälts för registrering inom skälig tid efter det att registermyndigheten mottagit ett sådant meddelande som avses i 7 § 2 mom. eller inom tre månader efter det att stiftelseurkunden undertecknats, och dröjsmålet inte beror på åtgärder som har samband med dödsboet eller på att tiden för registrering har förlängts, kan registermyndigheten förelägga exekutorn eller de ledamöter som valts in i stiftelsens styrelse vite eller lämna in en ansökan till den tingsrätt som avses i 7 § 1 mom. om att exekutorn eller styrelsen eller någon styrelseledamot ska bytas ut.

Det kan bestämmas att ett beslut om att byta ut exekutorn, en styrelseledamot eller styrelsen ska verkställas även om det överklagas.

12 §

Registreringens rättsverknings

En stiftelse uppkommer genom registrering.

Förpliktelser orsakade av en åtgärd som har vidtagits efter undertecknandet av stiftelseurkunden eller av en i stiftelseurkunden individualiserad åtgärd som har vidtagits tidigast ett år före undertecknandet av stiftelseurkunden övergår genom registreringen på stiftelsen.

Efter registreringen kan en stiftare inte som grund för befrielse från en grundkapitalförbindelse åberopa att ett villkor i samband med bildandet inte har uppfyllts.

13 §

Verksamhet före registreringen

Före registreringen kan stiftelsen inte förvärva rättigheter, åta sig skyldigheter eller uppträda som part i en domstol eller hos någon annan myndighet.

De som deltagit i eller beslutat om en åtgärd som på stiftelsens vägnar vidtagits före registreringen är solidariskt ansvariga för åtgärden. Genom registreringen övergår ansvaret på stiftelsen i de situationer som avses i 12 § 2 mom.

Styrelsen och verkställande direktören kan utan personligt ansvar föra talan i ärenden som gäller bildandet av stiftelsen och vidta åtgärder för att kräva in betalning av kapitalförbindelser.

14 §

Rättshandlingar med en oregistrerad stiftelse

En avtalspart som visste att stiftelsen var oregistrerad kan, om inte annat avtalats, frånträda sitt avtal med stiftelsen, om grundanmälan för registrering av stiftelsen inte har gjorts inom den tid som anges i 10 § eller om registrering har vägrats. En avtalspart som inte visste att stiftelsen var oregistrerad kan frånträda avtalet till dess att stiftelsen har registrerats.

15 §

Bildandet förfaller

Bildandet av en stiftelse förfaller om stiftelsen inte har anmälts för registrering inom den tid som anges i 10 eller 11 § eller om registrering vägras.

Bildandet av en stiftelse som grundar sig på testamente förfaller inte till följd av att den föreskrivna tiden för registrering har överskridits.

Om bildandet förfaller, är styrelsen och verkställande direktören solidariskt ansvariga för att den förmögenhet som överlåtits till stiftelsen samt avkastningen på förmögenheten återbetalas till stiftarna. Från det belopp

som ska återbetalas får sedvanliga kostnader för åtgärder som avses i 13 § 3 mom. dras av.

AVDELNING II

Förvaltning, bokslut, verksamhetsberättelse, revision och ändring av stadgarna

3 kap.

Stiftelsens förvaltning och företrädare

1 §

Stiftelsens ledning

Stiftelsen ska ha en styrelse. I stiftelsens stadgar kan det bestämmas att stiftelsen har eller kan ha en verkställande direktör som avses i 15 § och att stiftelsen har ett förvaltningsråd som avses i 19 §.

2 §

Styrelsens allmänna uppgifter

Styrelsen sköter förvaltningen av stiftelsen och svarar för att stiftelsens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligt sätt för fullgörandet av ändamålet (*styrelsens allmänna behörighet*). Styrelsen svarar för att tillsynen över stiftelsens bokföring och medelsförvaltning är ordnad på behörigt sätt.

Styrelsen och styrelseledamöter får inte följa sådana beslut av förvaltningsrådet eller styrelsen som strider mot denna lag eller stiftelsens stadgar och därför är ogiltiga.

3 §

Styrelsens beslutsfattande

Som styrelsens beslut gäller det förslag som har biträts av mer än hälften av de närvarande ledamöterna, om det inte föreskrivs om en större majoritet i denna lag eller i stiftelsens stadgar. En jävig styrelseledamot betraktas inte som närvarande. Vid lika röstetal avgör ordförandens röst.

Vid val blir de valda som har fått flest röster, om det inte i stadgarna bestäms något annat om val eller om den majoritet som

krävs. Om rösterna faller lika vid val och om något annat inte bestäms i stadgarna, avgörs valet genom lottdragning.

Styrelsen är beslutförför när mer än hälften av dess ledamöter är närvarande, om inte stadgarna förutsätter ett större antal. I antalet beaktas de valda styrelseledamöterna.

Styrelsen får inte avgöra ett ärende om inte samtliga styrelseledamöter så långt möjligt har getts tillfälle att delta i behandlingen av ärendet. Om en styrelseledamot har förhinder, ska dennes ersättare ges tillfälle att delta i behandlingen.

Om ett beslut fattas utan att styrelsen sammanträder, ska beslutet registreras, under-tecknas, numreras och förvaras så som det i 6 § föreskrivs om styrelsens protokoll.

Styrelseledamöterna kan enhälligt besluta att låta bli att iakttä det förfarande för möteskallelse som anges i denna lag eller i en föreskrift i stiftelsens stadgar.

4 §

Jäv

En styrelseledamot får inte delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan styrelseledamoten och stiftelsen. En styrelseledamot får inte heller delta i behandlingen av ett ärende som gäller ett avtal mellan stiftelsen och tredje man, om styrelseledamoten i ärendet har ett väsentligt intresse som kan stå i strid med stiftelsens intresse. Vad som i denna paragraf föreskrivs om avtal tillämpas också på andra rättshandlingar samt på rättegångar och annan talan.

Utöver vad som bestäms i 1 mom. får en styrelseledamot inte delta i behandlingen av ett ärende som gäller understöd eller någon annan vederlagsfri förmån, om styrelseledamoten själv eller någon av styrelseledamotens familjemedlemmar eller någon annan nära släkting till styrelseledamoten eller en sammanslutning eller stiftelse som dessa utövar bestämmande inflytande i är förmånstagare. Detta moment tillämpas inte på en stiftelse vars ändamål är att främja sådana intressen som medlemmar av stiftarens familj eller släkt har.

5 §

Styrelsens sammanträden

Styrelsens ordförande svarar för att styrelsen sammanträder vid behov. Styrelsen ska sammankallas om en styrelseledamot eller verkställande direktören kräver det. Om styrelsens ordförande trots ett sådant krav inte sammankallar styrelsen, får kallelse utfärdas av verkställande direktören eller, om minst hälften av styrelseledamöterna godkänner förfarandet, av en styrelseledamot. I stadgarna kan det bestämmas annat om rätten för styrelseledamöter att sammankalla sammanträden.

6 §

Styrelsens protokoll

Vid styrelsens sammanträde ska det föras protokoll, i vilket besluten och omröstningarna antecknas. Protokollet undertecknas av mötets ordförande och av minst en av styrelsen därtill utsedd ledamot. Varje styrelseledamot och verkställande direktören har rätt att få sin avvikande mening antecknad i protokollet. Protokollen ska numreras löpande och förvaras på ett betryggande sätt.

7 §

Överföring av uppgifter

Styrelsen kan i ett enskilt fall eller med stöd av stadgarna fatta beslut i ärenden som hör till verkställande direktörens allmänna behörighet.

Styrelsen kan föra ett enskilt ärende som hör till styrelsens eller verkställande direktörens allmänna behörighet till förvaltningsrådet för avgörande.

8 §

Styrelseledamöter, ersättare och ordförande

Till styrelsen ska minst tre och högst sju ordinarie ledamöter väljas. I stadgarna kan det bestämmas något annat om antalet leda-

möter. I styrelsen ska dock finnas minst tre ordinarie ledamöter.

I stadgarna kan det bestämmas om val av ersättare i styrelsen. Vad som i denna lag föreskrivs om ledamöter ska också tillämpas på ersättare.

Styrelsen ska ha en ordförande. Ordföranden väljs av styrelsen, om inte annat beslutas då styrelsen valdes eller om inte annat bestäms i stadgarna.

9 §

Val av styrelseledamöter samt arvoden

Styrelsen kompletterar sig själv, om inte annat bestäms i stadgarna. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, väljer förvaltningsrådet styrelseledamöterna, om inte annat bestäms i stadgarna.

Om inte förvaltningsrådet eller en i stadgarna angiven aktör har utsett styrelseledamöter för den följande mandattiden innan denna inleds, kompletterar styrelsen sig själv, om inte annat bestäms i stadgarna.

Sedvanligt arvode och sedvanlig ersättning för arbete för stiftelsen kan betalas till styrelseledamöterna, om inte betalningen begränsas i stadgarna. Detsamma gäller också arvode och annan ersättning till styrelseledamöterna som betalas ur stiftelsens koncernbolag eller koncernstiftelse.

10 §

Styrelseledamöternas behörighet

Juridiska personer och minderåriga får inte vara styrelseledamöter och inte heller den för vilken det har förordnats en intressebevakare, den vars handlingsbehörighet har begränsats eller den som är försatt i konkurs eller är föremål för skuldsaneringsförfarande. I lagen om näringsförbud (1059/1985) föreskrivs om ett näringsförbuds inverkan på behörigheten.

En myndighet som avses i 4 § 1 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) eller ledamöterna i styrelsen för en inrättning som avses i det momentet får dock utgöra styrelse för en stiftelse eller vara ledamot i stiftelsens styrelse.

Minst en styrelseledamot ska vara bosatt eller ha sitt hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte registermyndigheten beviljar stiftelsen dispens från detta krav.

11 §

Styrelsens mandattid

Styrelseledamöternas mandattid är tre kalenderår, om det inte i stadgarna bestäms om en annan tidsbegränsad mandattid.

Om en styrelseledamot i stiftelsen väljs av förvaltningsrådet eller av en i stadgarna angiven aktör som inte är styrelsen, kan det i stadgarna bestämmas att mandattiden fortgår tills vidare. Om stiftelsens styrelse väljer sina ledamöter kan det i stiftelseurkunden bestämmas att mandattiden för en av styrelseledamöterna fortgår under styrelseledamotens hela livstid eller annars fortgår tills vidare.

12 §

En styrelseledamots avgång

En styrelseledamot kan avgå från sitt uppdrag före utgången av sin mandattid.

Avgången träder i kraft tidigast då styrelsen har underrättats om den. Om en ledamot inte har valts av styrelsen, ska också den som har valt ledamoten underrättas om avgången.

En styrelseledamot som vid sin avgång har skäl att anta att stiftelsen inte längre har några andra styrelseledamöter är skyldig att underrätta dem som väljer styrelseledamöterna om saken. Om den som väljer styrelsen inte längre finns eller om stiftelsens styrelse kompletterar sig själv, ska registermyndigheten underrättas om saken.

13 §

Entledigande av styrelseledamot

Om en styrelseledamot inte väljs av styrelsen, får det i stadgarna bestämmas om rätt för den som väljer en ledamot att entlediga denne.

Om en styrelseledamot för minst ett år har förlorat den behörighet som bestäms i lag el-

ler i stadgarna, ska den som valt ledamoten, eller om en sådan aktör inte längre finns eller den som valt ledamoten inte utan dröjsmål beslutar om entledigande, styrelsen entlediga styrelseledamoten.

Mandattiden för en entledigad ledamot upphör när det har fattats beslut om entledigande, om inte annat bestäms i beslutet.

14 §

Komplettering av styrelsen

Om en styrelseledamots uppdrag upphör under mandattiden eller om en styrelseledamot förlorar den behörighet som avses i 10 §, träder en ersättare i stället för styrelseledamoten enligt vad som bestäms i stadgarna eller beslutades då ersättaren valdes, tills en ordinarie ledamot har valts. Om någon ersättare inte finns, ska styrelsens övriga ledamöter se till att en ny ledamot väljs för den återstående mandattiden eller att antalet ledamöter i styrelsen minskas, om inte annat bestäms i stadgarna. Om valet ska skötas av förvaltningsrådet och styrelsen med ersättare är beslutför, kan valet ske vid förvaltningsrådets följande sammanträde.

15 §

Verkställande direktör

Verkställande direktören svarar för fullgörandet av stiftelsens ändamål och sköter stiftelsens övriga dagliga förvaltning i enlighet med styrelsens riktlinjer och anvisningar (*verkställande direktörens allmänna behörighet*). Verkställande direktören svarar för att stiftelsens bokföring är lagenlig och medelsförvaltningen ordnad på ett betryggande sätt. Verkställande direktören ska ge styrelsen och dess ledamöter de upplysningar som styrelsen behöver för att sköta sitt uppdrag.

Verkställande direktören får vidta åtgärder som med beaktande av omfattningen och arten av stiftelsens verksamhet är exceptionella eller av stor betydelse, endast om han eller hon har styrelsens bemyndigande eller styrelsens beslut inte kan inväntas utan väsentlig olägenhet för stiftelsens verksamhet. I det

sistnämnda fallet ska styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

16 §

Verkställande direktörens närvaro vid ett organs sammanträden

Verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid ett organs sammanträden också utan att vara ledamot i organet, om inte organet beslutar något annat eller annat bestäms i stadgarna.

17 §

Bestämmelser som ska tillämpas på verkställande direktören och dennes ställföreträdare

På verkställande direktören tillämpas dessutom vad som föreskrivs om styrelseledamöter i 2 § 2 mom. som gäller ogiltiga beslut, i 4 § som gäller jäv och i 10 § 1 mom. som gäller behörighet. Verkställande direktören får dock inte vara en myndighet.

Verkställande direktören får inte vara styrelsens ordförande.

Verkställande direktören ska vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte registermyndigheten beviljar stiftelsen dispens från detta krav.

Vad som i denna lag bestäms om verkställande direktören tillämpas också på dennes ställföreträdare.

18 §

Val av verkställande direktör samt dennes avgång och entledigande

Verkställande direktören utses av styrelsen. En juridisk person kan inte utses till verkställande direktör.

Verkställande direktören har rätt att avgå från uppdraget. Avgången träder i kraft tidigast då styrelsen har underrättats om den.

Styrelsen kan entlediga verkställande direktören.

19 §

Förvaltningsrådets uppgifter

Förvaltningsrådet ska övervaka stiftelsens förvaltning, som styrelsen och verkställande direktören ansvarar för.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska förvaltningsrådet

- 1) välja sina ledamöter,
- 2) välja styrelseledamöterna,
- 3) välja revisorerna,
- 4) besluta om sina egna arvoden samt om styrelseledamöternas och revisorernas arvoden,
- 5) fastställa bokslutet och verksamhetsberättelsen,
- 6) besluta i ärenden som avser betydande inskränkning eller utvidgning av verksamheten eller väsentlig ändring av stiftelsens organisation, samt
- 7) besluta om ändring av stadgarna samt om fusion och upplösning av stiftelsen.

I stadgarna kan det bestämmas annat om de förvaltningsrådsuppgifter som anges i 2 mom. I stadgarna kan dock inte bestämmas om rätt för styrelsen eller verkställande direktören att välja ledamöterna i förvaltningsrådet.

I övrigt kan förvaltningsrådet i stadgarna ges endast sådana uppgifter som hör till styrelsens allmänna behörighet. Förvaltningsrådet kan inte ges rätt att företräda stiftelsen.

Styrelsen är inte behörig i de uppgifter som i lag eller i stiftelsens stadgar ålagts förvaltningsrådet, om inte annat föreskrivs i denna lag eller bestäms i stadgarna.

20 §

Förvaltningsrådets rätt att få upplysningar

Styrelsen, styrelseledamöterna och verkställande direktören ska ge förvaltningsrådet och dess ledamöter de upplysningar som behövs för skötseln av förvaltningsrådets uppgifter.

21 §

Förvaltningsrådets ledamöter och ordförande

Om antalet ledamöter i förvaltningsrådet samt om valsättet och mandattiden bestäms i stiftelsens stadgar.

Förvaltningsrådet ska ha minst tre ledamöter. Verkställande direktören får inte vara ledamot i förvaltningsrådet.

För förvaltningsrådet ska det väljas en ordförande. Ordföranden väljs av förvaltningsrådet, om inte annat beslutades när förvaltningsrådet valdes eller om inte annat bestäms i stadgarna.

22 §

Bestämmelser som tillämpas på förvaltningsrådet

På förvaltningsrådet och dess ledamöter tillämpas dessutom vad som i 2 § 2 mom. föreskrivs om ogiltiga beslut, i 3—6 § om beslutsfattande, jäv, sammanträden och protokoll och i 9 § 3 mom. om arvoden samt vad som i 10 § föreskrivs om styrelseledamöternas behörighet, i 12 § om styrelseledamöters avgång, i 13 § om entledigande av styrelseledamöter och i 14 § om komplettering av styrelsen.

23 §

Företrädande

Stiftelsen företräds av styrelsen. Verkställande direktören kan företräda stiftelsen i ärenden som enligt 15 § hör till verkställande direktörens uppgifter.

I stadgarna kan det bestämmas att en styrelseledamot eller verkställande direktören har rätt att företräda stiftelsen eller att styrelsen får ge någon av sina ledamöter, verkställande direktören eller någon annan namngiven människa rätt att företräda stiftelsen. Styrelsen kan när som helst återkalla denna rätt att företräda stiftelsen.

24 §

Begränsning av rätten att företräda stiftelsen

I stiftelseregistret kan endast en sådan begränsning av rätten att företräda stiftelsen antecknas som innebär att två eller flera endast tillsammans har denna rätt.

25 §

Bindande verkan av en företrädares åtgärder

En rättshandling som på stiftelsens vägnar har företagits av en sådan företrädare för stiftelsen som avses i denna lag är inte bindande för stiftelsen, om

1) stiftelsen har överskridit sin behörighet genom att handla i strid med sitt ändamål, som regleras i 1 kap. 2 § 1 mom. och anges i stiftelsens stadgar, eller i strid med förbudet att bereda närståendekretsen en fördel,

2) företrädaren har handlat i strid med en sådan begränsning som avses i 24 §, eller

3) företrädaren har överträtt sin befogenhet och motparten insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

I sådana fall som avses i 1 mom. 3 punkten kan det inte anses att enbart den omständigheten att befogenhetsbegränsningarna har registrerats är ett tillräckligt bevis för att motparten insåg eller borde ha insett att befogenheten överskreds.

4 kap.

Revision

1 §

Revisionsskyldighet och tillämplig lag

I stiftelser ska det förrättas revision.

I fråga om revision av stiftelser gäller i övrigt vad som föreskrivs i detta kapitel och i revisionslagen (459/2007).

2 §

Förrättande av revision samt revisionsberättelse

Revision av en stiftelse ska förrättas inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång.

Utöver vad som bestäms i revisionslagen ska revisionsberättelsen innehålla ett uttalande om huruvida stiftelsens bokslut och verksamhetsberättelse ger riktiga och tillräckliga uppgifter om stiftelsens verksamhet och huruvida de arvoden och ersättningar som stiftelsen, dess dottersammanslutningar och dess dotterstiftelser har betalat till ledamöterna i stiftelsens organ ska anses vara sedvanliga.

3 §

Revisorsval

Styrelsen ska välja en eller flera revisorer för stiftelsen, om det inte i stadgarna bestäms något annat om vem som ska välja revisor. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, ska förvaltningsrådet välja en eller flera revisorer för stiftelsen, om det inte i stadgarna bestäms något annat om vem som ska välja revisor.

4 §

Revisorssuppleant

Bestämmelser om skyldigheten att välja en revisorssuppleant finns i 4 § i revisionslagen. I en stiftelse kan det väljas en eller flera revisorssuppleanter, även om stiftelsen inte skulle ha någon skyldighet att välja en sådan. På val av revisorssuppleant tillämpas i övrigt vad som i 3 § bestäms om val av revisor.

5 §

En revisors mandattid

Revisor väljs för att förrätta revision för en räkenskapsperiod, om det inte i stadgarna bestäms om en längre mandattid eller om att mandattiden ska fortgå tills vidare. Uppdraget upphör när bokslutet för den räkenskaps-

period som revisionen gäller har fastställts i förvaltningsrådet. Om stiftelsen saknar förvaltningsråd eller om förvaltningsrådets uppgift inte är att fastställa bokslutet, upphör revisorns uppdrag när revisionsberättelsen har lämnats, om inte annat bestäms i stadgarna eller beslutas vid valet av revisor.

Mandattiderna för stiftelsens revisor kan i en följd uppgå till högst sju år. Revisorn kan efter den maximitid som nämns ovan på nytt delta i revision av stiftelsen tidigast fyra år efter det att revisionsuppdraget upphörde. Om en revisionssammanslutning har valts till revisor, tillämpas det som föreskrivs ovan i denna paragraf inte på sammanslutningen utan endast på den huvudansvariga revisorn.

5 kap.

Bokslut och verksamhetsberättelse

1 §

Tillämpning av bokföringslagen samt räkenskapsperiod

Bokslutet och verksamhetsberättelsen ska upprättas i enlighet med bokföringslagen och denna lag.

Räkenskapsperioden för en stiftelse är ett kalenderår, om inte annat bestäms i lag eller i stadgarna.

2 §

Verksamhetsberättelse

För varje räkenskapsperiod ska det upprättas en verksamhetsberättelse, som ska innehålla minst de uppgifter som anges i 3 kap. 1 § 6 mom. i bokföringslagen.

Verksamhetsberättelsen ska utöver vad som anges i 1 mom. innehålla följande uppgifter för varje räkenskapsperiod:

- 1) vilken verksamhet stiftelsen har bedrivit för att fullgöra stiftelsens ändamål, samt
- 2) uppgifter om understöd och andra helt eller delvis vederlagsfria ekonomiska förde-

lar som stiftelsen har givit den närstående krets som avses i 1 kap. 8 § 1 mom. 1—4 och 6 punkten, med undantag av sammanslutningar och stiftelser där en människa eller flera människor som avses i 5 punkten i nämnda moment har bestämmande inflytande, samt uppgifter om andra transaktioner mellan stiftelsen och den krets som nämns ovan i denna punkt.

Som uppgifter enligt 1 mom. 2 punkten ska anges närståenderelationens art, en beskrivning av transaktionen eller den ekonomiska fördelen samt transaktionen eller den ekonomiska fördelens penningvärde. Uppgifterna om totalvärdet av transaktionerna och de ekonomiska fördelarna kan ges så att de helt eller delvis fördelas på vederlagsfria fördelar och andra transaktioner specificerade för de i respektive punkt i 1 kap. 8 § angivna aktörerna inom närståendekretsen.

Om stiftelsen har förvärvat bestämmande inflytande i en annan bokföringsskyldig eller om stiftelsen har varit delaktig i en fusion under räkenskapsperioden ska verksamhetsberättelsen innehålla en redogörelse för detta. Har stiftelsens stadgar ändrats under räkenskapsperioden ska verksamhetsberättelsen dessutom innehålla en redogörelse för detta.

Andra uppgifter som nämns i denna paragraf än de som avses i 2 mom. 1 punkten, får dock ges i bokslutsnoter i stället för i verksamhetsberättelsen, om inte annat föreskrivs i bokföringslagen.

3 §

Penninglån, säkerheter och ansvarsförbindelser

Penninglån, säkerheter och ansvarsförbindelser till sådana närstående som anges i 2 § 2 mom. 2 punkten eller som ställts eller ingåtts för deras räkning samt de huvudsakliga villkoren för dessa ska uppges separat i verksamhetsberättelsen, i det fall att penninglånen, säkerheterna och ansvarsförbindelserna sammanlagt överstiger 20 000 euro eller utgör mer än fem procent av stiftelsens eget kapital enligt balansräkningen. Dessutom ska det uppges hur lånen, säkerheterna och an-

svarsförbindelserna anknyter till fullgörandet av stiftelsens ändamål samt till stiftelsens verksamhetsformer och medelsförvaltning.

4 §

Koncernbokslut

Koncernbokslut ska, utöver vad som föreskrivs någon annanstans, upprättas i enlighet med detta kapitel.

En stiftelse som är moderstiftelse i en koncern ska alltid upprätta ett koncernbokslut. På ansökan kan bokföringsnämnden bevilja dispens från kravet att upprätta ett koncernbokslut, om ett koncernbokslut inte behöver upprättas för givande av riktiga och tillräckliga uppgifter om stiftelsens verksamhet och ekonomiska ställning med hänsyn bestämmelserna om stiftelsens ändamål och verksamhet i denna lag.

5 §

Registrering av bokslut och verksamhetsberättelse

Stiftelsen ska göra registeranmälan om bokslutet inklusive specifikationer till balansräkningen, verksamhetsberättelsen och revisionsberättelsen (*årsrapport*) till registermyndigheten inom sex månader från det att räkenskapsperioden avslutades. Kopior av de nämnda handlingarna ska fogas till anmälan.

Årsrapporten är offentlig, med undantag för specifikationerna till balansräkningen, vilka är sekretessbelagda.

6 §

Bokföringsnämndens anvisningar och utlåtanden

Bokföringsnämnden kan så som föreskrivs i 8 kap. 2 § i bokföringslagen ge anvisningar och utlåtanden om tillämpningen av bestämmelserna om upprättande av bokslut och verksamhetsberättelse i denna lag.

7 §

Koncern

Om en stiftelse har i 1 kap. 5 § i bokföringslagen avsett bestämmande inflytande i en annan inhemsk eller utländsk sammanslutning eller stiftelse, är stiftelsen moderstiftelse medan den andra parten är dottersammanslutning. Moderstiftelsen och dess dottersammanslutningar bildar en koncern.

En stiftelse har bestämmande inflytande i en annan sammanslutning eller stiftelse också då stiftelsen tillsammans med en eller flera av sina dottersammanslutningar eller en dottersammanslutning ensam eller tillsammans med andra dottersammanslutningar har ett sådant bestämmande inflytande som avses i 1 kap. 5 § i bokföringslagen i den andra sammanslutningen eller stiftelsen.

6 kap.

Ändring av stadgarna

1 §

Ändring av stadgarna

Styrelsen beslutar om ändring av stadgarna. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, beslutar detta om ändring av stadgarna, om det inte i stadgarna bestäms att styrelsen ska besluta om ändringen.

I stadgarna kan det bestämmas att en ändring av dem kräver samtycke av en i stadgarna angiven aktör.

Om stiftaren eller en viss namngiven människa eller en juridisk person i stadgarna har getts en rättighet i anslutning till stiftelsens verksamhet, krävs samtycke av denna i stadgarna angivna aktör för att bestämmelsen i fråga ska ändras, om inte annat bestäms i stadgarna. En förlängning av mandattiden för en ledamot av styrelsen eller förvaltningsrådet så att tiden överstiger sju år eller fortgår under ledamotens hela livstid eller annars fortgår tills vidare förutsätter samtycke av stiftaren, om inte annat bestäms i stadgarna.

En ändring av stadgarna så att stiftarens klanderrätt enligt 7 kap. 1 § begränsas kräver samtycke av stiftaren.

2 §

Ändring av stiftelsens ändamål

En stiftelses ändamål ska ändras, om det på grund av att förhållandena förändrats blivit omöjligt eller mycket svårt eller helt eller till betydande del onyttigt eller lagstridigt att använda stiftelsens medel för det bestämda ändamålet.

Stiftelsens ändamål får ändras, om det på grund av att förhållandena förändrats blivit väsentligen oändamålsenligt att använda stiftelsens medel för det bestämda ändamålet och om en ändring av ändamålet utgör en förutsättning för att stiftelsens medel ska kunna användas effektivt och resultatrikt.

Det nya ändamålet får inte väsentligt avvika från det ursprungliga.

I stadgarna för en stiftelse under bildning får stiftaren bestämma annat om förutsättningarna för ändring av ändamålet än vad som föreskrivs i 1—3 mom.

Beslut om en i 1 mom. avsedd ändring av stiftelsens ändamål är giltigt om beslutet biträds av mer än hälften av organets ledamöter. Beslut om en i 2 och 4 mom. avsedd ändring av stiftelsens ändamål är giltigt om beslutet biträds av minst tre fjärdedelar av organets ledamöter. I stadgarna kan det bestämmas att en större röstmajoritet krävs för beslut. Beslut om strykande av en i 4 mom. avsedd stadgebestämmelse ska fattas enhälligt av alla ledamöter i organet, om inte stiftaren i stadgarna har bestämt annat om beslutskravet när stiftelsen bildades. De förutsättningar som avses i 4 mom. får inte ändras på något annat sätt.

3 §

Omvandling till tidsbestämd stiftelse

Om användningen av en stiftelses medel för det angivna ändamålet är helt eller till väsentlig del onyttig på grund av stiftelsens ringa tillgångar, får stiftelsens stadgar också ändras så att stiftelsen ges en tid inom vilken de återstående tillgångarna ska användas och stiftelsen upplösas.

När en sådan ändring av stadgarna som avses i 1 mom. anmäls till registermyndigheten för registrering, ska det till ansökan fogas ett utlåtande av stiftelsens revisorer om att alla

kända skulder har betalats eller att stiftelsens kända borgenärer har samtyckt till att stiftelsen görs tidsbestämd.

4 §

Möteskallelse

Beslut om ändring av stadgarna får inte fattas om inte saken har nämnts i möteskallelsen.

Ändringens huvudsakliga innehåll ska nämnas i kallelsen.

5 §

Registrering av stadgeändring

Ett beslut om ändring av stadgarna ska utan dröjsmål anmälas för registrering. Beslutet får inte verkställas förrän det har registrerats.

En ändring av stadgarna införs i stiftelseregistret, om de föreskrivna förutsättningarna för ändring av stadgarna uppfylls och beslut om ändring av stadgarna har fattats i enlighet med vad som föreskrivs i lag.

AVDELNING III

Påföljder och rättsskydd

7 kap.

Klander av beslut

1 §

Klander av beslut

Stiftelsens förvaltningsråd, förvaltningsrådsledamöter, styrelse, styrelseledamöter och stiftare kan genom talan mot stiftelsen klandra ett beslut av förvaltningsrådet och styrelsen, om

1) procedurbestämmelserna i denna lag eller i stadgarna inte har iakttagits vid behandlingen av ett ärende och felet har kunnat påverka beslutets innehåll, eller

2) beslutet i något annat avseende strider mot denna lag eller mot stiftelsens stadgar.

Klandertalan ska väckas inom tre månader från det att beslutet fattades. Om talan inte

väcks inom föreskriven tid anses beslutet vara giltigt.

Stiftarens klanderrätt kan begränsas i stadgarna.

I stadgarna kan det bestämmas att en viss aktör har rätt att klandra stiftelsens beslut i enlighet med vad som föreskrivs i 1 och 2 mom.

Bestämmelser om registermyndighetens rätt att förbjuda verkställighet av ett beslut finns i 14 kap.

2 §

Ogiltiga beslut

Ett beslut av förvaltningsrådet eller styrelsen är ogiltigt, om

1) möteskallelse inte har utfärdats i andra fall än sådana som avses i 3 kap. 3 § 6 mom. eller om bestämmelser eller föreskrifter om möteskallelse har överträtts i något väsentligt avseende och felet har kunnat påverka beslutets innehåll,

2) samtycke av en aktör som anges i lag eller i stadgarna saknas,

3) beslutet inte enligt denna lag eller stadgarna skulle ha fått fattas ens med samtycke av organets samtliga ledamöter.

En talan för fastställande av att ett beslut är ogiltigt får väckas av stiftelsens styrelse, förvaltningsråd och ledamöterna av styrelsen och förvaltningsrådet samt av stiftaren och andra i stadgarna angivna aktörer.

På väckande av talan för fastställande av att ett beslut är ogiltigt tillämpas inte vad som i 1 § 2 mom. föreskrivs om väckande av klandertalan inom föreskriven tid. Talan som gäller ett fusions- eller upplösningssbeslut får dock inte väckas när över sex månader har förflutit från det att fusionen eller upplösningen registrerades.

3 §

Domens innehåll

Genom en dom med anledning av en klandertalan kan ett beslut förklaras ogiltigt eller ändras på yrkande av käranden. På yrkande av käranden kan stiftelsen samtidigt förbjudas att verkställa ett ogiltigt beslut. Beslutet

kan ändras endast om det kan konstateras vilket innehåll det borde ha haft.

8 kap.

Skadestånd

1 §

Skadeståndsskyldighet

En förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören ska ersätta skada som de i sitt uppdrag, i strid med den omsorgsplikt som anges i 1 kap. 4 §, uppsåtligen eller av vårdslöshet har orsakat stiftelsen.

En förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören ska också ersätta skada som de i sitt uppdrag annars i strid med denna lag eller stiftelsens stadgar uppsåtligen eller av vårdslöshet har orsakat stiftelsen eller någon annan.

Om skadan har orsakats genom överträdelse av denna lag på annat sätt än endast genom överträdelse av bestämmelserna i 1 kap. 4 § eller om skadan har orsakats genom överträdelse av stiftelsens stadgar, anses skadan ha orsakats genom vårdslöshet, om inte den som är ansvarig för förfarandet visar att han eller hon har handlat omsorgsfullt. Detsamma gäller skada som har orsakats genom en åtgärd till förmån för någon i stiftelsens i 1 kap. 8 § avsedda närstående.

Bestämmelserna i 2 och 3 mom. tillämpas på skadeståndsansvar för en sådan testamentsexekutor som avses i 2 kap. 6 § 2 mom. och för den som av tingsrätten med stöd av 7 § 2 mom. förordnats till testamentsexekutor.

2 §

Revisorers skadeståndsskyldighet

Bestämmelser om revisorers skadeståndsskyldighet finns i 51 § i revisionslagen.

3 §

Jämkning och fördelning av skadeståndsansvar

Bestämmelser om jämkning av skadestånd och fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera ersättningsskyldiga finns i 2 och 6 kap. i skadeståndslagen (412/1974).

4 §

Fattande av beslut om skadeståndsskyldighet i en stiftelse

Beslut i ärenden som gäller stiftelsens rätt till skadestånd enligt 1 § i detta kapitel samt enligt 51 § i revisionslagen fattas av styrelsen. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd beslutar förvaltningsrådet om dessa ärenden, om inte styrelsen enligt stadgarna ska besluta om dem.

5 §

Någon annan persons och myndigheters rätt att föra talan för stiftelsen

Stiftaren, en aktör som ges denna rätt i stadgarna samt registermyndigheten har med stöd av 1 § i detta kapitel eller 51 § i revisionslagen rätt att i sitt eget namn föra talan om betalning av skadestånd till stiftelsen, om det när talan väcks är sannolikt att stiftelsen inte ser till att skadeståndsanspråket fullföljs.

Stiftelsen ska ges tillfälle att bli hörd i ärendet, om detta inte är uppenbart onödigt. Den som för talan svarar själv för rättegångskostnaderna men har rätt att få dem ersatta av stiftelsen, om de medel som genom rättegången vunnits till stiftelsen räcker för ändamålet.

6 §

Preskription av talerätt

En talan enligt detta kapitel eller 51 § i revisionslagen ska för icke-straffbara gärningar väckas

1) mot en förvaltningsrådsledamot, en styrelseledamot och verkställande direktören inom fem år från utgången av den räkenskapsperiod under vilken det beslut som ligger till grund för talan fattades eller den åtgärd som ligger till grund för talan vidtogs,

2) mot en revisor inom fem år från det att den revisionsberättelse eller det yttrande, utlåtande eller intyg som ligger till grund för talan lades fram, och

3) mot testamentsexekutorn när stiftelsen bildats genom testamente, inom fem år från det beslut eller den åtgärd som ligger till grund för talan.

7 §

Bestämmelsernas tvingande natur

Den rätt till skadestånd enligt detta kapitel eller enligt 51 § i revisionslagen som stiftelsen eller någon annan har kan inte begränsas i stiftelsens stadgar.

9 kap.

Avgörande av tvister

1 §

Behörig domstol

Trots vad som i 10 kap. i rättegångsbalken föreskrivs om forum i tvistemål får ärenden som gäller tillämpningen av denna lag eller stiftelsens stadgar också prövas av den tingsrätt inom vars domkrets stiftelsens hemort finns.

2 §

Ärenden som ska behandlas skyndsamt

Ett ärende ska behandlas skyndsamt, om det gäller betalning eller betryggande säkerhet och om en dom i ärendet enligt 11 kap. 11 § är en förutsättning för registrering.

Ett i 7 kap. angett ärende som gäller klander av beslut ska behandlas skyndsamt.

3 §

Delgivningar med stiftelsen

En stämning och annan delgivning anses ha kommit till stiftelsens kännedom då den har delgetts en styrelseledamot, verkställande direktören eller någon annan person som enligt denna lag är berättigad att ensam eller tillsammans med någon annan företräda stiftelsen.

Om ingen av de företrädare för stiftelsen som avses i 1 mom. är antecknad i stiftelseregistret, kan delgivningen ske genom att handlingarna överlämnas till någon av stiftelsens anställda eller, om en sådan person inte påträffas, till polismyndigheten på stiftelsens hemort med iakttagande dessutom av 11 kap. 7 § 2—4 mom. i rättegångsbalken.

4 §

Underrättelse om avgöranden

Om ett avgörande gäller en omständighet som ska antecknas i stiftelseregistret, ska domstolen utan ogrundat dröjsmål underrätta registermyndigheten om sitt avgörande. Domstolen ska göra registeranmälan också om att dess avgörande har vunnit laga kraft.

10 kap.

Straffbestämmelser

1 §

Stiftelsebrott

Den som uppsåtligen

1) i egenskap av revisor bryter mot bestämmelserna om utarbetande av det revisorsyttrande som avses i 11 kap. 4 § och då kränker borgenärsskyddet eller

2) delar ut stiftelsens medel och då i strid med 1 kap. 2 § 1 mom. bereder någon i stiftelsens i 1 kap. 8 § avsedda närståendekrets ekonomisk fördel eller delar ut stiftelsens medel med avvikelse från det ändamål eller de verksamhetsformer som anges i stiftelsens stadgar

ska, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag, för *stiftelsebrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

2 §

Stiftelseförseelse

Den som uppsåtligen eller av grov oakt-samhet bryter mot

1) bestämmelsen om anmälningsskyldig-het i 2 kap. 7 § 1 mom. eller

2) bestämmelserna i 5 kap., 11 kap. 13 § eller 12 kap. 15 § om upprättande av bokslut, verksamhetsberättelse eller koncern-bokslut eller om slutredovisning vid en stiftelsens fusion eller likvidation,

ska, om inte gärningen är ringa eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag, för *stiftelseförseelse* dömas till böter.

AVDELNING IV

Fusion och upplösning

11 kap.

Fusion

1 §

Fusion

En stiftelse (*överlåtande stiftelse*) kan fusioneras med en annan stiftelse som i väsentligt avseende har samma ändamål och samma förutsättningar för ändring av ändamålet (*övertagande stiftelse*) så att den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder övergår till den övertagande stiftelsen.

När en stiftelse bildas kan det i stadgarna bestämmas annat om förutsättningarna för fusion än vad som föreskrivs i 1 mom. Beslut om strykande av sådana bestämmelser i stadgarna som gäller förutsättningarna för fusion ska fattas enhälligt av alla ledamöter i organet, om inte stiftaren har bestämt annat i stadgarna när stiftelsen bildades.

Om en stiftelses ändamål är att stödja en i stadgarna namngiven människa eller juridisk person, krävs denna aktörs samtycke till fusionen, om inte annat bestäms i stadgarna.

2 §

Olika sätt att genomföra en fusion

En fusion kan genomföras så att

1) en eller flera överlåtande stiftelser fusioneras med en övertagande stiftelse (*absorptionsfusion*), eller

2) minst två överlåtande stiftelser fusioneras och bildar tillsammans en övertagande stiftelse (*kombinationsfusion*).

Med dottersammanslutningsfusion avses en absorptionsfusion där de i fusionen deltagande stiftelserna äger samtliga aktier eller andelar samt eventuella optionsrätter och andra till aktier eller andelar berättigande särskilda rättigheter i det överlåtande bolaget eller andelslaget.

I detta kapitel avses med stiftelser som deltar i en fusion överlåtande stiftelser och övertagande stiftelser.

På fusion av dotteraktiebolag tillämpas vad som i 16 kap. i aktiebolagslagen (624/2006) föreskrivs om dotterbolagsfusioner i fråga om överlåtande dotterbolag. På fusion av dotterbostadsaktiebolag tillämpas vad som i 19 kap. i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009) föreskrivs om dotterbolagsfusion i fråga om överlåtande dotterbostadsaktiebolag. På fusion av dotterandelslag tillämpas vad som i 20 kap. i lagen om andelslag (421/2013) föreskrivs om dottersammanslutningsfusion i fråga om överlåtande dotterandelslag.

3 §

Fusionsplan

De i fusionen deltagande stiftelsernas styrelser ska upprätta en skriftlig fusionsplan som dateras och undertecknas.

Fusionsplanen ska uppta

1) namn, företags- och organisationsnummer och hemort för de i fusionen deltagande stiftelserna,

2) utredning om orsakerna till fusionen,

3) förslag till eventuella ändringar i den övertagande stiftelsens stadgar vid en absorptionsfusion samt vid en kombinationsfusion förslag till stadgar för den stiftelse som är under bildning och ett omnämnande av hur ledamöterna i den nya stiftelsens verksamhetsorgan och stiftelsens revisorer väljs,

4) förslag till grundkapital för den övertagande stiftelsen,

5) utredning om den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder, om de omständigheter som påverkar värderingen av dessa, om den inverkan som fusionen planeras få på den övertagande stiftelsens balansräkning och om de bokföringsmetoder som ska tillämpas på fusionen,

6) förslag som avser de i fusionen deltagande stiftelsernas rätt att besluta om sådana arrangemang utöver sedvanlig verksamhet som påverkar deras eget kapital,

7) utredning om sådana företagsinteckningar i de i fusionen deltagande stiftelsernas egendom som avses i företagsinteckningslagen (634/1984),

8) förslag till den planerade registreringstidpunkten för verkställande av fusionen, samt

9) förslag till eventuella andra fusionsvillkor.

Vid en kombinationsfusion ersätter fusionsplanen stiftelseurkunden för den övertagande stiftelsen.

4 §

Revisorsyttrande

Styrelserna för de i fusionen deltagande stiftelserna ska utse en eller flera revisorer som ska ge ett yttrande om den utredning som avses i 3 § 2 mom. 5 punkten.

I revisorsyttrandet ska det dessutom bedömas huruvida fusionen kan äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder.

5 §

Fusionsbeslut

Beslut om fusion ska fattas i den överlåtande stiftelsen på det sätt som i 6 kap. 2 § bestäms om ändring av stiftelsens ändamål, om inte annat bestäms i stadgarna.

Beslut om fusion ska fattas i den övertagande stiftelsen på det sätt som i 6 kap. 1 och 2 § bestäms om ändring av stadgarna, om inte annat bestäms i stadgarna.

6 §

Möteskallelse

Beslut om fusion får inte fattas om inte saken har nämnts i möteskallelsen.

Ett utkast till fusionsplan samt ett revisorsyttrande enligt 4 § ska fogas till möteskallelsen.

7 §

Registrering av fusionsplanen

Fusionsplanen ska anmälas för registrering inom fyra månader efter det att de i fusionen deltagande stiftelserna fattade beslut om godkännande av fusionsplanen. Till anmälan ska fogas ett sådant samtycke som avses i 1 § 3 mom., ett sådant yttrande som avses i 4 § och de i fusionen deltagande stiftelsernas fusionsbeslut.

Anmälan ska göras gemensamt av de stiftelser som deltar i fusionen.

Fusionen förfaller, om anmälan inte görs inom föreskriven tid eller om registrering vägras.

Fusionsplanen införs i stiftelseregistret, om de föreskrivna förutsättningarna för fusion uppfylls och om fusionsplanen har upprättats och beslut om fusion har fattats i enlighet med lag. Stadgeändringen och bildandet av den nya stiftelsen införs inte i registret förrän en anmälan enligt 10 § har registrerats.

8 §

Kallelse på borgenärerna

De borgenärer vars fordran på den överlåtande stiftelsen har uppkommit före registreringen av fusionsplanen har rätt att motsätta sig fusionen. Sådan rätt har även de borgenärer vars fordran är direkt utsökbar på det sätt som anges i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007) och som har uppkommit senast den dag som avses i 2 mom.

Efter det att fusionsplanen har registrerats ska registermyndigheten utan dröjsmål utfärda en kallelse på de borgenärer som avses i 1 mom., där det nämns att de har rätt att motsätta sig fusionen genom att skriftligen anmä-

la detta till registermyndigheten senast den dag som nämns i kallelsen. Registermyndigheten ska publicera kallelsen i den officiella tidningen senast en månad före den utsatta dagen och registrera kallelsen på tjänstens vägnar. Registermyndigheten ska före kallelsen på borgenärerna underrätta de i fusionen deltagande stiftelserna om kallelsen samt om den ovan nämnda föreskrivna tiden.

Kallelse ska utfärdas också på den övertagande stiftelsens borgenärer, om fusionen enligt det revisorsyttrande som avses i 4 § kan äventyra betalningen av den övertagande stiftelsens skulder. På den övertagande stiftelsens borgenärer tillämpas i så fall vad som i detta kapitel föreskrivs om den överlåtande stiftelsens borgenärer.

9 §

Stiftelsens skriftliga meddelande till borgenärerna

Stiftelsen ska senast tre veckor före den utsatta dagen sända ett skriftligt meddelande om kallelsen till de borgenärer enligt 8 § 1 mom. som är kända.

10 §

Anmälan om verkställande av fusion

De i fusionen deltagande stiftelserna ska inom fyra månader efter den utsatta dag som anges i 8 § 2 mom. göra en anmälan om verkställande av fusionen till registermyndigheten. I annat fall förfaller fusionen. Till anmälan ska följande fogas:

1) de i fusionen deltagande stiftelsernas styrelseledamöters och verkställande direktörs försäkran om att denna lag har iakttagits vid fusionen,

2) en styrelseledamots och verkställande direktörens intyg om att sådana meddelanden som avses i 9 § har sänts, och

3) de beslut av de i fusionen deltagande stiftelserna som gäller fusionen.

Anmälan ska innehålla uppgifter om ledamöterna i organen och revisorerna i den nya stiftelse som bildas vid en kombinationsfusion.

11 §

Förutsättningar för registrering av fusion

Registermyndigheten ska registrera fusionen, om borgenärerna inte har motsatt sig den eller om borgenärerna enligt en domstols dom har fått betalning eller betryggande säkerhet för sina fordringar.

Om en borgenär har motsatt sig fusionen, ska registermyndigheten utan dröjsmål informera stiftelsen om detta efter den utsatta dagen. Fusionen förfaller då fyra månader efter den utsatta dagen. Registermyndigheten ska dock skjuta upp behandlingen av ärendet, om stiftelsen inom fyra månader från den utsatta dagen visar att den har väckt talan för fastställelse av att borgenären har fått betalning eller betryggande säkerhet för sin fordran, eller om stiftelsen och borgenären tillsammans begär att behandlingen av ärendet ska skjutas upp.

Har fusionsplanen ändrats efter registreringen, kan fusionen registreras, om de föreskrivna förutsättningarna för fusion uppfylls och den ändring som gäller fusionsplanen har uppgjorts och beslut om fusion har fattats i enlighet med lag.

Fusionen kan genomföras trots att den överlåtande stiftelsen har försatts i likvidation.

Om företagsinteckning enligt företagsinteckningslagen har fastställts i flera än en av de i fusionen deltagande stiftelsernas egendom, får fusionen inte registreras, om inte stiftelsernas och inteckningshavarnas avtal om reglering av inteckningarnas företrädesrätt samtidigt registreras på basis av ansökan.

12 §

Fusionens rättsverkningar

Den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder övergår utan likvidationsförfarande till den övertagande stiftelsen när verkställandet av fusionen har registrerats. Samtidigt upplöses den överlåtande stiftelsen, och vid en kombinationsfusion uppkommer den övertagande stiftelsen. Om det vid en absorp-

tionsfusion har avtalats om ändring av den övertagande stiftelsens stadgar, registreras de ändrade stadgarna genom att verkställandet av fusionen registreras.

Den överlåtande stiftelsens tillgångar och skulder får inte tas upp i den övertagande stiftelsens balansräkning till ett högre värde än det ekonomiska värde som tillgångarna har för den övertagande stiftelsen.

13 §

Slutredovisning

Den överlåtande stiftelsens styrelse och verkställande direktör ska så snart som möjligt efter det att fusionen verkställts upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för den tid för vilken något bokslut ännu inte har godkänts (*slutredovisning*). Slutredovisningen ska överlämnas till stiftelsens revisorer, som inom en månad ska ge en revisionsberättelse om den.

Om stiftelsen har ett förvaltningsråd och dess uppgift är att fastställa bokslutet, ska styrelsen efter de åtgärder som avses i 1 mom. utan dröjsmål sammankalla förvaltningsrådet för att fastställa slutredovisningen.

Slutredovisningen ska anmälas för registrering i enlighet med 5 kap. 5 §.

14 §

Återgång

Fusionen återgår trots att den har registrerats, om fusionsbeslutet har ogiltigförklarats genom en dom som vunnit laga kraft. Den överlåtande stiftelsen och den övertagande stiftelsen ansvarar solidariskt för den övertagande stiftelsens förpliktelser, om de har uppkommit efter registreringen av fusionen men före registreringen av domen.

12 kap.

Upplösning av stiftelse

1 §

Upplösning

En stiftelse upplöses med iakttagande av vad som i detta kapitel föreskrivs om likvidationsförfarande.

En stiftelse som har försatts i konkurs anses upplöst, om det inte finns någon egendom när konkursen avslutas eller om det under konkursen har bestämts hur den ska användas.

En stiftelse kan upplösas också till följd av fusion, enligt vad som föreskrivs i 11 kap.

2 §

Avregistrering

Registermyndigheten ska avregistrera en stiftelse i stället för att försätta den i likvidation, om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna eller om uppgifter om tillgångarnas storlek inte kan fås och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

3 §

Förutsättningar för och stiftelsens beslut om försättande i likvidation

En stiftelse kan försättas i likvidation, om

1) den har bildats för viss tid och den utsatta tiden har löpt ut,

2) den har bildats under vissa förutsättningar och förutsättningarna inte längre finns,

3) det blivit omöjligt eller mycket svårt eller helt eller till betydande del är onyttigt eller strider mot lag att använda stiftelsens medel för det angivna ändamålet och stiftelsens ändamål inte kan ändras.

I stadgarna för en stiftelse under bildning får det när stiftelsen bildas bestämmas annat om förutsättningarna för upplösning av stiftelsen än vad som föreskrivs i 1 mom. Beslut om strykande av sådana bestämmelser i stadgarna som gäller förutsättningarna för upplösning ska fattas enhälligt av alla ledamöter i organet, om inte stiftaren i stadgarna har bestämt något annat när stiftelsen bildades.

Styrelsen beslutar om försättande av stiftelsen i likvidation. Om stiftelsen har ett för-

valtningsråd, beslutar detta om saken, om det inte i stadgarna bestäms att styrelsen ska besluta om saken.

Ett beslut om försättande av en stiftelse i likvidation är giltigt om det biträds av en majoritet av ledamöterna i organet, om det inte i stadgarna bestäms om en större kvalificerad majoritet.

Beslut om försättande i likvidation får inte fattas om inte saken har nämnts i möteskal-lelsen.

4 §

Förordnande om likvidation

Registermyndigheten kan försätta stiftelsen i likvidation eller avregistrera den, om

1) stiftelsen inte har någon i registret införd behörig styrelse, och en ny styrelse inte kan utses enligt 14 kap. 11 §,

2) det har gått tio år sedan en anmälan om stiftelsen senast lämnades till stiftelseregistret, eller

3) stiftelsen har försatts i konkurs som har förfallit på grund av brist på medel.

Ett förordnande om likvidation eller avregistrering kan ges, om det inte innan ärendet avgörs visas att det inte längre finns någon grund för detta.

5 §

Rättelseuppmaning

Registermyndigheten ska i en sådan situation som avses i 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten på lämpligt sätt uppmana stiftelsen att avhjälpa brister i de uppgifter som har antecknats i registret. Om bristerna inte avhjälps, ska uppmaningen sändas till stiftelsen skriftligen och av den ska framgå att stiftelsen kan försättas i likvidation eller avregistreras om bristerna inte avhjälps senast den utsatta dagen. Uppmaningen ska publiceras i den officiella tidningen senast tre månader före den utsatta dagen. Samtidigt ska de borgenärer som vill framföra anmärkningar mot likvidationen uppmanas att göra detta skriftligen senast den utsatta dagen. Ärendet kan avgöras trots att det inte kan visas att stiftelsen har tagit emot uppmaningen.

Registermyndigheten ska på tjänstens vägnar i registret göra en anteckning om en uppmaning som ska publiceras enligt 1 mom.

6 §

Rätten att inleda ett ärende

Ett ärende som gäller förordnande om likvidation enligt 4 § kan inledas av förvaltningsrådet, en förvaltningsrådsledamot, styrelsen, en styrelseledamot, verkställande direktören, en revisor, en stiftare eller någon annan vars rätt kan vara beroende av en behörig registeranteckning eller förordnandet om likvidation. Registermyndigheten kan ta upp ärendet till behandling också på eget initiativ.

7 §

Likvidationsförfarandets syfte

Syftet med likvidationsförfarandet är att utreda stiftelsens ekonomiska ställning, realisera en behövlig mängd egendom och betala stiftelsens skulder samt att överlåta överskottet, enligt vad som föreskrivs i denna lag och bestäms i stiftelsens stadgar.

Om likvidationsstiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av dess skulder, ska likvidatorerna ansöka om att stiftelsen försätts i konkurs.

8 §

Likvidationens början

Likvidationen börjar när beslutet om den har registrerats.

9 §

Val och förordnande av likvidatorer samt deras uppgifter

I samband med likvidationsbeslutet ska en eller flera likvidatorer väljas i stället för styrelsen samt i stället för en eventuell verkställande direktör och ett eventuellt förvaltningsråd. Likvidatorerna ska ha sådan kännedom om stiftelseverksamhet eller om rättsliga frågor som är tillräcklig med hänsyn till uppdragets art och omfattning. På likvidatorerna tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om styrelsen och dess ledamöter, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.

Genom beslutet om registrering av likvidatorerna återkallas de rättigheter att företräda stiftelsen som enligt 3 kap. 23 § har getts en annan namngiven person, om inte annat framgår av beslutet.

Likvidatorerna sköter stiftelsens ärenden under likvidationen. De ska så snart som möjligt realisera så mycket av stiftelsens egendom som behövs för likvidationen samt betala stiftelsens skulder. Stiftelsens affärsverksamhet får fortsättas endast i den utsträckning som en ändamålsenlig likvidation kräver. Likvidatorernas mandattid fortsätter tills vidare.

Registermyndigheten ska förordna en behörig likvidator för en stiftelse som saknar en sådan. Ett sådant förordnande kan sökas av den vars rätt kan vara beroende av att stiftelsen har en företrädare. Om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna eller om uppgifter om tillgångarnas storlek inte kan fås och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna, kan registermyndigheten avregistrera stiftelsen i stället för att förordna en likvidator.

10 §

Registrering av likvidationen och likvidatorerna

När det i stiftelsen har fattats beslut om att stiftelsen ska gå i likvidation och om likvidatorerna, ska styrelsen utan dröjsmål göra en registeranmälan om beslutet.

Likvidationen och likvidatorerna införs i stiftelseregistret, om de föreskrivna förutsättningarna för upplösning av stiftelsen och för likvidatorer uppfylls och beslut om likvidationens början samt om val av likvidatorer

har fattats i enlighet med vad som föreskrivs i lag.

Likvidatorernas mandattid inleds när likvidationen har registrerats.

11 §

Bokslut och verksamhetsberättelse för tiden före likvidationen

Likvidatorerna ska vid behov upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för den tid före likvidationen för vilken något bokslut eller någon verksamhetsberättelse ännu inte har upprättats. Bokslutet ska revideras.

12 §

Bokslut, verksamhetsberättelse, revision och särskild granskning för likvidationstiden

Likvidatorerna ska upprätta ett bokslut och en verksamhetsberättelse för varje räkenskapsperiod under likvidationen.

Revisorernas uppdrag upphör inte när stiftelsen träder i likvidation. Vad som i 4 kap. föreskrivs om revision ska iakttas under likvidationen. Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida likvidationen har fördröjts onödigt och huruvida likvidatorerna i övrigt har handlat på behörigt sätt.

13 §

Offentlig stämning på borgenärerna

Likvidatorerna ska söka offentlig stämning på stiftelsens borgenärer. Stämning söks hos registermyndigheten, som på tjänstens vägar ska anteckna i registret att stämning har utfärdats. Bestämmelser om stämning finns i övrigt i lagen om offentlig stämning (729/2003).

14 §

Betalning av skulder, skifte av egendom och klander av skifte

Efter den dag som utsatts i ansökan om offentlig stämning på stiftelsens borgenärer ska likvidatorerna skifta stiftelsens egendom efter det att alla kända skulder blivit betalda. Om en skuld är tvistig eller inte har förfallit till betalning eller om den av någon annan orsak inte kan betalas, ska behövliga medel innehållas och återstoden skiftas.

Tillgångar får inte överlåtas till en närstående enligt 1 kap. 8 §, om stiftelsen upplöses.

Om stiftelsens stadgar inte innehåller någon bestämmelse om till vem de medel som tillhör den stiftelse som upplöses ska överlåtas, ska medlen i enlighet med likvidationsbeslutet överlåtas för ett ändamål som med stöd av 2 kap. 3 § 1 mom. 5 punkten anges i stadgarna. Om det inte bestäms i stadgarna för vilket ändamål medlen ska överlåtas, ska de i enlighet med likvidationsbeslutet överlåtas för att främja stiftelsens ändamål.

Om stiftelsen upplöses genom beslut av domstol eller om det i likvidationsbeslutet inte föreskrivs om användningen av stiftelsens tillgångar, ska likvidatorerna utarbeta ett förslag till hur stiftelsens återstående tillgångar ska användas. Tillgångarna ska om möjligt överlåtas på det sätt som bestäms i stiftelsens stadgar. Om tillgångarna inte kan överlåtas för ett i stiftelsens stadgar angivet ändamål, ska tillgångarna om möjligt överlåtas för att främja något ändamål med nära anknytning till stiftelsens ändamål. Registermyndigheten fastställer likvidatorernas förslag.

Om stiftaren eller en i stadgarna namngiven förmånstagare till vilken tillgångarna ska överlåtas när stiftelsen upplöses vill klandra skiftet, ska talan mot stiftelsen väckas inom tre månader från det att slutredovisningen registrerades hos registermyndigheten.

15 §

Slutredovisning

När likvidatorerna har fullgjort sitt uppdrag ska de utan ogrundat dröjsmål ge en slutredovisning för sin förvaltning genom att upp-

rätta en berättelse över likvidationen i dess helhet. Berättelsen ska innehålla en redogörelse för skiftet av stiftelsens egendom. Boksluten, verksamhetsberättelserna och revisionsberättelserna för hela likvidationstiden ska fogas till berättelsen. Berättelsen med bilagor ska överlämnas till stiftelsens revisorer, som inom en månad ska ge en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Slutredovisningen ska anmälas för registrering enligt vad som föreskrivs i 5 kap. 5 §.

16 §

Upplösning

Stiftelsen anses upplöst när registermyndigheten har registrerat slutredovisningen.

Efter upplösningen kan stiftelsen inte förvärva rättigheter eller ingå förbindelser. De som efter upplösningen har beslutat om och företagit rättshandlingar på stiftelsens vägnar är solidariskt ansvariga för dessa. Likvidatorerna kan dock vidta åtgärder för inledande av likvidation eller ansöka om att stiftelsen försätts i konkurs. Motparten i ett avtal som har ingåtts med stiftelsen efter det att det upplösts kan frånträda avtalet, om parten inte visste att stiftelsen var upplöst.

17 §

Fortsatt likvidation och efterlikvidation

Likvidationen ska fortsättas om det efter upplösningen av stiftelsen framkommer nya tillgångar, om talan väcks mot stiftelsen eller om det annars behövs likvidationsåtgärder. Likvidatorerna ska utan dröjsmål göra registeranmälan om att likvidationen fortsätter.

Om det dock inte anses nödvändigt att fortsätta likvidationen, kan likvidatorerna vidta de åtgärder som behövs i ärendet. Likvidatorerna ska utarbeta en redogörelse för sina åtgärder och sända den för registrering.

Likvidationen fortsätts inte om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

18 §

Avslutande av likvidation samt fortsatt verksamhet

Om det i stiftelsen har fattats beslut om att stiftelsen ska gå i likvidation, kan det beslutande organet besluta att likvidationen avslutas och stiftelsens verksamhet fortsätts. Om likvidationen grundar sig på en bestämmelse i stadgarna, kan ett beslut om fortsatt verksamhet fattas först efter det att bestämmelsen har ändrats.

När ett beslut om avslutande av likvidationen har fattats ska en ledning utses för stiftelsen enligt vad som föreskrivs i denna lag och bestäms i stiftelsens stadgar.

Beslutet om avslutande av likvidationen och valet av ledningen ska anmälas för registrering omedelbart efter det att ledningen valts. En offentlig stämning på stiftelsens borgenärer förfaller när avslutandet av likvidationen har registrerats. Likvidatorerna ska ge en sådan slutredovisning över sin verksamhet som avses i 15 §.

19 §

Tidpunkten för avregistrering

En stiftelse är avregistrerad när myndighetens beslut om avregistreringen har antecknats i registret.

20 §

Företrädande av en avregistrerad stiftelse

En avregistrerad stiftelse företräds vid behov av en eller flera företrädare. Registermyndigheten kan hos tingsrätten på stiftelsens hemort ansöka om att företrädare utses. I 21 § föreskrivs om företrädarnas behörighet att handla på stiftelsens vägnar. På företrädare ska i övrigt tillämpas vad som föreskrivs om likvidatorer.

Om en avregistrerad stiftelse inte har någon företrädare, tillämpas bestämmelserna i 9 kap. 3 § 2 mom. på delgivning av stämning och på annan delgivning.

21 §

En avregistrerad stiftelses rättsliga ställning

På en avregistrerad stiftelse tillämpas vid behov 16 § 2 mom. Företrädare för stiftelsen är dock de företrädare som avses i 20 § 1 mom.

Företrädarna för en avregistrerad stiftelse kan trots vad som föreskrivs i 1 mom. vidta åtgärder som är nödvändiga för betalning av stiftelsens skulder eller för bevarande av värdet på stiftelsens egendom. Åtgärder som har vidtagits på stiftelsens vägnar ska vid behov antecknas i stiftelsens bokföring. I företagsinteckningslagen föreskrivs om avregistreringens betydelse för en företagsintecknings giltighet.

En avregistrerad stiftelses tillgångar kan inte skiftas utan likvidation. Stiftelsens företrädare kan dock fem år efter avregistreringen dela ut tillgångar i enlighet med 14 § 3 och 4 mom., om tillgångarna inte överstiger 8 000 euro och stiftelsen inte har kända skulder. De som fått en andel av tillgångarna svarar med beloppet av de mottagna tillgångarna för betalningen av stiftelsens skulder.

Om likvidationsåtgärder behövs efter det att stiftelsen avregistrerats, ska registermyndigheten på ansökan av den vars rätt ärendet gäller försätta stiftelsen i likvidation. Ett sådant förordnande ska dock inte ges, om stiftelsens tillgångar inte förslår till betalning av likvidationskostnaderna och ingen tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

22 §

Minskning av stiftelsens tillgångar

Om styrelsen för en stiftelse som bedriver affärsverksamhet konstaterar att stiftelsens eget kapital är negativt, ska den utan dröjsmål göra en registeranmälan om förlust av det egna kapitalet. Registeranteckningen om förlust av det egna kapitalet kan strykas till följd av en registeranmälan från stiftelsen, om stiftelsen har kvar eget kapital på det sätt som framgår av en till registeranmälan fogad balansräkning och annan utredning enligt 2 mom. Balansräkningen och utredningen ska vara reviderade.

När beloppet av eget kapital beräknas ska den ackumulerade differensen mellan bokförda och planenliga avskrivningar på stiftelsens egendom (*avskrivningsdifferens*) samt

frivilliga reserver beaktas som ökning av stiftelsens eget kapital. Om det sannolika överlåtelsepriset på stiftelsens egendom inte bara tillfälligt är betydligt högre än bokföringsvärdet, får även skillnaden mellan det sannolika överlåtelsepriset och bokföringsvärdet beaktas som ökning av det egna kapitalet. Vid dessa ökning av det egna kapitalet ska särskild försiktighet iaktas och en motiverad redogörelse om dem lämnas i verksamhetsberättelsen eller i noter till balansräkningen.

23 §

Sanering av stiftelse

Ansökan om inledande av ett sådant förfarande som avses i lagen om företagssanering (47/1993) kan göras genom beslut av styrelsen. Om stiftelsen har ett förvaltningsråd, beslutar detta om ansökan, om det inte i stadgarna bestäms att styrelsen ska besluta om detta. Om förvaltningsrådet beslutar om ansökan, kan styrelsen göra ansökan, om ärendet brådskar. Styrelsen ska då utan dröjsmål sammankalla förvaltningsrådet för att behandla frågan om fortsättande av ansökan.

24 §

Konkurs

Stiftelsens egendom kan avträdas till konkurs genom beslut av styrelsen eller, om stiftelsen har gått i likvidation, med stöd av likvidatorernas beslut. Under konkursen företräds stiftelsen som konkursgäldenär av styrelsen och verkställande direktören eller av de likvidatorer som utsetts innan konkursen började. Under konkursen kan nya styrelseledamöter eller nya likvidatorer väljas.

Om det inte återstår någon egendom när konkursen avslutas eller om det under konkursen har bestämts om användningen av den återstående egendomen, anses stiftelsen upplöst så snart slutredovisningen har godkänts.

Om det när konkursen avslutas återstår annan egendom än sådan som ska användas under konkursen och stiftelsen inte hade gått i likvidation när dess egendom avträdades till konkurs, ska styrelsen utan dröjsmål besluta huruvida stiftelsens verksamhet ska fortsätta

eller om stiftelsen ska gå i likvidation. Om styrelsen beslutar fortsätta stiftelsens verksamhet, ska styrelsen utan dröjsmål göra registeranmälan om detta. Om stiftelsen var i likvidation när den försattes i konkurs ska 17 § iakttas.

Om stiftelsens konkurs har avslutats och nya tillgångar framkommer gäller vad som i 19 kap. i konkurslagen (120/2004) föreskrivs om utredning i efterhand. Om stiftelsen efter konkursen fortfarande har tillgångar, ska det förfaras på det sätt som föreskrivs i 3 mom.

AVDELNING V

Tillsyn och stiftelseregister

13 kap.

Stiftelseregister

1 §

Stiftelseregister och registermyndighet

I stiftelseregistret införs anmälningar och meddelanden om stiftelser enligt vad som föreskrivs i denna lag och genom förordning av statsrådet samt bestäms närmare genom beslut av registermyndigheten.

Stiftelseregistret förs av Patent- och registerstyrelsen, som i denna lag kallas registermyndigheten.

Var och en har rätt att få uppgifter, utdrag och intyg angående anteckningar i stiftelseregistret, om inte annat föreskrivs i denna lag. Trots vad som föreskrivs i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får uppgifter i stiftelseregistret lämnas ut i elektronisk form.

Uppgifter om personbeteckningens slutled och en utomlands bosatt fysisk persons hemadress lämnas dock ut ur stiftelseregistret endast om utlämnandet uppfyller kraven i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. I övriga fall lämnas uppgifter om en fysisk persons bosättningsland i stället för uppgifter om en utomlands bosatt fysisk persons hemadress.

2 §

Uppgörande av grundanmälan

Innan stiftelsens verksamhet inleds ska det till registermyndigheten för antecknande i registret göras en anmälan som innehåller grundläggande uppgifter om stiftelsen (*grundanmälan*).

Grundanmälan görs på en för detta ändamål fastställd blankett för etableringsanmälan på det sätt som bestäms i 10 § i företags- och organisationsdatalagen (244/2001).

3 §

Personuppgifter som införs i registret

För de människor som ska införas i stiftelseregistret antecknas som personuppgifter fullständigt namn, personbeteckning, hemkommun och medborgarskap. Om en person inte har en finsk personbeteckning, antecknas personens födelsedatum i registret. För utomlands bosatta antecknas i registret hemadress i stället för hemkommun.

4 §

Grundanmälan

I en stiftelses grundanmälan ska nämnas

- 1) stiftelsens namn,
- 2) datum för stiftelseurkunden,
- 3) stiftelsens ändamål,
- 4) stiftelsens verksamhetsformer,
- 5) en bestämmelse i stadgarna enligt vilken stiftelsens placeringsverksamhet eller affärsverksamhet har begränsats i förhållande till vad som föreskrivs i lag eller enligt vilken annan affärsverksamhet som bedrivs för finansiering av verksamhetsformerna tillåts,
- 6) stiftelsens hemort,
- 7) stiftelsens adress,
- 8) personuppgifterna för styrelsens ordförande samt alla ledamöter och ersättare,
- 9) personuppgifterna för verkställande direktören eller en ställföreträdare för verkställande direktören, om stiftelsen har en sådan,
- 10) personuppgifterna för förvaltningsrådets ordförande samt alla ledamöter och ersättare, om stiftelsen har ett förvaltningsråd,

11) personuppgifterna för revisorn, den huvudansvariga revisorn och revisorssuppleanterna,

12) en bestämmelse i stadgarna om företrädande av stiftelsen samt, om någon getts rätt att företräda stiftelsen ensam eller tillsammans med någon annan, hans eller hennes personuppgifter,

13) stiftelsens räkenskapsperiod, samt

14) styrelsens och verkställande direktörens meddelande om att den egendom enligt grundkapitalförbindelsen som finns angiven i stiftelseurkunden har överlåtits till stiftelsen och försäkras om att bestämmelserna i denna lag har iakttagits när stiftelsen bildades.

Handlingar och yttranden enligt 5 § ska fogas till grundanmälan.

5 §

Förutsättningar för registrering

Stiftelsen kan registreras när följande har getts in till registermyndigheten:

- 1) stiftelsens grundanmälan,
- 2) stiftelseurkunden i original eller som en på tjänstens vägnar styrkt kopia,
- 3) en utredning om att testamentet har vunnit laga kraft, samt
- 4) ett yttrande av stiftelsens revisor om att stiftelsens grundkapital har betalats in till stiftelsen och om att bestämmelserna i stiftelseurkunden och stadgarna även i övrigt har iakttagits i fråga om grundkapitalet och om att stiftelsen har en i 2 kap. 4 § avsedd budget, verksamhetsplan och finansieringsplan.

En förutsättning för registrering av stiftelsen är utöver vad som föreskrivs i 1 mom. att stiftelsen uppfyller de förutsättningar för bildande som anges i 1 kap.

Om två eller flera anmälningar samtidigt är anhängiga och stiftelserna har tagit samma namn, har den stiftelse förtur till namnet vars anmälan gjorts först. Under den tid ett beslut om förhandsgranskning gäller, får inte ett namn som ingår i de förhandsgranskade stadgarna registreras som namn för en annan stiftelse, om den sistnämnda stiftelsens anmälan har gjorts efter det att förhandsgranskningsbeslutet gavs.

6 §

Ändringsanmälan

Sker det en förändring i något förhållande som har antecknats i stiftelseregistret, ska anmälan om detta utan dröjsmål göras till registermyndigheten (*ändringsanmälan*) på det sätt som bestäms i 11 § i företags- och organisationsdatalagen.

Ändringsanmälan ska även göras när stiftelsens stadgar ändras.

7 §

Ansvar för att anmälan görs

Bestämmelser om de personer som är ansvariga för att anmälan till registret görs och för att den undertecknas finns i 14 § i företags- och organisationsdatalagen.

8 §

Rätt att göra anmälan

Den som har avgått från sin i stiftelseregistret antecknade post eller vars i registret antecknade uppdrag har upphört får själv göra anmälan om detta.

9 §

Stiftelsens namn på olika språk och bifirma

Stiftelsens namn uttryckt på olika språk och dess bifirma kan anmälas för anteckning i stiftelseregistret i den ordning som föreskrivs antingen för avgivande av grundanmälan eller för avgivande av ändringsanmälan.

10 §

Företagsinteckning

Har företagsinteckning fastställts i stiftelsens egendom, får registermyndigheten inte på basis av en anmälan eller ett meddelande som den erhållit anteckna att stiftelsen har upplösts, förrän företagsinteckningen dödat eller förvärvaren av stiftelsen åtagit sig att svara för inteckningen enligt 10 § i företags-

inteckningslagen, om det inte är fråga om en anmälan eller ett meddelande som avses i 27 § 1 mom. företagsinteckningslagen.

11 §

Domstolens anmälningsskyldighet

När en domstol i enlighet med 14 kap. 12 § har beslutat lägga ned stiftelsens verksamhet och förordnat en likvidator för stiftelsen eller när det för stiftelsen utsetts en god man i enlighet med 14 kap. 11 § eller förvaltningsrådsledamöter och styrelseledamöter eller en företrädare i enlighet med 12 kap. 20 §, ska domstolen utan dröjsmål meddela registermyndigheten detta för anteckning i registret.

Har det utfärdats offentlig stämning på en stiftelses borgenärer eller har stiftelsen försetts i konkurs eller har domstolen beslutat att konkursen ska läggas ned eller förfalla, eller har ett beslut om försättande i konkurs upphävts, ska domstolen utan dröjsmål meddela registermyndigheten detta för anteckning i registret. Uppgifterna kan lämnas genom konkurs- och företagssaneringsregistrets förmedling enligt vad som föreskrivs genom förordning av justitieministeriet.

När slutredovisningen har godkänts i en konkurs, ska boförvaltaren utan dröjsmål göra anmälan om slutredovisningen till Rättsregistercentralen, som förmedlar uppgiften till registermyndigheten för anteckning i registret. Anmälan ska undertecknas av minst en boförvaltare.

Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs vid behov om domstolens skyldighet att göra anmälan om sina avgöranden som gäller en omständighet som införts i stiftelseregistret genom att registrera uppgifter om avgörandena i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till registermyndigheten. På registreringen och överföringen tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.

12 §

Språket i anmälan

En stiftelse får förutom på finska eller svenska ge in de handlingar och uppgifter som avses i denna lag till stiftelseregistret för offentliggörande även på andra språk. Av handlingarna ska då sändas en sådan officiell översättning som avses i 21 § 1 mom. i språklagen (423/2003).

Vid avvikelser mellan de handlingar och uppgifter som offentliggjorts på registrets officiella språk samt den på frivillig basis offentliggjorda översättningen får den på frivillig basis offentliggjorda översättningen inte åberopas mot tredje man. Tredje man får dock åberopa en på frivillig basis offentliggjord översättning, om inte stiftelsen visar att han eller hon hade kännedom om den version som varit föremål för det obligatoriska offentliggörandet.

13 §

Rättelse av fel

Är en anmälan bristfällig eller konstaterar registermyndigheten något annat hinder för registrering, ska den som gjort anmälan ges en skälig tid att avhjälpa den brist som finns i handlingen, ge en förklaring och lägga fram utredning samt samtidigt upplysas om att anmälan kan anses ha förfallit, om tidsfristen inte följs.

Föreligger hinder för registrering även efter det att det utlåtande som avses i uppmaningen har getts in, ska registrering vägras. Registermyndigheten kan dock ge en ny uppmaning, om det finns anledning till det.

14 §

Uppdatering av uppgifter

Registermyndigheten har rätt att vid behov uppdatera sina register med uppgifter ur befolkningsdatasystemet och att granska per-

sonuppgifterna för de personer som nämns i anmälningarna och bilagorna till dem för att kunna konstatera att uppgifterna är riktiga.

Registermyndigheten har rätt att uppdatera stiftelsernas kontaktinformation med uppgifter ur företags- och organisationsdatasystemet.

15 §

Talan om hävande av registeranteckning och om ersättande av skada

Bestämmelser om förbud mot användning av stiftelsens namn samt om hävande av registrering av namn finns i 2 kap. 5 §.

Den som anser att någon annan anteckning i stiftelseregistret än en sådan som gäller stiftelsens namn medför olägenhet, får vid en domstol som avses i 10 kap. 1 § i rättegångsbalken föra talan mot stiftelsen om hävande av registeranteckningen och ersättande av skadan.

16 §

Avförande av registeranteckning ur registret

Sedan det genom ett lagakraftvunnet avgörande har konstaterats att anteckning inte borde ha gjorts i registret eller att ett registrerat beslut är ogiltigt eller att en viss i registret antecknad uppgift annars är oriktig, ska registermyndigheten avföra anteckningen ur registret.

Domstolen ska till registermyndigheten ge in en kopia av ett lagakraftvunnet avgörande i de ärenden som avses här.

Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs vid behov om domstolens skyldighet att göra anmälan om avgöranden som avses i 1 mom. genom att registrera uppgifter om avgörandena i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till registermyndigheten. På registreringen och överföringen tillämpas lagen om justitieför-

valtningens riksomfattande informationssystem och vad som föreskrivs med stöd av den.

17 §

Registeranteckningars rättsverkan

Uppgifter som enligt denna lag har antecknats i stiftelseregistret ska anses ha kommit till tredje mans kännedom. Har mindre än 16 dagar förflutit från registreringen, kan en registrerad omständighet dock inte åberopas gentemot tredje man, om han visar att han inte kan ha haft vetskap om den.

Innan registreringen skett, kan en omständighet som borde ha antecknats i stiftelseregistret inte åberopas mot någon annan än den som visas ha haft vetskap om den.

Skiljer sig en omständighet som antecknats i registret från en omständighet som framgår av akten för en stiftelse som införts i registret, kan tredje man åberopa den registrerade omständigheten, om det inte visas att han haft vetskap om den omständighet som framgår av akten.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om anteckning i registret gäller även avförande av registeranteckning ur registret.

18 §

Felaktig registeranteckning om en företrädare

Fel som skett vid tillsättandet av en i registret antecknad person som är behörig att företräda en stiftelse kan efter registreringen åberopas gentemot tredje man endast om det kan visas att han haft vetskap om felet.

19 §

Fullgörande av anmälningsskyldigheten

I fråga om anmälningar och meddelanden till stiftelseregistret gäller förutom vad som

anges i denna lag och i 10, 11 och 19 § i företags- och organisationsdatalagen vad som föreskrivs om dem någon annanstans i lag.

När en anmälan har lämnats till registermyndigheten eller Skatteförvaltningen anses stiftelsens anmälningsskyldighet enligt denna eller någon annan lag ha blivit fullgjord.

20 §

Förhandsgranskning

Registermyndigheten kan på ansökan av en stiftelse eller dess stiftare på förhand granska stadgarna eller en ändring av dem (*förhandsgranskning*).

En ansökan om förhandsgranskning ska göras skriftligen. Stadgarna eller en ändring av dem ska bifogas ansökan.

Beslut som har meddelats vid förhandsgranskningen är bindande, utom när stiftelsen har ändrat de förhandsgranskade stadgarna eller stadgeändringarna så att ny granskning behövs. Beslutet gäller två år från meddelandet.

Oberoende av förhandsgranskning ska grund- och ändringsanmälningar göras så som anges ovan. I anmälan ska också nämnas förhandsgranskningsbeslutet och till vilka delar ändringar har gjorts i stadgarna efter förhandsgranskningen.

Har stiftelsen godkänt en förhandsgranskad stadgeändring oförändrad, kan den besluta att de förhandsgranskade stadgarna ska tillämpas på stiftelsens interna verksamhet under den tid förhandsgranskningsbeslutet gäller, även om stadgeändringen inte ännu har registrerats.

21 §

Ändringssökande

Ändring i ett beslut av registermyndigheten genom vilket registrering vägrats får sökas genom besvär på det sätt som föreskrivs i lagen om Patent- och registerstyrelsen (578/2013). Ett beslut om avslag på en ansökan om förhandsgranskning enligt 20 § får dock inte överklagas genom besvär.

22 §

Närmare bestämmelser och föreskrifter

Närmare bestämmelser om den utredning som ska fogas till anmälan, om registret och förandet av det, om utfärdande av registerutdrag och kopior samt andra bestämmelser om verkställigheten av detta kapitel utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreskrifter om tekniska detaljer i anslutning till registerföringen kan meddelas genom registermyndighetens beslut.

23 §

Rätt att få uppgifter av Skatteförvaltningen

För skötseln av de uppgifter som gäller avförande ur stiftelseregistret och som anges i 12 kap. 4 § har registermyndigheten trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran få uppgifter av Skatteförvaltningen om huruvida specificerade stiftelser har bedrivit verksamhet enligt Skatteförvaltningens registeruppgifter.

14 kap.

Tillsyn över stiftelser

1 §

Offentlig tillsyn

Registermyndigheten ska övervaka att en stiftelses verksamhet bedrivs med iakttagande av denna lag och bestämmelserna i stiftelsens stadgar.

2 §

Registermyndighetens rätt att få uppgifter av stiftelsen

Stiftelsen ska utan obefogat dröjsmål till registermyndigheten lämna de uppgifter och

redogörelser som registermyndigheten ber om och som behövs för fullgörande av dess lagstadgade tillsynsuppdrag. Motsvarande skyldighet har den som i en stiftelse har bestämmande inflytande enligt 1 kap. 5 § i bokföringslagen eller den som stiftelsen har bestämmande inflytande i.

Registermyndigheten kan för fullgörande av sitt lagstadgade tillsynsuppdrag meddela närmare föreskrifter om hur det bokslut och den verksamhetsberättelse som anges i 5 kap. 5 § samt de uppgifter som ingår i dem ska lämnas in samt om förfarandet i övrigt för lämnande av nämnda uppgifter.

Registermyndigheten har rätt att av stiftelsen avgiftsfritt få behövliga kopior av de handlingar och andra upptagningar som behövs för fullgörande av det angivna tillsynsuppdraget.

3 §

Rätt att få uppgifter av andra

Registermyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av följande personer få alla sådana uppgifter som de har om stiftelsen och som registermyndigheten behöver för att fullgöra sitt lagstadgade tillsynsuppdrag:

- 1) stiftelsens revisorer,
- 2) revisorer för dem som i enlighet med 1 kap. 5 § i bokföringslagen utövar bestämmande inflytande i stiftelsen,
- 3) revisorer för dem som stiftelsen i enlighet med 1 kap. 5 § i bokföringslagen har bestämmande inflytande i.

Registermyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att för en viss tillsynsåtgärd få för tillsynen relevanta uppgifter av andra än dem som avses ovan i denna paragraf, om de av grundad anledning kan antas innehålla information som är nödvändig för tillsynen.

4 §

Granskningsrätt

Registermyndigheten har, om det finns skäl till det för att utreda en omständighet som kommit fram vid tillsynen, rätt att på en stiftelses verksamhetsställe granska handlingar och andra upptagningar samt datasystem som gäller stiftelsens verksamhet och förvaltning, i den utsträckning som behövs för att registermyndigheten ska kunna fullgöra sitt lagstadgade tillsynsuppdrag.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om stiftelse gäller också en sammanslutning och stiftelse som i egenskap av ombud för en stiftelse eller annars på uppdrag av en stiftelse sköter uppgifter med anknytning till dess verksamhet, bokföring, datasystem, riskhantering eller interna kontroll.

Registermyndigheten har dessutom trots sekretessbestämmelserna rätt att av personer, sammanslutningar och stiftelser som avses i 3 § för granskning få handlingar och upptagningar som innehåller information av det slag som avses i 3 §.

Den som utför granskningen har rätt att i den omfattning som granskningen kräver få tillträde till lokaler och områden som är i stiftelsens besittning eller användning och där omständigheterna är av betydelse för tillsynen över stiftelsens verksamhet. Granskning får inte utföras i utrymmen som används för boende av permanent natur.

Vid granskningen ska bestämmelserna i 39 § i förvaltningslagen (434/2003) iakttas.

5 §

Undantag från rätten att få uppgifter och granska när det gäller rättegångsombud, rättegångsbiträden och advokater

Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan i detta kapitel har registermyndigheten inte rätt att av en advokat som avses i lagen om advokater (496/1958) eller av dennes biträde få uppgifter och handlingar om advokatens klienter eller att granska dem och inte heller av någon annan få uppgifter och handlingar som erhållits i samband med uppdrag som rättegångsombud eller rättegångsbiträde eller att granska dem. Som sådana uppdrag räknas utöver egentliga rättegångsrelaterade uppdrag juridisk rådgivning om klienters

rättsliga ställning vid förundersökning till följd av brott eller vid annan behandling av ärenden före rättegång eller juridisk rådgivning för inledande eller undvikande av rättegång.

6 §

Revisorernas rätt att lämna uppgifter till registermyndigheten

En stiftelses revisorer kan underrätta registermyndigheten om sådana omständigheter eller beslut i fråga om stiftelsen som de i sitt uppdrag har fått kännedom om. Revisorerna kan också ge in till registermyndigheten en kopia av ett revisionsprotokoll som avses i 16 § i revisionslagen.

En revisor som har handlat i god tro blir inte ansvarig för ekonomisk skada som eventuellt orsakas av åtgärder som avses i denna paragraf.

7 §

Anlitande av utomstående sakkunniga

Registermyndigheten kan för en utredning som behövs för tillsynen över en stiftelse och som kräver särskild sakkunskap eller för förrättande av särskild granskning anlita en revisor eller en annan utomstående sakkunnig. Den sakkunnige kan på registermyndighetens begäran bistå registermyndigheten också vid granskning enligt 4 §, eller så kan registermyndigheten av särskilda skäl bemyndiga den sakkunnige att förrätta granskning enligt 4 §. Den sakkunnige har de rättigheter som anges i 2—4 § vid utförandet av uppdraget. På den sakkunnige tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppdrag som avses i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen.

Den sakkunnige ska ha sådan kännedom om stiftelseverksamhet, bokföring eller rättsliga frågor som är tillräcklig med hänsyn till uppdragets art och omfattning.

Registermyndigheten kan avtala med den sakkunnige om dennes arvode.

Registermyndigheten får bestämma att arvodet ska betalas av stiftelsens medel, om det finns någon särskild med stiftelsens verksamhet sammanhängande orsak till att anlita en sakkunnig. Arvodet ska motsvara den allmänna arvodesnivån inom branschen. Om arvodet inte kan tas ut hos stiftelsen ska det betalas av registermyndigheten.

8 §

Erhållande av uppgifter från andra myndigheter

Registermyndigheten har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållandet av uppgifter rätt att av myndigheter och andra som sköter offentliga uppdrag på begäran få sådana uppgifter om stiftelsen och om dem som ingår i stiftelsens i 1 kap. 8 § avsedda närståendekrets som är nödvändiga med avseende på den stiftelse-tillsyn som det föreskrivs om i detta kapitel. Uppgifterna kan hämtas genom en teknisk anslutning utan samtycke av den vars intressen sekretessen är avsedd att skydda.

9 §

Åläggande, förbud och underlåtelse att ge in årsrapport

Registermyndigheten kan, om stiftelsens beslut, åtgärder eller förfaranden står i strid med denna lag eller stiftelsens stadgar,

1) ålägga stiftelsen att vidta åtgärder för att åstadkomma en rättelse, eller

2) förbjuda att ett felaktigt beslut verkställs.

Det kan bestämmas att ett åläggande eller förbud ska verkställas även om det överklagas.

Registermyndigheten kan för att förstärka åläggandet eller förbudet förelägga stiftelsens förvaltningsrådsledamöter eller styrelseledamöter eller verkställande direktör vite. Om skyldigheten enligt 5 kap. 5 § att lämna en årsrapport inte fullgörs kan registermyndigheten vid vite förplikta verkställande direktö-

ren och en styrelseledamot att inom utsatt tid fullgöra denna skyldighet. Beslut om föreläggande av vite får inte överklagas genom separata besvär. Bestämmelser om föreläggande och utdömande av vite finns till övriga delar i viteslagen (1113/1990).

10 §

Entledigande av förvaltningsrådet och styrelsen

Domstolen på stiftelsens hemort kan på ansökan av registermyndigheten entlediga förvaltningsrådet, styrelsen eller en ledamot i dessa organ från deras uppdrag, om organet eller ledamoten fortgående eller bedömt som en helhet grovt brutit mot denna lag eller stiftelsens stadgar.

Det kan bestämmas att ett beslut om att entlediga förvaltningsrådet, styrelsen eller ledamöter i dessa ska verkställas även om det överklagas.

11 §

Förordnande av gode män samt deras uppgifter

Om stiftelsens förvaltningsråd eller styrelse i enlighet med 10 § entledigas från sitt uppdrag eller om stiftelsen i en situation enligt 10 § konstateras sakna beslutför styrelse eller beslutfört förvaltningsråd, ska domstolen samtidigt förordna en eller flera gode män att sköta stiftelsens angelägenheter till dess en ny styrelse eller ett nytt förvaltningsråd har valts enligt stiftelsens stadgar.

När stiftelsen i övrigt konstateras sakna beslutfört förvaltningsråd eller beslutför styrelse, kan registermyndigheten förordna en eller flera gode män att sköta stiftelsens angelägenheter till dess ett nytt förvaltningsråd eller en ny styrelse har valts enligt stiftelsens stadgar.

Om det förvaltningsråd eller den styrelse som utses kompletterar sig själva eller om ett

nytt förvaltningsråd eller en ny styrelse i de fall som avses i 1 eller 2 mom. inte kan utses i den ordning som stadgarna föreskriver, ska gode männen utan ogrundat dröjsmål hos den tingsrätt inom vars domkrets stiftelsens hemort finns ansöka om tillsättande av ett nytt förvaltningsråd eller en ny styrelse för stiftelsen. När ledamöter i förvaltningsrådet och styrelsen förordnas ska om möjligt bestämmelserna i stiftelsens stadgar om förvaltningsrådets och styrelsens sammansättning, ledamöternas behörighet och mandattidens längd beaktas.

Om gode männen inte utan ogrundat dröjsmål ser till att en ansökan enligt 3 mom. görs, kan registermyndigheten hos tingsrätten på stiftelsens hemort ansöka om att ett förvaltningsråd eller en styrelse tillsätts eller att gode männen byts ut.

På gode män tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om förvaltningsrådet och dess ledamöter eller styrelsen och dess ledamöter, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. Genom beslutet om förordnande av gode män återkallas de rättigheter att företräda stiftelsen som enligt 3 kap. 23 § har getts en namngiven person, om inte annat framgår av beslutet.

Gode männen har rätt till arvode av stiftelsens medel för utförandet av sina uppgifter. Arvodet ska motsvara den allmänna arvodesnivån inom branschen. Registermyndigheten kommer överens med gode männen om storleken på eller om grunderna för arvodet. Om arvodet inte kan indrivs hos stiftelsen ska det betalas av registermyndigheten.

Det kan bestämmas att ett beslut om förordnande av gode män ska verkställas även om det överklagas.

12 §

Upplösning av stiftelse

Om en stiftelses verksamhet fortgående och väsentligt stått i strid med lag eller stadgarna, kan den tingsrätt inom vars domkrets stiftelsens hemort finns på ansökan av registermyndigheten bestämma att stiftelsen genast ska upplösas.

Om tingsrätten bestämmer att stiftelsen ska upplösas, ska den utse en eller flera likvidatorer för att sköta likvidationsförfarandet enligt 12 kap. Likvidationen börjar när domstolens beslut om upplösning har vunnit laga kraft.

Det kan bestämmas att ett beslut om att utse likvidatorer ska verkställas även om det överklagas. Domstolen får även bestämma att likvidatorerna omedelbart ska överta besittningen av stiftelsens egendom, även om beslutet om upplösning av stiftelsen inte har vunnit laga kraft.

På likvidatorerna tillämpas vad som föreskrivs om styrelsen och dess ledamöter.

Genom beslutet om att utse likvidatorer upphör förvaltningsrådets och styrelsens behörighet i stiftelsen och genom beslutet återkallas de rättigheter att företräda stiftelsen som enligt 3 kap. 23 § har getts en namngiven person, om inte annat framgår av beslutet.

Likvidatorerna har rätt till arvode av stiftelsens medel för utförandet av sina uppgifter. Arvodet ska motsvara den allmänna arvodesnivån inom branschen. Registermyndigheten kommer överens med likvidatorerna om storleken på eller om grunderna för arvodet. Om arvodet inte kan indrivras hos stiftelsen ska det betalas av registermyndigheten.

13 §

Anmälan till förundersökningsmyndigheten och åklagaren

Om det finns skäl att misstänka att en ledamot av förvaltningsrådet eller av styrelsen eller verkställande direktören i sitt uppdrag har gjort sig skyldig till en straffbar handling, kan registermyndigheten anmäla saken till förundersökningsmyndigheten så att denne kan utreda huruvida ett brott har begåtts.

Om det finns sannolika skäl att misstänka att en ledamot av förvaltningsrådet eller av styrelsen i sitt uppdrag har gjort sig skyldig till en straffbar handling, kan registermyndigheten underrätta åklagaren så att denne kan väcka åtal i saken vid den tingsrätt inom vars domkrets stiftelsens hemort finns.

14 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Till den del annat inte följer av denna lag, finns bestämmelser om offentligheten för handlingar och uppgifter som inlämnats till registermyndigheten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Registermyndigheten kan trots sekretessbestämmelserna lämna ut sekretessbelagda uppgifter till förundersökningsmyndigheten och åklagaren för utredning av brott och för väckande av åtal, samt till domstolen för handläggning av ett ärende som gäller stiftelsen.

15 §

Tillsynsavgift för stiftelser

Bestämmelser om tillsynsavgift för stiftelser finns i lagen om tillsynsavgifter för stiftelser (1048/2013).

16 §

Ändringssökande

Registermyndighetens beslut om åläggande eller förbud enligt 9 §, förordnande av gode män enligt 11 § 2 mom. eller något annat avgörande enligt 5 § i förvaltningsprocesslagen (586/1996) som träffats med stöd av denna lag får överklagas genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol i enlighet med förvaltningsprocesslagen. I beslutet kan bestämmas att det ska iaktas även om det överklagas.

Registermyndighetens beslut om ansökan om entledigande av förvaltningsrådet eller styrelsen eller ledamöter i dessa enligt 10 §, ansökan om tillsättande av förvaltningsråd eller styrelse enligt 11 § 4 mom., ansökan om upplösning av stiftelse enligt 12 § eller anmälan om förundersökning eller väckande av åtal enligt 13 § får inte överklagas separat.

Twistemål som gäller arvode enligt 7 § 4 mom., arvode till gode män enligt 11 § 6 mom. eller arvode till likvidatorer enligt 12 § 6 mom. kan prövas också av tingsrätten på stiftelsens hemort trots det som bestäms i 10 kap. i rättegångsbalken.

AVDELNING VI

Ikraftträdande

15 kap.

Ikraftträdande

1 §

Ikraftträdande

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms särskilt genom lag.

2.

Lag

om införande av stiftelselagen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Ikraftträdande av stiftelselagen

Stiftelselagen (/), nedan *den nya lagen*, träder i kraft den 1 juli 2015. Genom den nya lagen upphävs lagen om stiftelser (109/1930), nedan *den gamla lagen*.

Den nya lagen tillämpas också på stiftelser som har bildats före lagens ikraftträdande, om inte annat följer av denna lag.

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till en bestämmelse i den gamla lagen eller annars avses en bestämmelse i den gamla lagen, ska den bestämmelse i den nya lagen tillämpas som har trätt i stället för bestämmelsen i den gamla lagen.

2 §

Ekonomisk fördel för närståendekretsen

Om ändamålet för en stiftelse enligt en stadgebestämmelse som registrerats före den

nya lagens ikraftträdande är att bereda sådan ekonomisk fördel för någon i närståendekretsen som är tillåten enligt 5 § 3 mom. i den gamla lagen och förbjuden enligt 1 kap. 2 § i den nya lagen under andra förutsättningar än de som anges i 1 kap. 9 § 2 mom. i den nya lagen, ska 5 § 3 mom. i den gamla lagen tillämpas på stiftelsen till utgången av 2034, om inte bestämmelsen före det ändrats i enlighet med den nya lagen eller strukits.

Om den som med stöd av en stiftelseurkund som upprättats före den nya lagens ikraftträdande eller med stöd av en stadgebestämmelse som registrerats eller villkoren i en donation som gjorts före ikraftträdandet har överlåtit tillgångar till en stiftelse med sådana förbehåll om rättigheter i förmögenheten som anges i 1 kap. 3 § 2 eller 3 mom. i den nya lagen, ska en sådan bestämmelse upphöra att gälla den 31 december 2034, om bestämmelsen inte har strukits före det.

En förmånstagare som uppfyller kraven i en stadgebestämmelse enligt 1 eller 2 mom. eller med donationsvillkor som avses i de

momenten kan inte bytas efter det att den nya lagen trätt i kraft. En sådan bestämmelse kan dock strykas.

3 §

Bildande av stiftelse

På bildande och registrering av en stiftelse tillämpas den gamla lagen, om stiftelseurkunden har undertecknats före den nya lagens ikraftträdande, förutsatt att registreringshandlingar enligt 13 kap. 5 § i den nya lagen inte sänds till registermyndigheten.

Stiftaren kan efter det att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft besluta att iaktta den nya lagen vid bildandet av stiftelsen och anmäla stiftelsen för registrering före den nya lagens ikraftträdande. En sådan stiftelse får registreras när den nya lagen har trätt i kraft.

Har det i ett testamente bestämts om bildande av en stiftelse, ska den nya lagen, med avvikelser från 1 mom., tillämpas på bildandet, om anmälan om bildande görs efter det att den nya lagen har trätt i kraft.

4 §

Stiftelsens stadgar

I stället för en sådan bestämmelse i stiftelsens stadgar som strider mot den nya lagen ska den nya lagen tillämpas, om inte annat följer av denna lag. En ändring av en mot den nya lagen stridande bestämmelse i stadgarna så att den stämmer överens med den nya lagen ska anmälas för registrering samtidigt som andra ändringar av stadgarna anmäls för registrering, dock inom tre år efter denna lags ikraftträdande. Registermyndigheten kan förena stiftelsens förpliktelse med vite.

Stadgebestämmelser som strider mot den nya lagen och som anmälts för registrering efter den nya lagens ikraftträdande kan inte registreras, om inte annat följer av denna lag.

Stiftelsen kan efter det att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft, med iakttagande av den gamla lagen besluta att ändra sina stadgar i överensstämmelse med den nya lagen. Beslutet kan anmälas för

registrering före den nya lagens ikraftträdande och registreras så att ändringen av stadgarna träder i kraft samma dag som den nya lagen. Detsamma gäller en registeranmälan om verkställande direktören och förvaltningsrådet.

5 §

Stiftelsens namn

När den nya lagen träder i kraft registrerar registermyndigheten förkortningen ”sr” efter namnet på en stiftelse som har registrerats under den gamla lagens giltighetstid.

6 §

Verkställande direktör

I stadgarna för en stiftelse som har registrerats när den gamla lagen var i kraft är det möjligt att beträffande verkställande direktören ta in ett sådant annat allmänt använt uttryck för ledaren av stiftelsens dagliga verksamhet som ingår i en stadgebestämmelse som registrerades under den gamla lagens giltighetstid. Av stadgarna ska då tydligt framgå att uttrycket avser en sådan verkställande direktör som det bestäms om i den nya lagen.

Om stiftelsens stadgar innehåller sådana bestämmelser om stiftelsens direktör som strider mot den nya lagen, ska bestämmelserna ändras så att de stämmer överens med bestämmelserna i den nya lagen.

7 §

Styrelse

Om styrelseledamöter i en annan privaträttslig stiftelse eller sammanslutning med stöd av en bestämmelse som tagits in i stiftelsens stadgar när den gamla lagen var i kraft är styrelseledamöter i stiftelsen, upphör mandattiden för dem som med stöd av stadgebestämmelsen är styrelseledamöter i stiftelsen senast [vid utgången av år 2015], och i stället

för en sådan stadgebestämmelse väljer den i stadgebestämmelsen avsedda stiftelsen eller sammanslutningen ledamöterna i stiftelsens styrelse.

Begränsningarna i 3 kap. 11 § i den nya lagen tillämpas inte på en mandattid som börjar före den nya lagens ikraftträdande.

8 §

Förvaltningsråd

Bestämmelserna om förvaltningsråd i den nya lagen tillämpas på ett organ som utser majoriteten av ledamöterna i stiftelsens styrelse och som baserar sig på en stadgebestämmelse som har registrerats före den nya lagens ikraftträdande. Tillämpningen av den nya lagens bestämmelser om förvaltningsråd på organet ska anmälas för registrering inom tre år efter det att den nya lagen har trätt i kraft. På ett sådant organ tillämpas den gamla lagens 10 a §, tills organet har registrerats som förvaltningsråd enligt den nya lagen eller tre år har förflutit efter den nya lagens ikraftträdande.

Om stiftelsens stadgar innehåller sådana bestämmelser om förvaltningsrådet som strider mot den nya lagen, ska bestämmelserna och organets namn ändras så att de stämmer överens med bestämmelserna i den nya lagen.

Det som i 3 kap. 19 § 1 mom. i den nya lagen föreskrivs om uppgifter i anslutning till tillsynen tillämpas på förvaltningsrådet efter tre år från det att den nya lagen har trätt i kraft, om inte förvaltningsrådet beslutar annat eller det bestäms annat i stiftelsens stadgar om en tidigare tidpunkt.

9 §

Skadeståndsansvar för en ledamot i ett organ som anges i stiftelsens stadgar

Det som i 1 kap. 4 §, 8 kap. och 10 kap. i den nya lagen föreskrivs om stiftelseledningens uppgifter, skadeståndsansvar och straffansvar tillämpas på ledamöter samt sådana funktionärer som inte är arbetstagare, i organ i fråga om vilka det enligt 10 a § i den gamla lagen tagits in bestämmelser i stiftel-

sens stadgar före den nya lagens ikraftträdande.

10 §

Bokslut och verksamhetsberättelse

Det som i 5 kap. 2 och 3 § i den nya lagen föreskrivs om uppgifter som ska ingå i verksamhetsberättelsen och i 5 kap. 4 § om koncernbokslut tillämpas på bokslutet senast för den första räkenskapsperiod som inleds efter år 2014.

11 §

Fusion

På fusion tillämpas den gamla lagen, om en ansökan om fusionstillstånd lämnas in till registermyndigheten före den nya lagens ikraftträdande. I annat fall tillämpas den nya lagen på fusion.

Stiftelser kan efter det att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft besluta att iakta den nya lagen vid fusion av stiftelser. Fusionsplanen får anmälas för registrering före den nya lagens ikraftträdande. En sådan fusionsplan får registreras när den nya lagen har trätt i kraft.

12 §

Upplösning av stiftelse

På upplösning av en stiftelse tillämpas den gamla lagen, om en ansökan om upplösning lämnas in till registermyndigheten före den nya lagens ikraftträdande. I annat fall tillämpas den nya lagen på upplösning av stiftelsen.

Stiftelsen kan efter det att den nya lagen har stadfästs men innan den träder i kraft besluta att iakta den nya lagen vid upplösning av stiftelsen. Ett beslut om likvidation får anmälas för registrering före den nya lagens ikraftträdande. Ett sådant beslut får registreras när den nya lagen har trätt i kraft.

Det som föreskrivs i 12 kap. 14 § 2 mom. i den nya lagen tillämpas inte på en stiftelse som har registrerats före lagens ikraftträdan-

de, om det i stiftelsens registrerade stadgar före den nya lagens ikraftträdande har bestämts att tillgångarna ska överlåtas till någon i den närståendekrets som avses i 1 kap. 8 § i den nya lagen vid upplösning av stiftelsen.

Vid beräkning av den tid som avses i 12 kap. 4 § 1 mom. 2 punkten i den nya lagen ska också den tid som löpt före den nya lagens ikraftträdande beaktas.

13 §

Avgörande av tvister

På tvistemål som inletts före den nya lagens ikraftträdande tillämpas bestämmelserna om behörig domstol i den gamla lagen i den lydelse de hade vid den nya lagens ikraftträdande.

14 §

Förfarande som ska tillämpas på registrering

På sådana beslut av ett organ i en stiftelse som fattas före den nya lagens ikraftträdande och på registreringar i samband med besluten samt på förfarandet i övrigt ska den gamla lagen tillämpas, om inte annat följer av denna lag.

15 §

Tillsyn

Det som i 14 kap. i den nya lagen föreskrivs om tillsyn tillämpas efter det att den nya lagen har trätt i kraft, även om ett ärende som gäller tillsyn har inletts hos registermyndigheten före den nya lagens ikraftträdande.

16 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den

20 .

3.

Lag**om ändring av 19 kap. 1 § i ärvdabalken**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 19 kap. 1 § i ärvdabalken (40/1965), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lag
 209/1983, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

1 §	_____
_____	Denna lag träder i kraft den 20 .
Ansökan kan göras också av en i 2 kap. 7 § i stiftelselagen (/) avsedd testamentsex- ekutor. _____	

4.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om företagssanering**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om företagssanering (47/1993) 2 § 1 och 2 mom. som följer:

2 §	1) kreditinstitut som avses i kreditinsti- tutslagen (121/2007),
<i>Tillämpningsområde</i>	2) försäkrings- eller pensionsanstalter,
Saneringsförfarande kan tillämpas på en- skilda näringsidkare, öppna bolag, komman- ditbolag, aktiebolag, andelslag och bostads- aktiebolag samt på föreningar och stiftelser som bedriver ekonomisk verksamhet. Med näringsidkare avses i denna lag även den som utövar yrke eller idkar gårdsbruk eller fiske.	3) bolag, andelslag eller stiftelser i likvida- tion; en depositionsbank kan emellertid vara föremål för saneringsförfarande på det sätt som föreskrivs i lagen om temporärt avbry- tande av en depositionsbanks verksamhet (1509/2001). _____
Saneringsförfarandet gäller inte _____	Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 9 § i revisionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i revisionslagen (459/2007) 9 §, sådan den lyder i lag 1534/2009, som följer:

9 §

Myndighetens skyldighet att förordna revisor

Regionförvaltningsverket ska på anmälan förordna en behörig revisor för en sammanslutning, om

1) en revisor inte har valts enligt denna eller någon annan lag,

2) en revisor inte har behörighet enligt 3 § eller inte är oberoende enligt 24 eller 25 §, eller

3) en föreskrift i bolagsordningen, stadgar eller bolagsavtalet om antalet revisorer eller deras behörighet inte har iakttagits.

Regionförvaltningsverket ska begära utlåtande av Centralhandelskammarens revisionsnämnd i ett ärende som avses i 1 mom. 2 punkten och som gäller oberoende innan ärendet avgörs.

Anmälan kan i de fall som nämns ovan i denna paragraf göras av vem som helst. Styrelsen, ett därmed jämförbart organ eller en bolagsman är skyldig att göra anmälan, om inte den som ska välja revisor utan dröjsmål väljer en behörig revisor. En tyst bolagsman i

ett kommanditbolag är dock inte skyldig att göra anmälan.

Innan ett förordnande enligt denna paragraf ges ska sammanslutningens styrelse, motsvarande organ eller bolagsmännen höras. Förordnandet kan verkställas utan att det vunnit laga kraft. Förordnandet gäller tills en revisor i föreskriven ordning valts för sammanslutningen i stället för den revisor som regionförvaltningsverket förordnat. Ett förordnande kan inte ges efter det att bokslutet för räkenskapsperioden i fråga har fastställts och beslutet om det har vunnit laga kraft.

Trots vad som föreskrivs ovan förordnar Patent- och registerstyrelsen en revisor för en stiftelse i de fall som avses i denna paragraf. Bestämmelserna om regionförvaltningsverket i denna paragraf ska då tillämpas på Patent- och registerstyrelsen, och bestämmelserna om en sammanslutning, dess styrelse, stadgar och bolagsordning tillämpas på en stiftelse, , dess styrelse och stadgar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 11 och 27 § i företagsinteckningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i företagsinteckningslagen (634/1984) 11 § 2 mom. och 27 § 2 mom., sådana de lyder, 11 § 2 mom. i lag 1493/2001 och 27 § 2 mom. i lag 431/2013, som följer:

11 §

Förändringar som gäller näringsidkare

—————
 I samband med fusion av ett samfund eller en stiftelse eller delning av ett aktiebolag eller andelslag gäller beträffande företagsinteckningens bestånd och den förmånsrätt som inteckningen medför det som bestäms i lagen om samfundet eller stiftelsen i fråga.

27 §

Avförande av företagsinteckning ur registret

—————
 Registermyndigheten kan avföra en företagsinteckning ur registret, om anteckningarna om den näringsidkare i vars egendom fö-

retagsinteckningen har fastställts avförs ur handelsregistret på det sätt som avses i 24 § i handelsregisterlagen (129/1979). En företagsinteckning som har fastställts i ett aktiebolags eller andelslags egendom kan avföras sedan tio år förflutit från det att bolaget eller andelslaget har avregistrerats på basis av 20 kap. 2 § i aktiebolagslagen eller 23 kap. 2 § i lagen om andelslag. En företagsinteckning som har fastställts i en stiftelses egendom kan avföras sedan tio år har förflutit från det att stiftelsen har avregistrerats ur stiftelseregistret på basis av 12 kap. 2 § i stiftelselagen (/). Innan inteckningen av den orsak som avses i detta moment avförs ur registret ska registermyndigheten bereda kända inteckningshavare tillfälle att bli hörda.

—————
 Denna lag träder i kraft den

20 .

7.

Lag**om ändring av 92 § i sparbankslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sparbankslagen (1502/2001) 92 § 2 och 3 mom. som följer:

92 §

— — — — —
 Då det beslutas att en sparbank ska ombildas till en stiftelse ska samtidigt godkännas en sådan stiftelseurkund som avses i 2 kap. 1 § i stiftelselagen (/) och stadgar för stiftelsen enligt 2 kap. 3 § i den lagen.

En sparbank ska så som det föreskrivs i 13 kap. 2 § i stiftelselagen anmäla till regis-

termyndigheten om att sparbanken ombildas till en stiftelse. Registermyndigheten ska registrera stiftelsen med iakttagande av vad som i den lagen föreskrivs om registrering av stiftelser.

— — — — —

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag**om upphävande av 1 § 2 mom. i lagen om tillsynsavgift för stiftelser**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Genom denna lag upphävs 1 § 2 mom. i lagen om tillsynsavgift för stiftelser (1048/2013).

2 §

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 26 b § i lagen om bostadsrättsbostäder**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bostadsrättsbostäder (650/1990) 26 b § 4 mom., sådant det lyder i lag 1608/2009, som följer:

26 b §

*Disponibla medel för inlösen och ansvar för
 felaktig inlösning*

—————
 Har sådana medel använts för inlösning av bostadsrätter som enligt denna lag inte får användas, är ägarsamfundets styrelse och, om utdelningen av medel grundar sig på en oriktig balansräkning, den revisor som deltagit i fastställandet eller granskningen av balansräkningen skyldig att enligt 51 § i revisionslagen (459/2007) ersätta ägarsamfundet för skada som uppkommit på detta sätt. Bestämmelser om straff för aktiebolagsbrott finns i 25 kap. 1 § i aktiebolagslagen

(624/2006) samt om straff för bostadsaktiebolagsbrott och bostadsaktiebolagsförseelse i 27 kap. 1 och 2 § i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009). Är ägaren en bostadsrättsförening tillämpas dessutom vad som bestäms i 76 § i lagen om bostadsrättsföreningar. Bestämmelser om straff för bostadsrättsföreningsförseelse finns i 83 § i lagen om bostadsrättsföreningar. Är ägaren en stiftelse tillämpas dessutom vad som bestäms i 8 kap. 1 § i stiftelselagen (/). Bestämmelser om straff för stiftelsebrott och stiftelseförseelse finns i 10 kap. 1 och 2 § i stiftelselagen.

—————
 Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Patent- och registerstyrelsen (578/2013) 2 § 1 mom. som följer:

2 §

Uppgifter

Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för

integrerade kretsar, nyttighetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, företagsinteckning, handelsregistret, föreningsregistret och stiftelseregistret samt ärenden som gäller tillsyn över stiftelser, offentliggörande av bokslutshandlingar och firma enligt stiftelselagen

och tillhandahåller informationstjänster i an-
slutning till dessa uppgifter.

Denna lag träder i kraft den

20 .

11.

Lag

om ändring av 43 § i yrkeshögskolelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i yrkeshögskolelagen (351/2003) 43 § som följer:

43 §

Förhållande till annan lagstiftning

iakttas vad som bestäms i kommunallagen,
lagen om aktiebolag (624/2006) och stiftelse-
lagen (/).

I fråga om ärenden som faller inom behö-
righeten för en yrkeshögskolas huvudman

Denna lag träder i kraft den

20 .

12.

Lag

om ändring av 1 § i universitetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 1 § 3 mom., sådant det lyder i lag 414/2012, som föl-
jer:

1 §

Tillämpningsområde

versitetet och Tammerfors tekniska universi-
tet (*stiftelseuniversitet*) tillämpas utöver den-
na lag även stiftelselagen (/).

De universitet som avses i 2 mom. 1—
12 punkten är offentligrättsliga inrättningar
(*offentligrättsliga universitet*). På Aalto-uni-

Denna lag träder i kraft den

20

13.

Lag**om ändring av 10 § i lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen (634/2011) 10 § 1 mom. som följer:

10 §

Utnyttjande av registrerade uppgifter

Myndigheterna inom den offentliga förvaltningen ska sträva efter att ordna sin verksamhet så att de använder uppgifter som registrerats i de informationssystem som avses i denna paragraf, om myndighetens verksamhet förutsätter att dessa uppgifter används. Dessa informationssystem är

1) befolkningsdatasystemet enligt lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) och uppgifter enligt 7 § 1 mom. 1, 2 och 6 punkten i den lagen,

2) föreningsregistret enligt föreningslagen (503/1989),

3) handelsregistret enligt handelsregisterlagen (129/1979),

4) stiftelseregistret enligt stiftelselagen (/),

5) fastighetsdatasystemet enligt lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster (453/2002),

6) företags- och organisationsdatasystemet enligt företags- och organisationsdatalagen (244/2001).

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag**om ändring av 18 § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999)
 18 § 1 mom. 8 punkten, sådan den lyder i lag 988/2012, och
fogas till 18 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 259/2008, 504/2008, 525/2009,
 1500/2011 och 988/2012, en ny 9 punkt som följer:

18 §

*Skatteförvaltningens rätt att på eget initiativ
 lämna ut uppgifter*

Skatteförvaltningen kan utan hinder av sekretesskyldigheten på eget initiativ lämna ut beskattningsuppgifter jämte identifieringsuppgifter om den skattskyldige

ligt 26 § 3 mom. i lagen om tillfällig bank-
 skatt (986/2012),

9) till Patent- och registerstyrelsen sådana uppgifter om stiftelser samt om personer, sammanslutningar och stiftelser i närstående-kretsen enligt 1 kap. 8 § i stiftelselagen (/) som kan vara av betydelse för den stiftelse tillsyn som avses i 14 kap. 1 § i stiftelselagen.

8) till Finansinspektionen, då de beskattningsuppgifter som lämnas ut behövs för av-givande av utlåtande som gäller skyldigheten att betala bankskatt och skattegrunderna en-

Denna lag träder i kraft den

20 .

15.

Lag**om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010), 6 § 1 mom. 14 punkten, sådan den lyder i lag 1153/2013, och
fogas till 6 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1153/2013, en ny 15 punkt som följer:

6 §	ell godstransport på väg (693/2001) och kollektivtrafiklagen (869/2009),
<i>Syftet med fullgöranderapporter</i>	15) den tillsynsuppgift som anges i 14 kap. 1 § i stiftelselagen (/).
Fullgöranderapporter utarbetas till stöd för:	_____
_____	_____
14) beviljande och återkallande av trafik- tillstånd i enlighet med lagen om kommersi-	Denna lag träder i kraft den 20 .
_____	_____

Helsingfors den 25 september 2014

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*

*Bilaga
Parallelltext*

3.

Lag

om ändring av 19 kap. 1 § i ärvdabalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 19 kap. 1 § i ärvdabalken (40/1965), sådan paragrafen lyder delvis ändrad i lag 209/1983, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

På ansökan av dödsbodelägare skall rätten förordna, att boets egendom skall överlåtas till förvaltning av boutredningsman, samt utse någon att i sådan egenskap handhava förvaltningen. Har någon genom testamente blivit utsedd att såsom testamentsexekutor förvalta boet i stället för arvingarna och de universella testamentstagarna, skall förordnande utfärdas även på hans ansökan. Sådant förordnande kan sökas jämväl av den som erhållit legat eller äger rätt att föra talan om fullgörande av ändamålsbestämmelse, därest det prövas nödigt för legatets eller ändamålsbestämmelsens verkställande. Samma rätt tillkommer den, till vilken arvinge eller universell testamentstagare överlåtit sin andel i boet.

Ansökan kan göras också av sådan till bidrag berättigad person som inte är dödsbodelägare, om detta prövas vara behövligt för att krav på bidrag skall kunna uppfyllas.

Ansökan kan göras också av en i 2 kap. 7 § i stiftelselagen (/) avsedd testamentsexekutor.

Skall enligt testamente egendom vara undantagen bodelägarnas förvaltning, men är testamentsexekutor ej utsedd eller tillträder den utsedde ej uppdraget, skall rätten utfärda i 1 mom. avsett förordnande på ansökan av den, vars rätt är beroende av boutredningen, eller efter att eljest hava erhållit del av saken.

Beslut enligt denna paragraf må grundas
jämväl på testamente, som ej vunnit laga
kraft.

Denna lag träder i kraft den
20 .

4.

Lag**om ändring av 2 § i lagen om företagssanering**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om företagssanering (47/1993) 2 § 1 och 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

2 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

Saneringsförfarande kan tillämpas på enskilda näringsidkare, öppna bolag, kommanditbolag, aktiebolag, andelslag, bostadsaktiebolag eller föreningar som bedriver ekonomisk verksamhet. Med näringsidkare avses i denna lag även den som utövar yrke eller idkar gårdsbruk eller fiske.

Saneringsförfarandet gäller inte

- 1) kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen (1607/1993),
- 2) försäkrings- eller pensionsanstalter,
- 3) bolag eller andelslag i likvidation. En depositionsbank kan emellertid vara föremål för saneringsförfarande på det sätt som föreskrivs i lagen om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet (1509/2001).

Saneringsförfarande kan tillämpas på enskilda näringsidkare, öppna bolag, kommanditbolag, aktiebolag, andelslag *och* bostadsaktiebolag *samt på* föreningar *och stiftelser* som bedriver ekonomisk verksamhet. Med näringsidkare avses i denna lag även den som utövar yrke eller idkar gårdsbruk eller fiske.

Saneringsförfarandet gäller inte

- 1) kreditinstitut som avses i kreditinstitutslagen (121/2007),
- 2) försäkrings- eller pensionsanstalter,
- 3) bolag, andelslag *eller stiftelser* i likvidation; en depositionsbank kan emellertid vara föremål för saneringsförfarande på det sätt som föreskrivs i lagen om temporärt avbrytande av en depositionsbanks verksamhet (1509/2001).

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag**om ändring av 9 § i revisionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i revisionslagen (459/2007) 9 §, sådan den lyder i lag 1534/2009, som följer:

Gällande lydelse

9 §

Regionförvaltningsverkets skyldighet att förordna revisor

Regionförvaltningsverket ska på anmälan förordna en behörig revisor för en sammanslutning *eller stiftelse*, om

1) en revisor inte har valts enligt denna eller någon annan lag,

2) en revisor inte har behörighet enligt 3 § eller inte är oberoende enligt 24 eller 25 §, eller

3) en föreskrift i bolagsordningen, stadgar-
na eller bolagsavtalet om antalet revisorer el-
ler deras behörighet inte har iakttagits.

Regionförvaltningsverket ska begära utlå-
tande av Centralhandelskammarens revi-
sionsnämnd i ett ärende som avses i 1 mom.
2 punkten och som gäller oberoende innan
ärendet avgörs.

Anmälan kan i de fall som nämns ovan i
denna paragraf göras av vem som helst. Sty-
relsen, ett därmed jämförbart organ eller en
bolagsman är skyldig att göra anmälan, om
inte den som ska välja revisor utan dröjsmål
väljer en behörig revisor. En tyst bolagsman i
ett kommanditbolag är dock inte skyldig att
göra anmälan.

Innan ett förordnande enligt denna paragraf
ges ska sammanslutningens *eller stiftelsens*
styrelse, motsvarande organ eller bolagsmän-
nen höras. Förordnandet kan verkställas utan
att det vunnit laga kraft. Förordnandet gäller
tills en revisor i föreskriven ordning valts för
sammanslutningen *eller stiftelsen* i stället för
den revisor som regionförvaltningsverket för-
ordnat. Ett förordnande kan inte ges efter det
att bokslutet för räkenskapsperioden i fråga

Föreslagen lydelse

9 §

*Myndighetens skyldighet att förordna revi-
sor*

Regionförvaltningsverket ska på anmälan förordna en behörig revisor för en sammanslutning, om

1) en revisor inte har valts enligt denna el-
ler någon annan lag,

2) en revisor inte har behörighet enligt 3 §
eller inte är oberoende enligt 24 eller 25 §,
eller

3) en föreskrift i bolagsordningen, stadgar-
na eller bolagsavtalet om antalet revisorer el-
ler deras behörighet inte har iakttagits.

Regionförvaltningsverket ska begära utlå-
tande av Centralhandelskammarens revi-
sionsnämnd i ett ärende som avses i 1 mom.
2 punkten och som gäller oberoende innan
ärendet avgörs.

Anmälan kan i de fall som nämns ovan i
denna paragraf göras av vem som helst. Sty-
relsen, ett därmed jämförbart organ eller en
bolagsman är skyldig att göra anmälan, om
inte den som ska välja revisor utan dröjsmål
väljer en behörig revisor. En tyst bolagsman i
ett kommanditbolag är dock inte skyldig att
göra anmälan.

Innan ett förordnande enligt denna paragraf
ges ska sammanslutningens styrelse, motsva-
rande organ eller bolagsmännen höras. För-
ordnandet kan verkställas utan att det vunnit
laga kraft. Förordnandet gäller tills en revisor
i föreskriven ordning valts för sammanslut-
ningen i stället för den revisor som region-
förvaltningsverket förordnat. Ett förordnande
kan inte ges efter det att bokslutet för räken-
skapsperioden i fråga har fastställts och be-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

har fastställts och beslutet om det har vunnit laga kraft.

slutet om det har vunnit laga kraft.

Trots vad som föreskrivs ovan förordnar Patent- och registerstyrelsen en revisor för en stiftelse i de fall som avses i denna paragraf. Bestämmelserna om regionförvaltningsverket i denna paragraf ska då tillämpas på Patent- och registerstyrelsen, och bestämmelserna om en sammanslutning, dess styrelse, stadgar och bolagsordning tillämpas på en stiftelse, , dess styrelse och stadgar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 11 och 27 § i företagsinteckningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i företagsinteckningslagen (634/1984) 11 § 2 mom. och 27 § 2 mom., sådana de lyder, 11 § 2 mom. i lag 1493/2001 och 27 § 2 mom. i lag 431/2013, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

11 §

Förändringar som gäller näringsidkare

Förändringar som gäller näringsidkare

I samband med fusion av ett samfund eller delning av ett aktiebolag eller andelslag gäller beträffande företagsinteckningens bestånd och den förmånsrätt som inteckningen medför det som bestäms i lagen om samfundet i fråga.

I samband med fusion av ett samfund eller *en stiftelse* eller delning av ett aktiebolag eller andelslag gäller beträffande företagsinteckningens bestånd och den förmånsrätt som inteckningen medför det som bestäms i lagen om samfundet *eller stiftelsen* i fråga.

27 §

27 §

Avförande av företagsinteckning ur registret

Avförande av företagsinteckning ur registret

Registermyndigheten kan avföra en företagsinteckning ur registret, om anteckningarna om den näringsidkare i vars egendom företagsinteckningen har fastställts avförs ur handelsregistret på det sätt som avses i 24 § i handelsregisterlagen (129/1979). En företagsinteckning som har fastställts i ett aktiebolags eller andelslags egendom kan avföras sedan tio år förflutit från det att bolaget eller andelslaget har avregistrerats på basis av 20 kap. 2 § i aktiebolagslagen eller 23 kap. 2 § i lagen om andelslag. Innan inteckningen av den orsak som avses i detta moment avförs ur registret ska registermyndigheten bereda kända inteckningshavare tillfälle att bli hörda.

Registermyndigheten kan avföra en företagsinteckning ur registret, om anteckningarna om den näringsidkare i vars egendom företagsinteckningen har fastställts avförs ur handelsregistret på det sätt som avses i 24 § i handelsregisterlagen (129/1979). En företagsinteckning som har fastställts i ett aktiebolags eller andelslags egendom kan avföras sedan tio år förflutit från det att bolaget eller andelslaget har avregistrerats på basis av 20 kap. 2 § i aktiebolagslagen eller 23 kap. 2 § i lagen om andelslag. *En företagsinteckning som har fastställts i en stiftelses egendom kan avföras sedan tio år har förflutit från det att stiftelsen har avregistrerats ur stiftelseregistret på basis av 12 kap. 2 § i stiftelselagen (/).* Innan inteckningen av den orsak som avses i detta moment avförs ur registret ska registermyndigheten bereda kända inteckningshavare tillfälle att bli hörda.

Gällande lydelse

RP 166/2014 rd

259

Föreslagen lydelse

da.

Denna lag träder i kraft den
20 .

7.

Lag**om ändring av 92 § i sparbankslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i sparbankslagen (1502/2001) 92 § 2 och 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

92 §

Då det beslutas att en sparbank skall ombildas till en stiftelse skall samtidigt godkännas en sådan stiftelseurkund som avses i 1 § lagen om stiftelser (109/1930) och stadgar för stiftelsen enligt 2 § i den nämnda lagen samt ges ett sådant förordnande om grundande av stiftelsen som avses i 3 § i den nämnda lagen.

En sparbank kan hos registermyndigheten ansöka om tillstånd att ombildas till en stiftelse. Registermyndigheten skall bevilja tillstånd att ombilda sparbanken till en stiftelse och fastställa stadgar för stiftelsen, med iakttagande av vad som i lagen om stiftelser föreskrivs om tillstånd att grunda en stiftelse och om fastställande av dess stadgar.

Föreslagen lydelse

92 §

Då det beslutas att en sparbank ska ombildas till en stiftelse ska samtidigt godkännas en sådan stiftelseurkund som avses i 2 kap. 1 § i stiftelselagen (/) och stadgar för stiftelsen enligt 2 kap. 3 § i den lagen.

En sparbank ska så som det föreskrivs i 13 kap. 2 § i stiftelselagen anmäla till registermyndigheten om att sparbanken ombildas till en stiftelse. Registermyndigheten ska registrera stiftelsen med iakttagande av vad som i den lagen föreskrivs om registrering av stiftelser.

_____ Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag**om ändring av 26 b § i lagen om bostadsrättsbostäder**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om bostadsrättsbostäder (650/1990) 26 b § 4 mom., sådant det lyder i lag 1608/2009, som följer:

Gällande lydelse

26 b §

Disponibla medel för inlösen och ansvar för felaktig inlösning

Har sådana medel använts för inlösning av bostadsrätter som enligt denna lag inte får användas, är ägarsamfundets styrelse och, om utdelningen av medel grundar sig på en oriktig balansräkning, den revisor som deltagit i fastställandet eller granskningen av balansräkningen skyldig att enligt 51 § i revisionslagen (459/2007) ersätta ägarsamfundet för skada som uppkommit på detta sätt. Bestämmelser om straff för aktiebolagsbrott finns i 25 kap. 1 § i aktiebolagslagen (624/2006) samt om straff för bostadsaktiebolagsbrott och bostadsaktiebolagsförseelse i 27 kap. 1 och 2 § i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009). Är ägaren en bostadsrättsförening tillämpas dessutom vad som bestäms i 76 § i lagen om bostadsrättsföreningar. Bestämmelser om straff för bostadsrättsföreningsförseelse finns i 83 § i lagen om bostadsrättsföreningar. Är ägaren en stiftelse tillämpas dessutom vad som bestäms i 12 a § i lagen om stiftelser (109/1930).

Föreslagen lydelse

26 b §

Disponibla medel för inlösen och ansvar för felaktig inlösning

Har sådana medel använts för inlösning av bostadsrätter som enligt denna lag inte får användas, är ägarsamfundets styrelse och, om utdelningen av medel grundar sig på en oriktig balansräkning, den revisor som deltagit i fastställandet eller granskningen av balansräkningen skyldig att enligt 51 § i revisionslagen (459/2007) ersätta ägarsamfundet för skada som uppkommit på detta sätt. Bestämmelser om straff för aktiebolagsbrott finns i 25 kap. 1 § i aktiebolagslagen (624/2006) samt om straff för bostadsaktiebolagsbrott och bostadsaktiebolagsförseelse i 27 kap. 1 och 2 § i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009). Är ägaren en bostadsrättsförening tillämpas dessutom vad som bestäms i 76 § i lagen om bostadsrättsföreningar. Bestämmelser om straff för bostadsrättsföreningsförseelse finns i 83 § i lagen om bostadsrättsföreningar. Är ägaren en stiftelse tillämpas dessutom vad som bestäms i 8 kap. 1 § i stiftelselagen (/). Bestämmelser om straff för stiftelsebrott och stiftelseförseelse finns i 10 kap. 1 och 2 § i stiftelselagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.**Lag****om ändring av 2 § i lagen om Patent- och registerstyrelsen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Patent- och registerstyrelsen (578/2013) 2 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Uppgifter

Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för integrerade kretsar, nytthetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, företagsinteckning, handelsregistret, föreningsregistret, stiftelseregistret, övervakning av stiftelser enligt lagen om stiftelser (109/1930), offentliggörande av bokslutshandlingar och firma samt tillhandahåller informationstjänster i anslutning till dessa uppgifter.

Föreslagen lydelse

2 §

Uppgifter

Patent- och registerstyrelsen handlägger ärenden som gäller patent, kretsmönster för integrerade kretsar, nytthetsmodellrätt, mönsterrätt, varumärke, företagsinteckning, handelsregistret, föreningsregistret *och* stiftelseregistret *samt ärenden som gäller tillsyn över stiftelser*, offentliggörande av bokslutshandlingar och firma *enligt stiftelselagen* *och* tillhandahåller informationstjänster i anslutning till dessa uppgifter.

Denna lag träder i kraft den
20 .

11.

Lag**om ändring av 43 § i yrkeshögskolelagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i yrkeshögskolelagen (351/2003) 43 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

43 §

43 §

Förhållande till annan lagstiftning

Förhållande till annan lagstiftning

I fråga om ärenden som faller inom behörigheten för en yrkeshögskolas huvudman iakttas vad som bestäms i kommunallagen, lagen om aktiebolag (734/1978) och lagen om stiftelser (109/1930).

L om aktiebolag 734/1978 har upphävts genom AktiebolagsL 624/2006. Se L om införande av aktiebolagslagen 625/2006.

I fråga om ärenden som faller inom behörigheten för en yrkeshögskolas huvudman iakttas vad som bestäms i kommunallagen, lagen om aktiebolag (624/2006) och stiftelselagen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

12.

Lag**om ändring av 1 § i universitetslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i universitetslagen (558/2009) 1 § 3 mom., sådant det lyder i lag 414/2012, som föl-
 jer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

De universitet som avses i 2 mom. 1—
 12 punkten är offentligrättsliga inrättningar
 (offentligrättsliga universitet). På Aalto-uni-
 versitetet och Tammerfors tekniska universi-
 tet (stiftelseuniversitet) tillämpas utöver den-
 na lag även lagen om stiftelser (109/1930).

De universitet som avses i 2 mom. 1—
 12 punkten är offentligrättsliga inrättningar
 (*offentligrättsliga universitet*). På Aalto-uni-
 versitetet och Tammerfors tekniska universi-
 tet (*stiftelseuniversitet*) tillämpas utöver den-
 na lag även *stiftelselagen* (/).

Denna lag träder i kraft den
 20 .

13.

Lag**om ändring av 10 § i lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om styrning av informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen (634/2011) 10 § 1 mom. som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 §

10 §

*Utnyttjande av registrerade uppgifter**Utnyttjande av registrerade uppgifter*

Myndigheterna inom den offentliga förvaltningen ska sträva efter att ordna sin verksamhet så att de använder uppgifter som registrerats i de informationssystem som avses i denna paragraf, om myndighetens verksamhet förutsätter att dessa uppgifter används. Dessa informationssystem är

1) befolkningsdatasystemet enligt lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) och uppgifter enligt 7 § 1 mom. 1, 2 och 6 punkten i den lagen,

2) föreningsregistret enligt föreningslagen (503/1989),

3) handelsregistret enligt handelsregisterlagen (129/1979),

4) stiftelseregistret enligt lagen om stiftelser (109/1930),

5) fastighetsdatasystemet enligt lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster (453/2002),

6) företags- och organisationsdatasystemet enligt företags- och organisationsdatalagen (244/2001).

Myndigheterna inom den offentliga förvaltningen ska sträva efter att ordna sin verksamhet så att de använder uppgifter som registrerats i de informationssystem som avses i denna paragraf, om myndighetens verksamhet förutsätter att dessa uppgifter används. Dessa informationssystem är

1) befolkningsdatasystemet enligt lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) och uppgifter enligt 7 § 1 mom. 1, 2 och 6 punkten i den lagen,

2) föreningsregistret enligt föreningslagen (503/1989),

3) handelsregistret enligt handelsregisterlagen (129/1979),

4) stiftelseregistret enligt *stiftelselagen* (/),

5) fastighetsdatasystemet enligt lagen om ett fastighetsdatasystem och anslutande informationstjänster (453/2002),

6) företags- och organisationsdatasystemet enligt företags- och organisationsdatalagen (244/2001).

Denna lag träder i kraft den 20 .

14.

Lag**om ändring av 18 § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999)
 18 § 1 mom. 8 punkten, sådan den lyder i lag 988/2012, och
fogas till 18 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 259/2008, 504/2008, 525/2009,
 1500/2011 och 988/2012, en ny 9 punkt som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

18 §

18 §

*Skatteförvaltningens rätt att på eget initiativ
 lämna ut uppgifter*

*Skatteförvaltningens rätt att på eget initiativ
 lämna ut uppgifter*

Skatteförvaltningen kan utan hinder av sekretessskyldigheten på eget initiativ lämna ut beskattningsuppgifter jämte identifieringsuppgifter om den skattskyldige

Skatteförvaltningen kan utan hinder av sekretessskyldigheten på eget initiativ lämna ut beskattningsuppgifter jämte identifieringsuppgifter om den skattskyldige

8) till Finansinspektionen, då de beskattningsuppgifter som lämnas ut behövs för avgivande av utlåtande som gäller skyldigheten att betala bankskatt och skattegrunderna enligt 26 § 3 mom. i lagen om tillfällig bankskatt (986/2012).

8) till Finansinspektionen, då de beskattningsuppgifter som lämnas ut behövs för avgivande av utlåtande som gäller skyldigheten att betala bankskatt och skattegrunderna enligt 26 § 3 mom. i lagen om tillfällig bankskatt (986/2012),

8 punkten har tillfogats genom L 988/2012, som trädde i kraft 1.1.2013.

9) till Patent- och registerstyrelsen sådana uppgifter om stiftelser samt om personer, sammanslutningar och stiftelser i närståendekretsen enligt 1 kap. 8 § i stiftelselagen (/) som kan vara av betydelse för den stiftelsetillsyn som avses i 14 kap. 1 § i stiftelselagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag**om ändring av 6 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010), 6 § 1 mom. 14 punkten, sådan den lyder i lag 1153/2013, och
fogas till 6 § 1 mom., sådant det lyder i lag 1153/2013, en ny 15 punkt som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

6 §

6 §

*Syftet med fullgöranderapporter**Syftet med fullgöranderapporter*

Fullgöranderapporter utarbetas till stöd för

Fullgöranderapporter utarbetas till stöd för:

14) beviljande och återkallande av trafiktillstånd i enlighet med lagen om kommersiell godstransport på väg (693/2006) och kollektivtrafiklagen (869/2009).

14) beviljande och återkallande av trafik-tillstånd i enlighet med lagen om kommersiell godstransport på väg (693/2001) och kollektivtrafiklagen (869/2009),

15) *den tillsynsuppgift som anges i 14 kap. 1 § i stiftelselagen (/).*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Stiftelseförordning

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs med stöd av 13 kap. 1 och 22 § i stiftelselagen (/):

1 §

De i stiftelselagen (/) angivna anmälningarna ska göras på en för ändamålet fastställd blankett på det sätt som särskilt föreskrivs i stiftelselagen och i företags- och organisationsdatalagen (244/2001). De bilagor som behövs ska fogas till anmälan.

2 §

Patent- och registerstyrelsen, nedan registermyndigheten, för diarium över inkomna anmälningar och meddelanden. I diariet, som är offentligt, ska antecknas stiftelsens namn, diarienummer, ankomstdag, interimistiska beslut eller andra interimistiska åtgärder samt datum för registreringen.

3 §

Har anmälan gjorts i föreskriven ordning och finns inte heller något annat hinder för registrering, ska de i anmälan nämnda uppgifterna antecknas i registret.

4 §

Stiftelserna ska införas i registret med löpande numrering i den ordning de har blivit godkända för registrering. De i ändringsanmälan nämnda omständigheter som gäller stiftelserna samt förhandsgranskningar av stadgarna antecknas i registret under stiftelsens nummer. I registret ska dessutom antecknas datum för registreringen.

Registeranteckningarna ska offentliggöras så att det med hjälp av ett elektroniskt centralsystem är möjligt att bekanta sig med de offentliggjorda uppgifterna i tidsordning.

5 §

Bifirma ska antecknas i registret vid anteckningen om stiftelsens namn, varvid den del av verksamheten som bifirman gäller ska nämnas.

Anteckning om anmälningar om fusion införs i registret vid anteckningen om såväl den överlåtande som den övertagande stiftelsen.

6 §

Registermyndigheten ska föra en alfabetisk förteckning över namnen på stiftelser som antecknats i registret och deras olika språkformer samt bifirmor. I förteckningen ska göras anteckning om grundanmälan om stiftelsen, ändringsanmälningar, förhandsgranskning av stadgar, andra ansökningar och anmälningar som med stöd av stiftelselagen har riktats till registermyndigheten samt registermyndighetens beslut med anledning av dem. I förteckningen ska också göras anteckning om handlingar som med stöd av 5 kap. 5 § och 14 kap. 2, 3 och 6 § i stiftelselagen har lämnats in till registermyndigheten och om myndighetens åtgärder som avses i lagens 14 kap.

En särskild alfabetisk förteckning ska föras över avregistrerade stiftelser.

7 §

Av de handlingar som gäller en i registret införd stiftelse ska upprättas en särskild akt, som ska föras med stiftelsens registernummer. Till akten ska fogas ändringsanmälningar och andra handlingar avseende stiftelsen än de som anges i 8 §.

Ansökan om förhandsgranskning av stadgarna inklusive bilagor och beslut som gäller förhandsgranskningen ska förvaras två år efter det att beslutet utfärdades. Om stiftelsen antecknas i registret med anledning av en grundanmälan som görs inom denna tid, ska de ovannämnda handlingarna fogas till den i 1 mom. nämnda akten. Till akten ska också fogas de handlingar som gäller utförd förhandsgranskning av en stadgeändring.

8 §

Av bokslutshandlingar, verksamhets- och revisionsberättelser samt övriga för tillsyn över en stiftelse inhämtade och erhållna utredningar som har lämnats in till registermyndigheten ska upprättas en särskild akt, som ska föras med stiftelsens registernummer.

9 §

Till en stiftelses grundanmälan ska fogas en stiftelseurkund i original eller som på tjänstens vägnar styrkt kopia, utredning om att testamentet vunnit laga kraft samt en i 13 kap. 5 § 1 mom. i stiftelselagen avsedd försäkran som styrelseledamöterna och verkställande direktören givit och ett i det momentet avsett revisorsyttrande. Till anmälan ska vid behov fogas utredning om valet av ledamöter, ersättare och ordförande i stiftelsens styrelse och förvaltningsråd, valet av stiftelsens verkställande direktör och ställföreträdare för denne, valet av stiftelsens revisor och revisorssuppleant samt beviljandet av rätt att företräda stiftelsen.

I en ansökan om undantag från kraven i 3 kap. 10 § 3 mom. eller 17 § 3 mom. i stiftelselagen ska uppges de omständigheter som ligger till grund för ansökan. Om ansökan gäller en bestämd person, ska dennes personuppgifter anges i ansökan.

Har registermyndigheten meddelat ett tillstånd enligt 3 kap. 10 § 3 mom. eller 17 § 3 mom. i stiftelselagen, ska till anmälan fogas utredning om meddelandet av tillstånd.

10 §

I ändringsanmälan ska tydligt anges en omständighet som enligt 13 kap. 6 § i stiftelselagen ska antecknas i registret, och till anmälan ska fogas en styrkt kopia av det beslut

som ändringen grundar sig på. Vad som ovan föreskrivs om bilagor till grundanmälan gäller i tillämpliga delar även bilagor till ändringsanmälan.

11 §

I stället för de originalhandlingar som enligt denna förordning ska fogas till anmälan ska en skannad bild av handlingen eller en handling med en elektronisk underskrift fogas till anmälan, om anmälningsförfarandet är elektroniskt.

12 §

Stiftelsernas anmälningar till registermyndigheten enligt stiftelselagens bestämmelser om fusion ska göras som gemensam anmälan av den övertagande stiftelsen och varje överlåtande stiftelse, om inte annat bestäms i stiftelselagen.

Förfaller fusionen efter det att fusionsplanen registrerats, ska den överlåtande stiftelsen göra en ändringsanmälan om detta.

En ändringsanmälan i fråga om en övertagande stiftelse eller en grundanmälan i fråga om en ny stiftelse som bildas vid fusionen ska göras samtidigt med ändringsanmälan om verkställande av fusionen.

13 §

Vad som i 10 § föreskrivs om ändringsanmälan och om den utredning som ska fogas till den gäller i tillämpliga delar också andra anmälningar till registermyndigheten.

14 §

I en anmälan om försättande i likvidation ska nämnas personuppgifterna för dem som valts eller förordnats att verkställa likvidationen. Likaså ska det nämnas vem eller vilka som tecknar stiftelsens firma under likvidationen.

15 §

I ett beslut om avregistrering av en stiftelse ska bestämmas hur stiftelsens bokföringsmaterial och viktigaste handlingar ska förvaras.

När upplösning av en stiftelse anmäls till stiftelseregistret, ska en utredning om de åtgärder som vidtagits för upplösningen samt

det avslutande bokslutet eller slutredovisningen bifogas.

16 §

Registermyndigheten har utöver vad som sägs ovan rätt att av den som gör anmälan kräva även annan behövlig utredning om huruvida anmälningen är lagenlig eller en anmäld uppgift är riktig.

17 §

Registermyndigheten utfärdar mot föreskriven avgift intyg och utdrag ur stiftelseregistret samt kopior av till registret hörande handlingar som är i dess besittning, med undantag för sekretessbelagda uppgifter och handlingar som avses i 5 kap. 5 § i stiftelselagen och 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Kopior av en stiftelses handlingar som är i registermyndighetens besittning ska på begäran lämnas ut i elektronisk form. Om tio år sedan

handlingen gavs in till registermyndigheten har förflutit den dag då begäran om kopia framställs, behöver inte kopian lämnas ut i elektronisk form.

Registermyndigheten kan lämna ut uppgifter om anteckningar som gjorts i stiftelseregistret och till registret anslutna handlingar som är i dess besittning också som ett skriftligt utdrag eller via teknisk anslutning eller i annan maskinellt bearbetbar form.

En handling som ska ges ur stiftelseregistret och som har utarbetats med hjälp av automatisk databehandling kan undertecknas maskinellt. Ett omnämnande av detta ska finnas i handlingen.

18 §

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Genom denna förordning upphävs stiftelseförordningen av den 1 december 1989 (1045/1989).]